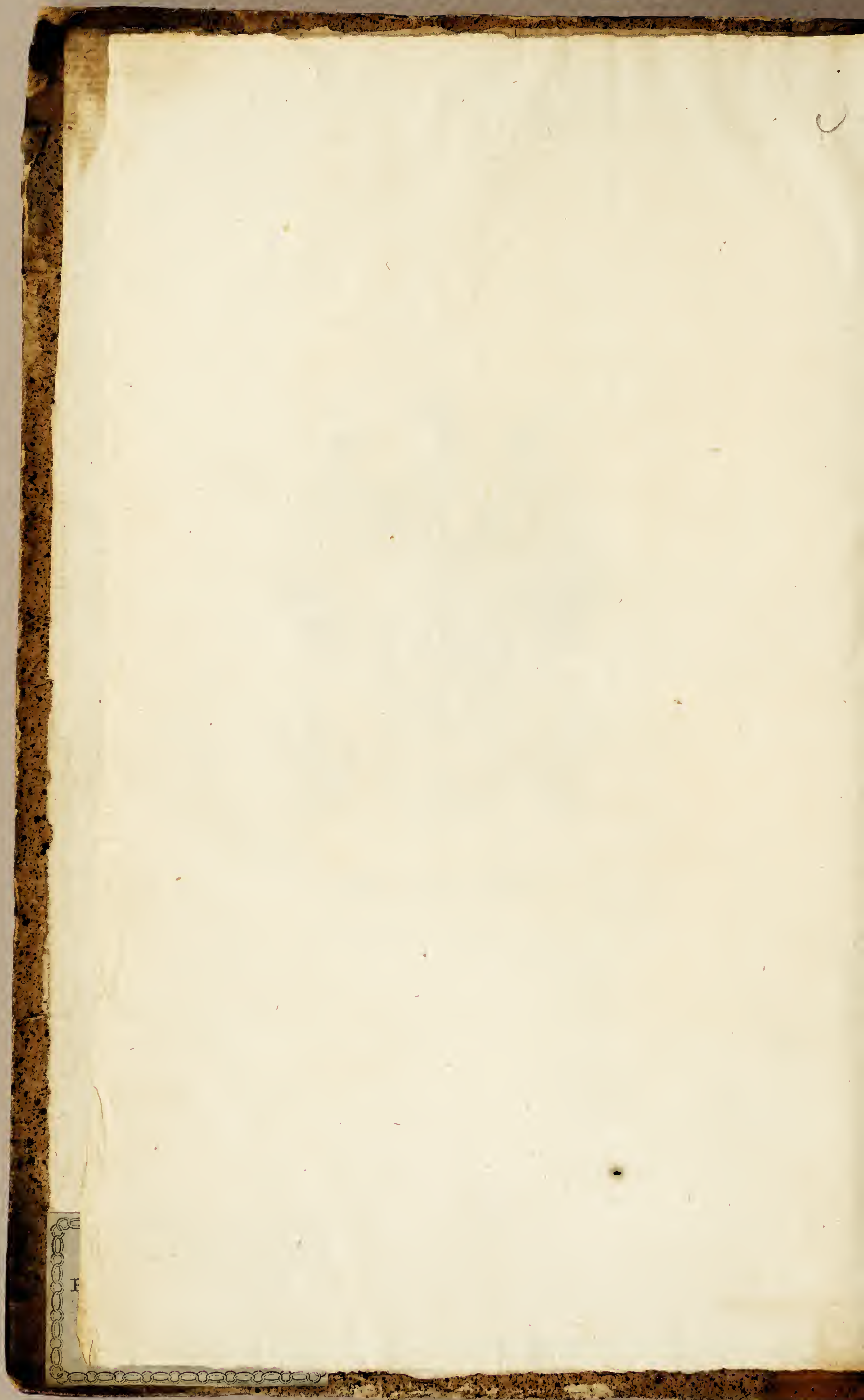

John Carter Brown.

LIBRAIRIE ANCIENNE
DE
FREDERIK MULLER.
AMSTERDAM,
HEERENGRACHT PRÈS DU OUDE
SPIEGELSTRAAT, BK. N°. 130.

HISTORIESCH VERHAAL
VAN HET
GODVRUCHTIG LEVEN
EN DEN
ZALIGEN DOODT,
Van den Eerwaarden HEER
DAVID BRAINERD;
Onlangs Bedienaar des Euangeliums, gezonden van de Eerwaarde Maatschappye in *Schotland*, tot voortplantinge der Christelyke kennisse; en Leeraar eener Gemeinte van Christen *Indianen*, te *Nieuw-Jersey*.

Alles getrokken uit zyn eigen Dag-regifter, en andere byzondere Schriften, welke tot zyn eigen gebruik waren opgestelt; en nu tot algemeen nut uitgegeven, door

JONATHAN EDWARDS, *A.M.*
Bedienaar des Euangeliums te *Northampton*.

Uit het Engels Vertaaldt door J. ROS.

Met een kort VOORBERIGT van
G. V. SCHUYLENBORGH,
Dienaar in J. C. Kerke te THIENHOVEN.

T'UTRECHT,
By JAN JACOB VAN POOLSUM,
EN
ABRAHAM VAN PADDENBURG,
Boekverkopers, 1756.

De ondergeschrevene Theologische Professoren thans uytmakende de Theologische Faculteit op 's Lands Universiteit te UTRECHT, hebbende, zoo veel Haare Ampts-besigheden toelieten, gelesen het Boek, waar van den Titel is, *Historiesch Verhaal van het Godvrugtig Leven, en zalige Dood van den Eerwaarde Heer David Brainerd, etc. door Jonathan Edwards A.M. Bedienaar des Euangeliums te Northampton, met een kort Voorberigt van G. van Schuylenborgh Dienaar van J. C. Kerke te Thienhoven.* Verklaren mitsdezen daar in niets te hebben gevonden, 't gene aanloopt tegen de Regtzinnige Leer der Hervormde Kerke; Wenschende dat het selve tot gemeene stigtinge moge strekken!

Utrecht den 12. February
Anno 1756.

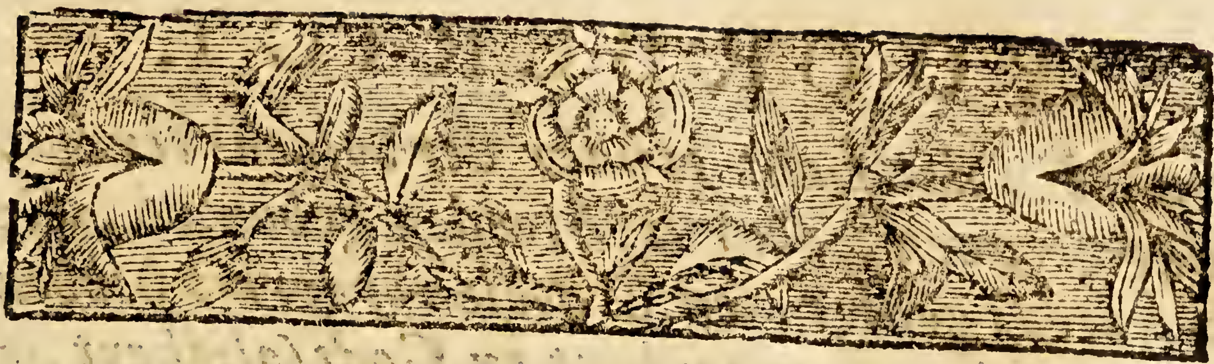
DAVID MILL, *S. S. Theol. Doctor en Professor.*

ALBERTUS VOGET, *S. S. Theol. Doct. en Professor.*

WILH. VAN IRHOVEN, *S. S. Theol. Doctor en Professor.*

GISB. MATTH. ELSNERUS, *S. S. Theol. Doct. en Professor.*

FRANCISCUS BURMANNUS, *Fr. Fil. Fr. Nep. S. S. Theol. Doct. en Professor.*

VOORBERIGT.

KINDEREN ZIONS,

By occasie van de vertalinge, en uyt-gaave deses Boeks, sag ik (des ver-sogt sijnde) nootsake, iets voor af te berigten, aangaande Godts Kerke in dat Land, op dat die Zion beminnen, haarer mogen gedenken, in dese (voor haar) benaauwde tijdt, wegens den Oorlog met de Franschen, en de Indianen.

1. *Het is bekent, hoe de Heere, na zijnen raad, en op sijnen tijdt (om'er sijne Kerke op te rigten) sommige van sijne Knegten en Volk, uyt Engeland, gesonden heeft na dat Land; welke aldaar tot een groot en magtig Volk geworden zijn; zy waren maar weynige, die ontrent Anno* 1630. *(na met vasten en bidden sig voorbereyt te hebben) sig derwaarts begaven, wegens 't gewelt en overlast, die zy in haar Vaderland lijden moesten, om dat zy in geest en waarheyt, God sogten te dienen; door de goede hand Godts over haar, wierden zy in Noord-America, van de Heydenen ontfan-*

 gen,

gen; En dat Lant is haar vervolgens ter woo-ning gegeven, daar zy Steeden gebouwt, Ge-meyntens gestigt, en Schoolen opgerigt hebben; ook heeft'er de waarheyt en Godtsaligheyt, in die eerste tijden, door de Presbyteriaansche Leeraars, seer gebloeyt; de Heere dede dage-lijks 'er toe tot die Gemeyntens, ook door die Leeraars en Vrome, welke van tijdt, tot tijdt, tot haar gesonden wierden.

2. *Zy hebben, in't vervolg, sommige tijden van genadige besoekinge gehad, soo dat'er de deure des Woords op nieuws met kragt, ge-opent wiert, en verscheydene Leeraars, ook Studenten, op de Hooge-Schoolen, en een me-nigte van gemeene belijders tot den Heere be-keert wierden, die den Heere getrouw zijn bevonden.*

3. *Ook hebben zy onlangs tijden van beroerin-ge, en verwerringe gehad, in welke de vyand (tot haar beproevinge) los gelaten wierd, en veel vreemde dingen, onder de bedieninge des Woords, gehoort en gesien wierden (van de ge-trouwe Leeraars afgekeurt, en tegengegaan) als in 't laatste van dit Boek blijkt.*

4. *Nog met een woord, sedert eenige Jaa-ren, is (onder 't bestier van de Synode in Schotland) ook 't Woord Godts tot de Heyde-nen, in dat Land op nieuws gekomen, so dat 'er van de Indianen, eenige de waarheyt ge-hoorsaam zijn geworden, waar in Mr.* Brai-

nerd

nerd *mede gebruykt is, als blijkt uyt een berigt van hem, 't welk als een Aanhangsel aan dit werk, in 't korte mede staat uyt te komen.*

Om u verder, van haaren tegenwoordige toestant een kort berigt te geven, sal ik in eenige stukken voorstellen, van het geene onder haar openbaar is:

1. *Zy volharden in de Leere der Apostelen, Act.* 2: 42. *so als die, in Engeland, van de Presbyteriaansche Broeders beleden wort, en in haare Belijdenisse en Catechismus staat uytgedrukt, overeenkomende met de onse,* A°. 1618. *en* 19. *te Dordregt, op nieuws vastgestelt; zy staan, en strijden, in het bysonder, met ons, tegen de dwalingen der Arminianen, die onse (ook haare Gemeentens daar na) beroert hebben en nog beroeren, als in het eynde deses Boeks te sien is.*

2. *In de ernstige oeffeninge der Godtsaligheyt, siet gy ook uyt dit Boek, dat veele Leeraars (gelijk voor desen) uytmunten, en die met woord en wandel aandringen; En dat 'er onder het Volk, veel zegen en vrugt op de bedieninge des Woords bespeurd word, is bekent; Veele bloeijende Gemeyntens zijn aldaar, een groot aantal van verstandige, beproefde Godtsalige, die in huys en na buyten, als lichten schijnen in dat Land.*

3. *In de regeeringe haarer Kerken, geschieden alle dingen eerlijk en na ordre, na de*

vastgestelde Kerk-ordeninge, die zy hebben, de onse gelijk, ja in sommige stukken overtreffende; zy corresponderen met het Jaarlijkse Synode in Schotland, en van daar worden 'er afgesonden tot voortplantinge van 't werk Godts, so onder haar, als onder de Indianen.

4. *In de onderhoudinge van den openbaare, en bysondere Godtsdienst op des Heeren Dag, overtreffen zy veele onder ons, gelijk ook in haare gewoone Vast- en Bede-dagen, en in die staatelijke bedieninge des Avondsmaals, die onder haar, met veel licht en hulpe des H. Geest uytgerigt word, so dat het daar somtijds een Bochim en een Bethel is; En de opregte 'er getuygenisse, op haare gaaven, een teeken ten goede, ontfangen, gemoedigt en versterkt van daan gaan, dus haaren weg, en den voorgestelden strijd hervatten.*

5. *De eenigheyt des geests, door den band des vredes is onder haar ook openbaar, de broederlijke liefde, en Christelijke verdraagsaamheyt, word'er geoeffent, tusschen die anders, in de Kerk-regeeringe, van de andere verschillen, of sig in dingen (welke het fondament der Leere niet raken) anders uytdrukken; men vint onder die ervarene in 't Woord Godts, so Leeraars als anderë, onder wiens hand, het werk des Heeren, onder haar bevorderd word; dus afkeerig van Broedertwisten, bouwen te samen Zions muuren.*

6. Ook

6. *Ook is ſigtbaar haare goetwilligheyt, en mede-deelſaamheyt, in van haare goederen, blymoedig te geven, tot onderhoud van haare Leeraars, en andere nodige ſaaken tot den Godtsdienſt; yder daar toe jaarlyks na vermogen het zijne toebrengende; ook (daar in zy ons overtreffen) veel aanſienlijke ſommen jaarlyks opbrengende, tot voortſettinge van het werk Godts onder de Indianen, tot welke ſteedts, Leeraars en Schoolmeeſters geſonden worden, welke onder die met vrugt arbeyden; ook agter in dit Boek te ſien.*

Laat ik nog met een woord, haare nooden, en laſten noemen, om die met haar te dragen; zy hebben (op nieuws) van buyten den ſtryd, met de oude vyanden de Anti-Chriſtiſche Franſſen, die in haare beſittingen invallen, en haar ſoeken te verdrijven; maar ook is in dat Land, het getal van allerley godlooſen, en afwijkers van den Heere, ſeer groot; vreemde Natien, derwaarts overgebragt, vermeerderen dien hoop, en brengen ja ſetten voort, veel zielverdervende gevoelens.

Ook ontbreeken onder haar geen tegenſtanders, als de Geeſt ergens de baniere oprigt, ſmaat en verachtinge is 'er dan veel, verkeerde namen word het werk des Geeſts (gelijk doorgaans) gegeven; En moeten Godts Knegten ſteedts ſtryden, met die verkeerde dingen ſpreeken in de Gemeynte, en de eenvoudige ſoeken te verleyden;

 die

die of eene natuurlijken Godtsdienst willen invoeren, of die de Wet onder 't Euangelium vermengen, en het in de werken soeken; of Woord en Geest van een scheyden, en so veele zielen verderven.

Ik sal eyndigen, met in uwe sugtingen, u aan te bevelen, dat overblijfsel der Nederduytsche Kerke in Nieuw-Jork, en daar ontrent (te voren Nieuw Nederland genaamd.)

Zederd 1720. *is aldaar een kragtige deure geopent onder den dienst van* Theod: Jac: Frilinghuysen, *den ouden, die (neffens verscheyde Presbyteriaansche Leeraars) gebruykt is tot opbouw van de vervallene muuren Zions, wiens twee overgeblevene Soonen daar nog met vrugt, te gelijk met andere Leeraars, ook die van de Schotsche Kerk, arbeyden; welke Broeders, sommige immers, in veel gevaar van de vyanden zijn in deesen tijdt.*

De Heere bewaare, ende redde haar, en geve ons een herte, om haarer te gedenken.

G: V: S:

Geschreven te Thienhoven,
den 8sten October 1755.

VER-

VERTAALDE

VOORREDEN.

Daar zyn twee wegen om den waaren Godtsdienſt en Deugt aan de Weereldt te vertoonen en aan te pryzen, van welke Godt gebruik gemaakt heeft: de eene is door Leeringe en Gebodt; en de andere is door Bewys en Voorbeeldt: deze beide worden overvloedig in de *Heilige Schriftuur* gebruikt. Niet alleen zyn de gronden, de natuur, het oogmerk, en de aangelegentheit van den Godtsdienſt klaar voorgeſtelt in de Leeringen der Schriftuur; en des zelfs praktyk klaar afgeſchetst en overvloedig geboden en bekrachtigt in deszelfs Geboden en Raadtgevingen: Maar daar worden ons veele uitmuntende Voorbeelden van den Godtsdienſt, in deszelfs kracht en praktyk voorgeſtelt, in de Hiſtorien beiden van het Oude en Nieuwe Teſtament. De Heere Jezus Chriſtus, de groote Propheet Godts, wanneer Hy in de weereldt kwam om het licht der weereldt te zyn, en om den waaren Godtsdienſt te leeren en aan te dringen, in een grooter maate dan ooit te vooren geſchiedt was, zoo heeft Hy van beide deze middelen gebruik gemaakt. In zyne Leere verklaarde Hy den Raadt en Wille Godts, als ook de natuure en eigenſchappen van die deugt, welke zulke ſchepſelen als wy zyn, en wel in zulke omſtan-

digheden als daar wy in bevonden worden, allezins past, meer klaar en volkomen als ooit te voren gedaan was; ook heeft Hy dezelve veel krachtiger aangedrongen door het gene Hy van de verbintenissen en beweegredenen tot Heiligheit verklaarde: Daar en boven heeft Hy ook in zyn eigen Praktyk een allervolmaakst Voorbeeldt gegeven van de deugt die Hy leerde. Hy heeft aan de weereldt zulk een heerlyk Voorbeeldt vertoont van nederigheit, Goddelyke liefde, voorzigtigen yver, zelfs-verloocheninge, gehoorzaamheit, lydtsaamheit, onderwerpinge, dapperheit, zagtmoedigheit, vergeevinge, medelyden, goedtwilligheit, en algemeene heiligheit, als noch Menschen noch Engelen ooit te vooren gezien hadden. Godt is ook in zyne Voorzienigheit gewoon geweest beide deze middelen te gebruiken, om de menschen, in alle Eeuwen, het licht voor te houden, en hen tot hunnen pligt te bewegen. Hy heeft van tydt tot tydt uitmuntende Leeraren verwekt, om de waarheit voor te stellen en getuigenis daar van te geven in hunne Leere, en om de dwaalingen, duisternisse, en goddeloosheit van de weereldt tegen te staan; en heeft ook van Eeuw tot Eeuw eenige uitmuntende Personen verwekt, dewelke doorlugtige Voorbeelden nagelaaten hebben van dien Godtsdienst die in het Woordt van Godt geleerdt en voorgeschreven is; en wiens Voorbeelden opentlyk in 't licht gebracht, en onder het oog van het gemeen gestelt zyn. Deze strekken

groo-

grootelyks om den aandagt der menſchen te verbinden, om acht te geven, op de Leeringen en Regelen die 'er geleerdt worden; als ook om dezelve grootelyks te beveſtigen en te bekrachtigen, inzonderheit wanneer deze doorluchtige Voorbeelden vertoont zyn geworden in de zelfde Perſoonen dewelke uitmuntende Leeraren zyn geweeſt, zoo dat de wereldt gelegentheit bekomen heeft zulk eene beveſtiginge van de waarheit, kracht, en beminnelykheit te zien van den Godtsdienſt die geleerdt wordt, in de praktyk van dezelfde Perſonen die den zelven allerklaarſt en krachtigſt geleerdt hebben; en allerbyzonderſt, wanneer deze doorluchtige Voorbeelden geſtelt zyn door uitmuntende Leeraren, in eene verſcheidentheit van ongewoone omſtandigheden van aanmerkelyke Beproevingen; en wanneer Godt hen aanmerkelyk onderſcheiden heeft met eenen wonderlyken zegen op hunne onderwyzingen en arbeidt, beſtaande in heerlyke uitwerkingen, dewelke in veele opzichten nieuw en vreemdt zyn geweeſt.

Zulk een Voorbeeldt hebben wy in den uitmuntenden Perſoon, wiens leven in de volgende bladeren in het licht gegeven wordt. Zyn Voorbeeldt gaat verzelt met eene groote verſcheidentheit van omſtandigheden, ſtrekkende om den aandacht en opmerkinge van het Godtvruchtige Volk optewekken en te verbinden, inzonderheit in dit gedeelte van de weereldt. Hy was een Man van zonderlin-

linge natuurlyke bekwaamheden, gelyk alle weten die hem gekent hebben: hy was een Leeraar des Euangeliums; eenen die geroepen was tot ongewoone dienſten in dat werk, en wiens Bedieninge vergezelt is geweeſt met aanmerkelyke en ongewoone uitwerkſelen, waar van reets een Bericht gegeven is aan het gemeen; eenen wiens Godtsdienſtige levenskoers begonnen was voor de laatſte tyden van Godtsdienſtige Beroerten, maar nochtans ook eenen die in en door die tyden heen geleeft heeft, veele van de verſcheide ongemeene uitwerkingen, en ongewoone vertooningen van die dagen heeft bygewoont, en geen ydele aanſchouwer was, maar een naby belang hadt in veele dingen dewelke in dien tydt gebeurden; eenen die eene zeer uitgeſtrekte kenniſſe hadt met de Perſonen die onderwerpen waren van die Godtsdienſtige werkingen, in de meeſte van deze *Brittanniſche* Volkplantingen, in plaatſen die zeer verre van malkanderen afgelegen waren, in Volkeren van verſcheidene Natien, verſchillende opvoedingen, zeden en gebruiken; eenen die eene byzondere gelegentheit hadt om kennis te nemen van de valſche vertooningen en namaakſels van den Godtsdienſt; en eenen die zelfs het werktuig geweeſt is van eene aanmerkelyke ontwaakinge, en eene zeer wonderlyke en blyvende veranderinge en zedelyke vervorminge van zulke voorwerpen, als de veranderinge zonderling raar en verbaazende maaken.
In

VERTAALDE VOORREDEN.

In het volgende Bericht zal de Lezer gelegentheit hebben te zien, niet alleen welke de uitwendige omſtandigheden, en aanmerkelyke voorvallen waren van het leven van dezen Perſoon, en hoe hy, ten aanzien van zyne uitwendige gedraagingen, van dag tot dag, zyn tydt beſteedt heeft; maar ook wat 'er in zyn eigen herte ommeging; de wonderlyke veranderinge dewelke hy in zyn gemoedt en geſteltheit ondervonden heeft, de wyze op welke die gewrocht is; hoe die achtervolgt wierdt, en wat deszelfs gevolgen waren in zyne inwendige geſtalten, gedachten, genegentheden, en verborgene oeffeningen, door veele wiſſelvalligheden en beproevingen, van dien tydt af, voor meer dan acht Jaren lang, tot zyn doodt toe: Ook zal hy konnen zien hoe alles ten laatſten geeindigt is, in zyne gevoelens, geſtalte, en gedrag, geduurende eenen langen tydt van de zichtbaare naderinge des doodts, onder eene langduurige krankheit; en welke de vruchten hebben geweeſt van zynen Godtsdienſt in zyne ſtervende omſtandigheden, of in de laatſte vertooningen van zyne doodelyke ziekte. Het Verhaal hier van geſchreven zynde, zoo heeft de Lezer gelegentheit om op zyn gemak de verſcheide deelen van de Geſchiedeniſſe te ſamen te vergelyken, en om het geheel te bezien en te overleggen, en te overwegen hoe verre het gene

dat

dat daar in verhaalt wordt, overeenkomt met de voorſchriften van de waare Reden, en Godts heilig Woordt.

Ik ben zeer verre van te onderſtellen, dat Mr. *Brainerd's* inwendige oefſeningen en ondervindingen, of zyn uitwendig gedrag, van alle onvolmaaktheit vry geweeſt zyn: het Voorbeeldt van onzen Heere Jezus Chriſtus, is het eenige Voorbeeldt in de menſchelyke natuure, dat geheel volmaakt was; het welk daarom een Regel is om alle andere Voorbeelden by te beproeven; en de genegentheden, geſtalten, en praktyken van anderen moeten niet verder aangeprezen noch gevolgt worden, dan zy *navolgers van Chriſtus* zyn geweeſt.

Daar is in Mr. *Brainerd*, uit het volgende Verhaal van zyn Leven, eene zaak zeer gemakkelyk te zien, welk in hem eene onvolmaaktheit mach genaamt worden, welke, ofſchoon niet eigentlyk van een zedelyke natuure, nochtans tot eene tegenwerpinge kan gemaakt worden, tegen de ongemeene vertooningen van Godtsdienſt en Godtvruchtigheit in hem, door de zulke, die tegenwerpingen zoeken tegen alles wat ingebracht kan worden ten voordeele van den waaren en levendigen Godtsdienſt; en dat is, dat hy een Perſoon was die door zyne natuurelyke geſteltheit zoo geneigt was tot *ſwaarmoedigheit* en *neerſlachtigheit* des geeſtes. Daar zyn ſommige menſchen die denken dat alle ernſtige en

ſtip-

ſtipte Godtvrucht een droefgeeſtige zaak is, en dat het gene het welk men Chriſtelyke bevindinge noemt, anders niet is, dan ſwaarmoedige dampen die de herſenen beroeren, en tot *Geeſtdryverſche* inbeeldingen aanzetten. Doch dat Mr. *Brainerd's* geſteltheit hem tot moedeloosheit neigde, is geen rechtmaatige grondt om zyn ongemeene Godtvrucht te verdenken, als of die maar alleen de vrucht geweeſt ware van een driftige inbeeldinge. Ik twyffele geenzins of alle die het menſchdom behoorlyk hebben aangemerkt, dit gereedelyk zullen toeſtaan, dat het niet alle dezulke zyn wier natuurlyke geſteltheit meeſt tot *neerſlachtigheit* geneigt is, die meeſt voor de levendige en ſterke indrukſelen op hunne denkbeelden vatbaar zyn, of meeſt onderworpen aan die heftige en geweldige hertstochten, welke de vruchten van zulke indrukſelen zyn: maar dat veele die van eene *vrolyke* en *bloedtryke* natuurlyke geſteltheit zyn, veel meer daar aan onderworpen gevonden worden; en indien hunne hertstochten in een Godtsdienſtig kanaal komen te loopen, veel meer voor *Geeſtdryvery* openleggen, als veele van de anderen. En wat Mr. *Brainerd*, in 't byzonder, aangaat; hy was, niet tegenſtaande zyne geneigtheit tot moedeloosheit, een van die Perſonen, dewelke gewoonelyk het verſte af zyn van eene vruchtbaare inbeeldinge; zynde een Perſoon van een doordringendt vernuft, van klaare

be-

bevattinge, van nette redeneeringe, en van een zeer naauwkeurig oordeel; gelyk alle weten, die hem gekent hebben. En gelyk hy een groot inzien hadt in de menſchelyke natuure, en zeer *onderſcheidende* en *verſtandig* was in zaken in 't algemeen; zoo munte hy ook uit in zyn oordeel en kenniſſe van zaken in de Godtgeleertheit, doch voornamentlyk in zaken behoorende tot den inwendigen bevindelyken Godtsdienſt; zeer naauwkeurig onderſcheidende tuſſchen de waare Godtvrucht en de *Geeſtdryvery*, tuſſchen die hertstochten dewelke redelyk en ſchriftuurlyk zyn, en die haaren grondt hebben in licht en oordeel; en tuſſchen de zulke dewelke gegrondt zyn op grilzieke inbeeldingen, ſterke indrukſelen op de denkbeelden, en de geweldige beroeringe der dierlyke beweegingen die daar uit voortkomen. Hy was uitnemende gevoelig hoe de menſchen voor deze dingen bloodt laagen, hoe zeer dezelve de overhandt hadden, hoe groote meenigte daar door verleidt was, wat ſchadelyke gevolgen dezelve hadden, en wat groot kwaadt zy alreede hadden gedaan in de Chriſten weereldt. Hy hadt een groot afgryzen van zulk een zoort van Godtsdienſt, en was zeer overvloedig in daar tegen te getuigen, beide in zyn leven en ſterven; ook was hy zeer vlug om te onderſcheiden wanneer iets van die natuure ontſtont, ſchoon in deszelfs eerſte uitbottinge, en zich onder

de

de ſchoonſchynenſte vertooningen voordoende; en hadt zulk een Talent in het beſchryven van verſcheide werkingen van dezen ingebeelden *Geeſtdryverſchen* Godtsdienſt, de valsheit en ydelheit daar van betoogende, en het groote onderſcheit tuſſchen deeze en de waare geeſtelyke Godtvrucht aanwyzende, als ik naauwelyks weet ooit diergelyks in eenig ander Perſoon beſpeurt te hebben. —— En zyn oordeel bleek niet alleen in het onderſcheiden van de bevindingen van *anderen*; maar ook van verſcheide oeffeningen van *zyn eigen gemoedt*; en inzonderheit in het onderſcheiden wat 'er in hem zelven geſtelt moeſt worden op de rekeninge van *ſwaarmoedigheit*; waar in hy alle ſwaarmoedige Perſoonen overtrof, die ik ooit gekent hebbe; (ſchoon ik gelegentheit heb gehadt om 'er zeer veele te kennen) het welk ongetwyffelt toe te ſchryven is aan de zonderlinge kracht van zyn oordeel. Het is waarlyk wat ſeltſaams, dat ſwaarmoedige Perſonen van hunne eigene ongeſteltheit wel bewuſt zyn, en ten vollen overtuigt, dat zulke en zulke dingen daar aan zyn toe te ſchryven, als waarlyk de natuurlyke werkingen en vruchten daar van zyn. —— Mr. *Brainerd* verkreeg die maate van kenniſſe, die hy in deze zaak hadt, niet op eenmaal, maar allengskens en by trappen, gelyk de Lezer uit het volgende Verhaal van zyn Leven zal konnen beſpeuren. In 't begin van zynen Godt-

 vrug-

vrugtigen koers, ſchreef hy veel van dat ſoort van benevelinge des gemoedts, en van die ſwaarmoedige gedachten toe, aan geeſtelyke *verlaatinge*, welke hy in het laatſte van zyn leven overvloedig bewuſt was, dat aan de kwaal van ſwaarmoedigheit toegeſchreven moeſt worden; waarom hy ook in zyn *Dagboek* zeer dikwyls daar van ſpreekt, als uit die oorzaak voortkomende: ook ſprak hy meenigmaal in gezelſchappen van het onderſcheit tuſſchen de ſwaarmoedigheit en de droefheit die na Godt is, tuſſchen de waare vernederinge en de geeſtelyke verlaatinge, en van het groote gevaar om de eene voor de andere te misvatten; als ook van de ſchaadelyke natuure van de ſwaarmoedigheit, daar over met groot oordeel redenerende, en buiten twyffel zoo veel te verſtandiger, wegens het gene hy daar van wiſt door zyn eigen ondervindinge.

Maar behalven het gene dat uit de kracht van Mr. *Brainerds* oordeel gezegt kan worden, zoo blykt het ook met 'er daadt, dat hy geen perſoon geweeſt is van eene ſterke inbeeldinge. Zyne inwendige ondervindingen, het zy in zyne overtuigingen of bekeeringe, of in zyne Godtvruchtige beſchouwingen en indrukſelen door zyn gehele levens koers tot zyn doodt toe, (waar van hy een zeer byzonder Verhaal heeft nagelaaten) hebben gene van dezelve beſtaan in, of wierden niet

op-

opgewekt door krachtige en levendige beelden, geformt in zyne denkbeelden; daar van blykt niets in zyn *Dag-boek*, van het begin tot het einde: ja hy zeide op zyn doodtbedde, dat of ſchoon hy, toen hy noch jong van jaren en van ondervindinge was, eens verleidt was om groote gedachten te hebben van zulke dingen, die aanziende als hooger genietingen in den Godtsdienſt, boven hetgene daar hy ooit toe gekomen was, dat hy zeer begeerig daar na geweeſt hadt, en die ernſtig zocht, maar dat hy dezelve nooit hadt konnen bekomen; als ook, dat hy nooit een' krachtigen indruk op zyn denkbeelden hadt gehadt van eenige vertooninge, uitwendige gedaante, uitwendige heerlykheit, of iets anders van die natuur; welk ſoort van indrukſelen overvloedig zyn onder het wildt *Enthuſiaſtiſch* of *Geeſtdryverſch* Volk van den vorigen en tegenwoordigen tydt.

Gelyk Mr. *Brainerd's* godtvruchtige indrukſelen, beſchouwingen, en gemoedts-beweegingen, in haar natuure geheel grootelyks verſchilden van *Geeſtdryvery*, zoo waren ook haare *uitwerkſelen* in hem niet minder ſtrydig tegen de gewoone uitwerkſelen van dezelve. Daar is niets dat de menſchen zoo opgeblazen doet zyn, als de *Geeſtdryvery*, met eene hooge inbeeldinge van hunne eigene wysheit, heiligheit, uitnementheit, en bekwaamheit; noch dat hen zoo ſtout, zoo

voorbaarig, laatdunkent, en verwaant maakt: maar de Lezer zal bevinden, dat Mr. *Brainerd 's* Godtsdienſt hem geduurig neigde om de allergeringſte gedachten van zich zelfs te hebben, als ook een vernederent gevoelen van zyn eige uitnemende zondigheit, gebrek, onnuttigheit, en onkunde; zich zelven erger aanziende als anderen; dat die hem neigde tot een algemeene goedtwilligheit, zagtmoedigheit, en met eere andere te verheffen, en om allen te behandelen met vriendtſchap en achtinge. En wanneer de ſwaarmoedigheit de overhandt nam, ſchoon de uitwerkſelen daar van voor hem zeer nadeelig waren, zoo hadt die nochtans niet die uitwerkſelen van *Geeſtdryvery*; maar werkte door duiſtere en moedelooze gedachten van hem zelven, als onkundig, goddeloos, en geheel onbekwaam voor het Werk der Bedieninge, of om zelfs gezien te worden onder het menſchdom, enz. —— Het is waar, in dien tydt boven gemeldt, toen hy niet wel geleerdt hadt te onderſcheiden tuſſchen de *Geeſtdryvery* en den waaren *Godtsdienſt*, en zich vervoegende by, en gezelſchap houdende, met ſommige, die met geen kleine maate van de eerſte beſmet waren, deelde hy ook eenigermaate mede voor eenen tydt aan hunne ongeſteltheden en gedraagingen; ſchoon hy, gelyk te voren gezegt is, die dingen niet konde bekomen waar in hunne *Geeſtdryvery* zelf beſtont, en hen dus

dus, in dat opzicht, niet gelyk konde worden, hoewel hy zulks uit dwaalinge begeerde en zocht. Doch het is zekerlyk niet te verwonderen, dat een Jongeling, en wel een jong Bekeerde, en wiens herte zoo was ingenomen met den Godtsdienſt, en die den bloey daar van zoo ernſtig begeerde; maar die zoo weinig gelegentheit tot lezen, opmerken, en ondervindinge hadt, voor eenen tydt verblindt en verleidt wierdt door de ſchitterende Vertooningen van die verkeerde Godtvrucht en misleiden yver; inzonderheit wanneer men aanmerkt, hoedanig de ongewoone omſtandigheden van dien tydt geweeſt hebben. Hy zeide my op zyn Doodt-bedde, dat terwyl hy in die omſtandigheden was, hy buiten zyn Element geweeſt was, en zich zelven geweldt hadt aangedaan, door zich in zyn gedrach te voegen by Perſonen van eenen heftigen en onvoorzichtigen yver, wegens de eerbiedt die hy hadt voor ſommigen die hy voor beter aanzag dan zich zelven. Zoo dat het zeer onredelyk zoude zyn, dat, niet tegenſtaande dit alles, zyne dwaalinge, te dier tydt, evenwel zoude geacht worden een rechtmatige grondt van vooroordeel te zyn tegen zyn geheele Godtsdienſt, en tegen zyn Karakter in 't algemeen; inzonderheit wanneer men aanmerkt, hoe grootelyks zyn gemoedt kort daar na verandert wierdt, en hoe uitnemende zeer hy naderhandt zyne dwaalinge betreurt, en

zig zelven over zynen onvoorzichtigen yver en verkeerden handel verfoeit heeft, zelfs tot verbreekinge van zyn herte, en byna tot krenkinge van de kracht zyner natuure; en hoe veel Christelykheit hy betoont heeft, in het veroordeelen van zich zelven over dit zyn verkeert gedrach, gelyk de Lezer bevinden zal.

Het gene nu dat van Mr. *Brainerd* gezegt is, is zoo verre van eenen regtmatigen grondt van vooroordeel te zyn, tegen het gene dat in het volgende bericht van zyn leven verhaalt wordt, dat het in tegendeel, wanneer 't behoorlyk wordt overwoogen, de geschiedenisse meer *dienstig* zal maken. Want door dat hy zich dus voor eenen tydt by de *Geestdryvers* voegde, verkreeg hy een meer volkome en gemeenzame kennis van het gene tot dat soort van Godtsdienst behoorde, en was dus onder betere voordeelen om te konnen oordeelen van het onderscheit tusschen den zelven, en tusschen den anderen dien hy tot het laatste toe goedtkeurde, en met al zyn macht getracht heeft te bevorderen, in tegenstellinge daar van: en hier door heeft de Lezer te meer bewys, dat Mr. *Brainerd* in zyn getuigenis daar tegen, en tegen den geest en het gedrach van de gene die door den zelven bewoogen worden, uit onpartydige overtuiginge spreekt, en niet uit vooroordeel; om dat hy daar mede opentlyk veroordeelt zyn eigen

gen voorgaande gevoelen en gedrach, om welker wille hy veel van zyne tegenpartyders geleden heeft, en sommige hem hebben blyven lasteren zoo lange als hy leefde.

Een andere onvolmaaktheit in Mr. *Brainerd*, welke in het volgende verhaal van zyn leven kan opgemerkt worden, is, dat hy te *overmaatig was in zyn arbeidt*; geen behoorlyke zorge dragende om zyne ongemakken en moeitens te schikken naar zyne kragten. 't Is waar de zaak was meenigmaal dus gelegen, en de roepingen der Voorzienigheit schenen dikwyls zoodanig te zyn, dat het hem uitnemende moeielyk was na te laten meer te doen, dan zyne kracht hem toeliet; ja zyne omstandigheden, en het werk van zyne Zendinge onder de *Indianen*, waren zoodanig, dat groote ongemakken en moeielykheit geheel onvermydelyk waren. Evenwel is hy eindelyk ten vollen overtuigt geweest, dat hy in deze zaak gedwaalt heeft, dat hy meer zorge hadt behooren gedragen te hebben, en dat hy de verzoekingen tot zulke maaten van arbeidt, als zyne gezondtheit krenkte, meer kloekmoedig hadt moeten tegenstaan; en daarom heeft hy ook zynen Broeder, die hem in zyne Zendinge opvolgde, gewaarschouwt, deze dwaalinge zorgvuldig te vermyden.

Behalven de onvolmaaktheden alreede gemeldt, konnen wy ook gereedelyk toestaan, dat 'er eenige onvolmaaktheden geweest zyn

in zyn geheele leven, en zich gemengt hebben in alle zyne Godtvruchtige genegentheden, beweegingen, en oeffeningen, welke ten deele gemengt zyn geweest met het gene natuurlyk, en met het gene geestelyk was; gelyk het altydt zoo is met de beste Heiligen in deze Weereldt. Daar was ongetwyffelt eenigen invloedt van de natuurlyke gesteltheit in de werksaamheden en ondervindingen van Mr. *Brainerd*, gelyk 'er ook blykelyk geweest is in de werksaamheden en oeffeningen van den vroomen *David*, en van de Apostelen *Petrus*, *Johannes*, en *Paulus:* daar was ongetwyffelt meenigmaal eenigen invloedt van zyne natuurlyke geneigtheit tot neerslagtigheit in zyn Godtvruchtig treuren, eenig inmengsel van swaarmoedigheit in zyne droefheit na Godt en waare Christelyk ootmoedigheit, eenig inmengsel van de natuurlyke drift van de Jeugt in zynen heiligen yver voor Godt, en eenigen invloedt van natuurlyke beginselen, gemengt met genade, in verscheide andere opzichten, gelyk het altydt geweest is, en altydt zyn zal by de Heiligen, zoo lang zy hier op aarde zyn. Mogelyk was niemant meer bewust van Mr. *Brainerd's* onvolmaaktheden, dan hy zelfs; en niemant misschien beter in staat om meer nauwkeurig te onderscheiden, wat natuurlyk en wat geestelyk was, dan hy. De verstandige Lezer zal gemakkelyk konnen bemerken, dat zyne genadens

hoe

hoe langer hoe ryper, en de Godtvruchtige oeffeningen van zyn herte meer en meer zuiver wierden, en dat hy ook, hoe hy langer leefde, meer onderſcheidende wierdt in zyn oordeel. Hy hadt veel om hem te leeren en te zuiveren, en hy feilde niet zyn voordeel daar mede te doen.

Doch niet tegenſtaande alle deze onvolmaaktheden, zoo ben ik verzekert, dat ieder Godtvruchtige en verſtandige Lezer erkennen zal, dat het gene het welk hem hier wordt voorgeſtelt waarlyk een aanmerkelyk voorbeeldt is van waare en uitmuntende Godtvrugt in herte en in wandel; grootelyks ſtrekkende om de waarheit van den levendigen Godtsdienſt, en de kracht der Godtzaligheit te beveſtigen; zeer waardig nagevolgt te worden, en veelzins ſtrekkende tot geeſtelyk voordeel van de gene die het zelve naauwkeurig opmerken.

Het is noodig dat de Lezer weete, dat het gene Mr. *Brainerd* in zyn *Dag-boek* geſchreven heeft, waar uit het volgende verhaal van zyn leven voornamentlyk genomen is, alleen geſchreven was tot zyn eigen byzonder gebruik, en niet om eer of toejuichinge in de weereldt te bekomen, noch met eenig oogmerk dat de weereldt het ooit, in zyn leven of na zyn doodt, zoude zien, uitgenomen eenige weinige dingen die hy in een ſtervenden ſtaat geſchreven heeft, na dat hy met

groo-

groote moeielykheit was overgehaalt, om niet alle zyne byzondere Schriften van kant te maken. Hy toonde zich byna onverwinnelyk afkeerig van het uitgeven van eenig deel van zyn *Dag-boek* na zyn doodt; en wanneer men dacht dat hy te *Boston* ſtierf, zoo gaf hy de volſtrektſte orders tot het tegendeel: maar zynde door eenige van zyne Vrienden aldaar overgehaalt, om zulk een volſtrekt verbodt intetrekken, zoo heeft het hem eindelyk behaagt zoo veel te bewilligen, dat zyne Papieren in myne handen gelaaten zouden worden, om daar mede te doen, zoo als ik oordeelde meeſt te ſtrekken tot Godts eere en het belang van den Godtsdienſt. — Maar eenige dagen voor zyn doodt belaſte hy een deel van zyn *Dag-boek* te vernietigen (gelyk naderhandt zal aangemerkt worden) het welk het verhaal van zyn leven minder volkomen maakt. Hier worden ook eenige deelen van zyn *Dag-boek*, om kortheits wille uitgelaaten, dewelk ik my verzekeren dat een groot voordeel aan de Geſchiedeniſſe gegeven zouden hebben, indien zy 'er ingevoegt waren geweeſt; inzonderheit het verhaal van zynen wonderlyken voorſpoedt onder de *Indianen*, die in zyn byzonder *Dag-boek* zakelyk dezelfde is, als die hy alreede gemeen hadt gemaakt in het *Dag-verhaal* dat hy gehouden hadt, door order van de Maatſchappye in *Schotlandt*, tot haare onderrichtinge. Dat Ver-

Verhaal, ben ik van gevoelen zoude meer vermaakelyk en nuttig zyn geweeſt, ware het zelve uitgegeven gelyk het geſchreven is in zyn *Dag-boek*, in ſamenvoeginge met zyn verborgen Godtsdienſt, en de inwendige oefſeningen van zyn gemoedt, als ook met de voorgaande en volgende deelen van zyn Leven. Doch om dat dat Verhaal alreede is uitgegeven, en de byvoeginge van het zelve alhier het Boek te groot en te koſtbaarder maken zoude, het welk zoude konnen ſtrekken om den Lezer van het koopen en doorlezen daar van afteſchrikken, en het zelve dus minder algemeen nuttig te doen zyn, zoo hebbe ik dat gedeelte nagelaten. Evenwel kan dit gebrek ten meerendeele vergoedt worden voor den Lezer, wanneer hy het openbaar *Dag-verhaal* kogt, en het zelve op zyn plaatſe las, met deze geſchiedeniſſe van zyn leven; het welk voor den Lezer ongetwyffelt de pynewaardig zyn, en hem de vermeerde koſten van dien koop rykelyk vergoeden zoude. Ik hope derhalven, dat zulke van myne Lezers die dat Boek niet hebben, 'er een tot hun eigen nut en vermaak, op dat hy de geſchiedeniſſe van dezen uitmuntenden Perſoon, meer volkomen mochten hebben, zullen koopen; zonder welke zy een zeer onvolkomene beſchouwinge moeten hebben van het voornaamſte deel van zyn leven, en (in eenige opzichten) van de aanmerkelykſte en

won-

wonderlykſte zaken in het zelve. Ik moet ook aanmerken, dat behalven dat Boek, en het zelve voorgaande, 'er een verhaal is rakende de *Indiaanſche* zaken, gevoegt by Mr. *Pemberton's* Predikatie by de Verordeninge van Mr. *Brainerd*; het welk insgelyks met meer voordeel kan gelezen worden in ſamenvoeginge met zyn *Dag-verhaal* voor den 5[den] van *November*, 1744.

Dog het wordt tydt deze Voorreden te eindigen, op dat de Lezer niet langer afgehouden mogt worden van de Geſchiedeniſſe zelve.

J. EDWARDS, A. M.

NB. Die deelen van de geſchiedeniſſe welke tuſſchen haakjes ſtaan aldus [ ] zyn de woorden van den uitgever, ten meerendeele ſommierlyk opgevende, (kortheits halven) het zakelyke, of de voornaamſte dingen in Mr. *Brainerd's* Dag-boek vervat, voor zulk een zekere tydt als daar is uitgedrukt: het overige is het Verhaal dat hy, in zyne byzondere Schriften, van zich zelven geeft, in zyn eigen woorden.

VERHAAL
VAN HET GODTVRUGTIG LEVEN EN STERVEN VAN DEN EERWAARDIGEN HEER DAVID BRAINERD.

EERSTE HOOFTDEEL,

Van zyn Geboorte *tot den tyd dat hy zich begaf tot de* Studie der Godtgeleertheit, *ten einde om tot het werk van den* Predikdienst *bekwaam gemaakt te worden.*

Mr. *David Brainerd* wierd op den 20sten van *April* 1718. geboren te *Haddam*, eene Stadt in het Landtschap *Hartford*, in de Colonie of Volkplantinge van *Connecticut*. Zyn Vader, die gestorven is, wanneer deze zyne Zone omtrent negen jaren oudt was, was de Achtbaare Heer *Hiskia Brainerd*, Schildtknaap, een Assistent, of eene van zyne Majesteits Raaden voor die Volkplantinge, en Zone van *Daniel Brainerd*, Schildtknaap, Vrede-rechter en Diaken van Christus Kerke te *Haddam*. Zyne Moeder was Jufvrouw *Dorethæ Hobart*, Dochter van den Eerwaardigen Heer *Jeremia Hobart*, die een wyl tydts gepredikt heeft te *Topsfield*, en toen naar *Hempstead* op *Lang-Eiland* trok;

van waar hy naderhandt (wegens de groote meenigte die *Quakers* wierden, als ook om dat veele anderen zoo ongodtsdienstig waren, dat zy niets tot onderſteuninge van de Bedieninge wilden doen) weg gegaan, en te *Haddam* gekomen en in het Werk der Bedieninge beveſtigt is; alwaar hy in het 85ſte Jaar van zyn ouderdom is geſtorven; zynde dit van hem aanmerkelyk, dat hy voordenmiddagh naar den openbaaren Godtsdienſt ging, en tuſſchen de twee Kerktyden in zyn ſtoel doodt bleef. Deze Heer was een Zoon van den Eerwaardigen Heer *Pieter Hobart*, die eerſt Bedienaar des Euangeliums was te *Hingham*, in het Graafſchap van *Norfolk* in *Engelandt*, maar die wegens de Vervolginge van de *Puriteinen*, met zyn Huisgezin, naar *Nieuw-Engelandt* trok, en in de Bedieninge vaſtgeſtelt wierdt te *Hingham*, in de *Maſſachuſet*. Hy hadde vyf Zonen, namentlyk, *Joſua*, *Jeremia*, *Gerſom*, *Japhet* en *Nehemia*; *Jeremia* was Mr. *David Brainerd's* Grootvader, Predikant te *Haddam*, enz. gelyk gezegt is. *Gerſom* was Predikant te *Groten*, in *Connecticut*. *Japhet* was een Geneesheer, en ging voor Doctor van een Schip naar *Engelandt*, (voor dat hy zyn tweede graadt aannam op de Hoogeſchoole) met oogmerk om van daar na de *Ooſtindien* te vaaren, maar men heeft nooit meer van hem gehoort. *Nehemia* was eerſt Lidt van het *Harvard* Collegie, en daar na Predikant te *Newton* in de *Maſſachuſet*. De Moeder van Jufvrouw *Hobart* (naderhandt *Brainerd*) was de Dochter van den Eerwaardigen Heer *Samuel Whiting*, Predikant, eerſt te *Boſton* in het Graafſchap van *Lincoln*, en naderhandt te *Lynn*, in de *Maſſachuſet* in *Nieuw-Engelandt*. Hy hadt drie Zonen, dewelke Dienaren des Euangeliums geweeſt hebben.

David Brainerd was de derde Zoon van zyne Ouders. Zy hadden vyf Zonen en vier Dochteren: hun oudſte Zoon *Hiskia Brainerd*, Schildtknaap, is heden Vrede-rechter, en is verſcheide Jaren achter een Plaats-

ver-

verbeelder geweest van de Stadt *Haddam*, in de algemeene Vergaderinge van de *Connecticuts* Volkplantinge. De tweede Zoon was de Eerwaardige *Nehemia Brainerd*, waardig Leeraar te *Oostbury* in *Connecticut*, die op den 10den van *November* 1742. aan eene teeringziekte gestorven is. De vierde Zoon was *Johan Brainerd*, die zyn Broeder *David* als Missionaris aan de *Indianen* opvolgde, en is Predikant van dezelfde Gemeinte van Christen *Indianen* in *Nieuw-Jersey*. En de vyfde was *Israël*, Student in 't *Yale*-Collegie in *Nieuwhaven*, welke na zyn Broeder *David* gestorven is. Jufvrouw *Dorothea Brainerd*, verscheide Jaren Weduwe geweest hebbende, stierf, wanneer haar Zoon, wiens leven ik van voornemen ben te verhalen, omtrent veertien Jaren oudt was: zoo dat hy in zyne Jeucht Vader en Moederloos gelaten wierdt. Wat bericht hy van zich zelven, en van zyn eigen Leven nagelaten heeft, kan uit dit navolgende gezien worden.]

Ik ben van myne jeucht af, zoo ik meen, aan de zedige kant geweest, en meer geneigt tot swaarmoedigheit, als tot het tegengestelde uitterste; maar geheuge niet van eenige overtuiginge van zonde, welke aanmerkens waardig is, tot dat ik omtrent zeven of acht jaren oudt was; wanneer ik over myne Ziele bekommert, op de gedachte des doodts verschrikt, en tot volbrenginge van Plichten aangedreven wierdt: doch dit was eene zeer onaangenaame bezigheit, dewelke myn lust tot het speelen geheel weg nam. Maar helaas! deze Godtvruchtige aandoeninge was slechts voor eenen korten duur. Ik begaf my evenwel somtydts tot het verborgen gebedt, en leefde dus *gerust te Zion*, *zonder Godt in de weereldt*, en zonder groote bekommernisse, tot dat ik na myn beste geheugen omtrent dertien jaren oudt was. Doch op een zekere tydt, in de Winter van het Jaar 1732. wierdt ik eenigsins gewekt uit myne vleeschelyke gerustheit, door ik weet haast niet welke middelen in 't eerst; doch was

zeer aangedaan over een groote Sterfte en doodelyke Ziekte, welke in *Haddam* woedde ik was dikwyls, ja gedurig, en ook ernstig en vuurig, in de waarnemingé van Godtsdienstige plichten, en nam groot vermaak in 't Lezen, inzonderheit in Mr. *Janeway's Voorbeelden van Kinderen*; ik was somtydts grootelyks bewoogen in de Plichten, en hadt veel vermaak in de volbrengingé van dezelve; en ik hoopte somtydts dat ik nu bekeert was, of ten minste op een' goeden weg naar den Hemel en de Gelukzaligheit, niet wetende wat de Bekeeringe was. De Geest van Godt handelde te dezer tydt zeer ver met my: ik was aanmerkelyk aan de weereldt gedoodt, en myne gedachten wierden byna geheel ingenomen en besteedt omtrent de belangens van myne ziele; en mach waarlyk zeggen, *ik was byna bewoogen een Christen te worden*. Ik was ook uitnemende verlegen en swaarmoedig over den doodt van myne Moeder, welke in *Maart* 1732. voorviel: maar naderhandt begon myne Godtvruchtigé bezorgtheit aftenemen, en ik verviel by trappen, tot eene aanmerkelyke graadt van zorgeloosheit; schoon ik evenwel het verborgene Gebedt gewoonelyk bleef aanhouden.

Ik vertrok omtrent den 15den van *April* 1733. van myn Vaders huis, naar *Oost-Haddam*, alwaar ik vier jaren doorbracht, doch steets *zonder Godt in de Weereldt*, schoon ik ten meerendeele het geheele rondt van verborgene plichten als doorwandelde. Ik was niet zeer geneigt tot jong gezelschap, of vrolyke kortswyligheit, (gelyk men dat zoo noemt) maar dit weet ik, dat ik nooit van myn leven van een vrolyk gezelschap wederkeerde met zulk een goedt gewisse, als ik derwaarts was henen gegaan: het bracht my altydt onder nieuwe schuldt, maakte my beschroomt om tot den Throon der Genade te naderen, en bedorf die goede gestalten daar ik my somtydts in pleeg te behagen. Doch, helaas! alle myne gestalten waren maar *Eigen-gerechtigheit*, en

en niet gegrondt op eene begeerte tot Godts heerlykheit.

Omtrent het einde van *April* 1737. zynde toen 19 jaren oudt, trok ik naar *Durham*, en begon te arbeiden aan myne Hoeve, omtrent een jaar lang, tot dat ik 20 jaren oudt was; geduurig verlangende, uit eene natuurlyke genegentheit, na eene letterkundige opvoedinge. Wanneer ik omtrent 20 jaren oudt was begaf ik my tot de Studie, en was eenige tydt te voren meer als na gewoonte ernſtig in de plichten: maar nu gaf ik my meer als ooit over tot de betrachtinge van Godtsdienſtige plichten. Ik was zeer naauwkeurig en waakſaam over myne gedachten, woorden en werken; en dacht dat ik nu vooral zedig moeſt zyn, nadien ik voornemens was my aan de Bedieninge toetewyen, my verbeeldende dat ik my den Heere toeeigende.

In de Maandt *April* 1738. ging ik na Mr. *Fiske*, en woonde by hem, geduurende zyn leven*. My geheugt, dat hy my aanraadde het jonge gezelſchap geheel en al te verlaaten, en my te vervoegen by de zedige bedaagde lieden: welke raadt ik opvolgde, en myne levenswyze was nu uitnemende geſchikt en Godtsdienſtig. Ik las den Bybel tweemaal geheel uit, in minder dan een jaar tydts; ik beſteede iedere dagh veel tydt in het verborgen Gebedt; ik was zeer aandachtig onder het gepredikte woordt, en wendde myne uitterſte pogingen aan om het zelve te onthouden: ik was omtrent den Godtsdienſt zoo bezorgt, dat ik met eenige Jongelingen beſtemde, om des *Ruſtdaags-avondts* afzonderlyk ſamen te komen tot Godtvrugtige oeffeningen, zynde, zoo ik meende, in die plichten oprecht, en na dat die byeenkomſt geſcheiden was, herhaalde ik de redenen op dien dagh geſproken by myzelven, en herinnerde my al wat ik konde, ſchoon het ſomtydts al wat laat wierdt in den nacht. Ook was ik veeltydts gewoon 's Maandaags-morgens my dezelfde Predikatien wederom te binnen te brengen. Ik

* Mr. *Fiske* was Predikant van de Kerk te *Haddam*

hadt op tyden aanmerkelyke gemoedts-bewegingen onder de plichten, als ook groot vermaak in dezelve, en was meenigmaal van gedachten my by de Kerke te voegen. Kortom, ik was uitwendig zeer fraai, en rustte geheel op myne plichten, schoon ik zulks niet dacht of vermoedde.

Na de doodt van Mr. *Fiske* vervolgde ik myne Studien, met myn' Broeder; en bleef steets volharden in Godtsdienstige plichten, my meenigmaal verwonderende over de wispeltuurigheit van de Belyders; het was my tot kwellinge en droefheit, dat zy in zaken van den Godtsdienst zoo zorgeloos waren. Dus vorderde ik zeer ver op eenen grondt van *Eigen-gerechtigheit*; en zoude geheel bedorven en verloren geweest hebben, zoo de enkele goedertierenheit van Godt zulks niet verhoedt en voorgekomen hadt.

Het behaagde Godt, in het begin van den Winter 1738. op een Rustdagh-morgen, wanneer ik naar buiten ging, om (zoo my voorstaat) eenige verborgene Plichten waar te nemen, my, op eene onverwachte wyze, zulk eene ontdekkinge en gevoelen van myn gevaar, en van den Toorn Godts te geven, dat ik verbaast stont, en myne voorgaande goede gestalten, daar ik my in behaagt hadde, verdweenen allen in een oogenblik; ik was door het gezichte, het welk ik van myne zonden en snoodtheit hadt, dien ganschen dagh zeer benaauwt, vreezende dat Godts Toorn my haastig zoude overkomen. Ik was zeer neerslachtig, en hieldt my veel alleen, ja ik benyde somtydts het geluk van de Vogelen en Dieren, om dat zy voor geen eeuwige elende bloodt lagen, als ik nu klaar bespeurde, dat ik daar voor open lag. Dus leefde ik van dagh tot dagh, zynde de meeste tydt in groote benaauwheit. Somtydts deden 'er zich bergen van swaarigheden op, om myne hope van genade te ontfangen geheel weg te nemen, en het werk der Bekeeringe scheen my zoo groot, dat ik 'er nooit het Onderwerp van dacht te zul-

len

len worden: ik bleef evenwel bidden, tot Godt roepen, en andere Plichten met grooten ernſt volbrengen, hopende door eenige hulpmiddelen de zaak te verbeteren. Of ſchoon ik honderdt en meermaalen alle voorgevingen van eenige waardigheit in myne plichten verſaakte (zoo ik dacht) zelfs wanneer ik dezelve volbracht, en menigmaal voor Godt beleedt, dat ik om de beſte die ik ooit bedreef niet anders verdiende, dan de eeuwige Verdoemeniſſe: zoo hadt ik nogtans eene heimelyke hope om my by Godt, door myne plichten *aangenaam* te maken; en wanneer ik hertelyk badt, en myn herte eenigermaten ootmoedig was, dan hoopte ik, dat Godt daar door tot medelyden met my bewoogen zoude worden; myne gebeden hadden toen een ſchyn van *goedtheit* in zich, ik ſcheen ook te *treuren* over de zonden, en dan dacht my, dat ik het eenigzins waagen dorſt op de barmhertigheit van Godt in Chriſtus; ſchoon de vooraf overleggende gedachte en grondt van myne hope niet anders dan eenige ingebeelde *goedtheit* was, welke zich opdeet in myne verootmoedigingen en tochten des gemoets, of ook wel (op ſommige tyden) ongemeene verruimingen in dezelve, enz. Alhoewel de *Poorte* ſomtydts zoo *enge* ſcheen, dat het my byna onmogelyk voorkwam, daar *door te gaan*; zoo vleide ik my echter op andere tyden, dat het zoo gantſch moeielyk niet was, en hoopte dat ik door naarſtigheit en waakſaamheit myn oogmerk ras bereiken, en de zaak te boven kome zoude. Wanneer ik ſomtydts groote verruimingen, en aanmerkelyke hertstochtelyke beweegingen onder de plichten gehadt hadde, hoopte ik een *goede ſtap naar den Hemel* gedaan te hebben, my verbeeldende dat Godt bewogen was, gelyk als ik, en dat Hy zulke *oprechte Gebeden* (gelyk ik die noemde) zekerlyk zoude verhooren, invoege dat als ik dus in groote benaauwtheit my ſomtydts tot de verborgene Plichten afſonderde, ik dan eenigſins getrooſt van die plaatſe te rug keerde; en zoo genas ik my zelve met myne Plichten.

In *February* van 't Jaar 1739. zonderde ik eenen dagh af tot verborgen Vaſten en Bidden, en bracht dien door byna in onophoudelyke roepingen tot Godt om genade, dat het hem believen mocht myne oogen te openen, om het kwaat der zonde, en den weg der zaligheit door Jezus Chriſtus te zien. En het behaagde den Heere my op dien dagh aanmerkelyke ontdekkingen van myn *hert* te geven: doch ik bleef ſteets op alle myne Plichten *Vertrouwen*, ſchoon 'er geen de minſte *goedtheit* was in de Plichten welke ik toen volbracht, nadien 'er geenerlei aanmerkinge op Godts Eere in dezelve gevonden wierdt, noch geen zodanig beginſel in myn herte was; het behaagde Godt evenwel myne betrachtingen op dien dach, een middel te doen zyn om my eenigermaten, myne *hulpeloosheit* te ontdekken.

Op ſommige tyden was ik zeer *gemoedigt*, my verbeeldende dat Godt my lief hadde, en dacht, ik zoude wel haaſt ten vollen met Hem verzoent worden; terwyl alles nochtans gegrondt was op enkele *Vermetelheit*, ontſtaande uit verruiminge onder de plichten, hertstochtelyke bewegingen, of goede voornemens, en diergelyke. En wanneer op andere tyden my groote benaauwtheit overkwam, op een gezichte van myne ſnootheit en naaktheit, en van myn volſtrekte onmacht, om my uit de handen van een Soeverein Godt te konnen verloſſen, dan was ik gewoon die ontdekkinge weg te ſchuiven, als iets dat ik niet dragen konde. Eens, zoo my geheugt, wierdt ik met een zeer ſwaare benaauwtheit bevangen, en de gedachten van myn zelven te moeten verzaken, en, van alle goedtheit uitgeſtroopt, naakt voor Gode te ſtaan, waren my zoo verſchrikkelyk, dat ik gereedt was om tot dezelve te zeggen, gelyk *Felix* tot *Paulus* zeide, *voor dit maal gaat henen.* Of ſchoon ik nu alle dagen verlangde na grooter overtuiginge van zonden, onderſtellende dat ik meer van mynen ſchrikkelyken ſtaat moeſt zien, zoude ik verloſt worden, wanneer my nochtans

myn

myn ſnoodt en goddeloos herte ontdekt wierdt, dan was dat gezigte zoo vreeſſelyk, en toonde my zoo klaar, dat ik voor de verdoemeniſſe open lag, dat ik het niet konde dragen. Ik trachtte geduuriglyk alle zulke *hoedanigheden* te bekomen, welke ik my verbeelde dat andere verkregen voor hunne aanneminge van Chriſtus, ten einde om my *aan te pryzen* aan zyne gunſte. Wanneer ik ſomtydts de kracht van een verhardt herte gevoelde, dan dacht ik dat het eerſt *verzacht* moeſt weezen, eer Chriſtus my zoude willen aannemen; en als ik eenige *weekheit* en *verootmoediginge* des herten vondt, hoopte ik dat het werk nu haaſt gedaan zoude worden. En daarom, wanneer myne benaauwtheit my ſteets by bleef, was ik gewoon over Godts handelingen met my te murmureren; en dacht, dat, wanneer andere hunne herte verootmoedigt vonden, Godt hen dan genade bewees: maar myne benaauwtheit bleef my ſteets by.

Somtydts wierdt ik traag en zorgeloos, zonder eenige groote Overtuigingen van zonden, voor een aanmerkelyke tydt achter een; maar na zoo een tydt, grepen de overtuigingen my veel geweldiger aan als ooit. Op eenen Avondt, geheugt 't my, byzonderlyk, als ik eenzaam buiten wandelde, dat my zulk eene ontdekkinge van myne zonden gegeven wierdt, dat ik vreesde de aarde zoude zich openen, en myn graf worden, en dat ik levendig in de Helle zoude nederſtorten, voor dat ik t'huis zoude komen. En of ſchoon ik genootſaakt was te bedt te gaan, op dat myne benaauwtheit door anderen niet beſpeurt mocht worden, daar ik grootelyks voor vreesde; zoo dorſt ik evenwel byna niet ſlapen, want ik dacht het zoude een groot wonder zyn, als ik ſmorgens niet in de helle lag. Al was nu myne benaauwtheit ſomtydts zoo groot, zoo vreesde ik echter voor het verlies van myne Overtuigingen, en voor wedertekeeren tot eenen ſtaat van vleeſchelyke zorgeloosheit, en tot myn voorgaande ongevoeligheit van Godts naakenden Toorn; het welk

my uitnemende naauwkeurig deedt zyn in myn gedrach, op dat ik de beweegingen van Godts Geeft niet mocht fmooren. Wanneer ik te eeniger tydt de overtuigingen van myne eigene zondigheit befchouwde, en de trap daar van oordeelde aanmerkelyk geweeft te hebben, dan was ik gewoon op myne overtuiginge te betrouwen; en dit betrouwen, en de hope die daar uit in my ontftont, van ras eenige aanmerkelyke voortgangen te maken tot myner verloffinge, ftelde myn gemoedt geruft, en zoo wierdt ik haaft meer ongevoelig en zorgeloos: maar wanneer ik gevoelde dat myne overtuigingen flaauw wierden, en dacht dat zy my verlaten zouden, dit bracht my aanftonts in roere en was my tot groote kwellinge. Somtydts verwachtte ik een groote ftap te doen, en, door eenige byzondere gelegentheden en middelen die ik in 't Ooge hadde, zeer ver te vorderen tot de Bekeeringe.

De veelvuldige te leurftellingen, en groote benaauwtheden die my ontmoeteden, brachten my in eene zeer *grouzaame geftalte* van met den *Almachtigen te twiften*, met eene inwendige heftigheit en bitterheit, zyne handelingen met het menfchdom berifpende. Ik bedilde grootelyks de toerekeninge van *Adams* zonde aan zyne nakomelingen; en myn goddeloos herte wenfchte meenigmaal na eenen anderen weg van zaligheit, dan door *Jezus Chriftus*: en als een beroerde zee zynde, geheel verwardt in myne gedachten, zocht ik den Toorn Godts te ontvlieden door eenige andere middelen, hebbende wonderlyke ontwerpen gefmeet vol van Atheiftery, verzinnende Godts oogmerken en befluiten omtrent my te verydelen, of om zyne wetenfchap te ontwyken, en my voor Hem te verbergen: maar by herdenkinge ziende dat deze ontwerpen ydel waren, dat zy my niet te ftade zouden komen, en dat ik niets tot myner reddinge konde uitvinden, wierdt myn gemoedt gebracht tot deze fchrikkelyk geftalte, te wenfchen dat 'er geen Godt was, of dat 'er eenigen anderen Godt mocht zyn die Hem konde be-

dwingen, enz. Deze gedachten en begeertens waren de heimelyke genegentheden van myn herte, dewelke gewoonelyk werkſaam waren *eer ik het wiſt*; maar, helaas! zy waren echter de *myne*, ſchoon ik van dezelve ſchrikken moeſt, als ik die herdacht. Wanneer ik dit in overweginge nam, dan benaauwde het my, te denken, dat myn herte zoo vol *Vyandſchap tegen Godt* was, en het deedt my beven, dat Godt zynen Toorn ſchielyk over my mocht uitſtorten Te voren verbeelde ik my, dat myn herte zoo boos niet was als de Schriftuur en eenige anderen goede Boeken dat kwaamen te vertoonen. Somtydts poogde ik het zelve tot een goede geſtalte, of tot eene ootmoedige onderwerpinge te brengen, en dan hoopte ik, dat 'er eenige goedtheit in my zoude zyn: maar dan gebeurden het wel, op het aller onverwachtſt, dat de gedachten van de ſtiptheit van de Wet, of van Godts Rechtvaardigheit en Soevereinheit, de verdorventheit van myn herte zoodanig opwekten en gaande maakten, daar ik zoo over gewaakt hadt, en hoopte tot een goede geſtalte gebracht te hebben, dat die over alle paalen heenen brak, en van alle kanten uitbarſte, even gelyk Watervloeden, wanneer die haare Dyken en Dammen hebben doorgebroken. Doch nadien ik evenwel bewuſt was, dat'er eene diepe *Vernederinge* nootſakelyk was, tot eene zaligmakende vereeniginge met Chriſtus, zoo poogde ik zulke *overtuigingen* in myn herte te werken, als tot zulk eene vernederinge of verootmoediginge vereiſcht wierden: gelyk als eene overtuiginge dat Godt Rechtvaardig zoude zyn, indien Hy my voor eeuwig verſtootte: dat indien Hy my genade bewees, het enkele barmhertigheit zoude zyn, ſchoon ik eerſt veele jaren in benaauwtheit gehouden, en noch zoo naauwkeurig in de waarneminge van de plichten gevonden mocht worden; dat Godt in het minſte niet gehouden was zich over my te ontfarmen, niet tegenſtaande alle myne Plichten, Traanen, en Gebeden die ik gedaan hadde, enz. Deze

din-

dingen trachtte ik vaſtelyk te gelooven, en hertelyk toe-teſtemmen; en hoopte dat ik nu van myn zelven afgebracht, waarlyk vernedert, en aan de Goddelyke Soevereinheit onderworpen was; en was gewoon aan Godt in myne Gebeden te verhalen, dat ik nu die eige ziels-geſtelteniſſen hadt die Hy vereiſchte, en waar op Hy aan anderen genade bewees; en daar op te pleiten om ook my genade te bewyzen: maar wanneer ik geen hulp of reddinge vondt, en ſteets met ſchuldt en vreeze voor toorn gedrukt bleef, was myne ziele in eene beroeringe, en myn herte rees in vyandſchap tegen Godt op, over zyn harde behandelinge van my. Evenwel vloog myn gewiſſe my toen in 't aangezichte, my myne laatſte belydeniſſe aan Godt, van zyne Rechtvaardigheit in myne verdoemeniſſe, enz. herinnerende. Dit my een gezichte van de boosheit van myn herte gevende, bracht my weder in eene groote benaauwtheit, en ik wenſchte dat ik myn herte meer naauwkeurig bewaart hadde van niet uit te breken tegen Godts handelingen met my; ook wenſchte ik zelfs, dat ik om geen genade gebeden mocht hebben ter oorzake van myne verootmoedinginge, om dat ik daar door alle myne ſchyn-goedtheit verloren hadde.

Dus heb ik meenigmaal lichtvaardig my ingebeeldt, dat ik verootmoedigt, en voor zaligmakende genade bereidt en vatbaar was.

Terwyl ik in dezen benaauwden, verwilderden, en beroerden ſtaat des gemoedts was, wierdt de verdorventheidt van myn herte inzonderheit opgewekt, en gaande gemaakt, door deze navolgende dingen.

1. De *ſtiptheit* van de Goddelyke *Wet.* Want ik bevondt, dat het my (na myn uitterſte poogingen aangewent te hebben) onmogelyk was de eiſchen van dezelve te konnen voldoen. Ik hadt dikwyls nieuwe voornemens, welke ik ook even zoo dikwyls verbrak. Dit ſchreef ik alles toe aan zorgeloosheit, en aan gebrek

van

van waakzaamheit, en was gewoon myn zelven een dwaas te noemen wegens myne nalaatigheit: maar wanneer ik op krachtiger voornemens, grooter betrachtingen, en gezetter afzonderingen van myn zelven tot vasten en bidden, bevondt, dat alle poogingen te vergeefs waren, toen beschuldigde ik de Wet van Godt van eene onredelyke gestrengheit. Ik dacht, indien zy zich alleenelyk uitstrekt tot myne uitwendige daden en betrachtingen, dat ik die dan noch wel zoude konnen verdragen: maar ik bevondt dat zy my veroordeelde om myne kwaade gedachten, en de zonden van myn herte, welke ik onmogelyk niet konde voorkomen. Ik was uitermaate onwillig om het op te geven, en myne volstrekte hulpeloosheit te erkennen in deze zaak: maar na herhaalde te leurstellingen dacht ik evenwel, liever dan dat ik verlooren zoude gaan, dat ik noch wel wat meer konde doen; inzonderheit indien zulke of zulke omstandigheden myne betrachtingen maar mochten vergezellen. Ik hoopte wanneer de zaak maar tot een uitterste kwam, dat ik meer ernstig als ooit zoude stryden, en myne poogingen aanwenden; (schoon ik nooit de tyd konde vinden om myn uitterste best te doen, op *die wyze* gelyk ik bedoelde) en deze hope van toekomstige gunstige omstandigheden, en van hier na iets groots te zullen doen, bewaarde my van niet geheel te wanhopen aan my zelven, en van my niet te zien vallen in de handen van een Soeverein Godt, om op niets te steunen dan op vrye oneindige Genade.

2. Een andere zaak was, dat het *Geloove alleen* de *voorwaarde van Zaligheid* was; dat Godt tot geen laager voorwaarden wilde komen, en het leven en de zaligheit wilde belooven op myne oprechte en hertelyke *gebeden* en *betrachtingen*. Dat Woordt, Marc. XVI: 16. *Die niet gelooft zal hebben, zal verdoemt worden*, sneedt hier alle myne hope en verwachtinge af. Ik bevondt ook, dat het *Geloove Godts*

Soe-

Soevereine *Gave* was; dat ik het uit my zelven niet bekomen konde, noch Godt, door geene van myne betrachtingen, verplichtten het zelve aan my te besteeden, Eph. II: 1, 8. *Deze reden is hardt*; was ik genegen te zeggen, *wie kan dezelve hooren?* Joh. VI: 60. Ik konde niet dragen, dat al wat ik gedaan hadt voor enkel niets geacht zoude worden, daar ik zoo gemoedelyk de plichten betracht, en zoo langen tydt uitneemende Godtvruchtig geweest hadt, ja meer hadt gedaan (zoo ik dacht) als veele anderen die genade verkregen hadden. 't Is waar, ik beleedt wel de zondigheit en snoodtheit van myne Plichten; doch het geene my dezelve, te dier tydt, zoo snoodt deedt aanmerken, was de omswervinge myner gedachten in dezelve; niet dat ik geheel en al bevlekt en zoo onrein als een Duivel was, en dat het beginsel bedorven was daar zy uit voortkwamen, zoo dat het eene onmogelykheit was, dat ik eenig goedt zoude kunnen doen. Daarom noemde ik het gene ik deedt, met de naam van oprechte poogingen; en konde niet dragen, dat Godt geen beloften van zaligheit aan dezelve gedaan hadt.

3. Een andere zaak was, dat ik niet konde uitvinden *wat* het *geloove* was, of *wat* het was te *gelooven* en tot *Christus te komen.* Ik las de roepingen van Christus, aan de vermoeiden en belasten; maar konde niet vinden langs welken weg Hy ze bestierden tot Hem te komen. My dacht, ik zoude zeer gaarne willen komen, als ik maar wist *hoe* ik komen moest, al was het padt van dien Plicht noch zoo moeielyk en swaar. Ik las Mr. STODDARD's *Wegwyzer tot Christus*, (welk Boek, ik vertrouwe, dat in Godts handt, het gelukkige middel van myne Bekeeringe geweest is) maar myn herte rees tegens den Schryver op; want of schoon hy my, onder de overtuigingen, myn geheel herte openbaarde, en my in zyne bestieringe zeer nuttig scheen; zoo feilde hy noch-

tans

tans hier in, dat hy my niet zeide, noch aanwees, wat ik doen moeſt of doen konde, het welk my tot Chriſtus zoude brengen; maar my, als 't ware, in eene groote klove tuſſchen Chriſtus en my liet leggen, zonder eenige beſtieringen hoe ik'er door heenen zoude geraken. Want ik was noch niet krachtdadig en bevindelyk onderwezen, dat 'er geen weg konde voorgeſchreven worden, langs welken een natuurlyk menſch, door zyn eigen kracht, dat gene het welk bovennatuurlyk is verkrygen, of den hoogſten Engel hem niet geven kan.

4. De vierde zaak daar ik een groote inwendige tegenkantinge tegen vondt, was de *Soevereinheit* van Godt. Ik konde niet dragen, dat het geheel in Godts welbehagen zoude ſtaan, my te behouden of te verdoemen, zoo als 't Hem zelfs behaagde Die Schriftuurplaatſe, Rom. IX: 11 -- 23. was my eene geduurige kwellinge, inzonderheit vers. 21. *Of heeft de Potbakker geen macht over het leem, om uit denzelven klomp te maken het eene vat ter eeren, ende het andere ter oneere?* Het lezen, of de overdenkinge hier van, vernietigde altydt myn ſchyn-goede geſtalten. Wanneer ik meende, dat ik byna verootmoedigt, en aan Godts Soevereinheit onderworpen was, dan deedt het lezen of de overdenkinge van die plaatſe myne vyandtſchap tegen Godts Soevereinheit openbaar worden. En wanneer ik myne inwendige Vyandtſchap en Laſteringen overdacht, welke by deze gelegentheit in my opkwaamen, dan was ik te meer voor Godt bevreeſt, en van alle hope, om met Hem verzoent te worden, verder afgedreven; en dit gaf my zulk een vreeſſelyk gezichte van myn zelve, dat ik meer als ooit ſchrikte myn zelven in Godts handen, en in zyne Soevereine beſtellinge te zien, ja deedt my meer als ooit gekant zyn, om my aan zyne Soevereinheit te onderwerpen; want ik dacht dat Godt niet anders voor hadt dan my te verdoemen.

Ge-

Geduurende al dezen tydt was de Geest van Godt krachtig in my werkende; ik wierdt inwendig aangezet om alle *zelfs-vertrouwen* te verzaken, en alle hope om myn zelven door eenige middelen, hoe ook genaamt, immermeer te konnen redden. De overtuiginge van myn *verloren* staat, was somtydts zoo klaar en naakt voor myne oogen, dat het was, als of my met zoo veele woorden verklaart en gezegt wierdt, *'t is gedaan, 't is gedaan, 't is voor eeuwig onmogelyk u zelven te verlossen.* Omtrent drie of vier dagen lang was myne ziele aldus benaauwt en verlegen; inzonderheit op sommige tyden, wanneer ik voor eenige oogenblikken voor myn zelven verlooren scheen; maar dan kromp ik terstont wederom te rug van dat gezicht, om dat ik my niet dorst wagen in de handen van een Soeverein Godt, als geheel hulpeloos en verloren, en ter bestellinge van zyn vrymachtig welbehagen. Ik dorst die gewichtige waarheit niet beschouwen ten aanzien van myn zelven, dat ik *doodt was in de misdaden en de zonden.* Maar wanneer ik die beschouwingen van myn zelven, te eeniger tydt, als 't ware, weg gedreven hadde, gevoelde ik my gansch verlegen, en badt om die zelfde ontdekkingen van myn zelven wederom te mogen hebben; want ik vreesde grootelyks van Godt tot een geheele verhardinge en ongevoeligheit overgegeven te worden. Wanneer ik overleide om het werk uit te stellen tot *een bekwaamer gelegentheit*, dan wierdt de overtuiginge, ten aanzien van den tegenwoordigen tydt, dat die de beste, en waarschynelyk de eenigste tydt was, zoo krachtig op myn gemoedt gebonden, dat ik het niet durfde uitstellen. Het was het gezichte van de *waarheit*, rakende myn zelven, de *waarheit* ten aanzien van myn staat, als een Schepsel dat gevallen, en van Godt vervreemt was, en dat gevolgelyk geen recht hadt om iets van Godt te eischen, of te vorderen dat Hy my

Gena-

genade zoude bewyzen, maar dat de volſtrekte Soevereinheit van het Goddelyk Wezen moeſt onderſchryven, het was, zegge ik, het gezigte van de *waarheit*, daar myne ziele voor inkromp, en daar ik voor de gedachte van die te moeten aanſchouwen beefde. Want *een iegelyk die kwaadt doedt* (gelyk alle onwedergeborene menſchen altydt doen) *haat het licht*, en begeert niet *tot het licht te komen*, om dat het *zyne Werken* beſtraft, en hem de rechtvaardige verdienſten van dezelve aanwyſt, Joh. III: 20. En of ſchoon ik eenige tydt te voren, veel moeite (zoo ik meende) hadt aangewendt, om my aan Godts Soevereinheit te onderwerpen, zoo hadt ik nogtans een geheele misvattinge van die zaak; want ik hadt geen het minſte beſeffen dat het zien, en het bevindelyk gewaar worden, van deze Waarheit, voor welker gevoelen myne ziele nu zoo ſchrikte en beefde, die geſtalte der ziele was, welke ik te voren zoo ernſtig gezocht hadt. Ik hadt altydt gehoopt, dat wanneer ik tot die *Verootmoediginge* geraakte, welke ik oordeelde nootſakelyk voor het Geloove te gaan, het dan niet rechtvaardig in Godt zoude zyn, *my te verſtooten:* maar nu zag ik, dat de erkenteniſſe dat ik geeſtelyk doodt, en van alles goedts berooft was, zoo verre af was eenige deucht of goedtheit in my te zyn, dat, in tegendeel, *myn mondt* voor eeuwig daar door *geſtopt* zoude worden; en het was my niet minder verſchrikkelyk myn zelven, en de betrekkinge daar ik voor Godt in ſtondt, als een zondaar en doodtſchuldige, en Hem als een groot Rechter en Soeverein, te zien, als het voor een arm bevend ſchepſel zoude zyn, om zich van een hooge ſteilte te begeven. En dus ſtelde ik het wederom voor eenige minuuten uit, en zocht na eenige betere toeſtanden om zulks te doen; ik moeſt eerſt wat in den Bybel lezen, of eens bidden, of iets diergelyks doen; of anders myne onderwerpinge aan Godts Soevereinheit uitſtellen, met eenen uit-

vlucht of tegenwerpinge, dat ik niet wist hoe ik my onderwerpen zoude: doch de waare reden was, dat ik geen veiligheit konde zien, in my te erkennen in de handen van een Soeverein Godt te zyn, en dat ik niets te eifchen, of te verwachten hadt, dan de verdoemenisse.

Doch na dat ik eenen aanmerkelyken tydt in zulke oeffeningen en benaauwtheden hadt doorgebracht, kreeg ik op een morgenstondt, terwyl ik, volgens myn gewoonte, in eene eenzaame plaatse was wandelende, op eenmaal te zien, dat alle myne uitvindingen en ontwerpen, tot reddinge en verlossinge, ten eenemaal *onnut* en te *vergeefs* waren; ik wierdt geheel tot stilstaan gebracht, en bevondt dat ik gantsch *Verlooren* was. Te voren dacht ik meenigmaal, dat de swaarigheden in mynen weg zeer groot waren: maar nu zach ik, in een gantsch ander en onderscheide licht, dat het my voor eeuwig onmogelyk was iets te konnen doen, om myn zelven te helpen of te verlossen. Nu beschuldigde ik myn zelven, dat ik niet meer hadt gedaan terwyl ik de tydt hadt gehadt; (want het scheen nu als of de gelegentheit om iets te doen, voor eeuwig voorby en weg was) maar ik kreeg terstondt te zien, dat al hadt ik alles gedaan, wat ik gedaan wilde hebben, het zoo weinig toegebracht zoude hebben tot myne reddinge, als het gene ik nu gedaan hadt, dat ik alle de pleitredenen hadt ingebracht, die ik tot in eeuwigheit zoude konnen inbrengen, en dat die alle te vergeefs waren. De *beroeringe* die myn gemoedt te voren bezet hadt, was nu *gestilt*, en ik was van die benaauwtheit een weinig bevrydt, welke ik gevoelde, terwyl ik tegen het gezichte van myn zelven, en van de Goddelyke Soevereinheit worstelde. Ik hadt nu de volste zekerheit dat myn staat voor eeuwig elendig en verlooren was, ten aanzien van alles wat ik konde doen; en ik verwonderde my; ja stondt byna verbaast,

baaſt, dat ik zulks nooit te voren gezien of bemerkt hadt.

Zoo lang ik in dezen ſtaat bleef, waren *myne bevattingen*, rakende myne plichten, gantſch verſchillende van de gene die ik voormaals gekoeſtert hadde. Hoe meer ik te voren in de plichten werkſaam was geweeſt, hoe ik meer dacht dat Godt aan my verſchuldigt was; of, ten minſte, hoe harder ik dacht dat het in Godt zoude zyn om my te verſtooten; ſchoon ik ter zelver tydt beleedt, en ook meende te zien, dat 'er geen goedtheit noch verdienſten in myne plichten waren: maar hoe meer ik nu in het gebedt, of in eenige andere plichten, werkſaam was, hoe ik meer zag aan Godt verſchuldigt te zyn, dat Hy my vergunde om genade te ſmeeken; want ik zag dat het eigen belang was geweeſt, dat my tot het bidden aangezet hadt, en dat ik noch nooit uit eenig inzicht op Godts heerlykheit hadt gebeden. Nu zag ik, dat 'er geen noodtſakelyk verbandt was tuſſchen myne Gebeden, en het beſteden van de Goddelyke genade; dat dezelve geen de minſte verplichtinge op Godt lagen, om my zyne Genade te ſchenken; en dat 'er zoo weinig deucht of goedtheit in was, als 'er zyn zoude in het plaſſen met myne handt in het water, (zynde dit de vergelykinge welke ik toenmaals in myne gedachten hadt) en dat, om dat zy niet volbracht waren uit eenige liefde tot, of eerbiedt voor Godt. Ik zag dat ik myne Godtsdienſten, myn Vaſten, Bidden, enz. voor Godt hadde opgehoopt, voorgevende, en op ſommige tyden waarlyk denkende, dat ik de eere Godts bedoelde; daar ik die echter nooit eens waarlyk bedocht hadt, maar alleen myn eigen behoudeniſſe. Ik zag, dat gelyk ik nooit iets voor Godt gedaan hadt, ik ook geen recht hadt om iets van hem te eiſchen als het Verderf, om myne geveinſtheit en beſpottinge van Hem. O! hoe ver-

schillende kwamen my nu myne plichten voor, van het gene zy te voren gedaan hadden? Ik pleeg die met zonde en onvolmaaktheit te beschuldigen; doch dit geschiede alleen ter oorzake van de omswervingen, en ydele gedachten welke dezelve vergezelden, en niet om dat ik'er Godts eere niet in bedoeldt hadt; want dit meinde ik dat ik deede: maar wanneer ik klaar zag, dat ik niets beoogt hadt dan eigen belang, toen bleeken zy niet anders te zyn, dan eene snoode bespottinge van Godt, zelf-zoekinge, en eene aanhoudende koers van leugenen; zoo dat ik nu zag, dat 'er vry wat ergers myne Plichten vergezelt hadt, dan enkel eenige weinige omswervingen, enz. Want het geheel was niet anders geweest, dan een dienen van myn zelven, en een schrikkelyke onteeringe van Godt.

Ik bleef, zoo my voorstaat, in dezen toestant des gemoedts, van *Vrydags*-morgens, tot *Rustdags*-avondts daar aan volgende, zynde den 12den van *July* 1739. wanneer ik wederom was wandelende in die zelfde eenzame plaatse, daar ik gebracht was geworden om myn verlooren en hulpeloozen staat te zien; (gelyk te voren gezegt is) en hier trachtte ik, in eenen zeer treurigen en bedroefden staat, te bidden; maar vondt tot deze, noch tot eenige andere plicht geen herte; myn voorgaande belang, oeffening, en Godtvruchtige aandoeningen waren nu weg. Ik dacht, dat de Geest van Godt my geheel verlaten hadt, maar was des niet tegenstaande niet benaauwt; doch evenwel zeer mistroostig, als of'er in Hemel of op Aarde niets was, dat my gelukkig konde maken. Hebbende dus omtrent een half uur gepoogt te bidden, (schoon ik, zoo ik dacht, zeer verhardt en ongevoelig was, en de zonne nu omtrent een half uur hoog gerezen was boven de kim) toen, terwyl ik in een donker dicht bewassen Bosschadie wandelde, opende zich eene *onuitspreekelyke heerlykheit* aan de beschouwinge en bevattinge myner ziele: ik meen niet

eeni-

eenige uitwendige glants of luifter, want van zoo iets zag ik niets; ook bedoel ik geen verbeeldinge van eenig groot licht, ergens in den derden Hemel, of iets van diergelyke natuur; maar het was een nieuwe inwendige bevattinge of befchouwinge van Godt, zoodanig als ik te voren nooit gehadt hadt, noch iets dat 'er de minfte gelykenis of overeenkomft mede hadt. Ik ftondt ftille, en was met verwonderinge ingenomen! Ik wift dat ik te voren nooit iets gezien hadt het welk in uitnementheit en fchoonheit daar by konde vergeleken worden: het verfchilde grootelyks van alle de bevattingen die ik immermeer van Godt, of van Goddelyke dingen gehadt hadt. Ik hadt geen byzondere bevattinge van eenigen Perfoon in het Drie-eenig Wezen, het zy van den Vader, van den Zone, of van den Heiligen Geeft; maar het ontdekte zich eene *Goddelyke Heerlykheit* te zyn, welke ik toen aanfchouwde: en myne ziele verheugde zich met eene onuitfprekelyke vreugde, zulk een heerlyk Godt, zulk een heerlyk Goddelyk Wezen, te zien; en was inwendig vergenoecht en voldaan, dat Hy *Godt boven allen* zoude zyn tot in alle eeuwigheit. Myne ziele was zoo ingenomen met, en verluftigt in de uitnementheit, beminnelykheit, grootheit, en andere Volmaaktheden van Godt, dat ik in *Hem* als verfwolgen wierdt; ten minfte tot zulk een trap, dat ik in 't eerft (zoo veel my geheugt) geen gedachte hadde, omtrent myne eigene Zaligheit, en bedacht naauwelyks, dat 'er zulk een fchepfel in de weereldt was als ik zelf.

Dus bracht Godt my, zoo ik vertrouwe, tot eene hertelyke genegentheit om *Hem te verhoogen*, en op den Throon te zetten, als ook om voornaamentlyk en uiteindelyk zyn Eer en Heerlykheit te bedoelen, als Koning van het geheel Al.

Ik bleef in dezen toeftant van inwendige blydtfchap en vrede, echter onder eene verbaaftheit, tot dat het favondts duifter was, zonder eenige merkelyke verminderinge; en toen begon ik te overdenken en te onderzoe-

ken wat ik gezien, en den geheelen avondt daar aan volgende, zoo aangenaam en bedaart, in myn gemoedt gevoelt hadt. Ik bevondt my in een nieuwe Weereldt, en alles wat rontom my was vertoonde een geheel ander gelaat, als het te voren deedt.

Te dezer tydt wierdt my deze *Weg der zaligheit* geopent, waar in ik zulk eene oneindige Wysheit, Gepastheit, en Uitnementheit bespeurde, dat ik my verwonderde dat ik ooit om eenigen anderen weg van zaligheit gedacht hadde; en stondt verbaast, dat ik myne eigene uitvindingen niet hadt laten vallen, en my te voren met dezen beminnelyken, gezegenden, en uitnemenden weg vereenigt hadt. Indien ik hadt konnen zalig worden door myne eigene Plichten, of door eenigen anderen weg dien ik te voren hadt uitgedacht, myn geheele ziele zoude dien nu geweigert hebben. Ik was verwondert, dat de geheele Wereldt dezen weg van zaligheit, enkel door *de Gerechtigheit van Christus*, niet zag, en 'er zich aan onderwierp.

De aangenaame smaak van het gene ik toen gevoelde, bleef my verscheide dagen, in minder of in meerder maate, byna onophoudelyk by: ik kon niet anders dan my in Godt verblyden, wanneer ik neder lag en als ik opstondt. De naast volgende Dagh des Heeren gevoelde ik iets van het zelfde soort, schoon niet zoo krachtig als te voren. Doch niet lang daar na verviel ik wederom in een *swaare duisternisse*, en onder groote benaauwtheit; doch niet van het zelfde soort van benaauwtheit als onder myne overtuigingen. Ik was schuldig, bevreest, en beschaamt om tot Godt te komen; en wierdt uitnemende gedrukt door een gevoelen van schuldt; doch het liep niet lang aan, of ik gevoelde wederom (zoo ik vertrouwe) een waare bekeeringe tot, en blydtschap in Godt.

Omtrent het einde van *Augustus* verviel ik op een nieuw in groote duisternisse; het scheen als of Godts tegen-

genwoordigheit by my geheel voor altoos weg was. Ik was niet zoo zeer verlegen omtrent mynen geeſtelyken ſtaat, als wel om dat ik uit Godts gunſtryke tegenwoordigheit geſloten was, gelyk ik toen gevoelig ondervondt. Doch het behaagde den Heere, niet lang daar na, gegenadiglyk tot my weder te keeren.

In het begin van *September* ging ik naar de Hooge-ſchoole *, en liet my daar in opſchryven; doch met eenigen tegenzin, vreezende, dat ik geen leven van ſtipte Godtvrucht zoude konnen leiden, in 't midden van zoo veele verzoekingen.

Daar na, in de Vacantie, voor dat ik myn verblyf nam op de Hooge-ſchoole, behaagde het Godt myne ziele te bezoeken met klaarder ontdekkingen van zich zelven, en van zyne genade. Ik bracht eenigen tyd door in het Gebedt en in zelfs-onderzoek, en de Heere ſcheen met zyne genade zoodanig in myn herte, dat ik voor dien tydt een volle verzekertheit van zyne gunſte genoot; en myne ziele wierdt onuitſprekelyk verkwikt met Goddelyke en Hemelſche genietingen. Te dezer tydt inzonderheit, zoo wel als op ſommige andere tyden, wierden verſcheide plaatſen van Godts Woordt, met eene Goddelyke klaarheit, kracht, en lieffelykheit, voor myne ziele geopent, zoo dat die my uitnemende dierbaar waren; en met een klaar en zeker bewys dat het *Godts Woordt* was. Ik ondervondt een groote verkwikkinge en zoetigheit in de beoeffeninge van Godtvrucht, den geheelen volgenden Winter.

In *January* 1740. verſpreide zich de *Maazelen* grootelyks in de Hooge-ſchoole; en ik, door die ziekte aangetaſt zynde, wierdt naar huis gebracht te *Haddam:* eenige dagen voor myne krankheit, ſcheen ik onder eene groote verlatinge te zyn, en myne ziele treurde over het gemis van den Trooſter gantſch zeer, het kwam my voor, dat nu alle vertrooſtingen voor altoos

* *Het Yale Collegie te Nieuhaven.*

een einde hadden genomen; ik badt en riep tot Godt om hulpe, doch vondt geen tegenwoordige trooſt noch hulpe. Maar door Godts goedtheit genoot ik een dag of twee voor dat ik ziek wierdt, terwyl ik in myn eenzaamheit wandelde, in een afgezonderde plaatſe, daar ik in overdenkingen en Gebeden werkzaam was, een bezoek van boven, zoo ik vertrouwe, waar door myne ziele verre boven de vreeze des *doodts* verheven wierdt; ja ik verlangde waarlyk veel eer na den doodt, dan dat ik dien vreesde. O! hoe veel dierbaarder en verkwikkelyker was dit eene ſtondtje niet, dan alle de plaizieren en vermaken die de Aarde geven kan? Na een dagh of twee kreeg ik de *Maazelen*, en was waarlyk zeer krank, zoo dat ik byna aan het leven wanhoopte; maar hadt in 't geheel geen benaauwende vreeze des doodts: Ik wierdt evenwel door des Heeren goedtheit ras herſtelt; doch ik hadt door myne naarſtige en ſwaare Studien, en om dat ik noch maar een jong Student was, maar weinig tydt tot geeſtelyke plichten; myne ziele treurde over gebrek van meer tydt en gelegentheit, om eenzaam met Godt te verkeeren. In de volgende Lente en Zomer hadt ik betere voordeelen tot afzonderinge, en genoot ook meer vertrooſtingen in den Godtsdienſt. Of ſchoon myn eerzucht in myne Studien, de werkzaamheit van myn geeſtelyk leven waarlyk veel benadeelde; zoo was dit nochtans myn gewoone toeſtandt, dat, *als myne gedachten binnen in my vermeenigvuldigt wierden*, *Godts vertrooſtinge*, voornamentlyk *myne ziele verkwikte*, Pſalm XCIV: 19. Dit was van dagh tot dagh myne grootſte vertrooſtinge.

Op eenen zekeren dagh, heugt het my inzonderheit, (ik meen dat het geweeſt is in *July* 1740.) dat ik zeer verre op een achtermiddagh, in myne eenzaamheit van het Collegie was afgewandelt in het veldt, en dat ik in het Gebedt zulk eene onuitſpreekelyke zoetigheit en blydſchap ondervondt, dat ik dacht, indien ik noch in

deze booze Weereldt moeſt blyven, ik 'er dan maar begeerde te zyn om Godts Heerlykheit te aanſchouwen: myne ziele hadt eene innige liefde voor alle menſchen, en begeerde krachtig dat zy genieten mochten het gene ik genoot. Het ſcheen een kleine gelykenis te zyn van den Hemel.

Op des *Heeren dagh*, den 6den van *July*, zynde Avondmaals-dagh, ondervondt ik eenig Goddelyk leven, en geeſtelyke verkwikkinge in die Heilige Ordonnantie. Toen ik van des Heeren Tafel kwam, was ik verwondert hoe myn mede-Studenten zoo leven konden, als ik bewuſt was dat de meeſte deeden.

Ruſtdaags daar aan volgende, zynde den 13den van *July*, ondervondt ik eenige byzondere zoetigheit en verkwikkinge in den Godtsdienſt.

Ook was myne ziele op Ruſtdagh, den 20ſten van *July*, in eene verkwikkelyke en dierbaare geſtalte.

In *Auguſtus*, naaſt volgende, wierdt ik door myn vlytig Studeeren, zoo ſwak en buiten ſtaat, dat myn Meeſter my aanraade naar huis te gaan, en myne zinnen, zoo veel mogelyk was, van alle Studie af te trekken; want ik was zoo ſwak geworden, dat ik bloedt begon te ſpuwen. Ik volgde zynen raadt, en trachte myne Studien aan eene zyde te leggen. Maar zeer vervallen zynde, zagh ik den doodt vrymoedig en beſtendig te gemoedt; en het behaagde den Heere my eene vernieuwde ſmaak van gevoelen te geven, van de Hemelſche dingen; ik ondervondt inzonderheit, op den 13den van *October*, eene Goddelyke Hulpe en Vertrooſtinge in de dierbaare plichten van het Gebedt en Zelfs-onderzoek, en myne ziele verluſtigde zich in den gezegenden Godt: als ook op den 17den naaſt volgende.

Op *Saturdagh* den 18den van *October*, in myne Morgen-oeffeningen, was myne ziele zeer week en gevoelig onder, en bitter treurende over myne uitnemende zondigheit en ſnoodtheit. Nooit hadt ik te voren zulk een

ſmertelyk en diep gevoelen van de haatelyke natuure van de zonde gevoelt, als te dezer tydt. Toen wierdt myne ziele op een ongewoone wyze in liefde tot Godt ontſteeken, en hadt een levendig gevoelen van zyne liefde jegens my. En deze liefde en hope dreven de vreeze buiten. Beide ſmorgens en ſavondts zonderde ik eenigen tydt af tot Zelfs-beproevinge, om de waarheit der Genade uit te vinden; en ondervondt, door oneindige Genade, dat de Heilige Geeſt myne ziele in liefde tot Godt ontfonkte, als een *Getuigen binnen in my.*

Op des *Heeren dagh*, den 19den *van October*, in den morgenſtondt, gevoelde ik myne ziele *te hongeren en te dorſten na de gerechtigheit.* Voor de middag, terwyl ik de Sacramenteele teekenen aanſchouwde, en denkende was, dat *Jezus Chriſtus* nu haaſt *my als gekruiſt zoude voorgeſtelt worden*, wierdt myne ziele met licht en liefde vervult, zoo dat ik byna als verrukt was; myn lichaam was zoo zwak, dat ik naauwelyks overendt konde ſtaan. Ik gevoelde ter zelver tydt eene uitnemende teederheit en brandende liefde tot alle menſchen; zoo dat myne ziele en alle haare krachten, als 't ware, wegſmolten in teederheit en lieffelykheit. Maar ter tydt van de Bedieninge was 'er eenige verminderinge van dit aangenaame leven en van die ontfonkinge. Deze liefde en blydtſchap wierpen de vreeze buiten; en myne ziele verlangde zeer na eenen ſtaat van volmaakte genade en heerlykheit. Deze beminnelyke geſtalte geduurde tot ſavondts toe, wanneer myne ziele geeſtelyk werkſaam was in verborgene plichten.

Op den 20ſten van *October*, zynde *Maandag*, gevoelde ik wederom den dierbaaren byſtant des Heiligen Geeſtes in de verborgene plichten, beide in den morgenſtondt en ſavondts, als ook leven en trooſt in de oeffeninge van Godtvrucht den geheelen dagh door.

Op *Dingsdagh* den 21ſten hadt ik ook ondervindinge van Godts goedtheit, zyne Liefde uitſtortende in myn herte,

herte, en my vermaak en vertroostinge gevende in de plichten van den Godtsdienst. En het geheele overige gedeelte van die Week, scheen myne ziele met Goddelyke en Hemelsche dingen ingenomen te zyn. Ik hadt nu zulk een verlangen na Godt, en om van de zonden bevrydt te wezen, dat wanneer ik my gevoelde te beteren, en te denken dat ik weder naar het Collegie of de Hooge-schoole moest gaan, welke het voorleden Jaar voor myn geestelyk belang zoo schadelyk hadt geweest, konde ik niet anders dan bedroeft zyn, en my dacht, ik wilde veel liever sterven; want het was my tot smerte wanneer ik dacht, den Heere te zullen verlaten. Doch ik genoot, voor myn vertrek, noch verscheide andere dierbaare stondtjes van gemeenschap met Godt (inzonderheit op den 30sten van *October*, en op den 4den van *November*) waar in myne ziele onuitspreekelyke vertroostinge ondervondt.

Ik keerde dan op den 6den van *November* te rug, en ondervondt door Godts goedtheit, byna dagelyks de kracht van den Godtsdienst, voor den tydt van ses Weken lang.

Op den 28sten van *November*, in myne Avondt-oeffeninge, genoot ik dierbaare ontdekkingen van Godt, en wierdt onuitsprekelyk verkwikt door die Schriftuurplaats, Hebr. XII: 22, 23, 24. Myne ziele verlangde, om als met vleugelen naar het Paradys Godts den vlugt te nemen, en Hem in alle dingen gelykformig te zyn.

Een dagh of twee daar na genoot ik ook veel van *het licht van Godts aanschyn*, den gantschen dagh meest door; en myne ziele bleef in Godt berusten.

Op *Dingsdag*, den 9den van *December*, was ik meest den geheelen dag in een troostelyke ziels-gestalte; doch inzonderheit in myne Avondt-oeffeningen, wanneer het den Heere behaagde my wonderlyk by te staan en te versterken, zoo dat ik dacht dat niets my immermeer zou-

de

de ſcheiden van de liefde Godts in Chriſtus Jezus mynen Heere.

O! een uurtje met Godt gemeenſchap te hebben, gaat alle de geneuchten en vermaken van deze beneden Weereldt oneindig te boven.

Omtrent het einde van *January* 1741. geraakte ik, door middel van myne oude verzoekinge, namentlyk, eerzucht en drift in myne Studien, meer koel en dodig in zaken van den Godtsdienſt. Doch in het laatſt van *February* verſpreide zich, door Godts goetheit, een groote en algemeene *Ontwakinge* in het School, waar door ik grootelyks opgewekt, en meer overvloedig tot de beoeffeninge van Godtvrucht gebracht wierdt.

[De Ontwaakinge daar hier van geſproken wordt, was in 't begin van die buiten gewoone Godvruchtige Beroeringe over het geheele Landt, welke noch verſch is in ieders geheugen. Deze Ontwaakinge was voor eenigen tydt zeer groot en algemeen te *Nieuw-haven*, en de Hooge-ſchoole hadt daar in geen klein deel: Die Maatſchappye wierdt tot een groote Reformatie gebracht, de Studenten wierden algemeen zeer zedig, en veele wierden zulks op eene aanmerkelyke wyze, als ook ernſtig omtrent de belangens van hunne eeuwige zaligheit. En hoe droevig de uitkomſt van die Ontwaakinge by een groote meenigte ook geweeſt zy, zoo is het evenwel openbaar, dat 'er te dier tydt gelukkige en blyvende indrukſelen gewrocht zyn geworden op het herte van veele Leden van die Hooge-ſchoole. En zoo veel ik vernemen kan, rakende Mr. *Brainerd*; daar is niet aan te twyffelen, of hy heeft te dier tydt veel van Godts genadige tegenwoordigheit, en van de levendige werkſaamheden van waare genade ondervonden: doch naderhandt is hy overvloedig bewuſt geweeſt, dat zyne Godtvruchtige ondervindingen en hertstochten, te dier tydt, niet vry waren van een bedorven inmengſel, noch zyn gedrach te rechtvaardigen, van veele onvoorzichtige en be-

berifpenswaardige dingen; welke hy zelfs grootelyks betreurt heeft, en ook verzocht dat andere vergeten mochten, op dat niemant een kwaadt gebruik mocht maken van zulk een voorbeelt. En daarom, of fchoon hy, geduurende dien tydt, een Dagh-regifter hieldt, behelzende een zeer byzonder verhaal van het gene dat van dagh tot dagh was voorgevallen, in die dertien naaftvolgende Maanden, van het einde van *January* 1741, te voren gemeldt, in twee kleine Boeken, welke hy noemde de twee eerfte Deelen van zyn Dagh-verhaal, volgende op zyn Verhaal, te voren gegeven, van zyne Overtuigingen, Bekeeringe, en daar op volgende Vertrooftingen; zoo heeft hy nochtans op zyn Doodtbedde belaft, (fchoon voor my onbekent, tot na zyn doodt) dat die twee Deelen te niete gedaan zoude worden; en in het begin van het derde Deel van zyn Dagh-verhaal fchreef hy aldus; (door de handt van eenen anderen, zynde hy zelfs niet in ftaat om te konnen fchryven) „De twee voorgaande „Deelen, onmiddelyk op het Verhaal van des Schryvers „Bekeeringe volgende, zyn verlooren. Zoo iemandt „begeerig is te weten hoe hy, in 't gemeen, geleeft „heeft, geduurende dien tydt; die leze de dertig „eerfte bladtzyden van dit Deel; alwaar hy een „foort van een Proeve of Ontwerp zal vinden van zyn „gewoonelyke levenswyze, geduurende dien geheelen „tydt, welke omtrent dertien Maanden is geweeft; uit„genomen, dat hy hier meer gezuivert was van eeni„ge onvoorzichtigheden, en onbetaamelyke driften, „als toen; maar de Geeft van Godtvrucht, welke zich „door het geheele Werk verfpreidt, was den zelven."

Het konde niet wel anders wezen, dan dat iemant, wiens herte zoo bereidt en tot Godt getrokken was, als dat van Mr. *Brainerd* was geweeft, krachtig verruimt, verlevendigt, en ingenomen wierdt, met het zien van zulk eene groote veranderinge in de Hooge-fchoole, in de Stadt, en in het Landt;

op

op zoo groote vertooninge van der menſchen Reformatie, en afkeeringe van hunne goddeloosheit en onheiligheit, tot eene ernſtige belangneminge omtrent hunne zaligheit; en op zulk eene herlevinge en bloeyinge van den Godtsdienſt, als zich byna overal vertoonde. Doch nadien 'er ras eenen onmatigen yver, en eene groote trap van *Enthuſiaſtery* inſloopen, en zich met die herlevinge van den Godtsdienſt vermengden; en zulk eene groote algemeene Ontwakinge, een gantſch nieuwe zaak zynde in het Landt, ten minſten voor alle de toenmaals levende Inwoonders van het zelve; zoo hadden noch het Volk noch de Leeraren geleerdt, een gegronde onderſcheit te maken tuſſchen de waare Godtvrucht, en de bedriegelyke namaakſels van dezelve. Zelfs veele Leeraren van het Euangelium, van langdurige ondervindingen, en van de hoogſte achtinge en aanzien, wierden voor een tydt, door de ſchitterende vertooningen van de laatſt genoemden, weggevoerdt: en daarom is het niet te verwonderen, dat den jongen *Brainerd*, maar een nieuweling zynde op de Hooge-ſchoole, zoodanig geweeſt is; die niet alleen jong in jaren was, maar ook in Genade en ondervindinge, en maar weinig gelegentheit hadt tot de Studie van de Godtgeleertheit, en noch minder om de omſtandigheden en gevolgen van zulk een buiten gewoone toeſtant van zaken te konnen nagaan; en daarom moet iemant zich van alle reden ontdoen, die daar een wonder van zoude willen maken. In deze nadeelige omſtandigheden, hadt *Brainerd* het ongeluk van een ſmet te krygen van dien onmatigen en onbeſcheiden yver, welken te dier tydt, maar al te veel, de overhandt hadt; en wierdt van zyne hooge achtinge voor anderen, die hy voor beter aanzag dan hy zelf was, afgeleidt tot zulke dwaalingen, dewelke waarlyk tegen de hebbelyke geſteltheit van zyn gemoedt ſtrydig waren. Een voorval van zyn kwaadt beleidt, te dezer tydt, gaf de Regenten van het Collegie groote Ergerniſſe, zelfs tot zulk een maate,

maate, dat zy hem van de Hooge-ſchoole verdreven; het welk noodig is dat wy het hier, met alle deszelfs omſtandigheden, verhaalen:

Ter tydt van de Ontwaakinge in de Hooge-ſchoole, vereenigde zich verſcheide Godtvruchtige Studenten tot onderlinge verkeeringe en behulpſaamheit in geeſtelyke dingen, en die gewoon waren zich aan malkanderen openhartig te verklaaren, als byzondere en gemeenzame Vrienden. *Brainerd* was een van dit gezelſchap. Nu gebeurde het eens, dat hy met noch twee of drie van zyn gemeenzame Vrienden in de Zaal waren, na dat Mr. *Whittelſey*, een van de Leermeeſters aldaar, met de Studenten gebeden hadt, zynde nu niemant in de Zaal gebleeven, als *Brainerd* en deze zyne Makkers. Mr. *Whittelſey* in zyn Gebedt op een ongewoone wyze beweegelyk geweeſt hebbende, vroeg een van *Brainerds* Vrienden hem, wat hy van Mr. *Whittelſey* dacht? Waar op hy dit antwoordt gaf; *Hy heeft niet meer Genade als deze Stoel.* Een van de Studenten te dezer tydt gevallig dicht by de Zaal zynde, (ſchoon hy niet in 't vertrek was) hoorde deze woorden, ſchoon hy geen naam hoorde noemen, noch niet wiſt wie de Perſoon was, die dus veroordeelt wierdt. Deze gaf daar een zekere Vrouwe van die Plaatſe kenniſſe van, haar met een verhaalende zyn eigen vermoeden, namentlyk, dat hy geloofde dat *Brainerd* dit van den eenen of anderen van de Regenten van 't Collegie gezegt hadt. Waar op zy na den *Rector* ging en hem dit verhaalde, die terſtont deze Student liet halen en hem onderzocht; Hy verhaalde hem de woorden die hy *Brainerd* hadt hooren ſpreken, en wie met hem te dier tydt in de Zaal geweeſt waren; waar op de *Rector* dezelve by hem liet komen. Deze waren zeer onwillig om hunnen Vriendt te verklikken, in een zaak welke zy aanmerkten in een byzondere verkeeringe geſchiedt te zyn, voornamentlyk, terwyl zy bewuſt waren, dat niemant die woorden gehoort, noch wiſt van wien hy dezelve ge-

ſproken

ſprooken hadt, dan zy zelven: dog de *Rector* dwong hen te verklaren wat hy gezegt, en van wien hy het gezegt hadt. *Brainerd* oordeelde zig in de beſtieringe van deze zaak grootelyks mishandelt te zyn; agtende, dat het gene hy in 't geheim gezegt hadt, zyne Vrienden onrechtvaardig afgeperſt was, en dat men ook onrechtmatig van hem vorderde (gelyk men gewoon was te doen van de zulke die zich aan eenige openbare misdaadt hadden ſchuldig gemaakt) opentlyke belydeniſſe te doen, en zich voor het geheele Collegie in de Zaal te vernederen, voor het geene hy alleen in een byzondere verkeeringe geſproken hadt. *Brainerd* zich aan dezen Eiſch niet willende onderwerpen, en zynde eens gegaan naar de afgezonderde Vergaderinge te *Nieuw-haven*, tegen het Verbodt van den *Rector*; en zynde ook door een zeker Perſoon beſchuldigt, van den Rector gezegt te hebben, *dat hy verwondert was, dat hy niet doodt neder zeeg, om de boetens die hy de Studenten opleide, welke Mr.* Tennent *naar* Milford *volgden*, ſchoon 'er geen bewys voor was; (en hy altydt naderhandt beleden heeft niet te weten dat hy iets van die natuur gezegt hadt) wierdt om deze dingen van de Hooge-ſchoole verdreven.

Hoe verre nu de omſtandigheden en de voorvallen van dien dag, zulk een groote geſtrengheit van de Regenten van de Hooge-ſchoole rechtvaardigen, wil ik niet op my nemen te bepalen; nadien myn oogmerk niet is eenige ſchande te brengen op het gezag van de Hooge-ſchoole, maar alleen recht te doen aan de gedachteniſſe van een Perſoon, wien ik oordeele een te zyn van de gene wier *gedachteniſſe in zegeninge is*. De Lezer zal in 't vervolg van de geſchiedeniſſe van Mr. *Brainerds* leven zien, † wat naderhandt zyn eigen gevoelen geweeſt is van zyn gedrag in deze dingen, en hoe Chriſtelyk hy zig ten

† Inzonderheit onder de Daghteekeninge, *Woensdagh* den 14den van *September*, 1743.

ten aanzien van deze zaak gedragen heeft; schoon hy altydt, zoo lang als hy geleeft heeft, van oordeel geweest is, dat hy in de behandelinge van dezelve, en in het gene hy daar in geleden heeft, grootelyks verongelykt was.

Zyne uitdryvinge geschiede in den Winter van 't Jaar 1741, toen hy in 't derde Jaar van zyn Studie op de Hooge-schoole was.

TWEEDE HOOFTDEEL,

Van die tydt af dat hy zich zelven meer byzonder tot de Studie der Godtgeleertheit *overgaf, tot dat hy* geëxamineert *en tot den* Predikdienst *toegelaten wierdt, door de vereenigde Predikanten van het Ooster distrikt van het Landtschap* Fairfield *in* Connecticut.

[Mr. *Brainerd*, ging in de *Lente*, na zyne uitdryvinge, woonen by den Eerwaardigen Mr. *Mills* van *Ripton*, om zyne Studien te vervolgen by hem, ten einde om tot het werk der bedieninge bekwaam gemaakt te worden; alwaar hy het grootste gedeelte van zyn tydt doorbracht, tot dat de vereenigde Maatschappy hem verlof gaf te Prediken: doch hy reedt dikwyls uit, om de nabuurige Predikanten te bezoeken, inzonderheit Mr. *Cooke* van *Stratfield*, Mr. *Graham* van *Southbury*, en Mr. *Bellamy* van *Bethlehem*.

Hier (by Mr. *Mills*) begon hy het derde Boek van zyn Dag-verhaal; waar in het bericht dat hy van hem zelven geschreven heeft, is als volgt:]

Op *Donderdagh*, den 1sten van *April*, scheen ik afgeweken te zyn van myn leven en yver in Goddelyke dingen; en hadt zulk eenen vryen toegang tot Godt niet, als ik voormaals pleeg te hebben. O! dat Godt my

diep in het ſtof voor Hem beliefde te vernederen. Ik verdiene alle dagen in de Hel geworpen te worden, wegens dat ik mynen Heere niet meer en hertelyker lief hebbe, *die my* (zoo ik vertrouwe) *lief gehadt*, *en Hemzelven voor my overgegeven heeft*; en zoo meenigmaal als ik op een nieuw bekwaam gemaakt worde om eenige Genadens te oeffenen, zoo ben ik ook op een nieuw verſchuldigt aan den Godt van alle Genade, voor zynen byzonderen byſtant. *Waar is dan den roem? Hy is* immers *uitgeſloten*, wanneer wy aanmerken, hoe wy ten aanzien van ons Wezen en van iedere daadt van Genade, van Godt afhangen. Och! indien ik ooit in den Hemel kome, het zal enkel zyn om dat Godt zulks wil, en nergens anders om; want ik hebbe van myn zelven nooit anders gedaan dan van Godt afwyken! O! myne ziele zal zich verbazen over de onnaſpeurelyke rykdommen van Godts Genade, wanneer ik overgebracht zal wezen in die Wooningen, welke mynen gezegenden Zaligmaker is gaan bereiden!

Op *Vrydag*, den 2den van *April*, in den Achtermiddag, gevoelde ik in het afgezondert Gebedt, eenige verkwikkinge; ik was zeer onderworpen, bedaart, en opgeklaart. Wat zyn alle de ſtormen van deze beneden Weereldt, wanneeer *Jeſus* maar door zynen Geeſt, *komt wandelen op de Zee?* Eenige tydt geleden, hadt ik groot vermaak in het vooruitzigt dat de *Heidenen* tot Chriſtus zouden gebragt worden, en ik ſmeekte den Heere, dat het hem believen mogt *my* in dat werk te gebruiken: maar nu begeert myne ziele meer *ontbonden te worden*, om *met Chriſtus te zyn*. O! dat myne ziele ingenomen ware met de liefde Godts, en dat myne verlangende begeertens na Godt vermeerdert wierden! Des Avondts was ik in het Gebedt verkwikt, met de hope van de uitbreidinge van Chriſtus Koninkryke in de Weereldt.

Op *Saturdag*, den 3den van *April*, deze morgen was

was ik naar het lichaam gantſch kwalyk geſtelt, en heb een kwaade nagt gehadt. Ik dagt, indien Godt my nu tot Hemzelven wilde neemen, myne ziele dan zeer verheugt zoude zyn. O! dat ik maar altyd ootmoedig en onderworpen voor Godt mogt wezen, en dat Hy my vaſter aan Hemzelven mogt verbinden, ten einde ik meer bekwaam gemaakt worde tot gehoorzaamheit en lyden!

Op des *Heeren dag*, den 4^den^ van *April*, was myn herte omſwervende en levenloos.

Des avondts behaagde het Godt my Gelove te ſchenken in het Gebedt, deedt myne ziele eenigermate in ootmoedt wegſmelten, en gaf my eene Goddelyke zoetigheit te ſmaken. —— O! myn gezegende Godt; O! laat ik naby tot Hem opklimmen, Hem liefhebben, na Hem reikhalzen, en my uitſtrekken na Hem, en na de verloſſinge van het lichaam der zonde en des doodts! —— Ach myne ziele treurde te gedenken, dat ik ooit weder het gezigte van mynen Beminden verliezen zoude! O! *kom*, *Heere Jezu*. Amen.

[Des anderen daags avondts, klaagt hy van alle ſmaak in geeſtelyke en Goddelyke dingen berooft geweeſt te hebben, gevoelde veel van de kragt en overmagt van de verdorventheit, en bevondt in zigzelven eenige geneigtheit tot allerlei zonden; waar door een groote duiſterheit op zyn gemoedt gebracht, en hy in de diepte van ſwaarmoedigheit geworpen wierdt; zoo dat hy van zig zelven ſpreekt als verbaaſt, ontſtelt, en trooſteloos, zynde vervult met verſchrikkinge, en geen trooſt ziende in Hemel of op Aarde.]

Op *Dingsdag*, den 6^den^ van *April*, wandelde ik ſmorgens na buiten, na die zelfde plaatſe daar ik ſavondts te voren hadt geweeſt, en gevoelde iets van die zelfde ongeſtalte als toen; maar wierdt eenigzins opgebeurt door het lezen van eenige dingen in myn Dagboek, zoo dat het my toeſcheen als of ik den grooten Godt we-

derom mogt aanbidden met eenige vrymoedigheit; dog wierdt terstont benevelt, door het gevoelen van myne eigene snoodtheit. —— Toen riep ik tot Godt om bekeeringe en vergiffenisse; en het was als of het my eenigsins dierbaar wierdt te mogen bidden: —— ja ik konde met vermaak denken om het grootste lyden voor de zaak van Christus te ondergaan, vondt my gewillig (indien het Godt zoo bestierde) om uit myn Vaderlandt gebannen te worden, onder de *Heidenen*, indien ik maar iets mogt konnen doen tot hunner zielen behoudenisse en zaligheit, al was het zelfs in benaauwtheden en dooden van allerhande soort. —— Toen verwaardigde my Godt ernstig te worstelen voor anderen, voor het Koninkryk van Christus in de Weereldt, en voor myne waarde en dierbaare Christen Vrienden. —— Ik gevoelde eene gespeentheit van de Weereldt, en van myn eigen agtinge onder de Menschen, gewillig zynde veragt, en tot een Schouwspel voor de Weereldt gemaakt te worden. —— Het is my niet mogelyk uit te drukken, hoe ik my toen gevoelde. Ik hadt niet veel inwendige blydtschap, maar eenig bezeffen van Godts Majesteit, welke my dede beeven. Ik zag my zelven zeer snoodt en gering te zyn, het welk my te gewilliger maakte, dat Godt met my doen zoude wat Hem behaagde; het was alles oneindig redelyk.

Op *Woensdag*, den 7den van *April*, hadt ik niet zoo veel yver, maar gevoelde iets van het gene ik gisteren morgen ondervonden hadt, in het Gebedt: namiddag bragt ik eenigen tydt door in het verborgen, met eenigen ernst des gemoedts, maar naauwelyks met de minste verkwikkinge: en des avondts gevoelde ik my zeer doodig.

Op *Donderdag*, den 8sten van *April*, hadt ik opgewekte verwagtingen, ten aanzien van de *Heidenen*. O! of Godt een groot getal van dezelve mogt believen te brengen tot Jesus Christus! Ik kan niet anders

dan

dan hope en verlangen dien heerlyken dag te zien. Al wat in de Weereldt is ſchynt my uitnemende gering en klein te zyn; ook bemerk en aanſchouwe ik my zelve zoodanig. —— Van daag hadt ik eenige kleine aanblikjes van vertrooſtinge; dog des avondts ontfing ik inzonderheit eenig Geloove en kragt van Voorbiddinge by Godt; en wierdt bekwaam gemaakt by Hem te pleiten en aantehouden om wasdom in Genade voor my zelven; en veele van Godts lieve Kinderen lagen toen met groot gewigt op myn herte. Gelooft zy de Heere. 't Is goedt met Hem te worſtelen om Goddelyke zegeningen.

Op *Vrydag*, den 9den van *April*, wierdt de meeſte tydt van myn morgen-oeffeninge zonder gevoelige verkwikkinge doorgebragt; evenwel hadt ik een heuchelyk vooruitgezigt van in den Hemel te zullen aanlanden. Ik ben meer als ooit over zulke gedagten verwondert; want ik zie my zelven oneindig gering en onwaardig. Ik gevoele my zeer hertenloos en doodig; en of ſchoon ik na Godts tegenwoordigheit verlange, en na Hem in begeertens ſchyne uittegaan, zoo kan ik evenwel die Goddelyke en hemelſche zoetigheit niet gevoelen, welke ik voormaals pleeg te genieten. Geen arm Schepſel heeft Godts genade meer noodig als ik, en niemant misbruikt dezelve meer als ik gedaan hebbe, en nog doe.

Op *Saturdag*, den 10den van *April*, bragt ik ſmorgens veel tydt door in het verborgen Gebedt, dog niet zonder eenigen trooſt in hemelſche dingen, en zoo ik hoope, in de oeffeninge des Geloofs: dog ik ben zoo laag, en gevoele zoo weinig van Godts gevoelige tegenwoordigheit, dat ik naauwelyks weet wat ik geloove zal noemen; ik moet *erven de misdaaden myner jonkheit*, als ook de ſchrikkelyke zonde myner natuure, en ben enkel zonde; ik kan niet denken, nog werken, of iedere beweginge is zonde. —— Ik ge-

voele eenige flaauwe hope, dat Godt, uit zyne oneindige barmhertigheit, met den regen van bekeerende genade, tot arme Euangelium-misbruikende Zondaren, zal wederkeeren; en myne verwagtingen van in de zaak van Godt gebruikt te zullen worden, welke onlangs byna uitgeblufcht waren, fchynen nu een weinig weder opgewekt. Och! of alle myne onlangfe benaauwtheden en vreeffelyke bevattingen, maar een kruis-fchoole van Chriftus mogen worden, om my voor grooter Dienft bekwaam te maken; en my de groote les van nederigheit te leeren.

Op des *Heeren dag*, den 11^{den} van *April*, gevoelde ik in den morgenftont maar weinig leven, uitgenomen dat myn herte eenigfins getrokken en uitgehaalt wierdt in dankzeggingen tot Godt, voor zyne verbazende genade, en nederbuiginge jegens my in voorledene bewerkingen en byftant zynes Geeftes. —— Daarna hadt ik eenige verkwikkinge in de gedagten van in den Hemel overgebracht te zullen worden. O! dat dien zaligen dag eens kwaame. —— Na den openbaren Godtsdienft, vergunde my de Heere zynen byzonderen byftant in het Gebedt; ik worftelde met mynen dierbaaren Heere met groote verheuginge; en de voorbiddinge wierdt voor my een zoet en vermakelyk werk gemaakt. —— Des avondts, terwyl ik het *licht in het Noorden* aanfchouwde, verluftigde ik my in de overdenkinge van den heerlyken morgenftondt van de Opftandinge.

Op *Maandag*, den 12^{den} van *April*. In dezen morgenftondt behaagde het den Heere, het *licht van zyn Aanfchyn over my opteheffen* in het verborgen Gebedt, en dat ftondtje zeer dierbaar voor myne ziele te maken. En of fchoon ik onlangs zeer nedergebogen ben geweeft, ten aanzien van myne hope van in 't vervolg nuttig te zullen zyn in de zaak van Godt; zoo hadt ik echter nu groote aanmoediginge

ra-

rakende die zaak. Ik wierdt op eene zonderlinge wyze onderſteunt om voor te bidden en te pleiten voor arme zielen, voor de uitbreidinge van Chriſtus Koninkryke in de Weereldt, en om byzondere genade voor my zelven, om my voor byzondere Dienſten bekwaam te maken. Ik gevoelde my uitnemende bedaart, en aan Godt geheel overgegeven, ten aanzien van my in 't toekomende te gebruiken, *wanneer* en *waar* het Hem believen zoude. Myn geloove verhefte my boven de Weereldt, en ruimde alle die Bergen van ſwaarigheit uit den weg, daar ik zo kort te voren niet over heen konde zien. My dacht ik hadt de gunſt van menſchen niet noodig om daar op te vertrouwen; want ik wiſt dat de gunſt van Chriſtus oneindig beter was, en dat 'er niet aan gelegen was *wanneer*, *waar*, nog *hoe* Hy my zoude uitzenden, nog door welke beproevingen Hy my oeffende, indien ik maar bekwaam gemaakt mocht worden voor zyn Werk, en onderworpen aan zyn Wille. Nu ondervondt ik op een aangename wyze in myn gemoedt verlevendigt, de wonderlyke ontdekkinge van de oneindige *Wysheit* in alle Godts bedeelingen met my, welke Hy met my gehouden hadt, eenige tydt voor myne groote beproevinge op de Hooge-ſchoole; alles ontdekte zig vol van *Godts Wysheit* te zyn.

Op *Dingsdag*, den 13den van *April*, zag ik my zeer gering en verachtelyk te zyn; en verwonderde my over de gene die my eenige achtinge bewezen. Naderhandt wierdt ik eenigſins getrooſt in het afgezondert gebedt, zynde onderſteunt geworden om met Godt te worſtelen, met eenige kragt, geeſtelykheit, en aangename zoetigheit. Gelooft zy de Heere, dat Hy myner ſteedts gedachtig is, my altydt noodige hulpe en byſtant toezendt, en my van tydt tot tydt, wanneer ik als eenen dooden ben, my tot het leven opwekt. O! dat ik de oneindige goedtheit maar nooit mag wantrouwen.

Op *Woensdag*, den 14^{den} van *April*, verlangde myne ziele na gemeenschap met Christus, en na de doodinge van de inwoonende Verdorventheit, inzonderheit van de geestelyken hoogmoedt. O! daar zal eens een aangenaame dag komen, op welken *de vermoeide zullen rusten.* Myne ziele heeft op deezen dag groote verkwikkinge genooten, in de hope van deszelfs spoedige aankomste.

Op *Donderdag*, den 15^{den} van *April*, berustte en zette zig myne begeertens blykbaar neder op Godt, en ik ondervondt eene gevoelige ziels-trekkinge en uitgang na Hem, verscheide malen op dezen dag. Ik weete dat ik *na Godt verlange*, en na eene gelykformigheit met zynen Wille, tien duizendtmaal meer dan na iets in deze beneden Weereldt.

Op *Vrydag* en *Saturdag*, den 16^{den} en 17^{den} van *April*, was ik selden in den gebede zonder eenige gevoelige verkwikkinge en blydtschap in den Heere. Somtydts verlangde ik zeer om *ontbonden te worden en met Christus te zyn.* O! dat Godt my dagelyks mogt doen *opwassen in de Genade.* Helaas! myne onvrugtbaarheit is zoodanig, dat Godt wel zeggen mag, *Houdt hem uit.* Ik vreeze voor een doodig herte op den Sabbath, die nu reedts begonnen is. O! dat Godt my levendig maakte door zynen Geest.

Op des *Heeren dag*, den 18^{den} van *April*, trok ik smorgens vroeg na buiten in de Bosschadien om te bidden; ondervondt den bystant van Godts Geest, en het geloove in oeffeninge; wierdt bekwaaam gemaakt om met grooten ernst te pleiten om de uitbreidinge van Christus Koninkryke in de Weereldt, en om voorbiddinge te doen voor veele geliefde afwezige Vrienden. —— Des middags gaf Godt my genade om met Hem te worstelen, en om de kracht van zyne Goddelyke liefde (zoo ik vertrouwe) te smaken. —— Des avondts zag ik my oneindig aan Godt verschuldigt, en hadt een ge-

gezichte van myne te kortkomingen: het ſcheen my toe dat ik als 't ware niets voor Godt gedaan, en nooit voor Hem, dan ſlechts eenige weinige uuren, geleeft hadt.

Op *Maandag*, den 19den van *April*, deze dag hebbe ik tot Vaſten en Bidden tot Godt om zyne genade afgezondert, inzonderheit om my tot het Werk der Bedieninge toeteruſten, om my zynen Goddelyken byſtant en beſtieringe te geven, in myne voorbereidingen tot dat groote Werk, en om my te zyner tydt *in zynen Oogſt uit te ſtooten*. Dus trachtte ik ſmorgens te pleiten om de Goddelyken byſtant op dien dag, en dat niet zonder eenige verlevendiginge. Voor den middag gevoelde ik een kracht van voorbiddinge voor koſtelyke onſterffelyke zielen, voor de uitbreidinge van het Koninkryke van mynen dierbaren Heere en Zaligmaker in de Weereldt, teffens ook eene aangename overgifte van myn zelven, ja zelfs eene vertrooſtinge en blydtſchap in de gedachten van hardigheden, verdrukkingen, of den doodt zelve te lyden, in de bevorderinge van het zelve: ik ondervondt ook groote ruimte in het bidden om de verlichtinge en de Bekeeringe van het arme *Heidendom*. Nademiddag was *Godt waarlyk met my*. O! het was een gezegendt gezelſchap! Hy maakte my bekwaam om zoodanig in den gebede te ſtryden, dat ik doornat van ſweet was, ſchoon ik my onder een lommer bevondt, en de windt koel waaide. Myne ziele ging grootelyks uit voor de bekeeringe der Weereldt, en ik haakte na een *meenigte* van zielen. My dunkt ik hadde meer uitgebreidtheit des herten voor Zondaren, als voor de Kinderen van Godt, ſchoon ik gevoelde dat ik myn leven beſteden en verteeren zoude willen in gebeden voor hen beide. Ik genoot een zoete gemeenſchap met mynen dierbaaren Zaligmaker. My dunkt dat ik van al myn leven zulk een volkomene geſpeentheit van deze Weereldt, en overgegeventheit

aan Godt in alle dingen, nooit gevoelt heb. —— Och! of ik altydt mocht leven voor, en op mynen gezegenden Godt! *Amen.* Ja *Amen.*

Op *Dingsdag*, den 20sten van *April* Heden ben ik vier en twintig jaren Oudt. O! hoe veel genade heb ik in het voorleden jaar niet ontfangen! Hoe menigmaal heeft *Godt zyne goedtheit niet voorby myn aangezichte doen henen gaan!* En hoe elendig heb ik niet aan myne geloften, die ik heden over twaalf Maanden gedaan hebbe, van geheel *des Heeren te zyn*, en my voor eeuwig aan zynen dienst overtegeven, beantwoordt! De Heere helpe my om in 't vervolg meer tot zyne heerlykheit te leven! Dit is my een verkwikkelyke en gelukkige dag geweest; gedankt zy de Heere voor zyne goedertierenheit. My dunkt, dat myne ziele nooit zoo uitgegaan heeft in de voorbiddinge voor anderen, als in dezen nacht. Ik hadt in dezen nacht eene zeer ernstige worstelinge met den Heere voor myne *Vyanden*; en hebbe haast nooit zoo zeer verlangt om voor Godt te leven, en om geheel aan Hem toegewydt te zyn: myne begeerte was om myn leven in zynen Dienst, en tot zyne Heerlykheit, te verslyten.

Op *Woensdag*, den 21sten van *April*, gevoelde ik groote bedaartheit en overgegeventheit, en Godt stelde my wederom in staat om voor een meenigte van zielen te worstelen, en hadt grooten ernst en vuurigheit in de aangenaame plicht van voorbiddinge. Ik hebbe eenige tydt meer zoetigheit in de voorbiddinge voor anderen genooten, als in eenig ander deel van het gebedt. Myn gezegende Heere vergunt my waarlyk *tot Hem te naderen, en by hem te pleiten.*

[De gestalte des gemoedts, en de oeffeningen der ziele, die hy de drie naastvolgende dagen uitdrukt, te weten, op *Donderdag*, *Vrydag* en *Saturdag*, zyn veel-

veelſins van dezelfde natuure, als op de twee voorledene dagen.]

Op des *Heeren dag*, den 25ſten van *April*, bracht ik omtrent twee uuren door in verborgene plichten, en wierdt verwaardigt om meer als gewoon krachtig te worſtelen voor onſterffelyke zielen; want of ſchoon het vroeg in den morgenſtont was, en de zonne byna in 't geheel niet ſcheen, zoo was myn lichaam nogthans doornat van 't zweet. Ik gevoelde my nu grootelyks aangedreven, gelyk ook dikwyls te voren, te pleiten om de *zagtmoedigheit* en *ſtilheit* van *het Lam Godts* in myne ziele; en ondervondt door Godts goedtheit daar veel van in dezen morgenſtondt. O! het is een dierbaare geſteldheit, alle *verongelykingen* ons aangedaan, hertelyk te vergeven; en onze grootſte *Vyanden* zoo veel goedts toe te wenſchen als onze eigene ziele! O! Gezegende Heere Jeſus, mocht ik u dagelyks meer en meer gelykformig gemaakt worden. Des avondts ſmolt myn herte krachtig weg in de liefde Godts, en hadt een gevoelige voorſmaak van de gelukzaligheit van den Hemel. Die woorden bleven my met veel Goddelyke verkwikkinge by, welke wy lezen, Pſal. LXXXIV: 8. *Zy zullen gaan van kracht tot kracht, een iegelyk van haar zal verſchynen voor Godt in Zion.* O! wat geeft Godt ons niet ſomtydts eenen *dichten toegang*, in onze naderingen tot Hem? Dit mach wel eene *verſchyninge voor Godt* genaamt worden. 't Is waarlyk zoo, in den waaren geeſtelyken en verkwikkelykſten zin. —— My dunkt, dat ik in verſcheide maanden zulk een kracht van voorbiddinge niet gehadt hebbe, beide voor Godts Kinderen, en voor doode Zondaren, als van dezen avondt. Ik wenſchte en verlangde na *de toekomſte van mynen dierbaaren Heere*. Ik verlangde om my met de Engelen Schaaren in den lof van Godt te vereenigen, en geheel vry van

alle

alle onvolmaaktheit te zyn. O! het zalig oogenblikje nadert al! Al wat ik begeere, is meer heilig, en mynen dierbaren Heere meer gelykformig te zyn. Och! mocht ik maar de heiligmakinge deelachtig worden! Myn ziele hygt na de volmaakte herſtellinge van het gezegende Beeldt van mynen dierbaaren Zaligmaker; op dat ik bekwaam mocht zyn voor de gezegende genietingen en bezigheden van den Hemel.

Myn' ziele zegt, vaarwel al 's Weereldts ydelheit:
Gy hieldt my voor uw Slaaf; dog nu ben ik bevreit:
Myn Goël leert my ſteets, dat ik u moet verzaken.
Uw Vleiery kan ſlechts een Aards gemoet vermaken:
Maar 't kan een' ziele, die aan Godt is toegeweidt,
Gantſch niet behagen, om dat gy haar vreugt beneidt.
En daarom, laat dog af, wilt myn' ziel' niet verlokken,
En roept niet meer tot haar; want ik ben u onttrokken;
Godt heeft door zyn Genaad', dit reets zeer vaſt bepaalt,
Hy is het eenig Al, waar op myn' ziele maalt:
Hy doet zyn Hemelſch Licht reets in myn herte ſchynen:
Uw' ſchoonheit, zoo genaamt, moet hier by gantſch verdwynen.

De Heere verkwikte myne ziele met veele plaatſen van zyn Woordt. O! het *nieuwe Jeruzalem!* Myne ziele verlangde na het zelve. O! het Liedt van *Mozes* ende het *Lam!* En dat gezegendt Liedt en Gezang, het welk niemant leeren kan, dan die van de aarde gekocht zyn! Als ook die heerlyke *witte kleederen*, welke gegeven wierden aan *de zielen onder den Altaar.*

Heer! 'k ben een Vreemdeling; 'k leef eenzaam op deez' aarde,
Haar allerbeſte Goedt is by my van geen waarde.
Ik ben afwezig van den waren Trooſt en Ruſt;
En echter in dees' ſtaat, heeft myne ziele luſt

Te roepen tot U Heer, Ach Jezus! myn Beminden,
Bezit myn' ziele steets, dan zal ik Ruste vinden:
Bezoek myn laage ziel, verhemel myn gemoedt,
O! Hemel Duive, schenk aan my uw beste goedt.
Gy zyt alleen myn Godt; 'k wil in en door U leven,
En myn geheele Hert aan mynen Goël geven.

Op *Maandag*, den 26sten van *April*, bleef ik in eene verkwikkelyke gemoedts-gestalte; maar na den middag gevoelde ik iets van den geestelyken hoogmoedt opryzen. Het behaagde Godt my eerst daar over te vernederen, en daar na zyne vertroostinge te geven. O! myne ziele verlangde uitneemende zeer na dien gelukzaligen staat van volmaakte verlossinge van alle zonden! Des avonds stelde my de Heere in staat om myne ziele aan Hem over te geven, en my op Hem te werpen, om van Hem bestiert en behandelt te worden na zyn Soeverein welbehagen, en ondervondt ook groote vrede en vertroostinge in zulks te doen. Myne ziele verlustigde zig op dezen avondt in Godt; en alle myne gedagten zetten zig met groot vermaak op Hem neder. O! dat ik ieder oogenblik van myn leven mogt konnen besteden tot zyne heerlykheit!

Op *Dingsdag*, den 27sten van *April*, zonderde ik my smorgens vroeg af tot verborgene Plichten; en onder het Gebedt behaagde het Godt zulke onuitspreekelyke vertroostingen in myne ziele uit te storten, dat ik voor een tydt lang niet anders konde doen, dan geduurig herhalen, *O! myn dierbaare Zaligmaker! Wien heb ik neffens u in den Hemel? neffens u lust my ook niets op de aarde.* Had ik duizendt levens gehadt, myn ziele zoude die gaarne op eenmaal willen afgelegt hebben, om met Christus te zyn. Nooit heeft myne ziele te voren zoo veel van den Hemel genooten; het was 't zuiverste en geestelykste stondtje van gemeenschap met Godt, dat ik ooit heb

on-

ondervonden. Ik hebbe nooit zulk een groote maate van overgegeventheit aan den Heere gevoelt; en dit bleef my den geheelen Voordemiddag by. —— Nadenmiddag zonderde ik my wederom af, om mynen Godt te ontmoeten, maar bevondt, dat ik grootelyks was afgenomen in myne geſtalte, dog de Heere maakte dit een tydt van vernederinge voor myne ziele; ik treurde over *het lichaam des doodts*, dat in my was; het ſmerte my uitnemende zeer, dat ik tot Godt niet bidden, nog Hem looven konde, met een herte dat met Goddelyke en Hemelſche liefde vervult was. —— Och! of myne ziele nooit eenige doode of koele Dienſten aan mynen Godt mocht opofferen. Des avondts gevoelde ik niet zoo veel zoete Goddelyke Liefde, als in den morgenſtondt; maar hadt een verkwikkelyke tydt van vuurige en ernſtige *Voorbiddinge*.

Op *Woensdag*, den 28ſten van *April*, begaf ik my tot myn gewoone plaatſe van afzonderinge, met groote vrede en ſtilheit, en bragt omtrent twee uuren door in verborgene pligten. Ik gevoelde veel van die geſtalte daar ik giſteren morgen in geweeſt was, alleen dat ik my zwakker bevondt, en meer overwonnen. Ik ſcheen geheel te leunen en te vertrouwen op mynen dierbaaren Heere; geheel afgetrokken van alle andere ſteunzels. Ik wiſt niet wat ik tot mynen Godt zoude zeggen, maar alleen *te leunen op zynen ſchoot*, als 't ware, en myne begeertens uit te boezemen, na eene volmaakte gelykformigheit met Hem, in alle dingen. Myne ziele was ingenomen met dorſtende begeerten, en onverzadelyke verlangens, na eene volmaakte heiligheit. Godt was voor myne ziele zoo dierbaar, dat de Weereldt, en alle haare genietingen, my oneindig gering waren; ik zette niet meer prys op de gunſt van menſchen als op keyzelſteenen of beuzelingen. De Heere was myn *Al*, en Hy beſtierde alles, het welk my tot groote verluſtinge was.

My

My dunkt dat myn geloove en vertrouwen op Godt haaſt nooit tot zulk een hoogte waren opgerezen. Ik zag Hem zulk een fontein van goedertierenheit te zyn, dat het my onmogelyk toeſcheen, dat ik Hem ooit wederom zoude wantrouwen, of eenigzins beangſtigt zyn omtrent iets dat my over zoude komen. Ik genoot nu groote zoetigheit in het bidden voor afwezige Vrienden, en voor de uitbreidinge van Chriſtus Koninkryke in de Weerelt. Deze Goddelyke genietingen bleven my ten meerendeel by, den gantſchen dag door. —— Des avondts ſmolt myn herte lieffelyk weg, en was, zoo ik vertrouwe, waarlyk venedert over de inwoonende verdorventheit, ja ik kirde als een Duive. Ik gevoelde dat al myn onheil enkel ontſtondt, om dat ik een Zondaar was; in het overgeven van myn zelve konde ik alle andere beproevingen verwellekomen, maar de zonde lag ſwaar op my; want Godt ontdekte my de verdorventheit van myn herte: zoo dat ik met een beſwaart gemoedt na bedt ging, om dat ik een zondaar was, ſchoon ik in 't minſte aan Godts liefde niet twyffelde. O! dat Godt my wilde *reinigen van myn ſchuim*, *en my louteren van myn tin*, ja my zevenmaalen geloutert maken.

Op *Donderdag*, den 29ſten van *April*, wierdt ik in eenen afſtant van Godt gehouden, maar genoot eenige verruiminge in het voorbidden voor koſtelyke zielen.

Op *Vrydag*, den 30ſten van *April*, was ik wat neerſlagtig van geeſt. Niets is my ſmertelyker, als dat ik niet geduuriglyk kan leven tot heerlykheit van Godt. Ik zoude alle verlatingen, of geeſtelyke beſtrydingen konnen verdragen, indien myn herte al dien tyd maar brandende mocht zyn met liefde tot Godt, en met begeertens tot zyne heerlykheit: doch dit is onmogelyk; want wanneer ik deze gevoele, dan kan myne ziele niet neerſlagtig zyn, maar moet haar verheugen in mynen Zaligmaker,

ker, die my verloſt heeft van de heerſchende macht, en haaſtelyk verloſſen zal van de geheele inwooninge der zonde.

Op *Saturdag*, den 1ſten van *Mey*, wierdt ik bekwaam gemaakt ernſtelyk tot Godt te bidden, om gaven en bekwaamheden tot de Bedieninge, dat Hy zelfs verſchynen wilde tot de bevorderinge van zyn eigen Koninkryke, dat Hy de *Heidenſche* Weereldt wilde tot Chriſtus bekeeren, enz. Ik wierdt krachtig in myne Studien onderſteunt en geholpen. —— Dit is my een nuttige Week geweeſt; en hebbe veele mededeelingen van den gezegenden Geeſt aan myne ziele genooten.

Op des *Heeren-dag*, den 2den van *Mey*, behaagde Godt my op deze morgen zulk een gezigte van myn zelven te geven, dat my zeer ſnoodt en gering deedt ſchynen in myn eigen oogen: ik gevoelde de beweegingen der verdorventheit in myn herte, die ik geenzins konde ten onder brengen; gevoelde ſteedts meer en meer de verlaatinge; was uittermaten zwak; en byna ziek van inwendige beproevingen.

Op *Maandag*, den 3den van *Mey*, hadt ik een gevoelen van myn ſnoode ondankbaarheit. In de morgenſtont begaf ik my tot myn gewoone plaatſe van afzonderinge, en treurde over de mishandelinge van mynen dierbaren Heere: Godt bekrachtigde my grootelyks om voor zyn Zaak en Koninkryke te worſtelen; en het was een gelukkige dag voor myne ziele. Godt was den geheelen dag met my, en ik was meer boven de Weereldt, als van al myn leven.

[In het overige van deze Week, klaagt hy byna ieder dag van geeſtelyke verlatinge, inwendige beproevinge en ſtrydt, gepaart met neerſlagtigheit des gemoedts; doch ſpreekt ook van eenige tydtjes van hulp en verkwikkinge, als ook van dagelykſche vertrooſtende bezoekingen van Godts Geeſt, hem zonderlinge byſtant en verſterkinge verleenende, en op ſommige tyden bekwaam-

kwaam makende om met groote vuurigheit en uitgebreidtheit werkſaam te zyn in Godtsdienſtige pligten.]

Op des *Heeren-dag*, den 9^den^ van *Mey*, dunkt my dat ik nooit zoo veel van den vervloekten hoogmoedt mynes herten, en van de wederſpannigheit van mynen wille, te voren gevoelt heb. O! ſchrikkelyk, wat ben ik niet een ſnoodt ſchepſel! Ik konde niet bewilligen niets te zyn, noch in het ſtof neder te leggen! Och! of Godt my in het ſtof wilde vernederen! Ik gevoelde my, den gantſchen dag, zulk een zondaar te zyn, dat ik naauwelyks eenige vertrooſtinge hadt. Och! wanneer zal ik *verloſt worden van het lichaam dezes doodts?* Ik was grootelyks bevreeſt, dat ik, door ongevoeligheit en zorgeloosheit, het voordeel van deze beproevingen mocht verliezen. O! dat die aan myne ziele mochten geheiligt worden! Daar was niets dat my ter herte ſcheen te gaan, als alleenelyk dat ik een zondaar was. —— Des avondts hadt ik noch eenige opgewekte vuurigheit en verkwikkinge in het Gebedt met gezelſchap.

Op *Maandag*, den 10^den^ van *Mey*, reedt ik na *Nieuw-haven*; ontmoette aldaar eenige Chriſten-Vrienden; en wierdt vertrooſt in met hen te bidden, en in het hooren van Godts goedtheit aan hen bewezen, zedert dat ik ze laatſt gezien hadt.

Op *Dingsdag*, den 11^den^ van *Mey*, reedt ik van *Nieuwhaven* na *Wheathersfield*; was den gantſchen dag zeer doodig; hadt op deze reize zeer weinig geeſtelykheit, ſchoon ik meenigmaal verlangde om in myne eenzaamheit met Godt te zyn; was veel gekwelt met vuile gedachten; en ſomtydts was ik voor alle dingen vervaart: dog Godt was *myn helper*. —— Des avondts verkreeg ik tot myn trooſt en blydtſchap eenige tydt tot afzonderinge. Helaas! ik kan in het midden van gewoel niet leven. Ik verlange om Godt alleen te genieten.

Op *Woensdag*, den 12^den^ van *Mey*, hadt ik een be-

naauwendt gezicht van den hoogmoedt, de vyantſchap, en de goddeloosheit van myn herte. Naderhandt genoot ik eene heuchelyke verkwikkinge in de verkeeringe en in het aanbidden van Godt, met Chriſten-Vrienden.

Op *Donderdag*, den 13^{den} van *Mey*, zag ik zoo veel van de goddeloosheit van myn herte, dat ik verlangde van my zelf ontdaan te wezen. Nooit hadt ik te voren gedacht, dat 'er zoo veel geeſtelyke hoogmoedt in myne ziele was: ik gevoelde my byna ter doodt gedrukt, door myn eigen ſnoodtheit. Ach! wat een *lichaam des doodts* gevoele ik in my! *Heere, verloſt myne ziele.* Ik konde geen bekwaame plaatſe vinden tot afzonderinge, en wierdt grootelyks geoeffent. Des nademiddags reedt ik na *Hartford*, en genoot eenige trooſt en verkwikkinge in Godtvruchtige oeffeningen met eenige Chriſten-Vrienden; maar verlangde na meer afzonderinge. O! de gemeenzaamſte wandel met Godt, is de verkwikkelykſte Hemel, die op aarde kan genoten worden.

Op *Vrydag*, den 14^{den} van *Mey*, wachtte ik eene Vergaderinge van Predikanten op, welke te *Hartford* te ſamen kwaamen, en leidde voor hen open de behandelinge die my ontmoet was van den Rector en de Opzienders van het *Yale-Collegie*; dewelke raatzaam oordeelden voor my te ſpreken met den Rector en Opzienders, en hen te verzoeken om my in myne voorgaande voorrechten op de Hooge-ſchoole te herſtellen. * Daar na bracht ik eenigen tydt door in Godtvruchtige oeffeningen met Chriſten-Vrienden.

Op *Saturdag*, den 15^{den} van *Mey*, reedt ik van *Hartford* na *Hebron*; was wat neerſlagtig op de reis; verſcheen zeer zondig in myn eigen oogen; en zag veel hoogmoedt en wederſpannigheit in myn herte. En waarlyk ik heb te voren nooit zulk een Week gehadt als deze; want

* De Voorſpraak dewelke te dier tydt voor hem gedaan wierdt, hadt de gewenſchte uitwerkinge niet.

want het was byna als of ik ſterven zoude door het zien van de goddeloosheit van myn herte. Ik hadt niet konnen gelooven, dat ik zulk *een lichaam des doodts* in my omdroeg. Ach! dat Godt *myne ziele* beliefde te *verloſſen*.

[De drie volgende dagen (welke hy te *Hebron*, *Libanon*, en *Norwich* doorbracht) klaagt hy ſteedts van doodigheit en geeſtelyke verlaatinge, uitdrukkende een gevoelen van zyne ſnoodtheit, en van zyn verlangen om zig in een of ander Spelonke of Hol van de Aarde te *verſteken*: doch ſpreekt ook iedere dag van eenige tuſſchenpoosjes van trooſt en ziel-verkwikkingen.]

Op *Woensdag*, den 19den van *Mey*, [te *Millington*] was ik in den morgenſtondt onder zulk eene verbazende verlaatinge, dat ik als een ſoort van verſchrikkinge in myne ziele gevoelde. Helaas! als Godt zig onttrekt, wat is 'er dan dat de ziele eenigen trooſt verſchaffen kan?

[Geduurende de acht volgende dagen ſpreekt hy van meer kalmte en trooſt, als ook van aanmerkelyke levendigheit, vuurigheit, en verkwikkinge in de plichten van den Godtsdienſt.]

Op *Vrydag*, den 28ſten van *Mey*, [te *Nieuw-haven*] was ik, zo my dunkt, van al myn leven nooit bedaarder; ik hadt een zonderlinge blydtſchap in het opdragen en overgeven van myn zelven aan Godt, om geheel en voor eeuwig aan Hem, en zynen dienſt, te mogen toegewydt zyn.

[Hy bleef volgens het berigt het welk hy daar van geeft, de drie volgende dagen in die zelfde uitnemende gemoedts-geſtalte, laatſt genoemt; doch zoo het ſchynt, niet in zulk een groote trap].

Op *Dingsdag*, den 1sten van *Juny*, genoot ik veel van Godts tegenwoordigheit in het huisselyk gebedt, als ook eenige vertroostinge in het verborgen. Ik wierdt op dezen morgen uit het Woordt van Godt grootelyks verkwikt, het welk my zeer dierbaar was: sommige plaatsen die my verborgen toescheenen, wierden my verklaart en geopent. O! dat het Koninkryke van den dierbaaren Zaligmaker *met kracht* mocht komen, en de heilsame *wateren van het Heiligdom* zig ver en wydt verspreiden, *tot genezinge der Heidenen.* —— Ik kwam te *Ripton*, maar was zeer zwak; wordende evenwel in den avondt van een getal jong Volk bezocht, zoo badt ik met het zelve.

[In het overig gedeelte van de Week, spreekt hy van grootelyks verlaaten geweest te hebben, en van verhindert te zyn in het Werk van Godtsdienst, door groote lichaams zwakheit en noodtsakelyke bezigheden die hy te verrigten hadde; en klaagt dat hy maar weinig kracht en leven in den Godtsdienst ondervondt: doch geeft ook te kennen, dat Godt hem hier door toonde, dat hy als een hulpeloos kindt was geworpen op het vlakke des veldts.]

Op des *Heeren dag*, den 6den van *Juny*, gevoelde ik my onder groote verlaatinge: doch dit alles leerdt my myne nietigheit en geringheit, meer als ooit.

Op *Maandag*, den 7den van *Juny*, gevoelde ik my noch doodig in het verborgen Gebedt. Daar na hadt ik in het Gebedt, en in de samenspreekinge, eenig leven en kracht. Godt voedt my met kruimpjes. Gedankt zy zynen Name voor het minste dat ik geniet. Ik gevoelde een groote begeerte, dat al Godts Volk mocht weten hoe gering, nietig en onwaardig ik was; op dat zy mochten zien dat ik niets ben, op dat zy dus recht voor my konden bidden, en niet het minste vertrouwen op my stellen.

Op

Op *Dingsdag*, den 8sten van *Juny*, genoot ik een lieffelyk en dierbaar ſtondtje: nooit heb ik zoo veel zoetigheit gevonden in *niets*, en *minder* dan *niets* te zyn, en in alles *niets* geacht te worden.

[De drie volgende dagen klaagt hy over geeſtelyke verlaatinge en gemis van vuurigheit des gemoedts in Godtvruchtige oeffeningen; doch zyn dagboek toont evenwel, dat zyn herte alle dagen in het Werk van den Godtsdienſt werkſaam was, als zyn groote, en als 't ware, zyn eenigſte bezigheit.]

Op *Saturdag*, den 12den van *Juny*, beſteede ik ſmorgens veel tydt in het Gebedt, en genoot veel verkwikkinge in het zelve. —— Ik gevoelde, den meeſten tydt van den dag, onverzadelyke verlangens na Godt. Ik verwonderde my, hoe arme zielen konden leven, die *geen Godt* hebben. —— De Weereldt met alle haare genietingen, verdwenen geheel uit myn gezigt. Ik zie my gantſch hulpeloos te zyn; maar hebbe eenen gezegenden Godt, daar ik toe gaan kan. Ik verlangde ſterk *om ontbonden te worden, en met Chriſtus te zyn*, om *zyne heerlykheit te aanſchouwen*. Och! myn zwakke vermoeide ziele hygt na myne aankomſte in *myn Vaders huis*.

Op des *Heeren dag*, den 13den van *Juny*, bevondt ik my eenigzins bedaart en overgegeven in den openbaren Godtsdienſt. Aan het Nachtmaal zag ik my uitnemende ſnoodt en onwaardig te zyn. Ach! of ik altydt laag in het ſtof mocht nederleggen! Myne ziele ſcheen geſtadig na Godt uit te gaan, in verlangende begeertens om op Hem te leven.

Op *Maandag*, den 14den van *Juny*, gevoelde ik iets van de zoetigheit van de gemeenſchap met Godt, en van de *dringende* kracht van *zyne liefde*; hoe wonderlyk die de ziele inneemt, en alle de begeertens en ge-

negentheden op Godt doedt nederkomen. —— Ik zonderde dezen dag af tot vaſten en bidden, om Godt te ſmeeken, om my te beſtieren en te zegenen in het groote Werk dat ik bedoelde te aanvaarden, namentlyk, de *Predikinge van het Euangelium*; en dat Hy tot my wilde wederkeeren om het *licht van zyn Aangezigte over my op te heffen.* Voor den middag hadt ik weinig leven of kracht; omtrent den middag deedt my de Heere ernſtelyk worſtelen in de Voorbiddinge voor afwezige Vrienden: maar ſavondts bezocht my de Heere op eene wonderlyke wyze in het Gebedt; my dunkt dat myne ziele nooit in zulk een ſtrydt geweeſt is; ik gevoelde geen wederhoudinge; want de ſchatkameren van Godts genade wierden my geopent: ik worſtelde voor myne afwezige Vrienden, voor de inzamelinge van eene meenigte van zielen, en voor veele die ik in 't byzonder oordeelde Godts Kinderen te zyn, in verſcheide plaatzen. Ik was in zulk eenen inwendigen ſtrydt, dat ik van dat de Zonne een half uur hoog ſtondt, tot dat het byna donker was, doornat was van zweet; doch het ſcheen my nogtans toe, dat ik dien dag hadt doorgebracht, zonder iets gedaan te hebben. Ach! myn dierbaare Jezus *zweete groote droppelen bloedts* voor arme zielen! Ik verlange naar meer medelyden met haar. —— Ik bleef in een zoete geſtalte, onder een gevoelen van Godts liefde en genade; en ging met die geſtalte naar bedt, met myn herte ruſtende op Godt.

Op *Dingsdag*, den 15^{den} van *Juny*, hadt ik de ſterkſte verlangens na Godt, die ik van al myn leven gevoelt heb: des middags in myne afzonderinge, konde ik niets doen, dan mynen dierbaaren Heere zeggen, in eene lieffelyke bedaartheit, dat Hy wiſt dat ik nergens na verlangde dan na *Hem zelfs*, na niets dan na *Heiligheit*; dat Hy my deze begeertens gegeven hadt; en dat Hy *alleen* my de begeerde zaak konde geven. Ik ſcheen nooit zo zeer van myn zelven afgebracht, en zo geheel

aan Godt overgegeven te zyn als nu. Myn herte was de meeste tydt van den dag, als in Godt verslonden. Savondts hadt ik zulk een gezigte van de vergrootinge of uitbreidinge, als 't ware, van de ziele om meer heiligheit te bevatten, dat myne ziele bereidt scheen van het lichaam te scheiden, en zig uit te strekken tot verkryginge van dezelve. Vervolgens worstelde ik als in een strydt, om hemelsche zegeningen; myn herte wierdt uitgebreidt in het Gebedt voor eenige Christen-Vrienden, meer als ik ooit te voren gevoeldt hadt. —— Ik gevoele nu meer onderscheidentlyk als ooit, onder eenige verkwikkelyke genietingen, my verbonden om altoos *voor Godt te leven*, en hebbe minder behagen in myn eigen gestalten; ik ben in myne gestalten niet voldaan, noch vinde na zulke aangename worstelingen, niet meer ruste als te voren; want het schynt my veel te weinig te zyn, al konde ik altydt zoo wezen. Ach! wat kome ik in mynen pligt te kort, zelfs in myne verkwikkelykste oogenblikken.

[In zyn Dagboek drukt hy op de twee volgende dagen iets van de zelfde gestalte uit, maar in veel minder trap. *]

Op *Vrydag*, den 18 den van *Juny*, myne groote onbekwaamheit voor het Werk der *Bedieninge*, myne tegenwoordige doodigheit, en geheele onmacht aanmerkende, om iets daar in tot Godts heerlykheit te konnen doen, en my zeer hulpeloos en verlegen gevoelende, wat *de Heere wilde dat ik doen zoude*, zonderde ik dezen dag af om tot Godt te bidden, en bracht het grootste ge-

* Hier eindigen de 30 eerste bladzyden van het derde Deel van zyn Dag-verhaal, van welke hy in het begin van dit Deel spreekt, (gelyk te voren aangemerkt is) een proeve behelsende van zyn gewoone levenswyze, geduurende den geheelen tyd, van het begin af van die twee Deelen dewelke vernietigt zyn geworden.

gedeelte van dien in die plicht door; maar was de meeste tydt onder eene verbazende Verlatinge: echter gevoelde ik eens in 't byzonder, dat Godt genadiglyk naby was; terwyl ik pleitende was om meer medelyden te mogen hebben met onsterffelyke zielen, scheen myn herte op eenmaal te gelyk geopent te worden, en ik wierdt bekwaam gemaakt, voor eenige oogenblikken, met grooten ernst tot den Heere te roepen. —— Ach! ik was benaauwt te denken, dat ik zulke koude doodige diensten zoude opofferen aan den *levendigen Godt!* Myne ziele hygde na heiligheit, en na een leven van geduurige overgegeventheit aan Godt. Dog somtyds verlies ik myn zelven byna in het najagen van deze gelukzaligheit, en ben gereedt de moedt te laaten vallen, om dat ik geduurig myne begeerte mis. Ach! of de Heere my het nog een korte tydt wilde helpen uithouden, tot dat het gelukkig uurtje van verlossinge gekomen zal zyn!

Op *Saturdag*, den 19den van *Juny*, gevoelde ik my grootelyks ongestelt, myne geesten waren zeer laag en flaauw; doch genoot evenwel eenige vrymoedigheit en zoetigheit in de pligten van den Godtsdienst. Gedankt zy Godt.

Op des *Heeren-dag*, den 20sten van *Juny*, bragt ik veel tydt door in myne eenzaamheit. —— Myne ziele verlangde om heilig te zyn, en reikhalsden na Godt; maar scheen myn begeerte niet te verkrygen: ik *hongerde en dorste*; maar wierdt niet lieffelyk verkwikt en verzadigt. Myne ziele hong den Heere aan als myn eenigste deel. O! dat ik dagelyks meer en meer in *de Genade* mocht *opwassen*.

[Des anderen daags spreekt hy van den bystant dien hy genoot in zyne Studien, en van de kracht, vuurigheit, en troost in het Gebedt.]

Op *Dingsdag*, den 22sten van *Juny*, bracht ik in den mor-

morgenſtont omtrent twee uuren door in Gebeden en Overdenkingen, met een zonderling vermaak. Omtrent den avondt gevoelde ik myne ziele uitgaan in verlangende begeertens na Godt, in myn verborgene afzonderinge. Ik was dien avondt in een zoete bedaartheit en overgegeventheit aan den wille Godts; wierdt bekwaam gemaakt om myn zelven, en alle myne belangens, in zyne handt te laaten, en myn gantſche vertrouwen op Hem te ſtellen. Myn verborge afzonderinge was zeer verkwikkelyk voor myne ziele. Het ſcheen my zulk eene gelukzaligheit te zyn, Godt tot myn Deel te hebben, dat ik veel liever eenig ander ſchepſel wilde zyn in deze benede Wereldt, dan niet te komen tot de genietinge van Godt. Ik was liever een Beeſt, dan een Menſch, zonder Godt, al moeſt ik hier ook voor eeuwig leven. O! Heere, maak u zelven maar meer aan my bemindt!

[In zyn Dag-boek drukt hy op de zeven volgende dagen eene verſcheidentheit van gemoedts-oeffeningen uit. Hy ſpreekt van groote verlangens na Godt en na heiligheit; van ernſtige begeertens voor de bekeringe van anderen; van vuurigheit in het Gebedt, en kracht om met Godt te worſtelen; en van bedaartheit des gemoedts, trooſt, en verkwikkinge, van tydt tot tydt: maar drukt ook een gevoelen uit van ſnoode gruwelykheit van zyn herte, en bittere klachten van zyne onvruchtbaarheit, als ook van het verdrukkende *lichaam des doodts*; en zegt, dat hy *klaar zag, dat al wat hy boven de Helle genoot, enkele genade was.* Hy klaagt dat hy zich zeer laag bevondt, veel beneden het kenmerk van een Kindt van Godt; en was ſomtydts zeer mistrooſtig en neerſlagtig.]

Op *Woensdag*, den 30ſten van *Juny*, bragt ik dezen dag in de Boſſchadien, in myne eenzaamheit, door,

 met

met Vaſten en Bidden; en onderging den verſchrikkelykſten zielen-ſtrydt, dien ik, in eenige opzichten, ooit gevoeldt heb; ik zag my zoo ſnoodt en zondig te zyn, dat ik gereedt was te zeggen, *nu zal ik der dagen een door de handt van Saul omkomen.* —— My dacht, en ik beſloot haaſt, dat ik geen kracht zoude hebben om voor de zaak van Godt te konnen ſtaan, maar was byna voor *het geritzel van een bladt bevreeſt.* Ik bragt den gantſchen dag onophoudelyk in het Gebedt door. Ik kon niet dragen te denken dat Chriſtenen my eenige achtinge zouden bewyzen. Ik wanhoopte byna van eenigen Dienſt te zullen doen in de wereldt; ook gevoelde ik geen hope noch trooſt, ten aanzien van de *Heidenen*, welke my noch eenige verkwikkinge pleeg te verſchaffen, in de donkerſte uuren van deze natuure. Des bracht ik den dag door *in bitterheit myner ziele.* Omtrent den avondt gevoelde ik my een weinig beter; en genoot naderhandt eenige zoetigheit in het verborgen Gebedt.

Op *Donderdag*, den 1ſten van *July*, hadt ik des morgens eenige verkwikkinge in het Gebedt. Des avondts gevoelde ik het in 't verborgen Gebedt uitnemende dierbaar; en begeerde niets zoo vuuriglyk, als dat Godt *even zoo met my mocht handelen als het hem behaagde.*

Op *Vrydag*, den 2den van *July*, gevoelde ik my des morgens in het verborgen Gebedt, zeer bedaard. Myne begeertens gingen op dezen dag lieffelyk op tot Godt, terwyl ik op de reis was; en des avondts was ik zeer gemoedigt. Gedankt zy Godt voor alle myne vertrooſtingen.

Op *Saturdag*, den 3den van *July*, begon myn herte wederom neerſlagtig te worden. De ſchande daar ik in gebracht was op de Hooge-ſchoole, ſcheen myn geeſt te verdooven, zoo verre zulks der vyanden mondt opende. Ik had geen toevlucht dan tot Godt alleen.

Ge-

Gezegent zy zynen Name, dat ik te aller tydt tot *Hem* mag gaan, en Hem *krachtelyk bevinden eene hulpe te zyn in benaauwtheden.*

Op des *Heeren-dag*, den 4den van *July*, ondervondt ik merkelyke bystand. Des avondts zonderde ik my af, en genoot een gelukkig stondtje in het verborgen Gebedt. Het behaagde Godt my de oeffeninge des Geloofs te schenken, en bracht daar door de onzichtbare en eeuwige Weereldt naby myne ziele, het welk my zeer dierbaar was. Ik hoopte, dat myn *Vreemdelingschap* in deze Weereldt *kort* zoude zyn; en dat het niet lang zoude aanloopen, of ik zoude gebracht worden in myn hemelsch Vaderlandt en Vaders Huis. Ik onderwierp my aan Godts wille, om zynen tydt te wachten, om zyn Werk te doen, en na zyn welbehagen te lyden. Ik gevoelde eene *dankbaarheit* aan Godt, voor alle myne drukkende verlaatingen, die ik onlangs ondergaan hadde; want ik ben verzekert, dat die het middel zyn geweest om my meer te vernederen, en aan Hem onderworpen te maken. Ik hadt een welbehagen om *klein*, ja om *niets* te zyn, en in *het stof neder te leggen.* Ik genoot leven en zoete vertroostinge in het pleiten voor de lieve Kinderen van Godt, en voor het Koninkryke van Christus in de Weereldt; en myne ziele heygde ernstelyk na heiligheit en genietinge van Godt. *O! kom Heere Jezu, kom haastelyk! Amen.*

[Uit zyn Dag-boek blykt, dat hy de overige dagen van deze Week eene aanmerkelyke bedaartheit en stilheit des gemoedts genooten, en van dag tot dag veel zoetigheit en vuurigheit des geestes gehadt heeft.]

Op des *Heeren-dag*, den 11den van *July*, was ik in den morgenstondt onder geestelyke verlaatinge, en groote neerslachtigheit. Des achtermiddags ondervondt ik eenig leven en bystandt, en gevoelde eene overgegeven-

venheit aan den Heere. Ik zag my uitnemende zondig.

[De twee volgende dagen ſpreekt hy van inwendige vertrooſtinge, overgegevenheit, en ſterkte in Godt.]

Op *Woensdag*, den 14den van *July*, gevoelde ik eene ootmoedige en verkwikkelyke overgegevenheit. Bracht een'geruimen tydt door in 't verborgen, my zelven geheel op-offerende aan den Heere. Des avondts hoorde ik Mr. *Bellamy* prediken, hadde het de meeſte tydt zeer goedt; en verlangde na eenen *nadere toegang tot Godt.*

[De vier volgende dagen ſpreekt hy van aanmerkelyke vertrooſtinge, en vuurigheit des geeſtes in Chriſtelyke ſamenſprekingen, en Godtvruchtige oeffeningen.]

Op *Maandag*, den 19den van *July*, ſcheenen myne begeertens uittegaan na eene geſpeentheit van, en volmaakte doodinge aan de *Weereldt*, ja om zelfs aan alle haare bekoorelykheden *gekruiſt* te worden. Myne ziele verlangde zich meer eenen Vreemdeling hier op aarde te gevoelen, op dat niets my mocht ophouden van doortetrekken door de eenzaame Woeſtyne, tot dat ik zoude aankomen in myn Vaders Huis.

Op *Dingsdag*, den 20ſten van *July*, was het my tot vreugde, my aan Godt overtegeven, om van Hem na zynen willen beſtiert te worden; en vondt eenige gevoelige zoetigheit in eenen *Vreemdeling te zyn op aarde.*

[Des anderen daags ſpreekt hy van zich zelven, als hebbende vaſtelyk beſloten geheel voor Godt te zyn, en uit zyn Dag-boek blykt, dat hy den geheelen dag in eene naarſtige betrachtinge van Godtvruchtige oeffeningen doorgebracht heeft, op eene zeer trooſtelyke wyze.]

Op *Donderdag*, den 22^{ften} van *July*, reizende van *Southbury* naar *Ripton*, ging ik onderweeg in een huis, alwaar ik vriendelyk onthaalt en verkwikt zynde, wierdt ik met verwonderinge en fchaamte vervult, dat Godt het herte van eenige menfchen zoude opwekken om zoo veel vrindtfchap te bewyzen aan zulk *eenen dooden hondt*, als ik ben: ik was eeniger mate gevoelig hoe elendig het is, niet geheel aan Godt overgegeven te zyn. Ik verwonderde my, dat Godt zyne Schepfelen wilde toelaaten, my van tydt tot tydt te voeden en te onderhouden.

[Zyn Dag-boek meldt van verfcheide Oeffeningen en Ondervindingen, welke hy op de fes volgende dagen gehadt heeft; gelyk als, een zoete bedaartheit en vuurigheit des geeftes in overdenkingen en Gebeden; gefpeentheit van de weereldt, zich bevindende een vreemdeling op aarde te zyn; verbintenifle des herten om ieder oogenblikje tydts voor Godt te befteeden.]

Op *Donderdag*, den 29^{ften} van *July*, wierdt ik door de Claffis, te *Danbury* vergadert, onderzogt, ten aanzien van myne geleertheit, als ook ten aanzien van myne ondervindingen in den Godtsdienft, en ontfing van haar een Verlof-brief om het Euangelium van Chriftus te prediken. —— Naderhandt gevoelde ik my in eene overgegevene gefteldheit aan den Heere; vervoegde my in den Gebeden met een van de Predikanten, myn bezondere Vriendt, op een bekwaame plaatfe, en ging na bedt, voornemende om alle myne dagen voor Godt te leven.

DER-

DERDE HOOFTDEEL,

Van den tydt dat hy door de Claſſis, *of* Vereenigde Predikanten, *verlof kreeg te Prediken, tot dat hy in* Nieuw-Jork *geëxamineerdt wierdt, door de* Correſpondenten *of* Gemachtigden *van de* Maatſchappy *in* Schotlandt, *tot voortplantinge van de Chriſtelyke Leere, en van hen wierdt goedtgekeurt en tot hunne* Miſſionaris *aan de* Indianen *is aangeſtelt.*

Op *Vrydag*, den 30ſten van *July*, 1742. reedt ik van *Dambury* naar *Southbury*, alwaar ik Predikte, uit 1 Petr. IV: 8. *Maar voor al hebt vuurige liefde tot malkanderen: want de liefde zal meenigte van zonden bedekken.* Ik genoot veel van Godts trooſtryke tegenwoordigheit onder het Werk; ik ſcheen een kracht by Godt te hebben in het Gebedt; en een kracht om het herte van het Volk aantetaſten in het Prediken.

Op *Saturdag*, den 31ſten van *July*, was ik uitnemende ſtil en bedaardt van gemoedt, grootelyks verkwikt en bemoedigt.

[Het blykt uit zyn Dag-boek, dat hy byna de geheele naaſtvolgende Week, in deze zoete bedaartheit gebleeven is.]

Op des *Heerendag*, den 8ſten van *Auguſtus*, gevoelde ik groote Vertrooſtinge in het verborgen Gebedt; myne ziele wierdt verkwikt in de verwagtinge, van dat de Heidenen tot Chriſtus vergadert zouden worden; en was in eene zoete overgegevenheit aan Godt. Ik dacht daar was niet aangelegen wat'er van my geworden mocht. Ik pre-

predikte beide de beurten van den dag te *Bethlehem*, uit Joh. XIV: 14. *Zoo gy iet begeeren zult in mynen name, ik zal't doen.* Het was my verkwikkelyk den *doodt* te overdenken. Des avondts was ik zeer getrooft, en riep vuuriglyk tot Godt in het verborgen Gebedt.

[Uit zyn Dag-boek blykt, dat hy de drie volgende dagen met al zyn macht gebleeven is in het Werk van den Godtsdienft, en byna in eene geduurige genietinge van de Vertrooftingen van denzelven.]

Op *Donderdag*, den 12^{den} van *Auguftus*; op dezen morgen en de voorgaande nacht, ben ik door fwaar inwendige beproevingen geoeffent geworden; ik hadt geen magt om te bidden, maar fcheen van Godt verftooten te zyn. Ik hadt voor een groot gedeelte verloren myn hope, dat Godt my tot de *Heidenen* van verre zenden zoude, en dat ik ze tot Chriftus zoude zien vergaderen. Ik zag zoo veel van myn helfche fnoodtheit, dat ik my zelven erger voorkwam dan een Duivel. Ik verwonderde my, dat Godt my liet leven, en dat de menfchen my niet fteenigden, veel meer dat zy my wilden hooren Prediken! Het fcheen als of ik nooit meer konde of zoude Prediken; nochtans kwam het Volk omtrent te negen of tien uuren over, zoo dat ik genootfaakt was te Prediken. Dog gedankt zy Godt, dat Hy my zyne tegenwoordigheit en Geeft verleende, beide in het Gebedt en in 't Prediken; invoegen ik grootelyks onderfteunt wierdt, en fprak met groote kracht, over Job XIV: 14. *Als een man geftorven is, zal hy weder leven? Ik zoude alle de dagen mynes ftrydts hopen, tot dat myne veranderinge kome.* Eenige *Indianen* riepen in groote benaauwtheit des gemoedts uit, en alle fcheenen zy grootelyks geraakt te zyn. *Na dat wy gebeden, en hen vermaant hadden den Hee-

* Dit was in een plaatfe dicht by *Kent*, aan de Wefterfche Landtpalen van *Connecticut*, daar veele *Indianen* zyn.

Heere aanhoudende te zoeken, als ook een *Engelſche* Vrouwe gehuurt om een ſoort van een School onder hen te houden, vertrokken wy omtrent te een uure na den middag, en kwaamen te *Judea*, omtrent 15 of 16 mylen daar van afgelegen. Aldaar behaagde Godt myne ziele te bezoeken met veele vertrooſtingen. Gedankt zy de Heere voor alles wat my overkomt.

[Het blykt dat hy de twee volgende dagen veel vertrooſtinge hadt, en dat zyn herte veel in Godtvruchtige Oeffeningen bezig is geweeſt.]

Op des *Heeren-dag*, den 15den van *Auguſtus*, gevoelde ik veel vertrooſtinge en overgegevenheit van myn zelven aan Godt. Des avondts, was het my tot verkwikkinge, alleen met Godt te zyn, en *myne ziele voor Hem uit te ſtorten* O! wie kan de zoetigheit van gemeenſchap met den gezegenden Godt begrypen, dan die 'er ondervindinge van heeft? Eere zy Godt voor eeuwig, dat ik hier beneden iets mag ſmaken van den Hemel!

Op *Maandag*, den 16den van *Auguſtus*, had ik ſmorgens in het verborgen Gebedt eenige vertrooſtinge. Ik hadt het op verſcheide tyden van die dag zeer verkwikkelyk in 't Gebedt: maar wierdt des avondts grootelyks gekwelt met ydel gezelſchap.

Op *Dingsdag*, den 17den van *Auguſtus*, was ik zeer neerſlagtig van geeſt. Het was my tot ſmerte en doorgrievinge des herten, te herdenken hoe veel *zelfsverheffinge*, *geeſtelyke hoogmoedt*, en *driftige geſteltheit* 'er zig voormaals ingemengt hadden in myne betrachtingen, om het Werk Godts te bevorderen: en verlangde ſomtydts aan de voeten van de tegenſtanders neder te leggen, en te belyden wat een arm onvolmaakt ſchepſel ik geweeſt hebbe, en noch ben. Ach! de Heere vergeve my myne dwaasheit, en maakte my in 't

ver-

vervolg *Voorzichtig gelyk de Slangen, ende oprecht gelyk de Duiven.* Naderhandt genoot ik veel vertroostinge en blydtschap der ziele.

Op *Woensdag*, den 18den van *Augustus*, bracht ik den meesten tydt van den dag door met bidden en lezen. Ik zag zoo veel van myn eigen zondigheit, dat ik my schaamde, en voor Godt en menschen schuldig bevondt. Ik beschoude my als den snoodtsten mensche in het Landt; en was verwondert, dat Godt zyn Volk noch opwekte, om my zoo veel vriendtschap te bewyzen.

Op *Donderdag*, den 19den van *Augustus*, van voornemen zynde van Mr. *Bellamy* te *Bethlehem* te vertrekken, daar ik my eenigen tydt hadt opgehouden, badt ik met hem, en met noch twee of drie andere Christen-Vrienden, ons zelven aan Godt overgevende met ons gantsche herte, om voor eeuwig de zynen te zyn. De Eeuwigheit scheen my, onder het Gebedt, zeer naby te wezen; invoegen, dat, indien ik deze Godtvruchtige Vrienden, in deze Weereldt niet meer mocht zien, het my maar eenige weinige oogenblikken toescheen, of ik zoude hen ontmoeten in een andere Weereldt. Ik nam van hen met veel verkwikkinge afscheidt.

Op *Vrydag*, den 20sten van *Augustus*, zag ik my zoo snoodt, dat ik naauwelyks dorst denken om gezien te worden, inzonderheit wegens geestelyken hoogmoedt. Ik genoot evenwel des avondts, te *Ripton*, een verkwikkelyk uurtje in myn eenzaamheit met Godt; zoo dat ik verheven wierdt boven de bedreigingen en vleyeryen van deze laage weereldt, genoot een liefselyke voorsmaak van de Hemelsche Vreugde, ja myne ziele ging als over in de eeuwige Weereldt, en smaakte ook waarlyk iets van den Hemel. Ik hadt een heuchelyk stondtje van voorbiddinge voor myne geliefde Vrienden in Christus; en Godt hielp my om vuurig voor *Zion* te smeken. Gedankt zy de Heere voor deze tydt.

Op *Saturdag*, den 21sten van *Augustus*, was ik in den morgenstondt zeer beklemt. Omtrent den middag genoot ik in 't verborgen iets van Godt, en wierdt in staat gestelt te mogen zien, dat het best was my in Godts handen over te geven, om van Hem behandelt te worden na zyn welgevallen; ook verheugde ik my in die gedachten. Des middags reedt ik naar *Nieuw-haven*, en was den geheelen weg langs zeer verwardt inwendig. Maar zoo als het avondt was, onderging ik een van de vreesselykste stryden, die ik haast ooit ondervonden heb. Ik zag my zelven uitnemende snoodt en onwaardig; zoo dat ik schuldig stondt voor den Heere, en beschaamt was, dat iemant eenige gunst aan my besteden, of eenige achtinge bewyzen zoude.

Op des *Heeren-dag*, den 22sten van *Augustus*, bleef ik des morgens nog in die zelfde verwarringe: maar des avondts genoot ik die vertroostinge, welke my toescheen genoegsaam te zyn om alle myne onlangse benaauwtheden op te wegen. Ik zag dat Godt het eenigste ziel-voldoenendt Deel was, en ik vondt in Hem eene waare voldoeninge. Myne ziele wierdt grootelyks verwydert in eene aangename voorbiddinge voor myne mede-menschen allerwegen, en voor veele Christen-Vrienden in 't byzonder, op verscheide afgelegene plaatsen.

Op *Maandag*, den 23sten van *Augustus*, hadt ik een verkwikkelyk stondtje in het verborgen Gebedt. De Heere naderde tot myne ziele, en vervulde my met vrede en Goddelyke vertroostinge. O! myne ziele smaakte de zoetigheit van den Hemel, en wierdt lieffelyk uitgehaalt in het bidden voor de Weereldt, dat die tot Christus mogt vergadert; en t'huis gebragt worden. Ik hadt groote vertroostinge in de gedagten en verwagtinge van de inzamelinge der *Heidenen*;

nen; en wierdt kragtig onderſteunt in de voorbiddinge voor Chriſten-Vrienden.

[Des anderen daags bleef hy nog in die zelfde geſtalte, maar in eene mindere maate.]

Op *Woensdag*, den 25ſten van *Auguſtus*, verwaardigde Godt my, in het huiſſelyk Gebedt, tot Hem op te klimmen in zyne nabyheit, zoo dat ik naauwelyks ooit eenen naderen toegang gehad hebbe.

[Op de vier volgende dagen, ſchynt hy by beurtwiſſelingen het onderwerp geweeſt te hebben van verlaatinge, en van vertrooſtinge en vuurigheit in de pligten van Godtsdienſt, te gelyk ook met een gevoelen van zyne ſnoodtheit en nutteloosheit.]

Op *Maandag*, den 30ſten van *Auguſtus*, was ik in den morgenſtont in een trooſtelyke geſtalte; hadt eenige zoete ſamenſprekinge met ſommige Vrienden; was in eene ernſtige bedaarde geſtalte; en badt aan een zeker huis met eenige verkwikkinge. Naderhandt badt ik in een ander huis in 't verborgen, met een dierbaar Chriſten-Vriendt of twee; en my dunkt dat ik nooit zoo ver intradt in de eeuwige Weereldt, als toen; ik ſtak zoo ver in dien wyden Oceaan, dat myne ziele met vreugde juichte en zegepraalde over alle de kwaden aan de oevers van de ſterffelykheit. My dunkt, dat de tydt met alle deszelfs ſchoone beloſten, wreede bedreigingen, en te leurſtellingen, my te voren nooit zoo gering, en van weinig belang toegeſchenen hadden, als nu. Ik was in een dierbare geſtalte; ik zag my zelven *niets* te zyn, en myne ziele ging naar Godt uit met innig gezette begeertens. O! ik zag wat ik aan Godt ſchuldig was, op zulk eene wyze, als nauwelyks ooit te voren: ik wiſt, dat ik nooit een oogenblik voor Hem ge-

geleeft hadt, gelyk ik hadt behooren te doen; ja het scheen my waarlyk toe, dat ik noch nooit iets gedaan hadt in het Christendom. Myne ziele verlangde, met eene heftige begeerte, om *voor Godt te leven*. Des avondts zong en badt ik met een goedt getal Christenen. Ik gevoelde in het Gebedt, de krachten der toekomende eeuwe in myne ziele. Daar na badt ik wederom met twee dierbaare Christenen in 't verborgene, en ondervondt Godts genadige tegenwoordigheit: ik wierdt in myne verborgene afzonderinge vernedert; en gevoelde myne ondankbaarheit, om dat ik niet geheel met Godt was ingenomen.

[Des anderen daags was hy den meesten tydt in eene verkwikkelyke gestalte.]

Op *Woensdag*, den 1sten van *September*, ging ik naar *Judea*, na de Verordening-Predikatie van Mr. *Judd*. De dierbaare Mr. *Bellamy* Predikte uit Matth. XXIV: 46. *Zalig is die Dienstknegt, welken zyn Heere komende zal vinden alzoo doende.* Ik was den meesten tydt in eene zeer plegtige en verkwikkelyke gestalte, hebbende myne gedachten veel gevestigt op dien tyd, wanneer *onze Heere zal komen*; die tydt verkwikte myne ziele grootelyks; alleen vreesde ik, dat ik niet *getrouw* zoude bevonden worden, om dat ik zulk een boos herte hebbe. Myne gedachten waren veel in de eeuwigheit, waar in ik lust hebbe te wonen. Gedankt zy Godt voor deze plegtige tydt en gelegentheit. Des avondts reedt ik met Mr. *Bellamy* naar huis; genoot onderweeg veel verkwikkinge; hieldt met eenige Vrienden een Christelyke samenspraak, tot laat in de nacht; en ging toen in een troostelyke gestalte na myne ruste.

Op *Donderdag*, den 2den van *September*, Predikte ik omtrent ten twee uuren op den agtermiddag, over Joh.

Joh. VI: 67. *Jezus dan zeide tot de twaalve, wilt gylieden ook niet weggaan*; en Godt onderſteunde my op eene trooſtelyke wyze; maar in het eerſte Gebedt ſcheen myne ziele, inzonderheit, geheel in te treden in de eeuwige Weereldt, en als 't ware van deze beneden Wereldt geſcheiden te zyn. —— Daar na Predikte ik nochmaals over Jez. V: 4. *Wat is 'er meer te doen aan mynen Wyngaart?* enz. Godt verleende my eenigen byſtant; maar zag my zelven een arm Worm te zyn.

[Op *Vrydag*, den 3^{den} van *September*, klaagt hy van op het eerſte van den dag weinig leven gehadt te hebben in Goddelyke dingen; maar naderhandt ſpreekt hy van verkwikkinge en verruiminge des herte.]

Op *Saturdag*, den 4^{den} van *September*, was ik in eenen ſlegten ſtaat van gezontheit, uitnemende bedrukt in myn gemoedt, en in eenen ontzaggelyken afſtandt van Godt. Omtrent den avondt bragt ik eenigen tydt door in nuttige overdenkingen, over Rom. VIII: 2. *Want de Wet des Geeſtes des levens in Chriſto Jezu heeft my vrygemaakt van de Wet der zonde ende des doodts.* Hadt ook des avondts een verkwikkelyk ſtondje in het Gebedt; de Heere ſtelde my in ſtaat, om vuuriglyk te worſtelen voor de bevorderinge van des Zaligmakers Koninkryke; pleitte ernſtelyk voor myn eigen Broeder *Johan*, dat Godt hem een groote Vreemdeling mocht maken op aarde, en tot zonderlinge nuttigheit in de Weereldt bekwaam maken; en myn herte verblyde zich lieffelyk in den Heere, over de gedachten van alle de moeielykheden, welke hem, of my, mochten overkomen, in de bevorderinge van Chriſtus Koninkryke. Het was my een zoet en trooſtelyk uurtje, terwyl my niet alleen vryheit wierdt vergunt te mogen pleiten voor myn zelven, maar ook voor veele andere zielen.

Op des *Heeren-dag*, den 5den van *September*, Predikte ik den geheelen dag. Des achtermiddags wierdt ik eenigermaaten gesterkt en ondersteunt, doch meer byzonder savondts; ik was zeer gevoelig over myne onuitspreekelyke te kort komingen in alle myne pligten. Ik bevondt, helaas! dat ik noch van al myn leven niet voor Godt geleeft hadt.

Op *Maandag*, den 6den van *September*, wierdt my bericht, dat'er maar gewagt wierdt na eene gelegentheit om my op te ligten, om myn onlangs Prediken te *Nieuw-haven*, ten einde om my gevangen te zetten. Dit deedt my te plechtiger en ernstiger zyn, en alle verwagtinge van 's Wereldts vriendtschap verzaken: het bragt my tot een verder gevoelen van myne snoodtheit, en rechtvaardige verdienste van dit alles, en noch veel meer, van Godts handt te ontfangen, schoon niet van de handt der menschen. Ik begaf my tot een bekwaame plaatse in de bosschaadjen, en breide deze zaak voor Godt uit.

Op *Dingsdag*, den 7den van *September*, hadt ik smorgens eenige smaak en verkwikkinge in Hemelsche dingen. Naderhandt gevoelde ik my meer doodig en swaarmoedig. Ik reedt naar *Nieuw-haven* na het huis van eenen Vriendt, in eenen afstant van de Stadt, zoo dat ik bedekt bleef, en nochtans gelegentheit hadt om heimelyk zaken te verrichten met Vrienden, die te *Commencement* kwamen.

Op *Woensdag*, den 8sten van *September*, gevoelde ik my zeer troostelyk, toen ik smorgens eerst opstondt. In het huisselyk Gebedt hadt ik eenige uitgebreidtheit, maar niet veel geestelykheit, tot dat my de eeuwigheit voor oogen gestelt wierdt, en my zeer naby scheen; ik vondt eenige zoetigheit in de gedachten van deze vermoeiende Weereldt, een stervendt vaarwel te zeggen. Of schoon ik eenige tydt geleden groote staat maakte, op het ontmoeten van myne dierbaare Vrienden te *Commen-*

mencement, doch my nu de gelegentheit afgefneden zynde, uit vreeze van gevangen genomen te zullen worden, gevoelde ik my geheel aan Godt overgegeven; en zoo wel vergenoegt dezen dag, in de Bosfchaadjen door te brengen, als ik geweeft zoude hebben, indien my was vergunt geworden naar de Stadt te gaan. Ik gevoelde my van daag zeer afgetrokken van de weereldt. Na den middag fprak ik wat over eenige Goddelyke dingen met een dierbaar Chriften-Vriendt, waar door wy beide verkwikt wierden. Daar na badt ik met een trooftelyk gevoelen van de zaligheit van gemeenfchap met Godt te hebben. My dunkt, dat ik haaft nooit in een Gebedt meer van Godt genooten heb. O! het was waarlyk een zalige tydt voor myne ziele! Ik weet niet dat ik ooit zoo veel van myn eigen nietigheit gezien heb, noch my ooit zoo verwondert, dat Godt my vergunde zyn Woordt te Prediken, noch ooit zoo verbaaft was, als nu. Dit is een verkwikkelyke en trooftelyke dag geweeft voor myne ziele. Gedankt zy de Heere. Ik badt nochmaals met mynen Vriendt, met eenig gevoelen van Godts tegenwoordigheit. Ik verlangde geheel met Godt gelykformig te worden, en naar zyn Beeld verandert te worden.

Op *Donderdag*, den 9den van *September*, befteede ik veel van den dag in myn eenzaamheit; genoot iets van Godts trooftryke tegenwoordigheit; wierdt van eenige dierbaare Vrienden bezocht, en badt met hen; fchreef verfcheide Brieven aan Vrienden; gevoelde onder het fchryven de kracht van den Godtsdienft in myne ziele; en hadt verkwikkelyke overdenkingen over eenige Schriftuurplaatfen. Des avondts ging ik heimelyk, van de plaatfe van myn verblyf, op de *Hoeven*, in de Stadt, alwaar ik met eenige geliefde Vrienden een Godtvrugtig gefprek hield; ik wierdt grootelyks verkwikt in het zingen van Lofzangen met hen; vervolgens ben ik weder tot de *Hoeven* wedergekeert, zonder

door eenige vyanden, zoo veel ik weet, ontdekt te zyn. Dus bewaart my de Heere geduuriglyk.

Op *Vrydag*, den 10den van *September*, verlangde ik met groote begeerte na Godt, myn geheele ziele scheen onlydtzaam te wezen om Hem gelykformig gemaakt te worden, en om *heilig te zyn*, *gelyk Hy heilig is*. Des achtermiddags, badt ik in het verborgen met eenen dierbaaren Vriendt, en wy genooten Godts troostryke tegenwoordigheit met ons; onze zielen verlangden te samen na eene zalige onsterffelykheit, om het lichaam der zonde en des doodts af te leggen, en in te treden in de zalige Weereldt, waar in niets dat verontreinigt is zal komen. O! met wat sterke begeertens verlangden onze zielen niet na dien zaligen dag, dat wy bevrydt mochten worden van de zonde, om voor eeuwig te leven voor, en in, onzen Godt? Des avondts nam ik van dat huis afscheidt, maar bogen eerst onze knien in den Gebeden; *de Heere was waarlyk in 't midden van ons*; het was een gezegendt afscheidt nemen; en ik gevoelde veel verkwikkinge en liefde in Goddelyke dingen. Gedankt zy Godt voor iedere Goddelyke aanblazinge van zynen Geest, om my mynen weg te doen spoeden, naar het *Nieuwe Jeruzalem!* Ondervondt daar na eenige vertroostinge; bracht den avondt door in gesprek met eenige Vrienden; badt met eenige opgewekte levendigheit, en begaf my toen zeer laat in den nacht ter ruste.

[De vyf volgende dagen blykt, dat hy de meesten tydt, in een zeer troostelyke gemoedts-gestalte geweest is, en diergelyke Hemelsche oeffeningen gehadt heeft, als meenigmaal te voren verhaalt is geworden; gelyk als, dat zyn herte veel aan Godt verbonden was; dat hy met kracht en vuurigheit met Hem in den gebeden worstelde; genietende op tyden een zoete stilheit en bedaartheit des gemoedts; zig zelven overgevende aan

Godt,

Godt, om voor eeuwig de zynen te zyn; zynde geheel aan den wille Godts onderworpen, om van Hem na zyn welgevallen behandelt te worden; verlangende om, den tydt wel te gebruiken; hebbende de eeuwige Weereldt hem, als 't ware, naby gebragt; hygende na Godt en de heiligheit; ernſtig begeerende Hem volmaakt gelykformig gemaakt te worden, en hem verwonderende, hoe arme zielen zonder Godt beſtaan konden.]

Op *Donderdag*, den 16^{den} van *September*, was ik des avondts in eene zeer trooſtelyke geſtalte; genoot veel van Godt in het verborgen Gebedt; en gevoelde eene ongemeene overgegevenheit om voor Godt te zyn, en te doen wat Hem behaagde. Ik was eenige dagen geleden in *groote verlegentheit* over myne voorgaande gedraginge: myne *bitterheit*, en gebrek van Chriſtelyke toegenegentheit en liefde, was een zeer gtoote bedruktheit voor myne ziele. De Heere vergeve my mynen *Onchriſtelyken drift*, en gebrek van eenen *zagtmoedigen* geeſt.

[Des anderen daags ſpreekt hy van overgegevenheit, bedaartheit, en vrede des gemoedts, als ook van nabybeſchouwingen van de eeuwige Weereldt.]

Op *Saturdag*, den 18^{den} van *September*, gevoelde ik eenig medelyden met arme zielen, en treurde, dat ik 'er niet meer van hadt. Ik gevoelde ook meer vriendelykheit, zagtmoedigheit, en liefde jegens alle menſchen, als ooit te voren. Ik verlangde zelfs te leggen aan de voeten van myne vyanden en vervolgers. Genoot eenige blydtſchap in te gevoelen, dat myne ziele eene gelykformigheit met Chriſtus hadt, en zig aan Hem in den gebeden voor eeuwig overgaf.

[Des anderen daags, ſpreekt hy van groote neerſlagtigheit en moedeloosheit, uit een bezeffen van zyn eigen onbekwaamheit, om ooit in den Predik-dienſt eenig goedt te zullen doen: maar dankt Godt voor alle de bedeelingen van zyne voorzienigheit en genade jegens hem; bevindende, dat de Heere hem door die allen meer ſpeende van de Weereldt, en meer aan Hem onderworpen maakte.

De tien volgende dagen ſchynt hy ten meerendeele onder groote ſwaarmoedigheit, uittermaten neerſlagtig en moedeloos geweeſt te hebben; hy ſpreekt van zyne gereedtheit, om alles, wat de zaak van Chriſtus betrof, als verloren op te geven, en van zyn ſterke verlangens om te ſterven. Echter hadt hy ook eenige verkwikkelyke tydtjes, en tuſſchenpoozen van vertrooſtinge; als ook byzondere onderſteuninge en verruiminge in Godtvrugtige oeffeningen, en in het volbrengen van openbare dienſten, ja ook aanmerkelyken zegen en voorſpoedt in dezelve.]

Op *Donderdag*, den 30^ſten^ van *September*, was myn geeſt noch zeer doodig, en wiſt niet hoe ik my tot eenig werk of bezigheit vervoegen zoude, inzonderheit om eenige *wanorders onder Chriſtenen te beſtraffen*; ik gevoelde my als buiten ſtaat om in dat opzicht getrouw te zyn. Ik Predikte evenwel omtrent den middag, uit Deut. VIII: 2. En wierdt bekwaam gemaakt, om met vrymoedigheit eenigen dingen te beſtraffen in der Chriſtenen wandel en ommegang, welke ik oordeelde zeer ombetaamelyk en ongeregelt te zyn; ik handelde omtrent twee uuren lang over dit onderwerp.

[In het overige van deze Week, en de twee volgende, heeft hy eene verſcheidenheit van toeſtanden ondergaan. Hy was dikwyls neerſlachtig, gevoelde inwendige benaauwtheden, en zonk zomtyds weg in de dieptens van ſwaarmoedigheit. In welke beurtwiſſelingen hy niet geoeffent wierdt omtrent den ſtaat van zyne ziele, ten

aan-

aanzien van Godts Genade en zyn aandeel aan Christus; maar omtrent zyn eige zondige zwakheden, en onbekwaamheit voor Godts Dienst. Zyn gemoedt schynt somtydts uitermaten bedrukt geweest te hebben, met een gevoelen van zyn eigen onuitdrukkelyke zondigheit en snoodtheit. Maar ondertusschen spreekt hy ook van verscheide tyden van troost en geestelyke verkwikkinge, waar in zyn herte bemoedigt, en in Godt gesterkt geweest is, als ook lieffelyk onderworpen aan zynen wille: ja hy spreekt van eenige tyden van zeer hooge maaten van geestelyke vertroostingen, van groote verlangens na heiligheit en gelykformigheit met Godt; van groote vreeze om Godt te vertoornen; van dat zyn herte lieffelyk ontvonkt en teeder geweest is in de pligten van den Godtsdienst; van zyn verlangen na de uitbreidinge van Christus Koninkryke; van dat hy op sommige tyden in het Prediken groote ondersteuningen heeft genooten; en van aanmerkelyke uitwerkingen van het zelve op de toehoorders.]

Op des *Heeren-dag*, den 17den van *October*, hadt ik een' grooten indruk en gevoelen van myne hulpeloosheit en onmacht; en zag dat ik op Godt vertrouwen, en van Hem af moest hangen, om alles wat ik noodig hadde, inzonderheit wanneer ik na de plaatse van den openbaaren Godtsdienst ging. Ik bevondt, dat ik voor Godt, zonder zyne byzondere hulpe ende bystant, niet een woordt konde spreken. Ik ging na de Vergaderinge, gelyk ik gewoonlyk doe, onder een gevoelen van myne onbekwaamheit om iets in de zaak van Godt te konnen doen, gelyk ik moest; doch het behaagde den Heere my grootelyks te ondersteunen, en daar scheenen aanmerkelyke uitwerkingen te zyn op de herten der toehoorderen. Des avondts vondt ik eene gesteltheit om Godt te looven, voor zyne goedertierenheit aan my bewezen, inzonderheit, dat Hy my eenigermaate bekwaam gemaakt

maakt hadt getrouw te zyn; en myne ziele verheugde zich in de gedachten, dat ik dus wederom het Werk van eenen dag hadt afgedaan, en dat ik eenen dag nader was aan myn eeuwig, en (zoo ik vertrouwe) hemelsch huis en Vaderlandt. *O! dat ik getrouw mocht zyn tot den doodt, vervullende als eenen huurling mynen dag*, tot dat de avondt-schaduwe des levens myne ziele bevryde van den arbeidt en moeiten van den dag! Ik gevoelde my des avondts, in het verborgen Gebedt uitnemende indrukkelyk en plegtig, en hadt zulke verlangende begeertens na verlossinge van de zonde, en gelykformigheit met Godt, dat als myn herte deden wegsmelten. O! ik hygde zeer om verlost te worden van *het lichaam dezes doodts!* Ik gevoelde eene inwendige verkwikkelyke pyne, dat ik niet ten vollen, en voor eeuwig, met Godt gelykformig was. Ik Predikte haast nooit, of worde eerst bezocht met inwendigen strydt en swaare beproevingen. Gedankt zy Godt voor deze beproevingen en benaauwtheden, zoo verre die tot myner vernederinge van Hem gezegent worden.

Op *Maandag*, den 18den van *October*, gevoelde ik eenige verkwikkinge, maar bleef steedts gedrukt door eenige ziels-beproevingen. Myn leven is een geduurige samenmengsel van vertroostinge en strydt, en zal zoo blyven tot dat ik aanlande in den Hemel.

Op *Dingsdag*, den 19den van *October*, deze morgen, en de voorleden nacht, gevoelde ik een heuchelyk verlangen na heiligheit: myne ziele scheen zig zoodanig uit te strekken naar het wit van volmaakte heiligheit, dat die van verlangens byna als brak.

Op *Woensdag*, den 20sten van *October*, was ik uitnemende ongestelt naar het lichaam, met swaare pyne bezet, en zeer doodig in Hemelsche dingen. Des avondts gevoelde ik eenige verkwikkinge.

Op *Donderdag*, den 21sten van *October*, hadt ik den meesten tydt eenen zeer diepen indruk van de ydelheit

heit van de weereldt, en gevoelde niet meer achtinge voor dezelve, als of ik de naaste uure na de eeuwigheit hadt moeten gaan. Ik was door Godts goedtheit in een zeer ernstige gestalte. O! ik beminne, om in myne beschouwingen en overdenkingen, op het kantje van de eeuwigheit te leven! Dit geeft my een beminnelyk, ontzaggelyk, en eerbiedig gevoelen en bevattinge van Godt, en van Goddelyke dingen, wanneer ik my, als 't ware, zie *staan voor den Rechterstoel van Christus*.

Op *Vrydag*, den 22sten van *October*, bevondt ik eene ongemeene gespeentheit en afgetrokkenheit van de Weereldt. Myne ziele hadt eenen welbehagen in eenen Vreemdeling op aarde te zyn; ik gevoelde in my eene gesteltheit om nooit met de Weereldt iets te doen te willen hebben. Het getuigenis dat van eenige van Godts oude volk gegeven wordt, Hebr. XI: 13. was my zeer beminnelyk, *Zy beleden dat zy gasten en vreemdelingen op der aarde waren*, door hun dagelyksche praktyk. O! dat ik ook altydt zoo mocht konnen doen! Ik bracht eenigen tydt door in het Gebedt en overdenkinge, in eene vermakelyke Bosschaadje. O! wat is het niet verkwikkelyk, dus afgetrokken te zyn van alle Vrienden, van myn zelven, en doodt te zyn aan de Weereldt, op dat ik zoo geheel voor en op den gezegenden Godt mach leven? Ik zag my zelven gering, snoodt en onwaardig te wezen. Des achtermiddags Predikte ik te *Bethlehem*, uit Deut. VIII: 2. *Ende gy zult gedenken alle dees weegs, dien u de Heere uwe Godt deze veertig jaren in de woestyne geleidt heeft: op dat Hy u verootmoedigde, om u te verzoeken, om te weten wat in uwe herte was, of gy zyne geboden zoudt houden, of niet.* Ik gevoelde groote verkwikkinge, beide in het Gebedt, en onder het Prediken; de Heere maakte my bekwaam om naar het herte van de dierbaare Christenen te spreken. Gedankt zy Godt voor deze gelegentheit. Ik vertrouwe dat ik en

zy

zy daar over ons verblyden zullen tot in alle eeuwigheit. De geliefde Mr. *Bellamy* kwam in terwyl ik in het eerste Gebedt was, (zynde zoo even van de reis te rug gekeert) en na de Byeenkomst gingen wy te zamen henen, brachten den avondt door in een zoete samenspraak over Goddelyke dingen, en in onderlinge gebeden, met tedere liefde jegens malkanderen; en keerden zoo tot onze ruste, met eene ernstige en geestelyke gestalte des herten.

Op *Saturdag*, den 23sten van *October*, was ik eenigermaate beklemt en verwardt. Op dezen dag reedt ik van *Bethlehem* na *Simsbury*.

Op des *Heeren-dag*, den 24sten van *October*, gevoelde ik my zoo snoodt en onwaardig, dat ik naauwelyks wist hoe ik met menschen zoude verkeeren.

Op *Maandag*, den 25sten van *October*, [te *Turkey-Hills*] genoot ik des avondts Godts tegenwoordigheit in het verborgen Gebedt. Het was voor my eene verkwikkelyken en troostelyken tydt; myne ziele dorste na Godt, na den levendigen Godt. Ik genoot eenen aangenamen ernst des geestes, en verlangende begeerte na de herstellinge van Godts Beeldt in myne ziele. Dan *zal ik verzadigt worden met Godts beeldt*, *als ik zal opwaaken*, maar niet eer.

Op *Dingsdag*, den 26sten van *October*, [te *West-suffield*] onderging ik zeer groote benaauwtheden, onder een gevoelen van myn eigen onwaardigheit. Het scheen my toe, dat ik veel meer verdiende uit de plaatse verdreven te worden, dan dat iemant my vriendelyk zoude behandelen, of my komen hooren Prediken. Ja myne geesten waren waarlyk te dezer tydt zoo neergedrukt, gelyk ook op veele andere tyden, dat het my onmogelyk toescheen, met onsterffelyke zielen getrouw te handelen; ik konde niet getrouw en op de man aan tot hen spreken, nadien ik my zoo snoodt en zondig gevoelde.

de. Och! wat zal zulk *ſtof en aſſche*, als ik ben, het Euangelium aan anderen Prediken? Ik kan waarlyk niet voor een oogenblik getrouw zyn, maar zal zekerlyk met loozen kalk plaaſteren, indien Godt my zyn bezondere hulpe niet verleent. Des avondts ging ik na de Vergaderinge, en het ſcheen my byna zoo gemakkelyk, dat iemant uit het graf zoude opſtaan en Prediken, als ik. Evenwel verzorgde my Godt eenig leven en kracht, beide onder het Gebedt, en onder het Prediken. Het behaagde den Heere my op te beuren, en my te toonen, dat Hy my bekwaam konde maken om te Prediken. O! de wonderlyke goedertierentheit Godts aan zulk eenen ſnooden zondaar bewezen! Ik keerde weder na myn Herberg; genoot eenige verkwikkinge in 't verborgen Gebedt, en ik treurde dat ik niet meer voor Godt konde leven.

Op *Woensdag*, den 27ſten van *October*, beſteede ik den geheelen voormiddag in het Gebedt en overdenkinge; was niet weinig bekommert omtrent het Prediken in den achtermiddag; en gevoelde my uitnemende krachteloos, en waarlyk zeer elendig. Ik ging na de Vergaderinge, beſchaamt zynde te zien, dat iemant zulk een onwaardig ſchepſel kwam hooren. De Heere maakte my nochtans bekwaam, om met klaarheit, kracht, en ſcherpen aandrang te Prediken. Doch daar was eenig geraas en oproer in de Vergaderinge, welke my niet aanſtondt, daar ik een openbaar getuigenis tegen trachte te geven, met zachtheit en beſcheidentheit, in het gantſche beloop van myne redenvoeringe. Des avondts wierdt ik bekwaam gemaakt om eenigermate dankbaar en aan Godt overgegeven te zyn.

[De geſtalten en oeffeningen van zyn gemoedt, geduurende de vier volgende dagen, waren ten meerendeele zeer gelyk met die van de twee voorgaande dagen; uitgenomen eenige tuſſchenpozen van aanmer-

merkelyke trappen van Goddelyke vrede en vertrooſtinge.

De dingen die hy de drie volgende dagen uitdrukt, zyn deze en diergelyke; eenige tyden van neerſlagtigheit; treuren over het gemis van de oeffeningen der genade; verlangen om van de zonde verloſt te worden; het hygen na meer genietinge van Godt; ſtontjes van verkwikkelyke vertrooſtinge; dierbaare en gemeenzame verkeeringe met Godt in het verborgen Gebedt, aangenaame Chriſtelyke ſamenſprekingen, enz. Binnen deze tydt reedt hy van *Suffield* na *Ooſtbury*, *Hebron*, en *Libanon.*]

Op *Donderdag*, den 4^den^ van *November*, zag ik, den meeſten tydt van den dag, veel van myn eigen nietigheit; maar was zeer bedroeft, dat ik geen meer indruk hadt van myne onbekwaamheit en onwaardigheit. O! hoe zoet is het *in 't ſtof te leggen?* maar 't is zeer verdrukkende in myne ziele te gevoelen die helle van verdorventheit, welke ſteedts in my overblyft. Des namiddags, gevoelde ik de zoetigheit van een naauwkeurige en ſtantvaſtige overgegevenheit aan Godt, en myne ziele wierdt met de vertrooſtinge Godts verkwikt; en ik gevoelde eene heuchelyke, doch pynelyke bezorgtheit, om geene oogenblikken door te brengen, *zonder Godt.* O! mocht ik altydt voor Godt leven! Savondts kwamen eenige Vrienden my bezoeken; wy brachten de tydt door met bidden, en met zulke ſamenſprekinge als tot onzer ſtichtinge was ſtrekkende. Het was een trooſtelyke tydt voor myne ziele. Ik gevoelde een gezette begeerte, om ieder oogenblik voor Godt te beſteden. Godt is my geduurig onuitſprekelyk genadig. In voorlede tyden heeft Hy my groote verkwikkinge in de betrachtinge van de plichten gegeven; myne ziele heeft gewoonelyk veel van Godt genooten; maar is geduurig gereedt geweeſt te zeggen, *Heere het is goedt hier te zyn;*

zyn; en dus toe te geven aan traagheit, terwyl ik op de zoetigheit van myn gevoelen leefde. Maar het heeft nu sedert eenige tydt den Heere behaagt, myne ziele byna geduurig *hongerig* te houden; zoo dat ik vervult ben geworden met een soort van verkwikkelyke pyne. Wanneer ik Godt waarlyk geniet, zoo gevoele ik myne begeertens na Hem te onverzadelyker, en myn dorsten na de heiligheit te onuitblusschelyker; en de Heere wil niet toelaten, dat ik my ten vollen vervult en verzadigt zal gevoelen, maar houdt my steedts in eene gesteltheit om voort te gaan, my ledig en onvruchtbaar bevindende, zoo dat ik niet leven kan zonder meer van Godt in my te vinden, en dus ben ik dan beschaamt en schuldig voor Hem. Och! ik zie dat *de Wet geestelyk is, maar ik ben vleeschelyk!* ik leef niet, ja ik kan niet leven voor Godt. O! dat ik meer heilig mogt zyn, en meer van Godt in myne ziele genieten. O! deze verkwikkelyke pyne doedt myne ziele na Godt verlangen! De taale daar van is, *Ik zal verzadigt worden met Godts beeldt, als ik zal opwaken*, [Psal. XVII: 15.] maar niet voor dien tydt; en daarom ben ik verplicht my dagelyks *uit te strekken na het gene dat voren is*, en *te jagen na dat wit.* O! dat ik dezen honger geduurig mocht gevoelen, en niet vertragen, maar liever door ieder druiftrosje van *Kanaan* opgewekt worden, om voort te treden in den naauwen weg, tot de volle genietinge en bezittinge van de Hemelsche Erffenisse. O! dat ik my nooit mocht ophouden op myn reize naar den Hemel!

[Deze onverzadelyke begeertens na Godt en de heiligheit, bleven hem de twee naast volgende dagen by; met een gevoelen van zyn eigen uitnemende onwaardigheit, en de nietigheit van de dingen dezer Weereldt.]

Op des *Heeren-dag*, den 7den van *November*, [te *Millington*] fcheen het my toe, als of zulk een onheilig fchepfel als ik, nooit tot die gelukzaligheit zoude komen, om *heilig te zyn*, *gelyk Godt heilig is.* Des middags verlangde ik zeer fterk na Heiligmakinge en gelykformigheit met Godt. Och! dit is HET AL, HET AL! De Heere helpe my voor eeuwig na Godt te verlangen!

Op *Maandag*, den 8ften van *November*, genoot ik omtrent den avondt veel vertrooftinge in het verborgen Gebedt, zoo dat myne ziele verlangde na het *Hemelfche Vaderlandt*, het gezegende Paradys Godts. Ik hebbe binnen den tydt van twee maanden, door Godts goedtheit, naauwelyks eenen dag gehadt, of de doodt heeft my, op de eene of anderen tydt van den dag, zoo beminnelyk toegefchenen, dat ik my verblydt zoude hebben, indien ieder van die tyden myn laatfte geweeft waren, niet tegenftaande myne drukkende inwendige beproevingen en ftrydt: en ik vertrouwe, dat my de Heere eindelyk een overwinnaar, ja meer dan een overwinnaar maken zal, zoo dat ik die zegepraalende taale zal konnen gebruiken, *Doodt, waar is uwen prikkel? Helle, waar is uwe overwinninge?*

[In de tien volgende dagen worden deze dingen uitgedrukt; verlangen en worftelinge om heilig te zyn en voor Godt te leven; begeerte dat iedere gedachte voor Godt mocht wezen; gevoelen van fchuldt, om dat zyne gedachten niet meer in Godt verflonden wierden; aangenaame plechtigheit en bedaartheit des gemoedts; overgegevenheit en onderwerpinge aan Godt; groote afgetrokkenheit van de Weereldt; vernederinge in het ftof; droefheit over eenige ydele verkeeringe welke hy befpeurde; verkwikkinge van tydt tot tydt in het verborgen Gebedt, en in het verkeeren en bidden met Chriften-Vrienden. En hy fchynt iedere dag grootelyks be-

bezig geweeſt te hebben in het werk van den Godtsdienſt en het leven voor Godt, zonder verſtooringe.]

Op *Vrydag*, den 19^{den} van *November*, [*te Nieuwhaven*] ontfing ik eenen Brief, van den Eerwaardigen Mr. *Pemberton* van *Nieuw-jork*, my verzoekende derwaarts te gaan, om raadt te plegen over de zaken der *Indianen* in die geweſten, en zekere Heeren aldaar te ontmoeten, welke die zaken waren toebetrouwt: myn gemoedt wierdt terſtondt bezet met groote belangneminge omtrent die zaak; zoo dat ik met twee of drie Chriſten-Vrienden my tot het Gebedt afzonderde; en dit wierdt waarlyk voor my een dierbaare tydt gemaakt; want ik wierdt verwaardigt, en in ſtaat geſtelt, my zelven, en al myne belangens, aan Godt over te geven. En affcheidt van myne Vrienden genomen hebbende, reedt ik na *Ripton*, en wierdt getrooſt, door eene gelegentheit van den dierbaaren Mr. *Mills* te zien, en te ſpreken.

[In de vier volgende dagen was hy ſomtydts beſwaart met het gewicht van die groote zaak, daar Mr. *Pemberton* hem van geſchreven hadt; maar wierdt van tydt tot tydt in ſtaat geſtelt, om *zyne zorge op den Heere te werpen*, en om zig zelven en alle zyne belangens Hem aan te bevelen. Hy bleef ſteedts in een gevoelen van de uitnementheit van de heiligheit, als mede in 't verlangen na dezelve, en in ernſtige begeertens na de bevorderinge van Chriſtus Koninkryke in de Weereldt; genietende, van tydt tot tydt, een aangenaame trooſt in de overdenkinge en het Gebedt.]

Op *Woensdag*, den 24^{ften} van *November*, kwam ik te *Nieuw-jork* aan; gevoelde ſteedts groote bezorgtheit omtrent de aangelegentheit van myn Werk; zondt veele ernſtige ſmeekingen op tot Godt, om zyne hulpe en

bestieringe; was zeer verwardt, door het geraas en rumoer van de Stadt; en genoot weinig tydts om alleen met Godt te zyn; maar myne ziele verlangde na Hem.

Op *Donderdag*, den 25sten van *November*, bracht ik veel tydt door in het Gebedt en in smeekinge; wierdt door eenige Heeren onderzocht omtrent myne Christelyke bevindingen, myne kennisse in de Godtgeleertheit, en eenige andere Studien, ten einde om my te gebruiken in die gewichtige zaak van het *Heidendom* te onderwyzen. * Ik was gevoelig van myn groote onweetenheit, en onbekwaamheit voor openbaare Diensten, en hadt de nederigste gedachten van myn zelven, die ik ooit gehadt heb; ik zag my als het ergste schepsel dat ooit geleeft hadt; het smerte en ging my aan het herte, dat my iemant eenige achtinge bewees. Helaas! dacht ik, hoe droevig zouden zy in my bedrogen wezen; en hoe jammerlyk te leur gestelt, indien zy my van binnen kenden. *Ach! myn herte, myn herte!* En in deze bedrukte gestalte was ik genoodtzaakt te gaan Prediken, voor een aanmerkelyke Vergaderinge, en voor eenige deftige en geleerde Predikanten; maar gevoelde zulk eene bedruktheit, uit een gevoelen van myne snoodtheit, onweetenheit, en onbekwaamheit om in het openbaar te verschynen, dat ik 'er byna als door overwonnen was: myne ziele was bedroeft over de Vergaderinge, dat zy daar zouden zitten om zulk eenen dooden hondt te hooren Prediken, als ik was. Ik rekende my oneindig verplicht aan het Volk, en verlangde dat Godt hen vergelden wilde met de belooningen zyner genade. Ik besteede veel van den avondt in myne eenzaamheit.

VIER-

* Deze Heeren welke Mr. *Brainerd* onderzochten, waren de Correspondenten, in *Nieuw-Jork*, *Nieuw-Jersey*, en *Pensilvania*, van de Eerwaardige Maatschappye in *Schotlandt*, tot Voortplantinge van het Christelyk Geloove, aan welken de bestieringe van hunne zaken, in die gewesten, was toevertrouwt; en die nu te *Nieuw-Jork* vergadert waren.

VIERDE HOOFTDEEL,

Van den tydt dat hy onderzocht was, door de Correfpondenten *van de Maatfchappye tot voortplantinge van het Chriftelyk Geloove, en zyne aanftellinge tot hunnen* Miffionaris; *tot zyn eerfte aanvaardinge van het werk zyner zendinge onder de* Heidenen *te* Kaunaumeek.

Op *Vrydag*, den 26ften van *November*, bleef ik nog onder een gevoelen van myne groote fnoodtheit, en trachte zoo veel my doenelyk was, myne eenzaamheit te houden. Och! wat een niet, wat ftof en affche, ben ik! Ik genoot eenige vrede en vertrooftinge, in het uitftorten van myne klachten voor den Godt aller genade.

Op *Saturdag*, den 27ften van *November*, beval ik met eenige vertrooftinge myne ziele aan Godt; verliet fmorgens omtrent negen uuren *Nieuw-Jork*; en ik vertrok met een drukkendt gevoelen van myne onuitfprekelyke onwaardigheit. Ik heb zekerlyk reden om alle myne Broederen lief te hebben, want niemant van hen is zoo fnoodt als ik; wat zy ook uiterlyk mogen doen, zoo fchynt het my echter toe, dat niemant fchuldiger voor Godt is. O! myne magerheit, myne onvruchtbaarheit, myne vleefchelykheit, voorledene bittere vinnigheit, en gemis van een Euangelifche gemoedtsgefteltheit! Deze dingen drukken myne ziele. —— Ik reedt dertig mylen van *Nieuw-Jork*, na *White-Plains*, en bleef het grootfte gedeelte van den weg myn herte ophef-fen tot Godt, om ontferminge en reinigende Genade; en bracht den avondt in groote neerflagtigheit des geeftes door.

[De drie volgende dagen bleef hy in deze geſtalte, onder diep gevoelen van zyn eigen ſnoodtheit, met een blykbaar inmengſel van ſwaarmoedigheit, en dat in geen kleine maate; maar hadt evenwel eenige tuſſchenpozen van trooſt, en van Godts gevoelige tegenwoordigheit by hem.]

Op *Woensdag*, den 1ſten van *December*, zuchte en hygde myne ziele na Godt, met verkwikkelyke, geeſtelyke en verlangende begeertens van gelykformigheit met Hem. Myne ziele wierdt gebracht om zig zelven, en alles, neder te zetten op zyne vrye genade; en gevoelde kracht en bemoedinginge om alles te doen, of te lyden, wat my de Goddelyke Voorzienigheit zoude opleggen. —— Ik reedt omtrent twintig mylen, van *Stratfield* na *Newtoun*.

[Binnen den tydt van de negen volgende dagen, deedt hy eene reize van *Newtoun* na *Haddam*, zyn geboorte plaatſe; en na dat hy daar eenige dagen vertoeft hadt, keerde hy weder naar het Weſten van *Connecticut*, en kwam te *Southbury*. Het bericht dat hy, geduurende deze tydt, van de geſtalten en werkſaamheden van zyn gemoedt geeft, komt op deze en diergelyke dingen uit; meenigvuldige tyden van neerſlagtigheit; gevoelen van zyne geringheit, ledigheit, en van eenen onpeilbaren afgrondt van doodelyke goddeloosheit in zyn herte, gepaart met eene overtuiginge, dat hy 'er van zyn leven maar weinig van gezien hadt; bitter treuren over zyne onvruchtbaarheit, grootelyks bedroeſt zynde dat hy niet voor Godt konde leven, aan wien hy tienduizendtmaal zyn *Al* verſchuldigt was; uitroepende *myne Magerheit*, *myne Magerheit!* een gevoelen van de betaamelykheit van voor Godts voeten in het ſtof neder te leggen; vuurigheit en ernſt in het Gebedt; verlangen om voor Godt te leven; en bedrukt zyn over eenig

eenig onbetaamelyk en beuzelachtig gesprek dat hy moest aanhooren; maar genoot evenwel groote verkwikkinge in Christelyke samensprekinge.]

Op *Saturdag*, den 11den van *December*, verkeerde ik met eenen geliefden Vriendt, welken ik voornemens was een geleerde opvoedinge te bezorgen, en de geheele onkoste daar van te dragen, ten einde hy bekwaam gemaakt mocht worden voor de Bedieninge des Euangeliums. * Ik gaf hem myn voornemen van deze zaak te kennen, en liet dezelve aan zyne overweginge over, tot dat ik hem weder zoude zien. Toen reedt ik na *Bethlehem*, en kwam zoo tot de Wooninge van Mr. *Bellamy*, by wien ik den avondt doorbracht in lieffelyke samensprekinge en Gebeden. Wy bevalen de gewichtige zaak, te vooren gemeldt, (van mynen Vriendt na de Hooge-schoole te zenden) aan den Godt aller genade. Gedankt zy Godt voor de gelegentheit van dezen avondt met malkanderen.

Op des *Heeren-dag*, den 12den van *December*, was het

* Mr. *Brainerd* nu het werk van eenen Zendeling aan de *Indianen* op hem genomen hebbende; en in verwachtinge zynde om binnen korten tydt zyn Vaderlandt te verlaten, om onder de Wilden te verkeeren in de Woestynen, die zeer verre afgelegen waren, en het overige van zyn leven onder hen te verslyten; en zyn Vader hem eenig kapitaal nagelaten hebbende, en van gedachten zynde dat hy het onder hen niet noodig zoude hebben (schoon hy my naderhant verhaalt heeft, dat hy hier kwalyk gerekent hadt) zoo was hy bedacht, hoe hy het best tot eere Godts zoude besteden; en hem geen weg voorkomende, waar in hy'er meer goedt mede zoude konnen doen, dan te bekostigen dat een of ander Jongeling, die goede bekwaamheden hadde, en tot Godtvrugtigheit geneigt was, tot de Bedieninge wierde opgetrokken; zoo viel zyn keuze, tot dit einde op den Persoon hier gemeldt; die ook kort daar na ter Schoole wierdt bestelt; en Mr. *Brainerd* bleef van Jaar tot Jaar de onkosten van zyne opvoedinge betaalen, zoo lange hy [Mr. Brainerd] geleeft heeft, het welk was tot dat deze Jogeling het derde Jaar van zyn Studie op de Hooge-schoole voltrokken hadt.

het in den morgenſtondt als of ik weinig kracht hadt, het zy om te Bidden of te Prediken, en gevoelde eenen drukkenden noodt, voor de Goddelyke hulpe en byſtant. Ik ging bevende na de Kerk; maar het behaagde Godt my in het Gebedt en de Predikatie krachtig by te ſtaan. My dunkt dat myne ziele haaſt nooit in een Gebedt verder indrong in de onzienelyke Weereldt, noch dat myne Godtsdienſtige betrachtingen meer gezuivert, en vry waren van groove bevattingen, en van verbeeldingen, gevormt door het beſchouwen van ſtoffelyke voorwerpen. Ik Predikte met eenige verkwikkinge, uit Matth. VI: 33. *Zoekt eerſt het Koninkryke Godts*, enz. En ſmiddags uit Rom. XV: 30. *Ende ik bidde u broeders, door onzen Heere Jezum Chriſtum, ende door de liefde des Geeſtes, dat gy met my ſtrydet in den Gebede tot Godt voor my.* Daar was groote aandoeninge in de Vergaderinge. Dit is my eenen trooſtelyken Sabbath geweeſt. Gedankt zy Godt, dat ik reden hebbe om te denken, dat myn Godtsdienſt meer zuiver en geeſtelyk gemaakt is, door myne onlangs geledene beproevingen en ſtrydt. *Amen!* Mocht ik maar altydt gewillig zyn, dat Godt zyne eigene wegen met my houde.

Op *Maandag*, den 13[den] van *December*, vereenigde ik my in het Gebedt met Mr. *Bellamy*, en vondt groote zoetigheit en bedaartheit des gemoedts in het ſcheiden van hem, dewyl hy eene reize ging doen. Ik genoot den gantſchen dag groote verkwikkinge, en des avondts reedt ik naar *Woodbury*.

Op *Dingsdag*, den 14[den] van *December*, was myn gemoedt wat beklemt; hebbende de voorledene nacht, en deze morgen zeer bedrukt geweeſt over het belang van Zion, inzonderheit wegens *de valſche vertooningen van den Godtsdienſt*, welke groote verwarringen baren, vooral op ſommige plaatſen. Ik riep tot Godt om hulpe, en dat Hy my in ſtaat mocht ſtellen om getuigenis

te geven tegen die dingen, welke in plaatfe van de levendige Godtvrucht te bevorderen, den voortgang van dezelve krachtig verhinderen. Des middags reedt ik naar *Southbury*, en fprak wederom met mynen Vriendt, over de gewichtige zaak van zyn vervolgen van het Werk der Bedieninge. Hy fcheen veel genegen zich zelven tot dat Werk over te geven, indien Godt zyne poogingen, van zich tot zulk een groot Werk bekwaam te laaten maken, wilde zegenen. Des avondts Predikte ik, uit 1 Theff. IV: 8. *Zoo dan, die dit verwerpt, die verwerpt geen menfche, maar Godt, die ook zynen Heiligen Geeft gegeven heeft*; en trachtte, fchoon met met teederheit, den valfchen Godtsdienft te ondermynen. De Heere verleende my zynen byftant; doch ik was echter zoo fnoodt en gering in myne eigene oogen, dat ik befchaamt was gezien te worden, toen ik uit de Vergaderinge kwam.

Op *Woensdag*, den 15^{den} van *December*, genoot ik, beide in het verborgen Gebedt, en in het bidden met anderen, iets van de Goddelyke vertrooftinge; maar was zeer gevoelig van myne onvruchtbaarheit, en nalatigheit in de plichten, zoo wel als van myne volftrekte onmacht om my zelven in 't toekomende te konnen helpen, of om het Werk te volbrengen dat my te doen ftondt. Naderhandt gevoelde ik groote verkwikkinge en trooft in den Dienft van Godt, en in de teederheit van eene Euangelie-betaamende gefteltheit; verre zynde van alle bitterheit, maar eene innige liefde hebbende tot alle menfchen; en was nergens meer voor bevreeft, dan dat te eeniger tydt de minfte beweginge van toornigheit of misnoegen in myn herte mochte opryzen. Ik hadt eenig zielverkwikkendt gefprek met eenige dierbaare Vrienden, toen wy van malkanderen affcheidt namen, en onderftelden dat wy, waarfchynelyk, elkanderen nooit wederom zouden zien, tot dat wy in de eeuwige Wee-

reldt kwamen. * En ik twyffele niet, of sommige van ons zullen, door genade, eene zalige ontmoetinge aldaar ontfangen, en Godt voor deze gelegentheit, zoo wel als voor veele anderen, danken. *Amen.*

Op *Donderdag*, den 16den van *December*, reed ik naar *Derby*, en hadt eenige verkwikkelyke overdenkingen onderweeg. Myne gedachten waren zeer klaar, inzonderheit over het wezentlyke van onze zaligheit door Christus, uit die woorden, *gy zult zynen name heeten Jezus*, enz.

Op *Vrydag*, den 17den van *December*, bracht ik veel tydt door in een lieffelyk gesprek over geestelyke dingen met den dierbaaren Mr. *Humphreys*. Reedt vervolgens naar *Ripton*, alwaar ik eenige tydt bestede in het Gebedt, met eenige Christen-Vrienden.

Op *Saturdag*, den 18den van *December*, bracht ik veel tydt door in de Bosschaadien in het Gebedt, en scheen boven de dingen der Weereldt verheven te zyn. Myne ziele was sterk in den Heere der Heirscharen; maar was gevoelig van haar groote onvruchtbaarheit.

Op des *Heeren-dag*, den 19den van *December*, was ik aan des Heeren Avondtmaal sterk in den Heere, en de Weereldt met alle haare bedreigingen en liefkoozingen verdween voor een groot gedeelte uit myn oog en herte; zoo dat ik daar niets mede te doen hadt. Ik gevoelde eene geneigtheit om geheel, en voor eeuwig, des Heeren te zyn. Des avondts genoot ik iets van de Goddelyke tegenwoordigheit; hadt een vernederendt gevoelen van

* De Commissarissen, die Mr. *Brainerd* als een Zendeling gebruikten, hadden besloten, dat hy, zoo ras als maar gevoechelyk geschieden konde, zoude gaan na de *Indianen*, woonende aan de Riviere van *Delaware*, in *Pensylvania*, en de *Indianen* aan de Riviere van *Susquehanneh*; welke zeer verre afgelegen zynde, alwaar hy voor vele moeielykheden en gevaren zoude bloodtgestelt worden; zoo was dit de gelegentheit, dat hy op deze wyze van zyne Vrienden afscheit nam.

van myne geringheit, onvruchtbaarheit, en zondigheit Ach! het doorgriefde myn herte, wanneer ik aan het kwaalyk besteeden van den tydt gedacht! *De Heere zy my arm zondaar genadig!*

Op *Maandag*, den 20ſten van *December*, bracht ik den dag door, met bidden, lezen en ſchryven, inzonderheit in het nazien van eenige bedendingen over een zeker onderwerp: maar hadt een treurig gevoelen van myne onvruchtbaarheit.

Op *Dingsdag*, den 21ſten van *December*, hadt ik een diep bezeffen van myne onbekwaamheit tot het openbaare Werk der Bedieninge, zoo wel als om voor Godt te leven. Ik reedt naar *Derby*, en Predikte aldaar. Het behaagde Godt my trooſtelyk te onderſteunen, en verruiminge te geven, en maakte my bekwaam, met eene zachte tederheit en kracht te ſpreken. Naderhandt hadden wy een' trooſtelyken avondt, met bidden en Pſalm-gezang. De Heere deedt my bidden met zoo veel geeſtelykheit en verkwikkinge, als ik in eenigen tydt niet hadt gedaan; myn verſtant ſcheen van alle gevoelen en verbeelding afgetrokken, en wierdt eenigermaten in de onſtoffelyke Weereldt der Geeſten ingelaaten. Deze dag en avondt wierdt, zoo ik vertrouwe, door Godts oneindige goedtheit, voor veelen van ons zeer nuttig gemaakt, om onze ziele in heiligheit en gelykformigheit met Godt te bevorderen. Hem zy de heerlykheit tot in alle eeuwigheit. *Amen.* O! hoe zalig is het Gode meer gelykformig te worden!

Op *Woensdag*, den 22ſten van *December*, Predikte ik, met eenige Goddelyke onderſteuninge, te *Ripton:* maar myne ziele treurde in het binnenſte van my, over myne onvruchtbaarheit.

Op *Donderdag*, den 23ſten van *December*, heb ik, zoo ik vertrouwe, iets zonderlings, in den morgenſtondt van Godt genooten in het verborgene. O! hoe Goddelyk verkwikkelyk is het niet te mogen komen in het

verborgene van zyne tegenwoordigheit, en te blyven in zyne Tente! Ik nam een hartelyk affcheit van Vrienden, niet verwachtende om hen voor eenen geruimen tydt, indien ooit, in deze Weereldt wederom te zien. Ik reedt met Mr. *Humphreys* naar zyn huis te *Derby*; bracht den tydt door in een zoet gefprek; en myne ziele was verkwikt, en fmolt zeer lieffelyk weg in Goddelyke en Hemelfche dingen. Ach! of ik Gode altoos toegewydt mocht zyn! Omtrent den avondt reedt ik naar *Nieuw-haven*, en genoot aldaar groote verkwikkinge in het Gebedt, en in de famenfprekingen met eenige geliefde Chriften-Vrienden. Myn gemoedt was zeer ernftig en bedaart: maar helaas! ik verloor het gevoelen van Goddelyke dingen.

[Hy bleef veelzins in de zelfde gemoedts-geftalte, en in diergelyke werkfaamheden, de twee volgende dagen.]

Op des *Heeren-dag*, den 26ften van *December*, gevoelde ik veel verkwikkinge en teederheit in het Gebedt, myn geheele ziele fcheen myn grootfte vyanden lief te hebben, en wierdt in ftaat geftelt, om voor die vreemdelingen en vyanden van Godt waren, met een groote maate van teederheit en beweechelyke vuurigheit te bidden. Des avondts reedt ik van *Nieuw-haven* naar *Brandford*, na dat ik met een groot getal Chriften-Vrienden, in een zeer afgezonderde plaatfe in de Bosfchaadien, gebeden, en affcheit genomen hadt.

Op *Maandag*, den 27ften van *December*, genoot ik waarlyk een dierbaare tydt; ik hadt een vernederent gevoelen van Goddelyke dingen, van de zuivere geeftelykheit van de Leere van Jezus Chriftus. Des avondts Predikte ik over Matth. VI: 33. met groote vrymoedigheit, kracht en aandoeninge; en Godts tegenwoordigheit vergezelde het Woordt, en was met zyn Geeft in de

Ver-

Vergaderinge. O! de zoetigheit en de teederheit die ik in myne ziele gevoelde! Indien ik ooit iets van de gestalte van Christus ondervonden hebbe, zoo hadt ik 'er nu eenig gevoelen van. Gedankt zy mynen God; ik hebbe nooit een troostelyker noch nuttiger dag genooten, dan dezen. O! dat ik al myn' tydt voor mynen Godt mocht konnen besteden!

[De twaalf naastvolgende dagen, was hy ten meerendeele uittermaate moedeloos, neerslagtig, bedrukt, en onder een zichtbaare swaarmoedigheit; klaagende, van dag tot dag, zeer bitterlyk over zyne uitnemende snoodtheit, onwetenheit, verdorventheit, verbazende last van schuldt, onwaardigheit om op Godts aardtbodem te kruipen, eeuwige onnuttigheit, en dat hy nergens voor bekwaam was; ja somtydts uidrukkingen van schrik en angst over de gedachten van ooit wederom te moeten Prediken. Doch zelfs in dezen tydt, van zulk een groote neerslagtigheit, spreekt hy nochtans van verscheide tusschenpozen van de Goddelyke hulpe en vertroostinge.

De drie volgende dagen, welke hy doorgebracht heeft te *Hebron* ende *Crank* (een Parochie in *Libanon*), ontfing hy hulpe, en genoot aanmerkelyke vertroostinge.]

Op *Vrydag*, den 14^{den} van *January* 1743. Myn geestelyke strydt was heden onuitsprekelyk verschrikkelyk, swaarder dan de bergen, en overstroomende watervloeden; ik scheen als in de Helle zelfs besloten! Ik was van alle Goddelyk gevoelen, zelfs van het aanwezen Godts berooft, en dat was myne elende! Dit was eene benaauwtheit, het naaste aan de tormenten der verdoemden komende, die ik ooit geleden hebbe. Ik ben verzekert, dat hunne straffe veel bestaan zal in een gemis van Godt, en gevolglyk van alle

alle goedt. Dit leerde my de volſtrekte afhanginge van een ſchepſel van Godt den Schepper, voor ieder kruimpje gelukzaligheit dat het geniet. Ach! ik gevoele, dat, indien 'er geen Godt is, of ſchoon ik hier mocht leven, en niet alleen deze Weereldt, maar alle andere Weerelden voor eeuwig genieten, ik dan tien duizendtmaal elendiger zoude zyn, dan eene Padde. Myne ziele was in zulk een angſt dat ik niet konde eeten; maar gevoelde my even zoo geſtelt, als ik my verbeelde dat een arm misdadiger zoude zyn, die tot de Gerechtsplaatſe henen geleidt wierdt. Ik wierdt byna door benaauwtheit overſtelpt, toen ik het Volk zag vergaderen om my te hooren Prediken. Ik ging evenwel in die benaauwtheit naar Godts Huis, en vondt niet veel hulpe noch verligtenis in het eerſte Gebedt; het ſcheen my toe, als of Godt het Volk op my zoude los laaten om my te vernielen; ook waren de gedachten des doodts my niet zoo bange, als wel myn eigen ſnoodtheit. Doch naderhandt in myn redenvoeringe over Deut. VIII: 2. behaagde het Godt my eenige vryheit en ruimte, als ook eenige kracht en geeſtelykheit te verleenen; zoo dat ik den avondt trooſtelyk doorbracht.

[De twee volgende dagen bleef zyne vertrooſtinge hem by, en hy ſchynt byna eene geduurige ziels-verkwikkinge genoten te hebben, in de plichten en oeffeningen van den Godtsdienſt, en Chriſtelyke ſamenſprekinge. Op *Maandag* keerde die duiſterniſſe op hem weder, daar hy *Vrydaags* te voren onder geweeſt hadt. Op dezen dag reedt hy naar *Coventry*, en kreeg op het laatſte van den dag meer ruimte. Op *Dingsdag* reedt hy na *Canterbury*, en bleef in eene meer trooſtelyke geſtalte.]

Op *Woensdag*, den 19^{den} van *January*, [te *Canterbury*] Predikte ik de voormiddag Predikatie, in het By-

Byeenkomst-Huis; gevoelde eenige teederheit, als ook van den Geest des Euangeliums; vermaande het Volk malkanderen lief te hebben, en hunne gestalten niet te stellen tot hun richtsnoer, om alle hunne Broederen na af te meten. Maar wierdt den gantschen dag gedrukt met een gevoelen van myn eigen boosheit, inwendige onreinigheit, en onuitsprekelyke verdorventheit. Bracht den avondt door in een zoete Christelyke samenspraak.

Op *Donderdag*, den 20sten van *January*, reedt ik naar myn Broeders huis, tusschen *Norwich* en *Libanon*; en Predikte des avondts voor een talryke meenigte van menschen: doch hadt geen ruimte noch geestelykheit; maar zag myn zelven uitnemende onwaardig.

Op *Vrydag*, den 21sten van *January*, hadt ik eenen grooten inwendigen strydt, en genoot zeer weinig troost. Ik ging Mr. *Williams* bezoeken, bracht eenige uuren by hem door, en wierdt grootelyks verkwikt door zyn ernstige, beraadene en onpartydige wyze van redeneringe over den Godtsdienst.

[Des anderen daags, was hy zeer neerslagtig.]

Op des *Heeren-dag*, den 23sten van *January*, hebbe ik my haast nooit onbekwaamer gevoeldt om, in het leven bewaart te worden, als heden; ik zag, dat ik geen plaatse waardig was onder de *Indianen*, daar ik henen zal gaan, indien Godt wil: my dacht ik zoude beschaamt worden hen aan te zien, veel meer eenige achtinge van hen te ontfangen. Ik bevondt my waarlyk van de aarde gebannen, als of alle plaatsen te goedt waren voor zulk een elendig schepsel, als ik ben. Ik dacht, ik zoude my schaamen om zelfs onder de Wilden van *Afrika* te gaan; ik was in myne eigene oogen een schepsel dat nergens voor bekwaam is, noch voor den Hemel, noch voor de Aarde. Niemant

weet,

weet, dan die het gevoelt, wat eene ziele lydt die gevoelig uitgesloten is van Godts tegenwoordigheit. Ach! het is veel bitterder dan de doodt!

[Op *Maandag* reedt hy naar *Stoningtown*, de Parochie van Mr. *Fish*. Op *Dingsdag* spreekt hy van aanmerkelyke trappen van geestelyke vertroostinge en verkwikkinge.]

Op *Woensdag*, den 26sten van *January*, Predikte ik voor een tamelyk groote Vergaderinge, in het Byeenkomst-Huis van Mr. *Fish*. Ik drong sterk aan op ootmoedigheit en stantvastige onderhoudinge van Godts geboden; als ook, dat wy door ootmoedigheit den een den ander in liefde uitnemender achten moesten dan ons zelven, en niet onze eigene gestalten den regel maken waar na wy anderen oordeelen. Ik gevoelde my zeer bedaardt, en vol van broederlyke liefde, en was nooit meer vry van eenen geest van partydigheit. Ik hope dat 'er wat goedts zal volgen, wanneer de Christenen van valsche blydtschap, partydigen yver en veroordeelen van malkanderen, bevrydt zullen worden.

[Op *Donderdag*, na dat hy een' geruimen tydt in het Gebedt en de Christelyke samenspreekingen hadt doorgebracht, is hy naar *Nieuw-London* gereden.]

Op *Vrydag*, den 28sten van *January*; hier bevondt ik dat verscheide in eenige buitenspoorigheden gevallen, en al te verre door eenen kwaden yver en verbitteringe vervoert waren. Ach! het gebrek van eene Euangelische gestalte is grootelyks te betreuren. Ik bracht den avondt door in een gesprek met sommige, rakende eenige dingen in het gedrach, beide van Leeraren en byzondere Christenen; maar kwam met hen niet overeen.

Godt

Godt hadt hen niet *met distelen en doornen geleerdt*, eene vriendelyke en liefderyke genegentheit te hebben tot alle menschen.

[Op *Saturdag* reedt hy na *Oost-Haddam*, en bracht de drie volgende dagen aldaar door; en geduurende dien tydt, spreekt hy van zyne afgetrokkenheit van de Weereldt; van zyn bezeffen van de nabyheit van de eeuwigheit; van zonderlinge bystant in het bidden voor de uitbreidinge van Christus Koninkryke; van tyden van geestelyke vertroostinge, enz.]

Op *Woensdag*, den 2den van *February*, Predikte ik myn Asscheidt-Predikatie, ten huize van een oudt Man, die eenigen tydt lang buiten staat hadt geweest den openbaren Godtsdienst by te woonen; en bracht den voormiddag door in Gebeden, byna overal waar ik kwam; en van myne Vrienden asscheidt genomen hebbende, begaf ik my op reis naar de *Indianen*; schoon ik onderweeg eenigen tydt mocht verblyven te *Oost-Hampton* op *Lang-Eilandt*, door verlof van de Commissarissen die my in de *Indiaansche* zaak gebruikte; * en met eenen Bode van *Oost-Hampton* vergezelschapt zynde, reisden wy naar *Lyme*. Op den weg zynde, gevoelde ik een groote bedruktheit des gemoedts; en scheen krachtig te worstelen om eenig vermaak te vinden in iets hier beneden, en wilde niet gaarne alles voor verlooren opgeven; maar dan zag ik ook, dat ik my zelven baarblykelyk, door myne tegenwoordige onderneminge, in alle moeielykheden en verlegentheden wierp;

* De reden waarom de Commissarissen Mr. *Brainerd* niet gelasten terstont naar de *Indianen* te gaan, en zyn Werk als hunnen Zendeling te aanvaarden, was, dat de Winter geen bekwaame gelegentheit geoordeelt wierdt voor hem om in de Wildernissen te gaan, en die moeielykheden en ongemakken te aanvaarden, aan welke hy aldaar moest bloodtgestelt worden.

wierp; my dacht dat ik gemakkelyker in het graf konde nederleggen: ik verkoos evenwel liever te gaan dan te blyven. —— Ik kwam dien avondt noch te *Lyme*.

[Hy wachte twee dagen eer hy over de *Zondt* konde komen, en bracht de meeste tydt door in inwendige worstelingen en neerslachtigheit; doch hadt nu en dan eenigen troost.

Op *Saturdag* voer hy over de *Zondt*, en landde te *Oyster-Ponds*, aan *Lang-Eilandt*, en reisde van daar naar *Oost Hampton*. En de zeven volgende dagen, die hy aldaar vertoefde, was hy voor het grootste gedeelte onder een groote neerslachtigheit en benevelinge des gemoedts, met bittere klachten van zyne duisterheit, onkunde, enz. Nochtans schynt zyn herte geduurig werkfaam geweest te hebben in de groote zaak van den Godtsdienst, grootelyks bezorgt zynde voor het belang van den zelven in *Oost-Hampton*, en daar veel voor biddende en arbeidende.

Op *Saturdag*, den 12den van *February*, genoot ik wat meer troost, en wierdt in staat gestelt met eenige bedaartheit des gemoedts te konnen overdenken; des avondts gevoelde ik inzonderheit myne ziele meer verkwikt in het Gebedt, als ik sedert eenigen tydt hadt ondervonden; myne ziele scheen *Godts sterkte aan te grypen*, en wierdt met zyne vertroostinge getroost. O! hoe dierbaar zyn niet de aanblikjes van de Goddelyke heerlykheit? Hoe versterkende en verlevendigende?

Op des *Heeren-dag*, den 15den van *February*, was ik, op den middag, onder een groote moedeloosheit; en kon niet begrypen hoe ik des achtermiddags zoude konnen Prediken; ik was bereidt om alles voor verlooren op te geven; maar Godt behaagde my eenigermaaten by te staan en te ondersteunen. Des avondts wierdt myn herte

herte lieffelyk na Godt uitgehaalt, en tot overgegevenheit aan Hem gebracht.

[Des anderen daags hadt hy trooft en neerflagtigheit onder een gemengt.]

Op *Dingsdag*, den 15^{den} van *February*, genoot ik smorgens vroeg eenige vertrooftinge in den Heere. Daar na wandelde ik na een klein Bofch in de nabuurfchap, en ondervondt meer van een Vreemdelings-geftalte op aarde, als my dunkt ooit te voren gedaan te hebben; ik was zoo doodt aan de genietinge van de Weereldt, als of ik natuurlyk doodt geweeft hadt. —— Des avondts ondervondt ik een hemelfche zoetigheit in het verborgen Gebedt. Godt was toen myn Deel, en myn ziele verhefte zich uit die *diepe wateren*, waar in zy onlangs gezonken was. Myne ziele riep krachtig om *Zions* welftant, en hadt groote verkwikkinge in zulks te doen.

[Deze lieffelyke geftalte bleef hem noch tot des anderen daags middaags by, maar toen kwam hem zyne inwendige benaauwtheit wederom over.]

Op *Donderdag*, den 17^{den} van *February*, bevondt ik my des morgens eenigermaaten getrooft, en beruftende in Godt. Ik Predikte van daag op een Dorpje, onder *Ooft-Hampton* behoorende; en Godt behaagde my zynen genadigen byftant en tegenwoordigheit te verleenen, zoo dat ik met ruimte, vrymoedigheit, en kracht fprak. Des avondts bracht ik eenigen tydt door met een geliefde Chriften-Vriendt; ik gevoelde my zeer ernftig, als of ik aan den oever van de eeuwigheit ftondt; myne ziele genoot groote verkwikkinge in die levendige bezeffens van voor den heerlyken Godt te ftaan; ik badt zeer trooftelyk met mynen geliefden

Vriendt, en ſprak met de uitterſte plechtigheit en ernſt. En waarlyk het was een kleine zinne-prent van den Hemel zelve. Ik bevinde dat myne ziele meer gezuivert, en afgetrokken is van op myne geſtalten, en geeſtelyke gevoeligheden te vertrouwen,

Op *Vrydag*, den 18^{den} van *February*, gevoelde ik my, den meeſten tydt van den dag in eene zeer trooſtelyke geſtalte, en vondt toegang tot den Throon der Genade. Gedankt zy de Heere voor ieder tuſſchenpoosje van hemelſch vermaak en bedaartheit des gemoets, zoo lang ik hier in het ſtrydt-perk ben. O! dat ik maar altydt ernſtig, plegtig en waakſaam mocht zyn, zoo lang ik in een booze weereldt moet verkeeren. Ik genoot van daag eenige gelegentheit om alleen in myne eenzaamheit te zyn, en vondt eenige vryheit in myne Studien. O! ik verlange om maar *voor Godt te leven!*

Op *Saturdag*, den 19^{den} van *February*, was ik uitnemende zwak, grootelyks gekwelt met pyn in 't hoofdt en duizeligheit, en naauwelyks in ſtaat om op te konnen zitten. Ik genoot evenwel eenige vertrooſtinge van Godt in het Gebedt, en volbracht eenige noodige Studien. Ik verlangde uitnemende zeer om te ſterven, en nochtans ben ik door Godts goedtheit, ſedert twee of drie dagen, zeer gewillig geworden om te leven.

Op des *Heeren-dag*, den 20^{ſten} van *February*, was ik wat beangſt over myne onachtſaamheit; my dacht ik konde niet behoorlyk bezorgt zyn omtrent het gewichtige Werk van dezen dag; en zoo was ik ruſteloos in myne geruſtheit. Ik was van daag ook ongemeen zwak, doch de Heere ſterkte my na den inwendigen en uitwendigen menſche, dat ik met eenige levendigheit en geeſtelykheit Predikte, inzonderheit in den achtermiddag, wanneer ik in ſtaat geſtelt wierdt om krachtig te ſpreken, tegen de zelf-zoekinge in den Godtsdienſt, en het liefhebben van Chriſtus om zyne weldaden, en niet om Hem zelfs wille.

[Het

[Het blykt, dat hy de naaste volgende veertien dagen de meesten tydt veel geestelyke vrede en vertroostinge genooten heeft. In zyn Dag-boek worden geduurende deze tydt, deze en diergelyke dingen gemeldt; treuren over de inwoonende zonde en zyne onnuttigheit; gedoodtheit aan de weereldt; verlangens na Godt, en om tot zyne heerlykheit te leven; hert-smeltende begeertens na zyn eeuwig huis; vast vertrouwen op Godt om zyne hulpe; bevindinge van veel Goddelyke ondersteuninge, beide in de byzondere en openbaare oeffeningen van den Godtsdienst; inwendige sterkte en moedt in den Dienst van Godt; gewoonelyke verkwikkinge, vertroostinge, en Goddelyke zoetigheit in het overdenken, Bidden, Prediken en Christelyke samensprekinge. Ook blykt uit zyn verhaal, dat deze tydt is doorgebragt met groote naarstigheit en ernst in Godt te dienen, in Studie, in Gebeden, Overdenkingen, Prediken, en verborgene Onderwyzingen en Raadtgevingen.]

Op *Maandag*, den 7[den] van *Maart*, bevondt ik, smorgens toen ik opstondt, myn herte tot Godt uit te gaan in verlangende begeertens na gelykformigheit met Hem; en gevoelde in het verborgen Gebedt, dat ik lieffelyk opgewekt, en in dankzeggingen tot Godt uitgehaalt wierdt over alles wat Hy aan, en voor my, gedaan hadt, en voor alle myne onlangse inwendige beproevingen en verlegentheden; myn herte moest daar over uitroepen, Eere, Eere, Eere zy den gezegenden Godt! En alle inwendige benaauwtheden in 't vervolg verwellekomen, indien de Heere het noodig zag my daar mede te oeffenen; de tydt scheen maar een duim breedt, en de Eeuwigheit zeer naby; en my dacht dat ik alles met lydtsaamheit en blymoedigheit zoude konnen dragen voor de zaak van Godt: want ik zag, dat een oogenblik my zoude brengen in een weereldt van vrede en gelukzaligheit; en myne ziele verhefte zich, door des Hee-

ren ſterkte, verre boven deze weereldt, en alle haare ydele verwachtingen, en verſchrikkende te leurſtellingen. Naderhandt wierdt ik door eenige Vrienden bezocht, maar verloor door dat middel iets van myne lieſſelyke inwendige werkſaamheit. Daar na hadt ik eenige zoete overdenkingen over Gen. v: 24. *Ende Enoch wandelde met Godt*, enz. —— Dit is een trooſtelyke dag geweeſt voor myne ziele.

[Des anderen daags ſchynt hy in een aanmerkelyke maate van trooſt en vuurigheit in den Godtsdienſt gebleven te zyn.]

Op *Woensdag*, den 9den van *Maart*, trachte ik my zelven en alle myne belangens aan Godt te bevelen. Ik reedt ſeſtien mylen ver na *Mantuak*; * genoot onderweeg eenige inwendige vertrooſtinge en verkwikkinge; maar was wat doodig na dat ik daar kwam, en de *Indianen* gezien hadt; ik zonderde my af tot het Gebedt, maar bevondt my onder een verſchrikkelyke verlaatinge, en had een drukkendt gevoelen van myne onwaardigheit en geringheit. Ik ging evenwel en Predikte, uit Jez. LIII: 10. *Doch het behaagde den Heere Hem te verbryzelen*, enz. Ik genoot den Goddelyken byſtant; en ik vertrouwe dat Godts tegenwoordigheit in het midden van ons was. Des avondts, na dat ik een weinig alleen in myne eenzaamheit geweeſt was, en waar in ik door de zondigheit van myn natuure zoo bedrukt was geworden, dat ik dacht, dat het my niet paſte zelfs tot de *Indianen* te ſpreken, badt ik wederom met hen, en gaf hen eenige onderrichtingen en vermaningen.

[Des anderen daags keerde hy weder naar *Ooſt-Hampton*; en was uitnemende zwak na het lichaam ge-

* *Mantuak* is de Ooſt-kaap of Uit-hoek van *Lang-Eilands*, voornamentlyk door *Indianen* bewoont.

geduurende het overige van de Week; maar ſpreekt evenwel van byſtant en verruiminge in zyne Studien en Godtvruchtige oeffeningen, en van inwendige verkwikkinge en verlangens na Godt.]

Op des *Heeren-dag*, den 13den van *Maart*, dacht ik op den middag, dat het my onmogelyk zoude zyn te konnen Prediken, wegensde lichamelyke zwakheit en inwendige doodigheit; ook was ik in 't eerſte Gebedt zoo zwak, dat ik naauwelyks overendt konde ſtaan; maar in de Predikatie, verſterkte my Godt zoodanig, dat ik byna anderhalf uur met groote vryheit, klaarheit en teederhartige kragt ſprak, uit Gen. v: 24. *Ende Enoch wandelde met Godt.* Ik wierdt zeer trooſtelyk onderſteunt om aan te dringen op eenen naauwkeurigen *wandel met Godt*, en dit te laaten als mynen afſcheidt-nemenden raadt aan Godts Volk alhier, dat het doch *met Godt zoude wandelen.* Mocht de Godt aller genade myne geringen arbeidt in deze plaatſe met zynen zegen achtervolgen!

Op *Maandag*, den 14den van *Maart*, was ik des morgens zeer druk bezig in klaarigheit te maken voor myne reize, en was byna geduurig werkſaam in uitſchietende Gebeden. Omtrent tien uuren nam ik van het geliefde Volk van *Ooſt-Hampton* afſcheidt. Myn herte treurde, en was ter zelver tydt verheugt, ik reedt omtrent vyftig mylen, naar een plaatſe van *Brook-Haven*, alwaar ik vernachtte, en een trooſtelyk geſprek hadt met een Chriſten-Vriendt.

[Na noch twee dagen bereikte hy *Nieuw-Jork*; maar klaagt van groote Verlaatinge en Doodigheit op de reis. Hy bleef eenen dag in *Nieuw-Jork*, en op *Vrydag* ging hy naar Mr. *Dickenſon*, te *Elizabeth-Stadt*. Zyn klachten zyn dezelfde als op de twee voorgaande dagen.]

Op *Saturdag*, den 19den van *Maart*, was ik bitterlyk verlegen onder een gevoelen van myne onwetenheit, duisterheit en onwaardigheit; ik ging in 't verborgen, en storte myne klagten voor Godt uit in bitterheit myner ziele. Des achtermiddags reed ik naar *Nieuwark*, en hadt eenige verkwikkinge in met Mr. *Burr* te spreken, en in samen te bidden. O! gedankt zy Godt voor eeuwig, voor iedere opwekkinge en verlevendiginge!

Op des *Heeren-dag*, den 20sten van *Maart*, Predikte ik des voormiddags. De Heere ondersteunde en vertrooste my, en maakte my bekwaam om met waare teederheit, liefde en onpartydigheit te spreken. Des avondts Predikte ik wederom, en ondervondt, dat Godt waarlyk eenen armen Worm wilde ondersteunen. Gedankt zy de Heere; ik wierdt bekwaam gemaakt om met leven, kracht en ernstige begeerte tot stichtinge te spreken. Des avondts gevoelde ik my geestelyk werksaam, en waakende, dat myn herte niet van Godt mocht afgetrokken worden. O! wanneer zal ik tot die zalige Weereldt komen, alwaar alle de krachten en vermogens van myne ziele onophoudelyk, en voor eeuwig, werksaam sullen zyn, in Hemelsche bezigheden en genietingen, en dat in de hoogste graadt van volmaaktheit?

[Op *Maandag* ging hy naar *Woodbridge*, alwaar hy zegt een getal Leeraren ontmoet te hebben, * en dat

* Deze Leeraren waren de *Correspondenten*, welke nu te *Woodbridge* Vergaderden, en Mr. *Brainerd* nieuwe bevelen gaven; zoo dat in plaatse van hem te zenden tot de *Indianen* te *Delaware*, gelyk te voren bedoelt was; ordonneerden zy hem na een meenigte *Indianen* te gaan, te *Kaunaumeek*, een Plaats in de Provintie van *Nieuw-Jork*, in de Bosschadien tusschen *Stockbridge* en *Albany*. Deze veranderinge wierdt door twee dingen veroorzaakt. *Eerst*. De kundtschap die de *Correspondenten* ontfangen hadden, van zekere

dat hy den volgenden dag een gedeelte van zynen weg naar *Nieuw-Jork* afleidde, en in een Herberg vernachtte. Op *Woensdag* kwam hy te *Nieuw-Jork*. Op *Donderdag* reedt hy omtrent *vyftig* mylen, van *Nieuw-Jork* na *North-Castle*. Op *Vrydag* ging hy naar *Danbury*. Op *Saturdag* naar *Nieuw-Milfort*. Op *Rustdag* reedt hy omtrent vyf of ses mylen naar een plaatse dicht by *Kent* in *Connecticut*, genaamt *Scaticoke*, daar een meenigte *Indianen* woonen, * en Predikte voor hen. Op *Maandag*, opgehouden zynde door den regen, is hy te *Kent* gebleven. Op *Dingsdag*, reedt hy van *Kent* naar *Salsbury*. Op *Woensdag*, ging hy naar *Sheffield*. Op *Donderdag*, den 31sten van *Maart*, ging hy naar Mr. *Sergeant* te *Stockbridge*. Hy was op zyn reis van *Nieuw-Jersey* naar *Stockbridge*, de meesten tydt zeer neerslachtig en zeer troosteloos; maar zyn gemoedt was, inzonderheit op den laatsten dag, met eene groote duisterheit en droefgeestigheit, als overstelpt.]

VYF-

kere twist die nu standt gegrepen hadt, tusschen de blanke menschen en de *Indianen* te *Delaware*, rakende hunne Landeryen; welke twist zy oordeelden hen een beletsel te zullen zyn om voor tegenwoordig eenen Zendeling te onderhouden, als ook eene verhinderinge om onder hen van eenige nut te wezen. *Ten anderen*, Eenige berichten die zy ontfangen hadden van Mr. *Sergeant*, Zendeling aan de *Indianen* te *Stockbridge*, rakende de *Indianen* te *Kaunanmeek*, en van de hoopgevende te gemoet zieninge van het voordeel, dat een Zendeling onder hen mocht konnen doen.

* Dit waren dezelfde *Indianen*, daar Mr. *Brainerd* van spreekt in zyn Dag-boek, op den 12den van *Augustus* in het voorgaande Jaar.

VYFDE HOOFTDEEL,

Van dat hy eerst begon de Indianen *te* Kaunaumeek *te Onderwyzen, tot zyn* Verordeninge.

OP *Vrydag*, den 1sten van *April* 1743. reedt ik naar *Kaunaumeek*, omtrent twintig mylen van *Stockbridge*, alwaar de *Indianen* woonen, daar ik toe gezonden, en over bezorgt was; aldaar vernachte ik op een klein hoopje Stroo; was grootelyks den gantschen dag door inwendige beproevingen en benaauwtheden geoeffent, en des avondts zonk myn herte als weg, schynende geen Godt te hebben tot wien ik gaan konde. O! dat Godt my believen mocht te helpen!

[De naastvolgende vyf dagen was hy ten meerendeele in een neerslachtigen en bedrukten toestand, en somtydts uittermaten zoodanig. Hy spreekt van *Godts baren en golven, gaande over zyne ziele*; en dat hy somtydts gereedt was te zeggen, *zekerlyk zyne goedertierenheit hout in eeuwigheit op*; *Hy zal voortaan niet meer goedtgunstig zyn*; en hy zegt, dat de angst die hy uitstondt niet begrepen kan worden: maar spreekt ter zelver tydt ook van zyne benaauwtheden aldus: *Wat Godt door alle deze myne benaauwtheden bedoelt, weet ik niet*; *maar dit weet ik, dat ik ze alle waardig ben*; *en noch duizendtmaal meer.* Hy verhaalt ook hoe vriendelyk de *Indianen* hem ontfingen, en op zyne onderwyzingen ernstig acht gaven.]

Op *Donderdag*, den 7den van *April*, was ik in myn eigen oogen uitnemende onkundig, zwak, hulpeloos, onwaardig, en geheel onbekwaam voor myn Werk.

Het

Het ſcheen my toe dat ik nooit eenigen dienſt zoude doen, of eenige voorſpoedt hebben onder de *Indianen.* Myne ziele was het leven moede, en verlangde buitenmaaten zeer na den doodt. Wanneer ik aan eenige geſtorvene Godtvruchtigen dacht, dan was myne ziele gereedt hen hun voorrecht te benyden, denkende, Ach! wanneer zal myn beurt komen! Moet het noch Jaren aanloopen! Maar ik weet, dat deze vurige verlangens te dezer tydt, en op andere tyden te voren, ten deele ontſtonden uit gebrek van onderwerpinge aan Godt onder alle elenden, en dat zy niet anders dan onlydſaamheit waren. Omtrent den avondt, ontfing ik (zoo ik vertrouwe) de oeffeninge des Geloofs in het Gebedt, en eenigen byſtant in het ſchryven. Ach! of Godt my naby Hem beliefde te houden!

Op *Vrydag*, den 8ſten van *April*, was ik uitnemende geprangt, onder een gevoelen van myn *Hoogmoedt*, *Zelfsheit*, *Bitterheit*, en *Partydigen Geeſt*, in voorledene tyden, terwyl ik de zaak van Godt poogde te bevorderen. De ſnoode natuure en ſchrikkelyke gevolgen daar van, vertoonden zich voor my in zulke haatelyke koleuren, dat myn herte daar mede doorgrieft en gepynigt wierdt. Ik zag hoe veele zielen daar over ſtruikelden, en in een eeuwig verderf vielen; zoo dat ik in bitterheit myner ziele genootſaakt was, dat Gebedt op te heffen, *verloſt my van bloedtſchulden, O! Godt.* Ik zag ook, dat ik deswegens de Helle waardig was. Myne ziele was vol inwendige angſt en ſchaamte voor Godt, dat ik zoo veel tydt in geſprekken doorgebracht hadt, welke alleen maar ſtrekkende waren tot bevorderinge van eenen *Geeſt der Partydigheit.* Ach! ik zag, dat ik de doodinge der zonden, de zelfs-verloocheninge, de onderwerpinge onder alle tegenheden, de zachtmoedigheit, liefde, de oprechtigheit, en de heiligheit des herten en des levens, niet behoorlyk gewaardeert hadt: en deze dag wierdt byna

na doorgebracht in zulke bittere, en ziel-verdrukkende de aanmerkingen over myne voorledene geſtalten en gedragingen. Sedert eenige tydt was ik veel ingenomen met de bevorderinge van Chriſtus Koninkryke in de Weereldt; maar nu zag ik, dat ik binnen in myn eigen herte genoeg te doen hadt. De Heere zy my arme zondaar genadig, en Hy reinige myne ziele!

Op *Saturdag*, den 9den van *April*, bleef ik veel in den zelfden ſtaat, als giſteren; uitgenomen, dat het gevoelen van myne ſnoodtheit niet zoo levendig noch ſcherp was.

Op des *Heeren-dag*, den 10den van *April*, ſtondt ik ſmorgens vroeg op, wandelde naar buiten, en bracht eenen geruimen tydt door met bidden en overdenkingen in de Boſſchadien. Ik Predikte voor de *Indianen*, beide voor en na den middag. Zy gedroegen zich algemeen zeer zedig; inzonderheit waren 'er twee of drie, dewelke onder eenige Godtvruchtige bezorgtheit waren, en met wien ik afzonderlyk ſprak; een Vrouws-perſoon zeide my, *dat haar herte altydt geſchreit hadt*, *ſedert zy my eerſt hadt hooren Prediken.*

[Des anderen daags, klaagt hy over groote verlaatinge.]

Op *Dingsdag*, den 12den van *April*, was ik door droefheit en ſchaamte zeer bedrukt, myn voorgaande gedrach, myne *bitterheit* en *Party-yver*, nadenkende. Ik was beſchaamt, dat zulk een elendig ſchepſel, als ik, ooit gepredikt hadt. —— Ik verlangde zeer van dat Werk verſchoont te worden. En wanneer myne ziele niet in angſt en gevoelige benaauwtheit was, gevoelde ik my zoo indrukkeloos als *een beeſt voor Godt*, en beſpeurde een ſoort van ſondige ophoudinge van myn zelven met de minſte beuzelingen; waar door teffens een ſoort van geſmoorde ſchrik van Conſcientie onderhouden

den wierdt, zoo dat ik alzoo weinig ruſt konde vinden, als een veroordeelde Misdadiger.

Op *Woensdag*, den 13den van *April*, was myn herte in my overſtelpt; my dacht waarlyk, dat ik het geringſte, ſnoodtſte, hulpelooſte, ſchuldigſte, onweetenſte, en duiſterſte ſchepſel was, dat op den aardbodem leefde. En nochtans wiſt ik ook ter zelver tydt, wat Godt voor myne Ziele gedaan hadt; ſchoon ik ſomtydts beſprongen wierdt met vreeze en twyffelingen, of het wel mogelyk was, dat zulk een ſnoodt ſchepſel als ik, in eenen ſtaat van genade konde zyn.

Op *Donderdag*, den 14den van *April*, bleef ik veelzins in den zelfden ſtaat als giſteren.

Op *Vrydag*, den 15den van *April*, was ik voor den middag zeer miſtrooſtig. Des achter-middags Predikte ik voor myn Volk, en wierdt eenigzins bemoedigt, uit eenige hope die ik hadde, dat Godt genade mocht beſteden aan hunne zielen. Ik gevoelde eenige onderwerpinge aan Godt, onder alle de bedelingen zyner Voorzienigheit.

Op *Saturdag*, den 16den van *April*, bleef ik noch in de diepten van benaauwtheit. Des achter-middags Predikte ik voor myn Volk; maar was moedeloozer over hen als te voren; en vreesde dat 'er nooit ontrent hen iets gedaan zoude worden tot eenige gelukkige nuttigheit. Ik ging in myne eenzaamheit, en ſtorte myne ziele uit om genade, doch zonder eenige gevoelige hulpe. Kort daar na kwamen een *Iersman* en een *Hollander*, met een oogmerk, zoo als zy zeiden, om my des anderen daags te hooren Prediken; maar niemant kan zeggen, hoe ik my geſtelt vondt, in hun goddelooze taal te hooren. O! ik verlangde, dat eenige dierbaare Chriſtenen myne benaauwtheit mochten weten. Ik begaf my in een ſoort van een Loots, en daar ſtorte ik myne klachte uit voor Godt; en gevoelde teffens een groote Dankbaarheit aan Hem, dat hy my hadt doen onder-

ſchei-

ſcheiden zyn van deze menſchen, gelyk ik, door genade, wiſt dat Hy gedaan hadt.

Op des *Heeren-dag*, den 17^{den} van *April*, was ik wederom beklemt, zoo ras als ik ontwaakte, hoorende veel gepraat van de Weereldt, en de Weereldtſche dingen; ſchoon ik vernam, dat de menſchen eenigermate voor my bevreeſt waren, en ik wat ſprak over de heiliginge van den Sabbath, ten einde, indien het mogelyk was, om hun gemoedt onder ontzach te brengen: maar toen zy een weinig verder af waaren, begonnen zy wederom van weereldtſche zaken te ſpreken. Ach! dacht ik, wat een Hel zoude het niet zyn, met zulke menſchen eeuwig te moeten leven! De Heere onderſteunde my in het Prediken den geheelen dag, Hy gaf my onderwerpinge aan Hem, als ook des avondts eenige maate van trooſt in het Gebedt.

[Des anderen daags is hy in deze mistrooſtige geſtalte gebleven.]

Op *Dingsdag*, den 19^{den} van *April*, genoot ik ſmorgens een aangenaame beruſtinge in Godt; gevoelde ſterkte en vertrouwen in den Heere; en myn ziele was verkwikt en verſterkt. Ik bracht den meeſten tydt van den dag door met ſchryven, en hadt eenige gevoelige en trooſtelyke oeffeninge van genade. Myne ziele ſcheen opgetrokken te zyn uit die *diepe wateren*, waar in zy zoo langen tydt byna als verdronken was geweeſt; ik gevoelde eenige geeſtelyke verlangens en hygingen na Godt; en bevondt my werkſaam tot bevorderinge van Chriſtus Koninkryke in myne eigene ziele, meer dan in anderen, meer dan in de *Heidenſche Weereldt*.

Op *Woensdag*, den 20^{ſten} van *April*, zonderde ik my den gantſchen dag af tot Vaſten en Bidden, om myne ziele voor Godt te verootmoedigen, en Hem te ſmeeken om zyne Goddelyke genade; inzonderheit, dat alle myne

ne geestelyke verdrukkingen, en inwendige benaauwtheden aan myne ziele mochten geheiligt worden. Ik trachte ook de goedertierentheden Godts, in het voorleden Jaar aan my bewezen, te gedenken, zynde deze dag myn *Geboorte-dag*. Door Godts hulpe hebbe ik tot hier toe geleeft, en ben nu gekomen tot den ouderdom van *vyf en twintig* Jaren. Myne ziele was pynelyk doorwondt wanneer ik aan myne onvruchtbaarheit en doodigheit gedacht, en dat ik zoo weinig tot eere van den eeuwigen Godt geleeft hadt. Ik bracht den dag in myne eenzaamheit door in de Bosschadien, en stortte aldaar myne klachten uit voor Godt. O! dat de Heere my bekwaam mocht maaken, om in 't vervolg tot zyne heerlykheit te leven.

Op *Donderdag*, den 21sten van *April*, bracht ik den voormiddag door met lezen en bidden, en bevondt my eenigermate opgewekt werksaam; doch bleef evenwel ook grootelyks bedrukt in myn gemoedt, onder een gevoelen van myne snoodtheit en onbekwaamheit tot eenige openbaare Diensten. Des achtermiddags bezocht ik myn Volk, badt en sprak met sommige over de belangens hunner zielen. Naderhandt vondt ik eenige vuurigheit des geestes in het verborgen Gebedt. O! dat ik in gelykformigheit met Godt mocht opwassen.

Op *Vrydag*, den 22sten van *April*, bracht ik den gantschen dag door met Studeren, lezen en bidden; en gevoelde my een weinig van mynen last ontheft, dien my sedert eenigen tydt zoo swaar gelegen hadt. Ik bleef evenwel eenigermaaten bedrukt, en hadt een diep gevoelen van myne onvruchtbaarheit. Ach! *myne Maagerheit* getuigt tegen my! Myne ziele heeft een afkeer van zich zelven, wegens haare ongelykformigheit met Godt, haare werkeloosheit, en traagheit. Wanneer ik alles gedaan hebbe, helaas! wat eenen onnutten Dienstknegt ben ik dan noch niet? Myne ziele treurt, de uuren van den dag te zien wegrollen, om dat ik die niet vervulle

met

met geestelykheit en hemels-gezintheit; en nochtans verlange ik dat zy haaren gang spoedig mogen maken, om my te haasten tot myn eeuwig Huis en Vaderlandt, alwaar ik alle myne oogenblikken, voor eeuwig zal besteden voor Godt en zyne heerlykheit.

[Op *Saturdag* en *Rustdag* begon zyne swaarmoedigheit wederom de overhant te krygen. Hy riep uit over zyne onkunde, verhardinge en ongevoeligheit; terwyl hy nochtans den tydt schynt doorgebracht te hebben met de grootste naarstigheit, in Studeeren, Bidden, Onderwyzinge en Vermaaninge van de *Indianen*. '*s Maandaags* zonk hy in de diepste swaarmoedigheit weg; zoo dat hem dacht, dat hy nooit van al zyn leven eenen dag in zulke benaauwtheit hadt doorgebracht: niet in vreeze voor de Hel, (waar voor hy zegt geen angstige vreeze gehadt te hebben) maar in een benaauwent gevoelen van zyne snoodtheit, zondigheit, enz. Op *Dingsdag* spreekt hy van eenige ligtenis en hulpe. Op *Woensdag* hieldt hy eenen Vast- en Bede-dag, maar in groote beklemtheit. De drie volgende dagen bleef hem zyne swaarmoedigheit by, doch in eenen minderen trap en met tusschenpoozen van troost.*]

Op des *Heeren-dag*, den 1sten van *Mey*, was ik te *Stockbridge*. Voormiddag genoot ik eenige hulpe en bystant, schoon niet zoo veel als na gewoonte. Des achtermiddags gevoelde ik my zeer elendig na ziele en lichaam; terwyl ik Predikte, was het als of ik ydele vertellingen verhaalde, zonder het minste leven, vuurigheit, gevoelen, of troost; inzonderheit wierdt myne ziele naderhandt, onder de bedieninge van des Heeren Avondtmaal, met de grootste verwarringe en angst vervult, die ik ooit, onder het gevoelen van myne onuitdruk-

* Op de laatste van deze dagen heeft hy den eersten Brief geschreven, welke aan het einde van deze geschiedenisse gevoegt is.

drukkelyke ſnoodtheit en geringheit, uitgeſtaan hebbe. Het was voor my een bittere benaauwde tydt, wegens het gezichte dat ik hadde van myn eigen herte, en van de grouwelen die daar in huisveſten. My dacht dat de oogen van de gantſche Vergaderinge op my geſlagen waren, zoo dat ik ook niemant in het aangezicht dorſt zien; want het ſcheen, waarlyk, als of zy alle de ſnoodtheit van myn herte, en alle de zonden die ik ooit bedreven hadt, zagen. En offchoon ik van het menſchdom gebannen ware geweeſt, om nooit meer gezien, of zelfs aan gedacht te worden, zoo zoude ik nochtans met ſchaamte vervult zyn geweeſt, om zelfs de barbaarſte of woeſte menſchen op den aatdtbodem te aanſchouwen, om dat ik ſnooder, en in myne oogen beeſtachtiger onkundig was, dan zy. *Ik beërve de misdaden myner jonkheit.*

[De overige dagen van de Week wierden ten meerendeele van hem doorgebracht in inwendige benaauwtheit en duiſterheit. De volgende *dag des Heeren* hadt hy eenige bemoediginge, byſtant, en trooſt; maar op *Maandag* was hy weder trooſteloos.]

Op *Dingsdag*, den 10den van *Mey*, was ik in den zelfden toeſtant des gemoedt, daar ik ſedert eenigen tydt in geweeſt heb; uittermaaten gedrukt met een gevoelen van ſchuldt, onreinheit, en blindtheit. *De ongerechtigheden, die my op de hielen zyn, omringden my, de zonden myner jonkheit zyn my ordentelyk voor oogen geſtelt; zy zyn over myn hoofdt gegaan, als een ſwaare laſt zyn zy my te ſwaar geworden.* Alle de bedryven van myn voorgaande leven ſchynen met zonde en ſchuldt bedekt; en die welke ik op de aller gemoedelykſte wyze volbracht hebbe, vervullen my nu met ſchaamte en verwarringe, zoo dat ik myn aangezichte niet durve opheffe. O! wat *hoogmoedt*, *zefs-zoekinge*, *geveinſtheit*, *onkunde*, *bitterheit*, en *Party-yver*; gebrek van *liefde*, *openhar-*

tigheit, *zachtmoedigheit*, en *vriendelykheit*, hebben myne pogingen om Godtvrucht en deucht te bevorderen niet vergezelt; en dat zelfs, wanneer ik reden heb te gelooven, dat ik waare bystant genoot van boven, en eenige zoete onderhandelingen hadt met den Hemel! Maar helaas! wat *bedorvene inmengsels* hebben myne beste plichten niet vergezelt!

[De naast volgende zeven dagen, zyn zyne duisterheit en benaauwtheit hem ten meerendeele by gebleven: maar hy hadt eenige tusschenpoozen van verligtenis en troost. Hy spreekt van een groot deel van zyn tydt doorgebracht te hebben in swaaren arbeidt, in het bouwen van een kleine Hut om onder de *Indianen* te woonen, waar in hy op zich zelf mocht konnen leven; hebbende zoo het schynt, tot hier toe by eenen armen *Schotschman* ingewoont, gelyk hy in den zoo even gemelden Brief aanmerkt; en naderhandt, voor dat zyn eigen huis woonbaar was, heeft hy in een Hut gewoont onder de *Indianen*.]

Op *Woensdag*, den 18den van *Mey*, myne omstandigheden zyn zoodanig, dat ik geen troost hebbe van eenigerhande soort, dan het gene ik in Godt geniete. Ik woone in eene allereenzaamste wildernisse; en hebbe maar een' enkelden Persoon daar ik by verkeere, die *Engelsch* spreken kan. * De meeste taal die ik hoore is *Hooglandtsch-Schotsch*, of *Indiaansch*. Ik hebbe geen mede-Christen daar ik myn gemoedt aan uitboezemen, of

* Deze Persoon was Mr. *Brainerds* Tolk, zynde een verstandig Jong *Indiaan*, van *Stockbridge*, wiens naam was *Johan Wauwaumpequunnaunt*, welke in den Christelyken Godtsdienst was onderwezen door Mr. *Sergeant*, en die gewoont hadt by den Eerwaardigen Mr. *Williams* van *Long Meadow*, en door hem verder onderwezen, op kosten van Mr. *Hollis* van *London*; en verstondt beide het *Engelsch* en het *Indiaansch* zeer wel, en schreef een goede handt.

of myne geeſtelyke droeffeniſſen bloodt leggen kan, of met wien ik lieffelyk kan raadtpleegen in het ſpreeken van hemelſche dingen, noch my te ſamen in gebeden kan vervoegen. Ik leef ook zeer armelyk, ten aanzien van de genietingen en vertrooſtingen van dit leven; myn meeſte ſpyze beſtaat in gekookt Koorn, Water en Bry, enz. Ik ſlaape op een bos ſtroo, en myn werk is ſwaar en moeielyk, en hebbe weinig blykbaare vrucht, om my te trooſten. De *Indiaanſche* zaken zyn zeer moeielyk; zy hebben geen Landt om van te leven, dan dat de *Hollanders* zich aanmatigen, en daar zy hen dreigen af te jagen; zy hebben geen bezorgtheit voor de zielen der arme *Indianen*; en, zoo veel ik vernemen kan, zoo haaten zy my, om dat ik voor dezelve Predike. —— Doch het gene alle myne moeielykheden ſwaar om te dragen doedt zyn, is, dat *Godt zyn aangezichte voor my verbergt.*

Op *Donderdag*, den 19den van *Mey*, bracht ik het grooſte gedeelte van den dag door in naarſtig Studeeren; maar was op tyden zoodanig beklemt, dat ik haaſt nergens anders aan konde denken, dan aan myne geeſtelyke blindtheit, onkunde, hoogmoedt, en elende. Ach! ik hebbe veel reden dat Gebedt op te heffen, *Heere, gedenk niet der zonden myner jonkheit.*

Op *Vrydag*, den 20ſten van *Mey*, was ik een gedeelte van den dag zeer beangſt, maar omtrent den avondt hadt ik eenige trooſtelyke overdenkingen, over Jez. XL: 1. en genoot veel verkwikkinge in het Gebedt. Daar na verhefte myne ziele zich zoodanig uit de *diepe Wateren*, dat ik in Godt konde juichen; ik zag dat 'er in den gezegenden Godt een genoegſaame ſtoffe van vertrooſtinge was.

[De negen naaſt volgende dagen waren zyne beſwaarenisſen ten meerendeele verligt; doch op eene verſchillende wyze; hebbende op ſommige tyden aanmerkelyke

vertrooftingen, en zynde op andere tyden meer neergedrukt. De dag daar aan volgende, zynde *Maandag*, den 30[sten] van *Mey*, ging hy een reize doen naar *Nieuw-Jerfey*, ten einde om met de Commiffariffen te raadtplegen, dewelke hem in de zaken van zyne Zendinge gebruikten. * Hy volbracht zyn reize daar na toe in vier dagen, en kwam op *Donderdag* ten huize van Mr. *Burr* in *Nieuwark*. Hy was op zyne reize den meeften tydt in de diepte van fwaarmoedigheit, en onder zoodanige benaauwtheden, als die alreede gemeldt zyn. Op *Vrydag* reedt hy naar *Elizabeth-Town*; en op *Saturdag* naar *Nieuw-Jork*; en van daar op zyn te rug reis kwam hy te *White-Plains*; alwaar hy den *Sabbath* overbracht, onder eene aanmerkelyke maate van Goddelyke vertrooftinge, en byftant in openbaare Dienften. Op *Maandag* reedt hy omtrent 60 mylen naar *Nieuw-Haven*. Hier zocht hy zich te bevredigen met het gezag van de Hoogefchoole; en bracht deze Week door met zyne Vrienden te bezoeken in die geweften, op zyn te rug reize tot *Saturdag* toe, zynde toen in eene trooftelyke geftalte des gemoedts. Op *Saturdag*, raakte hy, op zyne reize van *Stockbridge* naar *Kaunaumeek*, in de Boffchen verdwaalt, zoo dat hy den gantfchen nacht moeft leggen in de open lucht; maar vondt fmorgens zeer gelukkig het rechte padt, en kwam des *Ruftdaags*, den 12[den] van *Juny* by zyne *Indianen*; en ondervondt eene grooter onderfteuninge in het Prediken voor hen, dan hy federt zyn eerfte komfte tot hen ooit ondervonden hadt.]

[Van deze tydt af is hy het onderwerp van onderfcheidene geftalten en oeffeningen des gemoets geweeft: doch het fchynt dat het veelzins op dezelfde wyze met

* Zyne onderhandelinge met de Commiffariffen was nu om Orders van hen te ontfangen, tot oprichtinge van een School onder de *Indianen* te *Kaunaumeek*; en dat zyn Tolk tot Schoolmeefter mocht aangeftelt worden; het welk ook zoo gefchiedt is.

met hem geweeſt is als te voren, van zyn eerſte kom-ſte te *Kaunaumeek*, tot dat hy in zyn eigen huis trok, (zynde een kleine Hut, welke hy voornamentlyk met zyn eigen handen, met lang en ſwaar arbeidt, gemaakt hadt) het welk omtrent zeven Weken geweeſt is van dezen tydt af. Een groot gedeelte van deze tydt was hy zeer neerſlachtig en door ſwaarmoedigheit gedrukt, en ſomtydts wel op een gantſch uitnemende wyze; zyne ſwaarmoedigheit werkte op de zelfde wyze, als op voorgaande tyden verhaalt is. Hoe het met hem geweeſt is in die donkere tyden, beſchryft hy zelfs verder in zyn Dag-boek, op den 2den van *July*, op de navolgende wyze. *Myne ziele is, en heeft ſedert een langen tydt geweeſt in eenen erbarmelyken toeſtandt, een reeks van droeffeniſſen, van verſcheide ſoorten, doorwadende. Somtydts ben ik zoodanig neergedrukt geweeſt, onder een gevoelen van myne geringheit, en oneindige onwaardigheit, dat ik my geſchaamt hebbe, dat iemant, zelfs de minſte van myne mede-ſchepſelen, zoo veel als eene gedachte omtrent my beſteedde; en hebbe op ſommige tyden, terwyl ik door de dicht begroeide Vaaren wandelde, gewenſcht, dat ik als een van dezelve in eeuwige vergetelheit mocht zyn. Ook heb ik in dezen toeſtant, ſomtydts, byna beſloten, nooit iemant van myne bekenden meer te willen zien; en dacht dat ik het waarlyk niet zoude konnen doen, met een opgeheeven aangezichte; verlangende in de ver-afgelegenſte plaatſe van de weereldt te zyn, afgeſcheiden van alle myne Vrienden, op dat ik niet meer gezien, of van my gehoort mocht worden. Somtydts is de overweginge van myne onkunde een middel geweeſt van myn groote benaauwtheit. En inzonderheit is myne ziele in angſt geweeſt met vreeze, ſchaamte, en ſchuldt, dat ik ooit gepredikt, of eenige gedachten daar van gehadt hebbe. Somtydts is myne Ziele in beklemtheit geweeſt, over het voelen opryzen van*

eenige byzondere verdorventheden, welke als een krachtige ruisbeeke, met geweldt, doorbraken; wordende my ter zelver tydt duizenden van voorgaande zonden en dwaasheden onder het ooge gestelt, in alle derzelver afschuwelykheit en verswaaringen. En deze alle gepaart gaande met zulke uitwendige omstandigheden als de myne voor tegenwoordig zyn; ontbloot van de meeste gerieffelykheden des levens, en, ik mach zeggen, van alle de vermaaken van het zelve; zonder een eenigen Vriendt, om myne droeffenissen aan te verhaalen; en somtydts zonder eenige plaatse van afzonderinge, daar ik myne ziele voor Godt ontlasten kan, het welk alles veel tot myne benaauwtheit toegebracht en geholpen heeft. Maar inzonderheit, nu onlangs, is myn groote swaarigheit geweest, een soort van zorgeloosheit en onachtsaamheit des gemoedts, waar door ik geneigt geweest ben tot ongevoeligheit en beuzelen, en deze gesteltheit des gemoedts is geduurig vergezelt geweest met groote schuldt en schaamte; invoegen ik somtydts verschrikt was, my zelven zoo ongelykformig met den gezegenden Godt te bevinden; ja ook dacht, dat ik onder alle myne beproevingen hoe langer hoe erger wierdt; en niets heeft myne ziele meer doorwondt, als even dit. Ach! indien ik eenen van Godts Uitverkorenen ben, gelyk ik door oneindige genade vertrouwe te zyn, dan bevinde ik waarlyk, dat de rechtvaardigen naauwelyks Zalig worden.

Het is blykelyk, dat een voornaame oorzaak van die benaauwende duisterheit des gemoedts, waar meede hy te *Kaunaumeek* zoo zeer geoeffent is geworden, geweest is, de nadenkinge van zyne voorgaande dwaalingen en onbezonnen yver op de *Hooge-Schoole*, ter tydt van de onlangse Godtsdienstige Beroeringen in het landt. En daarom heeft hy in dit Jaar zyne poogingen aangewendt om zich met de Regenten van het *Collegie* te verzoenen, welken hy te dier tydt beledigt hadt. Want of schoon

ſchoon hy in de Maandt *Juny*, te *Nieuw-Haven*, eene bevrediginge gezogt hadt, zoo heeft hy nochtans in het begin van *July* een andere Reize derwaarts gedaan, en zyne poogingen tot dat einde vernieuwt; maar alles te vergeefs.

Of ſchoon hy een groot deel van dien tydt, daar ik nu van ſpreek, neerſlachtig en ſwaarmoedig was, zoo heeft hy nochtans veele tuſſchenpoozen van trooſt, bedaarde ſtilheit, en onderwerpinge des gemoedts gehadt, als ook gewoonelyk eene byzondere onderſteuninge in openbaare Dienſten, daar hy in zyn Dag-boek van ſpreekt. De wyze hoe hy inzonderheit eens uit zynen droevigen toeſtant geredt wierdt is waardig gemeldt te worden in zyn eigen woorden, in zyn aanteekeninge op den 25ſten *July*, welk zyn als volgt: *Ik hadt weinig, of geen opzettelyk voornemen tot een leven van heiligheidt; en was byna gereedt myne hoope om voor Godt te leven te laten vaaren O! hoe akelig en donker zag het 'er niet uit, te moeten denken voor eeuwig onheilig te moeten zyn! Dit konde ik niet dragen. Het zuchten en geroep myner ziele was dat van den Pſalmiſt*, Pſal. LXV: 4. Ongerechtige dingen hebben de overhandt over my: *maar wierdt eenigermaaten geredt, door eene trooſtelyke overdenkinge van Godts Eeuwigheit, dat Hy nooit een begin gehadt hadt*, enz. *Waar uit ik gebracht wierdt, om my zoodanig over zyne Grootheit, Macht*, enz. *te verwonderen, dat ik ſtille ſtondt, en den Heere loofde over zyne eigene heerlykheden en volmaaktheden; en of ſchoon ik een onheilig ſchepſel was, (en al moeſt ik zulks voor eeuwig blyven) zoo was myne ziele echter getrooſt in de beſchouwinge, en bevattinge van een eeuwig, oneindig, machtig, en heilig Godt.*]

Op *Saturdag*, den 30ſten van *July*, des avondts trok ik in *myn eigen huis*, en bleef dien nacht daar

in ſlaapen. Ik bevondt het veel beter te zyn, den tydt alleen in myne eenzaamheit door te brengen in myn eigen huis, als in de Hutte daar ik te voren was.

Op des *Heeren-dag*, den 31ſten van *July*, gevoelde ik my in een veel trooſtelyker toeſtant, dan eenige dagen te voren. Gedankt zy de Heere, dat Hy my eene plaatſe van afzonderinge gegeven heeft. O! of ik 'er Godt in vinden, en dat hy voor eeuwig by my woonen mocht!

Op *Maandag*, den 1ſten van *Auguſtus*, arbeide ik weder aan myn Huis. Ik gevoelde eene zoetigheit in Godt te dienen, en dacht dat het de moeite wel waardig was, Hem na te volgen door duizendt ſtrikken, Woeſtynen, en de doodt zelve. O! dat ik de heiligheit altydt mocht najagen, ten einde om Godt ten vollen gelykformig te worden. Genoot eenigen trooſt in het verborgen Gebedt, ſchoon ik ook groote droefheit hadt.

Op *Dingsdag*, den 2den van *Auguſtus*, trachtte ik noch ſteedts myn toeſtant trooſtryker te maken, ten aanzien van myn huis en wooninge. Ik arbeide onder veel geeſtelyke angſt; het ſcheen my toe, dat ik waardig was uit de weereldt gedreven te worden; doch vondt evenwel eenigen trooſt, *in myne zaken en geval aan Godt te bevelen. Het is my goedt verdrukt te worden*, op dat ik geheel aan deze weereldt, en aan alles wat 'er in is, mach ſterven.

Op *Woensdag*, den 3den van *Auguſtus*, bracht ik den meeſten tydt van den dag door met ſchryven, en genoot veel trooſtelyk gevoel in Godtsdienſtige oeffeningen. Ik ben nu door Godts goedtheit ongeſtoort in myne eenzaamheit, en vinde myne afgezondertheit vertrooſtende te zyn. Ik hebbe ſedert eenige dagen meer gevoelige verkwikkinge in Goddelyke en Hemelſche dingen genoten, dan eenigen tydt voorheenen. Ik verlange

lange na heiligheit, ootmoet en zagtmoedigheit. O! dat het Godt behagen mocht my in ſtaat te ſtellen, *in vreeze te wandelen den tydt myner inwooninge*, en altydt *voor Hem te leven!*

Op *Donderdag*, den 4den van *Auguſtus*, wierdt ik bekwaam gemaakt, den geheelen dag door veel te bidden, en ondervondt, door Godts goedertierenheit, groote gezetheit en ingeſpannenheit des gemoedts in die pligt, als ook eenig vermoogen om in myne ſmeekingen te volharden; en hadt eenige bevattingen van Goddelyke dingen die zeer opwekkende waren, en my moedt en dapperheit gaven. Ik bevinde het goedt te zyn in *de poogingen om te bidden te volharden*, wanneer ik met geen *volhardinge*, dat is lang achter een het Goddelyke Wezen met biddingen aanloopen kan. Ik hebbe doorgaans bevonden, dat hoe meer ik in het verborgen Gebedt ben, hoe meer ik luſt hadde daar in te zyn; en meer van den Geeſt des Gebedts genoot; als ook dikwyls het tegendeel ondervonden, wanneer ik door reizen, of anderzins, veel van eene ſtille afzonderinge berooft was. Een tydige en ſtantvaſtige volbrenginge van verborgene Plichten, op haare gezette uuren; en een zorgvuldig gebruikmaken van den tydt, ieder uure van denzelven doorbrengende met eenigen nuttigen arbeidt, het zy met 't herte, met het hoofdt, of met de handen, zyn uitnemende middelen van geeſtelyke vrede en vrymoedigheit voor Godt. 't Is waar, *Chriſtus*, alleen, is *onze vrede*, en in Hem hebben wy de vrymoedigheit, ende den toegang met vertrouwen tot Godt; maar een goede en onergerlyke Conſcientie, is eene uitnemende voorbereidinge, tot eene naderinge tot de Goddelyke tegenwoordigheit. Daar is een groot onderſcheit tuſſchen een *vertrouwen op zich zelf*, en het *eigen rechtvaardig zelfs-behagen* (in onze plichten, geſtalten, en geeſtelyke genietingen) daar Godtzalige zielen zig ſomtydts aan ſchuldig maken; en tuſſchen die *heilige Vrymoedig-*

heit, ontſtaande uit het getuigeniſſe eener goede Conſcientie, het welk de Godtvruchtige *Hiskia* hadt, wanneer hy zeide, *Och! Heere, gedenk doch. dat ik voor uw aangezichte in waarheit, ende met een volkomen herte gewandelt, ende dat goedt in uwe oogen is gedaan hebbe. Dan zoude ik niet beſchaamt worden*, zegt de heilige Pſalmiſt, *wanneer ik merken zoude op alle uwe Geboden.* Het doorbrengen van onzen tydt *met* en *voor Godt*, is de weg om in vreede op te ſtaan en neder te liggen.

[De naaſt volgende acht dagen, is hy de meeſte tydt in eene zeer trooſtelyke geſtalte gebleeven, hebbende zyn gemoedt geveſtigt en verbonden in den Godtsdienſt; Godt meenigmaal dankende, dat Hy hem een kleine Hutte gegeven hadt, daar hy op zich zelven in woonen, en eene gelukkige afzonderinge in genieten konde, vry van alle geraas en verſtooringe; en daar hy alle uuren van den dag zyne Studien aan eene zyde leggen, en zynen tydt in het opheffen zyner ziele tot Godt, om geeſtelyke zegeningen, doorbrengen konde.]

Op *Saturdag*, den 13den van *Auguſtus*, wierdt ik, in het verborgen Gebedt bekwaam gemaakt myne ziele tot Godt op te heffen in begeerte en vermaak. Het was waarlyk eenen gezegende tydt voor myne ziele. Ik ondervondt den trooſt van eenen Chriſten te zyn; *ik achtte het lyden dezes tegenwoordigen levens niet waardig vergeleken te worden*, met de heerlykheit van de Goddelyke genietingen, zelfs in deze weereldt. Alle myne voorledene droeffeniſſen ſcheenen op eene lieffelyke wyze te verdwynen, ende ik *gedacht de benaauwtheit niet meer*, wegens *de blydtſchap.* O! hoe lieffelyk, en met wat teederheit, hangt en vertrouwt de ziele niet op den *Rotsſteen der eeuwe*, op zulk eenen tydt, dat Hy haar niet begeven noch verlaaten zal; maar dat Hy alle dingen ten haa-

haaren goede zal doen medewerken, enz. Ik verlangde, dat anderen mochten weten wat een goede Godt de Heere is. Myne ziele was vol teederheit ende liefde, zelfs omtrent myne doodelykſte vyanden; ik verlangde, dat zy aan die zelfde genade en barmhertigheit deel mochten hebben. Ik verlangde, en hadt een welgevallen, dat Godt met my, en met alle andere dingen, mocht doen zoo als het Hem zelfs behaagde. Ik gevoelde my uitnemende ernſtig, bedaart, vreedtſaam, en bemoedigt om de heiligmakinge na te jagen, zoo lange als ik leefde, wat ſwaarigheeden en beproevingen 'er ook in mynen weg mochten opdoen. De Heere helpe my altydt zulks te mogen doen! *Amen. Amen.*

Op des *Heeren-dag*, den 14^{den} van *Auguſtus*, genoot ik veel meer ruimte en vryheit in 't openbaar, als in 't verborgene. Godt deede my met eenen gevoeligen indruk van Goddelyke en Hemelſche dingen ſpreeken; maar beſpeurde geen merkelyke uitwerkingen.

Op *Maandag*, den 15^{den} van *Auguſtus*, bracht ik het grootſte gedeelte van den dag door in Voeder te bezorgen voor myn Paardt, tegen den Winter. Ik genoot ſmorgens niet veel trooſt; was zeer zwak na het lichaam den gantſchen dag door, en dacht dat dit brooze lichaam haaſt in het ſtof zoude nedervallen; en hadt eenige waare bevattingen van eenen ſpoedigen overgang in eene andere weereldt. In dezen zwakken ſtaat des lichaams, was ik niet weinig verlegen, uit gebrek van noodig voedtſel. Ik hadt geen broodt, noch konde het niet bekomen. Ik ben genootſaakt om tien of vyftien mylen ver te moeten gaan, of te zenden, voor al het broodt dat ik nuttige; en ſomtydts is het, wanneer ik wat veel gelyk bekome, beſchimmelt en zuur, eer ik het opgegeten hebbe; en dan heb ik wederom gantſch geen voor eenige dagen achter een, uit gebrek van gelegentheit om het te laaten haalen, en dat ik myn Paardt in de Boſſchadien niet vinden kan om het zelfs te haalen: en dit is tegen-
woor-

woordig myn geval. Maar ik hadt door Godts goedtheit wat *Indiaansch Meel*, van 't welke ik kleine Koeken bakte en fruitte. Ik gevoelde my echter in myne omstandigheden vergenoegt, en troostelyk aan Godt onderworpen. In het Gebedt genoot ik groote ruimte en vryheit; en dankte Godt voor myne tegenwoordige omstandigheden zoo blymoedig, als of ik eenen Koning ware geweest; en my dacht, ik hadde eene gesteltheit om vergenoegt te zyn in alle omstandigheden. Gelooft zy Godt voor zyne goedertierenheit.

[Hy was de overige dagen van de Week zeer zwak naar het lichaam, en met swaare pyn bezet; en was nochtans genootsaakt alle dagen swaar te arbeiden, om Voeder te bezorgen voor zyn Paardt; uitgenomen eenig gedeelte van dien tydt, dat hy zoo ziek was, dat hy noch Werken noch Studeeren konde. Maar hy spreekt van verlangens na heiligheit, en volmaakte gelykformigheit met Godt; klaagt dat hy weinig van Godt genoot; doch zegt evenwel, dat dit weinigje hem beter was, als de geheele Weereldt. In zyn Dag-boek, op *Saturdag*, zegt hy, *Ik was wat swaarmoedig*; en voegt daar by, *Ik kan nooit getroost zyn, dan wanneer ik myne ziele na Godt gevoele uit te gaan: indien ik niet heilig kan worden, dan moet ik nootsakelyk voor eeuwig elendig zyn.*]

Op des *Heeren-dag*, den 21sten van *Augustus*, was ik in myne morgen-dienst zeer beklemt; en myne gedachten scheenen overal, tot aan de einden der aarde, verstrooit te zyn. Des middags viel ik voor den Heere neder, zuchtende onder myne snoodtheit, onvruchtbaarheit en doodigheit, en gevoelde my als of ik aan Zielen-moordt schuldig was geweest, in het spreken tot onsterffelyke zielen op zulk een wyze als ik gedaan hadt. Na den middag, behaagde het Godt my zynen bystant te

ver-

verleenen, en wierdt bekwaam gemaakt myne Toehoorders voor oogen te ſtellen, de natuure en de nootſaakelykheit der waare Bekeeringe, enz. Daar na gevoelde ik eenigzins een herte van dankbaarheit aan Godt. Des avondts was ik zeer ziek en vol pyn; en myne ziele treurde, dat ik zoo veel tydt, tot zoo weinig nuttigheit hadt doorgebracht.

Op *Maandag*, den 22ſten van *Auguſtus*, bracht ik den meeſten tydt van den dag met ſtudeeren door; en bevondt myne lichaams krachten eenigermaten herſtelt. Ik hadt eenige gezette en yverige uitgangen des herten na heiligheit, en zeer klaare ontdekkingen van myne allenthalvige onmacht, om die in myn zelven te konnen werken; maar dat dezelve geheel aan Godts macht was toete ſchryven. O! met wat eene teederheit vervult de liefde en de begeerte tot heiligheit de ziele niet! Ik worſtelde uit myn zelven te gaan tot Godt, of liever eene gelykformigheit met Hem te bekomen: maar helaas! ik kan niet eene elle tot myne lengte in de genade toedoen. Evenwel kan myne ziele niet nalaten daar om te ſtryden, of ten minſte te zuchten en te treuren, dat zy 'er niet om ſtryden, en meer heiligheit des herten bekomen kan. Des avondts beſteede ik eenigen tydt in myn arme volk te onderwyzen. Och! of Godt zich over hunne zielen mocht ontfarmen!

Op *Dingsdag*, den 23ſten van *Auguſtus*, bracht ik den voordenmiddag door met Studeeren, en genoot eenige ruimte daar onder. Na-middag predikte ik op eene andere plaatſe; trachtte veel in het Gebedt te zyn, maar vondt niet veel zoetigheit noch ingeſpannenheit des gemoedts. Omtrent den avondt was ik zeer afgemat, en deze droevige weereldt moede. De gedachten des doodts en der onſterffelykheit waren zeer begeerlyk, en verkwikten zelfs myne ziele. Dit versje bleef my met groot genoegen geduurig in den zin:

Kom

Kom Doodt, geef my de handt, ik wil niet voor u
 ſchroomen,
Maar Kuſſ' u banden reets, eer dat zy tot my koomen.
 't Is zaligheit voor my, dat ik eens ſterven moet:
 En daarom is 'er niets, dat my u vreezen doet:
Meint gy, dat uwen Zeis, of Pyl, my zal verſlinden?
O! Neen, de Doodt doedt my 't onſterf'lyk leven
 vinden.

In het avondt Gebedt, behaagde Godt tot myne ziele te naderen, ſchoon ik zeer zondig en onwaardig was. Ik wierdt bekwaam gemaakt met Godt te worſtelen, en in myne ſmeekingen om genade te volharden. Ik ſtortte myne ziele uit voor de geheele weereldt, voor vrienden, en voor vyanden. Myne ziele was niet zoo zeer bezorgt voor zielen, als zoodanig aangemerkt; maar veel eer voor Chriſtus Koninkryke, dat het in de weereldt openbaar mocht worden, en dat Godt op den gantſchen aardtbodem bekent mocht wezen Godt te zyn. Ach! ik haatte de gedachte van *Partyſchap* in den Godtsdienſt! De Waarheit Godts worde maar openbaar, overal waar die is; en laat Godt de eere hebbe tot in eeuwigheit! *Amen.* Dit was my waarlyk een trooſtelyke tydt: my dacht, dat ik een kleine voorſmaak hadt van, en eene waare luſt tot de genietingen en bezigheden van den Hemel. O! dat myne ziele 'er meer voor geſchikt en bekwaam gemaakt mocht worden!

Op *Woensdag*, den 24ſten van *Auguſtus*, bracht ik eenigen tydt door met Studeeren, en met het Gebedt. Naderhandt wierdt ik in eenige noodtzakelyke bezigheden, op eene andere plaatſe, gebruikt. Omtrent den avondt, vondt ik een weinig tydt tot eenige byzondere Studien. My dacht, indien Godt tot my zeide, *laat af van eenige voorzorge voor dit leven te maken; want gy zult binnen weinige dagen uit de tydt in de eeuwigheit overgaan*, dat myne ziele van blydtſchap zoude opſpringen.

O!

O! dat ik beide *begeren mocht ontbonden te worden en met Chriſtus te zyn*, *en ook met lydtſaamheit hopen alle de dagen mynes ſtrydts*, *tot dat myne veranderinge kome!* Maar helaas! ik ben zeer ongeſchikt voor het werk en de gelukzaligheit van den Hemel. O! dat ik meer geheiligt mocht worden!

Op *Donderdag*, den 25ſten van *Auguſtus*, was ik ten deele beezig met Studeeren, en ten deele met arbeiden buiten myne plaatſe. Ik bevinde het onmogelyk te zyn vrede en ſtilheit des gemoedts te genieten, zonder eene zorgvuldige gebruikmakinge van den tydt. Dit is waarlyk eene navolginge van Godt en van Chriſtus Jezus; *Myn Vader werkt tot hier toe*, *en ik werke ook*, zegt Hy. Maar willen wy evenwel Gode gelykformig zyn, dan moeten wy onzen tydt voor Hem beſteden. Ik verlange dagelyks om in het volmaakte licht en liefde te woonen. En ondertuſſchen treurt myne ziele, dat ik zoo weinig voortgang make in de genade, en in de bereidinge voor de weereldt der gelukzaligheit. Ik zie en weete, dat ik eenen zeer dorren Boom ben in Godts Wyngaart, en dat Hy billyk zoude mogen zeggen, *Houdt hem uit*, enz. O! dat Godt my meer levendig en ſterk wilde maken in de genade, om zyn eigene heerlykheits wille! *Amen.*

[De twee volgende dagen was hy in eenigen noodigen arbeidt zeer bezig, waar in hy zich zelven uitnemende afmatte. Hy ſchynt op deze dagen diepe bezeffens van de ydelheit der Weereldt, en aanhoudende verlangens na heiligheit, en meer vuurigheit des geeſtes in den Dienſt van Godt, gehadt te hebben.]

Op des *Heeren-dag*, den 28ſten van *Auguſtus*, was ik zeer gekwelt met eenige Ongodtsdienſtige *Hollanders*. Alle hunne redenen waren over weereldtſche din-

dingen, het welk geen kleine oeffeninge was voor myn gemoedt. Ach! wat een *Helle* zoude het zyn, eene eeuwigheit met zulke menſchen te moeten doorbrengen! Wel mocht *David* zeggen, *Ik hebbe gezien de gene die trouwelooslyk handelen: ende het verdroot my.* Doch gelooft zy Godt, dat de *Hemel* een plaatſe is *waar in niets zal ingaan dat onrein is.* O! ik verlange na de heiligheit van die Weereldt! De Heere make my daar voor geſchikt!

[Des anderen daags is hy naar *Nieuw-Jork* getrokken. De twee eerſte dagen van zyne reize is hy wat neerſlachtig geweeſt; doch ſchynt evenwel de gevoelige tegenwoordigheit van Godt eenigermaten genooten te hebben.]

Op *Woensdag*, den 31ſten van *Auguſtus*, reedt ik naar *Bethlehem*; was in eene verkwikkelyke en ernſtige, en, zoo ik vertrouwe, Chriſtelyke geſtalte, toen ik daar kwam. De eeuwige dingen hadden alle myne gedachten ingenomen; en ik verlangde om in de Weereldt der Geeſten te zyn. O! hoe zalig is het, alle onze gedachten verſlonden te hebben in die Weereldt; en zich eenen ernſtigen bedachtſamen Vreemdeling in deze benede Weereldt te bevinden, naarſtig zoekende eenen weg daar door heenen te bekomen; namentlyk den beſten, en zekeren weg naar het Hemelſche *Jeruzalem!*

Op *Donderdag*, den 1ſten van *September*, reedt ik naar *Danbury*. Was van daag meer doodig en neerſlachtig van geeſt, dan giſteren. Ik gevoele my waarlyk altydt getrooſt, wanneer Godt den doodt, en de dingen van eene andere Weereldt, aan myn gemoedt verzelfſtandigt: wanneer myn herte van de dingen dezer Weereldt afgetrokken, en op Godt bepaalt wordt, dan is myne ziele geruſt.

[Ver-

[Vervolgens heeft hy zyne reize voortgezet, en kwam de naaſt volgende *Maandag* te *Nieuw-Jork*. Na dat hy daar twee of drie dagen vertoeft hadt, is hy naar *Nieuw-Haven* getrokken, om aldaar te zyn tegen dat de Studenten hunne graden in de Studie zouden aannemen; en op *Vrydag* is hy te *Horſe-Neck* aangekomen. Ondertuſſchen klaagt hy veel over de doodigheit, en gebrek van vuurigheit en ernſt in de oeffeninge van zynen Godtsdienſt: doch ſpreekt evenwel ook, van tydt tot tydt, van zyn genieten van geeſtelyke opgewektheit, en verkwikkinge in de verkeeringe met Chriſten-Vrienden, van byſtant en onderſteuninge in openbaare Dienſten, enz.]

Op *Saturdag*, den 10den van *September*, reedt ik ses mylen ver, en Predikte voor eene aanmerkelyke Vergaderinge van menſchen. Ik genoot, inzonderheit omtrent het einde van de Predikatie, eenige byſtant, vryheit en ruimte. Naderhandt trachte ik, in byzondere ſamenſpraken, de Heiligheit, de Ootmoedigheit, de Zachtmoedigheit, enz. als zynde het Wezen van den Godtsdienſt, te bevorderen; en om eenige woelige Perſonen, welke my toeſchenen gedreven te worden door eenen ongemerkten geeſtelyken hoogmoedt, te bedaaren en te maatigen. Helaas! in wat uitterſten zyn de menſchen niet genegen te loopen? Ik keerde weder naar *Horſe-Neck*, en gevoelde my des avondts zeer ernſtig, en onder eenen verkwikkelyken indruk.

Op des *Heeren-dag*, den 11den van *September*, Predikte ik des achter-middags, uit Tit. III: 8. *Dit is een getrouw Woordt, ende deze dingen wil ik dat gy ernſtelyk beveſtigt, op dat de gene die in Godt gelooven, zorge dragen om goede Werken voor te ſtaan*, enz. My dunkt, dat Godt my nooit meer bekwaam gemaakt heeft om de waare Godvrucht uit te beelden, en om de valſche vertooningen van dezelve, te gelyk met den wilden Par-

ty-yver, geestelyken Hoogmoedt, enz. met klaarheit en teederheit te ontdekken, zoo wel als de Waanwysheit, en derzelver oorspronk, namentlyk, de onkunde van het herte, open te leggen. Des avondts deedt ik veel moeite, in byzondere samensprekingen, om eenige verwarringen weg te nemen, welke ik onder het volk bespeurde.

Op *Maandag*, den 12den van *September*, reedt ik naar Mr. *Mills* te *Ripton*. Hadt eenige angstige uuren, maar was evenwel een gedeelte van den dag in eene zeer troostelyke gestalte. Ik ondervinde, dat *wy door groote verdrukkingen* en *beproevingen in het Koninkryke der hemelen*, of de *poorten van het Paradys*, *moeten ingaan*. Indien myne ziele maar heilig konde zyn, en dat Godt niet onteert mocht worden, dan dunkt my dat ik alle droeffenissen zoude konnen dragen.

Op *Dingsdag*, den 13den van *September*, reedt ik naar *Nieuw-haven*; zynde somtydts zeer neerslagtig, en niet in de verkwikkelykste gestalte. Herbergde te ...... Hadt eenige nuttige en Christelyke Samenspraak, enz. Ik bevinde, of schoon myne inwendige beproevingen groot zyn, en een eenzaam leven dezelve groot voordeel doedt hebben om zich neder te zetten, en tot in de inwendigste schuilplaatsen van de ziele in te dringen, dat het evenwel beter is alleen en eenzaam te zyn, dan belemmert te wezen met geraas en rumoer. Ik bevinde het zeer beswaarlyk te zyn, eenig gevoelen van Goddelyke dingen te bewaaren, terwyl ik van plaatse tot plaatse trekke, door nieuwe voorwerpen afgetrokken, en met zorge en bezigheit, vervult worde. Een vastgestelde bestendige bezigheit, is best geschikt voor een leven van naauwkeurige Godtvrucht.

Op *Woensdag*, den 14den van *September*, zoude ik mynen graadt in de Studie moeten ontfangen hebben; doch Godt vindt het goedt my dien te weigeren. En of schoon ik grootelyks bevreest was, met angst en verwarringe vervult te worden, wanneer ik myne *Classen makkers*

kers de hunne zoude zien ontfangen; nogtans behaagde Godt my, even op dienzelven tydt wanneer het gefchiede, met ftilheit en onderwerpinge te doen zeggen, *de Wille des Heeren gefchiede.* Ik hebbe waarlyk myn gemoedt, door Godts goedertierenheit, haaft nooit zoo ftil, bedaart, en voor eenigen tydt zoo trooftelyk bevonden. Ik hebbe lang voor deze gelegentheit gevreeft, en verwachtte dat myne ootmoedigheit, zachtmoedigheit, lydtfaamheit, en onderwerpinge grootelyks beproeft zouden worden: * maar bevondt meer genoegen en Goddelyke vertrooftinge als ik verwacht hadt. Ik gevoelde my van daag in het verborgen Gebedt met een dierbaar Chriften-Vriendt in eenen zeer geeftelyken ernft, teederheit, en aandoeninge.

Op *Donderdag*, den 15[den] van *September*, hadt ik eenige voldoeninge in de Predikanten te hooren redenvoeren, enz. Het is my altydt tot trooft Godtvruchtig en geeftelyk gefprekken te mogen hooren. O! dat de Leeraaren, en het Volk, meer geeftelyk en Gode toegewydt waren. Omtrent den avondt heb ik, door aanraden van eenige Chriften-Vrienden, de volgende aanmerkingen in gefchrift, aan den *Rector* en *Opzienders* van de Hoogefchoole, overgegeven, (welke zaakelyk dezelfde zyn, die ik voormaals uit eige beweeginge den *Rector* aangeboden, en hem gefmeekt hadt te willen aannemen) en dit dede ik, op dat ik, zoo 't mogelyk ware, alle ergerniffen en gelegentheden daar toe, ocht wegnemen van de genen die gelegentheden zoeken. Het gene ik hen overhandigde luidt als volgt.

„Na-

* Zyne beproevinge was hier in te grooter, dat, hadde het niet geweeft om het misnoegen van de Regenten van 't Collegie, hy op dien dag met zyne Claffen-makkers in de openbaare Eere die zy ontfingen, niet alleen gedeelt, maar by die gelegentheit aan het *hoofdt* van die Claffis verfchenen zoude hebben, dewelke, indien hy met hen geweeft hadde, het talrykfte geweeft zoude hebbe, die ooyt in dat Collegie de graden aangenomen hadt.

„ Nademaal ik in tegenwoordigheit van verſcheide „ Perſonen, rakende Mr. *Whittelſey*, een van de „ Opzienders van het *Yale-Collegie*, gezegt hebbe, „ dat *ik niet geloofde dat hy meer genade hadde,* „ *dan de ſtoel daar ik toenmaals op leunde*; zoo „ belyde ik ootmoedig, daar in tegen Godt ge- „ zondigt, ſtrydig tegen de regelen van zyn Woordt „ gehandelt, en Mr. *Whittelſey* verongelykt te „ hebben. Ik hadt geen recht my zoo veel vry- „ heit aan te matigen omtrent zyn Karakter; noch „ geen billyke reden om zoo van hem te ſpreken, „ als ik gedaan hebbe. Myn ſchuldt in deze was te „ grooter, dat ik dit zeide van eenen die zoo „ grootelyks mynen meerderen was, en dien ik met „ eene byzondere hoogachtinge en eere hadt be- „ hooren behandelt te hebben, uit hoofde van de „ betrekkinge daar ik aan hem in ſtondt op de „ Hooge-ſchoole. Zulk een gedrach, belyde ik, „ was geen Chriſten betaamende; het was my al „ te veel aan te matigen, en geen bewys van die „ ootmoedige eerbiedt, die ik omtrent Mr. *Whittel-* „ *ſey* hadt behooren uit te drukken. Ik ben al over- „ lange overtuigt geweeſt van de valsheit dier bevat- „ tingen, door welken ik toenmaals zulk eenen han- „ del rechtvaardigde. Ik hebbe meenigmaal dezen han- „ del met droefheit en ſmerte nagedacht, ter oor- „ zaake, zoo ik hope om de *zondigheit* daar van; „ ook ben ik gewillig my deswegen te vernederen, „ en voor Godt en menſchen te ſchamen; gewillig „ zynde van de Regenten van de Hooge-ſchoole, van „ de geheele Maatſchappye, maar van Mr. *Whittel-* „ *ſey* in 't byzonder, vergiffeniſſe te ſmeeken. En „ nadien ik door eenen enkelden Perſoon beſchul- „ digt ben geworden, raakende den Eerwaardigen „ *Rector* van het *Yale-Collegie* gezegt te hebbe, *dat* „ *ik my verwonderde, dat hy niet doodt neder zeeg,*

„ *om*

„ *om boetens die hy den Studenten opleide*, *welke*
„ *Mr* Tennet *te* Milford *volgden*; zoo belyde ik,
„ in allen ernſt, niet te weten ooit iets van deze
„ natuure gezegt, of geſproken te hebbe. Doch in-
„ dien ik het evenwel gezegt heb, het welk ik niet
„ kan verzekeren niet gedaan te hebbe; zoo *veroor*-
„ *deele* ik zulks ten eenemaal, en verfoeie alle zoo-
„ danig gedrach en handel; inzonderheit in eenen
„ Leerling omtrent zynen Rector. En nu verſchy-
„ ne ik om my zelven te *veroordeelen*, over het *gaan*
„ *tot de afgezonderde Vergaderinge* te *Nieuw-Haven*,
„ een weinig tydts voor myne verdryvinge van de
„ Hooge-ſchoole, *niet tegenſtaande de Rector my wei-*
„ *gerde verlof te geven.* Hier over ſmeeke ik den
„ Rector om Vergiffeniſſe. En het zy de Regenten zul-
„ len goedtvinden, my van de Academiſche Cenſuure
„ te ontheffen, daar ik onder legge, en my toe te laa-
„ ten tot de Voorrechten die ik begeere, of niet, zoo
„ ben ik nochtans bereit, indien zy zulks goedt vinden,
„ die dingen, welke ik hier belyde, opentlyk te erken-
„ nen, en 'er my over te vernederen."

Godt heeft my gewillig gemaakt alles te doen, wat ik behoudens de waarheit, doen kan om vrede te bewaren, en op dat ik tot geen aanſtoot of ergernis mocht zyn voor anderen. Om deze reden kan ik blymoedig dat gene afſtaan en overgeven, het welk ik, na een ryp onpartydig onderzoek, waarlyk geloove, in ſommige voorvallen, myn recht te zyn. De Heere heeft my die geſteltheit gegeven, dat, indien dit het geval was, dat iemant my *honderdt* verongelykingen gedaan hadt, en ik hem (hoe zeer ik 'er ook toe getergt mocht zyn) *eens* hadt verongelykt, ik my geneigt en hertelyk gewillig vinde, myne misdaadt aan hem te belyden, en hem op myne knien vergiffeniſſe te ſmeeken; ſchoon hy ter zelver tydt zig zelven, in alle de verongelykingen die hy my gedaan hadt, rechtvaardigen, en myne ootmoedige belydeniſſe alleen

tot benadeelinge van myn naam en karakter gebruiken, en my als de alleen schuldige Persoon verklaaren en vertoonen mocht, enz. Ja of schoon hy als 't ware my mocht beschimpen, en zeggen, dat hy dit alles van te vooren wel wist, en dat ik maar werk verschaft had om berouw te toonen, enz. Schoon het geen ik van Mr. *Wittelsey* gezegt hebbe, alleen afzonderlyk tot een Vriendt of twee gesproken, het welk deels gehoort zynde, den *Rector* verhaalt, en door hem myne Vrienden afgeperst was; nadien het evenwel verspreidt en openbaar was gemaakt, zoo was ik nogtans gewillig myne misdaadt daar in opentlyk te belyden. —— Doch ik vertrouwe, dat Godt myn twistzake richten zal. *

[Des anderen daags ging hy naar *Derby*, en vervolgens naar *South-bury*, alwaar hy den Sabbath overbracht. Hy spreekt van eenige geestelyke vertroostinge genooten te hebben; maar klaacht ook van groote onvastigheit, en omzwervingen des gemoedts, in den Godtsdienst.]

Op

* Ik was getuige van den gantsch Christelyken geest dien Mr. *Brainerd* te dezer tydt betoonde, zynde toen te *Nieuw-Haven*, als ook eenen dien hy, by die gelegentheit, goedtvondt te raadtplegen. (Dit was de eerste reize dat ik ooit gelegentheit gehadt hebbe van hem Personeel te kennen) Daar was waarlyk in hem een groote maate van stilheit en ootmoedigheit; zonder de minste schyn van misnoegen over eenigen kwaade behandelinge, welke hy meende ontfangen te hebben, of de minste onwilligheit om zich te vernederen voor de gene die hy oordeelde hem verongelykt te hebben. Het gene hy deedt was zonder de minste tegenwerpinge of vertooninge van tegenzin, zelfs niet in 't byzonder tegen zyne vrienden, daar hy zich vry aan openbaarde. Daar wierden ernstige smeekingen voor hem gedaan by de Regenten van het Collegie, dat hem zynen Graadt gegeven mocht worden; inzonderheit door den Eerwaardigen Mr. *Burr*, van *Nieuwark*, een van de Correspondenten van de Achtbaare Maatschappye in *Schotlandt*; zynde hy door de andere Commissarissen, van *Nieuw-Jersey* naar *Nieuw-Haven*, tot dat einde gezonden; daar wierden veele

Op *Maandag*, den 19^{den} van *September*, reedt ik naar *Bethtlehem*, en Predikte aldaar. Genoot veel byſtant, beide in het Gebedt, en in de Predikatie. Ik gevoelde my zeer ernſtig en teeder omtrent alle menſchen; en verlangde, dat de heiligheit meer mocht bloeijen op de aarde.

Op *Dingsdag*, den 20^{ſten} van *September*, hadt ik gedachten om myne reize te bevorderen na myne *Indianen*; maar omtrent den avondt wierdt ik overvallen met een ſwaare tandtpyn, en beevende koude, zoo dat ik door alle middelen den volgenden nacht geen verkwikkende warmte konde bekoomen. Ik bleef den geheelen nacht vol pyn, en ſmorgens kreeg ik eene ſwaare koorts, met groote pyn, byna in alle de leden van myn lichaam. Ik was zeer gevoelig over de Goddelyke goedertierenheit, in dit te beſtellen tot de plaatſe van myne krankheit, namentlyk, onder Vrienden die my veel liefde bewezen. Ik zoude waarſchynelyk vergaan moeten hebben door gebrek, indien ik eerſt tot myn eigen huis ware gekomen in de wilderniſſe, daar ik niemant hebbe om by te verkeeren, dan de arme ruuwe en onkundige *Indianen*. Hier zag ik dat 'er eene goedertierenheit was in 't midden van de verdrukkinge. Ik bleef hier den meeſten tydt het bedt houden, tot Vrydag avondt; zynde doorgaans onder ſwaare pyne, doch door Godts goeder-

veele beweegredenen gebruikt, maar alle te vergeefs. 't Is waar, de Regenten van het Collegie waren door de aanmerkingen die Mr. *Brainerd* op zich zelve maakte, zoo verre voldaan, dat zy gewillig ſchenen hem wederom tot het *Collegie* toe te laaten; maar niet om hem zynen Graadt te geven, tot dat hy ten minſte een Jaar in het zelve geweeſt zoude hebben; het welk ſtrydig zynde tegen het geene de Correſpondenten, aan wien hy nu verbonden was, verklaart hadden hun gevoelen te zyn, heeft hy daar niet toe bewilligt. Hy hadt zyn Graadt verzocht, om dat hy oordeelde zulks te zullen ſtrekken tot zyn uitgebreider nuttigheit; maar toen hem dien evenwel geweigert wierdt, zoo heeft hy daar over geen misnoegen betoont.

dertierenheit niet bevreeſt voor den doodt. Toen kwam my voor de uitnemende onzinnigheit van de gene, die hunne Bekeeringe uitſtellen tot een ziekbedde. Dit is gewiſſelyk geen bekwaame tydt, om zich voor eene Eeuwigheit te bereiden. —— Op *Vrydag* avondt nam myn pyn ſchielyk af, maar ik was zeer zwak, en byna beſweeken; doch wierdt de volgende nacht zeer verkwikt. Die woorden, Pſal. CXVIII: 17. *Ik zal niet ſterven, maar leeven; ende ik zal de werken des Heeren vertellen*, waren geduurig in myne gedachten; en dacht, dat wy het leven alleen hierom moeſten pryzen, om *Godts goedertierenheit, en de werken der genade te verkondigen.*

[Van dezen tydt af, begon hy allengskens te beteren; en de naaſtvolgende *Dingsdag* was hy zoo ver herſtelt, dat hy zyn reis naar huis konde bevorderen: maar het was *Dingsdag* daar na eer hy te *Kaunaumeek* aankwam. Hy ſchynt het grootſte gedeelte van dezen tydt geweeſt te hebben, onder een zeer diep en levendig gevoelen van de ydelheit en ledigheit van alle dingen hier beneden; en van de dadelykheit, nabyheit, en het groot belang van de eeuwige dingen]

Op *Dingsdag*, den 4den van *October*, reedt ik naar myn huis en Volk. De arme *Indianen* ſchenen zeer verblydt over myne wederkomſte. Ik vondt myn huis en alle dingen wel bewaart. Ik viel terſtont op myne knien, en dankte Godt voor myne behoude te rugkomſte, na zoo een lange en moeielyke reize, en tydt van ziekte die op verſcheide plaatſen daar ik geweeſt hadt heerſchte, en na dat ik zelf zoo ziek hadt geweeſt. Godt heeft zyne goedertierenheit aan my vernieuwt, in my wederom in het doen van eene reize te bewaren. Ik hebbe ſedert het voorleden Jaar veele ſwaare reizen gedaan, en nochtans heeft Godt niet toegelaten, dat een

van myne beenderen zyn gebroken, noch dat my eenige benaauwende elende over gekomen is, uitgenomen die ziekte in myn laatste reize; schoon ik meenigmaal voor koude en honger ben bloodt gestelt geweest in de Wildernissen, daar de noodtdruftigheden des levens niet te bekomen zyn, dikwils in de Bosschadien verdwaalt ben geweest; somtydts genootsaaakt een groot deel van den nacht te moeten ryden; en eens een geheele nacht in de Bosschadien in de open lugt heb moeten leggen. Gedankt zy Godt die my bewaart heeft.

[In zyn Dag-boek voor de naastvolgende elf dagen, zyn groote klachten, over zyn afstandt van Godt, over zyn geestelyke hoogmoedt, verdorventheit en uitnemende snoodtheit. Eens, zegt hy, was zyn herte zoo gedrukt met een gevoelen van zyne snoodtheit en onreinigheit, dat hy naauwelyks de onbeschaamtheit dorst hebben, (gelyk het hem toen zoo scheen) te begeeren, dat hem Godt niet voor eeuwig mogt verdoemen. En op eenen anderen tydt, zegt hy, hadt hy zoo weinig gevoelen van Godt, of bevattinge van zyne heerlykheit en uitmuntentheit, dat hy daar door meer geschikt wierdt, tot vriendelykheit en teederheit jegens de gene die blindt en onkundig van Godt en Goddelyke dingen waren.]

Op des *Heeren-dag*, den 16den van *October*, behaagde Godt my savondts een levendig gevoelen te geven van myne onwaardigheit; doch door zyne Goddelyke ontferminge zulk een gevoelen, dat my veel eer tot Hem dreef, als van Hem af dreef. Het vervulde myne ziele met eenen plechtigen ernst. Ik ging alleen, (hebbende te dezer tydt eenen Vriendt by my) en storte myne ziele met groote vrymoedigheit voor Godt uit; evenwel beangst zynde, in my zelven te bevinden zoo onuitspreekelyk zondig en onwaardig te zyn voor een heilig Godt. Nu was ik zeer onderworpen onder Godts bedeelingen

jegens my, schoon myne beproevingen zeer groot geweest hadden. Doch ik dacht by myn zelven, of ik wel onderworpen zoude konnen zyn, indien Godt de *Fransche Indianen* my mocht doen overvallen, dat die my het leven benamen, of my gevankelyk wegvoerde? (schoon ik toen geen byzondere reden wist, waarom ik deze beproevinge my zelven voorstelde) En myne ziele scheen zoo verre in Godt te berusten, dat de prikkel en schrik van deze dingen, ten meerendeelen weg waren. Terstont na dat ik tot de *Indianen* gekomen was, welken ik dien avondt bezig was, de Voizen der Psalmen te leeren, ontfing ik dezen volgenden Brief van *Stockbridge*, door een Bode die tot dat einde op den *Sabbath* afgevaardigt was, het welk den zelven van te grooter aangelegentheit deedt schynen:

„ *Myn Heer*, zoo aanstondts ontfangen wy bericht
„ van den Kolonel *Stoddart*, dat 'er eene uitterste ge-
„ vaar is van eene breuke met *Vrankryk*. Hy heeft het
„ zelve ontfangen van zyne Excellentie onzen Gouver-
„ neur, hem bevelende daar van kennisse te geven aan
„ alle de bloodtleggende Plaatsen, ten einde dezelve
„ zig beveiligen mogen, op de beste wyze als zy kon-
„ nen, tegen eenen schielyken inval. Wy oordeelden
„ het raadtsaam terstont na *Kaunaumeek* te zenden, ten
„ einde gy de voorzigtigste maatregelen mocht nemen,
„ tot veiligheit van de geene die aldaar woonen."

Myn Heer, ik blyve, *enz.*

Ik dacht, onder het lezen van dezen Brief, dat die op een bekwaamen tydt gekomen was; want myn herte was op Godt gevestigt, en daarom wierdt ik door den zelven niet veel verschrikt: doch deze tyding maakte my alleen meer ernstig, en leerde my, dat ik my niet behagen moest met eenige van de genoegens van dit leven, welke

welke ik tot myner onderſteuninge hadt gereedt gemaakt. Gedankt zy Godt, die my op dezen avondt eenige gezetheit en ernſt gegeven heeft.

Op *Maandag*, den 17den van *October*, hadt ik eenige opwekkende verwachtingen, dat Godt haaſt *zoude opſtaan, en zich over Zion ontfermen.* Myn herte is waarlyk verkwikt, wanneer ik eenige overwinnende hope en verwachtinge hebbe van *Zions* voorſpoedt. O! dat ik dien heerlyken dag mocht zien, wanneer *Zion de vreugde* worden zal van *de geheele aarde!* Daar is waarlyk niets dat ik grootelyks waardeere, in deze benede weereldt.

[Op *Dingdag* reedt hy naar *Stockbridge*; klaagt over groote afleidinge, en dat hy weinig geeſtelyk leven hadt. Op *Woensdag*, ſpreekt hy van een ernſtig gevoelen van Goddelyke dingen, en van een verlangen om altydt werkſaam te zyn voor Godt, met een Godtvruchtige geſtalte des gemoedts.]

Op *Donderdag*, den 20ſten van *October*, hadt ik weinig gevoelen van Goddelyke en Hemelſche dingen. Helaas! dat 'er zoo veel van mynen koſtelyken tydt voorby moet gaan, met zoo weinig voor Godt te doen, en van Hem te genieten.

Op *Vrydag*, den 21ſten van *October*, keerde ik naar *Kaunaumeek*. Ik was blyde dat ik in myn kleine Hutte weder in myne eenzaamheit konde zyn, en roepen mocht tot dien Godt, die in 't verborgene ziet, en in eene Wilderniſſe tegenwoordig is.

Op *Saturdag*, den 22ſten van *October*, hadt ik zeer weinig gevoelige gemeenſchap met Godt. Deze weereldt is eene donkere nevelachtige wooninge. Ach! wanneer zal de Zonne der Gerechtigheit eens ſchynen op myne ziele, zonder ophoudinge of verpoozinge?

Op des *Heeren-dag*, den 23sten van *October*, hadt ik in den morgenstont eenige aanbreekingen van troost, ontstaande uit de hope van noch heerlyke dagen te zien in de Kerke Godts; ook wierde ik in staat gestelt om met vrymoedigheit en kracht der hope, voor zulk eenen heerlyken dag te bidden. Voor den middag Predikte ik over *de heerlykheit des Hemels*, enz. —— En na den middag over *de rampzaligheit van de Hel*, en het gevaar van daar in te komen. Ik genoot op beide de tyden van den dag veel vrymoedigheit en ernst; en myn Volk was zeer aandagtig. Des avondts kwamen 'er twee of drie die onder groote verlegentheit waren over hunne zielen; met welken ik in staat gesteldt wierdt recht uit op de man aan, te spreeken, met eenigen ernst en begeerte tot hun welzyn. O! dat Godt zig mocht ontfermen over hunne arme zielen!

[Hy schynt deze geheele Week grootelyks bezorgt te zyn geweest, om ieder oogenblikje tyd in den dienst van Godt te besteden; en zeer naarstig bezig geweest te hebben, in het Studeeren, Bidden, en Onderwyzen van de *Indianen*; spreekende steedts van tydt tot tydt van ernstige ziels-verlangens na Godt, en na de bevorderinge van zyn Koninkryke; als ook van geestelyke vertroostinge en verkwikkinge.]

Op des *Heeren-dag*, den 30sten van *October*, genoot ik in den morgenstont eenig bestendig vertrouwen der ziele in het Gebedt, het welk waarlyk zeer verkwikkelyk en begeerlyk was. Ik wierdt bekwaam gemaakt my zelven op Godt te verlaaten, en in Hem te berusten. Des middags was myne ziele verkwikt door het lezen van Openb. III: doch inzonderheit door het 11de en 12de Vers. O! ik verlange na dien zaligen dag, wanneer ik *woonen zoude in Godts Tempel*, en van zyne onmiddelyke tegenwoordigheit *niet meer zoude uitgaan!*

Op

Op *Maandag*, den 31sten van *October*, reedt ik naar *Kinderhook*, omtrent 15 mylen van myne Plaatse. Onder het ryden ondervondt myne ziele eenige Goddelyke zoetigheit, in de gedachten van *tot een Pilaar gemaakt te worden in den Tempel Godts* in de boven weereldt, en dat ik niet meer berooft zoude wezen van zyne zalige tegenwoordigheit en *gunste*, *die beter is dan het leven*. Myne ziele verhefte zig zoodanig tot Godt, dat ik met groote vrymoedigheit myne begeertens om meer genade en heiligmakinge, voor Hem konde uitstorten. Ach! ik verlange sterk na grooter bereidtheit, en meer geschikt te zyn voor die zaligheit, met welke ik toen eenigermaten verkwikt wierdt! Des avondts keerde ik weder naar huis; maar bekwam een zeer swaare en kwaade verkoudtheit, door het ryden in den nacht.

Op *Dingsdag*, den 1sten van *November*, was ik zeer buiten staat naar het lichaam, en somtydts vol pyn in myn aangezichte en tanden; niet bekwaam om veel te Studeeren, en hadt niet veel geestelyke troost. Helaas! wanneer Godt zig ontrekt, dan is alles weg! Ik hadt eenige verkwikkelyke gedachten, welke ik niet konde nalaten om in geschrift te stellen, over het *Oogmerk*, de *Natuur*, en het *Einde van het Christendom*.

Op *Woensdag*, den 2den van *November*, was ik noch ongestelder naar het lichaam, en den meesten tydt van den dag in swaare pyn; hadt niet veel troost; konde naauwelyks iets Studeeren, en was geheel alleen in eene eenzaame Wildernisse. Maar gedankt zy Godt, dat ik niet bloodtgesteldt ben voor de opene lucht; ik heb noch een huis, en veele van de vertroostingen dezes levens om my te ondersteunen. Ik hebbe eenigermaate geleerdt, dat alle goede dingen, beide voor de tydt en de eeuwigheit, van Godt komen. Des avondts hadt ik eenige levendige opgewektheit in het Gebedt. Godt gaf my een gevoelen van zyne tegenwoordigheit.

Op

Op *Donderdag*, den 3^den^ van *November*, bracht ik den geheelen dag door, van den morgen tot den avondt, met verborgen Vaſten en Bidden. Smorgens vroeg genoot ik eenigen byſtant in het Gebedt. Vervolgens las ik de geſchiedeniſſe van den Propheet *Elia* 1 Kon. XVII, XVIII, en XIX. als ook 2 Kon. II, en IV. Myne ziele was grootelyks aangedaan en bewoogen, merkende het geloove, den yver, en de kracht van dien heiligen Man; hoe hy met Godt worſtelde in den Gebeden, enz. Myne ziele riep toen met *Eliſa* uit, *waar is de Heere de Godt van Elia?* Ach ik verlange na meer geloove! Myne ziele hygde na Godt, en ſmeekte Hem, dat een *dubbele portie van dien Geeſt*, welken aan *Elia* gegeven was, *op my mocht ruſten.* En het gene dat my eene Goddelyke verkwikkinge en verſterkinge gaf, was, dat ik Godt de zelfde zag te zyn, die Hy in de dagen van *Elia* was. Ik wierd bekwaam gemaakt met Godt in den Gebede te worſtelen, op eene meer hertelyke, ernſtige, ootmoedige, gezette en aanhoudende wyze, als ik in veel maanden achter een hadt konnen doen. Niets ſcheen my voor Godt te ſwaar, dat Hy niet zoude konnen doen; en daar was niets voor my te groot, dat ik niet van Hem verwachten mocht. —— Ik hadt ſedert eenige maanden alle hope geheel verlooren van gebruikt te worden, als het middel, om eenigen byzonderen dienſt voor Godt te doen in de weereldt: het ſcheen my geheel onmogelyk te zyn, dat eenen die zoo ſnoodt en zondig was, hier toe van Godt gebruikt zoude worden. Maar te dezer tydt behaagde het Godt myne verwachtingen en hope te doen herleven. Daar na las ik het III^de^ en IV^de^ Hoofdtſtuk van Exod. en vervolgens tot het XX^ſte^ toe, en zag meer de *Heerlykheit* en *Majeſteit* van Godt in die *Hoofdtſtukken* ontdekt, als ik ooit te voren gezien hadt; ondertuſſchen dikwyls op myne knien vallende, en tot Godt roepende om het geloove van *Mozes*, en om een openbaaringe van de *Goddelyke Heer-*

Heerlykheit. Inzonderheit waren het III^de^ en IV^de^, en een gedeelte van het XIV^de^ en XV^de^ *Hoofdtſtuk* onuitſprekelyk dierbaar en zoet voor myne ziele. Ik dankte Godt, dat Hy zig aan zyne Knechten van oudts zoo genadig betoont hadt. Het XV^de^ Hoofdtſtuk ſcheen de eige taale te zyn, welke myne ziele tot Godt ſprak, ter tydt myner reddinge, en eerſte geeſtelyke vertrooſtinge, zoo als ik over *de roode zee* gebracht was; langs eenen *weg* daar ik geen verwachtinge van hadt. O! hoe *verheugde zig myne ziele* toen *in Godt!* En nu kwamen my die dingen weder verſch en levendig voor; en nu dankte myne ziele Godt ook op een nieuw, dat Hy my dien onverwachten weg geopent hadt, om my te verloſſen van de vreeze der *Egyptenaren*, wanneer ik byna wanhoopte aan het leven. —— Naderhandt las ik de geſchiedeniſſe van *Abrahams* Vreemdelingſchap in het Landt Kanaans: myne ziele ſmolt als weg in het aanmerken van zyn geloove, hoe hy op Godt ſteunde, met Hem ſprak en gemeenzaam verkeerde, en wat een Vreemdeling hy hier op aarde was. Vervolgens las ik de geſchiedeniſſe van *Joſephs* lyden, en van Godts goedertierenheit aan hem bewezen. Gedankt zy Godt voor deze voorbeelden van Geloove en Lydtſaamheit! Myne ziele was ernſtig in het Gebedt en wierdt in ſtaat geſtelt krachtig te worſtelen voor my zelven, voor myne Chriſten-Vrienden, en voor de Kerke Godts. Ik gevoelde ſterker begeerte om de macht van Godt te zien in de bekeeringe van zielen, dan ik langen tyd te voren gedaan hadt Gedankt zy Godt voor deze gelegentheit van Vaſten en Bidden! Ach! of zyne goedertierenheit altydt by my blyven, en myne ziele tot Hem trekken mocht!

Op *Donderdag*, den 4^den^ van *November*, reedt ik naar *Kinderhook* en kwam zelfs zoo verre als *Hudſons-Baay*, omtrent 20 mylen van myn huis; na dat ik daar eenige bezigheden verricht hadt, keerde ik des avondts

we-

weder naar myn eigen huis. Ik wilde liever hardt ryden, en myn zelven afmatten, om t'huis te komen, dan den avondt en nacht doorbrengen onder de genen die geen vreeze noch eerbiedt voor Godt hadden.

[De twee naastvolgende dagen, was hy zeer ziek en vol pyn, waarschynelyk veroorzaakt door zyn ryden in den nacht, na zulk een vermoeiende dags reize op *Donderdag:* nogtans schynt hy zeer naarstig in noodige bezigheden geweest te hebben.]

Op *Maandag*, den 7^den^ van *November*, verleende my de Heere smorgens zynen byzonderen bystant in het Gebedt. Myn Gemoedt was ernstig, gezet, teeder, en vuurig verlangende na heiligheit; ik gevoelde my vol teederheit en liefde, en myne herts-tochten scheenen in goedertierenheit en weekheit als ontbonden te zyn. Des avondts genoot ik den zelfden troostelyken bystant, als smorgens. Myne ziele verlangde na Godt, en riep tot Hem met eene kinderlyke vrymoedigheit, eerbiedt, en vertrouwen. O! dat ik geheel aan Godt mocht toegewydt en overgegeven zyn!

[De twee volgende dagen, klaagt hy van lichamelyke ziekte en pyn; maar noch meer over geestelyke onvruchtbaarheit en onnuttigheit.]

Op *Donderdag*, den 10^den^ van *November*, bracht ik den geheelen dag door met Vasten en Bidden in myne eenzaamheit. Des morgens was ik zeer traag en levenloos, als ook eenigermaate swaarmoedig en neerslachtig; maar na eenigen tydt, het XIX^de^ Hoofdst. van het tweede Boek der *Koningen* lezende, wierdt myne ziele bewogen en geraakt; inzonderheit in het lezen van Vers 14, en vervolgens. Ik zag dat 'er voor de verdrukte Kinderen Godts geen andere weg was, dan met alle haare droef-
fe-

feniſſen tot Godt te gaan. *Hiskia* ging, in zyne benaauwtheit, en *breide zyne klachte uit voor het aangezichte des Heeren.* Toen wierdt ik verwaardigt de groote macht van Godt te zien, en hoe volſtrekt ik die macht noodig hadde; ook wierdt ik bekwaam gemaakt om hertelyk en vuurig tot Godt te roepen om zyne Goddelyke macht en genade. Daar na las ik de geſchiedenisſe van *Davids* beproevingen, en merkte den weg dien hy daar in hieldt, hoe hy *zyne handen in Godt verſterkte*; waar door myne ziele na Godt wierdt uitgehaalt, als ook in ſtaat geſtelt om tot Hem te roepen en op Hem te vertrouwen; en ik gevoelde my *ſterk in den Heere.* Vervolgens wierdt ik ook verkwikt, wanneer ik aanmerkte de gezegende geſtalte die in *David* gewrocht wierdt door zyne beproevingen: alle bitterheit en wraake ſcheenen geheel van hem weg genoomen, zoo dat hy treurde over den doodt van zyne Vyanden, 2 Sam. 1: 17. en IV: 9.—— 12. Ik wierdt ook in ſtaat geſtelt Godt te danken, dat Hy my iets van die goedelyke geſtalte gegeven hadt, dat myne ziele *myne vyanden vergeven*, en hertelyk *lief hebben* kan.

[Het blykt uit zyn Dag-boek voor het overige van deze Week, en de twee volgende, dat hy de meeſten van dien tydt zeer ziek en vol pyn geweeſt is; en nochtans door zyne omſtandigheden genoodtſaakt, om in dezen ſlechten ſtaat van gezontheit, zich grootelyks af te matten met arbeiden, dag en nacht te reizen, en hem zelven voor de ongemakken van de lucht, in ſtormachtige en geſtrenge ſaiſoenen, bloot te ſtellen. Geduurende deze tydt ſpreekt hy veel van zyne ziels-uitgangen naar Godt; van zyn herte geſterkt te hebben in den Heere; van tyden van Goddelyke verkwikkinge en vertrooſtinge; van dat zyn herte opgewekt en bewogen was tot dankbaarheit voor ontfangene weldaden, enz. Evenwel klaagt hy ook veel over zyne doodigheit, zwakheit in de genade,

afſtant van Godt, en groote onnuttigheit. Nochtans blykt, dat hy een ſtantvaſtige zorge hadt, van dag tot dag, om geen tydt te verliezen, maar om dien geheel voor Godt te gebruiken.]

Op des *Heeren-dag*, den 27ſten van *November*, wierdt ik des avondts grootelyks bewogen door het lezen van een verhaal van het trooſtelyk afſterven van een Godtvruchtig Heer; het welk myne ziele ſcheen te verſterken in de wegen van Godt: ik gevoelde my zeer gemoedigt opgewekt, een leven van heiligheit en zelfsverloocheninge na te jagen alle de dagen mynes levens; en ſtorte myne ziele tot Godt uit om zyne hulpe en genade tot dat einde. De eeuwigheit ſcheen my toen naby, en myne ziele verheugde zich, en verlangde dezelve te ontmoeten. O! ik vertrouwe, dat het een zaligen dag zal zyn, die aan alle myne moeite en arbeidt hier op de Weereldt een einde zal ſtellen!

Op *Maandag*, den 28ſten van *November*, was ik genootſaakt eenigen tydt door te brengen in gezelſchap en verkeering die onnuttig was. —— Niets legt my ſwaarder, als het kwaalyk gebruiken van den tydt.

Op *Dingsdag*, den 29ſten van *November*, begon ik by Mr. *Sergeant* te *Stokbridge* de *Indiaanſche* Taal te leeren. * Dus wierdt ik beangſt door gebrek van meer afgezondertheit. Ik beminne eenzaam te leven in myn eigen kleine Hut, waar in ik veel tydt met bidden, enz. kan doorbrengen.

Op *Woensdag*, den 30ſten van *November*, vervolgde ik myne Studie in de *Indiaanſche* Taal; maar was zeer zwak

* De Commiſſariſſen, die hem gebruikten, hadden hem belaſt in dezen Winter veel tydt te beſteden met Mr. *Sergeant*, om de *Indiaanſche* Taal te leren; waar door hy genoodtſaakt was zeer dikwyls heen en weder te ryden, 20 mylen ver, door de onbewoonde Boſſchadien, tuſſchen *Stockbridge* en *Kaunaumeek*; waar door hy meenigmaal voor veele ſwaare ongemakken bloodtgeſtelt wierdt, in de ſtrenge Saiſoenen van den Winter,

zwak en ongesteld naar het lichaam, als ook wat beroert in myn gemoedt over de onvruchtbaarheit van den dag, dat ik zoo weinig voor Godt gedaan hadt. Des avondts genoot ik eenige ruimte in het Gebedt. Ach! een Schuur, een Stal, een Hegge, of eenige andere plaatse, is waarlyk begeerlyk, wanneer Godt daar tegenwoordig is! Myne hope van *Zions* voorspoedt is, sedert eenigen tydt, meer levendig en opgewekt, als die voorleden Somer was. Myne ziele schynt op Godt te vertrouwen, dat Hy zyn heil noch betoonen zal aan zyn Volk, en dat Hy *Zion de vreugde der gantscher aarde* zal doen zyn. *O! hoe dierbaar is des Heeren goedertierenheit!* Myn ziele springt somtydts van vreuchde in my op, over de levendige gedachten van het gene Godt alreede voor zyne Kerke gedaan heeft, en over het gene *myne oogen gezien hebben van het Heil des Heeren.* Het is zeer beminnelyk, niets dan geestelyke redenen te hooren van Godts Kinderen; en dat zondaren naar *den weg van Zion vragen*, zeggende, *Wat zullen wy doen*, enz.? O! dat ik meer van dit gezegende Werk zien mocht!

Op *Donderdag*, den 1sten van *December*, genoot ik, beide smorgens en savondts, veel aanhoudentheit en gezetheit des gemoedts in het Gebedt, en verlangde sterk na de uitbreidinge van Christus Koninkryke in de weereldt. Myne ziele schynt, sedert eenigen tydt, op Godt te wachten, om zynen zegen over *Zion.* O! dat de Godtsdienst eens krachtig herleven mocht!

Op Vrydag, den 2den van *December*, genoot ik niet zoo veel gezontheit des lichaams, noch zoo veel vuurigheit en ernst des gemoedts, als gisteren. Wanneer de raaderen voor eenen korten tydt eens gemakkelyk en spoedig omgaan en bewegen, dan gaan zy terstont wederom swaarlyk voort. *Ach! dat ik de vleugelen eener Duyve hadde*, dat ik van de zonde en de verdorventheit *wegvliegen*, en *in Godt berusten* mocht!

Op *Saturdag*, den 3den van *December*, reedt ik naar

myn huis en Volk; hebbende veel geleden door de ſtrenge koude. Ik vertrouwe, dat ik eerlang behouden aan het einde van myne reize zal kome, alwaar alle myne moeiten en arbeidt voor eeuwig zullen ophouden.

Op des *Heeren-dag*, den 4den van *December*, hadt ik maar weinig gevoelen van Goddelyke en Hemelſche dingen. Myne ziele treurt over haare onvruchtbaarheit. Ach! wat is de geeſtelyke doodigheit niet eene droevige ongeſtalte!

Op *Maandag*, den 5den van *December*, reedt ik naar *Stockbridge*, en was byna verſtyſt door de ſtrenge koude. Hadt onderweeg eenige verkwikkende overdenkingen; maar was anders den meeſten tydt van den dag zeer doodig, omzwervende, en levenloos. Dus rollen myne dagen weg, met maar weinig voor Godt te doen; en dit is my tot eenen ſwaaren laſt.

Op *Dingsdag*, den 6den van *December*, was ik zeer bedrukt over de ydelheit en lichtvaardigheit van de genen die zich Chriſtenen beleden te zyn. Ik bracht den avondt door met een Chriſten-Vriendt, die eenigermaten bekwaam was medelyden met my te hebben, in mynen geeſtelyken ſtrydt. Was wat verkwikt iemant te vinden met wien ik over myne *inwendige beproevingen*, enz. konde ſpreeken.

Op *Woensdag*, den 7den van *December*, bracht ik den avondt door in beangſtheit, met een ſoort van ſchuldige ongevoeligheit. Wanneer ik geen herte noch vrymoedigheit hebbe voor Godt, en tot de plichten daar ik toe verbonden ben; dan gevoele ik my ſchuldig aan nalatigheit en misbruik van den tydt. Ik moeſt my gewisſelyk tot myn werk en bezigheit overgeven, en dat verrichten met al myn kracht en vermogen.

Op *Donderdag*, den 8ſten van *December*, was myn gemoedt door verſcheide hertstochten beroert. Ik ſcheen in eenen verbazenden afſtant van Godt te zyn; en rontom in de weereldt omziende, of 'er niet eenig heil uit

konde

konde gehaalt worden, ſcheenen Godt en zekere voorwerpen in de weereldt, ieder myn herte en genegentheden tot zich te trekken; en myne ziele was tuſſchen die beide als verwart. Ik hebbe in langen tydt met de weereldt zoo niet bezet geweeſt, en dat met betrekkinge tot ſommige byzondere voorwerpen, waar aan ik oordeelde dat ik meeſt geſtorven was. Maar terwyl ik my met iets dat hier beneden was poogde te behaagen, wierden de eerſte bewegingen van die begeerte met ſchuldt, droefheit en angſt, vergezelt. Ik kan waarlyk geen ſchyn van vermaak noch gelukzaligheit in de weereldt zien, gelyk ik pleeg te konnen doen. Gedankt zy Godt voor iedere maate van geſtorvenheit aan de weereldt. Ik vondt geen vrede in, noch verloſſinge van deze beroertheit en beangſtheit des gemoedts, tot dat my eene toenaderinge vergunt wierdt tot den Throon der genade: en zoo ras myne ziele eenig gevoelen van Godt en Goddelyke dingen bekwam, verdwenen alle de verlokſelen van de weereldt, en myn herte wierdt geheel voor Godt bepaalt. Maar myne ziele treurde over myne dwaasheit, dat ik eenig vermaak begeerde, dan alleen in Godt. De Heere vergeve my myne geeſtelyke Afgoderye.

[De naaſtvolgende dertien dagen, ſchynt hy geduurig onder eene diepe bezorgtheit geweeſt te hebben, omtrent het beſteden van den koſtelyken tydt; zyne droefheit meenigmaal uitdrukkende, dat hy van den tydt geen gebruik maakte, zeggende, *Ach! wat eene elende gevoele ik, wanneer myne gedachten na de ydelheit omzwerven! Ik zoude gelukkig zyn, indien ik altydt werkſaam was voor Godt! Ach! ik elendig menſche!* enz. Hy ſpreekt van gepynigt geweeſt te hebben met een gevoelen van zyne onvruchtbaarheit; van benaauwtheit over zyne omſwervingen; van verlangen na verloſſing van het geheele wezen der zonde, van zyn treuren dat de tydt zoo

wegvloog, en dat 'er zoo weinig voor Godt gedaan wierdt, enz. Op *Dingsdag*, den 20ften van *December*, fpreekt hy, dat hy te *Kaunaumeek* een bezoek hadt van fommige die onder geeftelyke bekommeringe waren.]

Op *Donderdag*, den 22ften van *December*, bracht ik den geheelen dag door in Vaften, Bidden, en het lezen van de beproevingen en de verloffingen van Godts Kinderen. Ik genoot de levendige oeffeninge des geloofs, en hadt eene dadelyke bevattinge en vertegenswoordiginge van Godts Macht, Genade en Heiligheit, als ook van de onveranderlykheit van Godt, dat hy nu dezelfde is als die was, toen Hy zyne Heiligen van oudts uit die groote verdrukkingen verlofte. Myne ziele wierdt verfcheidemaalen in het Gebedt voor Godts Kerke en Volk verruimt. O! of *Zion* noch eens worden mocht *de vreugde der gantfcher aarde*. Het is beter op Godt te wachten met lydtfaamheit, dan op iets in deze weereldt te vertrouwen. *O! myne ziele fwygt Gode; want van Hem is myne verwachtinge.*

Op *Vrydag*, den 23ften van *December*, gevoelde ik wat meer gemoedigtheit en vrymoedigheit in den Godtsdienft, als op fommige andere tyden.

Op *Saturdag*, den 24ften van *December*, genoot ik eenigen byftant van den Heere, en hadt van daag veele verlangende begeertens na heiligmakinge, inzonderheit in den avondtftont. Ik was zeer gevoelig over myn eigen zwakheit en geeftelyk onvermogen; en zag klaar, dat ik in de zonde zoude vallen, indien Godt myne ziele uit zyne oneindige barmhertigheit niet bewaart, en my van het kwaadt te rugge houdt. O! dat Godt my *door zynen vrymoedigen Geeft mocht onder fteunen, en uit de uure der verzoekinge bewaare!*

Op des *Heeren-dag*, den 25ften van *December*, badt ik in den morgenftont veel, onder een levendig gevoelen

len van myn geestelyke zwakheit en onbekwaamheit tot eenigen plicht. Godt gaf my zynen bystant in het Prediken voor de *Indianen*; inzonderheit na den middag, wanneer ik bekwaam gemaakt wierdt met eene ongemeene duidelykheit, vrymoedigheit, en ernst te spreeken. Gedankt zy Godt voor iedere maate van bystant die Hy zulk eenen onwaardigen verleent. Naderhandt gevoelde ik myn gemoedt eenigzins in eene dankbaare gestalte; doch bleef echter onder een gevoelen van myne onvruchtbaarheit. Des avondts bracht ik eenigen tydt door met het behandelen van twee Personen, die onder geestelyke ziels-bekommeringe waren, en met het vermanen van anderen tot hunnen plicht, enz.

Op *Maandag*, den 26sten van *December*, reedt ik naar *Stockbridge*; en was door myn reis zeer afgemat, waar op ik groot ongemak geleden hadt; zynde voor de koude zeer bloodt gestelt geweest, en heel nat, door het vallen in eene Riviere. Ik bracht den dag en den avondt door, zonder veel gevoelen van Goddelyke en hemelsche dingen; maar gevoelde my zeer schuldig, beswaart, en beklemt met omswervende zorgelooze gedachten.

Op *Dingsdag*, den 27sten van *December*, wierdt myn herte in het verborgen Gebedt, in den avondt, een weinig ontfonkt: maar hădt, helaas! zeer weinig geestelyk leven, en gevolgelyk ook maar weinig troost. Ach! wat is het lichaam des doodts niet een swaare last? *

Op *Woensdag*, den 28sten van *December*, reedt ik omtrent ses mylen ver tot de verordeninge van Mr. *Hopkins*. Ter tydt van die plechtigheit was ik eenigermaten aangedaan met een beseffen van de grootheit en het gewicht van het werk van eenen Dienaar van Christus. Daar na wierdt ik zeer bedroeft de ydelheit te zien van de mee-

* Op dezen dag schreef hy zynen tweeden Brief, die hier achter de geschiedenisse gevoegt is.

meenigte. Des avondt bracht ik eenigen tydt door met Christen-Vrienden, met eenige voldoeninge; doch hadt liever de meeste tydt alleen in myne eenzaamheit geweest.

Op *Donderdag*, den 29ften van *December*, bracht ik den dag voornamentlyk door in verkeeringe met Vrienden; doch genoot weinig voldoeninge, om dat ik 'er weinigen geschikt vondt om van Goddelyke en hemelsche dingen te spreken. Helaas! wat genoegen konnen de weereldsche dingen de ziele geven? Omtrent den avondt keerde ik naar *Stockbridge* te rug; en dankte Godt in het verborgene, dat ik niet altydt voor het gezelschap en de verkeeringe van de weereldt blootgestelt was. Ach! of ik altydt *in het verborgene van Godts tegenwoordigheit* konde leven!

Op *Vrydag*, den 30ften van *December*, was ik des avondts in een zeer plechtige en Godtvrugtige gemoedtsgestalte. Ik was verwondert, dat my de weereldt, met alle haare bekooringen, ooit in het minste zoude verlokken. O! of ik het Goddelyk Wezen, en zyne Heiligheit, altydt dadelyk vertegenwoordigen konde.

Op *Saturdag*, den 31ften van *December*, reedt ik van *Stockbridge* naar myn eigen huis. De lucht was helder en stil, maar zoo koudt als ik nooit, op verre na, op de weereldt gevoelt heb. Ik was in groot gevaar van den doodt, door de gestrengheit van 't Jaar-gety. Ik wierdt in staat gestelt om onderweeg veel in overdenkinge te zyn.

Op des *Heeren-dag*, den 1ften van *January*, 1744. had ik in den morgenstondt eenigen bystant in het Gebedt. Ik zag my snoodt en onwaardig, dat ik myn Volk niet dorst aanzien, toen ik voor hen kwam Prediken. O! myne geringheit, myne dwaasheit, onkunde, en inwendige onreinheit! Des avondts genoot ik iets van des Heeren bystant in het Gebedt, zoo dat my de plicht veel eer tot een lust, als tot een last was. Ik overdacht de

goe-

goedertierenheit Godts aan my bewezen in het voorleden Jaar, enz. Godt is waarlyk goedtgunſtig en genadig geweeſt, ſchoon Hy my door veele droeffeniſſen heeft doen doorgaan. Hy heeft mildelyk voor my gezorgt, zoo dat ik in ſtaat ben geweeſt om, omtrent de vyftien voorleden Maanden, *Honderdt Ponden Nieuw-Engelandts Geldt*, in liefde gaven te mogen beſteden, zoo veel ik nu geheugen kan. * Gedankt zy Godt, dat Hy my zoo verre tot zyn Rentmeeſter gebruikt heeft, om *iets van zyne goederen uit te deelen.* O! mocht ik altydt gedenken, dat al wat ik hebbe van Godt komt. Gelooft zy de Heere, dat Hy my door alle de moeiten, ongemakken, en hardigheden van het voorleden Jaar geleidt heeft, zoo wel als door alle de geeſtelyke droeffeniſſen en ſtrydt, die dezelve vergezelt hebben. Ach! of ik dit Jaar *met Godt* beginnen, en het zelve geheel tot *zyne heerlykheit* doorbrengen mocht, het zy in leven of in ſterven!

Op *Maandag*, den 2den van *January*, hadt ik een aandoenent gevoelen van myn eigen onmacht, en geeſtelyke zwakheit. Het is niets dan de macht Godts die my van allerlei Goddeloosheit te rug houdt. Ik zie dat *ik niets ben*, noch *niets kan doen*, zonder oogenblikkige hulp van boven. O! dat de Heere my meer van zyne Goddelyke genade mocht verleenen! Des avondts hadt ik in het Gebedt eenige ziels ontſonkinge, en verlangende begeertens, om Godt altydt tot myn Leidtsman, en Beſchermer te hebben. †

Op

* Het welk ik giſſe de waarde te zyn van omtrent Hondert vyf en tachtig Ponden, in onze Brieven van den ouden inhoudt, gelyk die nu gaan. Hier uit, zoo wel als uit andere dingen, blykt, dat zyn gewoone ſwaarmoedigheit niet ontſtont uit aanmerkinge van het nadeel daar by onder gelegt was; om een broodtwinninge in de weereldt te bekomen, door zyne verdryvinge van de Hooge-ſchoole.

† Op dezen dag ſchreef hy den 3den Brief, die hier achter de geſchiedeniſſe gevoegt is.

Op *Dingsdag*, den 3den van *January*, was ik veel van den dag bezig met ſchryven, en bracht ook eenigen tydt door in ander nootſakelyk werk. Maar myn tydt vliegt zoo ſnel weg, dat ik my verbaaze wanneer ik zulks nadenke, en beſpeur hoe weinig ik daar in uitvoere. Myn eenzaame ſtaat doedt my de uuren niet lang vallen. O! wat reden van dankbaarheit heb ik niet, voor deze afgezondertheit? Ik bevinde dat ik *geen Chriſten leven leide*, noch *leiden kan*, wanneer ik elders van huis ben, en geen tydt in Godtvruchtige afzonderinge, Chriſtelyke ſamenſprekinge, en ernſtige overdenkinge doorbrengen kan, gelyk ik doen moeſt. Die Weeken welke ik nu gehouden ben van huis te zyn, ten einde om de *Indiaanſche* Taal te leeren, worden meeſt in angſt en onvruchtbaare doodigheit doorgebracht, zonder veel aangenaame ſmaak in Goddelyke dingen; en ik gevoele my eenen Vreemdeling te zyn aan den Throon der genade, uit gebrek van meer en geduurige afgezondertheit. Wanneer ik weder t'huis kome, en my tot Overdenkinge, Bidden en Vaſten overgeve, dan opent zich een nieuw Tooneel aan myn gemoedt, en myne ziele verlangt na de doodinge der zonden, de zelfs-verloocheninge, de ootmoedigheit, en de afſcheidinge van alle dingen in de Weereldt. Myne ziele was van dezen avondt zeer ontfonkt en vuurig in het Gebedt in de Overdenkinge, zoo dat ik onwillig was den ſlaap toe te geven. Ik volharde in die plichten, tot omtrent middernacht.

Op *Woensdag*, den 4den van *January*, was ik, den meeſten tydt van den dag, in eene zeer onderworpene en gedoode geſtalte des gemoedts. De tydt ſcheen my maar een *oogenblik* te zyn; het leven maar een *damp*, en alle deszelfs genietingen maar als ledige *Water-bellen*, en een voor by gaande *geblaas* van de *Windt*.

Op *Donderdag*, den 5den van *January*, hadt ik een vernederendt gevoelen van myne onwaardigheit. Het gezichte van de boosheit van myn herte vervulde myne

ziele

ziele met bittere droefheit en angſt, welke, als onder het gewicht van eenen ſwaaren laſt, gereedt was neder te zinken. Dus bracht ik den avondt door, tot dat het heel laat geworden was. Daar na ontfing ik noch eenige gezetheit en vuurigheit in het Gebedt.

Op *Vrydag*, den 6den van *January*, myne uitnemende zwakheit, en gebrek van genade gevoelende, als ook de onreinigheit myner ziele, en het gevaar van de verzoekingen aan alle zyde overwegende, zonderde ik dezen dag af tot Vaſten en Bidden, van avondt tot avondt niets eetende noch drinkende, maar Godt ſmeekende om zyne Genade. Myne ziele verlangde, dat de ſchrikkelyke vlekken en ſmetten der zonde van haar mochten afgewaſſchen worden. Ik zag iets van de Macht en Algenoegſaamheit van Godt. Myne ziele ſcheen op zyne macht en genade te beruſten, zeer verlangende na eene overgegevenheit aan zynen wille, en na eene gedoodtheit aan alle dingen hier in deze Weereldt. Myn gemoedt was grootelyks geveſtigt op Goddelyke dingen; myne voornemens tot een leven van doodiginge, van geduurige waakſaamheit, zelfs-verloocheninge, ernſt, en Godtvrucht, waren ſterk en vaſt; myne begeertens vuurig en gezet; en myn gewiſſe teder, en bevreeſt voor allen ſchyn des kwaadts. Myne ziele was ſmertelyk bedroeft in het nadenken van haare lichtvaardigheit, en gebrek van ſtandtvaſtigheit voor Godt. Ik vernieuwde op eene plechtige wyze de toewyinge en overgifte van myn zelven aan Godt; en verlangde na genade, om my meer en meer bekwaam te maken het Verbondt altoos met Hem te houden. De tydt ſcheen kort; de eeuwigheit naby; en eenen grooten naam, het zy in het leven of na den doodt, te gelyk met alle aardtſche vermaken en voordeelen, maar een ledige Waterbel, of verleidenden Droom.

Op *Saturdag*, den 7den van *January*, bracht ik den dag door in grooten ernſt, met vaſte voornemens voor

Godt,

Godt, en een leven van doodinge der zonde. Ik Studeerde zeer naarstig, tot dat myne lichaams-krachten begonnen te beswyken. Verder gevoelde ik my aan Godt onderworpen, met eene berustinge in zyne bedeelingen; en was zeer bedroest, dat ik zoo weinig voor Godt konde doen voor dat myne lichaams krachten my begaven. Des avondts, of schoon ik afgemat was, wierdt ik evenwel in staat gestelt om noch eenigen tydt te volharden in den gebeden. Dus bracht ik den tydt door met lezen, bidden, en overdenken, tot dat het laat in den avondt was. Myne ziele was bedroest, dat ik niet *waken* konde *tot het gebedt*, den geheelen nacht door. Doch gelooft zy Godt, dat de Hemel eene plaatse is van geduurigen en onophoudelyken Godtsdienst, schoon de aarde eene plaatse is van vadsige traagheit.

[Hy is de ses volgende dagen in de zelfde heuchelyke gemoedts-gestalte gebleven; hebbende alle dagen, niet een uitgezondert, de zelfde bedaartheit, stilheit, onderwerpinge, brandende begeerte, en lieffelyke vuurigheit des geestes, in eenen hoogen trap genooten. *Donderdag* van deze Week hadde hy tot eenen dag van verborgen Vasten en Bidden afgezondert.]

Op *Saturdag*, den 14den van *January*, genoot ik in den morgenstondt een zeer plechtigen tydt in het gebedt: myne ziele scheen als uitgebreidt en geholpen zich uit te storten voor Godt om genade, en om alle zegeningen die ik noodig hadde, voor my zelven, voor myne dierbaare Christen-Vrienden, en voor de Kerke Godts; ook wierde ik verwaardigt *den onzienelyken* zoodanig *te zien*, dat myne ziele *op Hem beruste* om de volbrenginge van alles, wat ik naar zynen wille van Hem begeert hadde. Het was toen myne gelukzaligheit ernstelyk in den gebede te vol-

volharden, en wierdt bekwaam gemaakt een uur omtrent daar in te blyven. Myne ziele was toen ſterk in den Heere, en in de ſterkte zyner macht; ook verlangde ik zeer na der Engelen heiligheit en zuiverheit, en dat alle myne gedachten, te aller tydt, in Goddelyke en Hemelſche dingen beſteedt mochten worden. O! hoe zalig is eene hemelſche geſteltheit? En hoe zalig is het een maate van de rechtheit te gevoelen, in welke wy eerſt geſchapen waren. Ik gevoelde dien zelfden Goddelyken byſtant in het Gebedt, verſcheidemaalen op op dien dag. Myne ziele beruſte in Godt, voor my zelven, en voor zyn *Zion*; vertrouwende op zyn Goddelyke macht en genade, dat Hy heerlyke dingen in zyne Kerke op aarde doen zoude, om zyne eigene heerlykheits wille.

[Des anderen daags ſpreekt hy van eenige aanblikjes van Godts heerlyke deugden die hy gehadt heeft, en dat hy bekwaam gemaakt wierdt om zyne voornemens eenigermaaten te konnen onderhouden: maar klaagt, dat hy niet tot Godt konde naderen: hy ſchynt vervult geweeſt te hebben met bevende vreeze, dat hy tot een leven van ydelheit mocht wederkeeren, om zich met eenige genietingen van deze benede wereldt te behagen. Ook ſpreekt hy van grootelyks bedrukt te zyn, en zich ſchuldig te gevoelen, dat hy de onſterffelyke zielen niet met meer ernſt en begeerte tot haare zaligheit behandelde. Op *Maandag* reedt hy naar *Stockbridge*, wierdt zeer gepraamt door de ſtrenge koude; doch zyn gemoedt bleef evenwel in eene Godtvruchtige en ernſtige geſtalte op de reize. De vier naaſt volgende dagen was hy in eenen zeer ſlechten ſtaat van gezontheit, waarſchynelyk veroorzaakt door de koude die hy op zyne reize geleden hadt; nochtans bracht hy den tydt op eene veel plechtiger wyze door als hy gedacht hadt. Op *Vrydag* avondt reedt hy wat verder af, om Mr. *Hop-*

kins

kins te bezoeken; en op *Saturdag* reedt hy achtien mylen ver, naar *Solsbury*, alwaar hy *Sabbath* hieldt, en aanmerkelyke trappen van Godts genadige tegenwoordigheit, byſtant in de plichten, en Goddelyke vertrooſtinge en verkwikkinge genoot; zeer verlangende zich geheel aan Godt over te geven, om voor eeuwig de zynen te zyn.]

Op *Maandag*, 23ſten van *January*, dacht my, dat ik my nooit meer aan Godt onderworpen, en, in alle opzichten, aan de wereldt gedoodt gevoeldt heb als nu. Ik was geheel doodt aan alle begeerte van achtinge en grootheit, 't zy in 't leven of na den doodt: al waar ik na verlangde was, om maar heilig, ootmoedig, en aan de wereldt gekruiſt te zyn, enz.

Op *Dingsdag*, den 24ſten van *January*, reedt ik omtrent den middag naar *Canaan*. Des avondts wierdt ik onverwacht bezocht, door een aanmerkelyk getal menſchen, met welken ik verwaardigt wierdt zeer nuttig over Goddelyke dingen te ſpreken. Ik deedt de moeite om het onderſcheit tuſſchen eene geregelde en ongeregelde *eigen-liefde* te beſchryven; hoe de eene beſtaan kan met Godt lief te hebben boven alles, maar de andere niet; de eerſte Godts heerlykheit en des menſchen gelukzaligheit vereenigende, zoo dat die maar een gemeen belang worden, maar de laatſte Godts heerlykheit en des menſchen zaligheit van een ſcheidende, en het laatſte zoekende met verzuim van het eerſte. Dit helderde ik op, door die oprechte liefde die 'er gevonden wordt tuſſchen Man en Vrouw, welke onderſcheide is van die liefde welke tot iemant gewerkt wordt door redelyke drangredenen, of hope van eigen belang. De liefde is eene beminnelyke hertstocht, en geeſt aan de ziele, daar zy gevonden wordt, een heuchelyk vermaak; maar de waare oprechte liefde wordt niet, noch kan niet geplaats worden op eenig voor-

werp,

werp, met een oogmerk om zich zelven te behagen, dat men dezelve in zyn eigen boezem gevoelt.

[Op *Woensdag* reedt hy naar *Sheffield*; des anderen daags naar *Stockbridge*; en op *Saturdag* naar huis te *Kaunaumeek*, ſchoon het ſaiſoen zeer koudt en ſtormachtig was; welke reize met ziekte en pyne achtervolgt wierdt. Het blykt uit zyn Dag-boek, dat hy den tydt op de reize doorgebracht heeft in nuttige overdenkingen, en in het opheffen van zyn herte tot Godt; hy ſpreekt van byſtant, trooſt, en verkwikkinge; maar klaagt geduurig over onvruchtbaarheit, enz. Zyn Dag-boek is voor de vyf volgende dagen vol ſwaare en bittere klachten. Hy ſpreekt van zich zelven, als vervult met ſchaamte en zelfs walginge, over de levenlooze geſteltheit van zyn gemoedt, en de traagheit zynes geeſtes, als zynde in verſlagentheit en benaauwtheit; en als zich zelven onuitſprekelyk ſnoodt en ſchuldig voor Godt ziende, wegens eenige inwendige werkingen der verdorventheit in zyn herte, enz.]

Op *Donderdag*, den 2den van *February*, bracht ik den gantſchen dag door met vaſten en bidden, Godts tegenwoordigheit en byſtant zoekende, en dat Hy my bekwaam wilde maken, alle myne verdorventheden en geeſtelyke vyanden, te overwinnen.

Op *Vrydag*, den 3den van *February*, genoot ik meer vrymoedigheit en trooſt, als ik ſedert eenigen tydt genooten hadt; ik was gezet werkſaam in de overdenkinge over de onderſcheide inluiſteringen van de verſcheide krachten en hertstochten van een Godtvruchtig gemoedt, dat door eene groote verſcheidentheit van Bedeelingen geoeffent wordt; en konde niet anders dan ſchryven, zoo wel als mediteeren, over zulk een vermaakelyk

On-

Onderwerp. * De Heere gaf my, zoo ik vertrouwe, op dezen dag een waar gevoelen van Goddelyke dingen: maar, helaas! hoe groot en drukkende zyn niet de overblyſſelen van de inwoonende verdorventheden? Ik weet nu meer als ooit, dat Godt alleen *de Autheur en de Voleinder van ons Geloove is*; dat de geheele Heiligmakinge, en ieder deel daar van, als ook allen goedt woordt, werk, of gedachte, die in my gevonden wordt, de uitwerkinge is van zyne macht en genade; dat *ik zonder Hem niets doen kan*, in den voltrektſten zin; en dat *Hy in ons werkt*, *het willen en het werken*, *na zyn welbehagen*, en niet uit eenige andere beweegreden. Ach! hoe verbaazende is het, dat de menſchen zoo veel konnen ſpreeken van hunne eigene macht en goedtheit; daar wy, indien Godt ons niet ieder oogenblik te rug hieldt, gevleeſchte Duivels zouden zyn? Dit heeſt my myne droevige en bittere ondervindinge, voor verſcheide tyden achter een, ten aanzien van myn zelven, overvloedig geleerdt.

Op *Saturdag*, den 4[den] van *February*, genoot ik eenige maate van verruiminge en geeſtelyke verkwikkinge; wierdt bekwaam gemaakt met vuurige en verlangende begeertens te bidden voor Zions voorſpoedt; en myn Geloove en Hope ſcheenen Godt aan te grypen, tot volbrenginge van al het geene ik verwaardigt was geworden te ſmeeken. De Heiligmakinge in myn eigene ziele, en de inzamelinge van Godts uitverkorenen, was al myne begeerte; en de hope van deszelfs vervullinge, al myn blydtſchap.

Op des *Heeren-dag*, den 5[den] van *February*, bevondt ik my op Godt te beruſten en te vertrouwen, zyne tegenwoordigheit, en eenige aanblikjes van het licht zy-

nes

* Het geen hy over deze zaak geſchreven heeft heb ik onder zyne Papieren gevonden, en het zelve hier achter het bericht van zyn leven geplaatſt.

nes aanschyns meer waardeerende, dan myn noodig voedtsel. Ik dacht my zelven, na die zwakheit, verzoekinge en verlaatinge, daar ik de voorledene Week in geweest hadt, eenigzins als *Simson* te zyn, wanneer zyne hairlokken wederom begosten te groeien. Ik wierdt bekwaam gemaakt om voor myn Volk te Prediken, met meer leven en kracht, als ik voor eenige Weeken hadt konnen doen.

Op *Maandag*, den 6den van *February*, wierdt myne ziele in den Morgenstondt wederom in Godt gesterkt, en vondt eene zoete berustinge op Hem in het gebedt; verlangende inzonderheit na de volmaakte doodinge van alle aardtsgezintheit en hoogmoedt; en na eene onderwerpinge aan Godts bedeelingen, te aller tydt, gelyk ik, door genade, te dezer tydt gevoelde. Ik begeerde geen verlossinge van eenige swaarigheit, welke den toestant myner zaken vergezelde, verder als Godt beliefde. O! hoe troostelyk is deze gesteltheit! Ik bracht den meesten tydt van den dag door in het lezen van Godts Woordt, in het schryven, en in het Bidden. Ik genoot den gantschen dag door herhaalde en geduurige vertroostinge, en gezetheit des gemoedts in het gebedt. Des avondts bracht ik eenige uuren door in byzondere samensprekinge met myn Volk; en naderhandt gevoelde ik eenigen vuurigen ernst in het verborgen gebedt.

Op *Dingsdag*, den 7den van *February*, was ik zeer werksaam in eenige zoete overdenkingen, over de krachten en hertstochten van eene Godtvruchtige ziele, in derzelver najaginge van haar geliefde voorwerp: en ik schreef iets van de natuurlyke taale van het geestelyk gevoelen, in zyn zachte en teedere inluisteringen; verklaarende, dat het nu *gevoelt en smaakt, dat de Heere goedertieren is*, als ook dat Hy het hoogste goedt, de eenigste ziel-voldoenende gelukzaligheit, en een volmaakt, algenoegzaam, en almachtig Deel is: zeggende, "*Wien heb' ik*, *neffens u in den Hemel? Neffens u lust my ook niets op*

„ *der aarde.* Niets benevens dit gezegendt Deel. O!
„ Ik gevoele het den Hemel te zyn, Hem te mogen be-
„ hagen, en even zoo te wezen, als Hy wil dat ik zyn
„ zal. Ach! of myne ziele *heilig* was, *gelyk Hy heilig*
„ *is!* O! dat ik *rein ware*, *gelyk Christus rein is*; en
„ *volmaakt*, *gelyk myn Vader in den Hemel volmaakt is.*
„ Deze bevinde ik de beminnelykste en zoetste beveelen
„ te zyn in Godts geheele Boek, alle andere insluitende.
„ Zal ik die overtreden? Moet ik die overtreden? Ben ik
„ onder eene noodtsakelykheit daar van, zoo lange ik in
„ deze wereldt leeve? O! myne ziele, Wee, Wee
„ my, dat ik een zondaar ben, om dat ik nu dezen ge-
„ zegenden Godt noodtsakelyk vertoorne, die zoo
„ oneindig goedertieren en genadig is! Ach! my dunkt,
„ indien Hy my om myne zonden strafte, het myn herte
„ zoo diep niet verwonden zoude als dat ik Hem vertoorn-
„ de: doch of schoon ik geduurig tegens Hem zondige,
„ zoo vernieuwt Hy nochtans aan my geduurig zyne
„ goedertierenheit! My dunkt ik zoude alle Lyden kon-
„ nen dragen; maar hoe kan ik dragen dezen gezegenden
„ Godt te bedroeven en te onteeren? Hoe zal ik Hem
„ tien duizendtmaal meer verheerlyken? Wat zal ik doen
„ om dit beste van alle Wezens te Eeren en te Dienen!
„ O! dat ik my zelve, met ziele en lichaam, voor eeu-
„ wig aan zynen Dienst konde toewyen! O! dat ik my
„ zoo aan Hem mocht konnen overgeven, dat ik nooit
„ meer poogde myns zelfs te zyn, noch eenigen wille
„ noch genegentheden te hebben, die niet volmaakt
„ met Hem gelykformig waren. Maar, helaas! helaas!
„ ik bevinde, dat ik dus volkomen niet aan Godt kan toe-
„ gewydt zyn. Ik kan niet leven zonder te zondigen.
„ O! gy *Engelen*, verheerlykt Hem gestadiglyk; en,
„ zoo het mogelyk is, buigt u noch laager neder voor
„ den gezegenden Koning van den Hemel. Ik verlan-
„ ge daar in deel met u te nemen; en u, indien het mo-
„ gelyk was, te helpen. Ach! wanneer wy voor eeu-
„ wig

„ wig al gedaan hebben wat wy konnen, zoo zullen wy
„ noch niet in ſtaat zyn, het tien duizendſte deel van die
„ hulde en onderdanigheit te bewyzen, welke den heer-
„ lyken Godt waardig is!" Ik ondervondt den meeſten tydt van den dag, en inzonderheit omtrent den avondt, dat myn herte geeſtelyk, aandachtig, onderworpen, en aan de weereldt gedoodt was. Gedankt zy Godt, die my bekwaam maakt Hem lief te hebben, om Hem zelfs wille.

Op *Woensdag*, den 8ſten van *February*, was ik, byna den gantſchen dag, in eene zeer trooſtelyke geſtalte des gemoedts, ſchoon ook gevoelig van, en ruſteloos onder myne geeſtelyke onvruchtbaarheit. Ik bevinde dat beide ziele en lichaam ras vermoeidt worden, door gezetheit en ingeſpannen yver in de zaken van Godt. O! dat ik in Godtvrucht en geeſtelyke vuurigheit zoo onophoudelyk werkſaam konde zyn, als de Engelen in den Hemel!

Op *Donderdag*, den 9den van *February*, hebbe ik dien dag tot Vaſten en Bidden afgezondert, den Heere ſmeekende om zynen zegen en genade, inzonderheit om my bekwaam te maken een leven van doodinge aan de weereldt te leven, als ook van onderwerpinge en lydtſaamheit. Ik genoot verſcheide malen, in het gebedt, een dadelyk gevoelen van Godts macht en goedertierenheit; en wierdt bekwaam gemaakt, de zorge van myn zelven en myne Vrienden, en van Zion, te werpen op de goedertierenheit en genade Godts: doch in 't algemeen, was ik meer doodig en onvruchtbaar, dan ik ſedert eenigen tydt, by zulke gelegentheden, geweeſt hadde.

Op *Vrydag*, den 10den van *February*, was ik, den meeſten tydt van den dag, zeer bedrukt, met ſchaamte, droefheit en vreeze, onder een gevoelen van myne voorledene dwaasheit, zoo wel als tegenwoordige onvruchtbaarheit en koelheit. Wanneer Godt my myn voorleden kwaadt gedrach, inzonderheit eenige voor-

beelden van *misleiden*, of *kwalyk beſtierden*, *yver*, voor oogen ſtelt, dan moet myne ziele wegzinken in ſchaamte, en het doedt my voor het geritſel van een bladt bevreeſt zyn. Myn vreeze is zoodanig als daar de Propheet *Jeremia* over klaagt, Jer. xx: 10. Ik hebbe geen vrymoedigheit myn hooft op te heffen, zelfs niet voor myne mede-wormen; dan alleen wanneer myne ziele op Godt vertrouwt, en wanneer ik iets van de dierbaare geſtalte van Chriſtus, den geeſt der ootmoedigheit, ernſt, zelfs-verloocheninge, en overgeventheit aan Godt, in myne ziele levendig gevoele. Doch des avondts wierdt ik op eene onverwachte wyze verkwikt, in het *uitſtorten van myne klachte voor Godt:* myn ſchaamte en vreeze wierden verandert in eene beminnelyke bedaartheit en beruſtinge in den Heere.

Op *Saturdag*, den 11den van *February*, gevoelde ik my veelzins als giſteren; en ondervondt zeer weinig gevoelige gemeenſchap met Godt.

Op des *Heeren-dag*, den 12den van *February*, ſcheen myne ziele op Godt te vertrouwen, en zich op Hem te beruſten; ook genoot ik veele ziels-uitgangen na den Heere in het gebedt. Voor den middag genoot ik Godts byſtant en onderſteuninge in het Prediken; maar des achtermiddags was ik meer beklemt met ſchaamte, enz. Naderhandt ondervondt ik eenige hulpe in 't gebedt. Ik beminde my, als een arm, zwak en verdrukt ſchepſel, op eenen Godt van oneindige genade en goedertierenheit te werpen, geen heil noch zaligheit verwachtende, dan alleen van Hem.

Op *Maandag*, den 13den van *February*, was ik in myne morgen-oeffeningen zeer bedaart en ſtil, en myn ziele ſteunde op Godt. Ik reedt naar *Stockbridge*, en hadt onderweeg eenige trooſtelyke overdenkingen, en genoot een meer verkwikkelyke ſmaak van de hemelſche gelukzaligheit, als ik ſedert eenige maanden genooten hadt. Ik hebbe onlangs, meenigmaal, al zulke brandende

dende begeertens na de heiligmakinge gevoelt als ooit; maar niet zoo veel ſmaak en gevoelen van de zoetigheit, en het onuitſprekelyk vermaak, van de genietingen en de bezigheden van den Hemel. Myne ziele verlangde de aarde te verlaten, en deel te nemen met de Engelen in derzelver hemelſche bezigheden. Myne ziele zeide, *Heere, het is goedt hier te zyn*; en het ſcheen my beter te wezen te ſterven, dan de ſmaak van deze hemelſche vermaken te verliezen.

[Des anderen daags is hem, ſchoon in een lager trap, het gevoelen der Goddelyke dingen by gebleven. Op *Woensdag*, naaſtvolgende, wierdt hy, door eenige redenen die hy hoorde, in eene ſwaarmoedige duiſterniſſe gebracht, welke veelzins op dezelfde wyze werkte als zyne ſwaarmoedigheit te voren gedaan hadt, toen hy eerſt te *Kaunaumeek* kwam. De uitwerkingen daar van ſchynen, in eenen zekeren trap, hem de ſes volgende dagen by gebleven te zyn.]

Op *Woensdag*, den 22ſten van *February*, hadt ik zulk een klaar gezicht van de uitnemende ſnoodtheit en onreinheit myner natuure, als my geheugt ooit van al myn leven gehadt te hebben. Ik zag my onuitſprekelyk walgelyk en bevlekt: de zonden myner kindtsheit, myner vroeger jeugt, en zulke dwaasheden daar ik jaren lang niet aan gedacht hadt, kwamen my nu verſch en levendig onder het ooge te ſtaan, als of die giſteren eerſt bedreven waren; dezelve vertoonden zig in haare yſſelykſte verwe; zy ſcheenen meerder in getaale dan de hairen mynes hoofdts; ja zy *gingen over myn hoofdt, en als een ſwaare laſt waren zy my te ſwaar geworden.* Des avondts wierdt de handt des geloofs in Godt geſterkt; en myne ziele leunde en beruſte op Hem. Ik wierdt door het lezen van Pſalm cxxv. onder alle myne beſwaarniſſen onderſteunt, en bevondt dat

het zoet en trooſtelyk was op Godt te leunen en te vertrouwen.

Op *Donderdag*, den 23ſten van *February*, was ik veel in het Gebedt, en genoot eenige onderſteuninge. *Daar is een Godt in den Hemel*, die alle dingen ten beſten beſtiert; en dit is de trooſt myner ziele. *Zoo ik niet hadde geloofd, dat ik het goede des Heeren zoude zien, in het landt der levendigen*, niet tegenſtaande myne tegenwoordige droeffeniſſen, *ik ware vergaan.* Des avondts genoot ik groote ruimte in het Gebedt, voor my zelven, voor myne Vrienden, en voor de Kerke Godts.

Op *Vrydag*, den 24ſten van *February*, was ik uittermaten onruſtig en beangſt, onder een gevoelen van het misbruik van den tyd; ik treurde dat ik de tydt zoo zag voorby gaan; gevoelde my in de grootſte haaſt te zyn; ſcheen alles noch te doen te hebben; en nochtans konde ik niets doen, dan alleen treuren en zuchten onder myne onkunde, onnuttigheit, geringheit, de dwaasheit myner handelingen en gedachten, den hoogmoedt en de bitterheit myner voorgaande geſteltheden, ten minſte op ſommige tyden; 't welk alles te dezer tydt zich aan my in levendige verwen ontdekte, en my met ſchaamte vervulde. Ik konde myn gemoedt, van wegen deze bedruktheit, niet tot eenige nuttige Studien geſchikt krygen. De reden waarom my niet vergunt wordt een groot gedeelte van myn tydt te Studeeren, is, om dat ik trachte zulk een ſchat van kenniſſe op te leggen, als my tot zelf-genoegſaamheit mocht verſtrekken. —— Ik weet, dat het myn onvermydelyke plicht is te Studeeren, en my tot openbaren Dienſten bekwaam te maken, op de beſte wyze als ik kan: maar dit is myne elende, ik Studeere en legge natuurlyk voorraadt op, *op dat ik het in myne wellustem*, van hoogmoedt en zelfsvertrouwen, *zoude doorbrengen.*

[Hy bleef de ſes volgende dagen veelzins in de zelfde geſtalte van ongeruſtheit over het misbruik van den tydt, en bedruktheit des gemoedts onder een gevoelen van zyne ſnoodtheit, onnuttigheit, enz. uitgenomen eenige tuſſchenpozen van bedaartheit in onderwerpinge aan, en vertrouwen op Godt.]

Op Vrydag, den 2den van *Maart*, ben ik den meeſten tydt van den dag bezig geweeſt met ſchryven over een Goddelyk onderwerp. Was veel in het Gebedt, en genoot eenigen byſtant. Maar des avondts behaagde het den Heere my eene Goddelyke zoetigheit in het Gebedt te vergunnen; inzonderheit in de plicht van voorbiddinge. My dunkt ik hebbe nooit zoo veel goedertierenheit en liefde gevoelt jegens de genen welke ik met reden geloove myne vyanden te zyn, (ſchoon ik te dier tydt eene geſteltheit vondt om van alle menſchen het beſte te gelooven, zoo dat ik naauwelyks konde denken dat 'er eenige vyandtſchap en haat in myne ziele huisveſten; het ſcheen als of de geheele weereldt Vrienden moeſten zyn) en nooit hebbe ik met meer vryheit en vermaak voor my zelven, of voor myne geliefſte Vrienden gebeden, als ik nu deedt voor myne Vyanden.

Op *Saturdag*, den 3den van *Maart*, bracht ik (zoo ik geloove) ſmorgens een uur door in het Gebedt, met groote gezetheit en ruimte, en met de alderteederſte liefde tot het menſchdom. Ik verlangde dat de gene, welke ik reden hebbe te denken dat zy my kwaadtwillig zyn, voor eeuwig gelukkig mochten wezen: het ſcheen my tot verkwikkinge te zyn te denken hen in den Hemel te mogen ontmoeten, hoe zeer zy my op aarde verongelykt hadden; en hadt geen geſteltheit om op eene belydeniſſe van hen te ſtaan, ten einde om met hen te verzoenen, of om liefde en goedertierenheit aan hen te bewyzen. O! het is een zinnebeeldt van den Hemel,

de gehele wereldt lief te hebben met eene liefde van goedertierenheit, vergiffenisse, vriendtschap en goedtwilligheit; onze ziele bedaart, teeder, en zachtmoedig te gevoelen, ledig en bevrydt van alle kwaade vermoedens, en naauwelyks bekwaam te wezen van iemandt, by eenige gelegentheit, kwaadt te denken; en te bevinden dat onze herten eenvoudig, oprecht, en vry zyn jegens de genen die ons met een gantsch ander ooge aanzien! Het Gebedt was my zulk een verkwikkelyke oeffeninge, dat ik niet wist hoe ik zoude ophouden, uit vreeze van den geest des gebedts te verliezen. Ik gevoelde geen gesteltheit te eeten of te drinken, uit hoofde van de verkwikkelykheit daar van, maar alleen om de natuur te ondersteunen, en my tot den Dienst van Godt bekwaam te doen zyn. Ik konde niet vergenoegt wezen, zonder een zeer byzonder meldinge van een groot getal dierbaare Vrienden voor den throon der genade; als ook de byzondere omstandigheden van veelen, zoo verre die my bekent waren.

Op des *Heeren-dag*, den 4^{den} van *Maart*, genoot ik die zelfde gezetheit in het Gebedt als gistere morgen, schoon niet in zulk eene groote maate. Ik gevoelde dien zelven geest van liefde, algemeene goedtwilligheit, vergiffenisse, ootmoet, onderwerpinge, gedoodtheit aan de weereldt, en bedaartheit des gemoedts als toen. *Myne ziele beruste in Godt*, en ik bevondt geenen anderen toevlucht of vriendt noodig te hebben. Terwyl myne ziele dus op Godt vertrouwt, schynen alle dingen, zelfs de steenen der aarde, met my bevredigt te zyn: maar wanneer ik niet op Godt vertrouwen kan, dan schynen alle dingen een geheel ander gelaat te hebben.

[De vier volgende dagen klaagt hy doorgaans over onvruchtbaarheit, gebrek van heilig vertrouwen op Godt, ongevoeligheit, omswervingen des gemoedts, enz. ook spreekt hy van bedruktheit des gemoedts, onder een gevoe-

voelen van zyne uitnemende geringheit, voorledene dwaasheden, zoo wel als tegenwoordige werkingen der verdorventheit. Maar op *Vrydag*, ſchynt hy herſtelt geweeſt te hebben tot eenen aanmerkelyken trap van die zelfde uitmuntende geſtalte die hy *Saturdags* te voren genooten hadt.]

Op *Saturdag*, den 10[den] van *Maart*, gevoelde ik my uitneemende doodt aan de weereldt, en aan alle haare genietingen: my dacht ik was bereidt en gewillig het leven, en alle deszelfs vertrooſtingen, over te geven, zoo ras als ik 'er maar toe geroepen wierdt; en nogtans hadt ik toenmaals zoo veel vertrooſtinge des levens als ik byna ooit gehadt heb. Het leven zelf ſcheen my nu maar als een ledige waterbel; en de rykdommen, eeren, en gemeene genietingen des levens, vertoonden zich uitnemende ſmaakeloos. Ik verlangde om geduurig en geheel gekruiſt te zyn aan alle dingen hier beneden, door het *Kruis van Chriſtus*. Myne ziele was lieffelyk onderworpen aan Godts beſtellinge over my, in alle dingen; en zag dat my niets was overgekomen dan het gene beſt voor my was. Ik vertrouwde op Godt, dat Hy *my nooit verlaten* zoude, ſchoon ik mocht *gaan in een dal der ſchaduwe des doodts*. Het was toen *myn ſpyze en drank* heilig te zyn, en *voor den Heere te leven en te ſterven*. En ik genoot toen zulk eenen Hemel, als zeer verre overtrof de aller verhevenſte bevattingen van eene onwedergeboorene ziele; en zelfs onuitſprekelyk boven het gene ik zelf konde begrypen op eenen anderen tydt. Ik verwonderde my niet, dat *Petrus* zeide, *Heere het is hier goedt zyn*, wanneer hy dus verkwikt wierdt met de Goddelyke heerlykheit. Myne ziele was vol liefde en teederheit in de plicht van voorbiddinge; en gevoelde inzonderheit eene lieffelyke genegentheit tot eenige dierbaare Godtzalige Leeraren van myne bekenden. Ik

badt zeer ernſtig voor de geliefde Chriſtenen, en voor de gene die ik met reden vreeze myne Vyanden te zyn; ik zoude geen bitter woordt geſproken, noch eene bittere gedachte onderhouden konnen hebben, tegen den ſnoodtſten menſche die op de aarde leefde. Ik hadt een gevoelen van myn eigen groote onwaardigheit. Myne ziele brak uit in liefde en dankzegginge tot Godt, wanneer ik dacht, dat Hy zyne Kinderen my wilde laaten lief hebben en aannemen als eenen hunner Broederen en mede-Burgeren: en wanneer ik hunne behandelinge van my op deze wyze overdacht, zoo verlangde ik aan hunne voeten neder te leggen; en konde geen weg bedenken om de oprechtigheit en de eenvouwdigheit van myne liefde tot, en hoogachtinge voor hen uit te drukken en te bewyzen, als zynde zy veel beter dan ik. —— Omtrent den avondt was ik zeer droevig; ik was in myn eigen oogen het ergſte ſchepſel dat 'er leefde; en konde niet bidden, noch mediteren, noch wiſt niet hoe ik myn aangezichte zoude opheffen voor de weereldt. Des avondts wierdt ik in het Gebedt wat opgebeurt en getrooſt; maar verlangde op myne knien vergiffeniſſe te ſmeeken van alle ende een iegelyk, die ooit iets verkeerts in myn voorgaande gedrag, inzonderheit in mynen Godtsdienſtigen yver, gezien hadden. Naderhandt wierdt ik zeer beangſt, zoo dat ik niet geruſt konde ſlaapen.

Op des *Heeren-dag*, den 11[den] van *Maart*, was myne ziele, in de morgen-oeffeninge, eenigermaten *in Godt geſterkt*; zoo dat ik uit myne beevende vreeze en benaauwtheit verloſt wierdt. Ik Predikte voor myn Volk, uit de Gelykeniſſe van den *Zaaier*, Matth. XIII. En genoot, op beide de deelen van den dag, des Heeren byſtant. Hadt groote vrymoedigheit, genegentheit en vuurigheit in myn arme Volk aan te ſpreeken; verlangde dat Godt hunne herten mocht innemen, en hen geeſtelyk levendig maken. En ik hadt waarlyk zoo veel tot

hen

hen te zeggen, dat ik niet wist hoe ik met spreken zoude uitscheiden. *

Op *Maandag*, den 12den van *Maart*, was ik in den morgenstont in eene Godvruchtige, teedere, en liefhebbende gestalte des gemoedts; en wierde in staat gestelt tot Godt te roepen, zoo ik vertrouwe, met een kinderlyk herte, met aanhoudentheit, onderwerpinge en bedaartheit des gemoedts. Myn geest was vol stilte en liefde tot het menschdom; en verlangde dat de vrede mocht heerschen op de aarde. Ik was bedroeft zelfs over de gedachten, van eenen *heftigen*, *toornigen* en *onmatigen yver*; en treurde over myn eigene voorledene dwaasheden in die zaak. Myne ziele vertrouwde op Godt, om sterkte en genoegsaame genade voor myn toekomende werk en beproevingen; en ik bracht den dag voornamentlyk door in swaar te arbeiden, en my gereedt te maken tot myn voorgenomen reize.

Op *Dingsdag*, den 13den van *Maart*, gevoelde ik myne ziele somtydts na Godt uitgaan, maar niet met zoo veel vuurige verlangens als ik begeerde. Des avondts wierdt ik bekwaam gemaakt om te volharden in den gebeden, voor een aanmerkelyken tydt achter een; hebbende inzonderheit ook myn ooge op myne Reize, die ik op morgen, als de Goddelyke Voorzienigheit zal toelaaten, van voornemens ben te aanvaarden. Ik genoot eenige vrymoedigheit en vuurigheit, smeekende dat de Goddelyke tegenwoordigheit my op *alle plaatsen*, daar myne bezigheden my zullen leiden, mocht believen te vergezellen; ook hadt ik een byzonder opzicht op de *beproevingen* en *ver-*

zoe-

* Dit was de laatste Sabbath, op welken hy den openbaren Dienst te *Kaunaumeek* volbracht heeft, en deze de laatste Predikatien die hy ooit aldaar Predikte. Het blykt uit zyn Dagboek, dat, terwyl hy onder deze *Indianen* zyn verblyf hieldt, hy groote moeite aan hen besteedt, en dat hy zulks met groote voorzichtigheit en bescheidentheit gedaan heeft; doch de byzondere wyze hoe, is kortheits halven nagelaten aangeteekent te worden.

zoekingen, daar ik, zoo ik oordeelde, uitnemende voor bloodt gestelt mocht worden in *byzondere plaatsen.* Ik wierdt gesterkt en getroost, zynde te voren zeer moede en afgemat geweest. *De blydtschap des Heeren is* waarlyk *sterkte* en *leven.*

Op *Woensdag*, den 14^{den} van *Maart*, genoot ik eene gezetheit des gemoedts in het gebedt, herhalende myne smeekingen om Godts tegenwoordigheit in iedere plaatse, daar ik in myne Reize verwachtte te zullen zyn. Ik badt den Heere ernstig, dat ik niet door dierbaare Vrienden en bekenden te veel mocht ingenomen, noch opgehouden worden, in de eene of andere plaatse. Ik trok omtrent tien uuren op de reize, en kwam tegen den avondt te *Stockbridge.*

Op *Donderdag*, den 15^{den} van *Maart*, reedt ik naar *Sheffieldt.* Hier ontmoette ik een Boode van *Oost-Hampton*, op *Lang-Eilandt*, die, door de eenpaarige stemmen van die groote Stadt, afgezonden was om my derwaarts te nodigen, ten einde om my als Leeraar met der woon neder te zetten onder dat Volk, waar toe ik te voren dikwyls was genoodigt. Ik was in deze zeer verlegen, meer als voorheenen, te weten wat myn pligt was; wanneer ik van de groote moeielykheden en ongelegentheden van die plaats hoorde, was ik daar over zeer bezorgt en bedroeft, en gevoelde eenige begeertens om hun verzoek in te willigen, maar wist niet wat ik doen zoude. Ik trachtte de zaak aan Godt voor te dragen, en over te geven.

[De twee naast volgende dagen, is hy niet verder dan *Salisbury* gegaan, zynde grootelyks door den regen opgehouden. Toen hy daar kwam, was hy naar het lichaam zeer onpasselyk. —— Hy spreekt van troostelyke en nuttige samenspreking met Christen-Vrienden op die dagen.]

Op

Op des *Heeren-dag*, den 18[den] van *Maart*, [te *Salisbury*] was ik uitnemende zwak en afgemat, zoo dat ik naauwelyks gaan konde: maar het behaagde Godt my in het Prediken veel vrymoedigheit, klaarheit en ernst te geven. Ik hebbe diergelyke onderfteuningen, in het Prediken tot zondaren, in veele maanden herwaarts, niet genooten. Hier ontmoette my een andere Boode, en berichte my van de beroepinge tot eene andere Vergaderinge, my noodigende, op eene goedtkeuringe, onder hen voor vaftgeftelt Predikant te komen. * Ik wierdt door een gewicht en laft van zorge in myn gemoedt zeer geoeffent. O! dat Godt *getrouwe Arbeiders in zynen Oogft mocht* believen *uit te zenden!*

[Daar na vervorderde hy zyne Reize naar *Nieuw-Jork* en *Nieuw-Jerfey*; waar in hy flappe voortgangen maakte; zyne reize volbrengende onder groote ongefteltheit des lichaams. Hy Predikte evenwel verfcheidemaalen onderweeg, zynde daar toe door Vrienden fterk aangezocht, en genoot op een aanmerkelyke wyze des Heeren byftant in dat Werk. Hy fpreekt van tydt tot tydt van trooft in de verkeeringe en famenfprekinge met Chriften-Vrienden; en van verfcheide dingen in de oeffeningen en geftalten van zyn herte, welke veel Goddelyke voorkominge en invloeden in zyn gemoedt op deze Reize, aanwyzen. Maar hy klaagt evenwel over *de zaak die hy vreesde*, namentlyk, eene afneminge of verminderinge van zyn geeftelyk leven in den Godtsdienft, door middel van zyn geduurig vertrek van de eene plaatfe tot de andere, en het gebrek van afzonderinge; ook klaagt hy bitterlyk over zyne onwaardigheit, doodigheit, enz. Hy kwam op *Woensdag*, den 28[ften] van *Maart*, te *Nieuw-Jork*; en *Saturdag* naaftvolgende te *Elizabeth-Stadt*; alwaar hy, zoo het fchynt,

* Deze Vergaderinge was die te *Millington*, dicht by *Haddam*. Zy waren zeer ernftig begeerig na zyne komfte onder hen.

ſchynt, gewacht heeft tot dat de Commiſſariſſen by een kwamen.]

Op *Donderdag*, den 5den van *April*, was ik wederom zeer gekwelt en grootelyks geoeffent met zwakheit en pyn in het hoofdt. Ik wachte ſteets de Commiſſariſſen in hunne Vergaderinge op. * Ik beſloot ſteets voort te gaan met de *Indiaanſche* zaak, indien de Goddelyke Voorzienigheit zulks toelaat, ſchoon ik te vooren eenige genegenheit gevonden hadt naar *Ooſt-Hampton* te gaan, daar ik ſterk toe aangezocht was geworden. †

[Na deze bleef hy noch twee of drie dagen in de *Jerſeys*, zynde zeer krank, is toen naar *Nieuw-Jork* wedergekeert, van daar naar *Nieuw-Engelandt*; en ging naar zyn geboorte Stadt *Haddam*, alwaar hy op *Saturdag* den 14den van *April*, aan kwam. Hy vervolgt

* De *Indianen* te *Kaunaumeek* maar weinig in getal zynde, en Mr. *Brainerd* nu omtrent een Jaar onder hen gearbeidt hebbende, en hen ook hebbende overgehaalt om gewillig *Kaunaumeek* te verlaten, en naar *Stokbridge* te trekken, en gedurig onder den Dienſt van Mr. *Sergeant* te leven; oordeelde nu meer Dienſt voor Chriſtus te konnen doen onder de *Indianen* op eene andere plaatſe; en daarom is hy naar *Nieuw-Jerſey* getrokken, om deze zaak den Commiſſariſſen voor te ſtellen; dewelke by deze gelegentheit te *Elizabeth-Stadt* vergaderden; en beſloten, dat hy terſtont *Kaunaumeek* verlaten, en naar de *Indianen* te *Delaware* gaan zoude.

† Door de noodigingen die Mr. *Brainerd* onlangs ontfangen hadt, blykt, dat het niet uit noodtſakelykheit, of uit gebrek van gelegentheit om zig onder de *Engelſchen* vaſt te ſtellen, niet tegenſtaande de ſchande daar hy onder gelegt was op de *Hooge-ſchoole*, dat hy vaſtelyk beſloot alle de vertrooſtingen te verzaken, die in de *Engelſche* vaſtſtellingen genoten konde worden, en zyn leven te gaan doorbrengen onder de onvernuftige Wilden, en alle de moeielykheden en zelfs verzakingen van eene *Indiaanſche bezendinge* te ondergaan. Hem wierdt, zoo als hy *Kaunaumeek* zoude verlaaten, zeer ernſtig een beroepinge tot de vaſtſtellinge van *Ooſt-Hampton*, op *Lang-Eilandt* opgedragen, zynde de ſchoonſte en vermaakelykſte Stadt op het geheele Eilandt, en een van deszelfs rykſte

volgt ſteedts zyne bittere klachten over het gebrek van afzonderinge. Terwyl hy te *Nieuw-Jork* was, ſpreekt hy aldus; *Ach! het zyn niet de vermaken van de weereldt die my trooſten konnen! Indien Godt my zyne tegenwoordigheit weigert, wat konnen my dan de Plaiſieren van de Stadt geven? Een uurtje zoete afzonderinge, daar Godt tegenwoordig is, is beter dan de geheele Weereldt.* Ook blyft hy ſteedts uitroepen over zyne onweetentheit, geringheit en onwaardigheit. Hy ſpreekt evenwel ook van eenige tyden van byzondere onderſteuninge en Goddelyke verkwikkinge. Hy bracht eenige dagen door met zyne Vrienden te *Ooſt-Hampton* en *Millington.*]

Op *Dingsdag*, den 17[den] van *April*, reedt ik wederom naar *Millington*; zynde toen ik uittrok wat beangſt, en was zeer zwak na het lichaam, en zwak in het geloove. Ik ging een Morgen-predikatie doen, maar vreesde dat ik niet in ſtaat zoude zyn om 'er door te komen. Doch bedenkende alleen te ryden, in eenen afſtant

rykſte en grootſte Parochien. Het volk aldaar was eendrachtig in hunne begeertens om hem tot hun Herder en Leeraar te hebben, en bleven eenen langen tydt aanhouden op hun verzoek. en konden beſwaarlyk afgebracht worden hunne poogingen natelaten, of hunne hope op te geven, om hem te verkrygen. Behalven noch de beroepinge te *Millington*, welke dicht by zyn geboorte Stadt, en in het midden van zyne Vrienden was. Ook verkoos Mr. *Brainerd* het werk van eenen Zendeling aan de *Indianen* niet, liever dan die beroepingen en noodigingen aan te nemen, om dat hy onkundig was van de moeielykheden en het lyden, welke zoodanigen Dienſt vergezelden; want hy hadde van deze moeielykheden, beide in den Somer en in den Winter, bevindinge gehadt; hebbende omtrent een geheel jaar doorgebracht in eene eenzaame Woeſtyne, onder deze *woeſte menſchen*, alwaar hy groote hardigheden uitgeſtaan heeft, en het onderwerp was geweeſt van eene groote meenigte uit- en inwendige droeffeniſſen, welke nu alle verſch in zyn geheugen waren. Niet tegenſtaande dit alles verkoos hy echter met deze zaak voort te gaan, ſchoon de Plaatſe daar hy nu na toeging verder afgelegen was van de meeſte zyner Vrienden, bekenden, en het Landt zyner geboorte.

ſtant van het gezelſchap dat henen ging, bracht ik den tydt door met myn herte tot Godt opteheffen. Ik was niet ver gegaan, of myne ziele wierdt overvloedig geſterkt met deze woorden, *Indien Godt voor ons is, wie zal tegen ons zyn?* Dus ging ik voort, vertrouwende op Godt, en niets meer vreezende als het zelfs-vertrouwen. In deze geſtalte ging ik in Godts Huis, en wierdt van den Heere onderſteunt. Naderhandt gevoelde ik den Geeſt der liefde en der zachtmoedigheit in de verkeeringe en ſamenſprekinge met eenige Vrienden. Toen reedt ik naar myn Broeders huis; en des avondts, onder het zingen van Pſalmen met myne Vrienden, ſmolt myn herte als weg. Daar na genoot ik in het gebedt de oeffeninge des *Geloofs*, en wierdt bekwaam gemaakt *vuurig van geeſt* te zyn. Ik ondervondt meer van Godts tegenwoordigheit, als ik te eeniger tydt op myn laatſte moeielyke Reize gedaan hadt. De Eeuwigheit ſcheen zeer naby, myn natuure was zwak, en ſcheen gereedt om ontbonden te worden, terwyl de zonne daalde, en de avondt-ſchaduwen ſnellyk naderden. O! ik verlangde om alle de overige oogenblikken geheel voor Godt te beſteden! Of ſchoon myn lichaam zwak, en door Prediken, en veel byzondere ſamen-ſprekinge, afgemat was; zoo zocht ik echter den ganſchen nacht op te blyven, om iets voor Godt te doen. Aan Godt, den gever van deze verkwikkingen, zy de eere en de heerlykheit, tot in alle eeuwigheit. *Amen.*

Op *Woensdag*, den 18den van *April*, was ik zeer zwak, en genoot maar weinig geeſtelyke vertrooſtinge. Ik wierdt geoeffent door iemant die de *oorſpronkelyke zonde* tegenſprak en bedilde. De Heere opene zyne oogen, om de fontein der zonde in *zig zelven* te zien!

[Na deze bezocht hy verſcheide Predikanten in *Connecticut*,

neEticut, en reisde toen naar *Kaunaumeek*, en kwam by Mr. *Sergeant* te *Stockbridge* op *Donderdag*, den 26^ften^ van *April.* † Hy volbracht deze reize in eenen zwakken ftaat des lichaams. De dingen daar hy ondertusfchen van fpreekt, rakende de geftalten en oeffeningen zynes gemoedts, zyn, op fommige tyden doodigheit, en gemis van geeftelyke vertrooftinge; en op andere tyden beruftinge in Godt; geeftelyke verkwikkinge in Samenfprekingen; gezette Overdenkinge op de Reis; byftant in het Prediken; en blydtfchap in de gedachte dat'er nu zoo veel meer van zyn werk afgedaan, en hy zoo veel nader aan de eeuwige Weereldt was. Ook fpreekt hy eens en andermaale van een gevoelen van zyn groote onkunde, geeftelyke onreinheit, enz.]

Op *Vrydag* en *Saturdag*, den 27 en 28^ften^ van *April*, bracht ik eenigen tydt door met bezoeken van Vrienden, en fpreken met myn Volk, (welke nu van hunne eigene plaatfe vertrokken waren naar Mr. *Sergeant*) het welk zeer blyde was te zien dat ik weder was gekeert. Ik wierdt in myn gemoedt zeer geoeffent met een gevoelen van myne onwaardigheit.

Op des *Heerendag*, den 29^ften^ van *April*, Predikte ik voor Mr. *Sergeant*, beide voor en na den middag, uit Openb. XIV: 4. *Deze zyn 't die met Vrouwen niet bevlekt zyn: want zy zyn Maagden. Deze zyn 't die het Lam volgen waar het ook henen gaat. Deze zyn gekocht uit de menfchen, tot eerftelingen Gode ende den Lamme.* Ik genoot veel vrymoedigheit in het Prediken, fchoon niet veel geeftelykheit. Des avondts was myn herte eenigermaten opgebeurt in dankbaarheit aan Godt voor zynen byftant.

Op *Maandag*, den 30^ften^ van *April*, reedt ik naar *Kau-*

† Den 20ften van deze maandt is hy in het 27fte Jaar van zyn Ouderdom getreden.

Kaunaumeek, maar was uitnemende krank; en ik genoot in myn eigen Huis die vertroostinge niet, die ik gehoopt hadde.

Op *Dingsdag*, den 1sten van *Mey*, hebbende nieuwe orders ontfangen, om naar eene meenigte *Indianen* te trekken aan de Riviere van *Delaware*, in *Pensylvania*, en myn Volk alhier meest alle getrokken zynde naar Mr. *Sergeant*, nam ik op dezen dag alle Kleederen, Boeken, enz. maakte omtrent dezelve bestellinge, en ging zoo op Reize naar de Riviere van *Delaware*: doch ik maakte myn weg dat ik tot Mr. *Sergeants* konde wederkeeren, alwaar ik ook des avondts van dezen zelfden dag aankwam. Ik reedt verscheide uuren in den regen, door de huilende Wildernisse; schoon ik zoo ongestelt was na het lichaam, dat my weinig of niets afging dan bloedt.

[Hy bleef des anderen daags te *Stockbridge*; en *Donderdaags* reedt hy eenen kleinen weg, naar *Sheffield*, onder een groote maate van ongesteltheit; doch met bemoedigtheit en blymoedigheit des gemoedts onder zyne moeielykheden. Op *Vrydag* reedt hy naar *Salisbury*, en is daar tot na den Sabbath gebleven. Hy spreekt dat hy eenig gedeelte van dezen tydt verkwikt is geweest in het spreken met Christen-Vrienden over hun hemelsch Vaderlandt, en den weg die daar na toe leidt. Op andere tyden spreekt hy van zich zelven als uitnemende beangst, over zyne onvruchtbaarheit en doodigheit, uitroepende, *Ach! dat de tydt zoo henen gaat, met zoo weinig voor Godt gedaan te hebben!* Op *Maandag* reedt hy naar *Sharon*, en spreekt van zich zelven als grootelyks bedrukt, over de aanmerkinge van het kwalyk besteden van den tydt.]

Op *Dingsdag*, den 8sten van *Mey*, vertrok ik van *Sharon* in *Connecticut*, en reisde omtrent 45 mylen naar eene

eene plaatſe genaamt de *Viſch-Kil*, † en vernachte aldaar. Ik bracht veel van myn tydt, terwyl ik reedt, in het gebedt door, ſmeekende dat Godt met my wilde trekken naar *Delaware.* Myn herte was ſomtyds gereedt weg te zinken onder de gedachten van myn Werk, en het eenzaam trekken door de Wilderniſſe, niet wetende waar henen: doch het was evenwel noch trooſtelyk te denken, dat andere van Godts Kinderen *in de Woeſtynen gedoolt hadden, ende op de bergen, ende in ſpelonken der aarde*; *en* dat *Abraham*, geroepen zynde om uit te gaan, *uitging*, *niet wetende waar hy komen zoude.* O! dat ik maar geduurig Godt mocht volgen.

[Des anderen daags vervolgde hy zyne Reize; voer over *Hudſons* Riviere, ging naar *Goshen* in de *Hooglanden*; en reisde zoo dwars door de Woeſtynen, van *Hudſons* Riviere naar *Delaware*, omtrent *honderdt* mylen door een woeſt en yſſelyk Landtſchap, boven *Nieuw-Jerſey*; alwaar zeer weinige vaſtſtellingen waren; in welke Reize hy groote moeielykheit en ongemak geleden heeft. Hy bezocht onderweeg eenige *Indianen*, * en ſprak met hen over de zaken van het Chriſtendom. Hy was aanmerkelyk ſwaarmoedig en mistrooſtig, zynde alleen in eene onbekende Woeſtyne. Op *Saturdag*, kwam hy tot eene vaſtſtellinge van *Ieren* en *Hollanders*, omtrent 12 mylen boven de hoeken *Delaware.*]

Op des *Heeren-dag*, den 13[den] van *Mey*, ſtondt ik ſmorgens vroeg op; gevoelde my zeer zwak na myne lange Reize, waar op ik zoo nat en afgemat geweeſt had; was

† Een plaatſe zoo genaamt, onder de Regeringe van *Nieuw-Jork*, dicht by *Hudſons* Baay, aan de weſtzyde van de Riviere.

* Ziet *Brainerds Verhaal* in eenen Brief aan Mr. *Pemberton*, aan het einde van zyne Beveſtigings Predikatie, *Pag.* 32, 33.

was zeer droefgeeftig; en hebbe haaft nooit van al myn leven een duifterder morgenftont gehadt. Daar fcheen geen Sabbath te zyn; de Kinderen waren alle aan 't fpeelen; ik was eenen Vreemdeling in de Woeftyne, en wift niet waar ik gaan zoude; en alle omftandigheden fchenen famen te lopen om myne zaken duifter en moedeloos te maken. Ik was te leur geftelt ten aanzien van eenen Tolk, en hoorde dat de *Indianen* grootelyks verftrooit waren, enz. Ach! ik treurde om de tegenwoordigheit van Godt, en fcheen gelyk een fchepfel dat van voor zyn aangezichte gebannen was! Het behaagde Hem nochtans myne neerflachtige ziele op te beuren, onder alle myne droeffeniffen; zoo dat ik niet eene gedachte onderhieldt van myn Werk op te geven onder de arme *Indianen*; maar wierdt getrooft in de overdenkinge, dat de doodt my eerlang van deze benaauwtheden bevryden zouden. Ik reedt omtrent drie of vier mylen naar het *Ierfche* Volk. Onder welke ik 'er eenige bevondt, die zedig, en over hunne zielen en den Godtsdienft bezorgt fcheenen. Myn herte begon toen wat gemoedigt te worden, ik Predikte eerft voor de *Ieren*, en toen voor de *Indianen*: en des avondts was ik een weinig getrooft; myn ziele fcheen op Godt te ruften, en moedt te fcheppen. O! de Heere zy myn Steun en Troofter in eene booze weereldt!

Op *Maandag*, den 14^den^ van *Mey*, was ik zeer bezig in eenige noodtfakelyke Studien. Ik gevoelde my zeer los van de weereldt; en alles vertoonde zich ydelheit en kwellinge des geeftes te zyn. Ik was wat eenzaam en mistrooftig, als of ik van het menfchdom gebannen, en van alles wat in de weereldt genoegelyk genaamt wordt berooft ware: maar was in myne eigene oogen zoo fnoodt en onwaardig, dat het voor my hier bekwaamer fcheen te zyn, als ergens elders.

Op *Dingsdag*, den 15^den^ van *Mey*, was ik noch fteets bezig in myne Studien; en genoot meer gezondt-
heit,

heit, als ik voor eenigen tydt genoten hadt: maar was wat neerflachtig van geeſt, onder een gevoelen van myne geringheit; het ſcheen als of ik niets tot eenig voordeel konde doen, wegens myne onkunde en dwaasheit. O! dat deze dingen meer hebbelyke nederheit mogen werken in myne ziele!

[Des anderen daags is hy veelzins in dezelfde geſtalte gebleven.]

Op *Donderdag*, den 17den van *Mey*, was ik grootelyks beangſt, onder een gezicht en gevoelen van myne ſnoodtheit; ik was in myne eigene oogen te erg om op Godts aardtbodem te wandelen, of om vriendelyk behandelt te worden door eenige van zyne ſchepſelen. Het behaagde Godt my myne inwendige onreinheit en verdorventheit, dermaten te doen zien, dat ik byna wanhoopte of ik ooit heilig zoude zyn. *O! ik elendig menſche! wie zal my verloſſen uit het lichaam dezes doodts?* Na de middag ontmoette ik de *Indianen*, volgens beſtemminge, en Predikte voor dezelve, Terwyl ik na hen toe reedt beruſte myne ziele in Godt; en genoot naderhandt eenige vertrooſtinge en verruiminge des gemoedts in het gebedt, als ook eenigen byſtant in de plicht van Voorbiddinge. De levendige Godtvrucht en Heiligheit ſchenen my zeer beminnelyk, en ik verlangde na de volmaaktheit van dezelve.

Op Vrydag, den 18den van *Mey*, gevoelde ik wederom iets van de zoetigheit van den Godtsdienſt; en myne ziele vertrouwde op Godt, dat Hy my nooit verlaten zoude. —— Doch meenigmaal zag ik my zulk een gering ſchepſel, dat ik haaſt niet wiſt hoe ik dorſt denken aan het Prediken. O! dat ik altydt *voor* en *op Godt* mocht konnen leven!

Op *Saturdag*, den 10den van *Mey*, was ik, eenigen tydt, zeer bedrukt met het gewicht en den laſt van

myn werk; en het fcheen my onmogelyk, dat ik met de zaak, die ik ondernomen hadt, zoude konnen doorgaan. Omtrent den avondt was ik zeer bedaart en getrooft; en myne ziele vertrouwde op Godt om zyne hulpe.

Op des *Heeren-dag*, den 20ften van *Mey*, Predikte ik tweemaal voor de arme *Indianen*, en genoot eenige vrymoedigheit in het fpreken, terwyl ik hunne vooroordeelen tegen het Chriftendom poogde weg te nemen. Myne ziele verlangde al dien tydt om byftant van boven; want ik zag dat ik geen genoegfame kracht hadt voor dat Werk. Naderhandt Predikte ik voor de *Ieren*; wierdt in het eerfte gebedt eenigermaten onderfteunt, als ook onder het Prediken. Verfcheide Perfoonen fcheenen zeer bekommert, en bezorgt over hunne zielen, met wien ik naderhandt met veel vrymoedigheit en eenige kracht fprak. Gedankt zy Godt voor ieder onderfteuninge, die Hy aan eenen onwaardigen worm verleent. O! dat ik voor Hem leven konde!

[In het overige van de Week is hy fomtydts gereedt geweeft weg te zinken onder een befeffen van zyne onwaardigheit en ombekwaamheit voor het werk der Bedieninge; en fomtydts wederom bemoedigt, en over alle vreeze en droeffeniffen heen gevoert, bekwaam gemaakt zynde om vrymoedig op Godt te vertrouwen, inzonderheyt *Saturdaags* omtrent den avondt, wanneer hy groote ftilte en bedaartheit des gemoedts genoot, als ook veel onderfteuninge in het gebedt tot Godt. Hy verheugde zich, (gelyk hy zegt) *dat Godt onveranderlyk, machtig, en getrouw bleef, een vaft en algenoegfaam Deel, en de woon- of fchuilplaatfe zyner kinderen in alle Eeuwen.*]

Op *Ruftdag*, den 27ften van *Mey*, bezocht ik fmorgens myne *Indianen*, en woonde eene Begraaffeniffe by on-

onder hen. Ik was bewogen over het zien van hunne *Heidensche praktyken.* O! dat zy *bekeert* mochten worden *van de duisternisse tot het licht.* Naderhandt kreeg ik een aanmerkelyk getal van hen te samen, en Predikte voor hen; en ik bespeurde dat zy zeer aandachtig waren. Daar na Predikte ik voor de blanke menschen, uit Heb. II: 3. *Hoe zullen wy ontvlieden, indien wy op zoo grooten Zaligheit geen acht nemen*, enz. Ik wierdt bekwaam gemaakt met vrymoedigheit en kracht te spreken. Verscheide menschen scheenen grootelyks bekommert te zyn over hunne zielen; inzonderheit eenen, die in den *Roomschen* Godtsdienst was opgevoedt geweest. Gedankt zy de Heere voor iedere maate van hulpe en bystant!

Op *Maandag*, den 28sten van *Mey*, vertrok ik van de *Indianen* boven de hoeken van *Delaware*, op eene Reize naar *Nieuwark* in *Nieuw-Jersey*, volgens myne orders. Ik reedt door de Woestyne; wierdt grootelyks afgemat door de groote hitte; vernachtte op eene plaatse genaamt *Swart-Riviere*; en was uittermaten moede en afgement.

[Op *Dingsdag*, is hy te *Nieuwark* gekomen; des anderen daags ging hy naar *Elisabeth-Stadt*; op *Donderdag* naar *Nieuw-Jork*; en op *Vrydag* keerde hy weder naar *Elisabeth-Stadt.* Deze dagen wierden met eenige beangstheit des gemoedts doorgebragt. Hy bleef te *Elisabeth-Stadt* tot *Vrydag* in de naastvolgende Week. Hy wierdt op *Rustdag* aan des Heeren Tafel verlevendigt, verkwikt en versterkt. De volgende dagen van de Week wierden voornamentlyk doorgebragt in Studien, dienende tot voorbereidinge van zyne Verordeninge; en op eenige van dezelve schynt hy veel van Godts genadige tegenwoordigheit, en van de lieffelyke invloeden van zynen Geest genooten te hebben;

maar was in eenen zeer zwakken ſtaat van gezondtheit. Op *Saturdag* reedt hy naar *Nieuwark.*]

Op des *Heerer dag*, den 10den van *Juny*, [te *Nieuwark*] was ik ſmorgens zeer bekommert, hoe ik het Werk van den dag volbrengen zoude; en beefde voor de gedachten van aan myn zelven gelaten te worden. Ik ondervondt een' zeer aanmerkelyken byſtant in alle de deelen van den openbaren Godtsdienſt. Ik hadt wederom gelegentheit des Heeren Avondtmaal te gebruiken, en wierdt door Godts goedertierentheit daar in zeer verkwikt. Myne ziele was vol liefde en tederheit omtrent Godts Kinderen, en omtrent alle menſchen. Ik gevoelde een zekere tederheit van geſtalte jegens alle ſchepſelen. Des avondts genoot ik meer geeſtelykheit en aangenaame begeerte van Heiligheit, dan ik eenigen tyd lang gevoelt hebbe. Ik was voor iedere gedachte en beweginge bevreeſt, dat myn herte daar door van Godt mocht afgetrokken worden. O! dat ik den gezegenden Godt nooit mocht verlaten! Heere, *by uw aangezichte is verzadiginge van vreugde.* O! wat is het niet gelukzalig voor Godt te leven.

Op *Maandag*, den 11den van *Juny*, vergaderde het *Claſſis* te *Nieuwark*, ten einde om my te *Verordenen.* Ik was zeer zwak en ongeſtelt naar het lichaam; nochtans trachte ik myn vertrouwen op Godt te ſtellen. Ik bracht veel van den dag door in myne eenzaamheit, inzonderheit voor den middag. Na den middag Predikte ik myn Proef-Predikatie, uit Hand. xxvi: 17, 18, Zynde dit een Text die my tot dit einde opgegeven was. Ik gevoelde my niet wel, noch na het lichaam, noch na het gemoedt; evenwel behaagde het Godt my trooſtelyk door het Werk heenen te helpen. Naderhandt paſſeerde ik myn Examen voor het *Claſſis.* Ik was grootelyks vermoeidt, en myn gemoedt beſwaart met

de grootheit van dat Ampt, het welk ik op de plegtigste wyze voornemens was te aanvaarden. Myn gemoedt wierdt door het gewicht van het Werk, dat op my berustte, zoodanig gedrukt, dat ik deze nacht niet slapen konde, schoon ik zeer vermoeidt was, en den rust zeer nodig hadt.

Op *Dingsdag*, den 12den van *Juny*, wierdt ik smorgens verder onderzocht, rakende myne bevindelyke kennisse van het Christendom. * Te tien uuren wierdt myne Bevestiginge of Verordeninge bedient. Mr. *Pemberton* deedt by deze gelegentheit de Predikatie. Ik was te dezer tydt bewogen over den gewichtigen last dien my wierdt toebetrouwt; maar nochtans bedaardt en ernstig, zonder onsteltenisse of verwarringe; my zelven toen, gelyk dikwyls te voren, aan Godt overgevende, om voor Hem te zyn, en niet voor eenen anderen. O! dat ik altydt werksaam mag zyn in den dienst van Godt, en behoorlyk acht geven op den last dien ik in de tegenwoordigheit van Godt, Engelen en Menschen, aangenomen hebbe. *Amen.* De Heere geve my daar toe zyne genade! Omtrent den avondt reedt ik wederom naar *Elisabeth-Stadt*.

SES-

*. Mr. *Pemberton*, in eenen Brief, aan de Eerwaardige Maatschappye in *Schotlandt*, welke Mr. Brainerd gebruikte, welken hy aangaande hem geschreven heeft, (in *Schotlandt*, in de *Maandelyke Christelyke Historie*, uitgegeven) schryft aldus; Wy konnen met groot vermaak zeggen, dat Mr. *Brainerd* zyne Verordenings-Beproevingen doorgegaan is met algemeene goedtkeuringe van het geheele *Classis*; en scheen ongemeen bekwaam te wezen voor het Werk der Bedieninge. Zynde, zoo het schynt, gewapent met groote zelfs-verloocheninge, en gemoedigt met eenen eedelen yver om het Euangelium voort te planten onder die Woeste Volkeren, welke lang in de duisternisse van het Heidendom gewoont hebben,

SESDE HOOFTDEEL,

Van zyne Verordeninge, *tot dat hy eerst begon te Prediken voor de* Indianen *te* Crosweeksung, *onder welken hy zyn meest aanmerkelyken voorspoedt gehadt heeft.*

Op *Woensdag*, den 13den van *Juny*, bracht ik veel tydt door met het schryven van een Verhaal van de *Indiaansche* Zaken, dat naar *Schotlandt* moest gezonden worden; ook bestede ik eenigen tydt in gesprek met Vrienden; doch genoot niet veel zoetigheit noch voldoeninge.

Op *Donderdag*, den 14den van *Juny*, ontfing ik byzondere vriendtschap van Vrienden, en verwonderde my dat Godt de herten der menschen bewoog en opende om my vriendelyk te behandelen; want ik zag my onwaardig te zyn eenige gunste te ontfangen van Godt, of van iemant van myne mede-menschen. Ik wierdt grootelyk geoeffent met pyn in myn hoofdt, evenwel hadt ik vast voorgenomen myn Reize voort te zetten naar *Delaware*; in den achtermiddag vermeerderde myn pyn dermaate, dat ik genoodtsaakt was naar bedt te gaan; en in den volgenden nacht wierdt ik swaar benaauwt door pyne en ziekte. Somtydts was ik door de overmatige pyne van myn verstant en reden berooft. Ik bleef zeer benaauwt tot *Saturdag*, wanneer ik door een Braakmiddel eenige verligtinge bekwam; maar was niet in staat om uit te gaan, tot *Maandag* naastvolgende, in den achtermiddag; blyvende evenwel noch zeer zwak. Ik verwonderde my dikwyls over Godts goedertierenheit, dat hy my niet toeliet myne Reize te vervolgen van deze plaatse, daar ik zoo teederlyk behandelt wierdt, en my niet onder weeg ziek hadt laaten worden on-

onder Vreemden. Godt is my zeer genadig, beide in gezontheit en ziekte; en mengt veele barmhertigheden in alle myne verdrukkingen en moeiten. Ik genoot in myne pyne en zwakheden veel zoetigheit in Goddelyke dingen. Ach! of ik den Heere konde looven!

[Op *Dingsdag*, den 19^den^ van *Juny*, is hy naar huis getrokken, en in drie dagen kwam hy op zyne plaatſe aan, by de hoeken van *Delaware*. Hy volbracht deze Reize onder groote zwakheit des lichaams; maar hy hadt van dag tot dag groote vertrooſtinge na de ziele: zyne zwakheit des lichaams, en de vertrooſtinge des gemoedts, is hem de overige dagen van de Week bygebleven.]

Op des *Heeren-dag*, den 24^ſten^ van *Juny*, was ik uitnemende zwak, zoo dat ik naauwelyks konde gaan. Ik bezocht evenwel myne *Indianen*, en nam groote moeite om hen te onderwyzen; ook arbeide ik met eenige die het Chriſtendom wanguníſtig waren. Myn gemoedt was grootelyks belaſt, met het gewicht en de ſwaarheit van myn werk. Myn geheel vertrouwen, en hope van voorſpoedig te zyn, was op Godt; die ik alleen machtig zag hen gewillig te konnen maken, en de Onderwyzinge aannemen. Myn herte was veel in het gebedt, ſtille ſmeekingen tot Godt opzendende, zelfs terwyl ik met hen ſprak. O! dat ik altydt in de mogentheden des Heeren konde henen gaan!

Op *Maandag*, den 25^ſten^ van *Juny*, was ik in wat betere gezontheit als ik zedert eenige tydt geweeſt hadt; en konde een groot deel van den dag in het gebedt, en naarſtig Studeeren beſteden. Ik genoot meer ruimte en vuurigheit in het gebedt als ik ſedert eenigen tydt gewoon was; ik verlangde inzonderheit na Godts tegenwoordigheit by my in myn Werk, en dat de arme *Heidenen*

denen bekeert mochten worden. In het Avondt-gebedt wierden myn Geloove en Hope op Godt zeer gesterkt en opgewekt. Voor het ooge van de reden, schynen alle dingen, ten aanzien van de bekeeringe der Heidenen, zoo donker als de middernacht; en nochtans kan ik niet anders dan op Godt vertrouwen, dat Hy wat heerlyks onder hen zal werken. Myne ziele verlangde zeer na de bevorderinge van des Verlossers Koninkryke op aarde. Ik was zeer bevreest voor eenige ydele gedachten, waar door ik het gevoelen van Goddelyke dingen, dat ik toen hadt, verliezen mocht. O! dat ik een byblyvende hemelsche gesteltheit mocht ontfangen!

Op *Dingsdag*, den 26sten van *Juny*, klommen myne begeertens als van zelfs op tot Godt. Ik was den meesten tydt van den dag bezig met Gebeden over te zetten in de Taale van de *Delawaarsche Indianen*. Ik ontmoette groote moeielykheit, nadien myn Tolk geheel onkundig was van het Werk. Doch of schoon ik wat moedeloos was wegens de uitnemende swaarheit van dat Werk, zoo ondersteunde my Godt nochtans, en gaf my, inzonderheit des avondts, zoete verkwikkinge. Myne ziele wierdt in het Gebedt verruimt, en myn geloove tot een gevoelige werksaamheit en oeffeninge gebracht; ik wierdt in staat gestelt tot Godt te roepen voor myne arme *Indianen*; en of schoon hunne bekeeringe voor *den mensche onmogelyk scheen*, zoo zag ik nochtans, dat *by Godt alle dingen mogelyk waren.* Myn geloove wierdt grootelyks gesterkt, uit aanmerkinge van den wonderlyken bystant, dien Godt verleent hadt aan zyne Knechten *Nehemia* en *Ezra*, in de Reformatie van zyn Volk, en in wederoprichtinge van zyn oude Kerke. Ik wierdt grootelyks ondersteunt in het Gebedt voor veele dierbaare Christen-Vrienden, en voor andere die ik oordeelde genadenloos te zyn; maar was inzonderheit bezorgt voor de arme *Heidenen*,

en

en wel voor de genen die my waren toebetrouwt. Ik wierde verwaardigt voor hen te volharden in den gebeden; en hoopte, dat Godt de Hemelen ſcheure en tot hunner zaligheit nederdalen zoude. Het ſcheen my toe, dat 'er geen beletſel konde zyn dat machtig was, dat heerlyke Werk te verhinderen; nadien de levendige Godt, gelyk ik vaſtelyk vertrouwde, daar in belang hadt. Ik bleef in eene ernſtige geſtalte, myne herte opheffende tot Godt om byſtant en genade, ten einde om meer gedoodt te mogen worden aan deze tegenwoordige weereldt, en dat myn geheele ziele geduurig mocht opgenomen wezen met een bezorgtheit voor de bevorderinge van Chriſtus Koninkryke; verlangde dat Godt my meer en meer mocht reinigen, en my een uitverkooren vat maken, om zynen Naam te dragen onder de Heidenen. Ik bleef in deze geſtalte tot dat ik in ſlaap viel.

Op *Woensdag*, den 27ſten van *Juny*, gevoelde ik iets van dezelfde plegtige bezorgtheit, en van den geeſt des gebedts, welke ik ſavondts te voren hadt genooten, zoo ras ik ſmorgens opſtond. Na den middag reedt ik verſcheide mylen ver, om te zien of ik eenige Landeryen konde koopen voor de arme *Indianen*, ten einde op dat zy by malkanderen mochten woonen, en onder betere voordeelen zyn om onderwezen te konnen worden. Onder het ryden hadt ik een diep gevoelen van de grootheit en ſwaarheit van myn Werk; en myn ziele ſcheen geheel op Godt te vertrouwen om voorſpoedt en zegen, in de naarſtige en getrouwe waarneminge van de middelen. Ik zag, met de grootſte zekerheit dat de *arm des Heeren geopenbaart* moeſt worden, aan de zielen van deze arme *Heidenen*, indien zy ooit uit de ſlaaverny van de macht der duiſterniſſe verloſt wierden. Onder het ryden bracht ik den meeſten tydt door in myn herte op te heffen tot Godt om genade en byſtant.

Op

Op *Donderdag*, den 28sten van *Juny*, bracht ik den voormiddag door in het lezen van verscheide gedeeltens van Godts Woordt, en in vuurige gebeden voor myne *Indianen*, dat Godt zyn Koninkryke onder hen mocht believen op te richten, en ze in zyne Kerke te brengen. Omtrent negen uuren ging ik naar myn gewoone plaatse van afzonderinge in de Bosschadien, en daar genoot ik wederom eenige bystant in het gebedt. Myn groote bezorgtheit was voor de Bekeeringe der Heidenen tot Godt; en de Heere hielp my daarom by hem aanhoudende pleiten. Omtrent den middag reed ik naar de *Indianen*, ten einde om voor hen te Prediken; terwyl ik op weg was, ging myn herte in gebeden tot Godt voor hen uit; ja ik konde Hem vrymoedig zeggen, dat Hy immers wist, dat de zaak, daar ik ingewikkelt was, niet myn, maar zyn eigen zaak was; en dat het tot zyn heerlykheit zoude verstrekken, als Hy de arme *Indianen* bekeerde. En gelooft zy Godt, dat ik geen begeerte vondt tot hunner Bekeeringe, op dat ik by de weereldt eere zoude ontfangen, als het middel daar van geweest te hebben. Ik genoot eenige vrymoedigheit in het spreken met de *Indianen*.

[Des anderen daags spreekt hy van zyn ernstige bezorgtheit voor het Koninkryke van den gezegenden Zaligmaker; maar klaagt ook grootelyke over zyne onvruchtbaarheit, omswervingen, werkeloosheit, enz.]

Op *Saturdag*, den 30sten van *Juny*, was myne ziele zeer ernstig in het lezen van Godts Woordt; inzonderheit het negende Hoofdstuk van den Propheet *Daniel*. Ik zag hoe Godt zyne Knechten tot het Gebedt geroepen, en met Hem doen worstelen hadt, wanneer Hy voornemens was eenige groote weldaden aan zyne Kerke te besteeden. Maar helaas! ik was beschaamt over myne doodigheit en werkeloosheit, wanneer 'er zoo veel

te

te doen ſcheen voor de opbouwinge van Zion. Ach! hoe woeſt leit Zion tegenwoordig niet? Ik verlangde, dat de Kerke Godts mocht uitgebreidt worden; en wierdt ook verwaardigt om geloovig, zoo ik vertrouwe, daar voor te bidden. Myne ziele vertrouwde gevoeliglyk op Godt, en wierdt bekwaam gemaakt met Hem te worſtelen. Naderhandt wandelde ik naar buiten, na eene plaatſe van aangenaame afzonderinge, en genoot toen wederom des Heeren byſtant in het gebedt; ik gevoelde myn groote noodt van de Goddelyke hulpe, en bevondt dat myne ziele op Godt vertrouwde. Gelooft zy de Heere, dit is voor my eene trooſtelyke Weeke geweeſt.

Op des *Heeren-dag*, den 1ſten van *July*, was ik gekwelt met omſwervende gedachten, waar over ik zeer bedroeft was, en my zelven voor Godt veroordeelde. Ach! hoe elendig gevoelde ik my, om dat ik niet voor Godt konde leven! Te tien uuren reedt ik uit met een bezwaart gemoedt, om voor myne *Indianen* te Prediken. Onderweeg poogde ik myn herte tot Godt op te heffen; maar bleef bezet met eene onvaſte en omſwervende geſtalte des gemoedts; ik was uitnemende onrustig en beangſt, als ook met ſchaamte voor Godt vervult. Ik was in myne eigene oogen *onvernuftiger dan iemandt*, en dacht dat niemant waardiger was *van Godts aangezichte uitgeworpen te worden*, als ik. Wanneer ik myn herte trachte op te heffen tot Godt, gelyk ik onderweeg dikwyls deedt, dan ſwierven myne gedachten terſtont, eer ik het gewaar wierdt, *aan de einden der aarde*; en myn ziele was met verbaazinge en angſt vervult, dat ik my aldus bevondt. Na dat ik tot de *Indianen* kwam was myn gemoedt verwardt, en ik gevoelde niets van dat lieffelyk ſteunen en vertrouwen op Godt, daar myne ziele in de voorledene dagen mede getrooſt was geworden. Ik bracht de voormiddag door in deze geſtalte des gemoedts, en Predikte voor de *Indianen* zonder herte. Des achtermiddags, gevoelde ik my noch

doo-

doodig toen ik begon te Prediken; en na een verloop van een half uur, scheen ik niets te weten, noch te zeggen te hebben tot de *Indianen*; maar kort daar na vondt ik een geest van liefde, vuurigheit, en kracht om de arme *Indianen* aan te spreeken; en Godt maakte my bekwaam met hen te pleiten, om *af te keren van alle de ydelheden der Heidenen, tot den levendigen Godt:* en ik ben verzekert, dat de Heere hunne Conscientien aanraakte; want ik hadt nooit zulk een aandacht te voren in hen bespeurt. En wanneer ik van hen af reedt, besteede ik den geheelen tydt onder weeg naar myn Woonplaatse, zynde omtrent drie mylen ver, in gebeden en dankzegginge tot Godt. Na dat ik wat meer als twee mylen gereden hadt, kwam het my in den zin, my wederom aan Godt te verbinden en over te geven, het welk ik plechtig, en met onuitspreekelyk genoegen deedt; my inzonderheit, by vernieuwinge, aan Hem overgevende in het Werk der Bedieninge. En dit deedt ik door Godts genade, zoo ik vertrouwe, zonder eenige uitzonderinge of achterhoudinge; in het minste niet inkrimpende voor eeniger handen moeielykheden, welke dit groote en gezegende werk mochten vergezellen. Myn gehele ziele riep uit, Heere! "Aan u geve ik my zelven over; O! neem my „ aan, en laat my voor eeuwig de uwen zyn. Heere! „ ik begeer niet anders; noch meer verlange ik niet. „ O! kom, kom, Heere, en neem eenen armen worm „ aan! *Wien heb ik neffens u in den Hemel? neffens* „ *u lust my ook niet op der aarde.*" Daar na wierdt ik in staat gestelt om Godt te looven met myn geheele ziele, dat Hy my verwaardigt hadde alle myne vermogens op deze plechtige wyze aan Hem toe te wyen. Myn herte verheugde zich in myn byzonder werk als eenen *Zendeling*; verblyde my in de noodtsakelykheit van in veele opzichten verloochent te moeten zyn; en bleef steedts my zelven aan Godt overgeven, en genade te smee-

meeken; onophoudelyk, ieder oogenblik, met een ieſſelyken ernſt en vuurigheit biddende. Myn natuure, die ſedert eenigen tydt zeer zwak en uitgeteert geweeſt is, was nu aanmerkelyk vervallen; myne vingers wierden zeer ſlap, en eenigermate verkleumt, zoo dat ik ze nauwelyks recht uit konde ſteeken: en toen ik van myn Paardt ſteeg konde ik beſwaarlyk gaan; want alle myne leden ſcheenen los en ontbonden te zyn. Doch ik gevoelde eene overvloedige *ſterkte na den inwendigen menſche*. Ik Predikte voor de *blanke menſchen*, en Godt onderſteunde my krachtig, inzonderheit in 't Gebedt. Verſcheide van myne arme *Indianen* waren zoodanig bewogen, dat die ook tot de Vergaderinge kwaamen, en een van dezelve ſcheen onder groote bekommeringe te zyn.

Op *Maandag*, den 2den van *July*, ſmaakte ik iets van die Goddelyke vertrooſtinge die ik giſteren genoten hadt; maar konde niet tot dien blaakenden yver, en werkſaamheit des geloofs geraaken die ik begeerde. Somtydts hadt ik een benaauwent gevoelen van myne voorledene dwaasheden, en tegenwoordige onkunde en onvruchtbaarheit: maar des achtermiddaags moeſt ik inzonderheit weg zinken onder eenen laſt van zonde en ſchuldt, dat ik zoo weinig voor Godt geleeſt hadt, na dat ik giſteren zoo veel van zyne groote goedertierenheit genooten hadt. Des avondts wierdt ik, hoewel ik zeer zwak was, bekwaam gemaakt met groote vuurigheit te bidden, en volharde in die plicht byna een uur achter een. Myne ziele treurde over de macht van haare verdorventheit, en verlangde uittermaten *ontzondigt te worden* als *met yſop*. Ik wierdt verwaardigt, voor myne dierbaare afwezige Vrienden, voor Chriſtus Dienaren, en voor zyne Kerke te bidden, waar toe ik veel vrymoedigheit en vuurigheit genoot, maar niet veel trooſt, wegens myn ſchuldt en ſchaamte

voor Godt. Ik veroordeelde myn zelven over myne zonden en dwaasheden van dien dag.

Op *Dingsdag*, den 3den van *July*, was ik noch zeer zwak. Smorgens wierdt ik verwaardigt te bidden, onder een leevendig gevoelen van Godts hulpe noodig te hebben, genietende, zoo ik vertrouwe, eenige werkſaamheit des Geloofs; en, gelooft zy Godt, ik wierdt in ſtaat geſtelt met den Heere te pleiten, eene aanmerkelyken tydt achter een. Godt is my waarlyk goedt. Maar myne ziele treurde, en was bedroeft over myne zondigheit en onvruchtbaarheit, en verlangde meer werkſaam voor Godt te zyn. Omtrent te negen uuren zonderde ik my weederom af tot het gebedt; en ontſing, door des Heeren goedertierenheit, den geeſt des gebedts; myne ziele beminde de plicht, en verlangde na Godt in den zelven. Ach! wat is het dierbaar, *des Heeren te zyn*, en gevoelig aan Hem toegewydt te wezen? Wat een zalig Deel is Godt! Hoe heerlyk en beminnelyk in Hem zelven? O! myne ziele verlangde den tydt geheel te beſteeden voor Godt! Ik bracht het grootſte gedeelte van den dag door met gebeden over te zetten in het *Indiaanſch*. Des avondts wierdt ik wederom verwaardigt vuuriglyk met Godt te worſtelen in het gebedt; als ook om een zelfs-wantrouwent, en waakſaame geſtalte des gemoedts te houden, zynde zeer bevreeſt voor zorgeloosheit en zelfs-betrouwen.

[Des anderen daags ſchynt hy, den meeſten tydt van den dag, zonderlinge onderſteuninge en vuurigheit in het gebedt gehadt te hebben, maar in eene mindere maate als daags te voren. *Donderdag* wierdt met groote lichaamelyke zwakheit doorgebracht, evenwel in een geduurige en ſwaare arbeitſaamheit in den Godtsdienſt; maar ook in groote bitterheit des geeſtes, wegens zyne ſnoodtheit en verdorventheit.

My

My dacht, zegt hy, *dat 'er geen levendig schepsel snooder was dan ik. Ach! myne inwendige besmettinge! Ach! myn schuldt en schaamte voor Godt! Ik weet niet wat ik doen zal! Ach! ik verlange vuuriglyk, om gewasschen en gereinigt te worden van de vlekken van de inwendige onreinigheit! Ach! mocht ik Gode gelykformig gemaakt, of liever bekwaam gemaakt om van Godt erkent te mogen worden.*]

Op *Vrydag*, den 6den van *July*, ontwaakte ik onder ontzach en vreeze Godts; herinnerde my ras myne ziekte van den vorigen avondt; en besteede myne eerste wakker zynde oogenblikken in gebeden om heiligmakinge, dat myne ziele gewasschen mocht worden, van haare uitnemende besmettinge en onreinigheit. Na dat ik opgestaan was, besteede ik eenigen tydt in het lezen van Godts Woordt, en in het gebedt; ik riep tot Godt, uit een gevoelen van myn groote behoefte en gebrek. —— Ik ben sedert eenige tydt allermeest bezorgt om bekwaamheden tot de Bedieninge, en omtrent de Bekeeringe van de Heidenen. Voorleden Jaar verlangde ik zeer om bereidt te worden voor een weereldt der Heerlykheit, en om spoedig uit deze weereldt genomen te worden; maar nu is kortelings al myn bezorgtheit byna voor de Bekeeringe der Heidenen; en tot dat einde begeere ik te leven. Doch geloost zy Godt, dat ik minder begeerte hebbe te leven om eenige weereldtsche vermaken, dan ik ooit gehadt heb; ik verlange en beminne eenen *Vreemdeling* te zyn, en zoek maar genade te ontfangen, om het leven, den arbeidt, en het lyden van *Paulus* onder de Heidenen na te volgen. En wanneer ik nu na heiligheit verlange, dan is het niet zoo zeer voor my zelve, als voormaals; maar, veel eer, op dat ik daar door in staat gestelt mag worden een *bekwaam Dienaar des Nieuwen Testaments* te zyn, inzonderheit voor de Heidenen. Ik bracht op dezen morgen omtrent twee uuren

door met lezen en bidden by beurten; en was in eene waakſame teedere geſtalte, bevreeſt voor alles wat myne genegentheden mocht verkoelen, en myn herte van Godt aftrekken. Ik wierdt ook eenigermaaten in myne Studien geſterkt; maar omtrent den avondt was ik zeer zwak en moede.

Op *Saturdag*, den 7^den van *July*, was ik ſmorgens zeer ongeſtelt, en myne kracht verteert en uitgeput: doch wierdt evenwel bewogen en verkwikt, onder het lezen van de zoete geſchiedeniſſe van *Elia's* opvaaringe ten Hemel; ook genoot ik eenige aandoeninge en vuurigheit in het gebedt: ik verlangde zeer na Herderlyke gaven en genadens, op dat ik iets mocht konnen doen in de zaak van Godt. Naderhandt wierdt ik verkwikt en verſterkt, terwyl ik bezig was te lezen, Mr. *Joſeph Alleine's eerſte conſcientie*, of *geweetens geval*, enz. ook wierdt ik vervolgens bekwaam gemaakt met eenige zielen ernſtig te bidden, zeer bevreeſt zynde voor zorgeloosheit en zelfs-vertrouwen, en verlangende na heiligmakinge.

Op des *Heeren-dag*, den 8^ften van *July*, de voorleden nacht ben ik zeer onpaſſelyk naar het lichaam geweeſt, zoo dat ik niet heb konnen ruſten. Hebbe eenigen byſtant genoten in het Prediken voor de *Indianen*; en wierdt naderhandt in ſtaat geſtelt om voor de blanke Menſchen met kracht te Prediken, inzonderheit in het laatſte van myn Predikatie, uit Jer. IV: 23. *Ik zag het landt aan, ende ziet het was woeſt ende ledig; ook na den Hemel, ende zyn licht was ſer niet.* De Heere onderſteunde my zonderling in het eerſte gebedt; geloofd zy zynen name. Omtrent den avondt, ſchoon ik zeer moede was, wierdt ik bekwaam gemaakt, Godts Woordt, met een zoete ſmaak in het zelve, te konnen lezen, als ook met aandoeninge, vuurigheit, en, zoo ik vertrouwe, geloovig te bidden. Myne ziele was afhankelyker en vertrouwender op Godt, als na gewoon-

woonte; ik was teeder, waakſaam, en myn eigen herte wantrouwende, op dat ik geene zorgeloosheit noch ydele gedachte toegeven, noch den gezegenden Geeſt bedroeven mocht, om zyne lieffelyke, vriendelyke en teedere invloeden in te trekken. Ik verlangde *om ontbonden te worden, en met Chriſtus te zyn*, meer als ik eenigen tydt te voren gehadt hebbe. Myne ziele was uitnemende vereenigt met de Heiligen van den ouden tydt, zoo wel als met de gene die nu leefden; inzonderheit verlangde ik na de gemeenſchap van *Elia* en *Eliſa*. Ik wierde verwaardigt tot Godt te roepen, met eene kinderlyke geſtalte, en voor eenigen tydt te volharden in den Gebeden. Myn herte wierdt verruimt en uitgebreidt in de dierbaare plicht van voorbiddinge, zoo dat ik een groot getal waarde Vrienden en koſtelyke zielen, zoo wel als Dienaren van Chriſtus, gedenken mocht. Ik bleef in deze geſtalte, bevreeſt zynde voor iedere ydele gedachte, tot dat ik in ſlaap viel.

Op *Maandag*, den 9den van *July*, was ik den meeſten tydt van den dag zeer krank, en konde den gantſchen dag niet op zitten. Omtrent den avondt gevoelde ik my wat beter. Toen bracht ik eenigen tydt door met het lezen van Godts Woordt, en in het gebedt; genoot eenigen ernſt en aandoeninge; wierde bekwaam gemaakt met Godt te pleiten om zyn zaak en Koninkryke; en het was my, door des Heeren goedertierenheit, zeer klaar, dat het zyn zaak was daar ik voor pleite, en niet de myne; zoo dat ik verwaardigt wierde dit als een drangreden by Godt te gebruiken, ter verhooringe van myne begeertens.

Op *Dingsdag*, den 10den van *July*, was ik zeer ziek en vol pyn, als ook zeer doodig en geeſteloos. Des avondts hadt ik een' aandoenende indruk en gevoelen van myne onkunde, enz. en dat ik Godt te aller tydt noo-

 dig

dig hadt, om alles voor my te doen; ende myne ziele wierdt voor Hem vernedert.

Op *Woensdag*, den 11den van *July*, wierdt ik noch steets met ziekte en pyne geoeffent; genoot eenige aandoeninge en vuurigheit in het gebedt en het lezen van Godts Woordt; verlangde na *Abrahams* geloove en gemeenschap met Godt; en gevoelde een vast voornemen om al myn tydt voor Godt te besteeden, en my met meer yver tot zynen dienst over te geven; maar gevoelde myn lichaam zeer zwak en machteloos te zyn. In den achtermiddag, schoon ik heel krank was, wierdt ik in staat gestelt eenen aanmerkelyke tydt door te brengen in het gebedt; ik bracht ook waarlyk het grootste gedeelte van dien dag door in die oeffeninge; en myne ziele was wantrouwende, waakfaam en teeder, om mynen gezegenden Vriendt, met gedachten noch gedragingen, niet te misdoen. Ik ben verzekert, dat myne ziele op den gezegenden Godt vertrouwde en leunde. O! hoe noodig zie ik Godt niet te aller tydt te hebben, om my te ondersteunen en te leiden! Ondervondt een groot gebrek van kracht en sterkte, beide na den in- en uitwendigen mensche.

[De Oeffeningen en Bevindingen daar hy de negen volgende dagen van spreekt, zyn zeer gelyk aan die van de voorgaande dagen van deze en de voorledene week; namentlyk, een gevoelen van zyne zwakheit, onkunde, onnuttigheit, en snoodtheit; zich zelven versoeiende, en eene walginge van zich zelven hebbende; wantrouwen van zich zelven; indruk van de grootheit van zyn werk, en hoe noodig hy de Goddelyke hulpe van doen hadt, als ook van het groote gevaar van zelfsvertrouwen; verlangen na heiligheit en nederigheit, en om bekwaam gemaakt te worden voor zyn werk; begeerte om voor Godt te leven; hygen na de bekeeringe

der Heidenen; en alle deze dingen in eenen zeer grooten trap.]

Op *Saturdag*, den 21sten van *July*, was ik smorgens zeer bedrukt met schuldt en schaamte, wegens myne inwendige snoodtheit en onreinheit. Omtrent te negen uuren trok ik na de Bosschadien, om te bidden; maar vondt weinig troost; ik was in myn eigen oogen het snoodtste en geringste schepsel van den aardtbodem, en konde by my zelven naauwelyks niet leven; ik was in myne oogen zoo gering en snoodt, dat my dacht, ik zoude myn aangezichte niet durven opheffen in den Hemel, indien Godt, uit zyne oneindige genade, my zoude believen daar in te brengen. Omtrent den avondt begon myn last, ten aanzien van myn Werk onder de *Indianen*, te vermeerderen, en wierdt grootelyks bezwaart door het hooren van verscheide dingen, welke een treurig aanzien hadden, inzonderheit dat zy voornemens waaren des anderen daags te samen te komen, tot *een Afgodisch Feest en Dansspel.* Toen begon ik zeer beangst te worden; ik oordeelde in gemoede verplicht te zyn hen te doen scheiden, maar wist niet hoe ik zulk een zaak zoude ondernemen. Ik zonderde my evenwel af tot het gebedt, verwachte sterkte en hulpe van boven. In het gebedt wierdt ik uitnemende verruimt, en myne ziele zoo krachtig uitgehaalt, als my niet geheugt ooit van al myn leven gevoelt te hebben. Ik was in zulk een angst, en ik pleitte met zoodanigen ernst, en aanhoudentheit, dat, toen ik van myne knien opstont, ik my uittermaten zwak en afgemat bevondt; ik konde naauwelyks recht op gaan, myne leden waren los, het zweet liep van myn aangezichte en lichaam af, en de natuur scheen als of die zoude ontbonden worden. Zoo ver ik oordeelen kan, was ik geheel vry van *zelfs-beoogingen* in myne vuurige smeekingen voor de arme *Indianen.* Ik wist dat zy te samen kwaamen om de *Duivelen* te die-

nen, en niet Godt; en dit deedt my ernstelyk roepen, dat Godt nu verschynen, en my in myne poogingen, om deze Afgodische samenkomste te doen scheiden te hulpe komen mocht. Myne ziele pleitte langen tydt achter een; en my dacht dat Godt verhooren, en met my zyn zoude, om zyn eigen zaak te verdedigen. Ik vertrouwde op Godt, dat Hy my zyne tegenwoordigheit en bystant verleenen zoude. Dus bracht ik den avondt door, onophoudelyk biddende om des Heeren bystant, en dat ik doch niet op myn zelven, maar alleen op Godt vertrouwen mocht. Het geene dat by my ommeging was aanmerkelyk, en waarlyk onuitsprekelyk. Alle dingen hier beneden verdweenen; en daar was niets van eenig aanmerkelyk belang by my, dan heiligheit des herten en des levens, en de bekeeringe der Heidenen tot Godt. Alle myne zorgen, vreezen en begeertens, welke van eene weereldtsche natuure genaamt mochten worden, verdweenen ten eenemaal, en waren in myne achtinge van weinig meer belang als een geblaas van den windt. Ik verlangde uittermate zeer, dat Godt zich *eenen naam wilde maaken onder de Heidenen*, en ik beriep my op Hem met de grootste vrymoedigheit, dat Hy immers wist, dat ik *Hem verhefte boven het hoogste myner blydtschap*. Ik hadt waarlyk geen begrip van eenige blydtschap dezer weereldt. Ik bekommerde my niet, waar of hoe ik leefde, of wat moeielykheden ik mocht ondergaan, indien ik maar *zielen voor Christus mocht gewinnen*. Ik bleef den geheelen avondt en nacht in deze gestalte. Terwyl ik sliep, droomde ik van deze dingen; en wanneer ik wakker was (gelyk dikwyls gebeurde) waren myne eerste gedachten over dit groote werk, voor Godt te pleitten tegen den *Satan*.

Op des *Heeren-dag*, den 22sten van *July*, was, toen ik wakker wierdt, myne ziele belast met het werk dat my te doen stond. Ik riep tot Godt, voor dat ik uit het bedt konde komen; en zoo ras ik gekleedt was,

was, ging ik in de Bosschadien myne beswaarde ziele voor Godt nitstorten, en inzonderheit om bystant in myn groot werk; want ik konde haast nergens anders om denken. Ik genoot de zelfde vrymoedigheit en vuurigheit als savondts te voren; en gaf my met eene onuitsprekelyke vrymoedigheit op een nieuw aan Godt over, ten leven en ter doodt, als ook tot alle swaarigheden daar Hy my onder de Heidenen toe roepen zoude; en het was als of niets my van dit gezegende werk konde afschrikken. Ik hadt eene sterke hope, dat Godt *de Hemelen neigen, en nederdalen zoude*, om eenige *wonderlyke werken* te doen onder de *Heidenen.* Wanneer ik naar de *Indianen* toe reedt, eenen weg van drie mylen ver, ging myn herte geduuriglyk tot Godt uit, om zyne tegenwoordigheit en bystant, hopende en byna verwachtende, dat Godt dit *den dag zyner heirkracht*, en *genade*, zoude maken onder de arme Heidenen. Wanneer ik by hen kwam, vondt ik ze in hunne vrolykheit; doch ik bracht te weeg, door Godts goedtheit, dat zy 'er uitscheiden, en myne Predikatie bywoonde; doch daar openbaarde zich niets van Godts byzondere macht onder hen. Namiddag Predikte ik wederom voor hen; en merkte dat de *Indianen* meer bedaart waren als te voren: maar zag niets *byzonders* onder hen; waar uit de Satan gelegentheit nam my te verzoeken, en te slaan met deze vervloekte ingevingen, *daar is geen Godt*; of, indien Hy 'er al is, *Hy is niet machtig de* Indianen *te bekeeren*, voor dat zy beter onderwezen waren, enz. Ik was zeer zwak en vermoeit, en myne ziele grootelyks neergedrukt door angst: doch ik was aan de geheele weereldt gedoodt, en hadt een vast voornemen *op Godt* te wachten, voor de bekeeringe der *Heidenen*, schoon de *Duivel* my tot het tegendeel verzocht.

Op *Maandag*, den 23sten van *July*, behieldt ik steets eenen diepen indruk van het gene gisteren met zulk een

gewicht op my gelegen hadt; doch was meer bedaart en ſtille; genoot vryheit en bezadigtheit des gemoedts, na de verzoekingen van giſteren avondt; vondt eene aangenaame onderwerpinge aan des Heeren wille, niets meer begeerende dan der *Heidenen* bekeeringe tot Godt; en dat zyn Koninkryke in myn herte, en in dat van anderen komen mocht. Ik reedt naar eene Vaſtſtellinge van *Ierſche* Menſchen, omtrent vyftien mylen zuidt-weſtwaarts gelegen; en bracht myn tydt onder weeg met bidden en overdenken door. Omtrent den avondt, Predikte ik, uit Matth. v: 3. *Zalig zyn de arme van geeſte; want haarer is het Koninkryke der Hemelen.* Het behaagde Godt my vrymoedigheit en vuurigheit te geven. Gedankt zy zynen name voor iedere maate van byſtant, die Hy my verleent.

Op *Dingsdag*, den 24ſten van *July*, reedt ik zeventien mylen Weſtwaards, over eenen yſſelyken Berg, naar een meenigte *Indianen*. Ik kreeg 'er omtrent dertig by een, Predikte ſavondts voor hen. † Ik was zwak, en gevoelde my wat mistrooſtig; doch hadde geen vryheit in de gedachten van eenige andere omſtandigheden, of bezigheden, des levens. Al myn begeerte was de bekeeringe der Heidenen, en al myne hope was op Godt. De Heere laat niet toe, dat ik my behagen of trooſten zoude met de hope van Vrienden te zien, van weder te keeren tot myne dierbaare bekenden, en van weereldtſche vertrooſtingen te genieten.

[Des anderen daags Predikte hy wederom voor die Heidenen, en keerde toen te rug naar de *Ierſche* Vaſtſtellinge, alwaar hy voor een talryke Vergaderinge Predikte. Daar was eene aanmerkelyke overtuiginge in de Vergaderinge. Op *Donderdag* keerde hy weder naar huis, zynde uitnemende afgemat, en krachteloos. Hy bleef

† Ziet Mr. *Brainerd's* Verhaal, aan het einde van zyne *Verordenings-Predikatie*, Pag. 34.

leef steets in dezelfde gestalte van gedoodtheit aan de
eereldt, en bezorgtheit voor de bevordering van Chri-
us Koninkryke. En op dezen dag spreekt hy aldus:
, Ik hebbe deze Week meer van den geest eenes *Vreem-*
, *delings op aarde* gevoelt, als mogelyk ooit te vo-
, ren; en ben nochtans zoo begeerig geweest om
, Zions voorspoedt te zien, dat ik niet zoo gewillig
, was dit treur-tooneel te verlaaten, als ik pleeg te zyn."
— De twee volgende dagen van de Week was hy zeer
rank, klaagende en uitroepende over afswervingen van
edachten, doodigheit, en gebrek van geestelyke vuu-
gheit en verkwikkinge. Op des *Heeren-dag* was hy
oor ziekte aan zyn huis gebonden, zoo dat hy niet
onde uitgaan om te Prediken. Daar na nam zyne ziekte
oe, en hy bleef de geheele Week zeer krank; * hy
egt, " dat hy niet wist zulk een tydt van benaauwde
, zwakheit te voren ondervonden te hebben; dat zyn
, natuur zoodanig uitgeput was, dat hy noch staan,
, zitten, of leggen konde met eenige ruste; dat hy
, met groote slaauwtens en ongesteltheit aan zyn maag
, gekwelt wierdt; en dat zyn gemoedt zoo ongestelt
, was als zyn lichaam, schynende ten eenemaal
, ongevoelig, en zonder eenigerhande genegent-
, heit omtrent alle voorwerpen; zynde nochtans be-
, angst over de gedachte, dat hy tot geen nuttigheit
, leefde, dat de kostelyke tydt zoo voorby rolde, en
, dat hy niet konde doen dan dezelve verkwisten:
, Ook spreekt hy daar van als een tydt waar in de Satan,
, hem met eenige byzondere verzoekinge als met vuisten
, sloeg." Belangende de vyf volgende dagen, schryft
y aldus: "Op des *Heeren-dag*, den 5[den] van *Augustus*,
, was ik noch zeer krachteloos. Doch of schoon ik zeer
, zwak was, ging ik evenwel de arme *Indianen* bezoe-
, ken, en Predikte voor hen tweemaal, en wierdt
„verre

* Op *Woensdag* van deze Week heeft hy den vierden *Brief*
geschreven, die hier achter de Geschiedenisse gevoegt is.

„ verre boven myne verwachtinge gesterkt. En waar-
„ lyk, de Heere gaf my vrymoedigheit en vuurigheit in
„ tot hen te spreken, schoon ik geen kracht genoeg hadt
„ te konnen staan, maar genoodtsaakt was den gehelen
„ tydt neder te zitten: omtrent den avondt was ik uit-
„ termaten zwak, flaauw, ziek en vol pyn. Dus ben
„ ik deze Week veelzins in den zelfden staat gebleven,
„ daar ik de voorledene Week in geweest heb; (zynde
„ nu *Vrydag*) namentlyk onbekwaam tot eenige be-
„ zigheit, en veelzins buiten staat voor het huisselyk
„ gebedt. Ik ben genootsaakt alle myne gedachten en
„ belangens in 't wildt te laaten loopen; want ik hebbe
„ noch kracht om te lezen, te overdenken, noch te
„ bidden; en dit beangstigt natuurlyk myn gemoed. Ik
„ ben als iemandt, wiens gantsche rykdom in een klein
„ Bootje ingescheept is, het welk ongelukkig met den
„ stroom van een snel loopende Riviere weg dryft. De
„ arme Eigenaar staat aan de Wal, zyn verlies aanschou-
„ wende en betreurende. Maar helaas! of schoon myn
„ *Al* aan 't dryven is, en ik daar by sta, en zulks zie,
„ zoo durf ik nochtans niet treuren noch klagen; want
„ dit maakt myn geest te meer neerslachtig, en ver-
„ swaart myn lichamelyke ongesteltheit. Ik ben derhalven
„ genootsaakt my op te houden met beuzelingen; schoon
„ ik ter zelver tydt bevreest ben, en my naderhandt
„ gevoele als of schuldig was aan misbruik van den tydt.
„ Meenigmaal wordt myn gewisse zoodanig met deze
„ elendige wyze van den tydt door te brengen geoeffent,
„ dat ik geen vrede hebbe; schoon ik geen krachten des
„ gemoedts noch des lichaams bezitte, om die tot bete-
„ re eindens te gebruiken. O! dat Godt zich over
„ mynen jammerlyken en bedroefden toestant beliefde
„ te ontfermen!"

[De naast volgende drie Weken was zyne ziekte zoo
swaar niet. Hy was eenigermaaten tot het verrichten van
zyn

yn werk bekwaam, zoo in het openbaar als in 't byzonder; ſchoon hy eenige tyden hadt dat zyn ongeſtalte zeer hef- g tot hem wederkeerde) hy genoot ook geduurende deze ·dt, veel meer inwendigen byſtant, en ſterkte des ge- ıoedts. Hy ſpreekt meenigmaal van groote verlangens a de uitbreidinge van Chriſtus Koninkryke, inzon- erheit door de bekeeringe van de Heidenen tot Godt; ı dat zyne hope daar van al zyn vermaak en blydtſchap as. Hy blyft ſteets zyne gewoone verlangens na heilig- eit en het leven voor Godt, als ook zyn gevoelen van yn eigen onwaardigheit, uitdrukken. Hy zegt mee- gmaal, dat hy in zyne eigene oogen het ſnoodtſte ſchep- l op den aardtbodem was; en eens zegt hy, dat hem aarlyk dacht, dat geene van Godts Kinderen zoo ver- e te kort kwaamen van die heiligheit en volmaaktheit in unne gehoorſaamheit, welke Godt van hen vorderde, s hy. Hy ſpreekt van zich meer gedoodt te gevoelen ın de genietingen van de weereldt, als ooit. Somtydts ıeldt hy de byzonderen byſtant dien hy, in dien tuſſchen ·dt, genooten heeft, in het Prediken voor de *India- en*, en van de blyken van Godtvruchtige bezorgtheit ı aandoeninge, welke hy onder hen beſpeurde. Hy reekt ook van byſtant in het gebedt voor afwezinge rienden, inzonderheit Leeraren, en die de Bedienin- e zochten te aanvaarden; en van groote vertrooſtinge elke hy genoot in het gezelſchap van eenige Leeraren, ewelke hem kwaamen bezoeken.]

Op *Saturdag*, den 1ſten van *September*, was ik na en tydt van groote zwakheit, zoo verre geſterkt, dat in ſtaat was twee of drie uuren te beſteeden, in het hryven over een Goddelyk onderwerp. Ik genoot veel oetigheit en vertrooſtinge in Goddelyke en hemelſche ngen: en gelyk myne lichaams krachten eenigermaten erſtelt waren, zoo was ook myne ziele wat geſterkt, ı werkſaam in Goddelyke dingen.

Op

Op des *Heeren-dag*, den 2den van *September*, wierdt ik in ſtaat geſtelt om met eenige bezorgtheit en vuurigheit tot myne arme *Indianen* te ſpreeken; en ik ben verzekert, dat Godt my het geloove op Hem deedt oeffenen terwyl ik tot hen ſprak. Ik merkte dat ſommige bevreeſt waren na het Chriſtendom te hooren, en het zelve aan te nemen, denkende dat zy door de *Tooveraars* betoovert en vergeven zouden worden: doch ik wierdt bekwaam gemaakt hen te bewegen geene van dezelve te vreeze; en op Godt om bewaaringe en verloſſinge vertrouwende, daagde ik alle die *machten der duiſterniſſe* uit, hun ergſte eerſt omtrent my in 't werk te ſtellen: ik zeide tot myn Volk, dat ik een *Chriſten* was, en vroeg hen waarom de *Pawawen* my niet betooverden en vergaven? Ik ben haaſt nooit gevoeliger geweeſt van myne onwaardigheit, als in dezen handel. Ik zag dat de Eere van Godt in deze zaak belang hadt; en ik begeerde bewaart te worden, niet uit eigen liefde, maar tot een getuigeniſſe van de Goddelyke macht en goedertierenheit, en van de waarheit van het Chriſtendom, als ook op dat Godt verheerlykt mocht worden. Naderhandt bevondt ik, dat myn ziele haar in Godt verblyde, voor zyne onderſteunende Genade.

[Na deze ging hy eene reize doen naar *Nieuw-Engelandt*, en was omtrent drie weeken van de plaatſe van zyn verblyf, aan de hoeken van *Delaware*, afweezig. Hy was het meerendeel van dezen tydt in eenen zwakken ſtaat van gezontheit; maar in het laatſte van zyne reize bevondt hy dat hy veel in gezondtheit en kracht was toegenomen. Belangende den toeſtandt van zyn gemoedt, en zyne Godtvruchtige en geeſtelyke oeffeningen; het ging hem veelzins gelyk voormaals op de reize pleeg te geſchieden; uitgenomen, dat de geſtalte zynes gemoedts doorgaans trooſtelyker ſchynt geweeſt te heb-

hebben. Daar zyn evenwel klachten van eenige troosteloozе tyden, gebrek van vuurigheit en afzonderingen, en van tydt om alleen in zyne eenzaamheit met Godt te zyn. In deze reize vergat hy de *Indianen* niet, maar spreekt een en andermaal van zyn verlangen na hunne Bekeeringe.]

Op *Woensdag*, den 26sten van *September*, reed ik naar huis, na de hoeken van *Delaware*. Wat reden heb ik niet om Godt te danken, die my bewaart heeft in het afryden van meer dan 420 mylen, en *alle myne beenderen zoo bewaart, dat niet een van dezelve gebroken is?* Ook is myne gezontheit grootelyks hersteld! Ach! of ik myn *Al* aan Godt mocht toewyen: dit is al wat ik Hem vergelden kan.

Op *Donderdag*, den 27sten van *September*, was ik wat droefgeestig, en hadt niet veel vrymoedigheit noch troost in het gebedt. Myne ziele is mistroostig wanneer Godt geweeken is.

Op Vrydag, den 28sten van *September*, bracht ik den dag door met bidden, lezen en schryven. Ik gevoelde een kleine maate van vuurigheit in het gebedt, en eenige begeertens tot de uitbreidinge van Christus Koninkryke, door de bekeeringe der Heidenen; als ook dat Godt *my een uitverkoren vat wilde maken, om zynen naam te dragen onder hen.* Ik verlangde na genade om getrouw bevonden te worden.

[Des anderen daags spreekt hy van dezelfde verlangens na de bevorderinge van Christus Koninkryke, en de bekeeringe der *Indianen*; maar klaagt zeer van de kwaade gevolgen van de aftrekkingen van zyn laatste reize, als hebbende zyn gemoedt afgebracht van die maate van werkzaamheit, vuurigheit, waakzaamheit, enz. welke hy te voren bezat. En diergelyke klachten worden des anderen daags noch vervolgt.]

Op

Op *Maandag*, den 1^ſten^ van *October*, was ik bezig met toebereidtſelen te maken tot myn voorgenomen reize naar *Susquahannah:* ik begaf my verſcheide malen naar de Boſſchadien tot verborgene plichten, en ſmeekte dat Godts aangezichte met my gaan mocht tot de arme Heidenen, voor wien ik het Euangelium ging Prediken. Omtrent den avondt reedt ik omtrent vier mylen ver, en ontmoette Broeder *Byram*, * die op myn verzoek gekomen was, om myn metgezel te zyn op de reize naar de *Indianen*. Ik verheugde my in hem te zien; en ik vertrouwe dat Godt zyne verkeeringe voor my nuttig heeft gemaakt: want ik zag hem, zoo my dacht, meer gedoodt aan de weereldt, aan deszelfs angſtvallige zorgen, en verleidende voorwerpen, als ik was; en dit deedt my na binnen keeren, en gaf my een grooter gevoelen van myn ſchuldt, ondankbaarheit, en elende.

Op *Dingsdag*, den 2^den^ van *October*, ging ik op reize, in gezelſchap van myn geliefden Broeder *Byram*, myn Tolk, en twee voornaame *Indianen* van de hoeken van *Delaware*. Wy reisde omtrent 25 mylen, en vernachten in een van de laatſte huiſen op onzen weg; na welke 'er niets was dan eene yſſelyke en huilende wilderniſſe.

Op *Woensdag*, den 3^den^ van *October*, zette wy onze reize voort door de Woeſtyne, en bevonden het 't moeielykſte en gevaarlykſte reizen, als iemant van ons ooit, op verre na, niet gezien hadt: wy hadden niet dan hooge Bergen, diepe Valleyen, en yſſelyke Rotſen, daar wy onze reize over doen moeſten. Ik gevoelde evenwel eenige zoetigheit in Goddelyke dingen, een groot deel van den dag; zoo dat myn gemoedt gezettelyk in overdenkinge werkſaam was omtrent een Goddelyk onderwerp. Omtrent den avondt bleef het Paardt

* Een Leeraar, op eene plaatſe genaamt *Rockciticus*, omtrent 40 Mylen gelegen van Mr. *Brainerd's* wooninge.

Paardt, daar ik op reedt, met een van zyne beenen in
le Rotſen ſteeken, en viel onder my neder; maar ik
wierdt door Godts goedtheit niet bezeert. Het Paardt
brak zyn been, en zynde in zulk een yſſelyke plaatſe,
byna dertig mylen van eenig huys, zag ik niets dat ge-
daan konde worden tot bewaaringe van zyn leeven, en
dus was ik genoodſaakt hem te dooden, en myne rei-
ze te voet te vervolgen. Dit voorval deedt my over
le Goddelyke goedertierenheit mywaarts verwonderen,
lat myne beenderen niet verbryſſelt, en een groote
neenigte van dezelve met ſwaare pyne vervult waren.
Zo als het donker was ſtaken wy een vuur aan, en
heeden eenige takken, tot eene beſchuttinge boven ons
hoofdt, om ons te bewaren tegen de vorſt, welke dien
nacht zeer hardt was; en ons zelven aan Godt bevee-
ende door gebeden, leiden wy ons op den grondt
neder, en ſliepen zeer geruſt.

[Des anderen daags gingen zy met hunne reize
voort, en des nachts verbleven zy op gelyke wyze
n de Woeſtyne, als den voorgaanden nacht.]

Op Vrydag, den 5[den] van *October*, kwamen wy aan
e Riviere van *Susquahannah*, aan eene plaatſe ge-
naamt *Opeholhaupung*. † Ik vondt daar twaalf *In-
diaanſche* huizen. Na dat ik den Koning op eene
vriendelyke wyze gegroet hadde, verhaalde ik hem
myne zaaken, en dat myn verzoek en begeerte was
hen in den *Chriſtelyken Godtsdienſt* te onderwyzen.
Na eenige beraadſlagingen kwamen de *Indianen* te
ſamen, en ik predikte voor hen. Wanneer ik gedaan
hadde, vroeg ik hen of zy my wederom wilden hoo-
ren? Zy antwoorden, dat zy zig daar op bedenken
zou-

† Ziet zyn Verhaal, aan het einde van zyne *Verordenings-Predi-
catie*, Pag. 35, 36.

zouden, en lieten my kort daar na weten, dat zy terstont by een zouden koomen, indien ik wilde prediken; het welk ik met groote vrymoedigheit deedt. Wanneer ik vervolgens vroeg, of zy my meer wilden hooren? zoo antwoorden zy, dat zy zulks des anderen daags wilden doen. Ik was ten vollen overreedt van de volstrekte onmogelykheit, van iets voor de arme Heidenen te doen, zonder eenen byzonderen bystant van boven; en myne ziele beruste in Godt, en liet het aan Hem over te doen al wat Hem behaagde, in het gene ik zag dat zyn eigen zaak was. En waarlyk, ik hadde door Godts goedertierenheit, iets van deze gestalte gevonden, de meeste tydt in myne reize hier na toe, en ook voor dat ik van huis trok.

Op *Saturdag*, den 6[den] van *October*, stondt ik smorgens vroeg op, en smeekte den Heere om hulpe in myn swaar Werk. Omtrent den middag predikte ik wederom voor de *Indianen*; en des achtermiddags bezocht ik ze van huis tot huis; en noodigde hen my des anderen daags weder te komen hooren, en hun voornemen van op den jacht te gaan, waar toe zy zig gereedt gemaakt hadden, tot *Maandag* uit te stellen. *In dezen nacht*, zoo ik vertrouwe, *stondt my de Heere by*, om myne ziele te bemoedigen en te versterken. Ik bracht meer als een uur door in verborgene afzonderinge; en wierdt in staat gestelt myn herte voor Godt uit te storten, om aanwas van de genade; om gaven en bekwaamheden tot de Bedieninge; om voorspoedt en zegen onder de arme *Indianen*; om genade voor Godts Dienaren en Volk, en voor veele dierbaare Vrienden in zeer ver afgelegene plaatzen, enz. Gedankt zy de Heere voor zyne goedertierenheit!

[Des anderen daags klaagt hy over groot gebrek van vastigheit en gezetheit in den Godtsdienst, zoo dat hy niet eene geestelyke gedachte een oogenblik lang, zonder

der aftrekkinge bewaren konde; het welk hem angſt en benaauwdtheit des geeſtes veroorzaakte. Hy gevoelde zig (zegt hy) *verbaazende ſchuldig, en ten uiterſten elendig*, en riep uit, „ Ach myne ziele; wat doodt is „ het niet, dat de genegentheden buiten ſtaat zyn om „ zig op Godt neder te zetten, van wegen de duiſter- „ niſſe; en dat die gevolgelyk allerwegen omſwerven „ om voldoeninge te zoeken, welke alleen hier te vin- „ den is! " Hy predikte evenwel tweemaal voor de *Indianen*, met eenige vrymoedigheit en kracht: maar raakte naderhandt wederom in het duiſter, door de *tegenwerpingen* die zy inbrachten tegen het *Chriſtendom.* Des avondts, gevoelig zynde over zyn groote gebreken in het prediken, *ſmeekte hy Godt, dat Hy hem zyne bloedtſchulden niet wilde toerekenen*; doch wierdt ter zelver tydt ook verwaardigt, zig *in den Heere te verblyden.*]

Op *Maandag*, den 8ſten van *October*, bezocht ik de *Indianen*, met voorneemen om myn afſcheidt van hen te nemen; meenende dat zy deeze morgen vroeg uit jaagen zouden gaan: maar tegen myne hope en verwachtinge, verzochten zy my wederom te willen prediken. Ik volgde hun verzoek blymoedig in, en trachtte naderhandt hunne *tegenwerpingen* tegen het Chriſtendom te beantwoorden. Toen gingen zy henen; en wy brachten het overige van den achtermiddag door met lezen en bidden, voornemende des anderen daags vroeg naar huis te gaan. Myne ziele was eenigermaten verkwikt in het verborgen Gebedt, en in overdenkinge. Gedankt zy Godt voor alle zyne goedertierenheit.

Op *Dingsdag*, den 9den van *October*, ſtonden wy ſmorgens ten vier uuren op, en ons zelven aan Godt in den Gebeden aanbeveelende, en zyne byzondere bewaaringe geſmeekt hebbende, begaven wy ons omtrent ten vyf uuren op de Reis naar huis, en reisde met grooten

yver en ſtevigheit tot over ſes uuren in den avondt. Toen maakten wy een vuur, en eene beſchuttinge van baſten van boomen, en begaven ons zoo ter ruſte. Ik hadt omtrent den avondt, onderweeg eenige klaare en trooſtelyke gedachten over een Goddelyk onderwerp. In den nacht huilden de Wolven rontom ons, maar Godt bewaarde ons voor alle kwaadt.

[Des anderen daags ſtonden zy vroeg op, en zetten hunne reize voort, en gingen dien gantſchen dag, tot dat zy tot eene *Ierſche* vaſtſtellinge kwamen, alwaar Mr. *Brainerd* bekent was, en vernachtten aldaar. Hy ſpreekt van verkwikkinge in Goddelyke dingen, en dankbaarheit aan Godt, voor zyne goedertierenheit aan hem op deze Reize, ſchoon zulks gepaart ging met ſchaamte over zyne onvruchtbaarheit. Op *Donderdag* is hy in dezelfde plaatſe gebleven; en hy en Mr. *Byram* predikte aldaar voor het Volk.]

Op *Vrydag*, den 12^{den} van *October*, reedt ik naar myn eigen Wooninge; alwaar ik myne ziele voor Godt, in het verborgen Gebedt, uitſtorte, en Hem trachtte te danken voor zyne overvloedige goedertierenheit aan my bewezen, op myn laatſte reize. Ik heb haaſt nooit meer gezontheit genooten, ten minſte niet ſedert eenige voorledene Jaaren. De Heere heeft my wonderlyk, en byna mirakuleuſelyk onderſteunt, onder alle de ongemakken van den Weg, en het reizen te voet. Geloofd zy Godt, die my geduuriglyk bewaart op alle myne wegen.

[Op *Saturdag* ging hy wederom naar de *Ierſche* vaſtſtellinge, ten einde om den Sabbath aldaar door te brengen, zynde zyne *Indianen* weggegaan.]

Op des *Heeren-dag*, den 14^{den} van *October*, was ik in

in myne gedachten zeer verwardt; konde niet bidden; en was byna geheel moedeloos, denkende dat ik nooit meer in ſtaat zoude zyn te prediken. Maar naderhandt behaagde het Godt my uit die verwarringen te redden; doch ik bleef evenwel bevreeſt, en zelfs beevende voor Godt. Ik ging naar de plaatſe van openbaaren Godtsdienſt, myn herte opheffende tot Godt om byſtant en genade in myn groot en ſwaarwigtig werk; en Godt was my genadig, my verwaardigende met Hem te pleiten om heiligmakinge, en de ſterkſte drangredenen by Hem te gebruiken, genomen van de Menſch-wordinge, het Lyden en Sterven van Chriſtus, tot dit zelve einde, dat men heilig zoude zyn. Daar na wierdt ik krachtig onderſteunt in het Prediken. My geheugt niet, dat de Heere my ooit zoo bekwaam gemaakt heeft, om zo naauw en onderſcheidentlyk, tot beproevinge van des Menſchen ſtaat te Prediken. Ik gevoelde door Godts oneindige goedertierenheit, het gene ik ſprak; en wierdt in ſtaat geſtelt over eene Goddelyke Waarheit te handelen, met eene ongewoone klaarheit: en nogthans was ik zoo gevoelig over myne gebreken in het Prediken, dat ik niet hoogmoedig op myn Werk konde zyn, gelyk my op ſommige tyden wel gebeurt is. Geloofτ zy de Heere voor zyne goedertierenheit! Des avondts verlangde ik geheel alleen te zyn, ten einde om Godt te danken voor zyne hulpe, in eenen tydt van uiterſten noodt, en verlangde na eene grooter maate van heiligheit, op dat ik myne dankbaarheit aan Godt mocht konnen bewyzen.

[Des anderendaags morgens beſteede hy voor zonnen opgang eenigen tydt in het gebedt, in die zelfde aangename en trooſtelyke geſtalte daar hy ſavondts te voren in geweeſt hadt: toen ging hy naar zyne *Indianen*, en bracht eenige tydt door met hen te onderwyzen en te vermaanen.]

Op *Dingsdag*, den 16^{den} van *October*, gevoelde ik mynen geest zeer ernstig en waakſaam; was bevreest dat ik niet *voor* en *op* Godt zoude leven; en ik verlangde na meer innige gezetheit en geestelykheit. Ik bracht den dag door met ſchryven; myn herte meenigmaal tot Godt opheffende, om meer hemelſche gezintheit. Des avondts genoot ik troostelyken bystant in het gebedt; dorstende en pleitende om heilig te zyn, gelyk de zalige Engelen in den Hemel. Ik verlangde na gaven en genadens voor de Bedieninge, en na voorſpoedt in myn werk; ook wierdt ik troostelyk ondersteunt in den plicht van voorbiddinge, en bekwaam gemaakt te gedenken aan, en te pleiten voor een groote meenigte dierbare Vrienden, en Dienaren van Christus.

[Hy ſchynt de twee volgende dagen, veel van de zelfde gestalte des gemoedts genooten te hebben.]

Op *Vrydag*, den 19^{den} van *October*, gevoelde ik eene vernederende aandoeninge over myne onreinheit en onheiligheit; myne ziele treurde, en ſmolt als weg, dat ik een genadig Godt beledigt en bedroeft hadt, die my steedts goedertieren was, niet tegenstaande alle myne onwaardigheit. Ik genoot een aangenaam tydtje van bitter berouw en droefheit, dat ik dien gezegenden Godt, (die ik verzekert was dat met my verzoendt was, in den Zone zyner liefde) zoo beledigt hadt. Myne ziele was nu teeder, Godtvruchtig, en ernstig. Ik was voor niets bevreest, als voor de zonde; en wel voor dezelve in iedere daadt, of gedachte.

[De vier volgende dagen wierden blykbaar doorgebracht in eene standvastige teederheit, waakſaamheit, naarstigheit, en wantrouwen aan zich zelven. Doch hy klaagt evenwel van omzwervingen des gemoedts, kwyninge van hertstochten, enz.]

Op

Op *Woensdag*, den 24ſten van *October*, reedt ik, licht by den middag, naar myn Volk, bracht eenigen ydt by hen door, en badt met hen. Ik gevoelde de getalte van eenen *Vreemdeling op aarde*; en verlangde leze donkere Wooninge te verlaaten, doch vondt ook effens de oeffeninge van lydtſaamheit en onderwerpinge. Toen ik van de *Indianen* naar huis keerde, beſteede ik len gantſchen tydt in myn herte tot Godt op te heffen. Des avondts genoot ik in myne eenzaamheit een gezegent ſtondtje; ik wierdt in ſtaat geſtelt tot Godt met eene inderlyke geſtalte te bidden, byna een uur lang; ondervondt eene trooſtelyke vrymoedigheit in het ſmeeken oor myn zelven, voor dierbare vrienden, voor Leeraren, oor ſommige die zich voor dat Werk bereiden, en oor de Kerke Godts; en verlangde, dat ik zelfs zoo vakker en levendig in den dienſt van Godt mocht zyn, ls de *Engelen* in den Hemel.

Op *Donderdag*, den 25ſten van *October*, was ik zeer ezig in 't ſchryven; was zeer gevoelig van myn voltrekte afhankelykheit van Godt, in alle opzichten; en ag, dat ik niets konde doen in die zaken, daar ik geoegſaame natuurlyke vermogens toe hadt, ten ware Godt myne poogingen zegende. *Niet dat wy van ns zelven bekwaam zyn iet te denken, als uit ons zelen: maar onze bekwaamheit is uit Godt*, was een eilige Schriftuurplaats, daar ik de waarheit van onderondt.

Op *Vrydag*, den 26ſten van *October*, wierdt myne ele, in den morgenſtont, zeer bewogen, en moeſt ls weg ſmelten, onder het gevoelen van de Goddelyke oedertierenheit en barmhertigheit, aan zulk eenen geingen en ſnooden worm, als ik was; hadt groot vermaak op Godt te leunen, en al myn vertrouwen op Hem te ſtellen; myne ziele was uittermaten bedroeft ver de zonde, en waardeerde en verlangde na de Heiligeit; myn herte was diep gewondt, doch echter op eene

heſſelyke wyze, wanneer ik dacht, dat ik zulk eenen lieſ-liebbende en goedertierenen Godt beledigt hadt. Ik verlangde na eene volmaakte heiligheit, op dat ik zulk eenen genadigen Godt niet mocht vertoornen; die altydt wil blyven lief hebben, niet tegenſtaande zyne liefde misbruikt wordt. Ik verlangde na de heiligheit meer om dit einde, als om myn eigene gelukzaligheit; en nogthans was dit myn hoogſte gelukzaligheit, den gezegenden Godt nooit meer te onteeren, maar Hem altoos te verheerlyken. Daar na reedt ik, in den achtermiddag, na de *Indianen*, enz.

[De vier naaſtvolgende dagen is hy door groote ongeſteltheit en pyne des lichaams, en met eene maate van droefgeeſtigheit en duiſterheit des gemoedts geoeffent geweeſt; bitterlyk klaagende over doodigheit en onnuttigheit, en nogthans treurende en verlangende na Godt.]

Op *Woensdag*, den 31ſten van *October*, was ik zeer gevoelig over myne onvruchtbaarheit, en verval, in Goddelyke dingen. Myne ziele beſweek, wanneer ik gedacht aan de vuurigheit en ernſt, die ik voormaals aan den genaden Throon genooten hadde. Ach! (dacht ik) konde ik maar geeſtelyk, vuurig, hemels-gezint, en hertelyk verlangende na Godt zyn, dit zoude my beter dan het leven zyn! Myne ziele verlangde uittermaten zeer na den doodt, om verloſt te wezen van deze doodigheit en onvruchtbaarheit, en eeuwig werkſaam gemaakt te worden in den Dienſt van Godt. Ik ſcheen voor niets te leven, en geen goedt te doen. Ach! wat is zulk een leven niet een laſt? O! doodt, doodt, myn beſte vriendt, haaſt u, en verloſt my van de traage ſterfſelykheit, en maak my geeſtelyk en ſterk tot in eeuwigheit!

Op *Donderdag*, den 1ſten van *November*, hadt ik weinig verkwikkinge in Goddelyke dingen. Maar omtrent

trent den avondt gevoelde ik wat leven, en verlangen na Godt. Ik begeerde altydt plechtig Godtvruchtig en hemelsgezint te zyn; en was bevreeſt met het bidden uit te ſcheiden, op dat ik het gevoelen van Goddelyke dingen niet wederom verliezen mocht.

Op *Vrydag*, den 2den van *November*, was ik ſmorgens met droefheit en verwarringe vervult, en konde geen zoetigheit vinden in Goddelyke dingen, noch eenige hulpe in het Gebedt. Ik zag dat ik verdient hadt, dat alle Godts Schepſelen op my los gelaaten wierden, om de uitvoerders van zyn Wraak tegen my te zyn; en nogthans zag ik ook, dat ik verdient hadt het gene ik niet vreesde myn deel te zullen zyn. Omtrent middag reedt ik naar de *Indianen*; en onderweeg zynde, gevoelde ik geene begeertens voor hen, en ſchrikte zelfs om iets tot hen te ſpreeken; maar het behaagde Godt my eenige vrymoedigheit en ruimte te geven, en deedt die gelegentheit trooſtelyk voor my zyn. Des avondts hadt ik ruimte in het Gebedt. Maar helaas! wat vertrooſtingen en verruimingen ik ſedert veele Weeken genooten heb, die alle zyn voorbygaande en kort geweeſt, en het grootſte gedeelte van mynen tydt is vervult geworden met doodigheit, of met ſtryden tegen de doodigheit, en met bittere worſtelingen tegen de verdorventheit. Ik ben ſwaar geoeffent geworden, door eenige byzondere dingen, daar ik my allermeeſt van vry dacht te zyn. En zoo heb ik het altydt bevonden; wanneer ik dacht dat de ſtrydt gedaan, en de overwinninge behaalt was, en ik dus het waaken naliet, dat dan de vyandt opgeſtaan, en my het grootſte kwaadt gedaan heeft.

Op *Saturdag*, den 3den van *November*, las ik het leven en de beproevingen van eenen Godtzaligen Man, en wierdt grootelyks daar door verkwikt: ik verwonderde my over myne voorledene doodigheit, en wierdt daar meer van overtuigt als ooit te voren. Ook wierdt

ik verwaardigt myne zonden, met zelfs-verfoeijinge, voor Godt te belyden en te betreuren.

Op des *Heeren-dag*, den 4[den] van *November*, genoot ik smorgens, zoo ik vertrouwe, eenige werksaamheit des Geloofs; verlangde om geestelyk te zyn; ontfing aanmerkelyke hulpe in het Prediken voor myne arme *Indianen*; was grootelyks met hen gemoedigt, en hoopte dat Godt hen genadig en barmhertig zoude zyn.

[Des anderen daags † is hy naar *Nieuw-jork* getrokken, tot de Vergaderinge van het Classis aldaar, en is zoo meer als veertien dagen van huis geweest. Hy schynt deze Reize met groote tegenzin te aanvaarden, vreezende dat de aftrekkingen van dezelve een middel mochte zyn om zyne genegentheden in Godtvruchtige oeffeningen te verkoelen, gelyk hy op andere Reizen meermalen ondervonden hadt. Doch hy hadt op deze Reize eenige byzondere tyden, waar in hy ongemeene blyken en uitwerkingen van Godts genadige tegenwoordigheit genooten heeft. Hy is op deze Reize grootelyks afgemat, en bloodt gestelt geweest voor koude en stormwinden: en toen hy van *Nieuw-jork* naar *Nieuw-Jersey*, op *Vrydag* te rug keerde, is hy door eene ziekte overvallen, en wierdt door zyne krankheit eenigen tydt opgehouden.]

Op *Woensdag*, den 21[ften] van *November*, reedt ik van *Nieuwark* naar *Rockciticus* in de koude, en was door dezelve byna verkleumt. Ik genoot eenige zoetigheit in de verkeeringe met den dierbaaren Mr. *Jones*, terwyl ik middagmaal by hem hieldt. Myne ziele bemint het Volk van Godt, en inzonderheit de Dienaren van Christus, die dezelfde beproevingen gevoelen als ik.

Op

† Op dezen dag besloot hy zyn *Verhaal*, het welk achter zyn *Verordenings-Predikatie* gedrukt is.

Op *Donderdag*, den 22ften van *November*, reedt ik van *Rockciticus* naar de hoeken van *Delaware*. Ik was zeer ongeſtelt door verkoudtheit en pyn in het hoofdt. Savondts ten ſes uuren verloor ik mynen Weg in de Woeſtyn, en dwaalde over Rotſen, Bergen, ook yſſelyke ſteiltens afgaande, door Moeraſſen, en zeer vreeſſelyke en gevaarlyke plaatſen; en den avondt zeer donker zynde, nadien 'er zeer weinige Sterren ſchenen, was ik voor veele gevaaren bloodtgeſtelt. Ik wierdt grootelyks genepen door de koude, en gekweldt met pyn in het hoofdt, gepaart met kwaalyktens en flaauwtens, zoo dat iedere ſtap my zeer benaauwde. Ik hadt verſcheide uuren achter een, geen andere verwachtinge, of ik zoude in dezen droevigen ſtaat, den gantſchen nacht in de Woeſtyne, in de open lucht moeten vernachten. Maar ik vondt door Godts overvloedige goedertierenheit, omtrent negen uuren een huis, daar ik vriendelyk onthaalt wierdt. Dus heb ik meenigmaal in gevaar geweeſt, en ſomtydts geheele nachten in de open lucht gelegen; doch Godt heeft my tot hier toe bewaart. Gedankt zy zynen name; zulke ongemakken en hardigheden, dienen om my meer en meer van de Aarde te ſpeenen; en zoo ik vertrouwe, den Hemel voor my te aangenaamer te maaken. Wanneer ik voormaals voor koude, regen, enz. bloodtgeſtelt was, was ik gereedt my zelven te behaagen, in de gedachten van een aangenaam huis, een warm vuur, en andere uitwendige vertrooſtingen te genieten: maar nu hebben deze dingen door Godts genade minder plaats in myn herte; en myn ooge zien meer op Godt om vertrooſtinge. Ik verwacht in deze Wereldt niet als verdrukkingen; en deze dingen ſchynen my nu niet gelyk voormaals, vreemdt; ik vleije my in zulke gevallen niet, dat het daar na beter zal gaan; maar denk veel eer, dat het noch erger hadt konnen zyn; hoe veel ſwaarder beproevingen andere van Godts Kinde-

deren hebben uitgeſtaan; en hoe veel grooter 'er mogelyk noch voor my bewaart worden. Gedankt zy Godt, dat hy het einde van mynen loop, en myne ontbindinge, een groote vertrooſtinge doedt zyn onder myne ſcherpſte beproevingen; en dat Hy die gedachten nooit met ſwaarmoedigheit of verſchrikkinge, maar altydt met groote blydtſchap doedt vergezelt gaan.

Op *Vrydag*, den 23ſten van *November*, bezocht ik een ziek man, ſprak en badt met hem. Toen bezocht ik een ander Huisgezin, daar eenen dooden was; bezichtigde het Lyk, en verlangde dat ook myn tydt mocht komen om *ontbonden* te worden, en *met Chriſtus* te zyn. Toen ging ik omtrent ten een uure op den middag naar myn eigen Woonplaatſe. Ik gevoelde my zeer zwak; doch was bekwaam om het grootſte gedeelte van den achtermiddag te konnen doorbrengen met lezen.

[De naaſtvolgende twaalf dagen, is hy een groote meenigte van veranderingen in de geſtalten en oeffeningen van zyn gemoedt door geworſtelt. Hy heeft op veele tyden byzondere invloeden van Godts Geeſt genooten, hem verlevendigende, bekrachtigende, en vertrooſtende in de wegen des Heeren, en in de plichten van den Godtsdienſt; maar hadt eenige ſtondtjes van groote neerſlachtigheit en ſwaarmoedigheit. Hy beſteede ook veel tydt in ſwaar te arbeiden met anderen, om voor zich zelven een kleine Hut te maken, om in den Winter alleen in zyne eenzaamheit te woonen. Nogthans Predikte hy dikwyls voor de *Indianen*, en ſpreekt van byzondere onderſteuninge, die hy van tydt tot tydt genooten heeft, in het ſpreken tot dezelve; en ſomtydts dat hy groote aanmoediginge hadt, uit den byzonderen aandacht, dien hy onder hen beſpeurde. Maar op *Dingsdag*, den 4den van *December*, verviel hy tot groo-

;roote moedeloosheit, door te zien dat de meeſte van lezelve, in gezelſchap henen gingen naar een Afgodiſch *'eeſt* en *Dansſpel*, na dat hy groote moeite hadt genonen, om ze van deze dingen af te raaden.]

Op *Donderdag*, den 6den van *December*, hebbende iu een gelukkige gelegentheit, van getrokken te zyn in en eigen huis, het welk ik onlangs bekomen heb; en ;emerkt het nu een lange tydt geleden is, dat ik, het zy oor lichamelyke zwakheit, of gebrek van afzonderinge, f eenige andere moeielykheit, niet in ſtaat ben geweeſt m eenigen tydt in verborgen vaſten en bidden te beſteeen; gemerkt ook de grootheit van myn werk, en de waare moeielykheden die het zelve vergezellen; en dat lyne arme *Indianen* nu de *Duivelen aanbidden*, niet egenſtaande al de moeite die ik aan hen beſteedt hebbe, iet welk myn geeſt als overſtelpt; daar benevens ook anmerkende myne groote onvruchtbaarheit, geeſtelyke loodigheit, en neerſlachtigheit, ſedert eenigen tydt; als nede de kracht van eenige byzondere verdorventheden; oo hebbe ik dezen dag tot byzonder Vaſten en Bidden fgezondert, om den Goddelyken zegen af te bidden ver my zelven, over myn arme Volk, over myne Vrienen, en over de Kerke Godts. In het eerſt gevoelde ik iy zeer afkeerig van de plichten van dezen dag, uit oofde van de ſchyn-onmogelykheit om ze te volbrengen: iaar de Heere hielp my door deze ſwaarigheit heen breen. Het behaagde hem, onder het gebruik der middeen, my eene klaare overtuiginge te ſchenken van myne ondigheit, en eene ontdekkinge van *de plaage mynes ierte*, meer aandoenende en gevoelig, dan ik ſedert enigen tydt gehadt heb. Inzonderheit zag ik myne zonigheit hier in, dat, wanneer Godt geweken was, en ich verborgen hieldt, ik dan, in plaatſe van levende en ervende Hem achter aan te kleeven en te volgen, tot en van deze twee dingen genegen ben geweeſt: (1)

of

of eene onbetamelyke hoogachtinge te hebben voor eenige *aardtsche* voorwerpen, als of 'er eenige gelukzaligheit uit dezelve getrokken konde worden; of (2) heimelyk gemelyk, onlydtsaam, en onbehoorlyk begeerig na den *doodt* te zyn; zoo dat ik somtydts niet dulden konde te denken, dat myn leven verlengt zoude worden. En het gene my meenigmaal tot deze onlydtsaame begeerte van den doodt aandreef, was eene wanhope van eenig goedt in myn leven te zullen doen; zoo dat ik liever den doodt verkoos, dan een leven dat tot geen nuttigheit besteedt wierdt. Maar nu deedt my Godt de *zondigheit* van deze dingen zien, en stelde my in staat om *vergiffenisse* van dezelve by Hem te smeeken. Nogthans was dit niet alles wat ik begeerde; myne ziele wierdt my ontdekt uitnemende onrein te zyn, myn herte was als een adder-nest, of kooye van onrein en haatelyk gevoogelte; en daarom hadt ik noodig gereinigt te worden, *door het Bloedt der besprenginge*, dat van *alle zonden reinigt*. En hierom wierdt ik, zoo ik vertrouwe, in staat gestelt geloovig te mogen smeeken. Ik genoot veel meer gezetheit, vuurigheit en geestelykheit, dan ik verwacht hadde. Godt was my oneindig beter, dan myne vreeze. En omtrent den avondt gevoelde ik dat myne ziele verheugt was, dat Godt onveranderlyk, gelukzalig en heerlyk was; en dat Hy verheerlykt zal worden, wat 'er ook van zyne schepselen mach geworden. Ik wierdt bekwaam gemaakt in den gebede te volharden, tot diep in den avondt; op welke tydt ik de Goddelyke hulpe, in alle opzichten, zoo noodig zag, dat ik niet wist hoe ik 'er uit zoude scheiden, en was vergeten dat ik voedtsel noodig hadt. Ik wierdt ook op dezen avondt grootelyks onderssteunt in de overdenkinge van Jez. LII: 3. *Gy lieden zyt om niet verkocht; gy zult ook zonder geldt geloost worden.* Gedankt zy Godt voor alle zyne hulpe op dezen dag.

Op *Vrydag*, den 7den van ***December***, bracht ik smorgens

gens eenigen tydt door in het Gebedt; genoot vrymoedigheit en hertelyke aandoeninge in die plicht; en hadt verlangende begeertens om *getrouw* gemaakt te worden *tot den doodt.* Ik bracht een weinigje tydt door met ſchryven over een Goddelyk onderwerp; en ging toen myne *Indianen* bezoeken, en Predikte voor hen; maar onder eene onuitdrukkelyke neerſlachtigheit des gemoedts. Ik hadt geen herte om tot hen te ſpreeken, en konde het ook niet anders dan gedwongen doen. Ik wiſt, dat zy haaten moeſten my te hooren prediken, als zynde pas van hunnen *Feeſt*, en *Duivel-dienſt* t'huis gekomen. Des avondts genoot ik eenige ruimte in het Gebedt en de overdenkinge.

Op *Saturdag*, den 8ſten van *December*, zynde dezen dag ongewoon vry geweeſt van neerſlachtigheit, en van die kwellende gedachten, dat ik nergens in ſtaat toe was; wierdt ik in ſtaat geſtelt met trooſt te konnen bidden en ſtudeeren; zynde inzonderheit bekwaam gemaakt in het ſchryven over een Goddelyk onderwerp. Des avondts was myne ziele in Godt verheugt, en dankte zynen name, dat Hy met zyn licht op myne ziele ſcheen. O! wat was de veranderinge dierbaar die ik gevoelde, wanneer Godt *my uit de duiſterniſſe overbracht, in zyn wonderbaar licht?*

Op des *Heeren-dag*, den 9den van *December*, Predikte ik op beide de deelen van den dag, op eene plaatſe genaamt *Greenwich*, in *Nieuw-Jerſey*, omtrent tien mylen van myn eigen huis. In myn eerſte Redenvoeringe gevoelde ik haaſt geen yver, of hertelyke verlangens na de bekeeringe van zielen. In de tuſſchen tydt ging ik alleen in de ſtruiken, en riep tot Godt om vergiffeniſſe van myne doodigheit; en was in angſt en bittere droefheit, dat ik de onſterffelyke zielen niet met meer medelyden en teedere liefde behandelen konde. Ik veroordeelde my zelven over het gebrek van deze Godlelyke geſtalte; ſchoon ik zag, dat ik die uit my zelven niet

niet bekomen konde, zoo weinig als ik een weereldt konde scheppen. Maar gelooft zy de Heere, in de laatste Predikatie genoot ik eenige vuurigheit, beide in het gebedt, en in het prediken; en wierdt, inzonderheit in de toepassinge van myne Redenvoeringe, in staat gestelt de kostelyke zielen met liefde, belangneeminge, tederheit, en aandrang te behandelen. De Geest van Godt was in de Vergaderinge werksaam, gelyk uit de uitwerkselen blykbaar was, vlietende de traanen van veeler wangen af.

Op *Maandag*, den 10den van *December*, Predikte ik omtrent middag noch eens: de Heere ondersteunde my, en maakte my bekwaam om eenigermaaten getrouw te zyn; zo dat ik vreede hadt in myn eigen gemoedt, en eene zeer troostelyke gestalte, *schoon* Israël *niet mocht vergadert worden.* Ik vertrok van *Greenwich*, en kwam zoo als het avondt was t'huis. Onderweeg dankte myne ziele Godt voor zyne goedertierenheit; en ik verblyde my, dat 'er wederom zoo veel van myn werk afgedaan, en ik zoo veel nader aan myne zalige belooninge was. Gelooft zy de Heere voor zyne genade om getrouw te zyn.

Op *Dingsdag*, den 11den van *December*, gevoelde ik my zeer zwak, zynde de voorledene nacht zeer afgemat en vermoeit geweest. Ik wierdt eenigermaaten ondersteunt in het schryven over een Goddelyk onderwerp: maar was zoo zwak en pynelyk op de borst, dat ik niet veel lust hadt in myn werk. Ach! hoe verlange ik na die weereldt, daar de vermoeiden in ruste zyn! En evenwel gevoele ik my nu, door Godts goedertierenheit, niet onlydtsaam.

Op *Woensdag*, den 12den van *December*, was ik wederom zeer zwak, maar wierdt eenigermaaten ondersteunt in het gebedt, en verwaardigt met vermaak en blydtschap des herten te roepen, *kom, Heere Jezu! kom, Heere Jezu, kom haastelyk!* Myne ziele *verlang-*

langde na Godt, na *den levendigen Godt.* O! hoe verkwikkelyk is het niet, onder zulke zoete invloeden te bidden? Ja dit is veel beter, dan *het broodt mynes bescheiden deels!* Ik hadt te dezer tydt geen trek tot eeten, schoon het al laat in den morgenstont was; want de aardtsche spyze scheen my geheel smaakeloos te zyn. O! hoe veel beter is *des Heeren liefde* niet *dan den Wyn*, ja den zoetsten wyn? Ik bezocht, en predikte voor myne *Indianen*; maar onder groote neerslachtigheit des geestes. Ik bevondt myn *Tolk* onder groote bezorgtheit voor zyne ziele; het welk my voor eenen troost was, en vervulde my nogthans met nieuwe zorge. Ik verlangde zeer na zyne bekeeringe; verhefte myne ziele tot Godt om dezelve, terwyl ik met hem sprak. Ik ging naar huis, en storte myne ziele tot Godt voor hem uit. Ik genoot eenige vrymoedigheit en ruimte in het gebedt, en wierdt in staat gestelt alles aan den Heere over te geven, en het by Hem te laaten.

Op *Donderdag*, den 13den van *December*, trachtte ik den dag in Vasten en Bidden door te brengen, om Godts zegen af te smeeken over myn arme Volk; en, in 't byzonder, om bekeerende genade voor myn *Tolk*, en noch drie of vier andere die onder ziels-bekommernisse waren. Ik was, toen ik smorgens opstont, zeer ongestelt; maar hebbende besloten den dag op deze wyze door te brengen, zoo poogde ik het ook te doen. Ik ondervondt, op verscheide tyden, veel ruimte in het bidden voor die bekommerde zielen; en wanneer ik voor dezelve intradt, genoot ik veel grooter bevrydinge van omswervende en aftrekkende gedachten, dan in eenig anderdeel van myne smeekingen: ik wierdt ten meerendeele met onzwervende gedachten gekwelt en geoeffent, zoo dat ik savondts noodig zag nergens meer om te bidden, als om vergiffenisse van de zonden die ik op dezen dag bedreeven hadt, en van de snoodtheit die ik toen in myn zelven bevondt. De zonden die ik meest

gewaar wierdt, waren hoogmoedt, en omſwervende gedachten, waar door ik met Godt ſpotten. De eerſtgemelde van deze vervloekte ongeregtigheden, zette my aan tot iets te ſchryven, of te prediken, of Heidenen te bekeeren, of het volbrengen van eenig ander groot werk, op dat myn naam mocht leven, na dat ik geſtorven was. Myne ziele was in groote benaauwtheit, en gereedt om in hoopeloosheit weg te zinken, door zoo veel van deze vervloekte geſteltheit in my te vinden. Met dit en het andere kwaadt, namentlyk, de omzwervinge van gedachten. wierdt ik byna overſtelpt, en byna gebracht om het ſtryden na eenen geeſt van aandacht, op te geven; meenigmaal vervallende tot eene aanmerkelyke maate van moedeloosheit, en denkende dat ik onvernuftiger was dan iemandt. Na alle myne droeffeniſſen vertrouwe ik nochtans, door genade, dat deze dag, en de oeffeningen op den zelven, my ten goede geweeſt zyn, zoo dat ik daar door meer van myne verdorventheit, en van myne onmacht buiten Chriſtus, heb leeren kennen, dan ik te voren geweten heb.

Op *Vrydag*, den 14den van *December*, ging ik omtrent den middag naar de *Indianen*; maar wiſt niet wat ik tot hen ſpreken zoude, en was beſchaamt hen in het aangezichte te zien. Ik gevoelde geen kracht om hun gewiſſe te behandelen, en hadt daarom geen vrymoedigheit om iets te zeggen. Ik was de meeſte tydt van den dag, onder een groote maate van wanhope van ooit *het goede te zien*, of te doen, *in het landt der levendigen.*

[Des anderen daags is hy onder de zelfde neerſlachtigheit gebleven.]

Op des *Heeren-dag*, den 16den van *December*, was ik door moedeloosheit zoodanig overſtelpt, dat ik niet wiſt hoe ik zoude leven; ik verlangde uittermaten

na

na den doodt; myne ziele was gezonken in diepe Wateren, en de golven ſcheenen my te verdrinken; ja ik was zoodanig onderdrukt, dat myne ziele als misbaar maakte; ik konde myne gedachten in het gebedt niet voor een minuut lang geveſtigt houden, zonder afgetrokken te worden; en ik was uitnemende beſchaamt, dat ik niet voor Godt leefde. Ik hadt geene benaauwde twyffelingen omtrent myn eigen ſtaat; maar zoude blymoedig (zoo veel my bewuſt is) eene eeuwigheit durven intreden. Toen ik voor de *Indianen* zoude Prediken, was myne ziele in grooten angſt, en was zoo moedeloos, dat ik wanhoopte eenig goedt te zullen doen; ja ik was geheel raadeloos; ik wiſt niet wat ik zeggen noch doen zoude: maar eindelyk handelde ik over het bewys dat wy van de waarheit van den Chriſtelyken Godtsdienſt hebben, genomen van Chriſtus Wonderwerken; waar van ik hen veelen voor oogen ſtelden: en Godt hielp my krachtig, om met grooten ernſt te ſpreeken tot de gene dewelke de waarheit weigerden te gelooven die ik hen leerde; ja ik wierdt in ſtaat geſtelt, om eenigermaaten tot het gewiſſe te ſpreeken van allen die daar tegenwoordig waren. Ik was wat gemoedigt, te bevinden, dat Godt my nochmaals getrouw gemaakt hadt. Toen ging ik voor een ander gezelſchap van dezelve Prediken; doch ik was zeer zwak en moede. Des avondts was ik wat verkwikt, en wierdt verwaardigt met bedaartheit en liefde te bidden, en Godt te looven. Ik hadt eenige bemoediginge en ruimte ten aanzien van myn Werk; was gewillig te leven; en verlangde meer voor Godt te doen, dan myne zwakke lichaams-geſteltheit toe konde laaten. *Ik vermach alle dingen, door Chriſtus, die my kracht geeft*; en ben door zyne genade, wanneer ik dus niet door moedeloosheit, en een ſoort van wanhope overſtelpt

worde, gewillig my in zynen Dienſt te verteeren, en alle myne krachten te beſteeden.

Op *Maandag*, den 17den van *December*, was ik byna den gantſchen dag, in eene trooſtelyke geſtalte des gemoedts; en wierdt bekwaam gemaakt met vrymoedigheit, blymoedigheit, bedaartheit, en aandacht te bidden; en genoot ook eenigen byſtant in het ſchryven over een Goddelyk Onderwerp.

Op *Dingsdag*, den 18den van *December*, ging ik naar de *Indianen*, en ſprak byna een uur lang tot hen, zonder bekwaam te zyn bepaalt op hunne herten en gewiſſen te konnen aandringen. Maar ten laatſte gevoelde ik eenige vuurigheit, en Godt maakte my bekwaam met ernſt en aandrang te ſpreeken. Ook wierdt myn Tolk op eene verbaazende wyze onderſteunt, en ik twyffel niet, of *de Geeſt van Godt was op hem*; (ſchoon ik geen reden heb te denken, dat hy waare zaligmakende genade hadt, maar alleen onder overtuiginge van zynen verloorenen ſtaat was) en hier op waren de volwaſſene perſonen, meeſt allen onder groote aandoeningen, vlietende de traanen van hunne wangen af; en een Oudt Man (ik geloof van honderdt Jaaren Oudt) was zoo bewoogen, dat hy bitterlyk weende, en overtuigt ſcheen van het belang der dingen die ik leerde. Ik bleef eenen geruimen tydt by hen, hen vermaanende en beſtierende; en ging toen henen, myn herte tot Godt opheffende in gebeden en dankzeggingen; en myn Tolk bemoedigende en vermaanende te *ſtryden om in te gaan door de enge poorte*. Toen ik t'huis kwam, beſteede ik den avondt in gebeden en dankzeggingen tot Godt; en bevondt my krachtiglyk verruimt en verkwikt. Ik was grootelyks bezorgt, dat des Heeren Werk, het welk nu ſcheen begonnen te zyn, met kracht mocht voortgezet worden, tot bekeeringe van arme zielen, en tot heerlykheit van Godts vrye genade.

Op *Woensdag*, den 19den van *December*, bracht ik een

een groot deel van den dag door in gebeden tot Godt, om de uitstortinge van zynen Geest over myn arme Volk; als ook in zynen Name te danken voor de ontwakinge van myn Tolk, en eenige anderen; en dat Hy ons gisteren eenige teekenen van zyne tegenwoordigheit gegeven hadt. Gedankt zy de Heere, ik genoot van daag vyf of ses maalen groote ruimte in het gebedt en in de dankzegginge; en gevoelde een gewigtig belang op mynen geest, voor de zaligheit van die kostelyke zielen, en voor de uitbreidinge van des Zaligmakers Koninkryke onder hen. Myne ziele hoopte op Godt, om eenen zegen en voorspoedt in myne Bedieninge. Gedankt zy zynen Name voor zoo veel aanmoedinginge en hope.

Op *Donderdag*, den 20sten van *December*, wierdt ik in staat gestelt den Throon der genade dikwyls te benaderen; en genoot verscheide maalen veel vrymoedigheit en ernst. Ik wierdt verwaardigt genade te smeeken voor myn arme Volk, en gevoelde groote blymoedigheit en hope in myne smeekingen en verzoeken voor hen. Ik besteede veel van den dag in schryven; maar wierdt bekwaam gemaakt het gebedt onder myne studien tusschen te mengen.

Op *Vrydag*, den 21sten van *December*, wierdt ik wederom bekwaam gemaakt, met vrymoedigheit, blymoedigheit, en hope te bidden. Het behaagde Godt de plicht voor my beminnelyk en troostelyk te maken; zoo dat ik met vermaak daar in volharde, en my telkens op een nieuw daar toe overgaf. Omtrent middag bezocht ik myn Volk, en besteede den gantschen tydt die ik onderweeg was in het gebedt, verlangende *de macht van Godt* onder hen te mogen zien, gelyk 'er iets voorleden *Dingsdag* van ontdekt wierdt; en ik bevondt het zeer verkwikkelyk op Godt te hopen, en in hem te berusten. Ik Predikte tweemaal voor hen, op twee byzondere plaatzen. Hadt beide de reizen groote vrymoe-

digheit, gelyk ook myn Tolk zulks genoot. Verscheide van dezelve volgde my van de eene plaatse tot de andere; en my dacht dat 'er eenig Goddelyk Werk onder hen te bespeuren was. Des avondts wierdt ik wederom in het Gebedt ondersteunt. Gedankt en gelooft zy des Heeren Name.

[Op *Saturdag* worden veelzins de zelfde dingen, rakende de inwendige gestalten en oeffeningen des gemoedts, als ook diergelyke ondersteuningen gemeldt, als op de voorgaande dagen. Hy zegt, dat dit een troostelyke Week voor hem geweest is. Maar dan besluit hy met deze woorden; *Ach! of ik geen reden hadt te klaagen over groote onvruchtbaarheit! Ach! dat 'er in het binnenste van my geen ydele gedachten, en kwaade hertstochten huisvesteden! De Heere weet hoe ik na die Weereldt verlange, alwaar de heiligen geen ruste hebben dag noch nacht, zeggende, heilig, heilig, heilig is de Heere Godt; de Almachtige*, enz. Op den volgenden *Rust-dag* spreekt hy van bystant en vrymoedigheit in zyn openbaaren Dienst, maar als hebbende minder van de gevoelige tegenwoordigheit van Godt, dan hy gewoonelyk in de voorleden Week genooten hadt; doch zyne ziele wierdt bewaart, zegt hy, voor neerslachtige moedeloosheit. Op *Maandag* schynt hy den geheelen dag veel van dezelfde vryheit en vuurigheit genooten te hebben, die hy voor het grootste gedeelte van de voorledene Week genooten hadt.]

Op *Dingsdag*, den 25sten van *December*, hebbe den voorledenen nacht, wegens lichamelyke zwakheit, en het hardt studeeren van den voorgaanden dag, zeer weinig gerust konnen slaapen; evenwel was myn herte levendig in het gebedt en de dankzegginge. Ik verblyde my over de Goddelyke heerlykheit en gelukzaligheit, en verheugde my dat Godt, Godt was, en dat Hy zyne

ne heerlykheit en gelukzaligheit onveranderlyk bezat. Schoon Godt *myne oogen wakende hieldt*, zoo verwaardigde Hy my nogthans de tydt nuttig te gebruiken, in 't midden van myne pynen en zwakheit, in aanhoudende overdenkingen, over Luc. XIII: 7. *Ende Hy zeide tot den Wyngaardenier; ziet ik kome nu drie Jaren zoekende vrucht op dezen vygeboom*, enz. Myne overdenkingen waren zoete; en ik begeerde den zondaren hunne zonde en gevaar voor oogen te ſtellen.

[Hy is, ten aanzien van zyne lichamelyke gezontheit, eenige dagen zeer zwak gebleven; het welk hem eene groote verhinderinge ſchynt geweeſt te hebben in zyne Godtvruchtige oeffeningen en betrachtingen. Nogthans ſpreekt hy, in de overige dagen van deze Week, van dag tot dag, van den Goddelyken byſtant ondervonden te hebben. Hy heeft in deze Week verſcheide maalen voor zyne *Indianen* gepredikt; en daar bleef by hen ſteets eenige bekommeringen over hunne zielen zich ontdekken. Op *Saturdag* reedt hy omtrent vyftien mylen van zyne Wooninge, naar de *Ierſche* vaſtſtellinge, ten einde om aldaar den Sabbath over te brengen.]

Op des *Heeren dag*, den 30ſten van *December*, predikte ik beide de deelen van den dag, uit Marc. VIII: 34. *Zoo wie achter my wil komen, die verloochene hem zelve, ende neeme zyn kruis op, en volge my.* Godt gaf my groote vrymoedigheit en klaarheit, en (inzonderheit namiddags) aanmerkelyken ernſt en vuurigheit. Des avondts genoot ik ook veel licht en klaarheit in het ſpreken met Vrienden over Goddelyke dingen. My geheugt niet dat ik ooit klaarder bevattingen van den Godtsdienſt van al myn leven gehadt heb: doch vondt ook dien zelven avondt, eenen grooten ſtrydt tegen den geeſtelyken hoogmoedt.

[Op *Maandag* predikte hy wederom op die zelfde plaatse, met groote vrymoedigheit en vuurigheit; daar na reedt hy naar zyne Wooninge, daar hy savondts aankwam, onder een aanmerkelyke maate van lichamelyke ongesteltheit, welke hem de twee volgende dagen by gebleven is. Op die dagen klaagt hy veel over geestelyke ledigheit en onvruchtbaarheit.]

Op *Donderdag*, den 3den van *January* 1745. gevoelig zynde over het groot gemis van de Goddelyke invloeden, en de uitstortinge van Godts Geest, zoo bracht ik dezen dag door met vasten en bidden, om zulk een groote genade voor my zelven, en inzonderheit voor myn arme Volk, en de Kerke Godts in 't gemeen. Smorgens was ik zeer levenloos in het gebedt, en konde naauwelyks eenigen indruk van Godt bekomen. Omtrent middag genoot ik eenige verkwikkelyke vrymoedigheit te bidden, dat *de Wille Godts*, in alle opzichten de *myne* mocht worden; en ik ben verzekert, dat het te dezer tydt, in eene groote maate zoo was. Des achtermiddags was ik uittermaaten zwak, en konde tot geen vuurigheit in het gebedt geraken; maar gevoelde eene groote maate van neerslachtigheit; het welk ik geloove, dat ten meerendeele aan myn lichamelyke zwakheit en ongesteltheit toe te schryven was.

Op *Vrydag*, den 4den van *January*, reedt ik omtrent middag naar de *Indianen*, bracht eenigen tydt by hen door, onder groote ongesteltheit. Myne ziele was *gezonken in diepe Wateren*, en ik wierdt door swaarmoedigheit byna overstelpt.

Op *Saturdag*, den 5den van *January*, wierdt ik bekwaam gemaakt om wat te konnen schryven; maar was grootelyks ongestelt door pyn in 't hooft. Des avondts wierdt ik beangst door een gezicht en gevoelen van myne geestelyke onreinheit, en met duizenden van

jeug-

jeugdige, en kinderlyke dwaasheden, daar niemant dan ik zelve eenige kenniſſe van hadt; welke my alle zoo verſch en levendig vertoont wierden, als of zy eerſt giſteren bedreven waren; waar over ik my voor Godt ſchamen, en eene walginge van myn zelven hebben moeſt.

Op des *Heeren-dag*, den 6^den^ van *January*, bleef ik noch ſteets gekwelt met die dampige ongeſteltheden. Ik Predikte voor myne *Indianen*; maar hadt weinig hart noch leven. Omtrent den avondt wierdt myne ziele gedrukt met een gevoelen van myne ontrouwigheit. O! de blydtſchap en vrede, dewelke ontſtaan uit een gevoelen *van barmhertigheit van Godt ontfangen te hebben om getrouw te zyn!* Maar ach! de elende en angſt die uit eene bevattinge van het tegendeel voort komen!

[Zyne neerſlachtigheit bleef hem de twee volgende dagen by; maar op *Dingsdag* was dezelve zoo ſwaar niet, wanneer hy eenige ruimte en vuurigheit genoot in het Prediken voor de *Indianen*.]

Op *Woensdag*, den 9^den^ van *January*, behaagde het Godt, in den morgenſtondt, die duiſterniſſe te verdryven, welke myn gemoedt ſedert eenigen tydt bezet heeft; en gaf my vrymoedigheit en verkwikkinge in het gebedt. Ik wierdt bemoedigt, verſterkt, en bekwaam gemaakt genade te ſmeeken voor my zelven, en voor myne arme *Indianen*; ook wierdt ik trooſtelyk onderſteunt in myne Voorbiddingen by Godt voor anderen. Gedankt zy zynen heiligen name tot in eeuwigheit. *Amen Amen.* Die dingen welke onlangs ſwaar, en byna onmogelyk ſcheenen, vertoonde zich nu niet alleen mogelyk, maar gemakkelyk te zyn. Myne ziele vermaakte zich, op dezen gezegenden tydt, zoodanig in den gebede, dat ik tot myn noodig voedtſel geen begeerte hadt; ja ſchrikte zelfs om met het bidden

uit te ſcheiden, op dat ik die geeſtelykheit, en gezegende dankbaarheit aan Godt, welke ik toen gevoelde, niet mocht verliezen. Nu was ik volkomen gewillig te leven, en alle beproevingen te ondergaan, dewelke my, in een Weereldt van droeffeniſſe, mocht overkomen; maar bleef evenwel naar den Hemel verlangen, op dat ik Godt volmaakt mocht verheerlyken. *O! kom, Heere Jezu, kom haaſtelyk.* Ik bracht den dag door in een weinig te lezen, en in eenige uitſpanningen, die ik genootſaakt was te nemen, uit hoofde van groote zwakheit en ongeſteltheit. Des avondts genoot ik eenige vrymoedigheit en gezetheit in het gebedt.

[De drie overige dagen van de Week was hy zeer zwak na het lichaam; maar bleef echter geduurig in de zelfde trooſtelyke geſtalte des gemoedts, daar hy des *Woensdags* in geweeſt was. Op *Ruſtdag* begon die verkwikkinge en geeſtelyke wakkerheit wat aftenemen: doch hy bleef evenwel eenigermaaten getrooſt, en genoot veel byſtant in het Prediken voor de *Indianen.*]

Op *Maandag*, den 14den van *January*, bracht ik den gantſchen dag door in groote ſwakheit en ongeſteltheit des lichaams, en hadt weinig ruimte, het zy in myne ſtudien of Godtsdienſtige oeffeningen; en des avondts was ik zeer neerſlachtig en ſwaarmoedig. Het kwelt en benaauwt my, dat ik zoo veel van myn leef-tydt tot geen nuttigheit doorbrenge. Ik verlange veel te doen in eenen korten tydt, en, indien het des Heeren wille was, *myn werk ſpoedig af te doen* in deze moejelyke Weereldt. Ik ben bewuſt, dat ik niet om iets dat in deze Weereldt is begeere te leven; en ben, door genade, niet bevreeſt den Koning der verſchrikkinge in 't aangezichte te zien. Ik weet dat ik ſchrik-

ſchrikken zal, indien Godt my verlaat, en daarom acht ik het myn plicht te zyn, voor die plechtige uure bereidt te zyn. Doch voor een aanmerkelyke tydt, is myne ziele verheugt geweeſt, in de gedachte van de nabyheit van den doodt, zelfs wanneer ik aller zwakſt was, en het naaſte aan de eeuwigheit ſcheen te zyn. *Niet my, niet my; maar God zy de eere.* Ik ben overtuigt, dat indien de Heere my niet verwaardigt heilig van hem af te hangen, de doodt my licht tot verſchrikkinge zal zyn; maar voor tegenwoordig moet ik zeggen, *ik hebbe eene begeerte om ontbonden te worden, en met Chriſtus te zyn*, het welk zeer verre het beſte is. Wanneer ik in eene trooſtelyke onderworpene geſtalte ben, dan ben ik gewillig noch een weinig tydts in deze weereldt van droefeniſſe te blyven, zoo lange als Godt zal noodig vinden: maar wanneer ik deze geſtalte miſſe, dan ben ik genegen onlydtſaam te verlangen naar den doodt. Ach! wanneer zal de dag komen dat ik volmaakt in heiligheit, en in de genietinge van Godt zal zyn?

[Des anderen daags was hy afgemat onder een groote maate van neerſlachtigheit en ſwaarmoedigheit, welke ten deele veroorzaakt wierdt (gelyk hy zelfs zegt verzekert te zyn) door lichamelyke zwakheit, en dampige ongeſteltheden.]

Op *Woensdag*, en *Donderdag*, den 16den en 17den van *January*, bracht ik den meeſten tydt door in het ſchryven over een dierbaar Goddelyk onderwerp, en genoot eenige ruimte en byſtant. Ook wierdt ik in ſtaat geſtelt om dikwylder en vuuriger te bidden als ik eenigen tydt te voren gewoon was, en myne ziele verheugde zich in Godt; inzonderheit *Donderdags* avondts. De lof ſcheen toen betaamelyk, en ik verluſtigde my, en hadt groot vermaak in den Heere te looven. O! wat reden heb ik niet om dankbaar te zyn, dat Godt my ver-

waar-

waardigt voor hem te arbeiden en te ſtudeeren! Hy ontfangt maar *het zyne*, wanneer ik eenigermaten bekwaam ben Hem te looven, voor Hem te arbeiden, en voor Hem te leeven. O! hoe trooſtelyk is het den byſtant der Goddelyke genade te gevoelen, in de volbrenginge van de Plichten die Godt ons bevolen heeft? *Looft den Heere myne ziele!* enz.

[Des anderen daags hadt hy die zelfde verruimde en heuchelyke gemoedts-geſtalte. Maar den volgenden dag begon die af te neemen; en heeft de geheele naaſtvolgende Week geduurt: nogthans genoot hy eenige tydtjes van byzondere en trooſtelyke onderſteuninge.]

Op des *Heeren-dag*, den 27ſten van *January*, ben ik onder de grootſte inwendige angſt geweeſt, die ik ooit heb ondervonden. Ik was geheel overſtelpt, en zoo verwardt, dat na ik begonnen was tot de *Indianen* te ſpreeken, vergat ik ſomtydts, eer ik een reden konde eindigen, geheel en al wat ik bedoelde; of indien ik al met groote moeite, my herinnerde wat ik te voren beoogde, bleef het my echter vreemdt voorkomen, en als iets dat ik lang vergeten was, en nu maar een onvolkomen geheugen van hadt. Ik weet dat het eene verbyſteringe was, veroorzaakt door dampige ongeſteltheit, ſwaarmoedigheit, geeſtelyke verlaatinge, en eenige andere dingen, dewelke my ongemeen van dezen morgen drukten, waar van de voornaamſte opzicht hadt op myne *Indianen*. Deze benaauwende duiſterheit ging den geheelen dag niet weg, maar wierdt evenwel zoo verre verdreven, dat ik in ſtaat geſtelt wierdt met vrymoedigheit en belangneminge tot de *Indianen* te ſpreken, op twee van hunne vaſtſtellingen. Daar waren eenige blyken van Godts tegenwoordigheit onder ons, en groote ernſt en bekommeringe onder de *Indianen*, ten minſte onder eenige weinigen van dezelve. Des avondts bleef

bleef my deze duifterheit by, tot omtrent negen uuren, * als ik in het huiffelyk gebedt bezig was; en wanneer ik haaft gedaan hadt, en biddende was (gelyk ik gewoonelyk doe) voor de verlichtinge en bekeeringe van myn arme Volk; toen wierdt deze wolke verftrooit; zoo dat ik trooft, vrymoedigheit, en opgewekte hope ontfing, dat Godt voorneemens van genade hadt omtrent eenige van dezelve. Naderhandt genoot ik dit ook in het verborgen gebedt, in welke dierbaare plicht, ik voor een aanmerkelyke tydt veel verkwikkinge en ruimte genoot, en zoo ik vertrouwe, ook geloove in het bidden, voor myn zelven, voor myne arme *Indianen*, voor myn geliefde Vrienden en bekenden in *Nieuw-Engelandt* en elders, en voor het belang van *Zion* in 't algemeen. *Looft den Heere myne ziele, ende vergeet geene van zyne weldaden.*

[Hy bracht het overige van deze Week, of ten minfte het grootfte gedeelte van dezelve door, in eene neerflachtige en fwaarmoedige geftalte; welke op *Vrydag* tot eene groote hoogte kwam, zynde toen, gelyk hy zelfs aanmerkt, grootelyks geoeffent met dampige ongefteltheden. Deze benevelinge bleef hem by tot *Saturdag* avondt, wanneer hy wederom in het huisfelyk gebedt daar van geredt wierdt; daarna wierdt hy ook in 't verborgene verkwikt, zoo dat hy zig gewillig vondt te leven, en moeielykheden te ondergaan voor de zaak van Godt: hy bevondt ook zyne hope van de bevorderinge van Chriftus Koninkryke, en dat hy *de kracht van Godt zoude zien* onder de arme *Indianen*, aanmerkelyk gefterkt.]

Op des *Heeren-dag*, den 3den van *February*, was ik fmor-

* Offchoon Mr. Brainerd nu op zich zelven woonde in de voorgemelde kleine Hut, het welk hy voor zyn eigen gebruik gebouwdt hadt; zoo was die nogthans dicht by een Huisgezin van blanke menfchen, daar hy te voren by gewoondt hadt, en met het welke hy noch geduurig het huisfelyk Gebedt bywoonde.

ſmorgens wat ontheft van die duiſterheit en verwarringe, daar myn gemoedt eenigen tydt grootelyks door geoeffent is geworden. Ik wierdt bekwaam gemaakt met bedaartheit en trooſt te konnen bidden. Doch ik ging evenwel beevende naar myne *Indianen*; want myne ziele *gedacht aan den Alſſem en Galle* (ik mach byna zeggen aan de *Hel*) van voorleden *Vrydag*; en was bevreeſt dat ik dien *beker van zwymelinge* zoude moeten drinken, welke my veel bitterder was dan den doodt, en my onuitſpreekelyk meer na het graf deedt verlangen, dan na verborgene ſchatten; ja onbegrypelyk meer dan de menſchen dezer Wereldt na die ſchatten verlangen. Doch het behaagde Godt myn geſchrei te hooren, en my grooten byſtant te verleenen; zoo dat ik vrede genoot in myne eigene ziele; en was vergenoegt, dat, of ſchoon niet een van de *Indianen* door myne Predikinge nut ontfangen mocht, maar alle verloren zouden gaan, ik nogthans aangenaam zoude zyn, en als getrouw beloont zoude worden; want ik ben verzekert, dat Godt my bekwaam maakte zoodanig te zyn. Ik ontfing naderhandt, op eene andere plaatſe, veel van des Heeren hulpe, en verlangde grootelyks na de bekeeringe van de arme *Indianen*. Omtrent den avondt wierdt ik grootelyks verkwikt en vertrooſt. O! dat myne ziele den Heere mocht konnen looven voor zyne goedertierenheit. Des avondts genoot ik veel ruimte in myne overdenkingen, over Luc. XIII: 24. *Strydt om in te gaan door de enge poorte*, enz.

[De drie naaſtvolgende dagen was hy onder groote neerſlachtigheit; maar de drie overige dagen van de week, ſchynen met groote bedaartheit en trooſt doorgebracht te zyn geweeſt. Des *Ruſtdags* daar aan volgende heeft hy te *Greenwich*, in *Nieuw-Jerſey*, gepredikt. Des avondts reedt hy acht mylen ver, om een ziek man te bezoeken die op ſterven lag; maar vondt hem ſprakeloos en buiten kennis.]

Op

Op *Maandag*, den 11[den] van *February*, ſtorf de zieke man omtrent den morgenſtondt. Ik was op het zien daar van zeer bewogen. Ik bracht den voormiddag door met de Vrienden van den overledenen; en na dat ik met hen gebeden en geſproken hadt, keerde ik weder te rug naar *Greenwich*, en Predikte daar wederom, uit Pſal. LXXXIX: 16. *Welgelukzalig is het Volk, 't welk het geklank kent*, enz. De Heere onderſteunde my: ik gevoelde eene aangenaame liefde voor koſtelyke zielen, en voor het Koninkryke van Chriſtus; zeer verlangende dat arme zondaren het *lieffelyke* geklank mochten kennen. Verſcheide Perſonen waren onder groote aandoeninge. Na de Predikatie wierdt ik bekwaam gemaakt, met vrymoedigheit en belangneminge, met eenige Perſonen te ſpreeken die onder geeſtelyke bekommeringen waren, en die zich tot my vervoegt hadden. Ik verliet de plaatſe in eene bedaarde en trooſtelyke geſtalte, en reedt na myne wooninge, zynde omtrent acht mylen daar van afgelegen. Ik ſprak met eenige Vrienden, en drong de Goddelyke waarheden op ſommige zeer aan. Des avondts was ik in de plechtigſte geſtalte, die ik ooit geheuge ondervonden te hebben. Ik weet niet dat de doodt my ooit meer daadelyk voorgekomen is, of dat ik my ooit klaarder in den toeſtant van een doodt Lyk, dat afgeleidt, en voor het eenzaame graf gereedt gemaakt is, gezien heb, als te dezer tydt; en nochtans gevoelde ik my in eene uitnemende trooſtelyke geſtalte. Myn gemoedt was ſtil en bedaart, en de *doodt* verſcheen *zonder prikkel*. My dunkt, ik hebbe nooit zulk een algemeene doodigheit van alle geſchapene voorwerpen gevoelt als nu. Ach! wat een ernſtige en plechtige zaak ontdekte zich het ſterven te zyn! hoe legt het niet de grootſte eere in het ſtof! En ach hoe ydel en beuzelachtig vertoonde zich niet de rykdommen, eeren, en vermaken van deze weereldt! Ik konde, noch durfde zelfs niet aan eenige van dezel-

ve

ve denken; want de *doodt*, de *doodt*, de plechtige (doch niet verſchrikkelyke) *doodt*, ſcheen voor de deure te zyn. Ach! ik konde my, als doodt, afgeleit, in myn kiſt geſloten, en in het koude graf nedergelaten, met de grootſte plechtigheit beſchouwen, zonder de minſte vreeze! Ik bracht het meeſte van den avondt door in het ſpreken met een geliefde Chriſten-Vriendt; en gedankt zy Godt, het was een trooſtelyken avondt voor ons beide! Wat zyn Vrienden? Wat vertroostingen? Wat droeffeniſſen? Wat benaauwtheden? *De tydt is voorts kort, op dat zy die weenen, zouden zyn als niet weenende; en die blyde zyn, als niet blyde zynde; want de gedaante dezer weereldt gaat voorby. O! kom Heere Jezu, kom haaſtelyk! Amen.* Gelooft zy Godt, voor de vertrooſtingen van dezen dag!

Op *Dingsdag*, den 12den van *February*, was ik uittermaten zwak, doch in eene verkwikkelyke, onderworpene en bedaarde geſtalte, meeſt den gantſchen dag door. Ik gevoelde myn herte van zelfs na Godt uitgaan in den gebede.

Op *Woensdag*, den 13den van *February*, was ik veel gekwelt met dampige ongeſteltheden; doch wierdt evenwel in ſtaat geſtelt met plechtigheit, en, zoo ik vertrouwe, met geeſtelykheit werkſaam te zyn.

Op *Donderdag*, den 14den van *February*, bracht ik den dag door met ſchryven over een Goddelyk onderwerp; genoot gezontheit en ruimte in myn werk; en hadt een plechtig en ernſtig gevoelen van den doodt, gelyk ik waarlyk alle dagen van deze Week gehadt heb. Het geen ik voorleden *Maandag* ondervonden heb, is my in eene aanmerkelyke maate, ſedert dien tyd bygebleven.

Op Vrydag, den 5den van *February*, was ik wederom den gantſchen dag byna bezig met ſchryven. Des avondts wierdt ik krachtig onderſteunt in de overden-

kinge

kinge van dien dierbaaren Text, Joh. VII: 37. *Jezus ſtondt ende riep, zeggende, zoo iemant dorſtet*, enz. Ik hadt toen een trooſtelyk gevoelen van de vrye genade des Euangeliums. Myne ziele was bemoedigt, ontfonkt, verkwikt, en myne begeertens na Godt in den gebede uitgehaalt; ik was waakſaam, en bevreeſt zulk eene dierbaaren vriendt te verliezen, als ik toen onthaalde. Ik bleef lang in het gebedt en de overdenkinge, mengende de eene doorgaans onder de andere; en was onwillig om door iets van zulk een dierbaare oeffeninge afgetrokken te worden. Ik verlangde de genade, die ik toen overdacht, aan de weereldt van zondaren, te verkondigen. O! hoe *levendig en krachtig* is niet het *Woordt* van den gezegenden Godt?

[Des anderen daags klaagt hy over groote ſtrydt met zyne verdorventheit, en veel ongeſteltheit des gemoedts.]

Op des *Heeren-dag*, den 17[den] van *February*, Predikte ik voor de blanke menſchen (zynde myn *Tolk* afwezig) in de Woeſtyne, aan de zyde van eenen Berg daar de zon ſcheen. Daar was eene talryke vergaderinge, beſtaande uit menſchen, dewelke (ten minſte veele van dezelve) niet minder dan dertig mylen van elkanderen af woonden. Ik Predikte voor hen den gantſchen dag, uit Joh. VII: 37. *Ende op den laatſten dag, zynde den grooten dag des Feeſts, ſtondt Jezus, ende riep, zeggende, zoo iemant dorſtet, die kome tot my ende drinke.* Namiddag behaagde Godt my groote vrymoedigheit en vuurigheit in het prediken te geven; en ik wierde bekwaam gemaakt het voorbeelt van Chriſtus in den Text te volgen, dewelke *ſtondt ende riep.* —— My dunkt, dat ik nooit meer in ſtaat geſtelt ben geworden, de vrye genade Godts aan verlorengaande zondaren aan te bieden, met grooter vrymoedigheit en klaarheit,

als te dezer tydt. Naderhandt wierdt ik bekwaam gemaakt, Godts kinderen te noodigen om uit deze Fonteine, op een nieuw, te komen drinken, waar uit zy voormaals zulk eene onuitsprekelyke voldoeninge genooten hadden. Het was voor my een troostelyke tydt. Daar wierden in de vergaderinge veele traanen gestort; en ik twyffele geenzins, of de Geest van Godt was in 't midden van ons, veele arme zondaren van hun gemis en noodt van Christus overtuigende. Des avondts gevoelde ik my zeer bedaart en getroost, schoon swaar vermoeidt. Ik hadt eenig troostelyk gevoelen en indruk van Godts uitmuntentheit en heerlykheit, en myne ziele was verheugt, dat Hy *Godt was boven allen te pryzen in der eeuwigheit*; doch ik was te veel bezet met geselschap en gesprek, en verlangde om alleen in myne eenzaamheit met Godt te zyn. Ach! dat ik voor eeuwig Godt konde looven voor zyne goedertierenheit aan my bewezen op dezen dag, die my *verhoort heeft in de blydtschap myns herten.*

[De overige dagen van deze week schynen doorgebracht te zyn geworden, onder eene verminderinge van dit leven en van deze blydtschap, en in eenen benaauden strydt tegen zyne verdorventheit; doch niet zonder eenige tyden van verkwikkinge en vertroostinge.]

Op des *Heeren-dag*, den 24sten van *February*, was ik smorgens wat beklemt, Myn *Tolk* afwezig zynde, wist ik niet hoe ik myn werk onder de *Indianen* verrichten zoude. Ik reedt evenwel na de *Indianen*, en kreeg een *Hollander*, die voor my vertolkte, schoon hy voor dat werk niet zeer bekwaam was. Naderhandt ging ik voor eenige blanke menschen Prediken, uit Joh. VI: 67. *Jezus zeide tot de twaalve, wilt gy-lieden ook niet weg gaan?* Hier scheen de Heere myne beswaarenisse weg te nemen, inzonderheit,

heit, in 't laatste van myne redenvoeringe. Ik gevoelde groote ruimte in 't openen van Christus liefde jegens zyn eigen beminde Discipelen: wanneer het overige van de weereldt hem verlaat, en van hem verlaten wordt, zoo dat Hy ze niet meer roept, dan keert Hy zich tot de zynen, en vraagt, *wilt gy lieden ook niet weg-gaan?* Ik hadt een diep gevoelen van de vrye genade van Christus jegens zyn eigen Volk, in zulke tyden van algemeenen afval; en wanneer zy zelve eenigermaten afwyken met de weereldt. O! de vrye genade van Christus, dat hy zyn Volk zoo tydig het gevaar hunner afwykinge indachtig maakt, en hen vermaant en noodigt, om in hunne aanklevinge aan hem te volharden. Ik zag dat de afwykende zielen, dewelke scheenen met de weereldt weg te gaan, tot hem terstont mochten wederkeeren, en dat zy van hem verwellekomt zouden worden, zonder iets om hun aangenaam te maken, niet tegenstaande alle hunne afwykingen. En dus was myne reden ook gepast na den toestant van myne eigene ziele: want ik hebbe sedert eenigen tydt een groot gebrek gehadt van het gevoelen van deze Goddelyke genade, en hebbe meenigmaal in myn eigen gemoedt verlegen geweest, dat ik geen gepaste bevattinge konde maken van deze *Fonteine tot afwassinge van de zonde*; en hebbe dus te veel om geestelyk leven, vrede der conscientie, en vorderinge in heiligmakinge, in myn eigen kracht gearbeidt: maar nu toonde my Godt eenigermaten den *Arm van alle sterkte*, en de *Fontein van alle genade*. Des avondts was ik in eene ernstige, aandachtige en verkwikkelyke gestalte; rustende op de vrye genade om bystant, aangenaamheit, en vrede des gemoedts.

[In de negen naastvolgende dagen, heeft hy doorgaans zeer verkwikkende, en versterkende invloeden

van Godts Geest genooten; welke gepaart gingen met klachten over zyne doodigheit, en met verlangen na geestelyk leven, en heilige vuurigheit en ernst.]

Op *Woensdag*, den 6den van *Maart*, bracht ik den meesten tydt van den dag door, in toebereidtselen te maken voor eene reize naar *Nieuw-Engelandt*. Ik bracht eenigen tydt door in het gebedt, met opzicht op myn voorgenomen reize. Ik was bevreest, dat ik *den sprinkader des levendigen-waters verlaten*, en voldoeninge zoeken zoude van de *gebrokene bakken*, van geliefde vrienden en bekenden, dien ik op myne reize ontmoeten mocht. Ik smeekte Godt om voor deze *ydelheit* in 't byzonder, zoo wel als voor anderen, bewaart te worden. Omtrent den avondt wierdt ik door eenige vrienden bezocht, waar van eenige, zoo ik vertrouwe, waare Christenen waren; dewelke eene teedere achtinge voor my ontdekten, en bedroeft schenen dat ik hen ging verlaten; inzonderheit, nadien ik niet verwachte lang onder hen te blyven, indien ik al mocht leven om van *Nieuw-Engelandt* te rug te keeren. * O! hoe goedertieren is Godt omtrent my geweest! Hoe heeft hy my geen vrienden verwekt in alle plaatsen, daar zyne voorzienigheit my geroepen heeft? Vrienden zyn eene groote vertroostinge, en het is Godt die ze geeft; hy is het die hen vriendelyk jegens my doedt zyn. *Looft den Heere myne ziele, en vergeet geene van zyne weldaden.*

[Des anderen daags is hy op reis gegaan; en het is omtrent vyf weeken geweest eer hy wederkeerde. Het byzondere oogmerk van deze reize verklaart hy zelfs naderhandt, in zyn Dagboek op den 21sten van *Maart*; alwaar hy, verhaal doende van zyne verkeeringe met een zeker

* Het schynt, uit het gene naderhandt gebleken is, dat hy van voornemen was te vertrekken, om te gaan woonen onder de *Indianen* aan de Riviere van *Susquahannah*.

zeker Leeraar in *Nieuw-Engelandt*, aldus ſpreekt: *Ik overleide met hem, hoe men eenig geldt zoude lichten onder Chriſten-Vrienden, ten einde om een Collega met my te onderhouden in de Woeſtyne, (hebbende nu twee jaren doorgebracht op eene zeer eenzame wyze) op dat wy te ſamen mochten zyn; gelyk Chriſtus zyne Diſcipelen twee en twee uitzondt. En gelyk dit de voorname zaak was die ik bedoelde, in deze reize te doen; zoo hebbe ik ook alle moeite daar toe aangewendt, en hope dat Godt het tot zyne heerlykheit zal voorſpoedig maken.* Hy ging eerſt in verſcheide plaatſen van *Nieuw-Jerſey*, en bezocht aldaar eenige Predikanten; toen is hy naar *Nieuw-Jork* getrokken, en van daar naar *Nieuw-Engelandt*; trekkende na verſcheide plaatſen van *Connecticut*, en toen wederkeerende naar *Nieuw-Jerſey*. Hy woonde eene vergaderinge van Predikanten by, te *Woodbridge*, *dewelke* (zegt hy) *aldaar te ſamen kwamen, om over de zaken van Chriſtus Koninkryke, in eenige gewichtige Artikelen, te raadtplegen.* Hy ſchynt op deze reize vry geweeſt te zyn van ſwaarmoedigheit, en meenigmaal ongemeene onderſteuninge in openbaare Dienſten gehadt te hebben; ook is zyne Predikinge ſomtydts met goede hoop gevende uitwerkingen op de toehoorderen vergezelt geweeſt. Hy heeft verſcheide tyden van zonderlinge trooſt en geeſtelyke verkwikkinge genooten, in ſamenſpreekinge met Predikanten en andere Chriſten-Vrienden, als ook in zyne eenzaame overdenkingen en gebeden.]

Op *Saturdag*, den 13^den^ van *April*, reedt ik naar myn eigen huis aan de hoeken van *Delaware*. Ik wierdt verwaardigt de goedertierentheit des Heeren te gedenken, die my, in het ryden van meer dan 600 mylen, op deze reize zoo bewaart heeft, dat niet een van myne beenderen gebrooken zyn. Gedankt zy de Heere, die my op deze lange reize behoedt, en tot myn eigen hu is in veilig-

ligheit wedergebracht heeft Waarlyk het is Godt die my onderfteunt, en myne gangen beftiert.

Op des *Heeren-dag*, den 14[den] van *April*, was ik, door de moeielykheden van myne laatfte reize, na het lichaam ongeftelt; doch wierdt evenwel bekwaam gemaakt voor een talryke vergaderinge van blanke menfchen te prediken, die van alle gewesten rontom vergadert waren. Ik predikte met groote vrymoedigheit, uit Ezech. XXXIII: 11. *Zoo waarachtig als ik leve, fpreekt de Heere, Heere*, enz. en genoot meer onderfteuninge als ik verwacht hadt.

[In deze week deedt hy eene reize naar *Philadelphia*, ten einde om den Governeur aldaar te verzoeken, dat hy zyne achtinge en gezach mocht gebruiken by den Overften van de *Ses Natien*, (met wien hy een naauwe vriendtfchap hieldt) dat hy hem vryheit mocht vergunnen te *Susquahannah* te woonen, en de *Indianen* onder zyn Rechtsgebiedt te onderwyzen. * Op zyne reize daar na toe, en toen hy weder te rug keerde, herbergde hy by Mr. *Beaty*, een jong *Presbyteriaanfch* Predikant. Hy fpreekt van tyden van dierbaare geeftelyke verkwikkinge, welke hy by hem genooten heeft.]

Op *Saturdag*, den 20[ften] van *April*, † reedt ik met Mr. *Beaty* naar *Abington*, om Mr. *Treat's* Bedieninge van het Sacrament des Avondtmaals, volgens het gebruik van de Kerke van *Schotlandt*, by te woonen. Wanneer wy

* De *Indianen* te *Susquahannah* zyn een gemengde hoop, beftaande uit veele Natien, die verfchillende Taalen fpreeken, zynde weinig van dezelve eigentlyk van de *Ses Natien*. Doch het Landt voormaals door de *Ses Natien* overheert zynde, maatigen zy het Landt zich zelven toe; en de *Susquahannah-Indianen* zyn een foort van Leen-mannen, of Onderdanen van dezelve.

† Op dezen dag is hy in het 28fte Jaar van zyn Ouderdom getreeden.

wy daar kwamen, vonden wy Mr. *Treat* in het Prediken. Naderhandt Predikte ik, uit Matth. v: 3 *Zalig zyn de arme van geeste*, enz. Het behaagde Godt my groote vrymoedigheit en teederheit te geven, beide in het Gebedt en in de Predikatie. De Vergaderinge wierdt lieffelyk bewogen, en een groote meenigte smolt in traanen weg. Het was, gelyk ik toen hoopte, en naderhandt door verkeeringe met hen, voor *veele vermoeide zielen, een woordt ter rechter tydt gesproken*. Ik was zeer moede, en myne krachten byna uitgeput, zoo dat ik naauwelyks meer overluidt konde spreken; nochtans moest ik my in Godt verblyden.

Op *Rust-dag*, den 21sten van *April*, was ik smorgens zeer bedaart en bezadigt, en hadt eenige zielsuitgangen na Godt in myne verborgene plichten, als ook verlangende begeertens na zyne tegenwoordigheit in het *Heiligdom* en aan zynen *Tafel*: dat Hy in de Vergaderinge mocht zyn, en dat zyne Kinderen onthaalt mochten worden aan een *maaltyd van reinen wyn, van vette vol merchs*, enz. Voormiddag Predikte Mr. *Treat* Ik gevoelde groote aandoeninge, liefde en teederheit onder de bedieninge van de Ordonnantie. Mr. *Beaty* Predikte voor de meenigte die buiten stondt, die niet half in de Vergaderplaatse zoude gekonnen hebbe. Ik hadde ter tydt van het gebruiken van het Nachtmaal, troostelyke en verkwikkelyke bevattingen van de gezegende gemeenschap die Godts Kinderen zullen genieten, wanneer zy aan hun Vaders Tafel zullen vergaderen in zyn Koninkryke, in eenen staat van volmaaktheit. Namiddag Predikte ik voor de geheele Vergaderinge buiten de Vergaderplaatse, uit Openb. XIV: 4. *Deze zyn 't die het Lam volgen, waar het ook henen gaat.* Het behaagde Godt, my wederom groote vrymoedigheit en klaarheit te geven, doch ik hadt niet zoo veel vuurigheit als te voren.

ren. Daar was nochtans een' verbaazenden aandacht in de geheele Vergaderinge; en dit is, gelyk my naderhandt bericht is, eenen dierbaaren tydt geweest voor veelen.

Op *Maandag*, den 22sten van *April*, genoot ik smorgens in myne afzonderinge eenige verkwikkinge. Te elf uuren Predikte Mr. *Beaty*, met groote vrymoedigheit en leven. Toen Predikte ik uit Joh. VII: 37. en besloot met een de plechtigheit. Ik had eenige vrymoedigheit, maar niet in vergelykinge van het gene ik te vooren hadt genooten. Doch in het Gebedt behaagde Godt my bekwaam te maken met eene kinderlyke gestalte, zoo ik vertrouwe, tot Hem te roepen, en met teederheit en gebrokenheit des herten. Ik ging met Mr. *Beaty* naar zyne wooninge; en bracht den tydt onderweeg, en naderhandt, zeer verkwikkelyk door, in het spreken van Goddelyke dingen.

Op *Dingsdag*, den 23sten van *April*, verliet ik Mr. *Beaty*, en keerde naar huis na de hoeken van *Delaware*. Op den weg genoot ik eenige troostelyke overdenkingen, en wierdt bekwaam gemaakt myn herte tot Godt in gebeden en dankzegginge op te heffen.

[De twee naastvolgende dagen spreekt hy van groote ongesteltheit na het lichaam; doch ook van eenige geestelyke ondersteuninge en ruimte des gemoedts.]

Op *Vrydag*, den 26sten van *April*, hadt ik eenig verkwikkelyk gesprek met een Christen-Vriendt; ik gevoelde een ongemeene gedoodtheit aan de weereldt. Naderhandt wierdt ik verwaardigt met vuurigheit te bidden, en om lieffelyk op Godt te vertrouwen om *alles wat tot het leven en de Godtzaligheit* behoort. Des avondts kwam my noch een geliefde Christen-Vriendt bezoeken, met wien ik een uur of twee doorbracht in

ge-

gesprek, over de ziel van den Godtsdienst. Daar zyn 'er veele met wien ik *omtrent den Godtsdienst* spreken kan; maar helaas! ik vinde 'er weinigen met wien ik van den *Godtsdienst zelf* spreken kan: doch, gedankt zy Godt, daar zyn 'er noch eenige die liever op de kern als op de bolster begeeren te weiden.

[Des anderen daags ging hy naar de *Iersche* vastftellinge, daar te voren dikwyls van gesproken is, omtrent 15 mylen van hem afgelegen; daar bracht hy den *Sabbath* door, en Predikte onder eene groote maate van ondersteuninge. Op *Maandag* is hy, in een zeer zwakken staat des lichaams, naar zyn eige wooninge getrokken.]

Op *Dingsdag*, den 30sten van *April*, was ik naauwelyks in staat om te konnen gaan, maar moest het grootste gedeelte van den dag het bedt houden; dus bracht ik den tydt door op eene zeer eenzaame wyze, konnende niet lezen, overdenken, noch bidden, en hadt niemant daar ik in de Woestyne mede spreken konde. Ach! hoe beswaart gaat de tydt voorby, wanneer ik niets goedts doen kan, maar de kostelyke tydt schyn te verleuteren! Maar ik hebbe het onlangs gezien myn plicht te zyn, my door alle wettige middelen te verkwikken, op dat ik bekwaam mocht zyn, om, ten minste eenig gedeelte van mynen tydt, voor Godt te arbeiden. En hier legt het onderscheit tusschen myne tegenwoordige uitspanningen, en die ik voormaals najoeg in eenen natuurlyken staat. Toen maakte ik van de uitspanningen eenen Godt, vermaakte my daar in met verwaarloozinge van den Heere, en trok myn hoogste voldoeninge van dezelve: maar nu gebruik ik ze als middelen om my bekwaam te maken om voor *Godt te leven*; stantvastig my in Godt verlustigende, en niet in de uitspanningen; myn hoogste voldoeninge alleen trek-

kende uit Hem. Dan zouden zy myn *Al* zyn; maar nu zyn ze alleen middelen my leidende tot myn *Al.* En die dingen welke de grootste uitspanningen zyn, wanneer die met dit oogmerk worden betracht, strekken niet om myne geestelykheit te verminderen maar om die te vermeerderen; en ik zie nu, meer dan ooit te voren, dat dezelve volstrekt noodtsakelyk zyn.

Op *Woensdag*, den 1sten van *Mey*, was ik niet in staat om meer als den halven dag op te zitten; ik ontsing nochtans op sommige tyden zoodanige vernieuwinge van kracht, dat ik in staat was een weinig te schryven over een Goddelyk onderwerp. Ik was zeer bedroeft, dat ik niet meer voor Godt konde leven. Des avondts genoot ik eenige zoetigheit en gezetheit in het verborgen Gebedt.

Op *Donderdag*, den 2den van *Mey*, zynde des avondts een weinigje beter, ten aanzien van myn gezondtheit, wandelde ik naar de Bosschadien, alwaar ik een verkwikkelyk stondtje van Overdenkingen en Gebeden genoot. Myne gedachten waren werksaam omtrent de woorden van Psal. XVII: 15. *Ik zal verzadigt worden met uw beeldt, als ik zal opwaken.* Het was waarlyk voor my een dierbaare Text. Ik verlangde om voor de geheele weereldt te Prediken; en my dacht dat alle menschen noodtsakelyk moesten bewogen worden in het hooren van zulke dierbaare Goddelyke waarheden als ik toen beschouwde, en daar ik een ondervindelyke smaak van hadt. Myne gedachten waren zeer klaar, en myne ziele was verkwikt. Gedankt zy de Heere, dat myn gemoedt, in myne onlangse en tegenwoordige zwakheit, niet benevelt is, als wel op sommige andere tyden is gebeurt.

Op *Vrydag*, den 3den van *Mey*, gevoelde ik smorgens eenige sterkte des lichaams en des gemoedts; en genoot ruimte, sterkte en verkwikkinge in het gebedt. Ik reedt na myne *Indianen*, en bracht eenigen tydt met hen

hen door. Des avondts my wederom naar de Bosscha-dien begevende, hadt ik eenige troostelyke bedenkingen, over Jez. LIII: 10. *Doch het behaagde den Heere Hem te verbrysselen*; *Hy heeft Hem krank gemaakt*, enz.

[De drie naastvolgende dagen wierden in groote lichamelyke zwakheit doorgebragt; doch hy genoot evenwel eenige ondersteuningen in openbaare Diensten, en in verborgene Plichten: hy schynt ook vry gebleven te zyn van alle swaarmoedigheit.]

Op *Dingsdag*, den 7den van *Mey*, bracht ik den dag voornamentlyk door in toebereidselen te maken voor eene reize in de Woestyne. Ik bleef zeer zwak en bezorgt, hoe ik zulk eene moejelyke reize zoude volbrengen. Ik besteede eenigen tydt in het gebedt, om den Goddelyken zegen, bestieringe en bewaringe, op myn voorgenomen reize; maar hadt geen lichamelyke kracht om den dag met Vasten en Bidden door te brengen.

[Des anderen daags is hy met zyn Tolk, naar *Susquahannah* op reis gegaan. Hy heeft op den weg daar na toe, door eene ysselyke en huilende Wildernisse, groote ongemakken geleden; in dewelke hy, na eenen nacht in de open lucht doorgebracht te hebben, door eenen Noordt-Oostelyken storm overvallen wierdt; waar in hy scheen te zullen omkomen. Hebbende niet de minste schuilinge; en in zulk eenen swaaren Regen geen vuur konnende maken, konde hy geen troost vinden in te blyven staan; hier om besloot hy voort te gaan, hoopende eenige schuilplaatse te zullen vinden, zonder welke het hem onmogelyk toescheen den nacht over te konnen leven. Maar hunne Paarden het ongeluk gehadt hebbende, ter plaatse daar zy de vorige nacht ge-

her-

herbergt hadden, (uit gebrek van ander voedtsel) vergiftige kruiden gegeten te hebben, waren zoo ziek, dat zy daar op niet ryden konden; maar waren genoodtsaakt dezelve voor hen henen te dryven, en te voet te gaan; tot dat zy door Godts goede voorzienigheit, zoo als den donker begon te vallen, aan een Hut kwamen, daar zy dien nacht bleven. Na dat hy te *Susquahannah* kwam, reisde hy omtrent honderdt mylen in de lengte langs de Riviere, en bezocht veele Steden en Vastítellingen van de *Indianen*; zag 'er sommige van zeven of acht onderscheide geslachten; en Predikte voor verscheide Natien, door verscheide Tolken. Somtydts was hy zeer moedeloos door den tegenstant, die zich in de *Indianen* ontdekte tegen het Christendom: en op andere tyden was hy wederom bemoedigt, door de gesteltheit van andere onder deze Volkeren, dewelke gewillig waren te hooren, en zich te laaten onderwyzen. Hier ontmoette hy 'er eenige die te voren zyne toehoorders te *Kaunaumeek* waren geweest, en hier waren komen woonen, dewelke hem met groote blydtschap zagen en hoorden. Hy bracht veertien dagen door met de *Indianen* aan deze Riviere; en stondt veele moeiten en ongemakken uit, dikwils op den grondt, en somtydts in de open lucht moetende vernachten; maar eindelyk is hy, terwyl hy in de Woestyne was rydende, zeer krank geworden, wordende door een koude koortse overvallen, dewelke door eene brandende koortse, met swaare pyne in zyn hoofdt en ingewanden achtervolgt wierdt, gepaart met een groote bloedtspuwinge; zoo dat hy niet anders dacht, of hy zoude in de Woestyne gestorven hebben: maar komende eindelyk tot de Hutte van eenen *Indiaanschen* Handelaar, verkreeg hy vryheit om aldaar te mogen verblyven; en of schoon hy geen Medicynen hadt, noch bekwaam voedtsel, zoo behaagde Godt hem nochtans, na dat hy omtrent een Week ziek gelegen hadt, zoo verre te herstellen, dat hy

hy in ſtaat was wederom te konnen ryden. Hy vertrok op zyn t'huis reize van *Juncauta*, een Eilandt gelegen zeer verre van de Riviere, alwaar een groote meenigte *Indianen* waren, dewelke meer vry ſcheenen van vooroordeelen tegen het Chriſtendom, dan de meeſte der andere *Indianen*. Hy kwam op *Donderdag*, den 30ſten van *Mey*, aan de hoeken van *Delaware*, na dat hy op deze reize omtrent 340 Mylen gereden hadt. † Hy kwam in eenen zeer zwakken ſtaat van gezontheit, en in neerſlachtigheit des gemoedts t'huis; het welk hem eene groote verhinderinge was, in zyne Godtvruchtige oeffeningen. Na dat hy evenwel op den *Sabbath* voor de *Indianen* gepredikt hadt, predikte hy ook met vrucht voor de blanke menſchen, uit Jez. LIII: 10. *Doch het behaagde den Heere hem te verbryſſelen*, enz. zynde ſommige onder zyne predikinge ontwaakt en overtuigt. Des anderen daags klaagde hy veel over gebrek van geeſtelyk leven, en vuurigheit.]

Op *Dingsdag*, den 4den van *Juny*, was ik, omtrent den avondt, in groote benaauwtheit over het gemis van Godts tegenwoordigheit, en een gevoelen van Goddelyke dingen. Ik ging naar de Boſſchadien, en bracht daar omtrent een uur door in gebeden en overdenkingen. De Heere ontfermde zich myner, en gaf my een gevoelen van Goddelyke dingen; het welk waarlyk voor my zeer verkwikkelyk en vertrooſtende was. Myne ziele genoot veel gezetheit en vrymoedigheit in het gebedt, zoo dat het my bedroefde die plaatſe te moeten verlaaten.

Op *Woensdag*, den 5den van *Juny*, gevoelde ik ſmorgens dorſtende begeertens na Godt. Des avondts genoot ik een dierbaar ſtondtje van afzonderinge; en wierdt begunſtigt met klaare en zoete overdenkinge over een heilige Schrif-

tuur-

† Dit is de reize welke hy toevallig meldt, in zyn gedrukt *Dagregiſter*, Pag. 53 — 56.

tuur-Text. De Goddelyke dingen opende zich met klaarheit en zekerheit aan myn gemoedt. Myne ziele wierdt ook verruimt en verkwikt in het gebedt; ik ſchepte groot vermaak in de plicht te volharden; ook wierdt ik trooſtelyk onderſteunt in bidden voor mede-Chriſtenen, en voor myne geliefde Broederen in de Bedieninge. O! hoe verkwikkelyk en dierbaar is het niet, een klaare bevattinge, en een teeder gevoelen te hebben van *de verborgentheit der Godtzaligheit*, van de waare heiligheit, en gelykformigheit met het beſte Wezen? O! hoe gelukzalig is het, zoo veel gelykheit met Godt te hebben, als het mogelyk is voor een ſchepſel zynen grooten Schepper gelyk te zyn? Heere, geeſt my meer van uw Beeldt! *Ik zal met het zelve verzadigt worden, als ik zal opwaaken.*

Op *Donderdag*, den 6^{den} van *Juny*, was ik een groot deel van den dag bezig in overdenkinge en beſtudeeringe van Goddelyke ſtoffen; waar in ik zonderlinge ruimte, klaarheit, en verkwikkinge genoot. O! hoe verkwikkelyk is het niet, bekwaam gemaakt te worden den tydt nuttig te beſteden?

[Des anderen daags deedt hy eene reize, van dicht by de vyftig mylen, naar *Neshaminy*; om eene Avondtmaals plechtigheit te helpen bedienen, welke gehouden zoude worden in de Gemeinte van Mr. *Beaty*; zynde door hem en zyn volk derwaarts genoodigt.]

Op *Saturdag*, den 8^{ſten} van *Juny*, was ik, door het ryden van giſteren door de ſwaar hitte, zeer zwak en afgemat: doch verzocht zynde, Predikte ik des achtermiddags voor eene zeer groote vergaderinge, uit Jez. XL: I. *Trooſtet, trooſtet myn volk, zal u lieder Godt zeggen.* De Heere gaf my groote vrymoedigheit, in het voorſtellen van de droeffeniſſen van Godts Volk, en in trooſtelyke aanmerkingen onder hun

hun oog te brengen. Gedankt zy Godt, daar was groote aandoeninge en beweeginge in de vergaderinge.

Op des *Heeren-dag*, den 9den van *Juny*, gevoelde ik eenige verlangende begeertens na Godts tegenwoordigheit by zyn Volk, op de plechtige gelegentheit van dezen dag. Voormiddag predikte Mr. *Beaty*; en daar ontdekte zich eenige aandoeninge in de vergaderinge. Naderhandt hielp ik het Avondtmaal bedienen; en omtrent het einde van het zelve, ſprak ik tot de meenigte, zonder voor af gaande overdenkinge, met eenig opzicht op die Goddelyke woorden, Jez. LIII: 10. *Doch het behaagde den Heere hem te verbryſſelen.* Hier gaf Godt my groote onderſteuninge, in zondaren aan te ſpreken; en het woordt wierdt met verbazende kracht vergezelt; veele honderden, in die groote vergaderinge, welke uit drie of vier duizendt menſchen beſtont, waren onder groote aandoeninge; zoo dat 'er *eene groote Rouwklaage was, gelyk die Rouwklaage van Hadadrimmon.* —— Des avondts dorſt ik naauwelyks iemant aanzien, wegens de onvolmaaktheden dewelke ik op dien dag in myne verrichtingen beſpeurt hadt.

Op *Maandag*, den 10den van *Juny*, Predikte ik met groote klaarheit, en eenige vuurigheit en ernſt, uit Pſal. XVII: 15. *Ik zal verzadigt worden met uw beeldt, als ik zal opwaken.* Gedankt zy Godt, daar was eene groote plechtigheit en aandacht in de vergaderinge, en eene aangenaame verkwikkinge onder Godts Volk, gelyk toen, en naderhandt, zeer blykelyk was.

Op *Dingsdag*, den 11den van *Juny*, bracht ik den dag voornamentlyk door, in geſprek met geliefde Christen-Vrienden, en genoot eenig verkwikkelyk gevoelen van Goddelyke en geeſtelyke dingen. O! hoe begeerlyk is het gezelſchap van Godts Kinderen? Deze *zyn de heilige die op de aarde zyn, ende de heerlyke, in dewelke*, ik waarlyk zeggen kan dat, *al myn luſt is.* O! wat

eene

eene verlustiginge zal het niet zyn, die alle te ontmoeten in eenen staat van volmaaktheit? Heere, bereidt, en maak my voor dien staat bekwaam!

[Des anderen daags verliet hy Mr. *Beaty*, en ging naar *Maidenhead* in *Nieuw-Jersey*; en bracht de naastvolgende zeven dagen door in eene zeer troostelyke gemoedts gestalte; verscheide Predikanten in die gewesten bezoekende.]

Op *Dingsdag*, den 18den van *Juny*, vertrok ik van *Nieuw-Brunswyk*, met oogmerk om eenige *Indianen* te bezoeken, in eene plaatse genaamt *Crosweeksung* in *Nieuw-Jersey*, aan de zee-kant. † Des namiddags kwam ik aan eene plaatse genaamt *Cranberry*; en een ernstig Leeraar, Mr. *Mac-Night*, ontmoetende, vernachte ik aldaar by hem. Ik genoot ruimte en vrymoedigheit in het gebedt met eene groote meenigte volks.

SEVEN-

† Mr. *Brainerd*, te *Boston* zynde, geschreven en by eenen Vriendt gelaaten hebbende, een kort verhaal van zaken, rakende zynen arbeidt onder de Heidenen, en zyn onthaal onder hen, geduurende den tydt tusschen den 5den van *November* 1744, en den 19den van *Juny* 1745. (met oogmerk om die te voegen by zyn Verhaal, aan het einde van Mr. *Pembertons* Verordenings-Predikatie, en zyn Dag-Verhaal, in gevalle die ooit wederom herdrukt mochten worden) besluit dezelve met deze Woorden: *gelyk myn lichaam zeer zwak was, zoo was ook myn gemoedt haast nooit meer benevelt, noch moedeloozer, ten aanzien van de bekeeringe der Heidenen, als te dezer tydt. En in deze gesteltheit des lichaams en gemoedts, heb ik de* Indianen *in* Nieuw-Jersey *eerst bezocht; alwaar Godt behaagt heeft zyne macht en genade te openbaaren, op die aanmerkelyke wyze, als ik in myn Dagh-Verhaal vertoont hebbe.*

SEVENDE HOOFTDEEL,

Van dat hy eerst begon te Prediken voor de Indianen te Crosweeksung, *tot dat hy van zyne laatste Reize naar* Susquahannah *wederkeerde, met eene Teering-ziekte, daar hy aan gestorven is.*

Nu zyn wy gekomen tot dat deel van Mr. *Brainerd's* leven, waar in hy de grootste voorspoedt en zegen genoten heeft, op zynen arbeidt, ten goede van arme zielen, en op zyn byzonder werk als eenen Zendeling aan de *Indianen*. Een verhaal van welke den Lezer, indien het zelve hier gegeven wierdt, ongetwyffelt zeer aangenaam zoude zyn; na dat hy uit het voorgaan-bericht van zyn leven vernomen heeft, hoe groot en aanhoudende zyne begeertens geweest hebben na het geestelyk goedt van dit soort van menschen; hoe hy tot dit einde gebeden, gearbeidt, en geworstelt, zich zelven verloochent, en geleden heeft. Na alle Mr. *Brainerd's* strydt in het gebedt, en als in barens-noodt zyn, om de bekeeringe der *Indianen*, en alle de wisselvallighe-den van zyne opgewekte hope en verwachtingen, en dan wederom te leurstellingen en moedeloosheden; en na het wachten in eenen weg van volhardinge in den gebede, arbeidt, en lyden, als het ware door eenen langen nacht, komt eindelyk den dag aan ligten: *Des avonds vernacht het geween, maar des morgens is 'er gejuich.* Hy *ging gaande en weenende met het zaat dat hy zaajen zoude*; maar nu *komt hy met gejuich weder, dragende zyne schooven.* De begeerde vrucht wordt ten laatsten gezien; maar op eenen tydt, in eene plaatse, en aan onderwerpen, daar hy haast nooit aan gedacht

hadt. Een bericht hier van zoude den Christelyken Lezer zekerlyk behagen; en zoude, gelyk het in zyn Dagboek staat, hier ingevoegt moeten zyn geworden; ware het niet geweest, dat 'er een bericht van dezen heerlyken en wonderlyken voorspoedt, door Mr. *Brainerd* was opgestelt geworden, ingevolge van eene ordre van de Eerwaardige Maatschappye in *Schotlandt*, en door hem zelf in zyn leven uitgegeven: welk bericht in veeler handen is, en het alhier in te voegen het Boek te groot zoude doen uitdyen, gelyk te voren reets in de Voorreden gezegt is. Evenwel zie ik het gemis van dit Verhaal alhier aan, als een waar gebrek in deze Geschiedenisse van Mr. *Brainerd's* leven; het welk ik wenschte dat myne Lezers, die zyn openbaar *Dag-verhaal* niet hebben, vergoeden mochten, door een van die Boeken te koopen, op dat zy niet versteken mochten zyn van dat gene het welk, in sommige opzichten, het aanmerkelykste, en voor een Christelyk gemoedt het aangenaamste deel van de geheele geschiedenisse zoude zyn. Op dat nu de Lezer, die met een van de gemelde Boeken voorzien is, de *plaatse* mocht weten waar de gebreken van de geschiedenisse uit het zelve vervult moeten worden, zoo zal ik die of uitdrukkelyk in 't voortgaan aanmerken, of anders aanwyzen met een lange streep, op deze wyze ——; dewelke de Leezer, in dit VII^de Deel van deze geschiedenisse, vindende, hy daar door verstaan moet, dat in die plaats iets aanmerkens-waardig, in Mr. *Brainerd's* Dag-boek, *uitgelaaten is*, om dat het zakelyke van 't zelve te voren gemeen gemaakt is, in zyn gedrukt *Dag-verhaal.*]

Op *Woensdag*, den 19^den van *Juny* 1745. reed ik naar de *Indianen* te *Crosweeksung*. Ik vondt 'er weinige t'huis. Ik sprak evenwel met hen, en merkte dat zy zeer ernstig en aandachtig waren. Des avondts was ik geweldig afgemat, zoo dat ik naauwelyks gaan of op-

zit-

zitten konde. Ach hoe vermoeiende is de aarde! Hoe traag en loom het lichaam!

Op *Donderdag*, den 20sten van *Juny*, Predikte ik omtrent den avondt wederom voor de *Indianen*, en hadt meer Toehoorders als te voren. Des avondts genoot ik vrede en klaarheit des gemoedts; eenige bedaartheit en troost in het eenzaame gebedt; en wierdt verwaardigt myn hoofdt eenigermaaten met blydtschap op te heffen, onder eene bevattinge, dat myne verlossinge naby was. Gedankt zy Godt, dat'er eene ruste voor zyn arme vermoeide Volk overblyft!

Op *Vrydag*, den 21sten van *Juny*, reedt ik naar *Freehold*, om Mr. *William Tennent* te bezoeken, en bracht den dag troostelyk met hem door. Myn nedergebogen geest wierdt wat opgebeurt en bemoedigt; en ik gevoelde, in het midden van de Christelyke samensprekinge, myne ziele tot Godt uit te gaan. Des avondts wierdt ik grootelyks verkwikt in het verborgen gebedt; en zag dat ik een arm onwaardig schepsel was, zonder wysheit om my zelven te bestieren, of kracht om my zelven te helpen. Ach! de Heere zy gelooft, die my onder eene gelukkige en zalige noodtsakelykheit legt, om op Hem zelf te leven!

Op *Saturdag*, den 22sten van *Juny*, reedt ik weder naar de *Indianen*, en omtrent den avondt Predikte ik voor hen. Ik gevoelde myn lichaam grootelyks gesterkt, en wierdt bekwaam gemaakt met overvloedige klaarheit en ernst te spreken. De kracht van Godt verzelde baarblykelyk het Woordt, zoo dat verscheide Personen onder groote bekommeringe over hunne zielen gebracht wierden, veele traanen stortenden, en om Jezus wenschende om hen te behouden en zalig te maken. Myne ziele was grootelyks verkwikt en levendig gemaakt in myn werk; en konde niet anders dan veel tydt met hen besteden, ten einde om hen hunne elende en het hulpmiddel beide te verklaaren. Dit was my waarlyk

een dierbaare achtermiddag. Terwyl ik op weg was, eer ik tot de *Indianen* kwam, wierdt myn geest verkwikt, en myne ziele bekwaam gemaakt om byna onophoudelyk tot Godt te roepen, veele mylen ver. Des avondts bevondt ik ook, dat de vertroostingen Godts niet klein waren: ik was toen gewillig te leven, en in sommige opzichten daar toe begeerig, op dat ik iets mocht doen voor het dierbaare Koninkryke van Christus; en nochtans was my den doodt beminnelyk. Zoo dat ik eenigermaten van deze twee gedrongen wierdt, hebbende begeerte om ontbonden te worden. Ik ben dikwyls moede van deze weereldt, en begeere dezelve om die reden te verlaten: maar het is begeerlyker daar uit getrokken, dan daar uit gedreven te worden.

[In de vier naastvolgende dagen wordt niets aanmerkelyk in zyn Dag-boek gevonden, dan het gene in zyn openbaar *Dag-verhaal* bekent gemaakt is.]

Op *Donderdag*, den 27sten van *Juny*, was myne ziele verblydt, te mogen bevinden, dat Godt my verwaardigde getrouw te zyn, en dat het Hem behaagde die arme *Indianen*, door middel van my te ontwaken. O! hoe hert-verlevendigende, en ziels-verkwikkende is het my niet, de vrucht van mynen arbeidt te mogen zien!

Op *Vrydag*, den 28sten van *Juny*, wierdt myne ziele des avondts verkwikt, en myn herte verhefte zich tot Godt in den gebede, voor myne arme *Indianen*, voor my zelven en myne Vrienden, en voor Godts dierbaare Kerke. O! hoe verkwikkelyk, en hoe dierbaar was dit niet? Looft den Heere myne ziele, en vergeet zyne goedertierenheit en barmhertigheden niet!

Op *Saturdag*, den 29sten van *Juny*, Predikte ik tweemaal voor de *Indianen*; en konde my niet anders dan verwonderen over den ernst, en de stiptheit van hunnen aandacht. Gedankt zy Godt, die hunne herten geneigt

neigt heeft te hooren. O! hoe verkwikkende is het my, te mogen zien, dat zy met zulk eene ongemeene naarſtigheit en aandoeninge acht geven op het woordt, met traanen in hunne oogen, en belangneminge in hunne herten! Des avondts konde ik niet anders, dan myn herte tot Godt opheffen in den gebeden, terwyl ik naar myne wooninge reedt. En, Gedankt zy de Heere, ik genoot byſtant en vrymoedigheit in zulks te doen. O! hoe veel *beter dan het leven* is niet de Goddelyke tegenwoordigheit?

[Zyn Dag-boek heeft op de twee volgende dagen, buiten het gene dat in zyn openbaar Dag-verhaal is, niets aanmerkelyks; uitgenomen dat zyn herte in dankzeggingen tot Godt wierde opgeheven, dat hy zich in den Heere verblyde, enz.]

Op *Dingsdag*, den 2den van *July*, reedt ik van de *Indianen* naar *Brunswyk*, omtrent 40 mylen ver, en herbergde aldaar. Myn herte wierdt den geheelen voormiddag na Godt in den gebede uitgehaalt; inzonderheit terwyl ik rydende was op den weg. Des avondts moeſt ik tot Godt roepen voor de arme *Indianen*; en toen ik te bedt was, bleef myn herte noch tot Godt voor hen uitgaan, tot dat ik in ſlaap viel. O! Gelooft zy Godt, die my vryheit vergunt tot Hem te mogen bidden.

[Hy wierdt door het meenigvuldig Prediken voor deze *Indianen*, zich voegende na hunne ernſtige en aanhoudende begeertens, zoo uitgeput, dat hy het noodtſakelyk bevondt zich zelven eenige verademinge te geven. Hierom heeft hy, na dat hy die *Indianen* verliet, omtrent een week in *Nieuw-Jerſey* doorgebracht; verſcheide Predikanten bezoekende, en eenige noodtſakelyke bezigheden verrichtende, voor dat hy naar de hoeken van *Delaware* vertrok. En of ſchoon hy zwak na

het lichaam was, zoo ſchynt hy nogthans ſterk na den geeſt geweeſt te hebben. Op *Vrydag*, den 12den van *July*, kwam hy tot zyn eigen huis aan de hoeken van *Delaware*; en bleef ſteedts van ſwaarmoedigheit bevrydt; genietende van dag tot dag, ruimte, byſtant, en verkwikkinge na den inwendigen menſche. Maar op *Woensdag*, in de naaſtvolgende Week, ſchynt hy eenige ſwaarmoedige gedachten gehadt te hebben, over dat hy zoo weinig goedts voor Godt deedt; zynde zoo veel verhindert door lichamelyke zwakheit.]

Op *Donderdag*, den 18den van *July*, verlangde ik het kleine poosje tydts, dat ik in deze weereldt hebbe, voor Godt te mogen beſteden. Ik gevoelde eene ernſtige, teedere, verkwikkelyke, en Godtvruchtige geſtalte, en wenſchte den geheelen nacht in gebeden en gemeenſchap met Godt te mogen doorbrengen.

Op *Vrydag*, den 19den van *July*, wandelde ik ſavondts na buiten, om te bidden en te overdenken; en genoot eene groote bedaartheit en ruimte in die aangenaame Plichten, inzonderheit in de overdenkinge, over Openb. III: 12. *Die Overwint, ik zal hem maken tot eenen Pilaar in den Tempel mynes Godts*, enz. Dit was my toen eene vermakelyke ſtoffe, en het verkwikte myne ziele daar by te mogen blyven. Ach! wanneer zal ik *niet meer uitgaan* van den Dienſt en de genietinge van mynen dierbaaren Heere? Heere, verhaaſt doch dien zaligen dag!

[In de ſes naaſtvolgende dagen, ſpreekt hy veel van inwendige verkwikkinge en verruiminge, van tydt tot tydt.]

Op *Vrydag*, den 26ſten van *July*, behaagde Godt my

my ſavondts by te ſtaan in het Gebedt, op eene wyze als ik in langen tydt niet heb ondervonden, inzonderheit wierdt myne ziele uitgehaalt voor de uitbreidinge van Chriſtus Koninkryke, en de bekeeringe van myn arme Volk; ook vertrouwde myne ziele op Godt om de uitvoeringe van dat groote werk. Ach! hoe beminnelyk waren my te dezer tydt de gedachten des doodts! En hoe verlangde ik by Chriſtus te zyn, in het heerlyke werk der Engelen gebruikt te worden, en met der Engelen gewilligheit, kracht, en vermaak dat werk te doen! En hoe gewillig was ik nogthans eenigen tydt op aarde te blyven, ten einde op dat ik noch iets mocht doen, indien het den Heere behaagde, voor zyn belang in de weereldt. Myn geheele ziele verlangde na de vergaderinge van de arme *Heidenen*; eñ ik riep tot Godt op de allergewilligſte en hertelykſte wyze voor hen, ſchoon ik nogthans ook niet anders konde. Dit was een dierbaare tydt; want ik genoot een levendige voorſmaak van den Hemel, en eene geſtalte des gemoedts, die eenigermaate geſchikt was voor het werk en de genietinge van dezelve. Myne ziele was bedroeſt de plaatſe te verlaaten; maar myn lichaam was zwak en afgemat, en het was byna negen uuren. Ach! ik verlangde, dat het overige van myn leven doorgebracht mocht worden met meer vuurigheit, en werkſaamheit in de zaken van Godt! Ach! wat is de inwendige vrede, bedaartheit, en Goddelyke klaarheit van zulk eene geſtalte niet dierbaar? De Hemel moet hier van noodtſakelyk alleen in trap, en niet in ſoort verſchillen. *Heere geeft my altydt dit broodt des leevens?*

[Deze geſtalte ſcheen hem des anderendaags ten meerendeele by gebleven te zyn.]

Op des *Heeren-dag*, den 28ſten van *July*, wierdt des avondts myn herte bewogen en gebroken, onder een gevoelen van myne voorledenen onvruchtbaarheit en doodigheit. Ach! hoe verlangde ik toen voor Godt te leven, en veel vrucht tot zyne heerlykheit voort te brengen!

Op *Maandag*, den 29ſten van *July*, wierdt ik zeer geoeffent onder een gevoelen van myne ſnoodtheit; en van ſchuldt en ſchaamte voor Godt.

[Ten aanzien van andere aanmerkelyke zaken, terwyl hy te dezer tydt aan de hoeken van *Delaware* was, moet ik den Lezer wyzen na zyn openbaar *Dag-verhaal*. Als ook inzonderheit ten aanzien van zynen arbeidt en voorſpoedt onder de *Indianen* aldaar.

Op *Woensdag*, den 31ſten van *July*, trok hy op zyn te rug Reize naar *Cros-weekſung*, en is des anderendaags aldaar aangekomen. Onderweeg, hier na toe, hadt hy verlangende begeertens, dat hy tot de *Indianen* mocht komen met *eenen vollen zegen des Euangeliums*; welke gepaart gingen met een gevoelen van zyn eigene groote zwakheit, afhankelykheit, en onwaardigheit.]

Op *Vrydag*, den 2den van *Auguſtus*, zonderde ik my ſavondts af, en myne ziele wierdt tot Godt uitgehaalt in den gebede, inzonderheit voor myn arme Volk, het welk ik hadt doen weten, dat zy te ſamen mochten vergaderen, en dat ik des anderendaags voor hen Prediken zoude. Ik wierdt grootelyks verruimt in het bidden voor hunne zaligmakende Bekeeringe; en hebbe haaſt nooit myne begeertens van iets van deze naatuure, zoo klaar, tot myn eigen voldoeninge, buiten eigen belang, en zelf-zoekinge bevonden. Het ſcheen als of ik niet bezorgt was, of naauwelyks begeerte hadt, het werktuig te zyn van zulk

zulk een heerlyk werk, als ik wenſchte en daar ik om badt, onder de *Indianen*; indien het gezegende werk anders maar verricht mocht worden tot eere Godts, en tot uitbreidinge van het Koninkryke van den dierbaaren Zaligmaker; dit was al myn begeerte en zorge; en om deze genade hoopte ik, hoewel met beevinge; want ik gevoelde het gene *Job* uitdrukt, Hoofdſt. IX: 16: *Indien ik roepe, ende hy my antwoordt, ik zal niet gelooven dat hy myne ſtemme ter ooren genomen heeft.* Myne opgewekte hope, aangaande de bekeeringe der *Indianen*, zyn zoo meenigmaal verydelt, dat myn geeſt als gebroken, en myn moedt als uitgebluſt is, en ik naauwelyks meer hopen durf.

[Rakende zynen Arbeidt, en wonderlyken Voorſpoedt onder de *Indianen*, voor de 16 volgende dagen, moet ik den Lezer wyzen na zyn openbaar *Dag-verhaal*. De zaken die in zyn Dag-boek aanmerkens waardig zyn, en welke aldaar niet gemeldt worden, zyn zyne ernſtige en aanhoudende gebeden voor de *Indianen*; den arbeidt zyner ziele voor hen, van dag tot dag; zyn groote verkwikkinge en blydtſchap in de beſchouwinge van Godts wonderlyke barmhertigheit, en de heerlyke openbaaringe van zyne macht en genade in zyn werk onder hen; zyne vuurige dankzeggingen aan Godt; zyne hertelyke blydtſchap in Chriſtus, als Koning van zyne Kerke, en van zyne ziele; in 't byzonder aan het Sacrament van des Heeren Avondtmaal, in Mr. *Macnights* Vergaderinge; en zyn gevoelen van zyne eigene uitnemende onwaardigheit, het welk ſomtydts met moedeloosheit en ſwaarmoedigheit gepaart ging.]

Op *Maandag*, den 19den van *Auguſtus*, — reedt ik omtrent middag naar *Freehold*, en predikte voor eene aanmerkelyke Vergaderinge, uit Matth. V: 3. Het behaagde Godt my dorre en onvruchtbaar te laten; invoe-

gen my niet geheugt, in een geheel jaar lang zoo beangst geweest te hebben. Godt is rechtvaardig, en Hy heeft myne ziele in zynen wille, ten dezen aanzien, doen berusten. Het is tegen vleesch en bloedt, van alle ruimte en vrymoedigheit ontbloodt te worden in eene groote Vergaderinge, daar de verwachtingen grootelyks opgewekt zyn; maar zoo was het met my: en Godt verwaardigde my daar *Amen* op te zeggen; *goedt is de wille des Heeren.* Des avondts gevoelde ik my stille en bedaart, en genoot ruimte en vertroostinge in het verborgen gebedt.

Op *Dingsdag*, den 20sten van *Augustus*, was ik zeer bedaardt en getroost, en noch in eene onderworpene gestalte. Ik trok van Mr. *Tennent* te *Freehold*, naar *Elizabeth-Stadt*. Wierdt verkwikt aldaar vrienden te ontmoeten, en aan hen te verhalen wat Godt gedaan hadt, en noch deedt onder myn arme Volk.

Op *Woensdag*, den 21sten van *Augustus*, bracht ik den voormiddag door in gesprek met Mr. *Dickenson*, overleggende hoe men best iets zoude uitvinden om de *Indianen* tot een Lichaam vast te stellen, op dat zy onder betere voordeelen gebracht zoude worden om ze te konnen onderwyzen. Des achtermiddags bracht ik den tydt genoegelyk door met andere vrienden; en schreef aan mynen Broeder *Johan*, op de Hooge-schoole: maar was bedroeft dat de tydt zoo weg vloog, terwyl ik zoo weinig voor Godt uitrichte.

Op *Vrydag*, den 23sten van *Augustus*, was ik smorgens zeer zwak; maar wierdt verwaardigt eenige ruimte en verkwikkinge in het gebedt te genieten; ook was ik in eene bedaarde en troostelyke gestalte des gemoedts. Namiddag reedt ik naar *Crosweeksung* tot myn arme Volk. ——

Op *Saturdag*, den 24sten van *Augustus*, —— hadt ik groote bezadigtheit en vreede, terwyl ik van de *Indianen* af reedt na myne wooninge; en wierdt verwaardigt myne

myne ziele tot Godt uit te ſtorten voor veele dierbaare Vrienden in *Nieuw-Engelandt.* Ik gevoelde eene verkwikkelyke en tedere geſtalte des geeſtes, en myne ziele was bedaart en in Godt getrooſt. Ook genoot ik ruimte, vrymoedigheit, en ernſt in het bidden voor myn geliefde Volk. Gedankt zy Godt voor zyne goedertierenheit. *O! de Vrede Godts, die alle verſtant te boven gaat!* Het is my niet mogelyk de dierbaare vrede des gemoedts, en de teederheit der ziele te beſchryven, die ik toen genoot. O! de gezegende voorſmaaken van den Hemel! Wat zyn die niet dierbaar?

Op des *Heeren-dag*, den 25ſten van *Auguſtus*, reedt ik des avondts naar myne Wooninge, den Heere loovende voor zyne genadige bezoekinge van de *Indianen*, en voor de ziel-verkwikkende dingen die ik van daag onder hen heb zien gebeuren; en Godt biddende dat Hy ſteets zyn Goddelyk Werk onder hen mocht believen voorttezetten.

Op *Maandag*, den 26ſten van *Auguſtus*, —— vertrok ik van de *Indianen* naar myne Wooninge, my verheugende over Godts goedertierenheit aan myn arme Volk bewezen; en genoot des avondts groote ruimte des gemoedts in het gebedt, en in andere plichten. *Looft den Heere myne Ziele.*

[Des anderen daags is hy op Reis gegaan naar de hoeken van *Delaware*, voornemende van daar naar *Susquahannah* te gaan, voor dat hy te *Crosweekſung* te rug zoude keeren. Het was vyf dagen na zyn vertrek eer hy tot de *hoeken* kwam, langs den weg van *Philadelphia* rondt gaande, en den Governeur van *Penſylvania* opwachtende, om van hem eenen Brief van voorſchryvinge te verzoeken aan den Opperſten van de *Indianen*, welken hy ook bekomen heeft. Hy ſpreekt van veel vertrooſtinge en geeſtelyke verkwikkinge op deze Reis; als ook van een gevoelen van zyne groote onwaardigheit,

achtende zichzelven het geringste Schepsel dat ooit geleeft heeft.]

Op des *Heeren-dag*, den 1sten van *September*, [aan de hoeken van *Delaware*] —— gaf Godt my den Geest des gebedts, en het was in dit opzicht eenen gezegenden tydt. Myne ziele riep tot Godt om genade, op eene zeer beweechelyke wyze. Des avondts was ook myne ziele in Godt verheugt.

[Zyn byzonder *Dag-boek* heeft voor de twee naastvolgende dagen, buiten het geene dat in zyn openbaar *Dag-Verhaal* is, niets aanmerkelyk.]

Op *Woensdag*, den 4den van *September*, reedt ik 15 mylen ver, naar eene *Iersche* Vast-stellinge, en Predikte aldaar, uit Luc. XIV: 22. —— *Ende noch is daar plaatze*. Het behaagde Godt my eenige teederheit en verruiminge te geven in het eerste gebedt; en groote vrymoedigheit, zoo wel als vuurigheit in de Predikatie. Daar wierden veele traanen in de Vergaderinge gestort. Godts Volk scheen onder teedere aandoeningen, en andere onder eenige ontwaakingen te zyn. Gelooft zy de Heere, die my zyn Werk in de eene en andere plaatse doedt zien voortgaan.

[Het bericht voor *Donderdag* is zakelyk hetzelfde als in zyn openbaar *Dag-verhaal*.]

Op *Vrydag*, den 6den van *September*, genoot ik in het eenzame gebedt groote ruimte en gezetheit, en verlangde myne ziele meer ontfonkt te hebben met Goddelyke en Hemelsche dingen. Omtrent den avondt was ik wat swaarmoedig, en verlangde te sterven, om een toneel van zonde en duisternisse te verlaten: doch wierdt een weinig ondersteunt in het gebedt.

[De-

[Deze droefgeestigheit is hem des anderendaags noch bygebleven.]

Op des *Heeren-dag*, den 8sten van *September*, —— behaagde Godt my ruimte te geven in het gebedt, als ook groote vrymoedigheit aan den Throon der genade. Ik riep tot Godt om de uitbreidinge van zyn Koninkryke in de Weereldt, en inzonderheit onder myn geliefde Volk; ook wierdt ik verwaardigt te bidden voor veele dierbaare Leeraren van myne bekenden in deze gewesten en in *Nieuw-Engelandt*, en voor andere waarde Vrienden in *Nieuw-Engelandt*. En myne ziele was zo werksaam en verruimt in die aangenaame oeffeninge, dat ik 'er byna een uur in doorbracht, en wist niet hoe ik den Genaden Throon verlaten zoude. Ach! wat een vermaak vondt ik in het bidden en roepen tot Godt; want ik zag dat Godt machtig en gewillig was te doen al wat ik van Hem begeerde, voor my zelven en myne Vrienden, en voor zyne Kerke in 't algemeen. Ook wierdt ik grootelyks verkwikt en ondersteunt in het huisselyk gebedt. En naderhandt, zoo als ik te bedt zoude gaan, verwaardigde my Godt myne smeekingen met vrymoedigheit en vuurigheit te vernieuwen. Dit was my eenen gezegenden avondt des gebedts! Looft den Heere myne ziele.

[Des anderen daags vertrok hy van de hoeken van *Delaware*, om naar *Susquahannah* te gaan. Op den vyfden dag van zyne Reize kwam hy te *Shaumoking*, een groote *Indiaansche* Stadt, aan de Riviere van *Susquahannah*. Hy volbracht deze Reize onder eene aanmerkelyke maate van swaarmoedigheit, welke eerst veroorzaakt wierdt door het hooren dat de *Moravianen* voor hem gegaan waren tot de *Indianen* van *Susquahannah*.]

Op *Saturdag*, den 14^{den} van *September*, [te *Shaumoking*] —— wierdt myne ziele des avondts verruimt, en trooſtelyk werkſaam gemaakt in het gebedt tot Godt; Hem inzonderheit ſmekende, dat Hy zyn Koninkryke mocht believen opterichten in deze plaatſe, daar de Duivel nu zoo uitnemende en krachtig heerſchte. En dit wierdt ik verwaardigt te mogen ſmeeken voor Godt, voor zyne heerlykheit, en om dat ik verlangde na de uitbreidinge van zyn Koninkryke, tot eere van zynen dierbaaren name. Ik konde my op Godt beroepen, met de grootſte vrymoedigheit, dat hy wiſt, dat het zyn dierbaare zaak was, en niet de myne, dewelke myn herte bewoogen en verbonden hadt. Myne ziele riep uit, *Heere, richt uw Koninkryke op, tot uw eigen heerlykheit. Verheerlykt u zelve, ende ik zal my verblyden. Verheerlykt uwen gezegenden name; dit is al wat ik begeere. Doedt met my al wat u behaagt. Gezegent zy uwen name voor eeuwig, dat gy Godt zyt, en dat gy u zelven verheerlyken zult. O! dat de geheele weereldt u verheerlyken mocht! O! laaten deze arme menſchen gebracht worden om u te kennen, en lief te hebben, om de heerlykheit van uwen dierbaren en voor eeuwig gezegenden naams wille.* Ik konde niet anders dan hopen, dat Godt deze elendige, en goddelooze *Indianen* zoude toebrengen; ſchoon 'er toen zeer weinig menſchelyke waarſchynelykheit ontdekte; want zy waren toen *danſende en optrekkende*, even als of zy van den Duivel bezeten waren. Doch evenwel *hoopte* ik, ſchoon *tegen hope*, dat Godt zoude verheerlykt worden door deze arme *Indianen*. Ik volharde langen tydt in het gebedt, en in dankzegginge tot Godt, en hadt vrymoedigheit, ruimte, en verkwikkinge, gedenkende aan veele dierbaare Vrienden in *Nieuw-Engelandt*, zoo wel als aan het Volk onder myn opzicht. Ik was geheel vry van die neerſlachtigheit des geeſtes, daar ik gewoo-

nelyk

nelyk door geoeffent worde. Gelooft zy Godt voor zyne goedertierenheit.

[Zyn Dag-boek van deze tydt af, tot den 22ften van *September*, (zynde den laatsten dag van zyn verblyf onder de *Indianen* te *Susquahannah*) is niet leesbaar, wegens de flechtheit van den Inkt. Het was waarschynelyk geschreven met het sap van eenige Beeziën die in de Bosschadien worden gevonden, hebbende in de Wildernisse geen ander inkt by de handt. Zoo dat den Lezer, voor dit tydt bestek, geheel gewezen moet worden tot zyn openbaar *Dagverhaal.*

Op *Maandag*, den 23ften van *September*, verliet hy de *Indianen*, om weder te keeren naar de hoeken van *Delaware*, in eenen zeer zwakken staat van gezontheit, en onder neerslachtigheit des gemoedts, welke de twee eerste dagen van zyn Reis duurde.]

Op *Woensdag*, den 25ften van *September*, was ik noch op myn t'huis Reis. Des Voormiddags genoot ik veel ruimte en gezetheit des gemoedts, in de overdenkinge van Job XLII: 4, 6. *Met het gehoor der ooren hebbe ik u gehoort; maar nu ziet u myn ooge. Daarom verfoeie ik my, ende hebbe berouw in stof ende assche.* De Heere gaf my klaarheit om in te dringen in de dierbaare waarheden in dien Text vervat. Het was voor my een troostelyke en verkwikkelyke tydt.

Op *Donderdag*, den 26ften van *September*, was ik noch zeer ongesteld naar het lichaam, en moest maar zachtkens aan ryden; evenwel zette ik myn reis voort. Omtrent den avondt kwam ik aan de *Iersche* Vast-stellinge, omtrent 15 mylen gelegen van myn eigen huis. Ik wierdt van daag, terwyl ik reedt, veel geoeffent onder een gevoelen van myne onvruchtbaarheit; en ik dacht waarlyk, dat 'er geen mensch was die waare genade hadt,

of

of hy was meer geestelyk en vruchtbaar dan ik; en ik konde niet denken dat iemant van Godts Kinderen zoo weinig voor Godt leefde als ik deedt.

Op *Vrydag*, den 27ften van *September*, bracht ik smorgens veel tydt door in het gebedt en in dankzegginge tot Godt. Myn gemoedt was gezet in de plicht, en myn herte eenigermaaten ontfonkt door een gevoelen van Goddelyke en geestelyke dingen. Myne ziele was bewogen, wanneer ik dacht dat Godt my getrouw geacht hadt, my in de bedieninge stellende, niet tegenstaande alle myne onvruchtbaarheit en doodigheit. Myne ziele wierdt ook uitgebreidt in den gebede voor het dierbaare Volk dat my toebetrouwt was, zoo wel als voor andere Vrienden. Des achtermiddags bezocht ik eenige Christen-vrienden, en bracht den tydt, zoo ik vertrouwe, nuttig door. Myn herte was ontfonkt, en meer verbonden in de zaken van Godt. Des avondts genoot ik ook vrymoedigheit, vuurigheit, en troost in het gebedt; myne ziele vertrouwde op Godt om bystant en genade om iets in zyn zaak te konnen doen. Myn herte wierdt tot dankbaarheit getrokken aan den Heere, voor het gene hy tot zyn eigen eere onlangs onder myn arme Volk gedaan hadt; en ik gevoelde my gemoedigt om in zyn werk voort te gaan, verzekert zynde van zyne macht, en hopende dat zyn *Arm* verder *geopenbaart* zoude worden, tot uitbrydinge van zyn dierbaar Koninkryke. Ook verblyde ik my in de hope der heerlykheit Godts, in de hope van de bevorderinge van de openbaaringe zyner heerlykheit in de weereldt, zoo wel als van Hem te genieten in de weereldt der heerlykheit. Gezegent zy Godt, den levendigen Godt, tot in alle eeuwigheit.

[Hy bleef de twee naastvolgende dagen in deze troostelyke gestalte des gemoedts. Op den volgenden dag ging hy naar zyn eigen huis, in de hoeken van *Delaware*,

re, en bleef noch steedts in de zelfde gestalte. De dag daar na, zynde *Dingsdag*, bezocht hy zyne *Indianen*. ——— *Woensdag* besteede hy meest in het schryven van de Overdenkingen die hy op zyn laatste Reize naar *Susquahannah* gehadt hadde. Op *Donderdag* verliet hy de hoeken van *Delaware*, en reisde naar *Crosweeksung*, alwaar hy op *Saturdag*, den 5den van *October*, aankwam, en bleef van dag tot dag in eene troostelyke gemoedts-gestalte. Daar is op dezen dag, en den naastvolgenden, in zyn Dag-boek, niets wezentlyks, buiten het gene gevonden wordt in zyn gedrukt *Dag-verhaal.*]

Op *Maandag*, den 7den van *October*, geroepen zynde door de Kerke en het Volk van *Oost-hampton* op *Lang-Eilandt*, om als een Lidt van eene Vergaderinge te zitten en te raadtplegen over eenige swaarwichtige zaken in die Gemeinte, trok ik deze morgen, eer het noch dag was, op reis, en zette die voort tot *Elizabeth-Stadt*, alwaar ik vernachtte. Ik genoot onder weeg eenige vertroostinge, in gezelschap met Mr. *William Tennent*, die ook over deze zelve zaak ontboden was.

[Hy vervolgde zyn Reis, met de andere Predikanten die ontboden waren, en keerde niet voor den 24sten van *October*, te rug. Terwyl hy te *Oost-Hampton* was, lag het gewicht van de zaak, daar de Vergaderinge over byeen geroepen was, met zulk een zwaarte op zyn gemoedt, en hy was voor het belang van den Godtsdienst in die plaatse zoo bezorgt, dat hy verscheide nachten achter een weinig konde slapen. Hy hadt op zyne reize na *Oost-Hampton*, als ook op zyn te rug reize, verscheide tyden van zoete verkwikkinge, waar in zyne ziele verruimt en vertroost wierdt, met Goddelyke vertroostingen, in zyne verborgene afzonderingen: ook hadt hy zonderlinge ondersteuninge in zyne openbaare Diensten in het

S Huis

Huis van Godt; en nogthans ter zelver tydt diepe indrukken van zyne groote snoodtheit en onnuttigheit. Hy spreekt, van tydt tot tydt, van ziels-verkwikkinge en troost in het spreeken en verkeeren met de Predikanten die met hem reisden; en schynt weinig of geen swaarmoedigheit gehadt te hebben, tot dat hy aan het west-einde van *Lang-Eilandt* kwam, op zyn te rug reize. Daarna is hy door neerslachtigheit en duisterheit gekwelt geweest, verscheide dagen achter een. Om een bericht van de vier eerste dagen na zyn te rug-reize, moet ik den Lezer wyzen naar zyn openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Maandag*, den 28sten van *October*, —— genoot ik eenen avondt van dierbaare verkwikkinge; myne gedachten wierden opgewekt in de overdenkinge van eene zalige Eeuwigheit; myne ziele hadt vuurige verlangens na eene volmaakte heiligheit, om Godt volmaakt te verheerlyken.

Op *Dingsdag*, den 29sten van *October*, reedt ik omtrent middag om de *Indiaansche* Landen te *Crauberry* te bezichtigen. Ik was zeer neerslachtig en beangst van gemoedt, zoo dat ik schroomde iemant aan te zien of te ontmoeten. Ach! of deze beproevingen my meer nederig en heilig mochten maken! En dat de Heere my mocht bewaaren van aan de zondige neerslachtigheit toe te geven, waar door myne nuttigheit zoude verhindert worden!

Op *Woensdag*, den 30sten van *October*, wierdt myne ziele verkwikt, door te mogen zien dat Godts gezegent werk onder de *Indianen* zyn voortgang bleef behouden.

Op *Donderdag*, den 31sten van *October*, bracht ik den meesten tydt van den dag door met schryven: ik genoot niet veel geestelyke troost; doch was niet door swaarmoedigheit zoo neergebogen als op sommige andere tyden.

Op

Op *Vrydag*, den 1ften van *November*, [ziet het Openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Saturdag*, den 2den van *November*, bracht ik den dag door by de *Indianen*; fchreef eenige dingen van groote aangelegentheit; en verlangde meer voor Godt te doen als ik deedt, of in dezen tegenwoordigen, zwakken, en onvolmaakten ftaat doen konde.

Op *Ruftdag* en *Maandag*, den 3den en 4den van *November*, [ziet het openbaar Dag-verhaal.]

[Op *Dingsdag*, den 5den van *November*, verliet hy de *Indianen*, en bracht de overige dagen van deze week door met naar verfcheide plaatfen in *Nieuw-Jerfey* te reizen, ten einde om een *Collecte* of *Verzamelinge* te doen voor de *Indianen*, en een Schoolmeefter te verkrygen om ze te onderwyzen. Ondertusfchen fpreekt hy van zeer aangename verkwikkinge met Chriften-Vrienden, en dat hy trooftelyk werkfaam was, in het ryden, in de overdenkinge van Goddelyke ftoffen; zynde zyn gemoet verruimt, zyn verftant opgeklaart, zyn geeft verkwikt door Goddelyke waarheden, en zyn *herte brandende in hem, als hy op den weg was, en de Heere hem de Schrift opende.*]

Op des *Heeren-dag*, den 10den van *November*, [te *Elifabeth-Stadt*] was ik fmorgens zeer getrooft en gefterkt, beide na het lichaam en na het gemoedt. Voormiddag Predikte ik uit 2 Cor. v: 20. *Zoo zyn wy dan Gezanten van Chrifti wege, als of Godt door ons bade*, enz. Het behaagde den Heere my vrymoedigheit en vuurigheit in myne redenvoeringe te geven; en Godts tegenwoordigheit fcheen in de Vergaderinge te zyn; een groote menigte was zeer bewogen, en ftortte veele traanen. Des achtermiddags Predikte ik uit Luk. XIV: 22. *Ende nog is daar plaatze.* Ik wierdt in het eerfte Gebedt met Goddelyken byftant begunftigt, en

ik ſtortte myne ziele tot den Heere uit, met een kinderlyke geſtalte; de levendige Godt onderſteunde my ook in het Prediken.

[Des anderen-daags ging hy naar *Nieuw-Stadt*, op *Lang-Eilandt*, na een Claſſis of Vergaderinge van Predikanten. Hy ſpreekt van eenige zoete overdenkingen welke hy gehadt heeft, terwyl hy daar was, over *Chriſtus overgeven van het Koninkryke aan den Vader*; en dat zyne ziele grootelyks verkwikt en ontfonkt is geweeſt, door de overdenkinge van dien zaligen dag.]

Op *Vrydag*, den 15den van *November*, konde ik het *Veer* niet over-vaaren, ter oorzaake van den ſterken windt; ook konde ik geen plaatze van afzonderinge in het *Veer-huis* bekomen; zoo dat ik zeer verlegen was. Het behaagde den Heere evenwel my eenige voldoeninge en verkwikkinge te verleenen in ſtille Overdenkingen, en in het opheffen van myn herte tot Godt in het midden van Gezelſchap. En of ſchoon ſommige waren drinkende en lichtvaardig ſprekende, het welk my waarlyk tot ſmerte was, zoo was myn gemoedt nogthans bedaart en ſtille; en ik konde niet anders dan Godt danken, dat ik geen eeuwigheit in zulk gezelſchap zoude doorbrengen. Des avondts zat ik neder en ſchreef met groote bedaartheit en vryheit; en ik kan (door vrye Genade) zeggen, het was een trooſtelyken avondt voor myne ziele; een avondt welken ik verwaardigt wierdt in den dienſt van Godt te beſteden.

Op *Saturdag*, den 16den van *November*, voer ik omtrent te tien uuren over het *Veer*, en kwam omtrent den avondt te *Eliſabeth-Stadt*. Ik was in eene zeer ſtille en bedaarde geſtalte, en gevoelde eene volkomene onderwerpinge aan Godt, ten aanzien van een verlies dat ik onlangs hadt geleden, zynde myn Paardt

voor-

voorleden *Woensdag*-nacht my te *Nieuw-Stadt* ontſtoolen. Ik hadt eenige ziels-verlangens voor het dierbaare Volk van *Elizabeth-Stadt*, dat Godt *zynen Geeſt* over hen mocht *uitſtorten*, en *zyn Werk* onder hen *verlevendigen*.

[De vier naaſtvolgende dagen heeft hy te *Eliſabeth-Stadt* doorgebracht, ten meerendeele in eene verruimde en trooſtelyke geſtalte, geheel overgegeven aan den Dienſt van Godt, en genietende op ſommige tyden de byzondere onderſteuningen van zynen Geeſt. Op *Donderdag* van deze Week, reedt hy naar *Freehold*, en bracht dien dag in groote neerſlachtigheit door.]

Op *Vrydag*, den 22ſten van *November*, reedt ik naar Mr. *Tennent*, en van daar naar *Crosweekſung*. Ik hadt onder het ryden zeer weinig ruimte in myne overdenkingen, het welk een ſmerte en een laſt was voor myne ziele. Ach of ik al myn tydt, het zy in huis, of op den weg, voor Godt beſteden konde. Op dezen dag wierdt ik verwaardigt myne ziele aan Godt over te geven, en alle myne belangens in zyne handt te ſtellen; en vondt eene waare vertrooſtinge in de gedachte dat ik geheel ter beſtellinge van Godt was, en dat ik geen eigen wil noch belangens hadt. Ik heb myn *Al* van Godt ontfangen; ach! dat ik myn *Al* dan ook aan Hem mocht konnen wedergeven! Immers is Godt myne hoogſte liefde, en Godtsdienſtigſte Aanbiddinge waardig: Ja Hy is oneindig waardig dat ik Hem ſtelle tot myn hoogſte Einde, en dat ik eeuwig voor Hem leve. Ach! of ik nooit meer, in een eenige zaak, voor myn zelven mocht leven!

Op *Saturdag*, den 23ſten van *November*, bezocht ik myn Volk, en bracht den dag by hen door. Ik ſchreef eenige dingen van aangelegentheit; maar was den meeſten tydt van den dag wat neerſlachtig.

 [Daar

[Daar is in zyn Dag-boek voor de vier naaſtvolgende dagen niets wezentlyks, of het is ook in zyn openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Donderdag*, den 28ſten van *November*, — genoot ik eenige Goddelyke vertrooſtinge, en vuurigheit in den openbaaren Godsdienſt, en ook naderhandt. En terwyl ik naar myne Wooninge reedt, wierdt ik verwaardigt eenige zoete Overdenkingen te hebben over Luc. IX: 31. *Dewelke gezien zynde in heerlykheit, zeide zynen uitgang, dien hy zoude volbrengen te Jeruzalem.* Myne gedachten waren onbelemmert, en ik zag en gevoelde wat een heerlyk Onderwerp de doodt van Chriſtus voor verheerlykte zielen was, om geduurig te beſchouwen. Ach! hoe oneindig dierbaar is niet de *doodt* van Chriſtus?

[Ziet voor de drie naaſtvolgende dagen het openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Maandag*, den 2den van *December*, was ik zeer bedroeſt, dat ik niet meer voor Godt geleeft hadt; en gevoelde ſterke voornemens om myne naarſtigheit te verdubbelen in den Dienſt van mynen Meeſter.

[Na deze ging hy na een Claſſis of Vergaderinge van Predikanten en Ouderlingen, op eene Plaatſe in *Nieuw-Jerſey*, genaamt *Connecticut-Farms*; waar door hy genootſaakt was de overige dagen van de week van zyn Volk afwezig te zyn. Hy ſpreekt van eenige tyden van verkwikkinge, eerbiedigen indruk, en geeſtelyke aandoeninge op deze reize.

Ziet voor des *Heeren-dag*, den 8ſten van *December*, zyn openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Maandag*, den 9den van *December*, bracht ik den

den meesten tydt van den dag door, in voorraadt te bezorgen om huis te houden onder de *Indianen*. Ik genoot weinig voldoeninge op den dag, zynde buiten myn Element.

Op *Dingsdag*, den 10^den^ van *December*, was ik met het zelfde werk bezig als daags te voren. Omtrent den avondt trok ik in myn eigen huis. *

Op *Woensdag*, den 11^den^ van *December*, bracht ik den voormiddag door in noodige arbeidt aan myn huis. Des namiddags reedt ik tot verrichtinge van eenige zaken uit, en bracht den avondt met genoegen door, in een gesprek met Vrienden; over een ernstig en nuttig onderwerp.

[Ziet voor *Donderdag*, den 12den van *December*, zyn Openbaar *Dag-verhaal*.]

Op *Vrydag*, den 13^den^ van *December*, bracht ik den geheelen dag voornamentlyk door in aan myn huis te arbeiden. Des avondts besteede ik eenigen tydt in 't schryven, maar was zeer moede en afgemat door den arbeidt van den dag.

Op *Saturdag*, den 14^den^ van *December*, stondt ik smorgens vroeg op, en schreef een aanmerkelyken tydt by de kaars; bracht verder het grootste gedeelte van den dag door met schryven; maar was wat neerslachtig en moedeloos. Des avondts wierdt ik geoeffent door een swaare hoofdtpyn.

[Ziet voor de twee volgende dagen zyn Openbaar *Dag-*

* Dit is het *derde* huis, dat hy getimmert heeft om op zichzelven te woonen onder de *Indianen*. De eerste te *Kaunaumeek*, in het Landtschap van *Albany*; het tweede aan de Hoeken van *Delaware* in *Pensylvania*; en nu dit derde te *Crosweeksung* in *Nieuw-Jersey*.

Dag-verhaal. De overige dagen van deze week besteede hy voornamentlyk in 't schryven. Op sommige tyden was hy zeer swaarmoedig; maar op andere tyden lieffelyk werksaam en yverig in Godtsdienstige oeffeningen.]

Op *Saturdag*, den 21sten van *December*, —— Na alle mynen arbeidt met de *Indianen*, besteede ik eenigen tydt in het schryven van Goddelyke en ernstige dingen; en was door den arbeidt van den dag zeer afgemat, bevondt dat myne krachten uittermaaten uitgeput waren, en dat ik niet meer doen konde. Ik ben by my zelven bewust, dat myn arbeidt zoo groot en gestadig is als myn natuur dragen kan; en dat ik gewoonelyk tot het uiterste van myne kracht daar in te werk ga; zoo dat ik alles doe wat ik kan: maar myn groote elende is, dat ik niet arbeide met die hemelsche gestalte, en met dat eenvoudig ooge op de Eere Godts; daar ik na verlange.

[Ziet voor des *Heeren-dag*, den 22sten van *December*, zyn openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Maandag* en *Dingsdag*, den 23sten en 24sten van *December*, bracht ik met de grootste naarstigheit door in 't schryven. Ik gevoelde in 't gemeen eene verkwikkelyke gedoodtheit aan de Weereldt, en een begeerte om voor Godt te leven en te arbeiden; maar wilde gaarne meer vuurigheit en geestelykheit, en een gevoeliger en liefhebbender hoogachtinge voor de Eere Godts gehadt hebben.

[Ziet voor *Woensdag*, den 25sten van *December*, zyn openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Donderdag* en *Vrydag*, den 26sten en 27sten

van

van *December*, arbeide ik in myne ſtudien met al myn macht: en of ſchoon ik een ſtantvaſtige geſteltheit des gemoedts bevondt om voor Godt te leven; en dat ik in deze Weereldt niet anders hadt om voor te leven; zoo gevoelde ik echter die gevoelige liefde niet in den dienſt van Godt, die ik begeerde. Myn herte ſcheen dorre, ſchoon myn hoofdt en handen vol werk waren.

[Ziet voor de vier naaſtvolgende dagen, zyn openbaar *Dag-verhaal.* *]

Op *Woensdag*, den 1ſten van *January*, 1746. —— van daag beginne ik een nieuw Jaar; en Godt heeft my in 't voorleden Jaar door een menigte van beproevingen en arbeidt heen geholpen. Hy heeft myn zwakke geſteltheit op eene verbazende wyze onderſteunt; want *hulpe van Godt verkregen hebbende*, *ſta ik tot op dezen dag.* Ach! of ik in dit Jaar nader by Godt mocht leven, als in 't voorledene. Het Werk daar ik toe geroepen, en bekwaam gemaakt ben geworden te verrichten, is zoo groot geweeſt als myn natuure konde dragen, en onder het welke ik zonder Godts byzondere onderſteuninge zoude verteert zyn geworden. Maar helaas! of ſchoon ik den arbeidt gedaan, en de beproevingen uitgeſtaan hebbe, met hoedanige geſtalte hebbe ik nogthans het eene gedaan en het andere uitgeſtaan? Hoe koel is menigmaal de geſtalte van myn herte geweeſt? En hoe weinig hebbe ik baarblykelyk de Eere Godts beoogt in al myn doen en lyden? Ik hebbe bevonden, dat ik geen vreede konde hebben zonder al myn tydt in arbeidt te beſteden, en dus was my *den noodt opgelegt*; ja in dit opzicht beminde ik te arbeiden: maar my-

* Op de eerſte van deze dagen heeft hy zyn *Sesden Brief* geſchreven, die hier achter de geſchiedeniſſe gevoegt is.

myne elende is, dat ik niet gevoelig *voor Godt* konde arbeiden, gelyk ik gaarne gedaan wilde hebben. O! mocht ik in 't vervolg bekwaam gemaakt worden, om Godts Eer tot myn *Al* te ſtellen!

[Van dezen tydt af, tot *Maandag* naaſtvolgende, ziet zyn openbaar *Dag-Verhaal.*]

Op *Maandag*, den 6den van *January*, zeer zwak zynde, moeſt ik wat ryden voor myn gezondtheit. Terwyl ik reedt waaren myne gedachten lieffelyk werkſaam, over *dien Steen uitgehouwen zonder handen*, welke *alles vermaalde*, *tot eenen grooten berg wierdt*, *en de geheele Aarde vervulde.* Ik verlangde dat Jezus *zyne groote kracht zoude aannemen*, *en heerſchen tot aan de Einden der Aarde.* Ach! hoe dierbaar waren die oogenblikken, waar in ik myne ziele gevoelde ontſonkt te zyn met de hope van de uitbreidinge van des Zaligmakers Koninkryke! Ik begeerde niet anders, dan dat Chriſtus regeren mocht, tot heerlykheit van zynen gezegenden Name.

[Des anderen daags klaagt hy over gebrek van vuurigheit.]

Op *Woensdag*, den 8ſten van *January*, wierdt ſavondts myn herte tot Godt getrokken in 't verborgene. Myne ziele wierdt verkwikt en levendig gemaakt, en myn Geloove was zeer werkſaam en in oeffeninge. Ik hadt groote verwachtinge van de vergaderinge van kostelyke zielen tot Chriſtus, niet alleen onder myn eigen Volk, maar ook onder anderen. Ik was zeer lieffelyk onderworpen onder myne lichamelyke zwakheit; gewillig zynde te leven ofte te ſterven, en begeerig om voor Godt te arbeiden, met al myn macht.

Op *Donderdag*, den 9den van *January*, was ik noch zeer

zeer zwak, en door dampige ongesteltheden geoeffent. Des avondts genoot ik eenige ruimte en geestelykheit in het Gebedt. Ach! dat ik myn tydt altydt nuttig mocht konnen besteden, beide in gezontheit en in zwakheit.

Op *Vrydag*, den 10den van *January*, was myne ziele in eene aangenaame bedaarde gestalte, zynde myn herte vervult met liefde tot de geheele Weereldt; en de Christelyke eenvoudigheit en tederheit scheenen toen by my de overhandt te hebben en te heerschen. Omtrent den avondt bezocht ik een ernstig *Doopsgezint* Leeraar; hadt met hem eenig aangenaam gesprek; en bevondt dat ik Godt konde smaken en genieten in Vrienden.

[*Ziet* voor de vier naastvolgende dagen het openpenbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Woensdag*, den 15den van *January*, waren myne geesten zeer laag en loom, en konde niet anders oordeelen of ik was een ballast op Godts Aardtbodem; durvende, wegens schaamte en een gevoelen van onvruchtbaarheit, haast niemandt in het aangezichte zien. De Heere ontferme zich over zulk een onnut Schepsel als ik ben!

[De twee naastvolgende dagen hadt hy eenigen troost en verkwikkinge. Ziet voor de twee volgende dagen het openbaar *Dag-verhaal.* De dag daar na ging hy op reis naar *Elisabeth-Stadt* om met de Correspondenten te spreken op hunne Vergaderinge aldaar; genietende deze geheele Week, van dag tor dag, veel geestelyke verkwikkinge. De dingen die in dezen tusschen tydt worden uitgedrukt, zyn deeze en diergelyke; klaarheit, bedaartheit, blydtschap, en tederheit der ziele; dankbaarheit aan Godt voor zyn voorspoedt onder de *Indianen*; vermaak in het bidden en looven; verkwik-

kwikkelyke en nuttige overdenkingen over verſcheide Goddelyke Onderwerpen; verlangens na meer liefde, na meer kracht om voor Godt te leven, en na een leven dat meer geheel aan den Heere toegewydt mocht zyn, ten einde op dat hy al zyn tydt nuttig voor Godt en zyn zaak beſteden mocht; ſamenſprekinge over geeſtelyke ſtoffen met liefde en verkwikkinge; en klachten over zyne onnuttigheit.]

Op des *Heeren-dag*, den 26ſten van *January*, [te *Connecticut-Farms*] was ik zeer bedaart en ſtille; wierdt gevoelig gemaakt van myn volſtrekte onbekwaamheit om te Prediken, zonder de Goddelyke hulpe, en was zeer gewillig het aan Godt te laaten, my byſtant te geven of te onthouden, zo als Hy zag dat meeſt tot zyne heerlykheit zoude ſtrekken. Ik wierd met eene aanmerkelyke maate van byſtant in myn openbaar Werk begunſtigt. Na den openbaaren Godtsdienſt, was ik in een verkwikkelyke en dierbaare geſtalte des gemoedts, dankbaar aan Godt, dat Hy my eenigermaten getrouw gemaakt hadt, in het behandelen van koſtelyke zielen; maar bedroeſt dat ik niet vuuriger geweeſt hadt in myn Werk. Ik was zeer teder aangedaan over alle Menſchen, verlangende dat ieder zondaar zalig mocht worden, en zoude geen bitterheit konnen gehouden hebben jegens de bitterſte Vyanden die op Aarde leefde. Des avondts reedt ik naar *Eliſabeth-Stadt*; terwyl ik op weg was, verhefte zich myn herte byna onophoudelyk tot Godt, op dat ik die hemelſche eerbiedt, en zoete bedaartheit des gemoedts niet mocht verliezen, dewelke ik toen genoot. Naderhandt was ik verblydt, dat *Godt regeerde*; en dacht, dat ik nooit onvergenoegt konde zyn over een eenige zyner bedeelingen; maar geheel vergenoegt moeſt wezen, met hoedanige beproevingen Hy my, of zyne Kerke mocht doen ſtryden. Nooit heb ik meer bedaartheit, Goddelyke klaarheit,

en

en ſtilheit des gemoedts gevonden; en konde zeer gewillig de dierbaarſte Vrienden op Aarde verlaten hebben, voor het gezelſchap *der Engelen, en Geeſten der volmaakte rechtveerdigen:* myne genegentheden verheften zich om hooge tot den gezegenden Autheur van alle dierbaare genietingen. Ik beſchouwde de ledigheit en ongenoegſaamheit van de begeerlykſte aardtſche voorwerpen, zoo verre als Godt daar niet in gezien wordt: en verlangde na een leven van geeſtelykheit, en inwendige heiligheit; zonder 't welke ik zag dat 'er geen waar vermaak konde zyn.

[Hy bleef de vier naaſtvolgende dagen een groote maate van deze uitnemende geſtalte des gemoedts behouden. Belangende zyne openbaare Dienſten voor en onder de *Indianen*, en het goede gevolg van dezelve in dien tydt, ziet daar van het openbaare *Dag-verhaal.*]

Op *Saturdag*, den 1ſten van *February*, genoot ik omtrent den avondt zoodanige klaare gedachten over een Goddelyk onderwerp (namentlyk over 1 Cor. xv: 13-16.) als my niet geheugt ooit gehadt te hebben over eenige ſtoffe, hoe ook genaamt; en ik beſteede twee of drie uuren in dezelve te ſchryven. Ik wierdt door deze ingeſpannenheit verkwikt, en myn gemoedt was in deze overdenkingen zoo werkſaam, dat ik het naauwelyks tot iets anders konde wenden; ja ik was ook waarlyk niet gewillig van zulk een dierbaar onthaal te ſcheiden. ——

Op des *Heeren-dag*, den 2den van *February*, —— myne lichaams krachten, na den openbaaren Godtsdienſt, grootelyks uitgeput zynde, begon myn geeſt zeer neerſlachtig te worden; inzonderheit over het hooren, dat ik algemeen gehouden wierdt voor een *Roomſch-Katolyk;* door de *Papiſten* afgezonden om de *Indianen* tot eenen opſtant te brengen tegen de *Engelſchen;*

dat-

dat fommige voor my vreesden, en dat andere my door het Gerecht wilden opligten en ftraffen. Helaas! Wat zal de Satan niet al doen om het Werk Godts te bekladden, en in ongunfte te brengen? Hoe noodig hebbe ik niet heilig en omzichtig te zyn? Ik ben, door Godts genade, verwaardigt geworden in deze geweften, zoo wel als op andere plaatfen, *myn eigen werk te betrachten*, en alle menfchen, ten aanzien van hunne bevattingen en partyfchappen, met ruft te laaten; en hebbe alleen de klaare en noodtfakelyke waarheden van het *Chriftendom* gepredikt; geen Gezinte van menfchen, hoe genaamt, tot myn gehoor noodigende, noch daar van uitfluittende. Omtrent den avondt gaf my de Heere, in myn eerfte gebedt voor myne *Catechetifche Leffe*, groote vrymoedigheit voor den genaden Throon; en in het openen van den XLVIften *Pfalm* voor myn Volk, vertroude myne ziele op Godt, fchoon een Goddelooze weereldt my lafteren en vervolgen, ja vooroordeelen en ter doodt brengen mocht, als eenen verraader van mynen Vorft en Vaderlandt. Waarlyk, *Godt is krachtelyk bevonden eene hulpe in benaauwtheden.* Des avondts was myne ziele getrooft, hebbende eenige hope, dat 'er heden eene ziele tot Godt gebracht is; fchoon de zaak my noch niet in alle opzichten klaar was. Ach! dat ik ieder oogenblik, geduurende myn verblyf hier beneden, in den Dienft van mynen Godt en Koning mocht konnen befteden!

Op *Maandag*, den 3den van *Febrnary*, was ik noch wat neerflachtig over het geene ik gifteren gehoort hadt, dat ik vermoedt wierdt de belangens van den *Pretendent* toegedaan te zyn. Het fmerte my, dat, na 'er zoo veel bewys was van een heerlyk werk van Godts genade onder deze arme *Indianen*, dat zelfs de allervleefchelykfte menfchen de groote veranderinge onder dezelve moeften merken, zoo veele zielen dit alles echter vermoedden niet anders dan een *Paapfch verraadt* te zyn; leggende dus

dus een schrikkelyke blaam op het gezegenden werk van Godts Geest; en ter zelver tydt zich zelven geheel uitsluitende van eenig voordeel van het zelve te ontfangen. Dit bracht my tot onderzoek, of ik my ooit iets onbedachtelyk hadt laaten ontvallen, dat gelegentheit gegeven mocht hebben te denken dat ik de *Indianen* tegen de *Engelschen* opstookte: doch konde niets bedenken, of het moest geweest hebben, dat ik somtydts de Rechten der *Indianen* verdedigde, en somtydts klaagde over dat schrikkelyke praktyk, van de *Indianen* dronken te maken, en ze dan door bedroch hunne Landeryen en andere Eigendommen afhandig te maken: eens staat my voor, dat ik dit gedaan hadde met al te grooten drift. Dit bedroefde my, denkende of dit hen mogelyk niet tegen het werk Godts met vooroordeel bezet hadt, tot hun eeuwig verderf. De Heere gebruikte deze beproevinge, zoo ik vertrouwe, tot myn nut en voordeel; dezelve diende tot myner vernederinge, en om my de noodtsakelykheit van de waakfaamheit te leeren, en van *voorzichtig te zyn gelyk de slangen*, *en oprecht gelyk de duiven*. Deze oeffeninge bracht my dikwyls tot den Throon der genade; alwaar ik eenige hulpe en ondersteuninge vondt, schoon ik de beswaarenisse niet geheel en al konde weggenomen krygen. Des avondts wierdt ik inzonderheit in het gebedt ondersteunt.

[Hy bleef steedts onder eenige oeffeningen des gemoedts omtrent deze zaak, dewelke dezelfde uitwerkinge op hem hadt; namentlyk, zich zelven te veroordeelen en te vernederen, en deswegens dikwyls tot den Throon der genade te gaan: maar bevondt zich ras veel meer geredt en geholpen. Hy was deze week in eene zeer zwakke gesteltheit, en genoodtsaakt, (gelyk hy het uitdrukt) *veel tydt te verslyten in uitspanningen voor zyne gezondtheit*.

Ziet voor *Saturdag*, den 7^{den} van *February*, en voor den

den *Rustdag* daar op volgende, zyn openbaar *Dagverhaal.*

Op *Maandag* daar na trok hy op eene Reize naar de *hoeken* van *Delaware*, om de *Indianen* aldaar te bezoeken. Hy volbracht deze Reize onder groote zwakheit en pyne des lichaams; maar spreekt niets van eenige neerslachtigheit of swaarmoedigheit. Hy kwam op *Vrydag* tot zyn eigen huis aan de *hoeken* van *Delaware*. De zaken die in deze week gemeldt worden, rakende de inwendige gestalten en oeffeningen zyns gemoedts, zyn, zoete bedaartheit des geestes; dankbaarheit aan Godt voor zyn goedertierenheden aan hem en anderen bewezen; onderwerpinge aan Godts wille, troost in het gebedt en in Godtvruchtige Samensprekinge; en dat zyn herte tot Godt getrokken, en met een gevoelen van zyne onvruchtbaarheit, zoo wel als van de volheit en vryheit van Godts genade aangedaan was.]

Op des *Heeren-dag*, den 16den van *February*, —— was ik des avondts in eene zoete bedaarde gestalte des gemoedts. Het was uitnemende verkwikkelyk en troostelyk te denken, dat Godt met my geweest, en grootelyks ondersteunt hadt. Toen vondt ik vrymoedigheit en troost in het gebedt en in de dankzegginge tot Godt; en gevoelde myne ziele lieffelyk werksaam en uitgebreidt in het bidden voor veele dierbaare Vrienden en bekenden. Gedankt zy de name des Heeren, dat ik ooit in staat gestelt ben geworden iets te mogen doen voor zyn dierbaar belang en Koninkryke. Gedankt zy Godt die my bekwaam maakt getrouw te zyn. Ik genoot meer kloekmoedigheit en dappere opzet voor Godt, en meer verkwikkinge des geestes, dan ik in veele weeken genooten hadt.

Op *Maandag*, den 17den van *February*, —— wierdt ik zeer verkwikt en bemoedigt: des avondts vondt ik een geest des gebedts, en ernstige verlangens na de verlich-

lichtinge en de bekeeringe van deze arme *Indianen*.

[Ziet voor *Dingsdag* den 18[den] van *February*, het openbaar *Dag-verhaal*.]

Op *Woensdag*, den 19[den] van *February*, — was myn herte vertrooft en verkwikt, en myne ziele vervuldt met verlangens na de bekeeringe der *Indianen* alhier.

Op *Donderdag*, den 20[ften] van *February*, — behaagde Godt mynen geest te onderfteunen en te verkwikken, door my op dezen dag zynen byftant, en zulk een hoopgevendt uitzicht van zegen en voorfpoedt te verlenen: ik keerde weder, al juichende en den name des Heeren loovende, naar myne wooninge; en vondt naderhandt veel vrymoedigheit en verkwikkinge in 't verborgen Gebedt, en myne ziele wierdt voor veele dierbaare Vrienden uitgebreidt. Ach! hoe zalig is het niet, getrouw voor Godt te mogen arbeiden, en met bemoediginge en voordeel! Gelooft zy de Heere tot in eeuwigheit, voor den byftant en den trooft dien Hy my op dezen dag verleent heeft.

Op *Vrydag*, den 21[ften] van *February*, — was myne ziele verkwikt en getrooft, en ik konde niet anders dan den Heere looven, die my verwaardigt hadt op dezen dag getrouw te zyn. O! hoe dierbaar is het alle, zyne krachten voor Godt en zynen Dienft te verfpillen!

Op *Saturdag*, den 22[ften] van *February*, — wierdt myn geeft krachtig onderfteunt, fchoon myne lichaams krachten veel waren uitgeput. Ach! of de Heere de zielen van deze arme *Indianen* mocht believen genadig te zyn! Godt heeft my deze week zeer genadig geweeft. Hy heeft my bekwaam gemaakt om alle dagen te Prediken; en my byna in iedere Predikatie zynen byftant, en eene bemoedigende vooruitzicht van gelukkigen voorfpoedt verleent. Gedankt zy zynen name. Verfcheide

 blan-

blanke menfchen zyn in deze week ontwaakt geworden, en verfcheide *Indianen* van hunne vooroordeelen en argwaan, die zy tegen het Chriftendom hadden opgenomen, ten meerendeele afgebracht; en fommige fchynen waarlyk ontwaakt te wezen.

[Ziet voor des *Heeren-dag*, den 23[ften] van *February*, het openbaar *Dag-verhaal*.

Des anderen-daags verliet hy de hoeken van *Delaware*, om weder te keeren naar *Crosweekfung*; en bracht de geheele week door, tot *Saturdag* toe, eer hy daar kwam: maar predikte onderweeg alle dagen, uitgenomen een; en wierdt verfcheide maalen krachtig onderfteunt, genietende veel inwendige vertrooftinge, en ernftige verlangens om al zyn tydt in den Dienft van Godt te mogen befteden. Na het Prediken, drukt hy zich in zulke en diergelyke bewoordingen uit: *Ach! of ik in ftaat mocht zyn de zaak van Godt getrouw te mogen bepleiten, tot myn fterf-uure toe. Hoe dierbaar zoude het niet zyn myn zelven geheel voor Godt, en zyn zaak, te verteeren; en bevrydt te wezen van alle eigen oogmerken en beweegredenen in mynen arbeidt!*

Ziet voor *Saturdag* en des *Heeren-dag*, den 1[ften] en 2[den] van *Maart*, het openbaar *Dag-verhaal*. De vier volgende dagen wierden onder groote lichamelyke zwakheit doorgebracht; doch hy fpreekt echter van eenige tyden waar in hy veel inwendige vertrooftinge genoot.]

Op *Donderdag*, den 6[den] van *Maart*, wandelde ik des avondts in myne eenzaamheit, en genoot zoo veel zoetigheit en trooft in het Gebedt, als ik federt eenigen tydt niet ondervonden heb. Myne ziele verheugde zich in haare *vreemdelingfchap*, en was verblydt in de gedachten van te *arbeiden* en *ongemak te lyden* voor Godt: ik gevoelde eenige verlangende begeertens het Euange-
lium

lium te prediken aan kostelyke onsterffelyke zielen; en vertrouwde op Godt, dat Hy met my zoude zyn in myn werk, en dat Hy my nooit begeven noch verlaten zoude, tot het einde van mynen loop toe. Ach! of ik *barmhertigheit van Godt ontfangen mocht getrouw te zyn*, tot het laatste oogenblik van myn leven!

Op *Vrydag*, den 7^{den} van *Maart*, ging ik, de Heere my ondersteunende met ruimte en blymoedigheit, in myn werk voort; en genoot des avondts groote vertroostinge.

[Ziet voor de twee naastvolgende dagen, het openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Maandag*, den 10^{den} van *Maart*, —— wierdt myne ziele des avondts verkwikt met vrymoedigheit en ruimte, als ook, zoo ik vertrouwe, met de levendige oeffeninge des geloofs, in het verborgen gebedt. Myn wille was, op eene aangenaame wyze, den Goddelyken wille onderworpen; myne hope, rakende de uitbreidinge van het dierbaare Koninkryke van Christus, verwakkert; en ik konde Zions zaak aan Godt, als zynde zyn eigen zaak, overgeven.

[Op *Dingsdag*, spreekt hy van eenige verkwikkinge en geestelykheit in Christelyke samensprekingen. Op *Woensdag* klaagt hy, dat hy den gantschen dag door niet veel troost noch voldoeninge genoot, om dat hy zoo weinig voor Godt deedt. Op *Donderdag*, moest hy, by eene byzondere gelegentheit, veel tydt doorbrengen in gezelschap, doch in groote beangstheit des gemoedts, om dat 'er geen lieffelyk Godtvruchtig gesprek was. Ziet voor *Vrydag*, *Saturdag*, en des *Heeren-dag*, het openbaar *Dag-Verhaal.*

In het eerste deel van de volgende week was hy zeer krank, als ook onder groote neerslachtigheit des gemoedts;

zynde, zoo hem dacht, door zyne ziekte onnut geworden, en vrezende nooit meer nuttig te zullen zyn; waarom hy ſterk naar den doodt verlangde. Doch naderhandt was hy wat meer gemoedigt, en het leven ſcheen hem begeerlyker te zyn; om dat (zoo als hy zegt) hy eenige flikkeringen van hope hadde, dat hy noch nuttig mocht zyn in de weereldt. In het laatſt van de week wierdt hy eenigermaaten van zyne krankheit herſtelt, door het gebruiken van middelen, hem door een Medicynmeeſter voorgeſchreven.

Ziet voor *Saturdag* en *Ruſtdag*, den 22ſten en 23ſten van *Maart*, zyn Openbaar *Dag-verhaal*.]

Op *Maandag*, den 24ſten van *Maart*, —— na dat de *Indianen* tot hun werk gegaan waren, om hunne Landeryen te zuiveren, ging ik alleen, en ſtortte myne ziele tot Godt uit, dat Hy in gunſte op die kleine beginſelen mocht believen neder te zien; en dat Hy eene *Indiaanſche* Stadt wilde vaſtſtellen, die *eenen heiligen Berg* mocht zyn; en ik bevondt in deze ſmeekingen myne ziele grootelyks verkwikt, als ook zeer verruimt en uitgebreidt voor het belang van *Zion*, en voor een meenigte geliefde Vrienden in het byzonder. Myne beſwykende geeſten wierden wederom verlevendigt en op gewakkert, en ik gevoelde my zeer bemoedigt in den Dienſt daar Godt my toe geroepen hadt. Dit was het dierbaarſte ſtondtje dat ik voor veele dagen, indien geen weeken, ondervonden hadt. Ik hadt eene aangemoedigde hope, dat 'er iets voor Godt gedaan zoude worden, en dat Hy my gebruiken, en in zyn werk byſtaan zoude. Ach! hoe dierbaar waren my de gedachten van voor Godt te arbeiden, wanneer ik eenigen moedt gevoelde, en hope hadt dat ik daar in voorſpoedig zoude zyn!

[Des anderen daags wierdt zyn *Schoolmeeſter* aangetaſt

taſt door een *pleuris-ziekte*; en hy bracht den meeſten tydt van deze week door met hem op te paſſen, het welk in zyn' zwakken ſtaat een byna ondoenelyken laſt was; nadien hy genoodtſaakt was hem van dag tot dag op te paſſen, en des nachts op den grondt te leggen. Zyn geeſt en moedt ontvielen hem, met zyne lichaams krachten, onder deze laſt, gantſch zeer.

Ziet voor *Saturdag* en des *Heeren-dag*, den 29ſten en 30ſten van *Maart*, het Openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Maandag*, den 31ſten van *Maart*, genoot ik omtrent den avondt eenige zoete overdenkingen, over die woorden: *Het is my goedt naby Godt te zyn.* Myne ziele hadt een trooſtelyk gevoelen van het gene dat bedoelt wordt in die woorden.

[Des anderen-daags was hy zeer bezig en werkſaam in het oppaſſen van den Schoolmeeſter, en in eenige andere zaken, welke hem grootelyks aftrokken van het gene dat hy als zyn eigen werk aanzag: doch hy ſpreekt evenwel, op ſommige tyden van den dag, van trooſt en verkwikkinge.]

Op *Woensdag*, den 2den van *April*, was ik in eene geeſtelooze geſtalte des gemoedts. Des avondts wierdt ik in myne eenzame overdenkinge in de Boſſchadien, eenigermaten geredt en verkwikt. Maar, helaas! myne dagen vliegen weg als *kaf!* Het is zeer weinig dat ik doe, of doen kan, dat tot eenige nuttigheit verſtrekt, en het is myne geſtadige elende en beſwaarenis, dat ik in des Heeren Wyngäardt zoo vruchteloos ben. Ach! dat ik *Geeſt* ware, op dat ik voor Godt mocht werkſaam zyn. Dit is het, meer dan eenig ander ding, dat my doedt verlangen, dat *dit verderffelyke de onverderffelykheit*, en *dit ſterffelyke de onſterffelykheit aan* mocht *doen.* De Heere verloſſe my van alle belemmeringen,

boejen, en een lichaam des doodts, welke mynen Dienſt voor Hem verhinderen!

[Des anderen-daags klaagt hy bitterlyk over eenige verdorventheden, daar hy in zyn eigen herte mede te worſtelen hadt.]

Op *Vrydag*, den 4den van *April*, bracht ik het grootſte gedeelte van den dag door met ſchryven, over Openb. XXII: 17. *Ende die wil, neme het water des levens om niet.* Ik genoot ruimte en bemoediginge in myn Werk; als ook eenige vertrooſtinge en bezadigtheit in het gebedt.

Op *Saturdag*, den 5den van *April*, —— kwam, na den openbaaren Dienſt, een goedt getal van myn geliefde Chriſten *Indianen* tot myn huis; met wien ik eene zoete vereeniginge der ziele gevoelde; myn herte was aan hen gebonden; en ik kan niet zeggen, dat ik in eenen langen tydt zulk een aangenaame en vuurige liefde tot de broederen gevoelt hebbe; en ik zag ook in hen de blyken van dezelfde liefde. Dit gaf my iets te zien van den ſtaat des Hemels; inzonderheit van dat deel der gelukzaligheit van den Hemel, het welk beſtaat in de *gemeenſchap der Heiligen*; en dit gaf my groote aandoeninge.

[Ziet voor de twee naaſtvolgende dagen, het openbaar *Dag-verhaal.*

Op *Dingsdag* ging hy naar het Clasſis, dat te *Eliſabeth-Stadt* gehouden wierdt. Hy genoot op zyn reize daar na toe eenige zoete overdenkingen: maar na dat hy daar gekomen was, is hy (gelyk hy het uitdrukt) zeer dampig en ſwaarmoedig, en onder eene ſwaare benevelinge geweeſt, welke zyn gemoedt benaauwde; en dit bleef hem by tot *Saturdag* avondt, wanneer hy eenige verlichtenis en bemoedi-
gin-

ginge ontfing. Hy bracht den *Sabbath* door op 't *Staaten-Eilandt*; alwaar hy voor eene vergaderinge van *Hollanders* en *Engelschen* predikte; groote verkwikkinge en troost genietende, beide in 't openbaar en in 't verborgen. Des avondts keerde hy naar *Elizabeth-Stadt* te rug.]

Op *Maandag*, den 14den van *April*, waren myne geesten verwakkert, en myn gemoedt zeer bedaart, zoo dat ik byna den gantschen dag in eene troostelyke zielsgestalte was. Des avondts was myn verstant helder, en myn gemoedt opgeklaart; ik genoot veel zoetigheit in het verborgen gebedt, en in myne overdenkingen over Psalm LXXIII: 28. Ach! hoe ruim, hoe troostelyk, hoe blymoedig, en nogthans ook indrukkelyk, gevoele ik my niet, wanneer ik van die dampen en zwaarmoedige benevelingen bevrydt ben, daar ik dikwyls onder worstele? Gedankt zy de Heere, dat ik my tegenwoordig in dit opzicht opgebeurt vinde.

Op *Dingsdag*, den 15den van *April*, verlangde myne ziele na meer geestelykheit; en het was my tot eenen last, dat ik voor Godt niet meer konde doen. Ach! myne onvruchtbaarheit is myne dagelyksche verdrukkinge en swaare last! Hoe kostelyk is de tydt; en wat is het my een smerte, dat die zoo weg vliegt, terwyl ik zoo weinig doe, dat tot eenige nuttigheit verstrekt; Ach! of Godt my meer vruchtbaar en geestelyk believde te maken!

[Des anderen-daags spreekt hy van byna overstelpt geweest te hebben met dampige ongesteltheden; doch niet dat dezelve zyn gemoedt geheel onbedaart maakten.]

Op *Donderdag*, den 17den van *April*, genoot ik eenigen troost in 't gebedt, ruimte in myne overdenkingen, en bedaartheit in myne studien. Voormiddag bestee-

ſteede ik eenigen tydt in het ſchryven; en in den achtermiddag in een geſprek met eenige waardige Predikanten. Des avondts predikte ik uit Pſalm LXXIII: 28. *Het is my goedt, naby Godt te wezen.* De Heere verwaardigde my de waarheit van mynen Text te gevoelen, beide in het eerſte Gebedt, en in de Predikatie. Ik wierdt in ſtaat geſtelt myne ziele tot Godt, met groote vrymoedigheit, vuurigheit en liefde uit te ſtorten En gedankt zy de Heere, het was voor my een trooſtelyke tyd. Ik wierdt bekwaam gemaakt met tederheit, en nochtans met getrouwigheit te ſpreken; en de Goddelyke waarheden ſcheenen met gewicht en kracht op de toehoorders te vallen. Myn herte ſmolt als weg voor de dierbaare Vergaderinge, en hadt eene liefde voor alle die daar waren; ik heb haaſt nooit, van al myn leven, meer liefde voor onſterffelyke zielen gevoelt; myn geheele ziele riep, *Ach! of die dierbaare ſchepſelen zalig gemaakt mochten worden! Ach! of Godt zich of over hen ontfermde!*

[Hy ſchynt de twee naaſtvolgende dagen in eene zeer trooſtelyke gemoedts-geſtalte geweeſt te hebben.]

Op des *Heeren-dag*, den 20ſten van *April*, † genoot ik ſmorgens groote ruimte, en geloofs werkſaamheit in het gebedt; inzonderheit toen ik biddende was voor *Zion.* Ik was geheel vry van die benevelende moedeloosheit, dewelke myn gemoedt zoo meenigmaal beangſtigt heeft; en myne ziele verblyde zich in de hope van *Zions* voorſpoedt, en de uitbreidinge van het dierbaare Koninkryke van den grooten Zaligmaker. Ach! dat zyn Koninkryke kwaame! —

Op *Maandag*, den 21ſten van *April*, was ik het grootſte gedeelte van den dag, in eene bedaarde en trooſtely-

† Op dezen dag is hy in zyn 29ſte Jaar getreden.

lyke gestalte des gemoedts; en genadiglyk bevrydt van die nevelige dampen, daar ik zoo meenigmaal mede te worstele hebbe. Ik genoot groote vrymoedigheit en troost in het gebedt, op verscheide tyden van den dag; en hadt inzonderheit eenige verwakkerde hope van Zions uitbreidinge en welvaart. Ach! hoe verkwikkelyk was die hope voor myne ziele? Ach! of het Koninkryke van mynen dierbaaren Heere mocht komen! Ach! dat de arme *Indianen* spoedig, in groote menigten, mochten ingezamelt worden!

Op *Dingsdag*, den 22sten van *April*, was myn' gemoedt van swaarmoedige dampen en benevelingen aanmerkelyk vry, en zeer aangemoedigt tot myn werk. Ik bevondt zulke nieuwe kracht en dapperheit in den dienst van Godt, dat de *Bergen* voor my een *vlak Veldt* schenen te worden. Gedankt zy Godt voor iedere tusschenpoosje van verkwikkinge, en yverige kloekmoedigheit in myns Heeren werk! Des avondts wierdt myne ziele verkwikt in het verborgen gebedt; en myn herte uitgehaalt in smeekingen om Goddelyke zegeningen; inzonderheit voor Godts Kerke, voor zyn belang onder myn eigen Volk, en voor geliefde Vrienden in ver afgelegene plaatsen. Ach! of *Zion* voorspoedig mocht zyn, en dat veele kostelyke zielen tot Godt gebracht wierden!

[In deze troostelyke gestalte des gemoedts is hy de twee volgende dagen gebleven.

Ziet voor de vier naast-volgende dagen, namentlyk *Vrydag*, *Saturdag*, des *Heeren-dag*, en *Maandag*, zyn Openbaar *Dag-verhaal*. —— Op *Dingsdag* is hy naar *Elizabeth-Stadt* getrokken, om de Vergaderinge van het Classis aldaar by te woonen; en schynt den tydt, dien hy by deze gelegentheit van zyn Volk afwezig is geweest, in eene troostelyke gestalte des gemoedts doorgebracht te hebben.]

Op *Saturdag*, den 3^den^ van *Mey*, reedt ik van *Elizabeth-Stadt* te rug, tot myn Volk, dicht by *Cranberry*, daar zy nu getrokken waren, en daar ik hope dat Godt hen als een Chriſten-Vergaderinge zal vaſtſtellen. Ik was in het ryden onderweeg zeer verkwikt in myn herte tot Godt op te heffen; en genoot eene dankbaare geſtalte des gemoedts, voor de Goddelyke gunſtbewyzen die ik in de voorledene week ontſangen hebbe. Des avondts was ik wat neerſlachtig, om dat ik in deze plaats geen eigen huis hadt daar ik konde intrekken: doch Godt was myn ſteun en ſterkte.

[Ziet voor des *Heeren-dag* en *Maandag*, het openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Dingsdag*, den 6^den^ van *Mey*, genoot ik eenige kracht en gemoedigtheit in myn werk; en was in eene goede maate vry van ſwaarmoedigheit. Gedankt zy Godt voor de bevrydinge van deze *Doodt*.

Op *Woensdag*, den 7^den^ van *Mey*, bracht ik het meeſten van den dag door met ſchryven, als na gewoonte. Genoot ruimte in myn werk; en wierdt met eenige trooſtelyke overdenkingen begunſtigt. Des avondts was ik in eene zoete bedaarde geſtalte des gemoedts; myn ziele was verblydt, en hadt vermaak alles op Godt te verlaaten, ten aanzien van myn zelven, voor de tydt en de eeuwigheit; als ook ten aanzien van het Volk dat my toebetrouwt is, en myne geliefde Vrienden. Ik hadt geen de minſte twyffel, of Godt zoude voor my, en voor zyn eigen belang onder myn Volk zorge dragen; en wierdt verwaardigt vrymoedigheit te gebruiken in het gebedt, als een Kindt by zyn teederhartige Vader. Ach! hoe dierbaar is zulk eene geſtalte!

Op *Donderdag*, den 8^ſten^ van *Mey*, wierdt ik des avondts met Goddelyke dingen verkwikt, en genoot eene teedere ootmoedige geſtalte in het verborgen gebedt, waar in myne ziele wierdt uitgehaalt voor het be-

lang

lang van *Zion*, en vertrooft met de levendige hope van de uitbreidinge van het Koninkryke van den grooten Zaligmaker. Dit waren verkwikkelyke oogenblikken. Ik was onwillig om naar bedt te gaan, en bedroeft dat den flaap noodtzakelyk was. Ik leide my evenwel met eene teedere eerbiedige vreeze Godts neder, gevoelig zynde dat *zyne gunfte het leven is*, en dat zyne liefdens uitlaatingen beter zyn dan al wat de aarde opleveren kan, ja oneindig beter dan het leven zelve.

[Ziet voor *Vrydag*, den 9^den^ van *Mey*, het openbaar *Dag-verhaal*.]

Op *Saturdag*, den 10^den^ van *Mey*, reedt ik naar *Allen's-Town*, om de Bedieninge van des Heeren Avondtmaal te helpen bedienen. Des achtermiddags Predikte ik, uit Tit. II: 14. *Die hem zelven voor ons gegeven heeft, op dat Hy ons zoude verloffen van alle ongerechtigheit*, enz. Het behaagde Godt, my in het Prediken eenige vrymoedigheit te geven, maar my echter die verruiminge en kracht te weigeren daar ik na verlangde. Des avondts treurde myne ziele, dat ik zulk eene uitnemende ftoffe zoo gebrekkig behandelt hadde, en dat ik zulk een laag getuigeniffe hadt gegeven voor zulk eenen waardigen en heerlyken Zaligmaker. En of fchoon myne redenvoeringe de hoogfte lof van de geheele weereldt ontmoet hadt, (gelyk ik dezelve toevallig van fommige Perfonen van oordeel hoorde pryzen) zoo zoude my zulks geen de minfte voldoeninge gegeven hebben. Ach! het fmertte my, te denken, dat ik geen meer heiligen yver en vuurigheit gehadt hadt, en dat ik niet meer ontfonkt en bewogen was geweeft, in het fpreeken van Chriftus Doodt, en het einde en oogmerk van dezelve! Naderhandt genoot ik eenige vrymoedigheit en vuurigheit in het verborgen en huiffelyk gebedt, en verlangde zeer na Godts tegenwoordigheit, dat die zyn Woordt en Ordonnantien, op den dag van morgen, mocht vergezellen.

Op

Op des *Heeren-dag*, den 11den van *Mey*, hielp ik des Heeren Avondtmaal bedienen; maar genoot weinig inwendige verruiminge; en was bedroeft over eenige dingen die ik niet begeerlyk oordeelde, enz. Des achtermiddags ging ik na Godts Huis, zwak en krank na de ziele, zoo wel als krachteloos na het lichaam; verlangende dat het Volk onderhouden en gesticht mocht worden met Goddelyke waarheden, en dat 'er een eerlyk en ernstig getuigenis voor Godt gegeven mocht worden; maar wist niet hoe het voor my mogelyk was iets van die natuur, tot eenige nuttigheit, te doen. Doch Godt, die ryk is in barmhartigheit, behaagde my nochtans zynen bystant te verleenen, beide in het Gebedt en in het Prediken: de Heere deedt my in het gebedt worstelen om zyne tegenwoordigheit, en tot Hem zeggen, dat Hy belooft hadt, *daar maar twee of drie in zynen name by een vergaderen*, dat *Hy in het midden van dezelve wezen zoude*; en dat wy, ten minste sommige van ons, alzoo vergadert waren; pleitende dus, dat Hy om zyner waarheits wille met ons mocht zyn. Gedankt zy Godt, het was myne ziele verkwikkelyk aldus te pleiten, en op zyne beloften te vertrouwen. Ik Predikte uit Luc. IX: 30, 31. *Ende ziet, twee mannen spraken met Hem, welke waren Mozes ende Elias. Dewelke gezien zynde in heerlykheit, zeiden zynen uitgang, dien Hy zoude volbrengen te Jeruzalem.* Ik genoot eene zonderlinge ruimte en vrymoedigheit, van het begin tot het einde van myne redenvoeringe, zonder stooringe. Daar wierdt my een overvloedt van zaken, tot het onderwerp dienende, onder het ooge gebracht, en zulk een volheit van stoffe, dat ik naauwelyks wist hoe ik de verscheide hoofdzaken en byzonderheden, die ik aanroerde, zoude afdoen. En gedankt zy de Heere, ik wierdt zoo wel met vuurigheit en kracht begunstigt, als met ruimte en vrymoedigheit; zoo dat het Woordt van Godt den aandacht van een ongevoe-

voelige Vergaderinge, zeer aanmerkelyk ſcheen op te wekken. Ik wierdt inwendig met de vertrooſtingen Godts verkwikt; en konde met myn gantſche herte zeggen: *Alhoewel de Vygeboom niet bloejen zal, ende geen vrucht aan den wynſtok zyn zal,* enz *Zoo zal ik nochtans in den Heere van vreugde opſpringen; ik zal my verheugen in den Godt myns heils.* Na den openbaren Godtsdienſt wierdt ik door een zoet geſprek van eenige Chriſten-Vrienden verkwikt.

[De vier naaſt-volgende dagen ſchynen meeſt met geeſtelyke vertrooſtinge en nuttigheit doorgebracht te zyn geworden.]

Op *Vrydag*, den 16den van *Mey*, genoot ik eenig aangenaam en verkwikkelyk geſprek, met een dierbaar Leeraar, het welk zoo ik vertrouwe, voor myne ziele gezegent wierdt. Myn herte was ontfonkt, en myne ziele verbondt zich voor Godt te leven; zoo dat ik verlangde myne poogingen met meer kracht in zyne zaak te mogen aanwenden, dan ik ooit te voren gedaan hadt; en deze woorden waren my dierbaar: *Hier in is myn Vader verheerlykt, dat gy veel vrucht draagt.* Ach! myne ziele verlangde, wenſchte, en badt om bekwaam gemaakt te worden, om met de grootſte ſtantvaſtigheit en vuurige liefde voor Godt te leven! Des avondts behaagde Godt zyn aanſchyn over my te laten lichten, in het verborgen gebedt, en myne ziele tot Hem te trekken. Ik hadt groote ruimte in het ſmeeken voor my zelven, maar noch veel meer in de voorbiddinge voor anderen: zoo dat ik lieſſelyk gedrongen wierdt te zeggen: *Heere, gebruikt, en behandelt my zoo als gy wilt; maar, Ach! bevorder doch uw eige zaak. Zion is uwe; Ach! bezoek uw Erfdeel! Ach! laat uw Koninkryke komen! Ach! laat uw gezegent belang in de weereldt bevordert worden!* Wanneer ik poogde op Godt te zien, ten aanzien van myne wee-

relt-

reltlyke omſtandigheden, en de bedeelinge zyner Voorzienigheit omtrent my, met opzicht op myn verblyf in myn eigen Vergaderinge, het welk noodtſakelyk ſchynt, en nochtans zeer bezwaarlyk, als ook ſtrydig tegens myn vaſte voornemens voor eenige jaren achter een, zoo wel als tegen myne neiginge; welke geweeſt is, en is noch, byzonderlyk op tyden, om uit te gaan, en myn leven te verſlyten in het Euangelium van plaatſe tot plaatſe te Prediken, en in verafgelegene Geweſten zielen te vergaderen voor den grooten Zaligmaker; wanneer zegge ik, ik ten aanzien van deze dingen, en van zyne voornemens omtrent my, poogde op Godt te zien, zoo konde ik alleen maar zeggen: *de wille des Heeren geſchiede; het is my wel.* De zelfde geſtalte des gemoedts gevoelde ik ook ten aanzien van een andere gewichte zaak, daar ik ſedert eenigen tydt ernſtige gedachten omtrent gehadt hebbe: ik konde met de grootſte ſtilheit en bedaartheit zeggen: *Heere, indien het meeſt tot uwe heerlykheit kan ſtrekken, laat my daar in voortgaan; maar indien gy ziet, dat het myne nuttigheit in uwe zaak eeniger wyze zoude benadeelen, ach! verhindert dan mynen voortgang: want al wat ik in deze weereldt zoeke, zyn zulke omſtandigheden als my meeſt in ſtaat konnen ſtellen om dienſt voor u te doen in deze weereldt.* Gedankt zy de Heere, ik genoot ruimte en vrymoedigheit in het gebedt voor myn geliefde kudde, en wierdt bekwaam gemaakt myne ziele uit te ſtorten in den ſchoot van eenen teederhartigen Vader: myn herte ſmolt in myn binnenſte, wanneer ik voor myn geliefde Volk, en voor het Koninkryke van Chriſtus in 't algemeen, kwam pleiten. Ach! hoe dierbaaar was dezen avondt niet voor myne ziele! En wanneer ik te bedt gegaan was, verlangde ik maar den tydt tot eenige uitnemende nuttigheit voor Godt te beſteden. *Looft den Heere myne ziele*, enz.

Op

Op *Saturdag*, den 17^{den} van *Mey*, wandelde ik ſmorgens naar buiten, en gevoelde veel van dezelfde geſtalte die ik ſavondts te voren hadt genooten. Myn herte wierdt uitgebreidt in het bidden voor de bevorderinge van Chriſtus Koninkryke, en vondt de grootſte ruimte in alle myne belangens in de handt van Godt te laaten. Ik bevinde de moedeloosheit een groote verhinderinge te zyn van myne geeſtelyke vuurigheit en genegentheit: maar wannneer Godt my doedt zien, dat ik iets voor Hem gedaan hebbe, dit verkwikt en bemoedigt my, zoo dat ik door alle ſwaarigheden heen breken, alle moeielykheden ondergaan, en my niets te veel zyn zoude te doen of te lyden. Maar ach! wat een *doodt* is het niet altydt te ſtryden, altydt in haaſt te zyn, en nochtans niets uittevoeren, ten minſte niets voor Godt? Helaas! dat de tydt zoo wegvliegt, en dat ik zoo weinig voor Godt doe.

Op des *Heeren-dag*, den 18^{den} van *Mey*, gevoelde ik myn allenthalvige onbekwaamheit tot myn werk. Godt deedt my zien dat ik een kindt, ja een dwaas was. Ik Predikte voor en na-middag, uit Openb. III: 20. *Ziet, ik ſta aan de deure, ende ik kloppe.* De Heere gaf my in het laatſte van myn voormiddags Predikatie groote vrymoedigheit en kracht; ſchoon ik in het begin my zeer korſel en getergt bevondt, door het onbehoorelyk gedrach van het blanke Volk, dat tuſſchen my en myn Volk indrong; en het welk my eene groote verzoekinge was. Doch, geloofſt zy Godt, ik raakte omtrent het midden van myne redenvoeringe van die ongeſtalte bevrydt, en wierdt in het laatſte van myn reden met eene verkwikkelyke geſtalte begunſtigt; vervult zynde met liefde, yver, en teederheit in het ſpreeken tot myn geliefde Volk —— In de tuſſchen tydt konde ik niet anders dan tot myn Volk ſpreeken over de liefde en de lydtſaamheit van Chriſtus, in het *ſtaan en kloppen aan de deure*, enz. Des avondts was ik zeer bedrukt, dat ik zoo weinig voor Godt gedaan

daan hadt. Ach! of ik een *Vlamme vuurs* konde zyn in den Dienst van mynen Godt!

[Ziet voor *Maandag*, den 19den van *Mey*, het openbaar *Dag-verhaal*.

Op *Dingsdag* klaagt hy over gebrek van vrymoedigheit en troost; maar op *Woensdag* hadt hy wederom het genot van die beide.]

Op *Donderdag*, den 22sten van *Mey*, was ik des avondts in eene aanmerkelyke gestalte. Ik hadt verscheide dagen te voren van gedachten geweest, dat 't oogmerk van de Voorzienigheit was, dat ik my onder myn Volk zoude ter neder stellen; en was ook van voornemen gereedtheit daar toe te maken; was op middelen bedacht om het te verhaasten, en vondt myn herte daar eenigsins toe genegen, hopende dat ik, in verscheide opzichten, meer aangenaame omstandigheden des levens zoude genieten: en nochtans was ik nooit ten vollen bepaalt, noch was nooit vergenoegt in de gedachte van vastgestelt en bepaalt te wezen tot eene plaatse. Des niet te min scheen ik evenwel, in dit opzicht, eenige ruimte te hebben, om dat de Gemeinte, daar ik voornemens was my by neder te stellen, eene was die Godt my verwaardigt hadt van onder de *Heidenen* te vergaderen. Want sedert het begin van mynen Predik-dienst, hebbe ik geen vryheit gehadt om *in anderer lieden arbeidt te treden*, en my in de Bedieninge ter neder te stellen daar te voren *het Euangelium gepredikt is geworden*; dit konde ik nooit doen blyken myn werk te zyn: wanneer ik eene gesteltheit vondt met myn gemak en weereldtsche vertroostinge te raade te gaan, zoo heeft Godt my nooit in dit opzicht, sedert ik begonnen heb te Prediken, of ook eenige jaren te voren, eenige vryheit gegeven. Maar de Heere mynen arbeidt gezegent, en my tot het middel om ee-
ne

ne Kerke voor hem onder deze *Indianen* te vergaderen gebruikt hebbende, was ik gereedt te denken, dat het zyn oogmerk mocht zyn, my een geruste vastftellinge te geven en een vaste woonplaatse van myn eigen. En dit, gemerkt de onlangse moedeloosheit van mynen geest, en de noodtsakelykheit die ik hadt van eenig goedt gesel-schap, als ook myn groote begeerte na bekwaame gelegentheit tot nuttige Studien, was voor my niet onaangenaam: schoon ik steets begeerig was wydt en zydt te gaan, ten einde om het Euangelium te verspreiden onder de verduisterde zielen, in de aller afgelegenste plaatsen; zoo ben ik echter nooit zoo gewillig geweest, voor vyf jaren lang, op eenige plaatse my ter neder te stellen, als in 't eerste van deze week. Doch nu schenen deze gedachten geheel verbroken te zyn, niet uit noodtsakelykheit, maar uit vrywillige verkiezinge: want het scheen my toe, dat Godts handelingen jegens my, my tot een leven van eenzaamheit en moeielykheit geschikt hadden; het was my blykelyk, dat ik niets te verliezen, noch met de weereldt te doen hadt, en dat ik derhalven door eene geheele verzakinge van dezelve niets konde verliezen: en het scheen my allerbillykst te zyn van huis en woninge, en veele vertroostingen des leven ontbloodt te wezen, welke ik blyde was te zien dat andere van Godts Volk genoot. Ik zag ook ter zelver tydt zoo veel van de uitnementheit van Christus Koninkryke, en de oneindige begeerlykheit van des zelfs bevorderinge in de weereldt, dat alle myne gedachten daar in verslonden wierden, en my gewillig maakte, ja zelfs verheugt deedt zyn, een vreemdeling of hermiet gemaakt te worden in de wildernisse, tot het laatste oogenblik van myn leven toe, indien ik daar door het gezegendt belang van den grooten Zaligmaker maar konde bevorderen. En indien myne ziel zich ooit aan Godt, ten zynen Dienste, zonder eenige achterhoudinge, aangeboden heeft, zoo is het nu geweest. De taale van my-

ne gedachte en herts-gesteltheit, (schoon ik geen woorden sprak) was nu: *Heere, hier ben ik, zendt my, zendt my tot aan de einden der aarde; zendt my tot de ruwe, tot de woeste* Heidenen *der Woestyne; zendt my verre van alles wat aardtsche vertroostinge genaamt wordt; ja zendt my in den doodt zelve, indien het maar in uwen Dienst is, en tot bevorderinge van uw Koninkryke.* En ter zelver tydt hadt ik zulk een levendig bezeffen van de waardy der weereldtsche vertroostingen, als ik ooit gehadt heb; alleen zag ik die oneindig overtroffen door de waardigheit van Christus Koninkryke, en de voortplantinge van zyn gezegendt Euangelium. De geruste vaststellinge, de zekere verblyfplaatse, de tedere vriendtschap, welke ik waarschynelyk dacht, in gevolge van zulke omstandigheden te zullen genieten, vertoonden zich, volstrekt en op zich zelven aangemerkt, zoo waardig en dierbaar, als ooit te voren; maar vergelykender wyze aangemerkt, scheenen zy niets te zyn: wanneer die by de waardigheit en dierbaarheit van de uitbreidinge van Christus Koninkryke wierden vergeleken, zoo verdwenen zy als de sterren voor de opgaande zonne. En ik ben verzekert, dat, of schoon de troostelyke gerieffelykheden des levens my waardig en dierbaar voorkwamen; ik my nogthans, na ziele en lichaam, aan den Dienst van Godt, en de bevorderinge van Christus Koninkryke, overgaf; al was het met verlies van die allen. Ik konde niet anders doen, om dat ik niet anders konde willen of verkiezen. Ik was gedrongen, en nogthans verkoos ik evenwel ook, te zeggen: *Vaarwel Vrienden en aartsche vertroostingen, ja de dierbaarste van die allen, indien de Heere daar toe roept. Vaarwel; ik wil myn leven doorbrengen, tot het laatste oogenblik toe, in holen en spelonken der aarde, indien het Koninkryke van Christus daar door bevordert kan worden.* Ik vondt te dezer tydt een ongemeene vrymoedigheit, in myn ziele uitte storten tot Godt, voor zyn zaak; en inzon-

zonderheit, dat zyn Koninkryke uitgebreidt mocht worden onder de verst afgelegene *Indianen*; ook hadt ik eene sterke hope, dat het Godt doen zoude. Ik bleef met Godt in den gebede worstelen voor myn dierbaare kleine Kudde alhier; en meer byzonder voor de *Indianen* op andere plaatsen, zoo wel als voor myne geliefde Vrienden op alle plaatsen; tot dat het tydt was om naar bedt te gaan, vreezende dat ik het Huisgezin zoude stooren, enz. Maar Ach! hoe onwillig was ik den tydt door te brengen in den slaap! Ik verlangde als een vlamme vuurs te zyn, geduurig gloeiende in den Dienst van Godt, het Koninkryke van Christus predikende en opbouwende, tot het laatste oogenblik van myn leven toe.

Op *Vrydag*, den 23ften van *Mey*, was ik smorgens in de zelfde gestalte des gemoedts, als savondts te vooren. De heerlykheit van Christus Koninkryke overtrof het vermaak van alle aardsche gemakken en genietingen zoodanig, dat die vergelykender wyze niets schenen, schoon zy in zich zelven goedt en begeerlyk schenen. Myne ziele smolt in verborgene overdenkingen en gebeden als weg, en ik bevondt my van alle plaatsen van deze Weereldt geheel los, zoo dat ik in die zaken dewelke my van het allergrootste gewicht toeschenen, ten aanzien van dit tegenwoordige leven, en die in welke de teedere vermogens des gemoedts het allergevoeligst geraakt worden, niet anders konde zeggen, als, *de wille des Heeren geschiede.* Even dezelfde dingen die ik savondts te voren ondervondt, ondervondt ik nu ook: en ik hadt ook die zelfde vrymoedigheit in het gebedt voor myn toebetrouwde Volk, voor de voortplantinge van het Euangelium onder de *Indianen*, voor de uitbreidinge en geestelyke welvaart van *Zion* in 't algemeen, en myn geliefde Vrienden in 't byzonder, nu, als toen; verlangende desgelyks in eene geduurige vlamme voor

Godt te mogen uitbranden. Des avondts wierdt ik door myn Broeder *Johan Brainerd* bezocht; zynde dit het eerste bezoek dat ik van eenige nabestaande ontfangen hebbe, sedert ik eenen Zendeling geweest ben. Ik gevoelde des avondts dezelfde gestalte des geestes, als des smorgens; en bevondt dat het *my goedt was, naby Godt te wezen*, en alle myne belangens en zorgen in zyne handen te laaten. Ik wierdt verruimt en verkwikt in myne ziele uit te storten voor de uitbreidinge van het Euangelium van den Zaligmaker, onder de afgelegene stammen der *Indianen*. Gelooft zy Godt. Indien ik ooit een dag met studien en Godtvruchtige oeffeningen doorgebracht heb, zoo ben ik verwaardigt geworden om zulks op dezen dag te mogen doen.

Op *Saturdag*, den 24sten van *Mey*, —— Op dezen dag genoot ik iets van dezelfde gestalte des gemoedts, als gisteren.

[Ziet voor des *Heeren-dag*, den 25sten van *Mey*, het openbaar *Dag-verhaal.*

In deze Week, ten minste in 't begin van dezelve, is hy in eenen zeer zwakken staat van gezondtheit geweest; doch hy schynt geen swaarmoedigheit gehadt te hebben, welke meenigmaal zyne lichamelyke zwakheit vergezelde. Hy spreekt deze geheele Week van troost en inwendige verkwikkinge.

Ziet voor des *Heeren-dag*, den 1sten van *Juny*, het openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Maandag*, den 2den van *Juny*, genoot ik in het verborgen gebedt, en in de overdenkinge, veel ruimte en vrymoedigheit.

Op *Dingsdag*, den 3den van *Juny*, verheugde myne ziele zich smorgens in de overweginge dat alle dingen in Godts handt, en onder zyne bestellinge waren; en het was my tot blydtschap dezelve daar te mogen laaten. Naderhandt gevoelde ik my veelzins op dezelfde wyze ge-

gestelt, als op *Donderdag* avondt van den 22ften van *Mey*, laatstleden; en bleef verscheide uuren achter een in deze gestalte. Toen wandelde ik naar buiten in de Woestyne, en genoot veel vrymoedigheit, vuurigheit, en troost in het Gebedt. En des avondts ondervondt ik zulks wederom op een nieuw.

Op *Woensdag*, den 4den van *Juny*, bracht ik den dag door met schryven, en genoot eenige troost, voldoeninge en vryheit in myn werk. Des avondts wierdt ik met eene zeer dierbaare en verkwikkelyke gestalte des gemoedts begunstigt, in het verborgen gebedt en overdenkinge. Het gebedt wierdt nu geheel in Lof en Dankzegginge verandert; en ik kon anders zeer weinig doen, als den levendige Godt te looven en te aanbidden. De Wonderen van zyne genade, dewelke ten toon gespreit wierden in zich zelven eene Gemeinte te vergaderen onder de arme *Indianen* alhier, was de stoffe van myne overdenkinge, en de gelegentheit tot opwekkinge myner ziele, om zynen naam te looven en te pryzen. Myn gemoedt is naauwelyks ooit meer geschikt geweest om te vragen: *Wat zal ik den Heere vergelden voor alle zyne weldaden?* als te dezer tydt. Ik wierdt in eene verlegentheit gebracht, in eene dierbaare en zalige verlegentheit, te weten wat ik doen zoude. Ik verlangde eenige vergeldinge aan Godt te doen; maar bevondt, dat ik niets hadt, of doen konde, om Hem te vergelden: ik kon my alleen verblyden, dat Hy zelfs het werk gedaan hadt; en dat niemant, in Hemel of op Aarde, in de eere daar van konde voorwenden met Hem deel te hebben. Ik verheugde my, dat Godts heerlykheit verklaart wierdt door de bekeeringe van deze zielen, en dat het tot uitbreidinge van zyn Koninkryke in de weereldt verstrekte; maar ik zag, dat ik zoo arm was, dat ik Hem niets konde toebrengen. Ik konde, door genade, myne ziele en lichaam aan Hem blymoedig overgeven. Doch dit scheen my meer eene verlegentheit, als ee-

ne gifte te zyn; en ik konde niets doen tot verheerlykinge van zynen dierbaaren en gezegenden Name. Ik was evenwel verblydt, dat Hy eene onveranderlyke Heerlykheit en Gelukzaligheit bezat. Ach! of Hy aangebeden, geëert, en geprezen mocht worden van alle zyn redelyke Schepfelen, tot het uitterfte van hun vermogen. Myne ziele zoude zich verheugt hebben in te zien dat anderen Hem prezen, fchoon ik zelf daar niets toe konde doen.

[Des anderen-daags fpreekt hy van met eenige fwaarmoedigheit bezet geweeft te hebben; maar dat hy des avondts daar van ten meerendeele ontheft wierdt.

Ziet voor *Vrydag*, den 6den van *Juny*, het openbaar *Dag-verhaal.*]

Op *Saturdag*, den 7den van *Juny*, —— reedt ik naar *Freehold*, om Mr. *Tennent* in de Bedieninge van des Heeren Avondtmaal by te ftaan. Des achtermiddags predikte ik, uit Pfalm LXXIII: 28. Godt gaf my eenige vrymoedigheit en vuurigheit in myne redenvoeringe; en ik vertrouwe dat zyne tegenwoordigheit in de Vergaderinge was. Ik was zeer troofteIyk geftelt, en genoot eene dankbaare geftalte des geeftes; en myne ziele was bedroeft, dat ik den Heere niets vergelden konde voor alle zyne weldaden aan my bewyzen. Ach! of ik in zynen lof geheel verflonden konde worden!

Op des *Heeren-dag*, den 8ften van *Juny*, bracht ik fmorgens veel tydt door in verborgene plichten; maar tusfchen hope en vreeze, ten aanzien van de genietinge van Godt in het werk van den dag, die toen voor ons was. Ik wierdt voormiddag zeer aangenaam onthaalt, door eene redenvoeringe van Mr. *Tennent*, en gevoelde my zeer bewoogen en verkwikt. Ter tydt van het Avondtmaal genoot ik eenige vertrooftinge, inzonderheit in het bedienen van een van de Tafelen. Glooft zy

zy de Heere, het was voor my een tydt van verkwikkinge, en, zoo ik vertrouwe, ook voor veele anderen. Een goedt getal van myn dierbaar Volk zat by malkanderen alleen neder aan de laatfte Tafel; op welke tydt Godt in het midden van hen fcheen te zyn. —— En de gedachten van het gene Godt onder hen gedaan hadt waren my zeer verkwikkelyk. Des namiddags deedt my de Heere Prediken met eene ongemeene vrymoedigheit, uit 2 Cor. v: 20. Ik wierdt, door Godts groote goedertierenheit, begunftigt met een geduurige toevloejinge van gepafte ftoffe, en bekwaame uitdrukkingen, van het begin tot het einde van myne redenvoeringe toe. Des avondts konde ik niets anders dan my in Godt verblyden, en Hem danken en zegenen voor de openbaaringe van zyne genade op dezen dag. Ach! het was een dierbaare en plechtige dag en avondt ftondt! Een tydt van vertrooftinge voor de Godtzaligen, en van ontwaakinge voor fommige zielen. Ach! of ik den Heere konde looven!

Op *Maandag*, den 9den van *Juny*, genoot ik eenige zoetigheit in verborgene Plichten. —— Ik Predikte, tot fluitinge van de plechtigheit van des Heeren Nachtmaal, uit Gen. v: 24. *Ende Enoch wandelde met Godt*, enz. De Heere gaf my groote ruimte en vuurigheit in myne Redenvoeringe, zoo dat ik bekwaam gemaakt wierdt te fpreken met klaarheit en kracht; en Godts tegenwoordigheit fcheen in de Vergaderinge te zyn. Gelooft zy de Heere, het was eene dierbaare en begeerlyke byeenkomft en Vergaderinge. Myne kracht wierdt vernieuwt en vermeerdert, zelfs tot verwonderinge toe; zoo dat ik my ten einde van deze plegtigheit fterker gevoelde, als in het begin. Ik hebbe groote reden van dankbaarheit aan Godt voor deze plegtige gelegentheit, waar in ik byftandt in het behandelen van anderen, en zoetigheit voor myne eigene ziele ondervonden heb.

[Op *Dingsdag*, bevondt hy zich afgemat, en zyne krachten als uitgeput, door het werk van de vorige dagen; en op *Woensdag*, klaagt hy over dampige ongesteltheden, en neerslagtigheit des gemoedts; en dat hy zeer weinig troost of geestelykheit genoot.]

Op *Donderdag*, den 12^den^ van *Juny*, genoot ik des avondts ruimte des gemoedts, en eenige zoetigheit in het verborgen gebedt. Het was voor my een aangenaame tydt; myne ziele wierdt uitgebreidt voor myn eigen dierbaar Volk, en voor de uitbreidinge van Christus Koninkryke, inzonderheit voor de voortplantinge van het Euangelium onder de *Indianen*, aan geene zyde van de Woestyne. Ik wierdt ook zeer verkwikt in het bidden voor geliefde Vrienden in *Nieuw-Engelandt*, en elders. Ik vondt het te dezer tydt zeer aangenaam te bidden; en konde met myn geheele herte zeggen, *het is my goedt, naby Godt te wezen.*

Op *Vrydag*, den 13^den^ van *Juny*, —— vertrok ik van de Vergaderinge der *Indianen*, my verblydende en Godt dankende voor zyne genade, by deze gelegentheit geopenbaart.

Op *Saturdag*, den 14^den^ van *Juny*, reedt ik naar *Kingstone*, om den Eerwaardigen Mr. *Wales* het Nachtmaal te helpen bedienen. Des achtermiddags Predikte ik, maar besweek byna op de Predikstoele; nochtans behaagde Godt my, toen ik in onmacht was, zoodanig te sterken, dat ik zyn Woordt met vrymoedigheit, vuurigheit, en met toepassinge op de conscientie, konde spreken. Geloost zy den name des Heeren; ik hebbe uit zwakheit krachten verkregen. Ik genoot eenige verkwikkinge, zoo in als na den openbaaren Godtsdienst; maar was uittermaaten zwak en moede. Ach! hoe veele zyn de goedertierenheden des Heeren! *Hy vermeenigvuldigt de sterkte dien die geene krachten heeft.*

Op

Op des *Heeren-dag*, den 15den van *Juny*, was ik in eene moedelooze en geestelooze gestalte, zoo dat ik myn hoofdt niet opheffen, noch iemandt in het aangezichte zien konde. Ik bediende, op verzoek van Mr. *Wales*, des Heeren Avondtmaal; en vondt my ten meerendeele van myn drukkende last ontheven, wanneer ik eenen zegen over de Teekenen afsmeekte. Hier gaf Godt my ruimte, en een teeder liefhebbendt gevoelen van geestelyke dingen; zoo dat het voor my eenigermaaten een tydt van vertroostinge was, en ik vertrouwe voor anderen noch veel meer. Des achtermiddags Predikte ik voor een zeer groote meenigte van menschen, uit Openb. XXII: 17. *Ende die wil, neme het water des levens om niet.* De Heere maakte my bekwaam een getuigenis te doen voor Hem, en om de zondaren onverschoonelyk te laaten, die zyne genade verwaarloozen. Ik wierdt verwaardigt met zulk eene vrymoedigheit, vloeibaarheit en klaarheit, als zelfs den aandacht der grooten na zich trok. Des avondts was ik uittermaaten afgemat en moede; doch genoot veel bedaartheit en verkwikkinge.

Op *Maandag*, den 16den van *Juny*, Predikte ik wederom; en de Heere ondersteunde en hielp my op eene verbazende wyze, zoo dat dit een dierbaare en verkwikkelyke tydt was voor myne ziele, en voor die van andere. O! de Heere zy voor eeuwig gezegent, voor zyne hulpe te dezer tydt, wanneer myn lichaam zoo zwak, en 'er zulk eene groote Vergaderinge was, om te hooren. Ik bracht den achtermiddag door op eene zeer troostelyke en aangenaame wyze.

[Des anderen-daags wierdt zeer troostelyk doorgebragt.

Op *Woensdag* ging hy naar eene Vergaderinge van Predikanten, te *Hopewell*.

Ziet voor *Donderdag*, den 19[den] van *Juny*, zyn openbaar *Dag-verhaal.**

Op *Vrydag* en *Saturdag*, was hy zeer ongeſtelt naar het lichaam; doch predikte evenwel op *Saturdag* voor zyn Volk. Zyne ongeſteltheit bleef hem des Ruſt-dags noch by, maar hy predikte nogthans beide de deelen van den dag; en na dat den openbaaren Godtsdienſt geeindigt was, trachtte hy de Goddelyke waarheden verder op het gemoedt van ſommige aan te dringen, en ſprak tot dat einde perſonelyk met hen. Verſcheide ſmolten in traanen weg, en eenige ſcheenen onder groote aandoeningen. Doch hy was uitnemende ſwaar vermoeit, door de dienſten van den dag; en des nachts was hy zoo krank, dat hy geen de minſte ruſte konde bekomen; maar merkt evenwel aan, *dat Godt hem onderſteunde, en dat hy niet zonder trooſt in Hem gelaaten was.* Op *Maandag* bleef hy zeer ſlecht; doch zegt evenwel, dat zyn gemoedt zeer ſtil en bedaart, en dat hy aan de Goddelyke beſtellingen onderworpen, en met zynen zwakken ſtaat vergenoegt was. En volgens het bericht dat hy voor het overige van deze Week van zichzelven geeft, zoo is hy zeer zwak gebleeven, en ten meerendeele neerſlachtig van gemoedt, niet veel ruimte noch zoetigheit in geeſtelyke dingen vindende; uitgenomen, dat hy eenige korte ſtondtjes hadt, waar in hy verkwikt en bemoedigt wierdt, het welk zyn ziele werkſaam deedt zyn omtrent Goddelyke dingen; en ſomtydts was zyn herte ook onder geeſtelyke aandoeninge zeer bewogen.]

Op des *Heeren-dag*, den 29[ſten] van *Juny*, Predikte ik, op beide de deelen van den dag, uit Joh. XIV: 19. *Noch eenen kleinen tydt, ende de weereldt zal my niet meer zien; maar gy zult my zien: want ik leve, en-*

* Het Openbaar *Dag-verhaal*, daar wy den Lezer zoo dikwyls heen gewezen hebbe, eindigt met het bericht van dezen dag.

ende gy zult leven. Het behaagde den Heere my te onderſteunen, en my te doen ſpreken met vrymoedigheit en kracht, inzonderheit omtrent het ſlot van myne Redenvoeringen, beide voor en namiddag. Godts macht was beide de reizen in de Vergaderinge. Veele van Godts Kinderen wierden verkwikt, en door Goddelyke dingen bewogen; twee getrooſt, die lang onder ziels-benaauwtheit hadden geweeſt; veeler overtuigingen krachtig vernieuwt; en een oudt Man, die onze Byeenkomſt niet lang hadt by gewoont, en die te voren zoo ongevoelig was als een ſteen, krachtig ontwaakt. De Heere vernieuwde en vermeerderde myne kracht op eene verbaazende wyze. Ik was ſmiddags zoo afgemat en uitgeput, dat ik naauwelyks konde gaan, en alle myne leden beefden; ik konde zelfs niet zitten, noch myne handt ſtille houden: en nogthans ſterkte my de Heere, om des achtermiddags met kracht te Prediken, ſchoon ik myn Volk hadt laaten weten, dat ik niet in ſtaat dacht te zyn om zulks te konnen doen. Naderhandt beſteede ik eenigen tydt in een byzonder geſprek met verſcheide Perſonen, omtrent hunnen geeſtelyken toeſtant; en hadt omtrent twee van dezelve veel voldoeninge. Naderhandt badt ik met een ziek kindt, en ſprak verder een woordt van vermaninge Ik wierdt in myn geheele werk onderſteunt. Gelooft zy den name des Heere. Ik keerde met meer gezondtheit naar huis, dan daar ik mede uitgegaan was; ſchoon myn linnen van ſmorgens een weinig na tien uuren, tot over vyven in den achtermiddag, zoo nat aan myn lichaam was geweeſt dat het hadt konnen uitgewrongen worden. Myne geeſten waren zeer verkwikt, en myne ziele verblyde haar in de hope, dat ik, door genade, iets voor Godt gedaan hadt. Des avondts wandelde ik naar buiten, en genoot een aangename tydt in het verborgen Gebedt

en

en dankzegginge. Maar, Ach! ik bevondt de waarheit van des *Psalmists* woorden, *Myne goedtheit raakt niet tot U!* Ik konde Godt geene vergeldinge doen; ik verlangde maar alleen voor Hem te leven, en in staat te wezen om Hem voor eeuwig te looven en te dienen. Ach! mocht ik maar geestelyk en vuurig zyn, om alle myne krachten voor Godt te besteeden, tot het laatste oogenblik van myn leven!

Op *Maandag*, den 30sten van *Juny*, bracht ik den dag door met schryven; maar onder groote zwakheit en ongesteltheit. Ik gevoelde den arbeidt van den voorgaanden dag; schoon myne geesten des avondts te voren zoo verkwikt waren; dat ik niet bemerkte dat myne kracht zoo uitgeput was.

Op *Dingsdag*, den 1sten van *July*, bezocht ik des achtermiddags myn Volk, en Predikte, by gelegentheit dat'er eenige personen in myn Gemeinte op sterven lagen, uit Heb. IX: 27. *Ende gelyk het den mensche gezet is eenmaal te sterven, ende daar na het oordeel.* Godt gaf my zynen bystant; en zyn Woordt maakte op de Vergaderinge in 't algemeen eenige indruksels. Dit was voor myne ziele een' zeer troostelyken avondt. Myn geest was door de kleine maate van vrymoedigheit en hulpe die ik in myn werk genooten hadt verkwikt.

[Op *Woensdag*, ging hy naar *Nieuwark* naar het Classis. Hy klaagt over laagheit des geestes, en bejammerde zich grootelyks dat hy zyn tydt zoo onvruchtbaar doorbracht. Het overige deel van de week heeft hy daar, en te *Elizabeth-Stadt*, doorgebracht; en spreekt van dag tot dag van troost en Goddelyke ondersteuninge: doch klaagt evenwel over gebrek van meer geestelykheit.]

Op des *Heeren-dag*, den 6den van *July*, [te *Elizabeth-Stadt*.] genoodt ik smorgens veel klaarheit en be-

bedaartheit des gemoedts. Ik hoorde Mr. *Dickinſon* Prediken, en wierdt door zyne redenvoeringe verkwikt. Ik was een gedeelte van de Predikatie in een zeer ootmoedige geſtalte; ontfing het Nachtmaal, en genoot eene gevoelige aandoeninge van Goddelyke dingen in die Ordonnantie. Des achtermiddags Predikte ik, uit Ezech. XXXIII: 11. *Zoo waaragtig als ik leve, ſpreekt de Heere*, enz. Godt begunſtigde my met vrymoedigheit en vuurigheit; en hielp my zyn zaak bepleiten, boven myn eigen kracht.

Op *Maandag*, den 7den van *July*, was myn geeſt in den morgenſtondt zeer verkwikt en opgewekt. Ik bevinde dat 'er in geene genietingen eenigen trooſt is, zonder Godt te genieten, en in zynen dienſt werkſaam te zyn. Des avondts hadt ik de aangenaamſte ſamenſpraak, die my geheugt van al myn leven gehadt te hebben, over dat Godt was *Alles, ende in allen*, en dat alle genietingen even *dat gene*, voor ons zyn, dat Godt dezelve doedt wezen, en meer niet. Het is goedt met Godt te beginnen en te eindigen. Ach! hoe legt een aangenaame plechtigheit niet een grondt voor een waar vermaak en gelukzaligheit?

Op *Dingsdag*, den 8ſten van *July*, reedt ik naar huis; en hadt onder weeg eenige trooſtelyke overdenkingen.

Op *Woensdag*, den 9den van *July*, bracht ik den dag door met ſchryven; en genoot in myne avondt afzonderinge veel trooſt en verkwikkinge des geeſtes.

Op *Donderdag*, den 10den van *July*, bracht ik het grootſte gedeelte van den dag door met ſchryven. Omtrent den avondt reedt ik naar Mr. *Tennent*; en hadt met hem een verkwikkelyk geſprek. Ik ging in den avondt weder naar huis, in eene aangenaame en ernſtige geſtalte des gemoedts; wierdt in de verborgene plichten verkwikt; verlangde geheel en alleen voor Godt te leven, en zag klaar, dat 'er niets was in de weereldt dat myne genegentheit waardig was; invoegen myn herte aan

alle

alle benede dingen doodt was; niet uit moedeloosheit, als op sommige andere tyden, maar uit de beschouwinge van eene betere Erffenisse.

Op *Vrydag*, den 11^den van *July*, was ik des smorgens in eene bedaarde en stille gestalte, inzonderheit in myne verborgene afzonderinge. Ik was met den wille Godts, hoedanig die ook was, of zyn zoude, in alle opzichten die ik toen bedenken konde te vrede. Van voornemen zynde den naastvolgenden Rust-dag des Heeren Avondtmaal te bedienen, zag ik tot Godt uit om zyne tegenwoordigheit en bystant by die gelegentheit; doch voelde eene gesteltheit te zeggen, *de wille des Heeren geschiede*, het zy, om my bystant te geven of niet. Ik bracht een weinigje tydt door in 't schryven; bezocht de *Indianen*, en besteede wat tydt met hen in ernstig met hen te spreken, oordeelende best te zyn niet te Prediken, om dat veele van dezelve afwezig waren.

Op *Saturdag*, den 12^den van *July*, bracht ik den dag door met Vasten en Bidden by myne Gemeinte, als eene Voorbereidinge tot het Sacrament des Avondtmaals. Ik Predikte, beide de deelen van den dag, uit Rom. IV: 25. *Welke overgelevert is om onze zonden, ende opgewekt om onze rechtvaerdigmakinge.* Godt verleende my op beide de reizen zynen bystant, en de kracht van Godt verzelde het Woordt; zoo dat het een zeer verkwikkelyke tydt was. Naderhandt leide ik ze tot een plechtig vernieuwen van hun Verbondt, met en overgifte van zich zelven aan Godt. Dit was beide een plechtige en een troostelyke gelegentheit, en de Heere scheen *in 't midden van ons* te zyn. Des avondts keerde ik weder naar myne wooninge, in eene zeer troostelyke gestalte.

Op des *Heeren-dag*, den 13^den van *July*, Predikte ik, over het *Broodt des levens*, uit Joh. VI: 35. De Heere ondersteunde my in myne redenvoeringe op eene byzondere wyze; en daar ontdekte zich eene teedere aandoe-

doeninge in de Vergaderinge, onder de verhandelinge van de Goddelyke Waarheden; ook wierdt myne ziele zeer verkwikt. Ik bediende des Heeren Avondtmaal aan een en dertig van de *Indianen*. Godt was in deze Ordonnantie tegenwoordig. De Communicanten waren zeer bewogen en verkwikt, immers de meeste van hen. Ach! hoe smolten zy niet weg, toen de Teekenen eerst bloodt gestelt wierden! Daar was naauwelyks een onder hen die niet in tranen weg smolt, wanneer ik het linnen afnam, en hen de Teekenen van *Christus gebroken Lichaam*, en *vergoten Bloedt* vertoonde, —— Hebbende een weinig na de bedieninge van het Sacrament gerust, bezocht ik de Communicanten, en vondt hen algemeen in eene lieffelyke gestalte; niet ongelyk aan het gene dat onder hen ontdekt was geworden, by de voorgaande gelegentheit van het Nachtmaal, op den 27sten van *April*. Des achtermiddags Predikte ik, over het *komen tot Christus*, en de *verzadiginge* van de genen die zulks doen, dat *die geenzins zullen hongeren noch dorsten*, uit den zelfden Text van smorgens. Dit was insgelyks eene verkwikkelyke tydt, een tydt van groote teederheit, aandoeninge en verruiminge in den dienst van Godt; en ik ben verzekert, dat de Heere onze Vergaderinge kroonde met zyne Goddelyke tegenwoordigheit. Ik keerde, zeer afgemat zynde, nochtans my verheugende over Godts goedertierenheit, weder naar myn huis.

Op *Maandag*, den 14^den van *July*, ging ik weder tot myn Volk, en Predikte voor hen, uit Psalm CXIX: 106. *Ik hebbe gesworen, ende zal 't bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten uwer gerechtigheit.* Ik merkte aan (1) dat alle Godts *rechten* of geboden, *rechtvaardig* of gerechtigheit waren. En (2) dat Godts Volk *gezworen hadden dezelve te onderhouden*; en dat zy zulks inzonderheit deden aan des Heeren Tafel. Daar ontdekte zich eene

krach-

krachtige Goddelyke indruk op de Vergaderinge, en eene zeer groote aandoeninge onder het Woordt. Naderhandt bestierde ik hen tot eene vernieuwinge van hun Verbondt met Godt (dat zy waaken zouden over zich zelven en over malkanderen, op dat zy niet in de zonde vallen, en den name van Christus onteeren mochten) even gelyk ik op *Maandag*, den 30sten *April* gedaan hadt. Deze onderhandelinge wierdt met groote plechtigheit vergezelt; en Godt scheen zyne goedtkeuringe daar op te geven, door hen tot vreeze en achterdocht over zich zelven op te wekken, op dat zy niet tegen Hem mochten zondigen. Dus was Godts tegenwoordigheit onder ons, by het sluiten van deze Sacramentele plechtigheit.

[Des anderen-daags trok hy op eene Reize naar *Philadelphia*, van welke hy voor *Saturdag* niet te rug keerde. Hy deedt deze Reize, en bracht deze week door, onder groote ongesteltheit des lichaams, en neerslachtigheit des gemoedts.]

Op des *Heeren-dag*, den 20sten van *July*, Predikte ik tweemaal voor myn Volk, uit Joh. XVII: 24. *Vader, ik wil dat daar ik ben, ook die by my zyn, die gy my gegeven hebt: op dat zy myne heerlykheit mogen aanschouwen, die gy my gegeven hebt.* Ik wierdt bekwaam gemaakt, om smorgens met groote klaarheit en eenvoudigheit te spreeken. Des achtermiddags genoot ik eenige teederheit, en sprak met groote kracht. Daar waren 'er verscheide onder traanen; en sommige schenen onder groote verlegentheit te zyn.

Op *Maandag*, den 20sten van *July*, Predikte ik voor de *Indianen*, voornamentlyk om eenige vreemdelingen wille. Toen maakte ik myn voornemen bekent, van haast een Reize te doen naar *Susquahannah*; en vermaande myn Volk voor my te bidden, dat Godt op die Rei-

Reize met my mocht zyn, enz. Daarna verkoos ik verscheide Personen van de Vergaderinge om met my te reizen. Vervolgens bracht ik eenigen tydt door in 't spreken met de *Vreemdelingen*, en was eenigermaten door hen verkwikt en bemoedigt. Ik bezorgde de tydelyke zaken van myn Volk, en hadt niet weinig daar mede te doen. Des avondts genoot ik veel bedaartheit en troost in myne verborgene afzonderinge.

Op *Dingsdag*, den 22sten van *July*, was ik byna den gantschen dag in eene moedelooze gestalte; begeerende myn leven af te loopen en ten einde gebracht te hebben; maar hadt eenige begeerten om voor Godt te leven, en myn leven voor hem uit te dienen. Ach! of ik zulks waarlyk konde doen!

[Des anderen-daags ging hy naar *Elizabeth-Stadt*, tot de Vergaderinge van het Classis; dezen dag, *Donderdag* en een gedeelte van *Vrydag* doorbrengende onder eene groote maate van droefgeestigheit, en zonderlinge benevelinge des gemoedts; niet door vreeze van toekomende straffe, maar beangst zynde met eene ongevoeligheit van alle goedt, zoo dat de geheele weereldt hem ledig en treurig toescheen. Maar op het overige deel van *Vrydag* wierdt hy grootelyks van die ongestalte verlost en getroost.]

Op *Saturdag*, den 26sten van *July*, was ik smorgens zeer getroost; myn aangezichte en herte waren niet meer droevig als in de voorledene dagen; ook genoot ik eenige zoetigheit in myn herte op te heffen tot Godt. Ik reedt naar huis tot myn Volk, en was onder weeg in eene troostelyke gestalte. Myn geest was van zyn last ontheven, en ik gevoelde my gewillig om alle moeielykheden en arbeidt te ondergaan, in mynes Meesters dienst.

Op des *Heeren-dag*, den 27sten van *July*, Predikte

ik

ik smorgens voor myn Volk, uit Luc. XII: 37. over de plicht en de genade van het *Waken*. De Heere ondersteunde my, inzonderheit in het laatste van myne Redenvoeringe; en de macht van Godt verscheen in de Vergaderinge. Des achtermiddags Predikte ik, uit Luc. XIII: 25. en de Heere verleende my wederom zynen bystant; en de Geest van Godt verzelde het Woordt, zoo dat 'er een groote eerbiedt was, en een storten van traanen onder de *Indianen*, en anderen.

Op *Maandag*, den 28sten van *July*, was ik zeer zwak, en naauwelyks bekwaam tot het volbrengen van eenige bezigheit; doch ik genoot beide smorgens en savondts groote verkwikkinge en troost in het gebedt; en was den gantschen dag door, in eene bedaarde en troostelyke gestalte. Myn gemoedt was ingespannen, myn herte vuurig, ten minste eenigermaten, in verborgene Plichten, en ik verlangde om alle myne krachten voor Godt en zynen Dienst te besteden.

Op *Dingsdag*, den 29sten van *July*, was ik in eene blymoedige gestalte, en geheel vry van die swaarmoedige benevelingen, waar mede ik zoo dikwyls geoeffent wordt. Ik hadt groote vrymoedigheit en ruimte in tot Godt te zuchten en op te zien, op verscheide tyden van den dag. Des avondts genoot ik een troostelyke tydt in het verborgen gebedt. Ik wierdt bekwaam gemaakt om met Godt te pleiten voor myn eigen geliefde Volk, dat het hem behagen mocht zyn eigen gezegendt Werk onder hen voort te zetten; ook wierdt ik ondersteunt in het bidden dat Godts tegenwoordigheit my mocht vergezellen, op myn voorgenomene Reize naar *Susquahannah*; en mocht ook insgelyks veele dierbare Broederen en Vrienden in *Nieuw-Engelandt* by den Heere gedenken. Ik wist haast niet hoe ik den Throon der Genade zoude verlaaten, en het smerte my dat ik genootsaakt was te bedt te gaan; ik verlangde iets voor Godt te doen, maar wist niet hoe ik het doen zoude. Gedankt zy Godt voor deze bevrydinge van neerslagtigheit.

Op

Op *Woensdag*, den 30sten van *July*, was ik beide na ziele en lichaam zeer getrooft, inzonderheit Voormiddags. Myn gemoeds was onder groote indrukken, ik wierdt in myn werk onderfteunt, en Godt was my naby; zoo dat deze dag my zoo troostelyk was, als ik in langen tydt niet hadt genooten. Des avondts begunftigde my de Heere met zynen byftant in 't verborgen gebedt; en gevoelde my veelzins als den avondt te voren. Gedankt zy Godt voor de ruimte en vrymoedigheit die ik toen genoot voor my zelven, voor myn Volk, en voor myne geliefde Vrienden, by den Throon der Genade. *Het is my goedt, naby Godt te wezen.*

[Hy fchynt des anderen-daags veelzins in dezelfde vrymoedige en troostelyke geftalte des gemoedts geweeft te hebben.]

Op *Vrydag*, den 1sten van *Augustus*, genoot ik een verkwikkelyk ftondtje in het verborgen gebedt; de wolken van duifterniffe en angftige zorge wierden op eene lieffelyke wyze verdreven, zoo dat 'er niets angftigs overbleef. Ach! hoe klaar was niet te dezer tydt myn gemoedt! En hoe vry van die benaauwende bezorgtheit dewelke ik zoo dikwyls gevoelt hebbe! *Uwe wille gefchiede*, was een dierbaare Beede voor myne ziele; en indien de Heere my iets, in een eenige zaak voor my zelven hadt geboden te verkiezen, ik zoude veel eer gekozen hebben de keuze aan Hem te laaten; want ik zag dat Hy oneindig wys was, en niets kwalyk konde doen, daar ik geduurig in gevaar van ben. Ik wierdt bekwaam gemaakt tot, en onderfteunt in het gebedt voor myn dierbaare Kudde, dat Godt zyn eigen werk onder hen mocht voortzetten, en dat Hy met my wilde gaan op myn voorgenomen Reis naar *Susquahannah*; ook wierdt ik verwaardigt myne Vrienden in *Nieuw-Engelandt*, en myne dierbaare Broederen in de Bedieninge te gedenken.

ken. Ik vondt genoeg in den aangenamen plicht van het gebedt, om my verbonden te hebben den geheelen nacht daar in te blyven, indien myn lichaamelyke toeſtant zulks hadt konnen toelaaten. Ach! hoe dierbaar is het met zyn gantſche herte te mogen zeggen, *Heere, niet myn, maar uwe wille geſchiede!*

Op *Saturdag*, den 2den van *Auguſtus*, Predikte ik, omtrent den avondt, uit Matth. XI: 29. *Neemt myn jok op u, ende leert van my, dat ik zachtmoedig ben, ende nedrig van herte: ende gy zult ruſte vinden voor uwe ziele.* Ik wierdt zonderling geholpen, en de tegenwoordigheit van Godt was op eene aanmerkelyke wyze in de Vergaderinge; en de Goddelyke Waarheden maakten krachtige indrukſelen, beide op Godts Volk en op zondaren. Gedankt zy Godt voor zulk eene herlevinge onder ons. Des avondts was ik zeer moede, maar bevondt dat mynen geeſt onderſteundt en verkwikt was.

Op des *Heeren-dag*, den 3den van *Auguſtus*, Predikte ik ſmorgens voor myn Volk, uit Coloſſ. III: 4. *Wanneer nu Chriſtus zal geopenbaart zyn, die ons leven is, dan zult ook gy met Hem geopenbaart worden in heerlykheit.* Ik merkte aan, dat *Chriſtus* het *leven* is van een Geloovige. De Heere hielp my, en verleende my zyne tegenwoordigheit in deze Redenvoeringe; en het was een tydt waar in Godt zyne kracht op eene aanmerkelyke wyze openbaarde. Des achtermiddags Predikte ik, uit Luc. XIX: 41, 42. *Ende als Hy naby kwam, en de Stad zag, weende hy over haar, zeggende, Och of gy ook bekendet, ook noch in dezen uwen dag, 't geene tot uwen vrede dient! Maar nu is het verborgen voor uwe oogen.* De Heere verleende my wederom eenigen byſtant, ſchoon niet zoo veel als voormiddags. Des Avondts genoot ik vrymoedigheit en trooſt in het verborgen Gebedt. Godt verruimde myn herte, bevryde my van alle ſwaarmoedige benevelingen, en gaf my voldoeninge in tot

Hem

Hem te naderen. Ach! of myne ziele den Heere konde groot maken en verheerlyken, voor die tyden van bedaartheit en overgegeventheit aan zynen wille.

Op *Maandag*, den 4^den^ van *Auguſtus*, beſteede ik den dag met ſchryven; ik genoot groote ruimte en byſtant in myn werk; was byna den gantſchen dag in eene bedaarde en trooſtelyke geſtalte; en des avondts genoot ik veel zoetigheit in het gebedt. Gelooft zy de Heere, myne geeſten waren noch levendig, en ik was van alle neerſlachtige dampen en benevelingen vry, gelyk ik genoegſaam geweeſt heb, ſedert ik laatſt van *Elizabeth-Stadt* gekomen ben.

Op *Dingsdag*, den 5^den^ van *Auguſtus*, Predikte ik eene Lykrede, over een van myne Chriſtenen, uit Jez. LVII: 2. *Hy zal ingaan in de vrede; zy zullen ruſten op haare ſlaapſteden, een iegelyk die in zyne oprechtigheit gewandelt heeft.* Ik was met ſwaare hoofdtpyn gekwelt, en zeer neerſlachtig; doch genoot evenwel eenige vryheit en verligtenis terwyl ik ſprak. Des avondts was ik uitnemende moede, maar genoot des niet tegenſtaande eenige ruimte en blymoedigheit des herten in het gebedt, en bevondt de neerſlachtigheit die ik vreesde veelzins weggenomen, en myne geeſten grootelyks verkwikt.

[Des anderen-daags is hy in een zeer trooſtelyke en blymoedige geſtalte gebleven, zynde zyn herte in den dienſt van Godt verruimt geweeſt.

Op *Donderdag*, den 7^den^ van *Auguſtus*, reedt ik naar myn huis, daar ik den voorleden Winter in doorgebracht hadt, ten einde om eenige dingen te haalen, dewelke, ik voor myne Reize naar *Susquahannah* noodig hadt. Het verkwikte my die plaats te zien, dewelke Godt zoo wonderlyk bezocht hadt met de plasregens van zyne genade. O! hoe verbaazende openbaar-

de zich meenigmaal aldaar de macht van Godt niet! *Looft den Heere myne ziele, ende vergeet geene van zyne weldaden!*

[Des anderen-daags spreekt hy van vryheit, verruiminge en vertroostinge des gemoedts in den gebede en godtvruchtige samensprekingen.]

Op *Saturdag*, den 9den van *Augustus*, bezocht ik namiddags myn Volk, bracht hunne zaken, zoo veel doenelyk was, in ordre, en beraamde voor hen de bestieringe hunner tydelyke bezigheden. Ik Predikte en sprak tot hen op eene plechtige wyze, en besloot alles met het gebedt. Des avondts was ik zeer bedaart en getroost, als ook vuurig in het gebedt. Ik hadt eenig bezeffen en gezicht van de eeuwige weereldt, en vondt eene klaarheit des gemoedts. Ach! of ik den Heere konde looven en groot maken, voor iedere maate van vryheit en ruimte in het gebedt, die Hy my vergunt.

Op des *Heeren-dag*, den 10den van *Augustus*, Predikte ik voor myn Volk, beide voor en na-middag, uit Hand. III: 19. *Betert u dan ende bekeert u, op dat uwe zonden mogen uitgewischt worden*, enz. In het spreken van de Bekeeringe, des morgens, hielp en ondersteunde my de Heere zoodanig, dat myne Redenvoeringe zeer doorzoekende was; sommige smolten weg in traanen, beide onder de *Indianen* en het blanke Volk; en het Woordt van Godt wierdt met kracht verzelt. In de tusschen tydt, was ik bezig met sommige te spreken rakende de zaak van hunnen Doop; als ook met eenen die onlangs eenige vertroostinge ontfangen hadt, na eene geestelyke ontrustinge en benaauwtheit. Des achtermiddags wierdt ik wederom ondersteunt, schoon ik zeer zwak en moede was. Naderhandt Doopte ik ses Persoonen, drie Bejaarden, en drie Kinderen. Des avondts was ik in eene

troo-

troostelyke gestalte, en genoot eenige voldoeninge in het verborgen gebedt. Ik heb naauwelyks van al myn leven my zoo vol teederheit niet gevonden, als op dezen dag.

Op *Maandag*, den 11^den^ van *Augustus*, van voornemen zynde des anderen-daags, onder toelaatinge van de Goddelyke voorzienigheit, naar *Susquahannah* op reize te gaan, bracht ik een gedeelte van dezen dag door met myn Volk in het gebedt, Godt smeekende, dat hy myn voorgenomen reize zegenen en voorspoedig maken, zyn Geest by zyn Woordt uitstorten, en zyn Koninkryke onder de arme *Indianen* in de wildernisse oprichten wilde. Terwyl ik bezig was met het verklaaren en toepassen van een gedeelte van Psalm CX. en CXI. daalde *de kracht Godts* neder op de Vergaderinge; en terwyl ik in het eerste gebedt was, smolten veele in traanen weg, en ik zelf vondt ook eenige teedere aandoeninge en verruiminge der ziele. Ik Predikte uit Hand. IV: 31. *Ende als zy gebeden hadden, wierdt de plaatse, in welke zy vergadert waren, beweegt. Ende zy wierden alle vervult met den Heiligen Geest, ende spraken het Woordt Godts met vrymoedigheit.* De Heere verleende my zynen bystant, als ook myn *Tolk:* daar was eene beweeginge en wegsmeltinge onder ons; en ik twyffele geenzins, of verscheide wierden eenigermaten *vervult met den Heiligen Geest*. Daar na heeft Mr. *Mac-Knicht* gebeden. Toen opende ik het 18, en 19de vers van Psalm LXXII. op welke tydt Godt by ons tegenwoordig was, inzonderheit toen ik sprak over de belofte, dat *alle Heidenen* den grooten Verlosser *zouden zegenen.* Myne ziele was verkwikt in de gedachten, dat deze heerlyke en gezegende dag eens zekerlyk zoude komen; en ik vertrouwe, dat ook veele van myn dierbaar Volk verkwikt waren. Vervolgens badt ik, genoot eenige ruimte, maar was byna uitgeput.

Toen wandelde ik na buyten, en liet myn Volk de Godvruchtige oeffeningen onder malkanderen volbrengen. Zy baden en zongen verscheide malen, terwyl ik wat ruste en my ververschte. Daar na ging ik weder tot hen, ik badt met hen, en deedt de Vergaderinge scheiden. Gedankt zy Godt, dit is een dag van genade geweest. Daar zyn op deze dag veele traanen en tedere zuchtingen onder ons geweest. Des avondts wierdt myne ziele in het Gebedt verkwikt; en genoot veel vrymoedigheit voor den genaden throon, in het bidden voor myn Volk en Vrienden, en voor de Kerke Godts in 't algemeen. *Looft den Heere myne ziele.*

[Des anderen-daags is hy op reis gegaan naar *Susquahannah*, met ses van zyne Christen *Indianen*, welke hy uit zyne Gemeente verkoren hadt, als de zulke die hy het bekwaamste oordeelde hem in zyn Werk bytestaan het welk hy ging verrichten. Hy nam zynen weg door *Philadelphia*, van voornemen zynde te gaan naar de Riviere van *Susquahannah*, daar de blanke menschen vastitellingen hebben, beneden het Landt dat door de *Indianen* bewoont wordt; en alzoo de Riviere hooger op te trekken tot de *Indiaansche* wooningen. Want of schoon dit verder om was, zoo vermyde hy echter hier door de hooge Bergen, en de akelige Woestynen, welke hy over en door moest trekken wanneer hy de naaste weg wilde gaan; en welke hy voormaals zoo uitnemende moeielyk en afmattende bevonden hadt. Hy reedt in deze Week zoo ver, dat hy te *Karel-Stadt* kwam; een Plaatze gelegen ontrent dertig mylen ten westen van *Philadelphia*, alwaar hy op *Vrydag* aankwam: en was op reize hier na toe, ten meerendeele in eene bedaarde troostelyke gestalte des gemoedts.]

Op *Saturdag*, den 16^den^ van *Augustus*, [te *Karel-Stadt*]

Stadt] zynde dit voor het Volk van die plaatſe daar ik nu was een Voorbereidings-dag voor des Heeren Avondtmaal, zoo vertoefde ik alhier; ik hoorde Mr. *Treat* Prediken, en predikte toen ook zelfs. De Heere gaf my groote vrymoedigheit, en maakte my bekwaam met vuurigheit en toepaſſinge op de Conſcientie te ſpreken. Naderhandt was myn geeſt verkwikt, ſchoon ik zeer moede was, en bracht den avondt met genoegen door, hebbende eenige ruimte en vrymoedigheit in 't het Gebedt, en in Chriſtelyke ſamenſprekinge.

Op des *Heeren-dag*, den 17^den^ van *Auguſtus*, genoot ik ſmorgens in de verborgene plichten veel ruimte, bedaartheit, en voldoeninge; myn herte was wat uitgebreidt in het gebedt, zoo wel voor myne geliefde Vrienden, als voor myn zelven. Voormiddag hoorde ik Mr. *Treat* Prediken, genoot des Heeren Nachtmaal, gelyk ook vyf van myn Volk deze heilige Ordonnantie gebruikten, en ik ondervondt by deze gelegentheit veel verruiminge en uitgangen der ziele tot Godt. Des achtermiddags Predikte ik, uit Ezech. XXXIII: 11. Ik genoot niet zoo veel gevoelige byſtant als giſteren; ik ontfing evenwel eenige vuurigheit in het ſpreken tot onſterfſelyke zielen. Des avondts was ik wat beſchaamt, om dat ik oordeelde weinig of niets voor Godt gedaan te hebben; ik genoot nogthans eenige verkwikkinge des geeſtes in het gebedt en in Chriſtelyke ſamenſprekinge. Ik bracht den avondt door in Godtvruchtige oeffeningen, tot dat het omtrent middernacht was, en bevondt myne lichaams-krachten, dewelke veel waren uitgeput toen ik uit den openbaren Godtsdienſt kwam, eenigermaten vernieuwt eer ik te bedt ging.

Op *Maandag*, den 18^den^ van *Auguſtus*, zette ik myn reis voort naar *Paxton*, aan de Riviere van *Susquahannah*. Ik gevoelde, omtrent den avondt, dat myn moedt weg zonk, zoo dat ik weinig trooſt hadt.

Op *Dingsdag*, den 19den van *Augustus*, reedt ik steets voort en vernachte aan de zyde van *Susquahannah*. Ik ben van daag en gisteren zeer zwak en ongestelt geweest, en bevondt dat myn geest zeer benevelt was, geen menschen ontmoetende die ik oordeelde Godtvruchtig te zyn.

Op *Woensdag*, den 20sten van *Augustus*, hebbende den geheelen nacht in een klamme koude sweet gelegen, spoog ik van deze morgen veel bloedt en etter, was zeer ongestelt naar het lichaam, en onder geen kleine maate van swaarmoedigheit: doch het gene my noch eenige bemoedigingegaf, was, dat ik een stille hope hadt, van haast van deze aarde, en alle derzelver moeielykheden en droeffenissen, ontslagen en verlost te zullen worden. Ik reedt op dezen dag naar eenen *Chambers*, aan de Riviere van *Susquahannah*, alwaar ik vernachtte. Ik wierdt des avondts veel gekwelt met eenen goddeloozen hoop, dewelke niets deedt, dan drinken, sweeren, enz. Ach! wat een hel zoude het niet zyn, met den Goddeloozen en *Overtreders* gestelt te moeten worden. Ik genoot eenig zoet gesprek met een Reiziger, dewelke eenige bevinding scheen te hebben van de waare Godtvrucht.

Op *Donderdag*, den 21sten van *Augustus*, reedt ik omtrent vyftien mylen de Riviere hooger op, en herbergde in een huisgezin, dat geheel van Godt vervreemt scheen. Ik trachtte met den man te spreken over de kracht en het leven van den Godtsdienst; maar vondt hem zeer listig om alle zulk gesprekken te ontwyken. Ach! wat een *doodt* is het voor sommige menschen van *Goddelyke dingen* te hooren! Ik was wat buiten myn element; doch niet zoo neerslachtig als op sommige andere tyden.

Op *Vrydag*, den 22sten van *Augustus*, vervolgde ik myn koers de Riviere hooger op; zynde myn Volk nu by my, die te voren van my gescheiden waren. Ik

reis-

reisde voorby alle de *Engelſche* vaſtſtellingen heen; en vernachtte in de opene Boſſchadien, en ſliep veel trooſtelyker, dan toen ik onder een goddeloos gezelſchap was van blanke menſchen.. Ik genoot op dezen avondt eenige ruimte en vrymoedigheit in het gebedt, en wierdt verwaardigt myne geliefde Vrienden, myn dierbaare Kudde, en de Kerke Godts in 't algemeen, te gedenken.

Op *Saturdag*, den 23ſten van *Auguſtus*, kwam ik omtrent den avondt tot de *Indiaanſche* Stadt, genaamt *Shaumoking*. Ik was niet zoo neerſlachtig als voorheen, doch evenwel eenigermaten onder oeffeningen des gemoedts. Des avondts gevoelde ik my wat bedaart, en genoot veel ruimte in myn *Al* aan Godt toe te betrouwen. Ik ondervondt, door des Heeren groote goedertierenheit, veel vryheit en ruimte des gemoedts, en was niet, gelyk dikwyls te voren, met moedeloozc neerſlachtigheit gekwelt.

Op des *Heeren-dag*, den 24ſten van *Auguſtus*, bezocht ik eenige *Delawaren*, en ſprak met hen van de zaken des Chriſtendoms. Des achtermiddags hieldt ik met den *Koning*, en andere, eenig geſprek over Goddelyke zaken, dewelke genegen ſchenen te hooren. Ik bracht byna den gantſchen dag door in oeffeningen. Des avondts genoot ik veel trooſt en voldoeninge, inzonderheit in het verborgen gebedt. Deze plicht wierdt voor my zoo lieffelyk gemaakt, dat ik luſt hadt naar buiten te wandelen, en by vernieuwinge daar telkens in werkſaam te zyn. Ach! hoe trooſtelyk is niet een klein aanblikje van Godt voor de ziele.

Op *Maandag*, den 25ſten van *Auguſtus*, beſteede ik haaſt den geheelen dag met ſchryven. Ik zondt myn Volk dat by my was uit tot de *Indianen*, om met hen te ſpreken, en een vriendtſchap en gemeenzaamheit met hen te maken, ten einde, op dat ik een betere gelegentheit mocht hebben, om met hen over de zaken van het

Chri-

Christendom te handelen. Daar scheen door hun bezoek eenig goedt, op dezen dag, gedaan te zyn, nadien verscheide zich gewillig toonden na het Christendom te hooren. Myn geest wierdt op dezen avondt verkwikt, en ik vondt veel ruimte en voldoeninge in het gebedt.

Op *Dingsdag*, den 26sten van *Augustus*, deedt ik eene redenvoeringe voor een groote meenigte *Indianen*. Godt hielp en ondersteunde my; ik wierdt bekwaam gemaakt te spreken met veel klaare eenvoudigheit, en met eenige vuurigheit en kracht. Het gesprek maakte op sommige eenigen indruk, en deedt hen zeer ernstig schynen. My dacht, dat de zaken zich zoo bemoedigende vertoonden, als zy te *Crosweeksung* deden, ter tydt van myn eerste bezoek van de *Indianen* aldaar. Ik was wat aangemoedigt; ik drong met al myn macht de dingen aan; en riep myn Volk, die hier tegenwoordig waren, om *hun getuigenis* voor Godt te geven; het welk zy ook deden. Omtrent den avondt was ik zeer verkwikt, en gevoelde een herte om te bidden voor de oprichtinge van Godts Koninkryke alhier; als ook voor myn geliefde Vergaderinge beneden in het Landt, en voor myne Vrienden op andere plaatsen.

Op *Woensdag*, den 27sten van *Augustus*, zynde in het huis daar ik vernachte, den geheelen avondt te vooren, een zeer swaaren rook geweest, daar ik haast door verstikt wierdt, was ik smorgens zeer gekwelt met pyn in myn hoofdt en hals, en konde geen rust vinden. Smorgens was de rook noch dezelfde; en nadien 'er een koude storm uit den oosten vergaderde, zoo konde ik in huis nog buitens huis niet lang zyn: buiten wierdt ik doorsnede door de ruwheit van de lucht, en in huis benaauwt door den rook. Ik was op dezen dag zeer swaarmoedig, en bracht dien in groote benaauwtheit door; ook hadt ik geen gezontheit genoeg om iets van belang te konnen doen.

Op *Donderdag*, den 28sten van *Augustus*, was ik

ik fmorgens onder groote bezorgtheit omtrent myn werk. Ik wierdt door eenige bezocht, dewelke my begeerde te horen Prediken; dus Predikte ik dan ook voor hen in den achtermiddag; met eenige vuurigheit en kracht, en arbeide hen te bewegen zich *tot Godt te bekeeren.* Ik hadt groote bezorgtheit voor het Koninkryke van Chriftus, en vondt groote ruimte en uitgebreitheit des herte, beide in het verborgen en in het huiffelyk gebedt. Ik heb haaft nooit met meer licht gezien, dat het bekeeren van zielen, inzonderheit onder de arme *Heidenen*, *Godts werk* is. Ik wift, dat ik hunne herten niet raken konde; ik zag, dat ik alleen tot dorre beenderen konde fpreken, maar hen geen gevoelen of indruk konde geven van het gene ik zeide. Myne oogen zagen op Godt om hulpe: ik konde zeggen, het *werk* was *zyne*; en wanneer het gedaan wierdt, de *eere* daar van ook de *zyne* zoude zyn.

Op *Vrydag*, den 29ften van *Auguftus*, gevoelde ik dezelfde bezorgtheit des gemoedts, als gifteren. Ik genoot vrymoedigheit in het gebedt, en groote voldoeninge in alles aan Godt te betrouwen. Ik reisde naar de *Delawaren*, maar vondt weinige van dezelve t'huis. Ik gevoelde my zeer zwak, doch was evenwel in ftaat om eenigen tydt te befteeden in het lezen van Godts Woordt, en in den Gebede, en ondervondt eenige zoetigheit in die oeffeningen. Des avondts wierdt ik telkens by herhaalinge onderfteunt en verfterkt in het gebedt, en vondt veel vertrooftinge in het komen tot den throon der genade.

Op *Saturdag*, den 30ften van *Auguftus*, befteede ik de voormiddag in het bezoeken van eenen Handelaar, die ziek langs de Riviere afgekomen was, en die ik zoo onkundig bevondt als den ergften *Indiaan.* Des achtermiddags befteede ik eenigen tydt, in fchryven, lezen, en bidden.

Op

Op des *Heeren-dag*, den 31sten van *Augustus*, besteede ik smorgens veel tydt in verborgene Plichten: ik gevoelde eenen swaaren last op myn gemoedt te leggen, en konde niet anders dan tot Godt roepen met belangneminge en verbintenisse des herten. Ik bracht ook eenigen tydt door met lezen en verklaren van Godts Woordt met myn geliefde huisgenooten, die by my waren, als ook in het zingen en bidden met hen. Naderhandt sprak ik Godts Woordt tot eenige weinige *Indianen* van *Susquahannah*. Des achtermiddags gevoelde ik my zeer zwak. Omtrent den avondt wierdt myn gemoedt verkwikt, door het beschouwen van eenige dingen dewelke betrekkinge hadden op myn swaarwichtig werk. Ach! hoe swaar is myn werk, wanneer het *Gelove* geen *Almachtigen Arm* kan aangrypen, om het zelve te volbrengen! Ik hebbe meenigmaal gereedt geweest om in deze zaak den moedt op te geven: maar gelooft zy Godt, dat ik tot een volle *Fonteine* gaan mach.

Op *Maandag*, den 1sten van *September*, trok ik op reize naar eene plaatse genaamt het *Groot-Eilandt* omtrent 50 mylen gelegen van *Shaumoking*, in het *Noordtwester* deel van *Susquahannah*. Ik reisde een gedeelte van den weg, en vernachtte 's nachts in de Bosschadien. Ik was op dezen dag uitnemende zwak, en zweette den volgende nacht zeer sterk.

Op *Dingsdag*, den 2den van *September*, reedt ik voorwaardts, doch niet harder als myn Volk te voet ging. Ik was ook op dezen dag, zoo wel als op de voorgaande dagen, zeer zwak; ja zoo machteloos en flaauw, dat ik vreesde dat het leggen in de open lucht my het leven zoude benemen; en eenige van ons gezelschap van ons gescheiden zynde, en wy geen byle by ons hebbende, was my geen anderen weg overgelaten, dan op eenen jongen Pynboom te klimmen, en met myn mes eenige takken af te snyden, om my tegen den daauw te beschutten. Doch de lucht des avondts zeer bewolkt zynde,

de, en regenachtig ziende, bleef ik ſteets in vreeze voor groote ongelegentheit bloot geſtelt te zullen worden; des nachts zweete ik zeer ſterk, zoo dat myn linnen den gantſchen nacht wringende nat aan myn lichaam was. Ik heb haaſt nooit meer moede noch zwakker geweeſt als dezen avondt, wanneer ik anders maar eenigzins konde opzitten. Dit was een zeer droevige gelegentheit daar ik in was; doch ik zocht my geruſt te ſtellen, door overwegingen van de mogelykheit van noch in veel erger omſtandigheden te konnen zyn, onder vyanden, enz.

Op *Woensdag*, den 3^den^ van *September*, reedt ik naar de Stadt *Delaware*, daar ik 'er verſcheidene vondt drinken, en andere die dronken waren. Ik ſprak met eenige *Indianen* over het Chriſtendom, en ik merkte dat myn Tolk zeer yverig was, en groote onderſteuninge genoot in zyn werk. Eenige weinige Perſonen ſchenen met groten ernſt en belangneminge der ziele te hooren. Omtrent middag, reedt ik naar een klein Steedtje van de *Shauwauneeſchen*, omtrent acht mylen ver; bracht daar een uur of twee door, en keerde toen naar de Stadt *Delaware* te rug, en vernachte aldaar. Ik ben haaſt nooit meer beſchaamt geweeſt over myne onvruchtbaarheit, en onbekwaamheit tot myn werk, als nu. Ach! wat een doodt, hertenloos, onvruchtbaar, en onnut ſchepſel zag ik my nu te zyn! Myn geeſt was zoo nedergebogen, en myn lichaams krachten zoo vergaan, dat ik niets konde doen. Zynde eindelyk zeer afgemat, leide ik my op een *Buffels-vel* neder; maar zweette den gantſchen nacht zeer ſterk.

Op *Donderdag*, den 4^den^ van *September*, ſprak ik ſmorgens met eenige *Indianen* over het Chriſtendom, het welk door myn *Tolk* verder vervolgt wierdt. Eenige weinige ſcheenen wel gezint, en onder eenige aandoeninge te zyn. Ik verliet deze plaatze, en trok weder naar *Shaumoking*, en vernachtte op dezelfde plaatſe, daar ik *Maandag*-nacht te voren ver-

vernacht hadt. Ik was des avondts in zeer troosteloozе omstandigheden, myn Volk was laat opgehouden, en kwam niet by my tot dat het over tien uuren was; zoo dat ik geen vuur hadt om eenige spyze gereedt te maken, noch om my te warmen, noch het wildt gedierte van my af te houden; ook ben ik haast nooit van al myn leven zwakker en krachteloozer geweest. Ik leide my evenwel neder, en sliep voor dat myn Volk aankwam, anders niet verwachtende als den geheelen nacht alleen, en zonder vuur te zyn.

Op *Vrydag*, den 5den van *September*, was ik uittermaten zwak, zoo dat ik niet ryden konde; het scheen somtydts als of ik van myn Paart zoude vallen, en in de Bosschadien in de open lucht zoude moeten leggen: ik kwam evenwel te *Shaumoking* omtrent den avondt; ik gevoelde een geest van dankbaarheit, dat Godt my zoo verre hadt wedergebracht; en wierdt verkwikt dat ik een van myne Christenen zag, die ik hier by myn laatste vertrek gelaaten hadt.

Op *Saturdag*, den 6den van *September*, bracht ik den dag door in eenen zeer zwakken staat, hoestende en bloedtspuwende, en weinig trek hebbende tot eenige spyze die ik by my hadde: ik was niet in staat om veel te konnen doen, uitgenomen een weinig gesprek tot myn eigen Volk, en eenige andere die ik ontmoette. Ik hadt te dezer tydt zeer weinig herte om voor Godt te spreken, zoo door de zwakheit van myn lichaam, als door de laagheit van mynen geest. Nooit was ik byna meer beschaamt by my zelven, als nu. Ik wist dat veele van Godts Kinderen wisten, dat ik nu uit was, met een toeleg om iets voor Godt en zyn zaak te doen (of ten minste zulks voorgaf) onder de arme *Indianen*; en zy waren genegen te denken, dat ik vuurig van geest was: maar ach! de hertenlooze gestalte des gemoedts die ik gevoelde vervulde my met

schaam-

ſchaamte! Ik dacht indien Godts Volk my zoo wel kende, als Godt my kent, zy zouden zulke hooge gedachten van mynen yver en vrymoedigheit voor Godt niet hebben, als zy mogelyk nu hebben. Ik konde niet anders dan begeren dat zy eens zien mochten hoe hertenloos en vertſaagt ik was, op dat zy uit hunne doolinge gebracht mochten worden, en *van my niet denken boven het gene zy behooren.* En nogthans dacht ik ook, indien zy myne laagheit en ontrouwigheit, en de kleinheit van myn moedt en dapperheit voor Godt recht zagen, dat zy my uit hunne gemeenſchap zouden ſluiten, als zynde het gezelſchap of de vriendtſchap van Chriſtenen niet waardig.

Op des *Heeren-dag*, den 7den van *September*, was ik noch veelzins in den zelfden zwakken ſtaat des lichaams, en bedrukte geſtalte des gemoedts, als in de voorgaande dagen; myne ziele was bedroeft, en treurde, dat ik niets voor Godt konde doen. Ik las en verklaarde een gedeelte van Godts Woordt voor myn eigen beminde Huisgezin, en bracht eenigen tydt door in het gebedt met hetzelve, ook ſprak ik een weinig tot de *Heidenen*: maar bracht den Sabbath met weinig trooſt door.

Op *Maandag*, den 8ſten van *September*, bracht ik den voormiddag door onder de *Indianen*. Des achtermiddags verliet ik *Shaumoking*, en trok eenige weinige mylen de Riviere af. Ik hadt beſloten veel langer onder de *Indianen* te *Susquahannah* te blyven; maar wierdt verhindert myn voornemen te vervolgen door de ziekte dewelke aldaar woedde, door den zwakken toeſtant van myn Volk dat by my was, en inzonderheit door myn eigene ongemeene zwakheit, zynde byna op deze gantſche Reize geoeffent geweeſt met ſterke nacht zweetingen, en bloedt-ſpuwinge; invoegen ik een groot gedeelte van den tydt zoo zwak en flaauw geweeſt ben, dat het ſcheen als of ik nooit weder 't huis zoude konnen komen; zynde ook terzelver tydt in groot gebrek van de

vertrooſtingen, en zelf van de noodtdruſtigheden des levens, ten minſte die noodig waren voor iemant in zulk eenen zwakken ſtaat. Op deze Reize ben ik ſomtydts bekwaam gemaakt geweeſt het woordt van Godt met kracht te ſpreken; en de Goddelyke waarheden maakten eenige indrukſelen op verſcheide die my hoorden; zoo dat ſommige, beide Mannen en Vrouwen, Ouden en Jongen, ons ſchenen *aantekleven*, en omtrent het *Chriſtendom* wel gezint te zyn: maar *andere ſpotteden*, waar door de genen die te voren vriendelyk ſchenen, ten minſte eenige van dezelve, mismoedig wierden. Godt was evenwel, op tyden, blykelyk tegenwoordig, my, myn Volk, en andere beminde Vrienden, die by my tegenwoordig, waren, krachtig onderſteunende: de Heere gaf my ſomtydts een groote maate van vrymoedigheit in het gebedt voor de vergaderinge van zielen aldaar; en ik konde niet anders dan eene ſterke hope opnemen, dat de Reize niet geheel vruchteloos zoude zyn. Doch of het gevolg zoude zyn, dat Chriſtus Koninkryke *aldaar* zoude opgericht, of dat eenige weinige perſonen tot myn Gemeinte in *Nieuw-Jerſey* getrokken zouden worden; of dat het alleen eene voorbereidinge zoude zyn tot eenige verdere poogingen die onder hen gedaan zullen worden, bepaalde ik niet: maar ik was verzekert, dat de Reize niet verlooren zoude zyn. Gedankt zy Godt, dat ik eenige bemoedigingе en hope hadt.

Op *Dingsdag*, den 9den van *September*, reedt ik omtrent dertig mylen langs de Rivier af. Ik was zeer vermoeit en afgemat, als ook doornat door een Donderbuy die my onderweeg overviel. Ik ſprak met eenigen ernſt, en op den Man aan, tot eenige arme onkundige zielen, over het *leven* en de *kracht* van den *Godtsdienſt*; welke de blyken daar van waren, en welke niet. Zy ſcheenen verbaaſt wanneer zy myne *Indianen* zagen bidden en danken over het middagmaal; beſluitende, dat dit een zeer groot kenmerk van genade in hen was: doch

ſtonden verſlagen, wanneer ik hen zeide, dat noch dit, noch het verborgen Gebedt, eenig waar bewys of kenmerk was van de genade. Ach! wat is de onkunde van de weereldt niet groot! Hoe worden niet eenige ledige uitwendige Formen, dewelke alle niet anders dan eigen liefde konnen zyn, voor ware Godtvrucht, en voor onfeilbaare bewyzen van dezelve, misvat! De Heere ontferme zich over een bedrogen weereldt.

Op *Woensdag*, den 10^den^ van *September*, reedt ik omtrent twintig mylen 't huiswaardts. Ik wierdt zeer aangezocht om te Prediken, maar was daar toe geheel buiten ſtaat door lichaamelyke zwakheit. Ook ben ik op dezen dag zeer afgemat geworden door de ſwaare hitte en ſlagregens, en ſpoog zeer veel bloedt.

Op *Donderdag*, den 11^den^ van *September*, reedt ik verder 't huiswaardts; maar was zeer zwak, en konde ſomtydts naauwelyks ryden. Ik wierdt zeer aanhoudende genoodigt te Prediken voor eene vergaderinge daar ik aankwam, zynde het Volk toen bezig met naar de Kerk te gaan; maar konde zulks wegens zwakheit niet doen. Myn gemoedt was onder myne zwakheit onderworpen en bedaart; maar hadt groote aandoeninge en bezorgtheit voor myne Reis-gezellen, die ik met groote weerzin verlaten hadt, zynde eenige van hen lam en andere krank.

Op *Vrydag*, den 12^den^ van *September*, reedt ik omtrent vyftig mylen; en kwam, zoo als het avondt was, aan het huis van een Chriſten-Vriendt, omtrent 25 mylen ten Weſten van *Philadelphia*. Ik wierdt zeer liefderyk ontfangen, en vriendelyk onthaalt, en bevondt my in 't midden van myne zwakheit en vermoeidtheit veel verkwikt.

Op *Saturdag*, den 13^den^ van *September*, wierdt ik ſteets zeer aangenaam onthaalt met Chriſtelyke Vriendtſchap, en alles wat voor my, in myne zwakheit noodtſakelyk was; des achtermiddags hoorde ik Mr. *Treat*

Prediken, en wierdt des Avondts in gezelschap en gesprek met hem verkwikt.

Op des *Heeren-dag*, den 14den van *September*, hebbe ik op verzoek van Mr. *Treat*, en van het Volk, voor- en namiddag gepredikt (doch maar kort) uit Luc. XIV: 23. *Ende de Heere zeide tot den Dienstknecht, gaat uit in de wegen, ende heggen, ende dwingtze in te komen, op dat myn huis vol worde.* Godt gaf my eenige vrymoedigheit en vuurigheit in myne redenvoeringe; en hielp my te arbeiden in *eenvoudigheit des herten.* Ik was des avondts zeer moede, maar wierdt vertrooft met de teederste behandelinge die ik ooit van al myn leven ontmoet heb. Myn gemoedt was den geheelen dag uitnemende stil, en ik konde in het gebedt met ruimte des herten niets verzoeken, dan dat *Godts wille mocht geschieden.*

Op *Maandag*, den 15den van *September*, bracht ik den geheelen dag door, in raadtpleginge met Mr. *Treat*, ten einde om een verschil by te leggen, het welk plaats hadt onder zekere personen in de Gemeinte daar wy nu waren; en de Heere scheen onze poogingen te zegenen. Des avondts Doopte ik een Kindt; ik was in een bedaarde gestalte, en ik genoot (zoo ik vertrouwe) een geestelyk gevoelen van Goddelyke zaken, terwyl ik de ordonnantie bediende. Naderhandt bracht ik den tydt door in Godtvruchtige samenspraken, tot laat in den nacht. Dit is waarlyk voor my een zeer verkwikkelyken avondtstondt geweest.

Op *Dingsdag*, den 16den van *September*, bleef ik noch aan het huis van mynen Vriendt, omtrent 25 mylen ten Westen van *Philadelphia.* Ik was zeer zwak, onbekwaam om eenig werk te verrichten, en konde naauwelyks opzitten.

Op *Woensdag*, den 17den van *September*, reedt ik naar *Philadelphia*; was noch zeer zwak en myn hoest en bloedtspuwinge bleef noch duuren. Ik genoot eenig

nig aangenaam gefprek met Vrienden, maar begeerde meer geeftelykheit te hebben.

Op *Donderdag*, den 18^den^ van *September*, ging ik van *Philadelphia*, naar Mr. *Treat*; ik wierdt onderweeg zeer aangenaam onthaalt, en was des avondts in eene zoete bedaarde geftalte des gemoedts.

Op *Vrydag*, den 19^den^ van *September*, reedt ik van Mr. *Treat* naar Mr. *Stockton*, te *Prins-Stadt*. Ik was zeer zwak, maar wierdt vriendelyk ontfangen en onthaalt, en bracht den avondt met eenig genoegen door.

Op *Saturdag*, den 20^ften^ van *September*, kwam ik met den avondt tot myn eigen Volk; ik vondt ze te famen in het gebedt; ging tot hen in, en gaf hen eenig bericht van Godts handelingen met my, en met myne Reisgezellen; waar door zy zeer bewogen wierden. Toen badt ik met hen, en de Goddelyke tegenwoordigheit was onder ons; verfcheide fmolten in traanen weg, en fchenen een gevoelen van Goddelyke dingen te hebben, doch nadien ik zeer zwak was, was ik genootfaakt by tydts naar myne wooninge te trekken, en gevoelde my des avondts zeer uitgeput te wezen. Dus heeft Godt my gebracht door de moeielykheden en gevaren van eene andere Reize naar *Susquahannah*, en my behouden wedergebracht, fchoon onder een groote maate van lichamelyke ongefteltheit. Ach! of myne ziele waarlyk en recht dankbaar mocht zyn voor de vernieuwde blyken van Godts goedertierenheit! Ik hebbe op deze Reize veele moeielykheden en engten ge eden; maar de Heere onderfteunde my onder die allen.

AGTSTE HOOFTDEEL,

Na zyne weederkomst van zyn laatste Reize naar Susquahannah, *tot zyn* Doodt.

[Tot hier toe hadt Mr. *Brainerd* een geduurige aanteekeninge gehouden, van dag tot dag bericht gevende van het gene hem ontmoet is, met zeer weinig afgebrookenheit: maar van dezen tydt af is zyn Dag-boek meer afgebrooken, ter oorzaak van zyne ziekelykheit, geduurende welke hy zoo zwak was, dat hy niet konde schryven, of niet in staat was den last te dragen van eene zoo stantvastige zorge, als vereischt wierdt, om alle avonden zich te herinneren wat 'er op den dag gebeurt was, het te overleggen, en een ordentelyk verhaal daar van in geschrift te stellen. Nogthans wierdt zyn Dagboek niet geheel verzuimt; maar hy heeft van tydt tot tydt zorge gedragen, om daar in bericht te geven van de meest wezentlyke dingen, rakende zich zelven en den staat van zyn Gemoedt, zelfs tot weinig dagen voor zyn doodt, gelyk de Lezer in 't vervolg zien zal.*]

Op

* *Mr. Shephard*, in zyn *uitgelezene Gevallen beantwoordt*, zegt in de oplossinge van het eerste geval: " Ik hebbe onlangs een zeer „ bekwaam, wys, en Godtzalig mensch gekent, die op de Pyn- „ bank gelegt, door hem die, de vrede van Godts Volk benyden- „ de, zich in eenen *Engel des lichts* weet te veranderen. Want „ het zyn gewoon gebruik zynde, wanneer hy gezondt was, een „ Dag-boek te houden van het gene hem alle uuren van zyn le- „ ven bejegende; en hier in groote nuttigheit bevindende, wierdt „ hy door de macht en de verleidinge des Satans in zyn gewisse „ gedrongen, om in zyne *Ziekte* die zelfde dagelykse beschouwin- „ ge en aanteekeninge van zyn leven te vervolgen; waar door hy „ zyne zwakke krachten verspilde, en zyne ziekte verswaarde. En „ indien een van zyne vrienden hem niet overtuigt hadt van zyn „ dwaalendt geweten, het welk hem te dier tydt misleidde, zoo

zou-

Op des *Heeren-dag*, den 21ſten van *September*, was ik zoo zwak dat ik niet Prediken konde, noch onderne-men dorſt om ſmorgens naar myn Volk te ryden: des ach-termiddags reedt ik uit; zat op myn ſtoel, en Predikte voor myn Volk, uit Rom. XIV: 7, 8. Ik wierdt geſterkt in myne redenvoeringe; en daar ontdekte iets begeer-lyks in de vergaderinge. Ik keerde weder naar myne Wooninge, zeer moede en afgemat, doch dankbaar aan Godt, dat Hy my bekwaam gemaakt hadt een woordt te ſpreeken tot myn Volk, van 't welke ik zoo lang afwezig hadt geweeſt. Ik konde in deze nacht niet veel ſlaapen, door vermoeitheit en pyne. Ach! hoe zalig zoude ik zyn, indien het weinigje dat ik doe, alles met rechte oogmerken gedaan wierdt! Ach! *het zy dat ik leve*, mocht *ik den Heere le-ven!* enz.

Op *Saturdag*, den 27ſten van *September*, hebbe ik dezen dag, zoo wel als de geheele voorledene Week, onder groote lichamelyke zwakheit, door een geweldigen hoeſt en ſwaare koortſen geoeffent ge-weeſt; geen de minſte trek hebbende tot eenigerhan-de ſpyze, en gewoonelyk alles wat ik nuttigde we-der opgevende zoo ras het in 't lichaam was; ook genoot ik dikwyls weinig ruſt in 't bedde, wegens pyn in de borſt en rugge: ik was evenwel noch in ſtaat om alle dagen twee mylen ver tot myn Volk te konnen ryden, en eenige zorge te dragen voor de gene die toen aan 't werk waren, om een klein huis voor my te bouwen, ten einde om onder de

Ik-

„ zoude hy uit gemoede, om zyne ziele te behouden, en zyne „ genade te bewaaren, zyn lichaam vermoordt hebben. Meint gy „ dat deze de bewegingen van Godts Geeſt waren, welke, gelyk „ die *Sprinkhanen* daar men Openb. IX: 9, 10. van leeſt, *aan-„ gezichten als menſchen*, maar *ſteerten de ſchorpioen gelyk hadden*, „ en ook *angels* in haare *ſteerten?* ”

Indianen te woonen. † Ik kom somtydts naauwelyks gaan, en nooit, de geheele week lang, een gantschen dag opzitten. Ik was stil en bedaart, en weinig gekwelt met swaarmoedigheit, gelyk als op andere tyden van zwakheit. Of ik ooit herstelt zoude worden, was zeer twyffelachtig; doch dit was my meenigmaal tot troost, dat myn leven en doodt niet afhingen van myne verkiezinge; en ik hadt groot genoegen te denken, dat Hy die oneindig wys was, de bestellinge hadt van deze zaak; en dat ik niet noodig hadt de dingen aan alle zyden te overwegen, ten einde om eene keuze te doen, of ik leven of sterven wilde. Dus bracht ik den tydt door, weinig kracht hebbende te bidden maar geene om te schryven of te lezen, en naauwelyks eenige om te overdenken: doch door Godts goedertierenheit konde ik echter den doodt met bedaartheit, en meenigmaal met gevoelige blydtschap, onder de oogen zien. Ach! hoe zalig is het *hebbelyk* voor den doodt *bereidt* te wezen! De Heere geve, dat ik ook *dadelyk bereidt* mach zyn.

Op des *Heeren-dag*, den 28sten van *September*, reedt ik naar myn Volk, en poogde, schoon onder groote zwakheit, te Prediken, uit 2 Cor. XIII: 5. Ik sprak omtrent een half uur, en daar scheen eene Goddelyde kracht het Woordt te vergezellen; doch uittermaten zwak zynde, was ik genootsaakt uit te scheiden; en na eene flaauwte, reed ik met groote moeielykheit naar myne Wooninge; alwaar ik my te bedt begevende in een heete koorts lag, en verscheide uuren achter een ylhoofdig was, tot omtrent den morgenstont, wanneer myn koorts onder een geweldige zweetinge afnam. Ik ben dikwyls na het prediken, koortzig en buiten staat geweest om te

† Dit was het *vierde* Huis dat hy voor zyn verblyf onder de *Indianen* gebouwt heeft. Want behalven dat te *Kaunaumeek*, en dat aan de hoeken van *Delaware*, en een ander te *Crosweeksung*, zo bouwde hy 'er nu ook een te *Crauberry*.

te konnen rusten; doch dit was de geweldigste aanval die het prediken my ooit hadt aangebracht. Ik hadt echter een volmaakte rust en vrede in myn gemoedt, om dat ik myn uitterste pogingen hadt gedaan om voor Godt te spreken, en wist dat ik niet meer doen konde.

Op *Dingsdag*, den 30sten van *September*, gisteren en van daag ben ik in den zelfden zwakken staat gebleven, of liever noch zwakker, als in de voorledene dagen; zoo dat ik naauwelyks de helft van den dag konde opzitten. Ik was in eene bedaarde gestalte des gemoedts, aanmerkelyk vry van alle neerslachtigheit en swaarmoedigheit; gelyk het den Heere behaagt heeft my ten meerendeele tot hier toe te verlossen van die ongelukkige benevelingen, in den gewoonen loop van myne tegenwoordige zwakheit, als ook van eenen korseligen geest: ach! wat een groote goedertierenheit is dit niet! ach! of ik altydt stille mocht zyn in tyden van groote zwakheit, schoon myn natuur daar onder beswyken mocht! ach! of ik altydt met de grootste oprechtigheit mocht konnen zeggen, *Heere*, *niet myn*, *maar uwe wille geschiede!* Dit kan ik, door genade, voor tegenwoordig zeggen, ten aanzien van leven of doodt; de Heere doe met my dat goedt in zyne oogen is; op dat, *het zy ik leve of sterve*, ik *Hem verheerlyken* mach, die *waardig is te ontfangen de Dankzegginge*, *ende de Eere*, *ende de Heerschappye tot in alle eeuwigheit. Amen*

Op *Saturdag*, den 4den van *October*, het voorige gedeelte van deze week onder groote zwakheit en ongesteltheit doorgebracht hebbende, gelyk ik verscheide weken te voren gedaan hadt, was ik, schoon ik alle dagen een weinigje konde ryden, niet in staat om de helft van den dag te konnen opzitten, tot *Donderdag* toe. Ik droeg alle dagen eenige zorge voor sommige personen dewelke aan myn huis werkten. Op *Vrydag*, namiddag,

bevondt ik my wonderlyk verkwikt en gesterkt; en hebbende eenige tydt te voren aan myn Volk, en aan die van de hoeken van *Delaware* in het byzonder, kennis gegeven, dat ik, onder Godts toelaatinge, van voornemen was, op den eersten Sabbath van *October*, het Sacrament van des Heeren Avondtmaal te bedienen, die Sabbath nu aanstaande zynde, predikte ik op Vrydag achtermiddag de Voorbereidings Predikatie, uit 2 Cor. XIII: 5. voltrekkende het gene ik over die stoffe Rustdaags te voren voorgestelt hadt. Deze Predikatie wierdt van Godt gezegent, tot opwekkinge van de Godtvruchtige gemoedts bewegingen van Godts Volk; en tot zonderlinge ontroeringe van eenen die van Godt was afgevallen, waar door hy genootsaakt wierdt zich zelven schuldig te kennen en te veroordeelen. Ik wierdt op eene verbaazende wyze in myn werk gesterkt; terwyl ik bezig was met spreken; maar moest terstont daar na te bedt gaan leggen, zynde nu in myn eigen huis getrokken onder de *Indianen*, het welk my een spoedige hulp en verkwikkinge gaf, en zonder welke ik niet wel hadt konen leven.

Op *Vrydag*-avondt bracht ik eenigen tydt door in 't spreken met myn Volk over Goddelyke zaken; leggende op myn bedde; en bevondt dat myne ziele verkwikt wierdt, schoon myn lichaam zeer zwak was. Van daag *Saturdag* zynde, sprak ik inzonderheit met eenige van de Communicanten, en Predikte des achtermiddags, uit Zach. XII: 10. Daar was een teedere aandoeninge, en hertelyk rouwklagen en treuren over zonden, by een groote meenigte in de Vergaderinge. Myne ziele was in eene troostelyke gestalte, en ik genoot vrymoedigheit en ondersteuninge in den openbaren Godtsdienst. Ik was zelfs, zoo wel als het grootste gedeelte van de vergaderinge, zeer ontroert en bewoogen door de ootmoedige belydenisse, en blykbaare verbrookentheit des herten van den bovengemelden *Afvalligen*; en konde niet nala-

nalaten my te verheugen, dat Godt hem zulk een gezicht en gevoelen van zyne zonden en onwaardigheit gegeven hadt. Ik was des avondts zeer vermoeit en afgemat; doch lag op myn bedt, en ſprak zoo tot myn Volk.

Op des *Heeren-dag*, den 5^den^ van *Oćtober*, was ik noch zeer zwak; en ſmorgens zeer bevreeſt, dat ik niet in ſtaat zoude zyn het werk van dezen dag te konnen volbrengen, nadien ik zoo veel, beide in 't verborgene en in 't openbaar, te verrichten hadt. Ik Predikte voor de bedieninge van het Avondtmaal, uit Joh. 1: 29. *Ziet het Lam Godts*, *dat de zonde der Weereldt wegneemt.* Waar uit ik aanmerkte I. In welke opzichten Chriſtus het Lam Godts genaamt wierdt; en toonde aan dat Hy zoo genaamt wierdt, (1) wegens de *Zuiverheit* en *Onnoozelheit* van zyne natuure. (2) Wegens zyne *Zachtmoedigheit* en *Lydtſaamheit* onder het lyden. (3) Wegens dat Hy die *Verzoeninge* was, welke in de *Offerhanden* der Lammeren, onder de Wet, was afgebeelt, en wel inzonderheit door het *Paaſch-Lam.* II. Hoe, en in welken zin, Hy de zonde der weereldt wegneemt; en toonde aan dat het middel en de wyze, in en door welke Hy de zonden der menſchen wegneemt, was, dat *Hy zich zelven voor hen overgaf*, om voor hen, en in hunne plaatſe te lyden en te gehoorzamen, enz. En dat Hy gezegt wordt de zonde der *Weereldt* weg te nemen, niet om dat de *geheele* Weereldt dadelyk door Hem van de zonde verloſt zal worden: maar (1) om dat zyn lyden en gehoorzaamheit *genoegſaam* is om voor de zonden der weereldt te beantwoorden, en dus om alle menſchen te verloſſen. En (2) om dat Hy de zonden van de *uitverkoren* Weereldt *dadelyk* wegneemt. Eindelyk III. merkte ik ook aan, hoe wy op Hem te *zien* hadden, ten einde om onze zonden *weggenomen* te

kry-

krygen. (1) Niet door onze *lichamelyke* oogen; (2) Niet door ons te *verbeelden* dat wy hem aan het *Kruis* zien hangen, enz. maar (3) door eene *geestelyke* beschouwinge van zyne heerlykheit en goedertierenheit, de ziele verbindende om op Hem te *vertrouwen*, enz. —— De Goddelyke tegenwoordigheit verzelde deze Redenvoeringe; en de Vergaderinge was zeer bewogen onder het hooren van de Goddelyke Waarheden. Na de Predikatie Doopte ik twee Personen. Toen bediende ik des Heeren Avondmaal aan omtrent veertig Communicanten van de *Indianen*, behalven noch aan verscheide dierbaare Christenen van de blanke menschen. Dit was een tydt van Goddelyke macht en genade; en veele schenen zich in Godt te verblyden. Ach! hoe beminnelyk was de zoete vereeniginge en eendrachtigheit, die zich ontdekte onder het Godtvruchtige Volk! Myne ziele was verkwikt, en myne Godtvruchtige Vrienden onder de blanke menschen, waren ook met my verblydt. Na het Avondtmaal konde ik naauwelyks t'huis komen, schoon het niet meer dan 20 roeden ver was; maar wierdt door myne Vrienden ondersteunt en geleidt, die my ook te bedt leiden; alwaar ik vol pyne lag tot aan den avondt, wanneer ik wat konde opzitten, en met myne Vrienden spreken. O! hoe wierdt deze dag niet in gebeden en dankzeggingen onder myn dierbaar en beminde Volk niet doorgebracht. Men hoorde hen den geheelen morgenstondt, voor den openbaaren Godtsdienst, en des avondts, tot middernacht toe, bidden en Gode Lofzangen zingen in een of ander van hunne huizen. Myne ziele was verkwikt, schoon myn lichaam zwak was.

[In deze Week, ging hy, schoon in eenen zeer zwakken staat, in twee dagen naar *Elizabeth-Stadt*, om het Synode aldaar by te woonen: doch zyn reize was te vergeefs, nadien het Synode verplaatst was naar *Nieuw-Jork.*

Jork. Hy bleef in eene zeer bedaarde en trooſtelyke geſtalte des gemoedts.]

Op *Saturdag*, den 11den van *October*, wierdt ik des avondts door een koortſe, die met koude kwam, aangetaſt, dewelke met eene ſwaare brandende koortſe, en groote pyne achtervolgt wierdt. Ik wierdt met groote liefde behandelt, en was beſchaamt, dat ik zoo veel bezorgtheit zag omtrent zulk een onwaardig ſchepſel, als ik my zelve kende te zyn. Ik was in eene zeer trooſtelyke geſtalte des gemoedts, geheel aan Godt onderworpen, ten aanzien van *leven* en *doodt*. Het was waarlyk tot eene zonderlinge voldoeninge, te denken, dat het myn werk of bezorgtheit niet was, of ik leven of ſterven zoude. Ik gevoelde my ook zonderling vergenoegt, terwyl ik onder deze ongemeene ongeſteltheit was; zynde nu ten vollen overreedt dat ik waarlyk zwak, en buiten ſtaat was om myn werk te verrichten; daar ik op andere tyden in myn gemoedt bevreeſt en beangſt was, dat ik den tydt verwaarloosde, door my in te beelden ziek te zyn, wanneer het waarlyk zoo niet was. Ach! hoe koſtelyk is den tydt! en hoe ſchuldig gevoele ik my, wanneer ik denke den zelven verleutert, of kwalyk gebruikt te hebben, of nagelaten ieder oogenblik daar van met al myn macht in godtvruchtige plichten te beſteden!

Op des *Heeren-dag*, den 12den van *October*, konde ik voormiddag naauwelyks opzitten. Des achtermiddags woonde ik den openbaren Godtsdienſt by, en was in eene bedaarde en trooſtelyke geſtalte.

Op des *Heeren-dag*, den 19den van *October*, hebbe de geheele voorledene Week naauwelyks in ſtaat geweeſt iets te konnen doen, uitgenomen dat ik op *Donderdag* vier mylen ver uit reedt; op welke tydt ik een ſwaare verkoudtheit bekwam. Gelyk ik niet in ſtaat was om iets, of ten hoogſte zeer weinig te doen, zoo hebbe

be ik ook niet veel geestelykheit genooten, noch levendige bewegingen; schoon ik op sommige tyden veel verlangde om meer vruchtbaar, en vol van hemelsche bewegingen te zyn; en zeer bedroeft was de uuren te zien voorby loopen, terwyl ik niets voor Godt konde doen. ——— Van daag was ik in staat den openbaren Godtsdienst by te woonen. Ik was zeer bedaart en getroost, gewillig, te leven of te sterven; maar konde niet zeer bewilligen, noch my vereenigen met de gedachten van een leven daar in ik niet tot *nut* konde zyn. Ach! of ik nooit mocht leven om een last voor Godts scheppinge te zyn; maar dat my vergunt mocht worden naar myn *Vaderlandt* te gaan, wanneer het werk myner *vreemdelingschappen* gedaan zal zyn!

[In deze week is hy weder gekeert naar zyne *Indianen* te *Crauberry*, om eenige zorge aan te wenden tot hunne geestelyke en tydelyke belangens, en was zeer afgemat met het ryden, schoon hy maar weinig op eenen dag gereden heeft.]

Op *Donderdag*, den 23sten van *October*, ging ik naar myn eigen huis, en stelde myne zaken in ordre. Ik was zeer zwak, en wat droefgeestig; ik poogde iets te doen, maar hadt geen kracht, en was genootsaakt te bedt te gaan leggen, op eene zeer eenzaame wyze.

Op *Vrydag*, den 24sten van *October*, bracht ik den dag door met myn Volk te overzien en te bestieren, omtrent het verbeteren van hunne Schuttinge, en het bewaaren van hunne Tarwe. Ik bevondt dat alle hunne tydelyke belangens van my afhingen. —— Des avondts was ik getroost en verkwikt, hebbende op den dag in staat geweest om iets nuttigs te konnen doen. Ach! wat is het my tot smerte, den tydt te zien wegvliegen, wanneer ik niets tot eenige nuttigheit kan verrichten!

Op *Saturdag*, den 25sten van *October*, bezocht ik myn

myn Volk, bracht eenigen tydt door met ſchryven, en gevoelde my beter naar het lichaam dan ik gewoon was. Omtrent den avondt gevoelde ik my zoo wel, dat ik gedachte hadt te prediken: maar ſavondts was ik wederom geheel ongeſtelt, en bracht den nacht door met hoeſten en bloedt ſpuwen.

Op des *Heeren-dag*, den 26ſten *October*, was ik uitnemende zwak; bracht den dag door tot aan den avondt, ſmert draagende myn arme Volk te zien dwalen als Schapen die geen Herder hebben, wachtende en hopende dat ik in ſtaat mocht zyn om voor den avondt voor hen te prediken. Het kon niet anders dan my bedroeven hen in dit geval te zien, en my zelven onbekwaam te vinden iets tot hun geeſtelyk voordeel te doen. Maar omtrent den avondt my een weinig beter gevoelende, riep ik hen te ſamen in myn Huis, alwaar ik neder zat, en voor hen Matth. v: 1 — 16. las en verklaarde. Deze Redenvoeringe, ſchoon in veel zwakheit uitgeſproken, wierdt met kracht vergezelt voor veele van de toehoorders; inzonderheit het gene dat over de twee laatſte van die verſſen geſproken wierdt; waar in ik aanhieldt op het oneindig kwaat dat den Godtsdienſt wierdt toegebracht, wanneer *ons licht duiſterniſſe* wierdt, in plaatſe van het te *laaten ſchynen voor de menſchen*. Gelyk nu veele in de vergaderinge groote aandoeninge hadden onder een gezicht van hun gebrek en te kortkominge, ten aanzien van eenen geeſtelyken wandel, waar door den Godtsdienſt aan anderen aangeprezen mocht worden; en gelyk 'er een geeſt van bezorgtheit en waakſaamheit in hen ſcheen opgewekt te worden; zoo was 'er inzonderheit eenen, die eenigen tydt te voren in de zonde van Dronkenſchap gevallen was, dewelke nu zeer ſwaar overtuigt wierdt van zyne zonde, en van de oneere die den Godtsdienſt door zyn wangedrach was aangedaan, en die een groote mate van droefheit en bezorgtheit daar over ontdekte. Myne ziele was verkwikt in dit te zien. En of ſchoon ik

ik geene kracht hadt om zoo veel te spreken, als ik wel wilde, maar genootsaakt was op myn bedt neder te leggen; zoo verblyde ik my nogtans zulk eene ootmoedige beweginge in de vergaderinge te zien; en dat de Goddelyke waarheden, schoon in zwakheit gesprooken, met zoo veel kracht op de toehoorders wierden vergezelt.

Op *Maandag*, den 27[sten] van *October*, bracht ik den dag door met de *Indianen* aan te wyzen, hoe zy hunne Beschuttinge rondtom hunne Tarwe zouden maken en verbeteren. Ik was in staat om met hen te wandelen, en hunne zaken te beleggen, den geheelen voormiddag. Des achtermiddags wierdt ik door twee geliefde Vrienden bezocht, met welken ik eenigen tydt in gesprek doorbracht. Omtrent den avondt konde ik uitgaan, en de zaken der *Indianen* wederom bezorgen. Des avondts genoot ik eene zeer vreedtsame gestalte.

Op *Dingsdag*, den 28[sten] van *October*, reedt ik naar *Prins-Stadt*, in eenen zeer zwakken staat. Onder weeg wierdt ik met zulk een geweldige koortse overvallen, dat ik genootsaakt was aan het huis van eenen Vriendt af te treden, en voor eenigen tydt te bedt te gaan. Omtrent den avondt wierdt ik door Mr. *Treat*, Mr. *Beaty*, zyn Vrouw, en noch eenen anderen Vriendt bezocht. Myn geest wierdt verkwikt door hen te zien; maar ik was verbaast, en zelfs beschaamt, dat zy zoo veel moeite hadden genomen om 30 of 40 mylen te ryden om my te komen zien. Ik kon meest den geheelen avondt opzitten; en bracht den tydt op eene zeer troostelyke wyze door met myne Vrienden.

Op *Woensdag*, den 29[sten] van *October*, reedt ik omtrent 10 mylen met myne Vrienden die my gisteren waren komen zien; en scheide toen van hen allen, uitgenomen een, die met opzet by my bleef

om

om my gezelfchap te houden, en myne geeften op te beuren. Ik was uitnemende zwak, en zeer koortzig, inzonderheit des avondts; doch ik genoot evenwel veel vertrooftinge en voldoeninge.

Op *Donderdag*, den 30ften van *October*, reedt ik 3 of 4 mylen om Mr. *Wales* te bezoeken. Ik bracht eenigen tydt in een aangenaam gefprek met hem door; en of fchoon ik zeer zwak was, genoot ik echter een zeer troofelyke bedaarde geftalte des gemoedts.

Op *Vrydag*, den 31ften van *October*, bracht ik den dag onder Vrienden door, in eene trooftelyke gemoedtsgeftalte, fchoon uitnemende zwak, en onder eene fwaare koortfe.

Op *Saturdag*, den 1ften van *November*, nam ik affcheidt van myne Vrienden, na dat ik den voormiddag met hen hadt doorgebracht, en keerde weder na myn eigen huis. Des avondts was ik zeer ongeftelt, en met den hoeft gekwelt, dewelke nu geftadig voor een lange tydt achter een geduurt heeft, met een fwaare pyn in myn borft, en met koortfe.

Op des *Heeren-dag*, den 2den van *November*, was ik niet in ftaat om te Prediken, en konde den gantfchen dag naauwelyks opzitten. Ik was zeer bedroeft, en byna overftelpt, dat ik myn arme Volk berooft moeft zien van de middelen der genade; inzonderheit dewyl zy niet konden lezen, en dus onder groote nadeelen waren om den Sabbath trooftelyk door te brengen. Ach! my dacht, ik zoude gewillig ziek zyn, indien myn arme Kudde maar een getrouw Herder hadt, om ze met geeftelyke wetenfchap te weiden! Een gezicht van dat zy dit moeften miffen, was my grooter fmerte, dan myn lichamelyke krankheit.

Op *Maandag*, den 3den van *November*, zynde nu in zulk een' zwakken ftaat, dat ik geheel onbekwaam was om myn werk te verrichten, en hebbende weinig

hope van herſtellinge, dan door veel te ryden, achtte ik het myn plicht te zyn een lange reize te doen naar *Nieuw-Engelandt*, en my wat op te houden onder myne Vrienden, die ik nu in langen tydt niet gezien hadt. Dienvolgens nam ik op dezen dag affcheidt van myne Vergaderinge. —— Alvorens dat ik myn Volk verliet, ging ik hen alle bezoeken in hunne byzondere huizen, en ſprak met een ieder na dat ik oordeelde meeſt gepaſt en overeenkomende te zyn met hunne toeſtanden, waar in ik groote vrymoedigheit en onderſteuninge genoot. Ik verliet naauwelyks een huis daar niet ſommige traanen ſtorteden; en veele waren niet alleen bewogen om dat ik affcheidt van hen kwam nemen, maar over de plechtige aanſpraken die ik aan hen deedt over Goddelyke dingen; want ik wierdt verwaardigt *vuurig van geeſte* te zyn terwyl ik met hen ſprak. Wanneer ik myn Gemeinte dus van huis tot huis doorloopen, en van hen, en van het School, affcheidt genomen hadt, (waar door het grootſte gedeelte van den dag wegliep) verliet ik myne wooninge, en reedt omtrent twee mylen ver, naar het huis daar ik den voorleden Somer in gewoont hadt, alwaar ik vernachte. Ik was dezen avondt zeer verkwikt, dat ik myn Gemeinte zoo wel geſtelt en genegen verlaaten hadt, en dat ik zoo onderſteunt was geworden in myne affcheidt-reden aan hen.

Op *Woensdag*, den 5den van *November*, reedt ik naar *Elizabeth-Stadt*; voornemende myne Reize naar *Nieuw-Engelandt*, zoo ras het doenelyk was te vervolgen. Maar wierdt, na dat ik een uur of twee was aangekomen, veel kranker als ik geweeſt hadt.

Na deze ben ik omtrent een week lang tot myn kamer bepaalt geweeſt, en den meeſten tydt tot myn bedde; en toen begon ik wederom zoo verre te beteren, dat ik in huis konde wandelen, maar moeſt evenwel binnen de deur blyven.

In

In het begin van deze ongemeene ongesteltheit, na dat ik te *Elizabeth-Stadt* gekomen was, wierdt ik verwaardigt eenen stillen, bedaarden en lydzamen geest te bezitten, gelyk ik van den beginne van myne zwakheit bezeten hadt. Na dat ik omtrent veertien dagen te *Elizabeth-Stadt* hadt geweest, en zoo verre herstelt was, dat ik over huis konde wandelen, wierdt ik op eenen Dankdag, die hier op de plaatze gehouden wierdt, verwaardigt, de weldaden van Godt aan my bewezen te herdenken en op te tellen, op zulk een wyze, dat ik daar door bewogen, en met dankbaarheit en lof vervult wierdt. Myne ziele prees Hem, inzonderheit, voor zyn werk van genade onder de *Indianen*, en voor de uitbreidinge van zyn dierbaar Koninkryke; ik loofde den Heere om dat het gene Hy in zich zelven was, en badt Hem dat Hy zich altydt aan zyne schepselen mocht ontdekken. Ik verheugde my dat Hy Godt was, verlangde dat dit alle menschen weten, gevoelen, en zich daar in verblyden mochten. *Heere verheerlykt u zelven*, was de begeerte en het geroep myner ziele. Ach! dat alle menschen den gezegenden Godt mochten liefhebben en pryzen; en dat Hy alle mogelyke Eere en Heerlykheit van de redelyke schepselen mocht ontfangen.

Na deze troostelyke Dankzeggings-tydt, heb ik doorgaans veel vrymoedigheit, ruimte en werksaamheit des gemoedts genooten in het gebedt, en ben in staat gestelt geweest voor myn dierbaare Gemeinte by Godt in te treden, ja zeer dikwyls voor ieder Huisgezin, en ieder Persoon in 't byzonder; en het was my meenigmaal tot groote vertroostinge, dat ik vuuriglyk en hertelyk tot Godt konde bidden voor de genen, tot welken ik niet spreken konde, of die ik niet vergunt wierdt te mogen zien. Maar op andere tyden was myn geest zoo dof en laag, en myn lichaams kracht zoo uit-

geteert, dat ik byna in 't geheel geene gemoedts-aandoeninge hadt.

Ik was in de maandt *December* wederom zoo verre herstelt, dat ik uitgaan konde om Vrienden te bezoeken, en scheen, ten aanzien van myn gezondtheit, aan de beter handt te zyn, tot des Heeren-dag, den 21sten van *December* toe. Op welken tydt ik tot den openbaren Godtsdienst ging; en Avondtmaal-dag zynde, arbeide ik sterk, aan des Heeren Tafel, een zekere verdorventheit te voorschyn te brengen, en gedoodt te krygen, als zynde dezelve een vyandt van Godt, en van myne eigene ziele; vertrouwende dat ik eenige sterkte tegen deze, zoo wel als tegen andere verdorventheden ontfangen hadt; en ik gevoelde eene verbrokenheit des herten over myne zonde.

Na deze tydt, hebbende mogelyk eenige koude gevat, begon myne lichamelyke gezondtheit af te nemen, het welk bleef duuren tot het laatste van January 1747. En hebbende een geweldigen hoest, en swaare koorts, aamborstigheit, en geen de minste trek tot eenigerhande spyze, noch de maage eenige kracht van kookinge hebbende, was ik tot zulk eenen zeer lagen staat gebracht, dat myne Vrienden algemeen aan myn leven wanhoopten; en sommige van dezelve waren een tydt lang van gedachte, dat ik telkens geen dag lang konde leven. Geduurende deze tydt konde ik nergens met eenige gezetheit aan denken, schynende ten meerendeele van alle hertstochtelyke bewegingen ontbloodt te zyn, en wierdt door groote verzoekingen geoeffent, doch was doorgaans niet voor den doodt bevreest.

Op des *Heeren-dag*, den 1sten van *February*, genoot ik, schoon in eenen zeer zwakken staat, veel troost en zoetigheit in Goddelyke dingen; en wierdt verwaardigt te pleiten en drangredenen te gebruiken by Godt in den gebede, met eene kinderlyke gestalte. Die Schriftuurplaats

plaats kwam met kracht op myn herte, en gaf my groote onderſteuninge: *Indien dan gy, die boos zyt, weet uwen kinderen goede gaven te geven; hoe veel te meer zal uwe Vader die in de Hemelen is, den Heiligen Geeſt geven den genen die Hem bidden?* Op deze Text wierdt ik verwaardigt aanhoudende te pleiten; en zag dat de Goddelyke getrouwigheit verbonden was, veel beter met my te handelen, dan eenigen aartſchen Vader met zyn Kindt handelen kan. Deze gelegentheit verkwikte myne ziele zoodanig, dat ook myn lichaam daar door ſcheen te winnen, want van deze tydt af begon ik allengskens te beteren. En gelyk ik wederom eenige kracht, ſterkte en moedt bekwam, zoo bevondt ik ook op tyden eenige ruimte en levendigheit in Godtvruchtige oeffeningen, als ook eenige verlangens na geeſtelykheit, en na een leven van nuttigheit voor de belangens van den grooten Zaligmaker; ſchoon ik op andere tyden zeer dorre en levenloos, en voor Goddelyke zaken gantſch ongeſtelt was; zoo dat ik meenigmaal moeſt uitroepen, Ach! *of ik ware gelyk in vorige maanden!* Ach! of Godt my in 't midden van myne nuttigheit ſchielyk hadt weggenomen, op dat ik niet onder eene nootſakelykheit mocht zyn, om den tydt met uitſpanningen te verleuteren! Ach! of ik nooit geleeft hadt om zoo veel koſtelyke tydt op zulk eene armhertige wyze, en tot zoo weinig nuttigheit te verſlyten! Zulke nagedachten hadt ik meenigmaal; ik was bedroeft, beſchaamt, beroert en moedeloos.

Op *Dingsdag*, den 24ſten van *February*, was ik in ſtaat om naar *Nieuwark* te ryden, (hebbende byna vier maanden lang binnen *Elizabeth-Stadt* bepaalt geweeſt) en des anderen daags naar *Elizabeth-Stadt* weder te rug. Myn geeſt wierdt eenigermaten verkwikt door het ryden, ſchoon myn lichaam zeer moede was.

Op *Saturdag*, den 28ſten van *February*, wierdt ik door een *Indiaan* van myn eigen Gemeinte bezocht;

die my Brieven, en goede tydinge bracht van het zedig en goedt gedrach van myn Volk, in 't algemeen. Dit verkwikte myne ziele, zoo dat ik my ras moest afzonderen, en Godt voor zyne goedertierenheit looven: ik vondt waarlyk een dankbaare gestalte des gemoedts, dat Godt die Vergaderinge voor zich zelven scheen op te bouwen.

Op *Woensdag*, den 4^{den} van *Maart*, wierdt ik van eenen Vriendt bestraft, welke bestraffinge, schoon ik die niet oordeelde van hem verdient te hebben, van Godt evenwel gezegent wierdt, om my meer teederlyk bevreest te maken voor de zonde, meer wantrouwende aan myn zelve, en meer bezorgt om beide myn hert en leven zuiver en onberispelyk te bewaren. Het deedt my ook myne voorgaande doodigheit nadenken, myn zelven verfoejen, en als het onwaardigste schepsel op den aardbodem aanmerken. Deze gestalte bleef my des anderen daags by; en deedt my verscheide dagen achter een treuren, wanneer ik dacht, dat ik in myne noodtsakelyke uitspanningen, niet meer ernst, plechtigheit, hemelsgezinde genegentheit en verkeeringe betoont hadt. Dus wierdt myn gemoedt meenigmaal moedeloos, en nochtans vertrouwe ik, dat die bestraffinge my nuttig en heilzaam was.

Op *Woensdag*, den 11^{den} van *Maart*, deze dag te *Elizabeth-Stadt* tot een Vast- en Bede-dag afgezondert zynde, konde ik den openbaaren Godtsdienst bywoonen; het welk de eerste reize was dat ik zulks heb konnen doen, sedert den 21sten van *December* laatstleden. Ach! door hoe veel zwakheit en benaauwtheit heeft Godt my in dien tusschentydt niet al doorgebracht? *Maar hulp van Godt ontfangen hebbende, leeve ik noch*; Ach! mocht ik maar meer tot zyne heerlykheit leven!

Op des *Heeren-dag*, den 15^{den} van *Maart*, was ik wederom in staat den openbaaren Godtsdienst by te woonen; ook gevoelde ik eenige ernstige begeertens om tot

het

het werk der Bedieninge in ſtaat te mogen zyn. Ik ondervondt, dunkt my, eenig Geeſt en leven om voor Godt te ſpreken.

Op *Woensdag*, den 18den van *Maart*, reedt ik uit, met voornemen om myn Volk te bezoeken, en ben des anderen daags onder hen gekomen; ik was op myne reize onder groote neerſlachtigheit des gemoedts. *Vrydaags* ſmorgens ſtondt ik zeer vroeg op, wandelde rondt onder myn Volk, en onderzocht na hunnen ſtaat en belangens, ook gevoelde ik myn laſt grootelyks verſwaart door het hooren van eenige onaangenaame dingen. Ik trachtte tot Godt te gaan met myne verlegentheden, en deedt op eene afgebrokene wyze eenige droevige klachten, en ſtelde myn ſwaarmoedigheden den Heere voor, doch myn gemoedt bleef des niet tegenſtaande zeer benevelt. Omtrent tien uuren riep ik myn Volk te ſamen, en na gepredikt, en eenen Pſalm gezongen te hebben, badt ik met hen. Daar wierdt een groote aandoeninge onder hen beſpeurt; en ik twyffel geenſins, dat die, in veele opzichten, meer dan natuuurlyk was.

[Dit was het laatſte *geſprek* dat hy ooit met zyn Volk gehadt heeft. Hy verliet hen omtrent ten elf uuren van dien zelfden dag; en is des anderen daags te *Elizabeth-Stadt* aangekomen. Zyne ſwaarmoedigheit bleef ſteedts duuren; en hy is een geruimen tydt onder een groote maate van neerſlachtigheit geweeſt, door die dampige ongeſteltheden.]

Op *Saturdag*, den 28ſten van *Maart*, wierdt ik des morgens door geweldige nypende pyne aangetaſt. Deze pyn was uittermaate fel en geſtadig, voor verſcheide uuren achter een; zoo dat het my onmogelyk ſcheen, zonder een mirakel, 24 uuren in zulk een' jammerlyken toeſtant te konnen leven. Ik lag den geheelen

len dag te bedt, en den gantſchen voormiddag in eene benaauwde pyne; doch het behaagde Godt de middelen tot verminderinge van de pyne te zegenen. Ik was door deze pyn uitnemende verzwakt, en bleef zoo verſcheide dagen achter een; zynde afgemat door koorts, hoeſt, en nachtſweetingen. In dezen benaauwden ſtaat, zoo lange myn hoofdt van die dampige ongeſteltheden vry was, waren de gedachten van den doodt my zeer aangenaam; want ik merkte dien aan als het einde van alle moeite en verdriet, en als eenen ingang in eene plaatſe, alwaar de vermoeiden in ruſte zyn; en ik had ook een kleine voorſmaak van den Hemelſchen ſtaat; zoo dat ik daar door, zoo wel als door de moeielykheden van dit leven, gelokt en getrokken wierdt. Ach! hoe zalig is het, getrokken te mogen worden door de bebegeertens na eenen ſtaat van volmaakte heiligheit!

Op *Saturdag*, den 4den van *April*, was ik zeer neerſlachtig en onruſtig, uit hoofde van den tydt niet behoorlyk te gebruiken, en nochtans wiſt ik niet wat ik zoude doen. Ik verlangde den tydt in Vaſten en Bidden te mogen doorbrengen, op dat ik van ongevoeligheit en koelheit in de zaken van Godt verloſt mocht worden: maar helaas! ik hadt geen lichamelyke kracht tot deze oeffeningen. Ach! wat is het niet eene gezegende zaak, vrede des gemoedts te genieten! Maar hoe vreeſſelyk in tegendeel het miſſen van dezelve! Ik bevinde het onmogelyk te zyn deze gelukzaligheit te genieten, zonder *den tydt uit te kopen*, en een geeſtelyke geſtalte des gemoedts te bewaren.

Op des *Heeren-dag*, den 5den van *April*, was ik zeer bedroeſt, dat ik my zoo onbegrypelyk onvruchtbaar bevondt. Myne ziele dorſtte na genade; maar helaas! hoe verre was ik van dat gene te bekoomen, het welk ik zag zoo uitnemende dierbaar te zyn! Ik was gereedt te wanhopen van ooit een heilig ſchepſel te worden; en nochtans *kleefde myne ziele Godt achter na:*

maar

maar nooit heb ik my zoo ver af gezien van *het gegrepen te hebben*, of *alreede volmaakt te zyn*, als te dezer tydt. Des Heeren Avondtmaal van daag bediendt wordende, woonde ik die Ordonnantie by; en of schoon ik in my zelven eene vreesselyke ledigheit en gebrek van genade vondt, en my als 't ware, in eenen oneindigen afstant zag van die heiligheit welke het Euangelium vereist; zoo gevoelde ik nochtans onder de Bedieninge, inzonderheit ter tydt van de uitdeelinge des Broodts, eene teedere liefde tot de Broederen, en zoo ik vertrouwe tot den heerlyken Zaligmaker en Verlosser, de *Eerstgeborene* onder hen. Ik poogde alle *myne* en *zyne vyanden voor Hem te brengen, en ze voor zyne voeten doodt te slaan*; en vondt groote ruimte en vrymoedigheit in het smeeken om verlossinge van dezen geestelyken doodt; zoo wel als in 't verzoeken van genade voor myne Vrienden, voor myne Vergaderinge, en voor de Kerke van Christus in 't algemeen.

Op *Dingsdag*, den 7[den] van *April*, reedt ik des achtermiddags naar *Nieuwark*, ten einde om den Eerwaardigen Mr. *Dikkenson* † in het Huwelyk te bevestigen, en hebbe des avondts dat werk verricht. Daar na reedt ik weder naar *Elizabeth-Stadt* te rug, in eene zeer aangenaame gestalte, vol bedaartheit en verkwikkinge.

Op *Donderdag*, den 9[den] van *April*, woonde ik de Ver-

† Den onlangs geleerden en zeer uitmuntenden Heer *Jonathan Dickenson*, Leeraar eener Kerke in *Elizabeth-Stadt*, Voorzitter van het Collegie van *Nieuw-Jersey*, en een van de Correspondenten van de hoogwaardige Maatschappye in *Schotlandt* tot voortplantinge van den Christelyken Godtsdienst; die eene hooge achtinge hadt voor Mr. *Brainerd*, en hem zoo vriendelyk behandelt hadt in zyn eigen huis, geduurende zyne ziekten in den voorleden Winter; en die na een korte krankheit, in *October* naastvolgende, gestorven is, twee dagen na Mr. *Brainerd*.

Verordeninge by van Mr. *Tucker*, * en naderhandt het Examen van Mr. *Smith*. Van daag ben ik in eene troostelyke gemoedts gestalte geweest; en gevoelde dat myn herte somtydts in eene geestelyke gesteltheit was.

Op *Vrydag*, den 10^den^ van *April*, bracht ik den voormiddag door met Classikale bezigheden. Des achtermiddags reedt ik naar *Elizabeth-Stadt*, alwaar ik mynen Broeder *Johan* vondt. † Ik bracht eenigen tydt in gesprek met hem door; maar was zeer zwak en afgemat, en in myn gemoedt neerslachtig.

Op *Maandag*, den 13^den^ van *April*, woonde ik de Beproevinge van myn Broeder by. Des avondts was ik in eene plechtige Godtvruchtige gestalte; maar zeer gekwelt en overwonnen door een geweldige hoofdtpyn.

Op *Dingsdag*, den 14^den^ van *April*, was ik niet in staat om iets te doen; en bracht eenigen tydt door met Mr. *Byram* en andere Vrienden. Op dezen dag is myn Broeder naar myn Volk getrokken.

Op *Woensdag*, den 15^den^ van *April*, vondt ik, verscheide maalen op dezen dag, veel vrymoedigheit aan den Throon der Genade. Des achtermiddags was ik zeer zwak, en bracht den tydt met weinig nuttigheit door; maar

*. Een waardig Godtvruchtig jong Heer, die maar korten tydt in de bedieninge geleeft heeft. Hy stierf in de maandt *December* na zyne Verordeninge te *Stratfield* in *Connecticut*; en weinig tydts na den doodt van *Brainerd* te *Northampton* Hy was op eene reize ziek geworden, toen hy weder keerde van zyne Vrienden te bezoeken te *Milton* (in de *Massachusets*) welke, zoo ik achte, zyn geboorte-plaats geweest is, gelyk het *Harvardt* Collegie de plaatze was van zyne opvoedinge.

†. Deze zyne Broeder was door de *Correspondenten* ontboden, om Mr. *Brainerd's* Vergaderinge van *Indianen* te bezorgen en te onderwyzen, nadien hy door zyne krankheit genootsaakt was van hen afwezig te zyn. Hy bleef het opzicht over hen te hebben, tot den doodt van Mr. *Brainerd*; en na zyn doodt is hy tot zyne *Opvolger* in zyne *Zendinge*, en tot Leeraar van zyne Vergaderinge verordent; welke Vergaderinge onder zyne Herderlyke zorge zeer blyft bloeien.

maar des avondts genoot ik eenige Godtvruchtige vuurigheit, en geestelyke begeertens in het gebedt. Myne ziele ging uit na Godt, en hadt een welbehagen in zyne Goddelyke volmaaktheden. Maar, helaas! naderhandt liet ik na te waken, en ben gerust en zorgeloos geworden.

Op *Donderdag*, den 16den van *April*, was ik smorgens in bitter angst der ziele, hoedanig ik haast nooit gevoelt hebbe, onder een gevoelen van zonde en schuldt. Ik bleef den geheelen dag in benaauwtheit, poogende overal waar ik was te bidden, en konde zulks waarlyk niet nalaten; maar beschouwde myn zelven zoo snoodt te zyn, dat ik niemandt dorst aanzien; en ik was zelfs bedroeft, dat my iemant eenige achtinge bewees, of, ten minste, dat zy zoo misleit waren om te denken dat ik zulks verdiende.

Op *Vrydag*, den 17den van *April*, savondts verwaardigde de Heere my, schoon aller onwaardigst, toe te gaan tot den Throon der Genade, en gaf my een gevoelen van zyne liefde en gunste, het welk my eene onuitsprekelyke ondersteuninge en bemoediginge gaf; schoon ik naauwelyks durfde gelooven dat deze genade daadelyk was, zoo groot kwam die my voor; echter konde ik niet nalaaten my te verblyden, dat Godt zyn verzoendt aangezichte ontdekte aan zulk een snoodt zondaar. Schaamte en schande overdekten my somtydts; en dan kregen de hope, de blydtschap, en verwonderinge over de Goddelyke goedertierenheit wederom de overhandt. Somtydts konde ik niet anders dan my verwonderen over Godts goedtheit, dat Hy my niet hadt laaten vallen in alle de snoodtste zonden, en in openbaare schanden, die bedacht konnen worden; en ik gevoelde my zoodanig genoodtsaakt Godt te looven, dat dit voor eenen korten tydt myne schaamte en bedruktheit des geestes, wegens myne zonden, scheen te verslinden.

[Daar na is zyne neerslachtigheit en bedruktheit des geestes tot hem wedergekeert, en hy is de twee naastvolgende dagen daar onder gebleven.]

Op *Maandag*, den 20sten van *April*, was ik zeer ongestelt na het lichaam, en moest byna den gantschen dag het bedt houden. Ik genoot evenwel wat meer troost, als op verscheide tyden van de voorgaande dagen. Op dezen dag ben ik gekomen tot den ouderdom van 29 Jaaren.

Op *Dingsdag*, den 21sten van *April*, ben ik op reis getrokken naar *Nieuw-Engelandt*, ten einde (indien het de wille Godts mocht zyn) om myne gezontheit door ryden te herstellen: ik reedt tot *Nieuw-Jork*, en vernachtte aldaar.

[Dit is zyn laatste vertrek geweest van *Nieuw-Jersey*. —— Hy reisde langsaam en kwam onder zyne Vrienden te *Oost-Haddam*, omtrent het begin van *Mey*. Daar is in zyn Dag-boek weinig bericht, van dien tydt af dat hy op deze reize gegaan is, tot den 10den van *Mey* toe. Hy spreekt dat zyn herte zich somtydts verheugde in de heerlyke volmaaktheden van Godt, en zeer verlangde om voor Hem te leven; maar klaagt ook van de onstantvastigheit van zyne gedachten, dat die zoo ligt wierde afgewendt van Goddelyke voorwerpen, en roept uit over zyne magerheit, als tegen hem op de allerluidruchtigste wyze getuigende. En rakende de uitspanningen, die hy genootsaakt was voor zyne gezontheit te gebruiken, daar van zegt hy, dat hy somtydts dezelve konde gebruiken in *eenvoudigheit des herten*, de Eere Godts daar in bedoelende: maar dat hy ook bevondt, dat 'er een groote zorge en waakfaamheit noodig was, dat hy de geestelyke gesteltheit van zyn gemoedt in zyne uitspanningen niet mocht verliezen, en op dat dezelve niet mochten on-

ontaarden in eene enkele eigenliefde, zonder Godts heerlykheit voornamentlyk daar in te bedoelen.]

Op des *Heeren-dag*, den 10den van *Mey*, [te *Had-Lime*] gevoelde ik eenige dankbaarheit aan Godt te dezer tydt, (waar in ik ſwaar geoeffent wierdt) dat Hy my altydt in myne Bedieninge beſtiert hadt te handelen van, en aan te dringen op de groote Leerſtukken van *de Wedergeboorte*, *het Nieuwe-Schepſel*, *het Geloove in Chriſtus*, *de toenemende Heiligmakinge*, *Godt lief te hebben boven alles*, *geheel tot zyne Heerlykheit te leven*, *ons zelfs niet te zyn*, en diergelyke. De Heere deedt my, op de zekerſte wyze, van tydt tot tydt zien, dat deze en diergelyke Leerſtukken, die daar noodtſakelyk aan vaſt zyn, de eenige gronden van behoudenis en zaligheit waren voor verloorene zondaren; en dat die geſteltheden welke daar mede gelykvormig zyn, niet anders zyn, dan die Heiligmakinge, zonder welke niemant den Heere zien zal. De oeffeninge van deze Goddelyke geſteltheden, waar in de ziele in een ſoort van beraadtſlaginge met Godt handelt, en gaarne zoude willen zyn, en doen alles wat Hem welbehaaglyk is, zag ik, dat de ziele te ſtaade zoude komen in een ſterf-uure: want Godt zoude *zich zelven* moeten *verloochenen*, indien Hy zyn eigen Beeldt verwierp, of die ziele die *een* met Hem is in begeertens.

Op des *Heeren-dag*, den 17den van *Mey*, [te *Millington*] bragt ik den voormiddag t'huis door, zynde niet in ſtaat den openbaren Godtsdienſt by te woonen. Te dezer tydt gaf my Godt een aandoenendt gezicht en gevoelen van myne ſnoodtheit, en van de uitnemende zondigheit van myn herte; zoo dat 'er in my niets anders dan zonde en verdorventheit ſcheen te zyn. *Kwaden tot zonder getal toe omgaven my*; myn gebrek van geeſtelykheit, en heiliglyk voor Godt te leven; myn

ver-

verlaaten van Godt, en het leven voor myn zelven. —— Alle de gruwelen van myn hert en leven wierden nu onder myn oog gestelt; en ik had niet anders te zeggen dan, *O! Godt weest myn arme zondaar genadig.* —— Omtrent middag zag ik, dat de genade Godts in Christus oneindig vry was tot zondaren, en wel tot zulke zondaren als ik my zelven zag te zyn; ik zag ook dat Godt het hoogste goedt, en in zyne tegenwoordigheit het leven was; en ik begon naar het sterven te verlangen, op dat ik by Hem mocht zyn in eenen staat van bevrydinge van alle zonden. Ach! wat een klein aanblikje van zyne uitmuntentheit verkwikt myne ziele! Hoe waardig is niet den gezegenden Godt, dat Hy geliest, en aangebeden worde, en dat men zich in Hem verlustige om Hem zelfs wille, en om zyn eigen Goddelyke uitmuntentheden!

Of schoon ik deze Week veel doodigheit, en gebrek van den Geest des Gebedts gevoelde, zoo hebbe ik nochtans eenige aanblikjes van de uitmuntentheit der Goddelyke dingen genooten; inzonderheit wierdt eens op een voormiddag, in verborgene overdenkinge en gebede de uitmuntentheit en schoonheit der Heiligheit, als zynde eene gelykheit aan den heerlyken Godt, zoodanig aan my ontdekt, dat ik ernstig begon te verlangen om in die weereldt te zyn, daar de Heiligheit in volmaaktheit woont. En ik verlangde na deze volmaakte Heiligheit, niet zoo zeer om myn eigen gelukzaligheits wille, (schoon ik klaar zag dat dit de grootste, ja de eenigste gelukzaligheit van de ziele was) als wel op dat ik Godt behaagen, geheel voor Hem leven, en Hem verheerlyken mocht, met alle myne redelyke vermogens.

Op des *Heeren-dag*, den 24sten van *Mey*, [te *Long-Meadow* in *Spring-field*] konde ik niet nalaaten te denken, gelyk ik meenigmaal aan anderen voorgehouden hebbe, dat de waare Godtsdienst meer bestaat in diepe ver-

vernederinge, gebrokenheit des herten, een verootmoedigent gevoelen van onvruchtbaarheit, en gebrek van genade en Heiligheit, dan de meeste, die Christenen genaamt worden, zich verbeelden; inzonderheit de gene welke de onlangs Bekeerden geacht worden; die, immers veele van dezelve, geen anderen Godtsdienst kennen dan verheven blydtschap en herts-tochten, ontstaande uit eenige werkingen op hunne denkbeelden, of eenige ingevingen des gemoedts, dat *Christus de hunne is*, dat *Godt hen lief heeft*, en diergelyke.

[Op *Donderdag*, den 28sten van *Mey*, is hy van *Lang-Meadow* getrokken naar *Northampton*, veel beter schynende, dan hy in de Winter geweest hadt; ja zoo wel, dat hy in staat was om 25 mylen op eenen dag te ryden, en om een halve myl te voet te konnen gaan; zynde zeer blymoedig en van alle droefgeestigheit bevrydt; doch evenwel te dier tydt ongetwyffelt onder eene vaste, ongeneeselyke Teering ziekte.

Ik hebbe voor deze veel gelegentheit gehadt om byzonder onderrichtinge omtrent hem te bekomen, door veele die zonderlinge verkeeringe met hem gehadt hadden; en ik zelfs hebbe eens gelegentheit gehadt van eene aanmerkelyke verkeeringe en kennis met hem te hebben, te *Nieuw-Haven*, omtrent vier jaren geleden, ter tydt van de *bevorderinge* op de Hooge-schoole, wanneer hy die belydenisse aan den *Rector* van het Collegie overgaf, daar wy in deze geschiedenisse alreede meldinge van gedaan hebben; nadien ik een was met wien hy te dier tydt, over die zaak, behaagde te raadtplegen: maar nu hadt ik eene gelegentheit van hem meer ten vollen te mogen kennen. Ik bevondt hem aanmerkelyk gezellig te zyn, aangenaam en vermakelyk in zyne verkeeringe; maar nogthans deftig, stichtelyk, geestelyk, en zeer nuttig; zynde ootmoedig, zedig, en nederig, verre

van

van eenige ſtyſheit, gemelykheit, by geloovige ſtemmigheit, of gemaaktheit in woorden of gedraginge; maar ſcheen veel eer van alle die dingen te walgen. Wy genooten niet alleen de weldaadt van zyne verkeeringe; maar hadden den trooſt en het voordeel van hem te hooren bidden, van tydt tot tydt, in ons Huisgezin. Zyn wyze van bidden was zeer aangenaam; meeſt een aardtworm, en een Diſcipel van Chriſtus betamende, in het aanſpreken van een oneindig groot en heilig Godt, en Vader van alle barmherheit; niet met çierelyke uitdrukkingen, of eene beſtudeerde welſprekentheit; ook niet met eenige onmatige heftigheit, of onbehoorlyke ſtoutheit; verre van de minſte ſchyn van ydele vertooninge, en van alles wat ſchynen mocht als of hy zich wilde aanpryzen aan de gene die by hem waren, of om hem by hen aangenaam te maken; en ook vry van ydele herhalingen, onbehoorlyke uitweidingen of onnodige vermeenigvuldiginge van woorden. Hy drukte zich uit met de naauwkeurigſte bewoordingen, met kracht en nadruk; en nochtans ſcheen het gene dat zyne lippen voortbracht, veel eer voort te vloeien uit de *volheit van zyn herte*, als hebbende eenen diepen indruk, en plechtig gevoelen van onze nooden, onwaardigheit, en afhankelykheit; en van Godts oneindige grootheit, uitmuntentheit, en algenoegſaamheit; dan blootelyk uit een driftig en vruchtbaar vernuft, dat goede uitdrukkingen uitſtort. En my geheugt niet dat ik hem ooit over Tafel heb hooren bidden of danken, of daar was iets aanmerkelyks daar uit te leeren, beide uit de ſtoffe, en de wyze van zyne verrichtinge van die plichten. In zyne gebeden drong hy veel aan op den voorſpoedt van Zion, de bevorderinge van Chriſtus Koninkryke in de weereldt, en de voortplantinge en bloey van den Godtsdienſt onder de *Indianen*. En hadt gewoonelyk eene bede in zyn gebedt, *dat wy onze nuttigheit niet mochten overleven.*]

Op

Op des *Heeren-dag*, den 31sten van *Mey*, [te *Northampton*,] hebbe het grootste gedeelte van de voorledene Week weinig inwendige zoetigheit in den Godtsdienst genooten; niet geestelyk de heerlykheit Godts en des gezegenden Zaligmakers aanschouwende, van waar altydt myne vertroostinge en blydtschap in den Godtsdienst ontstaat, indien ik in 't geheel eenige hebbe: maar wanneer ik de uitnementheit en volmaaktheden van Godt niet zoodanig kan beschouwen, dat ik my in Hem verheugen kan, om het gene hy in zich zelven is, dan hebbe ik geen vaste grondt van blydtschap. My alleen te verheugen om dat ik geloove aandeel aan Christus te hebben, en dat ik eindelyk zal zalig worden, is waarlyk een armhertige en geringe zaak.

[In deze Week heeft hy, aan myn huys, met Doctor *Mather* over zyne ziekte geraadtpleegt, die hem duidelyk aanzeide dat 'er groote blyken waren dat hy een gezette *Teering* hadt, en dat hy hem geen moedt konde geven, dat hy 'er ooit van herstelt zoude worden. Doch dit gaf hem geen de minste ontstelteniſſe, noch deedt hem op geenerlei wyze veranderen ten aanzien van de blymoedigheit en klaarheit zyns gemoedts, noch van de vryheit en aangenaamheit van zyne verkeeringe.]

Op des *Heeren-dag*, den 7^{den} van *Juny*, was myn aandacht zoo opgewekt, en myne ziele zoo ingenomen, met het gene ik op dezen dag hoorde van de uitnemende dierbaarheit van de zaligmakende genade van Godts Geest; dat myn lichaam daar door byna overwonnen wierdt. Ik zag dat de waare genade waarlyk zeer dierbaar was, dat dezelve zeer raar of seldsaam was, en dat 'er maar een kleine maate van gevonden wierdt, zelfs daar de waarheit van dezelve gevonden wordt; ten minste, ik zag dit myn geval te zyn.

In de voorledene Week hebbe ik eenige troostelyke

ſtonden van overdenkinge genooten. Eens op een morgen verſcheen de zaak van Godt my uytnemende dierbaar; des Zaligmakers Koninkryke is al wat op aarde te waardeeren is, en ik konde niet anders dan verlangen dat het ſelve bevordert wierdt in de weereldt: ik zag ook dat deze zaak Godts zaak was, dat Hy een oneindig grooter achtinge en bezorgtheit daar voor hadt, dan het mogelyk was dat ik hebben konde; en dat zoo ik eenige waare liefde hadt voor dit gezegent belang, zulks maar een droppeltje was, voortgekomen uit dien Oceaan. Hierom konde ik *myn hoofdt met blydtſchap opheffen*; en beſloot, *indien dan Godts zaak Hem zoo waardig en dierbaar was*, *dat Hy ze dan wel bevorderen zoude.* En dus beruſte ik, als 't ware, in Godt, dat Hy zekerlyk dat gene, het welk met zyn eigen wil zoo overeen kwam, zoude bevorderen; ſchoon den tydt, wanneer, aan zyn Soeverein welbehagen moeſt overgelaaten worden.

[Hem wierdt door de Medecyn-meeſters ſteets geraaden veel te ryden, als zynde dat gene het welk, boven alle andere middelen, zoude ſtrekken tot verlenginge van zyn leven. Hy was, eenigen tydt, verlegen, wat koers hy zoude nemen; doch eindelyk beſloot hy van hier naar *Boſton* te ryden; en wy hadden vaſtgeſtelt, dat een uit onze Familie met hem zoude gaan, om hem behulpſaam te zyn in zynen zwakken en vervallen ſtaat.]

Op *Dingsdag*, den 9den van *Juny*, ging ik op reize van *Northampton* naar *Boſton*. Ik reisde zeer langſaam, en maakte onderweeg met verſcheide Predikanten kennis.

Hebbende nu eenigen tydt achtereen blyven ryden, gevoelde ik my veel beter als te vóren; en na maate myn uitzicht was van tot een ſtaat van nuttig te zyn herſtelt te worden, na die maate begeerde ik de aanhoudinge van

myn

myn leven; maar de doodt was my onbegrypelyk begeerlyker en dierbaarder dan een nutteloos leven: doch gedankt zy Godt, dat ik myn herte, op tyden, bevondt ten vollen onderworpen aan, en vereenigt met deze grootste van alle verdrukkingen, indien Godt mocht goedt vinden met my alzoo te handelen.

Op *Vrydag*, den 12den van *Juny*, kwam ik te *Boston*, wat vermoeit en afgemat door de reize. Ik merkte, dat 'er geen ruste was dan in Godt. Vermoeijinge des lichaams, en angsten des gemoedts, verzellen ons beide in de Steden en op het Landt; geen plaatsen zyn hier uitgezondert.

Op des *Heeren-dag*, den 14den van *Juny*, genoot ik eenige verruimingen en verkwikkinge in het huisselyk Gebedt, zoo wel als in verborgene oeffeningen. Godt was my dierbaar, zyne wegen vol lieffelykheit en vrede, en al wat ik begeerde, was, een geest van heilige vuurigheit, om voor hem te leven.

Op *Woensdag*, den 17den van *Juny*, besteede ik dezen dag, gelyk ik ook de twee voorgaanden gedaan hadt, voornamentlyk in de Predikanten van de Stadt te bezoeken; en wierdt met veel achtinge van hen behandelt.

Op *Donderdag*, den 18den van *Juny*, wierdt ik uittermaaten ziek, en tot voor de poorten van den doodt gebracht, door het uitbreken van kleine zweeren in myn longe, gelyk myn Doctor meende. In dezen uitnemende zwakken staat, bleef ik verscheide weeken achter een, en was gewoonelyk tot zulk eenen laagen toestant gebracht, dat ik ten eenemaal spraakeloos was, en konde zelfs niet een woordt binnens mondts spreken; en zelfs na dat ik zoo verre herstelt was dat ik over huis gaan, en buiten de deur treden konde, zoo wierdt ik echter alle dagen door een flaaute aangetast, welke gewoonelyk vier of vyf uuren duurde; op welke tyden, schoon ik niet geheel sprakeloos was, of ik konde *ja* of *neen* zeg-

gen, ik echter geen reden konde voeren, noch eene reden uitſpreken, zonder dikwyls op te houden om adem te haalen; en myne Vrienden vergaderden verſcheide maalen, in dezen tydt, rondtom myn bedtſteede om den laatſten adem te zien geven, het welk zy ieder oogenblik verwachten, gelyk ik zelfs ook deedt.

Hoe ik de eerſte dag of twee van myne ziekte geweeſt ben, ten aanzien van het gebruik van myn verſtant, weet ik zoo byzonder niet; maar ik geloove dat ik op ſommige tyden, door de heftigheit van de Koorts, wat verbyſtert ben geweeſt: doch op den derden dag van myne ziekte, en geduurig in 't vervolg, voor vier of vyf weeken achtereen, heb ik zoo veel helderheit des verſtants, en klaarheit van gedachten genooten, als ik mogelyk van al myn leven genooten heb; en my dunkt, dat myn verſtant met zoo veel gemak en vryheit nooit in Goddelyke dingen heeft konnen indringen, als te dezer tydt; ook hebbe ik my nooit meer in ſtaat bevonden om de waarheit van veele gewichtige waarheden des Euangeliums te konnen betoogen, als nu. En gelyk ik klaar de waarheit zag van die groote Leerſtukken, welke met recht genoemt worden de *Leerſtukken der Genade*, zoo zag ik met geen minder klaarheit, dat het *wezen* van *den Godtsdienſt* beſtaat in de *gelykformigheit* der ziele *met Godt*, en in het handelen boven alle zelfs-zoekende beoogingen, tot *zyne heerlykheit*; verlangende *voor Hem* te zyn, *voor Hem* te leven, en *Hem* in alle dingen te behagen en te eeren; en dit alles uit een klaar gezichte van zyne oneindige uitmuntentheit en waardigheit in *Hem zelven*, om van alle redelyke ſchepſelen bemindt, aangebeden, en gedient te worden. Dus zag ik, wanneer eene ziele Godt beminde met eene liefde boven alles, dat zy daar in *gelykformig* handelde met den gezegenden Godt zelve, die zich zelven even op die zelfde wyze beminde: wanneer dan Godts belang en het haare een belang geworden is, en zy verlangende is dat

Godt

Godt verheerlykt worde, en haar verheugt dat Hy de hoogste heerlykheit en gelukzaligheit onveranderlyk bezit, zoo handelt zy ook hier in, in *gelykformigheit* met Godt; als ook, wanneer zy ten vollen *onderworpen is, aan*, en met vergenoeginge *berust in* den wille Godts.

Ik zag verder, dat gelyk deze Goddelyke gesteltheit, waar door de ziele Godt verhoogt en zich zelve in het stof vernedert, in de ziele gewrocht wordt, door Godts ontdekkinge van zyn eigen heerlyke volmaaktheden aan haar, in het aangezichte van Christus Jezus, door de byzondere werkinge van den Heiligen Geest; Hy ook niet anders konde als daar *voor zorgen*, als zynde zyn eigen werk; en dat Hy, gelyk het zyn Beeldt was in de ziele, niet anders konde dan een *welbehagen* daar in hebben. Vervolgens zag ik, indien Godt zyn eigen zedelyk *Beeldt* verwierp of verachte, dat Hy dan zich zelven verloochenen moest; het welk hy niet doen konde. En dan zag ik de *vastigheit* en *zekerheit* van dezen Godtsdienst; en dat de gene die den zelven waarlyk bezitten, een voldoende bewys hebben van hun aandeel aan alle de weldaden van de verlossinge door Christus, hebbende hunne herten eene gelykformigheit met Hem; als ook dat deze, en wel deze alleen, bekwaam zyn voor het werk en de genietinge van Godts Koninkryke der Heerlykheit; om dat niemant dan deze eenige lust hebben tot het werk van den Hemel, het welk is Godt te verheerlyken, en niet zich zelven: en dat Godt (het zy met eerbiedt voor zyn naam en volmaaktheden gesproken) deze, niet zonder zich zelven te verloochenen, eindelyk verwerpen konde.

De naaste zaak die ik toen te doen hadt, was, te onderzoeken, of dit myn Godtsdienst was: en hier behaagde Godt my te brengen tot de klaarste nadenkinge en naaukeurigste overzicht van het gene dat in eenen Godtsdienstige levensloop was omge-

gaan, door verscheide van de laatste jaren mynes levens. En of schoon ik ontdekte veele verdorventheden, die myne beste plichten vergezelden; veele eige beoogingen en vleeschelyke eindens; veel geestelyke hoogmoedt en zelfs-verheffinge, en ontelbaare andere kwaaden, dewelke my omringden; ik zegge, of schoon ik nu de zonden van myne heilige dingen zag, zoo wel als van myne andere handelingen, zoo behaagde Godt nogthans, terwyl ik bezig was myn leven te overzien, deze zaak buiten twyffel te stellen, door my te toonen, dat ik, van tydt tot tydt, boven de hoogste werkinge van bloote eigen-liefde gehandelt hadt; dat ik verlangt hadde Hem te behagen en te verheerlyken, als myn hoogste gelukzaligheit, enz. En deze overzicht wierdt door genade vergezelt met een tegenwoordig gevoelen van dezelfde Goddelyke gesteltheit des gemoedts. Ik gevoelde nu eene liefde tot Godts heerlykheit, en verlangde na den Hemel, als eenen staat waar in ik Godt volmaakt verheerlyken zoude, meer als om dat die eene plaatse was van gelukzaligheit voor myn zelven: en dit gevoelen van de liefde Godts in myn herte, het welk ik vertrouwe dat de Geest van Godt op een nieuw in my opwekte, was genoegsaam om volkomene voldoeninge te geven, en my te doen verlangen, gelyk ik meenigmaal te voren hadt gedaan, om met Christus te zyn. Ik zocht te dezer tydt gene van die *schielyke ingeevingen*, daar veele zoo mede op en ingenomen zyn, *dat Christus en zyne weldaden de MYNE zyn, dat Godt MY lief heeft*, enz. ten einde om my voldoeninge te geven omtrent mynen staat; neen, myne ziele hadt een afkeer van die bedriegeryen des Satans, welke gehouden worden voor de *onmiddelyke getuigenissen des Geestes*, terwyl het niet anders is dan eene *ledige ingevinge* van een zekere zaak, zonder eenige genadige ontdekkinge van de *Goddelyke heerlykheit*, of van het *werk des Geestes* in hun eigen herte. Ik zag het schrikkelyke bedrog van dit soort van

ver-

vertrouwen, zoo wel als van dien geheelen Godtsdienſt, daar het gewoonelyk uit voortkomt, of ten minſte mede gepaart gaat: de valſche *Godtsdienſt* die onlangs is doorgebroken, (ſchoon het een tydt van wonderlyke genade geweeſt is) beſtaat alleen in denkbeelden, en indrukſelen op de dierlyke beweegingen, te gelyk met de ſchielyke ingevingen, gewrocht in het gemoedt, door den *Satan*, *zich veranderende in eenen Engel des lichts*, van zekere zaken die niet geopenbaart zyn in de Schriftuur. Deze en diergelyke dingen, vreeze ik, hebben het grooſte deel van de Godtvruchtige betooningen, op veele plaatſen, uitgemaakt.

Deze dingen zag ik met groote klaarheit, wanneer men dacht dat ik ſtierf. En Godt gaf my te dezer tydt groote bezorgtheit voor zyne Kerke en belang in de weereldt: niet zoo zeer om dat de onlangs aanmerkelyke werkingen op de gemoederen der menſchen verhindert, en byna geheel weg waren; als wel om dat dien valſchen Godtsdienſt, die driftige inbeeldingen, en die wilde en eigen behaagende beroeringen der dierlyke bewegingen, welke het werk der genade vergezelden, zoo verre de overhandt genomen hadden. *Dit* was het daar myn gemoedt, byna dag en nacht, by bepaalt was; en *dit* was voor my het donkerſte vooruitgezicht, ten aanzien van den Godtsdienſt, in het Landt; want *dit* was het voornamentlyk, het welk de weereldt met vooroordeel ingenomen hadt tegen de inwendige Godtvrucht. En ik zag, dat de grootſte elende van allen was, dat 'er zoo weinig waren die eenig onderſcheit zagen, tuſſchen de oeffeningen die geeſtelyk en heilig waren, en tuſſchen de gene die alleen de eigen-liefde tot haar beginſel, middelpunt, en einde hebben.

Gelyk het Godt behaagde my klaarheit van gedachten, en bedaartheit des gemoedts te geven, byna geduuriglyk, voor verſcheide weeken achter een, onder myne groote zwakheit; alzoo maakte Hy my ook bekwaam,

om myn' tydt, eenigermaate, tot nuttige eindens (zoo ik hope) te besteden. Ik wierdt in staat gestelt om een meenigte gewichtige Brieven te schryven aan Vrienden in verre plaatsen: * en somtydts schreef ik wanneer ik spraakeloos was, dat is, buiten staat om met iemandt te spreken; schoon ik mogelyk een woordt of twee konde voortbrengen welke gehoort konden worden. — Te dezer tydt ook, terwyl ik te *Boston* bepaalt was, las ik met zorgvuldigheit en aandacht eenige Schriften van den ouden Mr. *Shephard*, die onlangs in 't licht gekomen, en voor den Druk bedoelt waren. En verzocht en grootelyks gedrongen zynde, maakte ik eenige verbeteringen, daar de zin duister gelaaten was, door het uitlaaten van een woordt of twee. — Behalven dit, zoo kwamen my veele *bezoeken*, met wien ik, wanneer ik spreken konde, altydt redeneerde over de zaken van den Godtsdienst; en wierdt zonderling geneigt, en in staat gestelt, om te onderscheiden tusschen den *waaren* en den *valschen* Godtsdienst van den tegenwoordigen tydt. Daar was naauwelyks een Onderwerp het welk onlangs een stoffe van verschil geweest was, of ik wierdt, op de eene of andere tydt, tot een soort van noodtsakelykheit gebracht om daar van te spreken, en myn gevoelen daar van te toonen; en dat gewoonelyk voor een meenigte van menschen: inzonderheit sprak ik meermalen over de natuure en de noodtsakelykheit van die *verootmoedidinge*, *uitlediginge van het eigen zelf*, of de volle overtuiginge van des menschen verloorenheit in zich zelven, welke noodtsakelyk is voor het zaligmakende *Geloove*; als ook van de groote moeilykheit om hier toe gebracht te worden, en het groote gevaar daar de menschen in zyn om op eene *eigene rechtvaardigheit*, welke eene *vertooninge* heeft van deze dingen, te rusten.

* Onder deze zyn de achtste, negende, en tiende Brieven, aan het einde van deze Geschiedenisse.

ten. Om het gevaar hier van aan te wyzen, bleef ik inzonderheit ſtaan, verzekert zynde, dat 'er veele in deze verborgenen weg verlooren gaan, om dat 'er van de meeſte Predik-ſtoelen zoo weinig gezegt wordt om dit gevaar te ontdekken; zoo dat de gene die nooit krachtdadig gebracht zyn om aan zich zelven te ſterven, nooit waarlyk met Chriſtus vereenigt zyn, en dus verlooren gaan. Ik ſprak ook veel wat ik voor het wezen van den waaren Godtsdienſt hieldt; trachtende klaar te beſchryven die Goddelyke geſteltheit der ziele, en dien heiligen wandel, welke met recht zich de eere mogen aanmatigen, van Godt tot haar oorſpronk en voorbeeldt te hebben. En ik heb reden te gelooven, dat myne wyze van ſpreken en onderſcheidinge van Godt gezegent is geworden aan ſommige, beide Leeraren en gemeenen; zoo dat myn tydt niet geheel verlooren is geweeſt.

[Hy wierdt veel, terwyl hy te *Boſton* was, bezocht, door veele Perſoonen van aanzien, en van het beſte ſoort, als ook door ſommige van de eerſte rang, dewelke hem een ongemeene achtinge bewezen, en ten hoogſte vergenoegt en ingenomen waren met zyne redenen. En behalven dat hy geëert wierdt met het gezelſchap en achtinge der Predikanten van de Stadt, zoo wierdt hy ook door veele Predikanten uit verſcheide gedeelten van het Landt bezocht. En gelyk hy alle gelegentheden waarnam, om te ſpreken van de byzondere natuure, en onderſcheide kenmerken van den waren geeſtelyken en levendigen Godtsdienſt, en om getuigenis te geven tegen de verſcheide valſche vertooningen van den zelven, beſtaande in, of voortkomende van indrukſelen op de verbeeldingen, en ſchielyke en gewaande ingevingen van waarheden, die niet vervat zyn in de Schriftuur; als mede tegen dat Geloove het welk voornamentlyk beſtaat, in die vaſtſtellinge,

Christus is voor my in 't byzonder gestorven, enz. alzoo wierdt ook het gene hy zeide, ten meerendeele, met een ongemeene aandacht en achtinge aangehoort; en zyne redenvoeringen hadden zichtbaar een groot gewicht en ingang by veelen die met hem verkeerden, zoo Leeraren als anderen.*

Ook hebben de Eerwaardige Commissarissen, in *Boston*, van de vereenigde Maatschappye in *London* tot voortplantinge van het Euangelium in *Nieuw-Engelandt* en daar aan grensende Gewesten, onlangs een Erfmaakinge van den laatst overledenen en beroemden Dr. *Williams* van *London* ontfangen hebbende, tot onderhoudinge van twee *Missionarissen* aan de *Heidenen*, goedtgevonden met hem, terwyl hy in *Boston* was, te raadtplegen, omtrent een *Zendinge* aan die *Indianen*, genaamt de *Ses Volkeren*, en inzonderheit omtrent de vereischte hoedanigheden in een *Zendeling* aan die *Indianen*; en waren omtrent zyne gevoelens in deze zaak zoo voldaan, en hadden zulk een vertrouwen op zyn oprechtigheit, oordeel en omzichtigheit, in zaken van deze natuur, dat zy hem verzochten twee Personen te zoeken en aan te pryzen die bekwaam waren om tot dat werk gebruikt te worden; en lieten zoo ten meerendeele de zaak aan hem over.

Desgelyks hebben verscheide Godtvruchtige en mildadige Edellieden in *Boston*, bewogen zynde door het wonderbaare verhaal van zynen arbeidt en voorspoedt onder de *Indianen* in *Nieuw-Jersey*, en meer byzonder door hun gesprek met hem over die zaak, gelegentheit

* Ik hebbe het voordeel gehadt om ten vollen onderricht te worden van zyn gedrach en verkeeringe; van het onthaal dat hy ontfangen heeft, en van het gene dat ten aanzien van hem gepasseert is, terwyl hy te *Boston* was; terwyl hy door een van myne Kinderen, geduurende zyn verblyf aldaar, geduuriglyk wierdt opgewacht, ten einde om hem in zyne ziekte bytestaan en te helpen.

heit genomen om meer byzonder onderzoek te doen na den ſtaat, en de behoeften van zyne Vergaderinge, en het School onder de *Indianen*, met een liefderyk oogmerk om iets uit hunne middelen te geven, ter bevorderinge van den uitmuntenden toeleg om de belangens van het Chriſtendom onder de *Indianen* voort te zetten; en vernemende dat 'er Bybels voor het School gebrek waren, wierden 'er aanſtondts 36 Bybels gekogt, en 14 Ponden (van den ouden gang) gegeven, behalven noch veel grooter liefde-gaven dewelke naderhandt gegeven wierden, welke wy op haar eigen plaatſe zullen verhaalen.

Mr. *Brainerds* herſtellinge van zynen uitnemenden zwakken en vervallen ſtaat in *Boſton*, zoo dat hy wederom uitgaan en reizen konde, was voor hem en zyne Vrienden zeer onverwacht. Myn Dochter die by hem was, ſchryft van hem, op den 23ſten van *Juny*, aldus: „ Op *Donderdag* was hy zeer ziek, door een geweldige „ koortſe, en ſwaare pyn in zyn hooft en borſt, en op „ tyden mymerende. Zoo is hy gebleven tot *Saturdag* „ avondt, wanneer hy in doodts benaauwtheit ſcheen te „ wezen; het Huisgezin zat by hem op, tot een of twee „ uuren in den morgenſtont, verwachtende dat iedere uu- „ re zyn laatſte zoude zyn. Op *Ruſtdag* was hy een „ weinig bekoomen, zyn hoofdt was wat beter, maar „ zyn borſt uitnemende pynelyk, en konde byna geen „ adem haalen, enz. Giſteren was hy in alle opzich- „ ten beter. De voorleden nacht heeft hy zeer weinig „ geſlapen. Van deze morgen is hy veel erger. —— „ Doctor *Pynchon* zegt, dat hy geen de minſte hope op „ zyn leven heeft; ook denkt hy het niet waarſchynelyk „ te zyn dat hy ooit uit zyn kamer zal komen; ſchoon „ het evenwel zoude konnen gebeuren dat hy noch te „ *Northampton* kwam."

In eenen anderen Brief, gedagteekent den 29ſten *Juny*, ſchryft zy als volgt: „ Mr. *Brainerd* heeft ſe-

„dert

„ dert myn laatſte ſchryven niet zoo veel pyn noch
„ koortſe gehadt als te voren; doch is evenwel uitne-
„ mende zwak en vervallen, als ook veel tydts zeer
„ flaauw, verwachtende dat iedere dag de laatſte zal
„ zyn. Hy zegt, dat 't hem onmogelyk is te konnen le-
„ ven, wegens gebrek van levens geeſten. Hy heeft
„ naauwelyks kracht genoeg om adem te haalen. Ik
„ ging van deze morgen eens uit in de Stadt, en wan-
„ neer ik t'huis kwam, zeide Mr. *Bromfield*, dat hy
„ niet geloofde dat ik hem levendig zoude zien; want
„ hy hadt nu twee uuren lang, zoo zy meenden, al
„ leggen ſterven. Men kon ook naauwelyks zeggen,
„ of hy in 't leven was, of niet; want hy kon een tydt
„ lang niet ſpreken: maar nu is hy veelzins als hy te
„ voren was. De Doctor denkt dat hy eens in zulk
„ een vlaag den geeſt zal geven. Mr. *Brainerd* zegt,
„ dat hy nooit iets gevoelt heeft, dat zoo na de ontbin-
„ dinge gelykt, als het geen hy van daag gevoelde, en
„ dat hy nooit eene bevattinge heeft gehadt, dat eenig
„ ſchepſel in het leven konde blyven, het welk van dag
„ tot dag zoo zwak is als hy. —— Doctor *Pynchon* zegt,
„ dat hy zich niet zoude verwonderen al herſtelde hy
„ zoo verre, dat hy noch een half Jaar leefde, noch
„ ook niet al ſtierf hy in minder tydt als een' halven
„ dag. Sedert dat ik dezen Brief heb beginnen te
„ ſchryven, is hy erger geworden, hebbende wederom
„ eene flaauwte gehadt; zynde geduldig en onderwor-
„ pen, geen benaauwende vreeze hebbende, maar het
„ tegendeel."

Zyn Doctor, de Heer *Joſeph Pynchon*, Schildtknaap; wanneer hy hem in zyn groote ziekte te *Boſton* bezocht, ſchreef zyn zoo ſchielyke inſtortinge in zulk een zeer vervallen en laagen ſtaat, zoo naby aan den doodt, nergens anders aan toe, als aan het uitbreken van zweeren, dewelke zich in zyn Longe langen tydt vergadert hadden, (gelyk Mr. *Brainerd*

zelfs

zelfs in een voorgemelde aanteekinge in zyn Dagboek te kennen geeft) en haare etterige stoffe aldaar ontlasteden en verspreiden; welke, terwyl de natuure poogde dezelve kwyt te worden, (het welk op geen andere wyze konde geschieden, dan door een langzaame doorgang door de kleine vaten van die levens-deelen) eene swaare koorts verwekte, en eenen geweldigen hoest, als ook de geheele gesteltheit van de natuur in de uitterste verwarringe en byna aan de ontbindinge bracht: ook meende hy, dat indien de kracht der natuure het uit mocht houden, tot dat de Long zich op deze wyze allengskens van die etterige stoffe ontlastte, hy dan zoude konnen herstellen en beter blyven, tot dat 'er nieuwe zweeren vergaderden en uitbraken; maar dat hy dan zekerlyk wederom in dien zelfden staat zoude vallen; en dat 'er geen hope van herstellinge was; maar (gelyk hy zich eens aan een van myne gebuuren uitdrukte, die hem toen de *Boston* zag,) dat hy zoo zekerlyk een doodt man was, als of hy door zyn herte geschooten was.

Doch de Goddelyke Voorzienigheit bestierde het zoo, dat de kracht der natuure deze swaare strydt te dezer tydt uitstondt, zoo dat die pas het graf ontkwam; en toen herstelde hy tot verbaazinge van alle die van zyn geval kennisse hadden.

Na dat hy een weinig begon te herstellen, heeft hem zyn jongste Broeder bezocht, die een Student was in het *Yale-Collegie*; dewelke van zyn swaare ziekte gehoort hebbende, van daar naar *Boston* trok, ten einde om hem te zien, zoo hy hem noch in 't leven mocht vinden, het welk hy niet zeer verwachtte.

Dit bezoek was vergezelt met een inmengsel van blydtschap en droefheit. Hy was zeer verheugt zynen Broeder te zien, inzonderheit, om dat hy na eene gelegent-

heit

heit verlangt hadt om eenig Godtvruchtig gesprek met hem te houden voor zyn sterven.

Maar het was hem tot droefheit, dat zyn Broeder hem de droevige tydinge bragt van zyn Suster *Spencer's* doodt, te *Haddam*; zynde een Suster tusschen wien en hem eene langwylige en zonderlinge liefde, als ook veel gemeenzaamheit in geestelyke zaken plaats hadt gehadt, en by wien hy altydt t'huis lag wanneer hy te *Haddam*, zyn geboorte plaats, was. Hy hadt voor deze tydinge van haar doodt niets van haare ziekte gehoort. Doch hy hadt by die tydinge ook deze vertroostinge; namentlyk, een vast vertouwen dat zy naar den Hemel was, en eene verwachtinge van haar aldaar eerlang te ontmoeten. —— Zyn *Broeder* bleef by hem tot dat hy de Stadt verliet, en is van daar met hem te *Northampton* gekomen.

Belangende den laatsten *Rustdag* dien Mr. *Brainerd* te *Boston* doorbracht, schryft hy in zyn Dag-boek als volgt.]

Op des *Heeren-dag*, den 19den van *July*, was ik pas in staat den openbaaren Godtsdienst by te woonen, wordende in een *Chaise* tot Godts Huis gebracht. Voormiddag hoorde ik Dr. *Sewall* prediken, en ontfing ook te dezer tydt des Heeren Nachtmaal.

In dit Sacrament, zag ik eene verbazende Goddelyke wysheit ten toon gespreit; zulk eene wysheit waar toe de tongen der Engelen en verheerlykte Heiligen vereischt wierden om die te roemen. Het scheen my toe, dat ik nooit iets zoude konnen doen, tot aanbiddinge van Godts oneindige wysheit, ontdekt in de uitvindinge van des menschen verlossinge, tot dat ik in eenen staat van volmaakheit wierdt gebracht in den Hemel; en nogthans konde ik niet nalaaten *myne ziele, en al wat binnen in my is* op te wekken om den *Heere te loven.* Des achtermiddags hoorde ik Mr. *Prince* Prediken. —— Ik zag meer

meer van Godt in de *wysheit* welke in het ontwerp van des menfchen verloffinge ontdekt wierdt, dan ik in eenige andere van zyne volmaaktheden zag, den geheelen dag door.

[Des anderen daags verliet hy *Boſton.* Maar hy hadt voor zyn vertrek gelegentheit, een klaar en openbaar getuigenis te geven tegen dat gevoelen, dat het *wezen* van het zaligmakende *Geloove* gelegen is in het *gelooven dat Chriſtus voor my in 't byzonder geſtorven is*; en dat dit de *eerſte* daadt des Geloofs is in der waare Geloovigen vereeniginge met Chriſtus. Dit deedt hy in een lange ſamenſpraak, gehouden met een zeker Heer, die in een openbaar geſchrifte verſchenen was om dat gevoelen te verdedigen. Dit geſprek hieldt hy met hem in tegenwoordigheit van een groote meenigte aanzienelyke Perſonen, dewelke gekomen waren om Mr. *Brainerd* te bezoeken, en hun afſcheit van hem te nemen, voor dat hy de Stadt verliet. In dezen redentwiſt, deedt hy deze duidelyke verklaaringe (ter zelver tydt het gene hy zeide, met veele redenen beveſtigende) dat het *wezen* van het zaligmakende Geloove, uit de *beſchryvinge* van het zaligmakende Geloove, het welk dien Heer hadt uitgegeven, geheel was uitgelaaten, en dat het Geloove het welk hy *beſchreven* hadt, niets van Godt in zig hadt, niets boven de natuure, noch ook waarlyk niets boven het vermogen der Duivelen: en dat alle die geen beter Geloove hadden, al hadden zy *dit* in den hoogſten graadt, zekerlyk verloren zouden gaan. En hy verklaarde ook, dat hy nooit grooter verzekeringe hadt gehadt van de valſchheit van de grondſtellingen der genen die zulk een geloove beweerden, en van derzelver gevaarlyke en verderffelyke gevolgen; noch nooit meer aandoenendt gevoelen of bezeffen van het groote bedroch en de elende van de

ge-

gene dewelke door *zulk* een geloove (zonder een *beter* te bezitten) in den Hemel meenen te komen, als hy onlangs hadt, wanneer men dacht dat hy op *ſterven lag*, en ieder oogenblik verwachtte dat hy uit de tydt in de Eeuwigheit zoude overgaan. —— Mr. *Brainerds* redenvoeringe te dezer tydt, en de krachtige bewysredenen, met welke hy het gene hy zeide beveſtigde, ſcheen grootelyks tot voldoeninge van de gene die daar tegenwoordig by waren; gelyk verſcheide van dezelve gelegentheit namen om hem zulks uitdrukkelyk bekent te maken, voor dat zy hun affcheidt van hem namen.

Wanneer dit geſprek geeindigt was, en hy een teederhertig affcheit genoomen hadt van zyne Vrienden, is hy in het koelſte van den achtermiddag naar *Northampton* op reis gegaan, in gezelſchap van zynen Broeder en myn Dochter, die met hem naar *Boſton* was gegaan; en zoude uit de Sadt door eene groote meenigte van Edellieden vergezelt zyn geworden, behalven dien achtbaaren Perſoon die hem by deze gelegentheit eenige mylen uitgeleydeedt, als een getuigenis van hunne achtinge en eerbiedt voor hem, indien zyn afkeer van alles wat na pracht en vertooning geleek zulks niet verhindert hadt.]

Op *Saturdag*, den 25ſten van *July*, ben ik hier te *Northampton* aangekomen; zynde 's Maandags omtrent vier uuren in den achtermiddag van *Boſton* vertrokken. Op deze reize hebbe ik den eenen dag door den anderen 16 mylen gereeden. Somtydts was ik op den weg zeer moede en flaauw, zoo dat het my onmogelyk ſcheen verder te konnen voorttrekken: en op andere tyden was ik merkelyk beter, en gevoelde eenige kracht en ruimte des lichaams en des gemoedts.

Op des *Heeren-dag*, den 26ſten van *July*, zag ik klaar,

klaar, dat ik nooit *gelukkig* zoude zyn, ja dat Godt zelve my niet gelukkig konde maken, ten zy ik bekwaam gemaakt wierde om *hem voor eeuwig te behaagen en te verheerlyken*. Neem dit maar weg, en breng my dan in de ſchoonſte Hemelen die Engelen of Menſchen kennen bedenken, zoo zal ik voor eeuwig *elendig* wezen.

[Of ſchoon hy zoo verre herſtelt was, dat hy deze reize konde doen, zoo ontdekte hy echter geen verwachtinge van geheel herſtelt te worden. Hy oordeelde, met zyn Doctor, dat de oorſaak dat hy zoo naby de doodt gebracht geweeſt is te *Boſton*, toe te ſchryven was, aan het uitbreken van zweeren in zyn long: hy zeide my, dat hy te voren verſcheide zulke krankten gehadt hadt, doch niet in dien hoogen trap; en het ſcheen hem toe, dat die aan dezelfde oorſaak waren toe te ſchryven, namentlyk, het uitbreken van zweeren in den long; en dat hy iedere reize zwakker was geworden: ook ſcheen het hem toe, dat hy in zyne laatſte ziekte te *Boſton* zoo ſlecht was geweeſt als maar immers met het leven beſtaan konde; en dat hy geen de minſte verwachtinge hadt van eene andere uitbrekinge van zweeren te zullen overleven: doch hy was volkomen ſtil en bedaart in den doodt te gemoedt te zien.

Op *Woensdag*-morgen, in de week na dat hy te *Northampton* was gekomen, nam hy van zynen Broeder *Iſraël* afſcheit, niet verwachtende hem ooit meer in deze weereldt te zullen zien. Hy vertrok van hier op zyne Reize naar *Nieuw-haven*.

Wanneer Mr. *Brainerd* hier kwam, hadt hy zoo veel kracht dat hy alle dagen twee of drie mylen konde uitryden, en weder keeren; en om ſomtydts in het Huisgezin te bidden: maar van dezen tydt af is hy allengskens, doch zichtbaar afgenomen, en zwakker en zwakker geworden.

Terwyl hy hier was, was zyn geſprek van eerſt tot

laatst, veelzins over dezelfde stoffen als het te *Boston* hadt geweest. Hy sprak veel van de natuure van den *waaren Godtsdienst* des herten en des levens, als onderscheiden van deszelfs verscheide *namaaksels*; zyn groote bezorgtheit uitdrukkende, dat de laatste op veele plaatsen de overhandt namen. Hy openbaarde meenigmaal zyn grooten afkeer van alle zulke Leeringen en grondtstellingen in den Godtsdienst, die maar eenigzints smaakten na, of strekkende waren (al was het maar van verre) tot de *Antinomiancry*; en van alle zulke bevattingen, dewelke de noodtsakelykheit van de heiligheit des levens schynen te verminderen, of des menschen eerbiedt en achtinge voor Godts geboden, en eene naauwkeurige, naarstige, en algemeene betrachtinge van deugt en Godtzaligheit verkleint, onder voorwendtsel van onze werken te verlaagen, en Godts vrye Genade te verhoogen. Hy sprak meenigmaal met versoeijinge van zulke *ondervindingen* en gewaande *ontdekkingen*, en *vreugden*, dewelke niets van de natuure der *Heiligmakinge* in zig hadden, en die niet strekkende waren tot stiptheit, teederheit en naarstigheit in den Godtsdienst; en tot zagtmoedigheit, goedtwilligheit, en tot eene nederige gedraginge onder de menschen. Hy verklaarde ook, dat hy zulk een gewaande *nederigheit* van geener waarde hieldt, dewelke niet ontdekt wierdt door een *zedig gedrach en wandel*. Hy sprak meenigmaal met afgryzen van den geest en praktyk welke zig ontdekten onder de meeste *Separatisten* heden in het Landt; inzonderheit die aan de Oostzyden van *Connecticut*; in hunne veroordeelinge en afscheidinge van de staande Bedieninge en Kerken; hunne verwerpinge van de *Geleerdtheit* en eene *Geleerde* Bedieninge; hunne inbeeldinge van eene *onmiddelyke roepinge* tot het werk der Bedieninge; en de gereedtheit van de *Leeken* om zig als openbaare Leeraren aan te stellen en uit te geven. Hy hadde veel in het oosten van *Connecticut*

ver-

verkeert, (zynde zyn geboorte-plaats niet verre daar van daan) wanneer die grondtstellingen, bevattingen, en geest, begon te werken, welke sedert dien tydt zeer de overhandt genomen hebben; hy hadt kennis aan eenige Personen die nu Hoofden en Voorgangers geworden zyn van de *Separatisten*; ook heeft hy met sommige Personen van die gevoelens verkeert op andere plaatsen: en ik heb hem eens en andermaal hooren zeggen, dat hy door verkeeringe met dit soort van Volk wist, dat het gene onder hen voornamentlyk geacht en gehouden wierdt voor de kracht der Godtzaligheit, een gantsch andere zaak was, als die waare Godtzaligheit welke in de Schriftuur wierdt aangeprezen; en dat dezelve niets in zig hadt van die natuur. Hy ontdekte een groot mishagen te hebben in eene gesteltheit van te veel gerucht en vertooninge te hebben in den Godtsdienst, en dat de menschen geneigt waren om overtollig te zyn in het uitgeven van hunne eigene bevindingen; schoon hy ter zelver tydt niet veroordeelde, maar goedtkeurde, dat de Christenen by sommige gelegentheden, en aan sommige Personen, met behoorlyke zedigheit en omzichtigheit, en met zorgvuldigheit en oordeel, ten aanzien van de gelegentheden, Personen, en omstandigheden. Hy sprak ook van eenige aanmerkelyke zaken van zyn eigen Godtvruchtige ondervindingen tegen twee jonge Heeren, Proponenten, dewelke by hem waakten (ieder op eenen byzonderen tydt) toen hy zeer ziek en niet verre van zyn einde was: doch hy verzocht hen beide niet te spreken van het gene hy hen gezegt hadt, tot na zyn doodt.

De zaken welke het onderwerp waren van het voorgemelde twistgeding met dien Edelman, daags voor dat hy *Boston* verliet, schenen met groot gewicht op zyn gemoedt te leggen, na dat hy hier gekomen was; en hy begon eenen *Brief* te schryven aan dien Heer, zyne gevoelens bekentmakende, rakende het gevaar van

eenige van die Leeringen welke hy in zyne ſamenſpraak beweert, en in zyne Schriſten uitgegeven hadde; met de aanmerkingen waar uit de zeer ſchadelyke en verderſſelyke natuure van die bevattingen openbaar worden: maar hy hadt geen kracht om zynen Brief te voleindigen.

Na dat hy hier gekomen was, ſprak hy, zoo lang hy leefde, veel van dien toekomſtigen voorſpoedt van Zion, welken zoo dikwyls in de Schriftuur voorzegt en belooſt is. Dit was een ſtoffe daar hy zeer gaarne van ſprak, en zyn gemoedt ſcheen met eene ernſtige bezorgtheit daar omtrent bezet te wezen, en met innige verlangens, dat de Godtsdienſt ſpoedig en grootelyks mocht herleven en bloeijen; ſchoon hy geen de minſte verwachtinge hadt van herſtelt te zullen worden; ja hoe nader de doodt was, en hoe meer kenmerken van deszelfs naderinge 'er zig opdeeden, hoe meer zyn gemoedt met dit onderwerp ſcheen ingenomen te zyn. Hy zeide my, toen hy naby aan zyn einde was: „ dat „ zyn gemoedt van al zyn leven zoo niet uitgegaan „ hadt in begeertens en ernſtige biddingen voor den „ bloey en welvaart van *Chriſtus Koninkryke* op „ aarde, als ſedert zyne ſwaare ziekte te *Boſton*." Hy verwonderde zich, dat 'er in de Leeraren en het Volk geen grooter geneigtheit ontdekte om voor den welſtant van den Godtsdienſt, door de geheele weereldt, te bidden; en dat zulk een klein gedeelte van hunne gebeden, in hunne Huisgezinnen, en elders, gewoonelyk daar aan beſteedt wierdt; inzonderheit drukte hy zyne verwonderinge uit, dat 'er zich geen meer gereedtheit vertoonde om dien voorſlag in te willigen, welke onlangs voorgeſtelt is, door een aantal van Predikanten in *Schotlandt*, en in *Amerika* overgezonden, tot een *buitengewoone vereenigde Bede-ſtondt* van Leeraren en Gemeintens, voor de *komſte van Chriſtus Koninkryke*; en welk voorſlag hy, als zyn' ſtervenden

raadt,

raadt, aan zyn eigen Vergaderinge zondt, met verzoek, dat zy overeenkomſtig den zelven zouden handelen. *

Of ſchoon hy geduurig uittermaten zwak was, zoo hadt hy echter een geſtadige zorge om den tydt wel te beſteden, en dien door te brengen met iets dat nuttig was, en dat eenigſins tot eere Godts, of tot ſtichtinge des naaſten verſtrekken konde; het zy door nuttige ſamenſprekinge, of door ſchryven van Brieven aan afwezige Vrienden; of door iets in zyn Dag-boek aan te teekenen; of door zyne voorgaande Schriften te overzien, dezelve verbeterende, en gereedt makende om in de handen van anderen gegeven te worden, na zyn doodt; of in het geven van beſtieringen tot behandelinge van zyn Volk in 't toekomende; of in verborgene Godtsdienſt-oeffeningen. Hy was nooit geruſt, hoe ziek hy ook was, indien hy niet iets voor Godt deedt, of in zynen dienſt bezig was.

Na dat hy hier kwam, heeft hy een *Voorreden* geſchreven, voor een *Dag-boek* van den beroemden Mr. *Shepard*, (het welk onlangs onder voorgemelde Papieren gevonden was) zynde daar toe ſterk aangezet door die Heeren in *Boſton*, welke de uitgave was toebetrouwt; welk Dag-boek met zyn Voorreden ſedert dien tydt in het licht gegeven is. †

In zyn Dag-boek voor des *Heeren-dag*, den 9den van *Au-*

* Zyne Vergaderinge heeft met groote blymoedigheit en eendrachtigheit dezen raadt gevolgt, en volgens den voorſlag van *Schotlandt* gehandelt; en is op tyden met ongemeene overgegevenheit en vuurigheit des geeſtes in hunne byeenkomſten, en vereenigde Godtsdienſt-oeffeningen verſchenen. Ook hebben de Claſſen van *Nieuw-Jork* en *Nieuw-Brunſwyk* eendrachtig dezen voorſlag ingewilligt; gelyk zulks ook door eenige anderen van Godts Volk in die geweſten geſchiedt is.

† Een gedeelte van deze *Voorreden* is in het aanhangſel van deze geſchiedeniſſe ingevoegt.

Augustus, spreekt hy van verlangende begeertens na den *doodt*, uit een gezichte van de uitnementheit van eenen staat van *volmaaktheit*.

Voor des *Heeren-dag*, den 16den van *Augustus*, spreekt hy van zoo veel *ziels-verkwikkinge* in Godts Huis genooten te hebben, dat ook zyn *lichaam* daar door scheen verkwikt te zyn. Dit is niet alleen in zyn Dag-boek aangeteekent, maar het was voor anderen zeer zichtbaar; het bleek dat zyn gemoedt niet alleen verheugt was met inwendige vertroostinge, maar dat ook zyne levens-geesten en lichaams-krachten aanmerkelyk herstelt schenen te zyn, even als of hy zyne krankheit vergeten was geweest. ——— Doch dit was de laatste reize dat hy ooit op eenen Rust-dag den openbaren Godtsdienst bygewoont heeft.

Op *Dingsdag*-morgen van deze Week (terwyl ik op een Reize was) badt hy met myn Huisgezin, doch niet zonder groote moeite, door gebrek van lichaams krachten; en dit was het laatste Huisselyk Gebedt dat hy ooit gedaan heeft.

Hy hadt gewoonelyk tot nu toe twee of drie mylen uitgereden; maar op Donderdag van deze Week was de laatstemaal dat hy zulks ooit meer deedt.]

Op des *Heeren-dag*, den 23sten van *Augustus*, wierdt ik smorgens zeer verkwikt door de gedachte, ja de hope en verwachtinge van de *uitbreidinge van Christus Koninkryke*; en ik konde niet anders dan hopen dat *Babylon vallen*, en *niet meer opstaan* zal. Dit bracht my tot eenige geestelyke overdenkingen, die my zeer verkwikkelyk waren. Ik was niet in staat den openbaren Godtsdienst by te wonen; maar het behaagde den Heere my gezetheit en voldoeninge in Goddelyke overdenkingen te verleenen. Daar is niets dat myne ziele zoo verkwikt, als dat ik *tot Godt kan gaan*; ja tot *den Godt der blydtschap myner verheu-*

ginge.

ginge. Wanneet Hy zulks op eene gevoelige wyze voor myne ziele is, ach! hoe onuitſpreekelyk dierbaar is dit dan niet!

In de voorledene week hebbe ik verſcheide tyden van inwendige vertrooſtinge genooten, ſchoon myn lichaam onuitdrukkelyk zwak was, door geduurige koude en heete koortſen Somtydts beruſte en zette myne ziele zich neder op Godt, als myn eenig *Deel*; ik gevoelde dat ik voor eeuwig ongelukkig zoude zyn indien Hy niet *Regeerde*; en ik zag de zoetigheit en gelukzaligheit van zyn *Onderdaan* en onder zyne beſtieringe te zyn. Dit deedt alle myne ſwaarigheden terſtont verdwynen.

Van dezen dag des Heeren af, namentlyk den 23ſten van *Auguſtus*, ben ik zeer gekwelt geweeſt met dampige ongeſteltheden, en konde nog ſchryven nog lezen, ja naauwelyks leven; ſchoon ik door Godts goedtheit niet zoo veel gedrukt wierdt met ſwaarmoedigheit en benevelinge, als ik op veele andere tyden geweeſt ben.

[Hy hadt tot deze week toe op een boven-kamer huisgehouden; maar nu wierdt hy zoo zwak, dat hy de trappen niet meer op nog af konde klimmen; *Vrydag* den 28ſten van *Auguſtus* was de laatſte reize dat hy boven is geweeſt, hebbende van dien tydt af altydt in een beneden vertrek gehuisveſt.

Op *Woensdag*, den 2den van *September*, zynde den dag van onze openbaare agtermiddag Predikatie, ſcheen hy zeer verheugt te zyn met het zien van de nabuurige Predikanten, die hier tot het hooren van de Predikatie opkwaamen, en drukte een groote begeerte uit om nog eenmaal op dien dag in Godts Huis te gaan: gelyk hy dan ook dienvolgende naar de Vergaderinge reedt, en den Godtsdienſt bywoonde, terwyl de Eerwaardige Mr. *Woodbridge* van *Hatfield* predikte. Hy gaf te kennen, dat hy van gedagten was dat dit de laatſte reize zoude zyn, dat hy den openbaaren Godtsdienſt zoude

bywoonen; gelyk het ook geweeſt is. En het was ook waarlyk de laatſte maal dat hy levendig uit ons huis gegaan is.

Op *Saturdag*-avondt naaſt-volgende wierdt hy onverwacht bezocht van zynen Broeder *Johan Brainerd*, die hem van *Nieuw-Jerſey* kwam zien. Hy was door dit onverwachte bezoek zeer verkwikt, zynde deze Broeder hem zonderling dierbaar; en hy verblyde zich op eene zeer plechtige wyze hem te zien, en de trooſtelyke dingen te hooren, die hy hem van den ſtaat van zyne dierbaare Vergaderinge van Chriſten-*Indianen* mede bracht. Hy was ook zeer blyde, dat zyn Broeder eenige van zyne byzondere Schriften hadt mede gebracht van *Nieuw-Jerſey*, inzonderheit zyn Dag boek, het welk hy veele jaren lang gehouden hadt.]

Op des *Heeren-dag*, den 6den van *September*, begon ik eenige van myne byzondere Schriften te lezen, welke myn Broeder my hadt medegebracht, en wierdt zeer vertrooſt met het gene ik daar in vondt.

Op *Maandag*, den 7den van *September*, las ik myne Schriften verder, en bevondt dat zy dezelfde uitwerkinge op my hadt als te voren. Ik kon niet nalaaten my te verblyden en Godt te danken voor het gene dat overlang gebeurt was, het welk zonder dat te beſchryven geheel verlooren zoude geweeſt hebben.

Op dezen avondt, wanneer ik in groote ongeſteltheit naar het lichaam was, verlangde myne ziele dat Godt verheerlykt mocht worden; ik zag dat 'er geen anderen Hemel was dan dit. Ik moeſt toen tot de omſtanders van deze eenigſte *Gelukzaligheit*, namentlyk, *Godt te behaagen*, ſpreken. Ach! of ik altydt voor Godt mocht leven! De dag, de volmaakte dag, de dag van verloſſinge van alle zonden, is, zoo ik vertrouwe, op handen, en zal haaſt komen!

Op des *Heeren-dag*, den 13den van *September*, wierdt ik

ik zeer verkwikt, en was zonderling ingenomen met overdenkingen en schryven, en vondt een herte om voor Godt werksaam te zyn. Myn krachten waren vernieuwt, en myne ziele was verheugt om iets voor Godt te mogen doen.

[Op *Maandag*-avondt naastvolgende, begonnen zyne voeten merkelyk te swellen, welke vervolgens meer en meer bleven swellen. Een bewys dat zyne ontbindinge naderde. Des anderen-daags verliet hem zyn Broeder *Johan*, nadien hy genoodtsaakt was naar *Nieuw-Jersey* te keeren om eenige zaken van groot belang en noodtsakelykheit te verrichten; voornemende met alle mogelyke spoedt te rug te keeren . hopende zynen Broeder nog eens te zien in het landt der levendigen.

Mr. *Brainerd* nu met veel beraadt de gewigtige zaak, daar te voren van gemeldt is, in overweginge genoomen hebbende, welke aan hem gelaaten was door de eerwaardige Commissarissen van de vereenigde maatschappy in *London*, tot voortplantinge van het Euangelium in *Nieuw-Engelandt*, en de aangrensende gewesten; namentlyk, het verkiezen en aanpryzen van twee Persónen die bekwaam waren om voor Missionarissen aan de *Ses Natien* gebruikt te worden, schreef omtrent dezen tydt eenen Brief, twee jonge Heeren van zyne bekende aanpryzende aan die Commissarissen, namentlyk , Mr. *Elihu Spencer* van *Oost-Haddam*, en Mr. *Job Strong* van *Northampton*. De Commissarissen hebben op het ontfangen van dezen Brief, blymoedig en eendrachtig bewilligt om de Personen die hy hen aanprees aan te nemen en te gebruiken: dewelke ook dienvolgens de Commissarissen hebben opgewacht, om hunne orders te ontfangen; en hebben ingevolge van hune orders zig gereed gemaakt tot het werk hunner zendinge, op die wyze als hen belast is geworden; en een van dezelve, na-

mentlyk, Mr. *Spencer*, is plechtig tot dat werk verordent, door verscheide van de Predikanten van *Boston*, in tegenwoordigheit van een Kerkelyke Vergaderinge, die tot dat einde te samen gekomen was; en is nu vertrokken tot de Natie van *Oneidaa's*, omtrent 170 mylen boven *Albania*.

Hy schreef ook in deze Week, namentlyk op *Woensdag*, den 16^den^ van *September*, eenen Brief aan eenen byzonderen Edelman in *Boston*, (een van die liefdery-ke Personen te voren gemeldt, dewelke zich zoo gewillig betoonde om iets van hunne goederen te geven, tot bevorderinge van het Christendom onder de *Indianen*) rakende de toenemingе van het *Indiaansche* School, en dat 'er een ander Schoolmeester noodig was, of iemant die den Schoolmeester te hulp mocht komen, om de Kinderen der *Indianen* te onderwyzen. Deze Heeren kwamen op het ontfangen van dezen Brief te samen, en besloten met groote blymoedigheit om 200 Ponden te geven (in Obligatien van den Ouden inhoudt) tot onderhoudinge van eenen anderen Schoolmeester; en verzochten den Eerwaardigen Mr. *Pemberton* van *Nieuw-Jork*, (die ook op hun verzoek in hunne byeenkomst tegenwoordig was) om, zoo ras als mogelyk was, een bekwaam Persoon tot dat werk te bezorgen: zy besloten ook 75 Ponden toe te staan, ter betaalinge van eenige byzondere kosten, welke vereischt wierden om de zendinge aan de *Ses Natien*, (behalven de Wedde die door de Commissarissen toegelegt was) het welk ook gedaan wierdt op zekere berichten van Mr. *Brainerd*.

Mr. *Brainerd* matte zich zeer af door het schryven van deze Brieven, zynde uittermaten zwak, doch hy scheen veel voldoeninge te hebben, dat hy in staat gestelt was om het te konnen doen, hopende dat hy daar door iets voor Godt gedaan hadt, en dat zoude konnen strekken tot bevorderinge van Christus Koninkryke en Eere.

Eere. In het schryven van de laatste van deze Brieven, was hy genootsaakt de handt van eenen anderen te gebruiken, zynde niet in staat om zelfs te konnen schryven.

Op *Donderdag* van deze week, den 17^{den} van *September*, was het de laatste reize dat hy uit zyn Kamer kwam. Op dien dag wierdt hy wederom bezocht van zyn Broeder *Israël*, die van dien tydt af by hem gebleven is tot zyn doodt toe. Op dien avondt wierdt hy met een soort van een *Buikloop* overvallen, welk hy aanzag als een ander voorteeken van zyn aannaderenden Doodt. En waar op hy zich aldus uitdrukte: *Ach! nu komt dien heerlyken tydt! Ik hebbe verlangt om Godt volmaakt te dienen: en nu zal Godt my die begeertens vergunnen!* En van tydt tot tydt, by de verscheide stappen tot, en de nieuwe blyken van het zigtbaar naderen van den *doodt*, was hy zoo verre van neerslachtig te zyn, dat hy veel verlevendigt en blymoedig wierdt, als verblydt zynde over de blyken dat de doodt naderde. Hy gebruikte meenigmaal den bynaam, *heerlyk*, wanneer hy van den dag zynes doodts sprak, dien noemende, *dien heerlyken dag*. En zyne ontbindinge allengskens ziende aannaderen, sprak hy daar veel van, met volkome bedaartheit sprekende van eenen toekomenden staat; zyne zaken ook in ordre stellende, op eene zeer byzondere en naauwkeurige wyze orders gevende, wat hy in het eene en andere opzicht na zynen doodt gedaan wilde hebben. En hoe de doodt nader kwam, hoe meer hy dien scheen te begeeren. Hy sprak meenigmaal van de verscheide soorten van gewilligheit om te sterven; en zeide dat het een zeer laag en onedel soort van gewilligheit om te sterven was, het lichaam te willen verlaten, alleen om van pyn en smerte bevrydt te zyn; of om naar

den

den Hemel te gaan om eere en verhooginge aldaar te onfangen.]

Op *Saturdag*, den 19[den] van *September*, omtrent den avondt, terwyl ik poogde te wandelen, liepen myne gedachten aldus; *Hoe oneindig dierbaar is het niet, Godt lief te hebben, en alles voor Hem te zyn!* Waar op my ingegeven wierdt, *Gy zyt geen Engel, niet levendig en werkſaam*: Waar op myn geheele ziele terſtont antwoorde; *ik begeere zoo oprechtelyk Godt lief te hebben en te verheerlyken, als eenigen Engel in den Hemel.* Waar op my wederom wierdt ingegeven; *maar gy zyt onrein, en niet bekwaam voor den Hemel.* Hier op ontdekten zig terſtont de gezegende kleederen van *Chriſtus gerechtigheit* aan myne ziele, waar in ik niet nalaaten konde te juichen en te zegepralen; en ik beſchouwde de oneindige uitnementheit van Godt, zoo dat myne ziele zelfs verbroken wierdt met verlangens, dat Hy verheerlykt mocht worden. Ik dacht op waardigheit in den Hemel; maar myne gedachten wende zig terſtont, en ik zeide; *Ik ga niet na den Hemel om eere te ontfangen, maar om Godt alle mogelyke eere en lof toe te brengen.* Ach! hoe verlangde ik, dat Godt ook op *aarde* mocht verheerlykt worden! Ik ben voor een eeuwigheit geſchapen, mocht Godt maar door my verheerlykt worden! De *lichamelyke ſmerten* gaf ik niet om: en of ſchoon ik toen zeer ongeſtelt was, zoo heb ik my nochtans nooit gemakkelyker gevoelt. Ik was gewillig Godt te *verheerlyken* in dien ſtaat van lichamelyke benaauwtheit, zoo lange het Hem behaagen zoude dat ik daar in zoude blyven. Het *Graf* kwam my waarlyk begeerlyk voor, en ik verlangde dat myne beenderen daar in beſlooten mochten zyn: maar ach! dat Godt *verheerlykt* mocht worden! Dit was het ſlot van al myn geroep. Ik wiſt dat ik in den

He-

Hemel werkſaam zoude zyn als eenen Engel; en dat ik myne *vuile kleederen* zoude afleggen, zoo dat hier geen tegenwerpinge op viel. —— Maar, ach! Godt meer *lief te hebben* en *te pryzen*, en Hem voor eeuwig *welbehaachelyk* te wezen; daar verlangde myne ziele na, en nu terwyl ik dit ſchryve. Ach! of Godt verheerlykt wierde over de geheele aarde! *Heere, uw Koninkryke* kome. Ik verlangde dat 'er eenen Geeſt van *Predikinge* mocht nederdalen en ruſten op de Leeraars, ten einde op dat zy de conſcientien der menſchen met naauwkeurigheit en kracht mochten behandelen. Ik zag dat Godt *des Geeſts overig hadt*, en myne ziele verlangde dat Hy *uyt der hoogte mocht uitgeſtort worden.* Ik konde niet anders dan by Godt pleiten voor myn dierbaare *Vergàderinge*, dat Hy dezelve mocht believen te bewaren, en niet toe te laaten, dat zynen grooten Name zyne eere verlieze in dat werk. Myne ziele verlangde ſteets, dat Godt *verheerlykt* mocht worden.

[Die ongemeene geſtalte, daar hy dien avondt in was, konde niet verborgen blyven; *zyn mondt ſprak uit den overvloedt zyns herten*, op eene zeer beweechelyke wyze veelzins de zelfde dingen uitdrukkende, welke in zyn Dag-boek beſchreven zyn. En onder zeer veele àndere ongemeene uitdrukkingen die hy toen ſprak, waren deze en diergelyke: "Myn Hemel is „ Godt te behagen, Hem te verheerlyken, Hem alles „ te geven, en geheel tot zyne Heerlykheit toegewydt „ te wezen: dit is den *Hemel* daar ik na verlange; „ dit is mynen *Godtsdienſt*, en dit is myne *gelukzaligheit*; en is altydt zoo geweeſt ſedert dat ik „ eenigen waaren Godtsdienſt gehadt hebbe; en alle „ die van dezen Godtsdienſt zyn, zullen *my* in den Hemel ontmoeten. —— Ik ga niet naar den Hemel „ om verhoogt te worden, maar om Godt te verheerlyken.

„ lyken. Het komt 'er niet op aan waar ik in den „ Hemel geplaatst worde, of ik daar een hooge of laa- „ ge plaatse hebbe; maar Godt lief te hebben en te „ verheerlyken is het al. Indien ik *duizendt zielen* „ hadt, zoo die iets waardig waren, ik zoude die alle „ aan Godt willen geven; maar ik hebbe echter wan- „ neer dit alles was geschiedt, niets te geven. — „ Het is voor een redelyk schepsel onmogelyk *gelukza-* „ *lig* te konnen zyn, zonder in alles voor Godt werk- „ saam te zyn: Godt zelfs zoude hem op geen andere „ wyze gelukzalig konnen maken. — Ik verlange „ om in den Hemel, met de heilige Engelen, *Godt te* „ *prysen* en *te verheerlyken*; al myne begeerte is *Godt* „ *te verheerlyken.* — Myn herte gaat naar het *Graf* „ uit; het schynt my eene begeerlyke plaatse te zyn: „ maar, ach! *Godt te verheerlyken*, dat is het; dat „ gaat boven alles. — Het is my tot zonderlinge „ vertroostinge, te denken, dat ik iets *voor Godt* in „ de weereldt gedaan hebbe: ach! het is maar een *zeer* „ *kleine* zaak; evenwel hebbe ik een *weinigje gedaan*; „ en ik betreure het, dat ik niet meer voor Hem gedaan „ hebbe. — Daar is niets in de wereldt waardig om „ voor te leven, dan om *goed te doen*, en *Godts werk* „ *te volbrengen*, doende het werk dat *Christus* gedaan „ heeft. Ik weet in de wereldt anders niet, dat eeni- „ ge voldoeninge kan geven, behalven *voor Godt te le-* „ *ven*, *Hem welbehaagelyk te zyn*, en *zyne wille te* „ *doen.* — Myn grootste blydtschap en troost *is ge-* „ *weest*, iets te mogen doen tot bevorderinge van het „ belang van den Godtsdienst, en van de zielen van „ byzondere personen: en *nu* in myne ziekte, terwyl ik „ vol pyn en benaauwtheit ben, is, van dag tot dag, „ al den troost dien ik hebbe, dat ik in staat worde om „ eenig gering stukje werks voor Godt te doen, het zy „ door iets dat ik spreeke, of door schryven, of door „ eenigen anderen weg."

Hy

Hy mengde onder deze, en andere diergelyke uitdrukkingen, veele zielroerende *Raadtgevingen* aan de gene die by hem waren; inzonderheit aan myne Dienſtboden en Kinderen. Hy vervoegde zich te dezer tydt tot eenige van myne jongſte Kinderen; dezelve tot hem roepende, en tot hen een voor een ſprekende, hen op eene zeer klaare wyze voor oogen ſtellende, de natuure en het wezen van de waare Godtvrucht, en de groote aangelegentheit en noodtſakelykheit daar van; hen ernſtig vermanende, doch niet te ruſten in iets minder dan in de waare en geheele veranderinge des herten, en in een leven dat geheel aan Godt is toegewydt; hen raadende niet traag en nalatig te zyn in het groote werk van den Godtsdienſt; noch het zelve in 't minſte niet uit te ſtellen; zyne vermaningen hier mede aandringende, dat zyne woorden, de woorden waren van eenen *ſtervenden man*, zeggende: " ik zal
„ alhier ſterven, alhier zal ik begraven worden, en al-
„ hier zult gy myn graf zien, doch gedenk het gene ik
„ u gezegt hebbe. Ik ga naar de eeuwigheit; en het is
„ my tot verkwikkinge aan de eeuwigheit te denken;
„ de eindeloosheit van dezelve maakt die trooſtelyk
„ voor my: maar ach! wat zal ik van de Eeuwigheit der
„ Goddeloozen zeggen? Ik kan die niet melden, noch
„ daar aan denken, zoo verſchrikkelyk is my de gedach-
„ ten daar van. Wanneer gy myn graf ziet, zoo ge-
„ denk dan wat ik u gezegt hebbe, toen ik leefde;
„ denk dan by u zelve, de man die in dat graf leit, ver-
„ maande en waarſchouwde my, om my doch tegen
„ den doodt te bereiden."

Zyn lichaam ſcheen wonderlyk geſterkt, door de inwendige wakkerheit en verkwikkinge van zyn gemoedt; zoo dat, of ſchoon hy te voren zoo zwak was, dat hy naauwelyks een reden konde uitbrengen, hy echter nu in zyne beweechelyke en nuttige redenvoeringe aan ons bleef volharden, meer dan een uur achter een, byna

zon-

zonder eenige tusschenpoozinge; en zeide toen hy 'er uitscheide, dat *het de laatste Predikatie was, die hy ooit zoude prediken.*

Deze buiten gewoone gestalte des gemoedts bleef hem des anderen-daags noch by; van welke hy in zyn Dag-boek zegt als volgt.]

Op des *Heeren-dag*, den 20sten van *September*, was ik steets in eene verkwikkelyke en troostelyke gestalte; zynde wederom onder sterke verlangens dat Godt verheerlykt mocht worden, en dat ik Hem mocht liefhebben en voor Hem leven. Verlangde ook dat de invloeden van Godts Geest op eene byzondere wyze, op de Leeraren mochten nederdalen. Ach! ik verlangde zeer om by Godt te zyn, zyne heerlykheit te aanschouwen, en my in zyne tegenwoordigheit neder te buigen!

[Het blykt uit het gene dat in zyn Dag-boek, beide op dezen dag, en voorgaanden avondt, is aangeteekent, dat zyn gemoedt te dezer tydt een gevoeligen indruk hadt van het gewichtige werk der Bedieninge, en van de noodtsakelykheit van Godts genade, en zyn byzondere en geestelyke ondersteuninge in dit werk: het bleek ook uit het gene hy in zyn gesprek uitdrukte inzonderheit in zyne redenvoeringe met zynen Broeder *Israël*, die toen een Lidt was van het *Yale-Collegie* te *Nieuw-Haven*, die zyne Studien en Academische oeffeningen aldaar vervolgt hadt, ten einde om bekwaam gemaakt te worden voor de Bedieninge, en nu by hem was. * Hy deedt nu, en vervolgens van tydt tot tydt, by-

* Deze Jonge Heer was een verstandige, ernstige, naarstige, hoopgevende, en waarlyk Godtvruchtige Persoon: daar ontdekte in hem, veele hoedanigheden dewelke hoop gaven dat hy eenen grooten zegen zoude zyn geweest in zyn Geslacht. Doch het heeft Godt behaagt, sedert den doodt van zynen Broeder, ook hem weg te nemen. Hy stierf dien Winter te *Nieuw-Haven*, op den 6den van *January* 1748. aan eene zenuw-trekkende Koortse, na een ziekte van veertien dagen.

byna niet anders, in dezen zynen ſtervenden ſtaat, dan zynen Broeder een leven van zelfs-verloocheninge, geſpeentheit van de weereldt, en overgegeventheit van zich zelven aan Godt aan te pryzen; als ook dat hy trachten zoude veel van de genade van Godts Geeſt, en van zyne invloeden op zyn herte te bekomen; de groote noodtſakelykheit daar van aantoonende voor de Leeraren, als ook het onuitſprekelyke voordeel van dezelve, uit zyn eige ondervindinge; zeggende, onder veele andere uitdrukkingen: „ Wanneer de Leeraren deze byzondere genadige invloeden op hunne herten gevoelen, zoo „ worden zy daar door wonderlyk bekwaam gemaakt „ om tot de Conſcientien der Menſchen te komen, en „ die als met hunne handen te behandelen; daar wy in „ tegendeel, zonder dezelve, wat redenen of welſprekentheit wy ook gebruiken, maar ſtompen gebruiken, „ in plaats van handen"]

Op *Maandag*, den 21ſten van *September*, begon ik een klein Boekdeel van myne byzondere Schriften te overzien. De Heere onderſteunde my daar in op eene aanmerkelyke wyze, myn kracht wierdt verbazende vernieuwt, myne gedachten waren vluch en levendig, en myne ziele was verkwikt, hopende dat het een werk voor Godt mocht zyn. Ach! hoe goedt en beminnelyk is het niet voor Godt te arbeiden!

Op *Dingsdag*, den 22ſten van *September*, ben ik wederom bezig geweeſt in het lezen en overzien, en hadt het zelfde geluk als den vorigen dag. Ik was uitnemende zwak; maar myne ziele wierdt verkwikt den tydt op deze wyze door te brengen.

Op *Woensdag*, den 23ſten van *September*, voleindigde ik myne verbeteringe van het kleine Werkje, te voren gemeldt; en gevoelde my ongemeen geruſt. Het ſcheen als of ik nu al myn werk in deze weereldt afgedaan hadt, en nu gereedt ſtont om eene roepinge naar eene betere

weereldt te ontfangen. Zoo lange ik iets voor Godt kan doen, zie ik dat het leven te waardeeren is; maar, ach! hoe ydel en onwaardig is het tot eenig laager einde te leven! Op dezen dag ftelde ik eenen Brief op, van groot belang, zoo ik achte, aan den Eerwaardigen Mr. *Byram* in *Nieuw Jerfey*. Ach! of Godt dien Brief mocht zegenen, dewelke tot dienft van zyne Kerke gefchreven is! * Ach of Godt de *Kinderen Levi reinigen* mocht, op dat zyne heerlykheit bevordert worde! Deze nacht heb ik eenen geweldigen aanval uitgeftaan, waar in verwacht wierdt, dat ik ieder uure of oogenblik den geeft zoude geven. Maar gedankt zy Godt, dat ik deze Week veel Goddelyke zoetigheit genooten heb, beide by nacht en dage.

Op *Donderdag*, den 24ften van *September*, begon ik krachtig af te nemen, het welk verder fcheen als of ik al myn werk afgedaan hadt; ik hadt evenwel noch zoo veel kracht om mynen Brief toe te doen, en het opfchrift te fchryven. Ik ging omtrent te twee uuren in den achtermiddag te bedt, zynde zeer zwak en ongeftelt, en lag in eene brandende koortfe tot den avondt, zonder eenige rufte te genieten. Des avondts ftondt ik op, zynde in eenige van myne kleederen neder gelegt geweeft; maar was in de grootfte benaauwtheit die ik ooit heb uitgeftaan, hebbende een ongemeene foort van een kinkhoeft, dewelke my of verftikte, of my tot een braakinge bracht; zynde ook ter zelver tydt gekwelt met krimpinge in myn ingewandt. Ach! wat was de benaauwtheit van dezen avondt fwaar! Ik hadt weinig verwachtinge den morgenftont te zien, gelyk ook niemant die by my was; en ik verlangde na het laatfte oogenblikje. —— Ik moeft te fes uuren weder te bedt, doch ik genoot door Godts goedtheit eenige rufte; maar wierdt by tyden

* Het was rakende de Hoedánigheden der Predikanten, en de Beproevinge en Toelaatinge van Proponenten tot het werk der Bedieninge.

den zeer ſwaar door den Hik overvallen. —— Myne ziele ging tot Godt uit, terwyl de Waaker by my was; *Wanneer zal ik tot Godt ingaan, tot den Godt der blydtſchap myner verheuginge? Ach! mocht ik met zyn gezegendt beeldt verzadigt worden, en Hem gelykformig zyn.*

Op *Vrydag*, den 25ſten van *September*, was ik onuitſprekelyk zwak, en den gantſchen dag zoo goedt als ſprakeloos; ik was evenwel in ſtaat om een weinigje te ſchryven, en gevoelde my een gedeelte van den dag in eene trooſtelyke geſtalte. Ach! het verkwikte myne ziele aan voorgaande dingen te denken, aan de begeertens om Godt te verheerlyken, en aan de vermaken van voor Hem te leven! *Ach! myn dierbaare Godt, ik zal haaſt tot u komen! O! Heere, verhaaſt doch dien dag, indien het uwe wille is. O! Kom Heere Jezu, kom haaſtelyk. Amen.* *

Op *Saturdag*, den 27ſten van *September*, gevoelde ik voormiddags de zoetigheit van de Goddelyke dingen; en genoot de vertrooſtinge van bewuſt te zyn, dat ik iets voor Godt deedt.

Op des *Heeren-dag*, den 28ſten van *September*, ontwaakte ik met Godt, en het was een trooſtelyke dag voor myne ziele. Ik wierdt bekwaam gemaakt om van dezen morgenſtont vroeg myn herte tot Godt op te heffen; en terwyl ik weinig lichaams krachten hadt, zoo vondt ik vrymoedigheit om myn ziele tot Godt op te heffen voor myn zelven en voor anderen. Naderhandt was ik verheugt in de gedachten van haaſt in de onzienelyke weereldt in te zullen gaan.

[Wan-

* Dit was het laatſte dat hy ooit in zyn *Dag-boek* met zyn eigen handt geſchreven heeft; ſchoon het op eene afgebroke wyze een weinig verder aangehouden is; zynde door zyn Broeder *Iſraël* geſchreven, maar door zyn eigen mondt, in dezen zynen zwakken en ſtervenden ſtaat, opgegeven.

[Wanneer op dezen morgen iemant van ons huisgezin vroeg in zyn Kamer kwam, drukte hy zich dus uit: *Ik heb van deze morgen meer vermaak gehadt, dan alle de* Dronkaards *in de weereldt te samen genieten!* Zoo veel achtte hy de *blydtschap des geloofs*, boven *de genietingen der zonde.*

Hy gevoelde op die morgen een ongewoone trek tot spyze; waar door zyn gemoedt verheugt was, zulks aanmerkende als een bewys van de nabyheit van den *doodt*; en zeide daar op: *Ik ben op eenen* Rustdag *geboren, en ik hebbe reden te gelooven dat ik op eenen* Rustdag *ben wedergeboren*; *en ik hope dat ik op dezen* Rustdag *sterven zal: Ik zoude het als een gunste aanzien, indien het Godts wille was dat het zoo mocht zyn*; *ik verlange na dien tydt.* Ach! waarom zyn de raderen zyner waagenen zoo traag? Waarom blyven die zoo lange weg? *Ik ben gewillig om van alles te scheiden*; *ik ben gewillig te scheiden van mynen geliefden Broeder* Johan, *en om hem nooit meer te zien*; *om henen te gaan om eeuwig by den Heere te zyn.* † *Ach wanneer ik daar zal henen gegaan zyn, hoe zal dan Godts dierbaare Kerke op aarde niet op myn herte leggen?*

Naderhandt op die zelfde morgen gevraagt zynde, hoe hy voer, zoo antwoordde hy: *Ik ben naby de eeuwigheit*; *ik verlange daar in te zyn, myn werk is afgedaan*; *ik heb gedaan met alle Vrienden*; *de geheele weereldt is my niets*; *ik verlange om in den Hemel te zyn, Godt pryzende en verheerlykende met de bei-*

† Hy hadt voor dezen eene begeerte uitgedrukt, te leven, tot dat zyn Broeder van *Nieuw-Jersey* weder keerde; die, wanneer hy henen ging, voornam, indien het mogelyk was, zyne reize te volbrengen, en binnen de veertien dagen weder te keeren; hopende zyn Broeder noch eenmaal te zien in het landt der levendigen. De veertien dagen waren nu verloopen, en eindigden des anderen daags.

heilige Engelen. Al myn begeerte is maar om Godt te verheerlyken.

Geduurende deze twee laatste Weeken van zyn leven, scheen hy altoos in deze gestalte geweest te hebben, los van de geheele wereldt, als hebbende zyn werk afgedaan, en niets meer te doen hebbende met iets op deze beneden weereldt, dan alleen te sterven: hy bleef in eene ernstige begeerte en verwachtinge van het zalig oogenblikje, wanneer zyne ziele haar vlucht zoude nemen, en ingaan in eenen staat van volmaakte heiligheit, en volmaakte verheerlykinge en genietinge van Godt; het welk hy in eene groote verscheidentheit van bewoordingen uitdrukte. Hy zeide, dat *de overweginge van den dag des doodts, en des oordeels, hem langen tydt zonderling dierbaar was geweest.* Hy sprak van tydt tot tydt van zyne gewilligheit om het lichaam en de weereldt terstont te verlaten, dien dag, dien nacht, dat oogenblik, indien het Godts wille was. Hy drukte ook veeltydts uit zyne verlangens, dat de Kerke van Christus op *aarde* bloeijen en bevordert mocht worden, schoon hy de *aarde* ging verlaten, en hy die begeerlyke zaak met zyne oogen niet zoude zien, noch gebruikt worden in dezelve te bevorderen. Hy zeide my eens, op een zekere morgenstont, wanneer ik in zyn Kamer kwam; *myne gedachten zyn werksaam op het oude dierbaare onderwerp, namentlyk, de voorspoedt van Godts Kerke op aarde. Toen ik uit den slaap ontwaakte, wierdt ik gebracht om tot Godt te roepen om de uitstortinge van Godts Geest, en de bevorderinge van Christus Koninkryke, daar de dierbaare Zaligmaker zoo veel voor gedaan en geleden hadt. Dat is het, het welk my inzonderheit daar na zoo doedt verlangen.* —— Hy drukte groote hope uit, dat 'er eene heerlyke uitbreidinge van Christus Koninkryke naby was.

Hy zeide my eens, dat *hy voormaals verlangt had-*

de na de uitstortinge van Godts Geest, en de heerlyke tyden van de Kerke, hopende dat die ook haast zoude komen; en dat hy gewillig zoude zyn geweest geleeft te hebben, om den Godtsdienst te bevorderen op zulk een tydt, indien dit den wille Godts geweest mocht hebben: maar, zeide hy, *ik ben ook gewillig dat het zoo zal zyn gelyk het is; en ik zoude aan myn eige keuze niet willen gelaaten zyn, voor geen tien duizendt weerelden.* Hy drukte op zyn sterf-bedde uit een volle verzekeringe, dat hy den voorspoedt der Kerke op aarde in den Hemel zien zoude, en dat hy zich met Christus daar in verheugen zoude: en de overweginge hier van scheen hem ten hoogste genoegelyk, en voldoenende voor zyn gemoedt te zyn.

Hy sprak ook veel van het groote gewicht van het werk van de *Dienaren* des Euangeliums; en drukte zyne verlangens uit, dat zy vervult mochten worden met Godts Geest, en ontdekte groote begeertens om eenige van de nabuurige Predikanten te mogen zien, daar hy eenige kennis mede gemaakt hadde, en van wiens oprechte vriendtschap hy verzekert was, op dat hy met hen, voor zyn doodt, gulhartig en vrymoedig over dat onderwerp mocht spreken. En het gebeurde ook zoo, dat hy eene gelegentheit bekwam, om met eenige van dezelve, volgens zyne begeerte, te verkeeren.

Een andere zaak, die veel op zyn herte lag, en daar hy van tydt tot tydt van sprak, in die doodts naderingen, was, den geestelyken voorspoedt van zyne eigene Vergaderinge van Christen-*Indianen* in *Nieuw-Jersey*; en wanneer hy daar van sprak, zoo was het met eene zonderlinge teederheit; zoo dat zyne redenen terstont wierden afgebroken met een vloedt van traanen.

Hy drukte ook veel genoegen uit in de schikkinge van de Goddelyke Voorzienigheit, ten aanzien van de omstan-

ſtandigheden van zyn doodt; inzonderheit dat Godt hem voor zyn doodt die gelegentheit te *Boſton* gegeven hadt, by zoo veele aanzienelyke Perſonen, Predikanten en anderen, om *zyn getuigenis* voor Godt, en tegen den valſchen Godtsdienſt te geven, en tegen veele misvattingen die daar toe leiden, en ook ſtrekkende waren om dien te bevorderen; en om aldaar den ſtaat der *Indianen*, en hunne nooden bloodt te leggen voor Godtvruchtige en mildadige Heeren, met zulk een goedt gevolg; en dat Godt hem ſedert dien tydt gelegentheit gegeven hadt om van die zaken verder aan hen te ſchryven; als ook om andere Brieven van groote aangelegentheit te ſchryven, welke hy hoopte dat een goedt gevolg zouden hebben, met opzicht op den ſtaat van den Godtsdienſt onder de *Indianen*, en elders, na zyn doodt. Hy drukte groote dankbaarheit aan Godt uit voor zyne goedertierenheit in deze dingen. Ook zeide hy, dat hy het als eene genadige omſtandigheit aanmerkte, dat hy *alhier* zoude ſterven. † En van deze dingen ſprekende, zeide hy, dat *Godt hem alle zyne begeertens gegeven hadt*; en gaf te kennen, dat hy nu met te grooter wakkerheit de weereldt verlaaten zoude.]

Op

† De Uitgèver neemt vryheit aantemerken, dat toen Mr. *Brainerd* te *Boſton* ziek was, naby den doodt, hy met weerzin dacht te moeten ſterven op een plaatſe daar de Begraafſteniſſen met groote pracht en vertoninge dikwyls verzelt gaan, daar hy (inzonderheit by gelegentheit van zyn eigen) zeer afkeerig van was; en of ſchoon het met groote moeite was dat hy zyn gemoedt vereenigt kreeg met het vooruitzicht dat toen voor hem was; zoo wierdt hy evenwel eindelyk gebracht om in Godts wille, ten aanzien van deze omſtandigheit van zynen doodt, te beruſten. Nochtans heeft het Godt evenwel behaagt de uitkomſt zoo te beſtieren, dat zyn begeerte voldaan wierdt, welke hy uitgedrukt hadt, van tot *Northampton* weder te keeren, met inzicht voornamentlyk, van een meer ſtille en heimelyke Begraafeniſſe.

Op *Maandag*, den 28ſten van *September*, was ik in ſtaat om te lezen, en eenige weinige verbeteringen te maken in myne byzondere ſchriften, maar bevondt dat ik niet ſchryven konde gelyk ik pleeg; ik bevondt my merkelyk in alle opzichten vervallen. Het is maar van kort by den middag, tot omtrent een of twee uuren toe, dat ik, ſedert eenigen tydt, in ſtaat ben geweeſt, om iets te konnen doen; nogthans was myne ziele verkwikt, dat ik iets doen konde, het zy in 't openbaar of in 't verborgene, het welk ik vertrouwde dat voor Godt was.

[Op dezen avondt meende men dat hy ſtorf. Dit dacht hy zelfs, en zoo dachten ook alle die by hem waren. Hy ſcheen op het naderen van den doodt zeer verheugt te wezen. Hy was byna ſprakeloos, maar zyne lippen roerden zich; en een die heel dicht by hem zat, hoorde hem zulke uitdrukkingen uitſpreken als deze: *kom Heere Jezu, kom haaſtelyk.* —— *Ach! waarom blyft zyn wagen zoo lang achter?* —— Na dat hy weder bekomen was, beſchuldigde hy zich zelve, over zyn al te groote begeerte om te ſterven. En in het uitdrukken van het gene hy te dezer tydt in de geſtalte van zyn gemoedt vondt, zeide hy, dat hy eene onuitdrukkelyke liefde vondt tot de genen die hy aanmerkte den *Heere Jezus toe te behooren*, byna alles overtreffende wat hy ooit gevoeldt hadt; zoo dat het ſcheen, (om zyn eigen woorden te gebruiken) als eenen kleinen Hemel te zyn een van dezelve naby hem te hebben. En gevraagt zynde, of hy het gebedt gehoort hadt, het welk op zyn verzoek voor hem gedaan was? zoo zeide hy *ja*, *dat hy ieder woordt gehoort*, *en eene ongemeenen indruk genoten hadt van de dingen dewelke in dat gebedt waren uitgedrukt*, *en dat ieder woordt zyn herte geraakt hadt.*

Op den avondt van den volgenden dag, zynde *Dingsdag*, den 29ſten van *September*, te bedt leggende, ſcheen

ſcheen hy in eene ongewoone geſtalte te zyn; zyn gemoedt was zeer werkſaam in zoete overdenkingen, rakende den welſtant van Zion. Twee jonge Heeren van zyne bekenden [Proponenten] tegenwoordig zynde, verzocht hy ons allen eenen Pſalm te zingen, ſlaande op dat onderwerp, namentlyk *Zions* voorſpoedt. Dus zongen wy op zyn begeerte een gedeelte van den CII^den^ *Pſalm*. Dit ſcheen hem wonderlyk te verkwikken en te verlevendigen, en gaf hem nieuwe krachten; zoo dat, of ſchoon hy te voren byna in 't geheel niet ſpreken konde, hy nu echter vrymoedig met zyne reden voortging, om zynen ſtervenden raadt te geven aan de twee bovengemelde jonge Heeren, rakende hunne voorberydinge tot, en het vervolgen van het groote werk der Bedieninge, het welk zy voornemens waren te aanvaarden; en prees hen, inzonderheit, ernſtelyk aan het veelvuldig *Vaſten en Bidden* in 't verborgen; en drong zynen raadt ten aanzien van deze zaak aan, door zyn eigen ondervindinge van den grooten trooſt en het nut van dezelve; welk ik (zeide hy) niet zoude melden, indien ik niet een ſtervende Perſoon was. Na dat hy zynen raadt geeindigt hadt, deedt hy een Gebedt ten aanhooren van ons allen; waar in hy, behalven het bidden voor dit Huisgezin, voor zyne Broederen, voor die Proponenten, en voor zyn eigen Vergaderinge, zeer ernſtig badt voor de herlevinge en den bloey van den Godtsdienſt in de wereldt.

Tot nu toe hadt hy alle dagen een gedeelte van den dag opgezeten; maar na dezen tydt, is hy nooit van het Bedde opgeſtaan.]

Op *Woensdag*, den 30^ſten^ van *September*, was ik genoodtſaakt den geheelen dag het bedt te houden, wegens zwakheit. Ik brak evenwel een weinigje tydt uit, en met behulp van mynen Broeder, las en verbeterde ik omtrent twaalf bladtzyden van myn handt-

fchrift, een verhaal gevende van myne Bekeeringe.

Op *Donderdag*, den 1[sten] van *October*, poogde ik wederom iets te doen door fchryven, maar bevondt ras, dat de krachten van myn lichaam en gemoedt begonnen te befwyken. Ik bevondt my zoo trooftelyk niet, als toen ik in ftaat was iets te doen het welk ik hoopte dat eenig nut zoude doen. Des avondts was ik zeer ongefteld, en geheel ylhoofdig; doch het duurde niet lang, of het behaagde Godt my eenigen flaap te geven, en myn gemoedt geheel te bedaaren. † Gedankt zy Godt voor zyne goedertierenheit, dat hy my, federt dat ik op *Donderdag*, den 18[den] van *Juny* laatftleden, zoo flegt gelegen heb, ten Huize van Mr. *Bromfield*, het klaare gebruik van myn verftant gegeven heeft, uitgenomen eenige minuuten dat ik wat ylhoofdig geweeft ben; en dat Hy my in ftaat geftelt heeft veel voor Hem te arbeiden, in zaken van een algemeene en byzondere natuure; en om mogelyk meer goedt te doen, dan ik gedaan zoude konnen hebben indien ik gezondt ware geweeft. Behalven noch de trooftelyke invloeden van zynen gezegenden Geeft, waar mede het Hem behaagt heeft myne ziele te verkwikken. Hem zy de heerlykheit tot in alle eeuwigheit. Amen.

Op *Vrydag*, den 2[den] van *October*, wierdt myne ziele op verfcheide tyden lieffelyk op Godt ter nedergeftelt; ik verlangde om by Hem te zyn, om zyne heerlykheit te aanfchouwen. Ik gevoelde my met blydtfchap geneigt om alles aan Hem te beveelen, zelfs myn liefste Vrienden, myn dierbaare Kudde, myn afwezige Broeder, en alle myne belangens voor de tydt en de eeuwigheit. Ach! of zyn Koninkryke mocht komen in de weereldt; dat Hy gelieft en verheerlykt mocht

† Van dezen tydt af, en vervolgens, heeft hy het vrye gebruik van zyn verftant gehadt, tot zyn doodt toe; uitgenomen dat hy op fommige tyden voor een oogenblik weg fcheen te zyn, wanneer hy eerft uit den flaap ontwaakte.

mocht worden, om het gene Hy in zich zelven is; en dat de gezegende Zaligmaker *den arbeidt zyner ziele mocht zien, en verzadigt worden!* Ach! *Heere Jezu kom haastelyk. Amen.* *

[Den avondt daar aan volgende verwachtten wy zynen Broeder *Johan* van *Nieuw-Jersey*; zynde nu een week over den tydt, welke hy, by zyn vertrek, voor zyn te rug komst gestelt hadt. En of schoon wy steedts in onze verwachtingen te leur gestelt wierden, zoo was Mr. *Brainerd* evenwel onbewogen, en bleef in die zelfde stille en vreedtzaame gestalte, daar hy te voren in was; als hebbende alles aan Godt overgegeven, en hebbende zyn herte van zyne Vrienden, en van alle dingen hier beneden afgetrokken.

Des anderen-daags smorgens, den 4den van *October*, zynde des *Heeren-dag*, wanneer myn Dochter *Jerusha* (die hem voornamentlyk oppaste) in de Kamer kwam, zag hy haar zeer vriendelyk aan, en zeide, *myn waarde* Jerusha, *zyt gy gewillig om van my te scheiden?* —— *Ik ben volkomen willig om van u te scheiden; ik ben gewillig te scheiden van alle myne vrienden; ik ben gewillig te scheiden van mynen beminden Broeder* Johan, *schoon ik hem lief hebbe boven eenig levendig schepzel: ik hebbe hem en alle myne vrienden aan Godt bevolen, en kan die alle by Hem laaten. Maar indien ik niet dacht dat ik u zien, en met u gelukkig zoude zyn, in eene andere weereldt, zoo zoude ik het niet konnen harden van u te scheiden. Doch wy zullen eene zalige Eeuwigheit met malkanderen doorbrengen.* † Wanneer des

* Hier eindigt zyn *Dag-boek*. Dit zyn de laatste woorden die daar in geschreven zyn, het zy door zyn eigen handt, of door iemant anders uit zyn mondt opgeschreven.

† Het heeft sedert dien tydt een heilig en soeverein Godt behaagt, dit myn geliefdt kindt, op den 14den van *February*, naastvolgende, na eene korte ziekte van vyf dagen, door den doodt

des avondts iemant met een Bybel in de handt in zyn Kamer kwam, drukte hy zich dus uit; *Ach! dat dierbaar en beminnelyk Boek! Ik zal het haast geopent zien! De verborgentheden die daar in zyn, en de geheimen van Godts voorzienigheit, zullen my allen ontvouwt worden!*

Zyn ongesteltheit voedde zich nu zeer zichtbaar, en op eene ongewoone wyze, op zyn levens-deelen: niet door een uitbrekinge van zweeren in zyn Long, gelyk als te *Boston*; maar door eene gestadige ontlastinge van Etterige stoffe, in groote meenigte, zoo dat het geene hy opbracht niet anders scheen te zyn, als geheele mondt vollen van enkel Etter; het welk vergezelt ging met swaare inwendige pyn en benaauwtheit.

Op *Dingsdag*, den 6den van *October*, lag hy eenen aanmerkelyken tydt, als of hy stierf. Op welken tyd men hem met gebroken woorden binnens mondts hoorde

doodt weg te nemen, in het achtiende Jaar van haaren Ouderdom. Zy was een mensch veelzins van den zelven geest als Mr. *Brainerd.* Zy hadt hem stantvastig in zyne ziekte bezorgt en opgepast, negentien weken lang voor zyn doodt; zich zelven daar aan overgevende met groot vermaak, om dat zy hem als een uitmuntende Dienaar van Jezus Christus aanmerkte. Geduurende deze tydt hadt hy veel gesprek met haar over de zaken van den Godtsdienst; en heeft in zynen stervende toestandt aan ons, haare Ouders, meenigmaal zyn groote Voldoeninge uitgedrukt, rakende haar waare Godtvrucht, en zyne verzekeringe dat hy haar in den Hemel ontmoeten zoude; als mede zyn hooge gedachten van haar, niet alleen als een waar Christen, maar als een zeer uitmuntende Heilige. Eene wier ziele ongemeen onthaalt en gevoedt wierdt met de allergeestelykste, ondervindelykste, en onderscheidenste deelen van den Godtsdienst; en eene die door de gesteltheit van haar gemoedt geschikt was zich zelven voor Godt te verloochenen, en goedt te doen, boven alle de jonge Dochters die hy ooit kende. Zy hadt vele jaren te voren een herte ontdekt, dat ongemeen in den koers van haar leven aan Godt was toegewydt geweest, voor haar doodt; en op haar sterf bedde zeide zy, *dat zy verscheide jaren lang niet een oogenblik gekent hadt, waar in zy begeerig was geweest een oogenblik langer te leven, ter oorzake van eenig ander goedt in dit leven, als om goedt te doen, voor Godt te leven, en te betrachten het gene dat tot zyne heerlykheit was strekkende,*

de uitdrukken, deze en diergelyke uitdrukkingen. *Hy zal komen; Hy zal niet achterblyven.* —— *Ik zal haast Godt verheerlyken met de Engelen.* —— Maar eenigen tydt daar na bekwam hy weder.

Des anderen-daags, zynde *Woensdag*, den 7den van *October*, kwam zyn Broeder *Johan* van *Nieuw-Jersey* te rug; alwaar hy opgehouden was geworden, veel langer als hy gedacht hadt, door eene doodelyke ziekte die onder de *Indianen* heerschte, en door eenige andere dingen in hunne onstandigheden, welke zyn verblyf by hen noodtsakelyk maakten. Mr. *Brainerd* was zeer bewogen en verkwikt met hem te zien; en scheen ten vollen voldaan te zyn met de redenen van zyne vertoevinge; nadien het belang van den Godtsdienst, ende zielen van zyn Volk zulks vereischten.

Des anderen-daags, zynde *Donderdag*, den 8sten van *October*, was hy in groote benaauwtheit en doodtsangsten naar het lichaam, en het grootste gedeelte van den dag zeer ontstelt ten aanzien van het gebruik van zyn verstant. Des avondts was hy wat bedaarder, en hadt het gebruik van zyne reden; maar de pyn bleef en vermeerderde. Hy zeide my, dat het onmogelyk was voor iemandt de benaauwtheit te konnen begrypen die hy in zyn borst gevoelde. Hy was zeer bezorgt dat hy Godt door onlydtsaamheit, onder zyne zeer swaare benaauwtheit, niet onteeren mocht; welke benaauwtheit zoodanig was, dat hy zeide, dat de gedachte van dezelve een oogenblik langer te dragen, byna ondraachelyk was. Hy verzocht meenigmaal dat andere hunne herten geduuriglyk tot Godt mochten opheffen, dat hy hem mocht believen lydtsaamheit te geven, en te ondersteunen. Hy gaf te kennen, dat hy verwachte dien nacht te zullen sterven; maar scheen voor een langer uitstel bevreest te zyn: doch de gesteltheit van zyn gemoedt omtrent den doodt, was dezelfde die ze al den tydt geweest hadt. En niet tegenstaande zyne licha-

lichamelyke benaauwtheit, zoo lag nochtans het belang van *Zion* met groot gewicht op zyn herte, als uit een aanmerkelyk gesprek, het welk hy dien avondt hieldt, met den Eerwaardigen Mr. *Billing*, een van de nabuurige Predikanten (die toen tegenwoordig was) rakende het groote gewicht van het werk der Bedieninge, enz. En naderhandt toen het zeer laat in den nacht was, hadt hy veel gepast en nuttig gesprek met zynen Broeder *Johan*, rakende zyne Vergaderinge in *Nieuw-Jersey*, en het belang van den Godtsdienst onder de *Indianen*. In het laatste van dezen nacht, verhefte zich zyne lichamelyke benaauwtheit meer als ooit; en hy zeide tot degene die by hem waren, dat *het sterven wat anders is, dan de menschen zich verbeelden*; zyn meening verklaarende, dat zy niet wisten wat lichamelyke pynen en benaauwtheit 'er geleden worden voor den doodt. Omtrent het aanbreken van den dag, slooten zyne oogen, en hy bleef onbeweeeehelyk leggen, tot omtrent ses uuren in den morgenstondt, wanneer hy den geest gaf, op *Vrydag*, den 9den van *October* 1747. en zyne ziele, gelyk wy billyk besluiten mogen, van zynen dierbaaren Heere en Meester ontfangen wierdt, als eenen uitmuntenden en getrouwen Dienstknecht, in dien staat van volmaakte Heiligheit en genietinge van Godt, daar hy zoo meenigmaal na verlangt hadt; en door de heerlyke Vergaderinge in den Hemel verwellekomt, als eenen die zonderling bekwaam was om zig met haar te paaren, in hunne gezegende bezigheden en genietingen.

Daar wierdt by zyne begraafenisse een groote eerbiedt bewezen voor zyne gedachtenisse, welke geschiede op *Maandag* naastvolgende, na dat 'er op dien zelfden dag eene Lyk-reden by die gelegentheit gedaan was. Zyn Lyk wierdt vergezeldt met acht van de nabuurige Predikanten, en zeventien andere Heeren van Edele opvoedinge, benevens een groote toevloedt van Volk.

EENI-

EENIGE VERDERE OVERGEBLEVEN

SCHRIFTEN

VAN DEN EERWAARDIGEN

Mr. DAVID BRAINERD.

I.

Een Schets *van een* Samenspraak *tusschen de verscheide* krachten *en* gemoedts-neigingen, *gelyk die gevonden worden de* Godtvruchtige ziele *by beurten in te luisteren.* [Waar *van in zyn* Dag-boek gemeldt is, op den 3[den] van *February* 1744.]

1. Het *Verstandt* ingevoert, (1) als ontdekkende deszelfs eigen uitnementheit, en vatbaar-heit tot de genietinge van het hoogste vermaak en de Gelukzaligheit. (2) Als zyn eigen begeerte aan-merkende gelykmatig met deszelfs vatbaarheit, en als onbekwaam zynde voldaan te konnen worden met iets dat het zelve niet vervullen kan tot deszelfs uitterste uitgestrektheit van oeffeninge toe. (3) Als zich zelfs bevindende afhankelyk te zyn, zich zelfs niet genoegsaam, en gevolgelyk onbekwaam om eene gelukzaligheit te spinnen (gelyk de spinnekop haare webbe) uit zyn eigen ingewandt. Wordende deze zelfs-genoegsaamheit aangemerkt als het eigendom en voorrecht van Godt alleen, dat geen geschapen we-zen toekomt. (4) Als het hoogste genoegen, vol-

doe-

doeninge, en gelukzaligheit, evenmatig met deszelfs natuure, te vergeefs onder de geschapene wezens zoekende. Wordende het onderzoeken en kennen van de waarheit in de natuurlyke weereldt erkent waarlyk verkwikkelyk te zyn voor het gemoedt; maar evenwel te kort schietende om eene volkomene gelukzaligheit te verschaffen. (5) Als ontdekkende de uitmuntentheit en Heerlykheit van Godt, dat hy is de fontein van Goedtheit, en de spring-bron van gelukzaligheit, en allezins bekwaam om de uitgebreide begeertens en verlangens van onze onsterfelyke zielen te vervullen.

2. De *Wil* ingevoerdt, als deze Godt noodtsakelyk, maar nochtans vrywillig kiezende voor haar hoogste gelukzaligheit en eenigste Deel, ten vollen instemmende met de inspraken van het verstant, in Godt berustende als het hoogste goedt, in zynen wille als den besten regel voor redelyke en verstandige wezens, en zich verheugende dat Godt in alle opzichten dat gene is het welk Hy is; en teffens verkiezende en zich verblydende een afhankelyk schepsel te zyn, altydt onderworpen aan dezen Godt, niet haakende na eene zelfs-genoegzaamheit en opper-mogentheit, maar in het tegendeel berustende.

3. De vuurige *Liefde* of *Begeerte* ingevoert, als heftig verlangende het Goddelyke wezen te behagen en te verheerlyken, het zelve in alle opzichten gelykformig te zyn, en het in dezen weg te genieten. Deze Liefde of Begeerte vertoont als aller natuurlykst; niet bewogen door loon-zuchtige beschouwingen; niet voornamentlyk ontstaande uit zelfs-zoekende begeertens van zaligheit, waar door de Goddelyke volmaaktheden opgeoffert zouden worden aan den Afgodt van het *Eigen-zelfs*; niet voortkomende uit eene slaafsche vreeze voor den Goddelyken toorn ingevalle van nalaatigheit; noch ook niet uit hope van de zoetigheit van die teedere en

en beminnelyke hertstocht van de Liefde in zyn eigen boezem te gevoelen: maar uit eene rechtmaatige hoogachtinge van de schoonheit van het geliefde voorwerp. Deze Liefde verder vertoont, als vergezelt zynde met heftige verlangens na de genietinge van het voorwerp; maar niet wetende door welke middelen zy daar toe geraken zal.

4. Het *Verstant* wederom ingevoert, als aanwyzende (1) hoe Godt had konnen, ja noodtsakelyk hadt moeten genooten worden, indien de mensche niet tegen Hem gezondigt hadt; want nadien 'er kennisse, gelykformigheit en liefde was, zoo moest 'er ook noodtsakelyk genietinge zyn, terwyl 'er niets was om dezelve te verhinderen. (2) Hoe Hy, zelfs nu, eenigermaaten kan genooten worden, namentlyk, door dezelfde kennisse, welke gelykformigheit en liefde voortbrengt, en welke ook met wederliefde, en met Godts vriendelyk aangezichte, dat beter is dan het leven, zal beantwoordt worden. (3) Hoe Godt volmaakt genooten kan worden, namentlyk, door volmaakt bevrydt te zyn van de zonde. Welke volmaakte vryheit nooit bekomen wordt dan in den doodt; en dat niet door onbekende middelen, of op eene ongehoorde wyze; maar op dezelfde wyze, en door dezelfde middelen, als daar de ziele hier eenige gelykheit aan, en genietinge van Godt in deze weereldt verkregen heeft, namentlyk, een klaare openbaaringe van zich zelven.

5. De *heilige Begeerte* verschynt en onderzoekt waarom de ziele hier niet volmaakt heilig, en dus ook in de volmaakte genietinge van Godt kan zyn; onverzadelyke verlangens uitdrukkende na zulk eene gesteltheit, genietinge, en hoogste gelukzaligheit.

6. Het *Verstant* vertoont zich wederom, en onderricht, dat Godt voor heeft, dat de gene die Hy hier ten deele heiligt, en tot eene onsterffelyke Heerlykheit wil brengen, in deze tegenwoordige booze

weereldt zullen blyven; op dat hunne eigene ondervindinge van verzoekingen, enz. hen mocht leeren hoe groot de verlossinge is, die Godt voor hen gewrocht heeft; op dat zy in dankbaarheit en in verwonderinge mochten wegzinken, tot in eeuwigheit; en op dat zy ook in staat mochten zyn om goedt te doen aan hunnen naasten. Indien zy nu volmaakt heilig waren, enz. zoo zoude een weereldt van zonde voor hen geen bekwaame wooninge zyn: ook zouden zulke openbaaringen van Godt als noodig zyn om de ziele volmaakt te heiligen, voor het lichaam ondraachelyk wezen, zoo dat *wy Godt niet konnen zien en leven.*

7. De *heilige Onlydtsaamheit* wordt ingevoerdt, klaagende over de zonden en droeffenissen van dit leven, en byna verdrietig over den afstant van eenen staat der volmaaktheit; onrustig zynde te zien en te gevoelen dat de uuren zoo traag voortgaan, en byna besluitende, dat de verzoekingen, moeijelykheden, teleur-stellingen, onvolmaaktheden, en verdrietige bezigheden dezes levens nooit tot een gelukkig einde zullen komen.

8. Het *teedere Geweten* komt in, en bestraft zachtmoediglyk de klachten van de *Onlydtsaamheit*; aanwyzende hoe zorgvuldig en waakfaam wy behoorden te zyn, om het Goddelyk Wezen niet door klachten te vertoornen; verder aanwyzende, de betaamelykheit van lydtsaam op Godt te wachten, om alles wat wy noodig hebben, het zy tot gehoorsaamheit of lyden; ter zelver tydt ook aantoonende de onvruchtbaarheit der ziele, hoe veel kostelyke tydt zy kwalyk gebruikt, en hoe weinig zy van Godt genooten heeft, in vergelykinge van het gene zy van Hem hadt konnen genieten: ontdekkende met een, hoe dikwyls de onlydtsaame klagten voortkomen uit eigenliefde, gebrek van on-

onderwerpinge aan, en behoorlyke eerbiedt voor het Goddelyke Wezen.

9. Het *gezondt Oordeel* komt te voorſchyn, de klagten der *onlydtſaamheit*, en de zachtmoedige vermaaningen van het *teedere geweten* behoorlyk overwegende, en onpartydig tuſſchen dezelve vonniſſende. *Aan de eene zyde* beſluytende, dat wy onlydtſaam omtrent de zonde mogen zyn; en onderſtellende dat wy zulks ook mogen zyn omtrent die droeſſeniſſe, pyne, en moedeloosheit, welke ons jagen na de Heiligmakinge verhinderen, ſchoon die uit de zwakheit der natuure ontſtaan. Het vergunt ons onlydtſaam te zyn omtrent den afſtant daar wy in ſtaan van eenen ſtaat van volmaaktheit en Gelukzaligheit; als ook omtrent het uitſtel van den tydt, wanneer wy het einde daar van begeren tot geen ander einde, dan dat wy met de Engelen bezig mochten zyn in de allerleevendigſte en geeſtelykſte werkſaamheden van Godtvrucht, en in het toebrengen van alle mogelyke Heerlykheit aan Hem die leeft tot in alle Eeuwigheit. Omtrent de verzoekingen en zondige onvolmaakheden, oordeelt het, dat wy te recht onruſtig mogen zyn; als ook omtrent de te leurſtellingen, ten minſte omtrent de zulke, dewelke opzicht hebben op onze hope van gemeenſchap met Godt, en toenemende gelykformigheit met Hem. Belangende de verdrietige bezigheden en moeielykheden van dit leven, onderſtelt het, dat eenig verlangen na het einde van dezelve niet onbeſtaanelyk zy met een geeſt van getrouwigheit, en eene blymoedige geſteltheit om de eerſte te volbrengen en de laatſte te lyden: het oordeelt, dat een getrouw Dienſtknecht, die volkomen genegen is alles te doen wat in zyn vermogen is, nogthans billyk na den avondt verlangen mach; en dat geen redelyk man zyn lief hebbende en teedere Bruidt beſchuldigen zoude, wanneer hy bemerkte dat zy verlangende was om by hem te zyn, terwyl nogthans haare getrouwigheit en plicht omtrent hem, haar mochten bewegen om,

voor tegenwoordig, in eenen pynelyken afstant van hem te blyven. Maar *aan de andere zyde* geeft het ook zyne goedtkeuringe over de omzichtigheit, zorge, en waakſaamheit van het *teedere Geweten*, op dat het Goddelyk Wezen niet vertoornt mocht worden met onlydtſaame klachten: het erkent de betaamelykheit van *op Godt te wachten*, in eenen weg van lydtſaame gehoorzaamheit en lyden; doch meent evenwel, dat dit zeer wel beſtaan kan met vuurige verlangens en begeertens *om ontbonden te worden*, *en met Chriſtus te zyn*. Het erkent, dat wy altydt onze eigene onvruchtbaarheit gedenken, en denkt ook, dat wy daar omtrent onlydtſaam moeſten zyn, en gevolgelyk verlangende na eenen ſtaat van bevrydinge van dezelve; en dat niet zoo zeer op dat wy de gelukzaligheit daar van mochten gevoelen, als wel op dat Godt verheerlykt mocht worden. Het bekent, dat de onlydtſaame klachten meenigmaal voortkomen uit eigen-liefde, en gebrek van onderwerpinge en ootmoedigheit. Deze dingen keurt het kwaadt; en beſluit, dat wy maar alleen onlydtſaam moeſten zyn over het afwezen van Godt, en het miſſen van dien ſtaat en die geſteltheit, waar in wy Hem het meeſt verheerlyken konnen.

10. De *Droefheit na Godt* ingevoert, als bitter klaagende, niet zoo zeer dat zy wordt afgehouden van de vrye bezittinge en volle genietinge der gelukzaligheit, als wel om dat Godt onteert moet worden, terwyl de ziele ſteets in een weereldt van de zonde leeft, en zelfs onvolmaakt is. Hier overdenkt zy met droefheit voorledene misdaden, tegenwoordige verzoekingen, en vreeze voor het toekomende.

11. De *Hope* of het *heilig Vertrouwen* verſchynt, en is *verzekert dat niets de ziele ooit zal ſcheiden van de liefde Godts*, *welke is in Chriſtus Jezus*. Het verwacht den Goddelyken byſtandt, en genoegſaame genade voor al het werk van gehoorzaamheit en lyden van den tydt;

dat

dat de Doodt, eerlang, een gelukkig einde zal ſtellen aan alle zonden en droeffeniſſen; en zoo neemt het hier uit gelegentheit om zich te verheugen.

12. Vervolgens treedt de *Godtvruchtige Vreeze*, of *het heilig Wantrouwen* in, eenige vreesachtige bekommeringen inboezemende van het gevaar van zelfs-bedrog; het ſpreekt van de bedriegelykheit van het herte, van den grooten invloedt van de ongeregelde eigen-liefde in een gevallen ſchepſel; onderzoekende of zy zelfs niet genegen is met de verlydinge ſamen te ſtemmen, nadien het verſtant zoo duiſter is, en 'er zich zoo weinig van Godt aan de ziele ontdekt; en vragende of alle haare hope van volhardende genade niet wel vermetelheit is, en of alle haare verwachtingen van den doodt als eenen vriendt te ontmoeten, niet in eene droevige te leurſtellinge konnen eindigen.

13. Hier op verſchynt de *Nadenkinge*, en brengt de ziele te binnen haare voorgaande ondervindingen: gelyk als het voorbereidende werk van overtuiginge en vernederinge; de beſchouwinge die zy toenmaals hadt van de onmogelykheit van zaligheit te bekomen door zich zelven, of door eenige geſchapene macht: de openbaaringe die zy ook gehadt heeft van Godts heerlykheit in het aangezichte van *Jezus Chriſtus*; hoe zy zich toen verwonderde over die heerlykheit, en dien Godt verkoos voor haar eenig Deel, wegens de uitmuntenheit, dierbaarheit, en beminnelykheit die zy in hem beſpeurde; niet uit eene ſlaafſche vreeze van verlooren te gaan, indien zy zulks niet deedt; noch uit eene laage en loonzuchtige hope van zich zelven te behouden; maar uit eene rechtmaatige hoogachtinge van dat heerlyke en beminnelyke voorwerp: als ook hoe zy zich van tydt tot tydt in Godt verheugt en beruſt heeft, om het gene Hy in zich-zelven is; verblydt zynde dat hy oneindig Heilig, Rechtvaardig, Machtig, en Soeverein is, zoo wel als oneindig in zyne Barmhertigheit, Goedertierenheit,

en Liefde: hoe zy ook meenigmaal over de zonde getreurt heeft, even om dat zy dien Godt vertoornde; ja hoe zy getreurt heeft over eene ydele en onbetaamelyke gedachte, wanneer zy zoo verre af was Godts wreekende toorn deswegens te vreezen, dat zy in tegendeel de hoogste verzekeringe hadt van zyne eeuwige liefde: hoe zy van tydt tot tydt een vermaaken gehadt heeft in Godts geboden, om derzelver eigene heiligheit en volmaaktheit; uitnemende zeer verlangende om 'er gelykformig mede te zyn; en om zelfs *heilig te zyn, gelyk Godt heilig is*, het als eenen tegenwoordigen Hemel achtende, eene hemelsgezinde gesteltheit te mogen hebben: hoe zy zich dikwyls verheugde in de gedachten van eeuwig onderworpen te zyn aan, en afhankelyk te zyn van Godt; het een oneindig grooter gelukzaligheit achtende Godt te verheerlyken in eenen staat van onderwerpinge aan, en afhankelykheit van Hem, dan zelfs een *Godt* te zyn: en hoe den Hemel zelve voor haar geen Hemel zoude zyn, indien zy daar niet zyn konde alles wat Godt wilde dat zy zyn zoude.

14. Het *geestelyk Gevoelen* hier op ontwaakende, treedt in, en verklaart dat zy nu gevoelt en *smaakt dat de Heere goedertieren is*; dat Hy het eenige hoogste Goedt, en ziel verzadigende Gelukzaligheit, ja een volmaakt, zelfs-genoegsaam, en almachtig Deel is. Zy zegt, *wien heb ik in den Hemel* als deze Godt, als dit dierbaar en zalig Deel? En *daar is niemant op aarde* die ik benevens Hem *begeere*, of daar ik *lust* in hebbe. Ach! het is den Hemel Hem te mogen behaagen, en even dat gene te zyn het welk Hy hebben wil dat ik wezen zal! O! dat myne ziele *heilig was, gelyk Godt heilig is*; *O! dat zy rein was, gelyk Christus rein*, en *volmaakt gelyk myn Vader in den Hemel volmaakt is!* Dit zyn de dierbaarste geboden in Godts Boek, alle andere geboden in zich vervattende; en zal ik die overtreden? Moet ik die overtreden? Ben ik onder eene jammer-

merlyke noodtſakelykheit om zulks te doen, zoo lange ik in deze weereldt ben? Ach! myne ziele! Wee! wee my, dat ik een zondaar ben! Om dat ik nu noodtſakelyk dezen gezegenden Godt bedroeve en vertoorne, die zoo oneindig goedertieren en genadig is. Ach! my dunkt, indien Hy my om myne zonden ſtrafte, het myn herte zoo diep niet zoude verwonden Hem te vertoornen; maar of ſchoon ik geduurig zondige, zoo bewyſt Hy my nogthans telkens zyne goedertierenheit! My dunkt ik zoude alle lyden konnen verdragen; maar hoe kan ik draagen dezen gezegenden Godt te bedroeven en te onteeren? Hoe zal ik Hem tien duizendtmaal meer Eere geven? Wat zal ik doen, om dit beſte van alle Wezens te verheerlyken en te aanbidden? Ach! dat ik my zelve, ziele en lichaam, voor eeuwig aan zynen dienſt konde toewyden! Ach! dat ik my aan Hem konde overgeven, zoo dat ik nooit meer mocht poogen myns zelfs te zyn, noch geen wil of genegentheden te hebben die niet volmaakt gelykformig waren met zynen wille. Maar, helaas! helaas! ik kan dus niet, ik gevoel dat ik niet kan, geheel voor Godt zyn; ik kan niet leven zonder te zondigen. O! gy Engelen, verheerlykt Hem onophoudelyk; indien het mogelyk is tracht noch levendiger en vuuriger in uwe Godtvruchtige betrachtingen te zyn; en indien het mogelyk is, zoo werpt u noch lager neder voor den Throon van den gezegenden Koning des Hemels. Ik verlange daar in met u deel te nemen, en, indien het mogelyk was, u te helpen. Wanneer wy nochtans alles gedaan hebben, zoo zullen wy niet in ſtaat zyn om Hem het tien duizendtſte gedeelte van die onderdanigheit toe te brengen die Hy waardig is.

Terwyl het *geeſtelyk Gevoelen* deze dingen ſprak, wierden de *Vreeze* en *Wantrouwen* grootelyks overwonnen; en de ziele antwoordde, *Nu weet ik, en ben verzekert*, enz. en het verwellekomde den doodt wederom als eenen vriendt, zeggende, *Doodt*

waar is uwenprikkel? Helle, waar is uwe Overwinninge? enz.

15. Eindelyk komt de *heilige Vrymoedigheit* het gesprek besluiten, vastelyk voornemende den Heere achter aan te kleven, en te jagen na een leven van gelykformigheit met Hem. En om dit te beter te betrachten, zoo dringt zy de ziele geduurig aan te gedenken, dat Godt alleen de eenige springbron van Gelukzaligheit is; dat zyn wil de eenige regel van rechtheit is voor een redelyk schepsel; dat de aarde niets in zich heeft dat om zich zelfs wille begeerlyk is, noch ook niet verder dan Godt daar in gezien wordt; en dat de kennisse Godts in Christus, de liefde baarende en onderhoudende, en alle vleeschelyke begeerlykheden doodende, den weg is om heilig te zyn op aarde, en om dus bekwaam gemaakt te worden voor de volmaakte heiligheit in den Hemel.

II.

Eenige akelige en vertwyffelde gedachten, *van eene ziele die onder* overtuiginge van zonde, *en over haare* eeuwige zaligheit *bezorgt* is.

1. Ik geloove dat myn geval *zonderling* is, dat nooit iemant zulke vreemde en verscheide gedachten en gevoelens gehadt heeft, als ik.

2. Ik heb *langer* onder bekommernisse en bezorgtheit geweest als veele *andere*, die ik gekent, of daar ik van gelezen heb, dewelke zaligmakende Bekeert zyn geworden; en ik worde nogthans gelaten die ik ben.

3. Ik hebbe de *overtuigingen* langen tydt tegengestaan, en daarom vreeze ik, dat ik eindelyk van Godt verlaaten zal worden.

4. Ik

4. Ik zal nooit zonder *krachtiger* overtuigingen, en *grooter verſchrikkingen* der Conſcientie, bekeert worden.

5. Ik heb de *Eere* Godts niet op het ooge in iets dat ik doe, en daarom kan ik geen genade verwachten.

6. Ik zie de ſnoode en booze natuure der *zonde*, noch de zonde myner *natuure* niet, en daarom ben ik moedeloos.

7. Hoe meer *poogingen* en *arbeidt* ik aanwende, hoe *blinder* en *verharder* myn herte is, en hoe ik geduurig *erger* worde.

8. Ik vreeze dat Godt nooit aan iemant die zoo ſnoodt is, als ik ben, *genade* bewezen heeft.

9. Ik vreeze dat ik niet *uitverkooren* ben, en daarom verlooren moet gaan.

10. Ik vreeze dat de *dag* der genade voor my *voorby* is.

11. Ik vreeze dat ik de onvergeeffelyke zonde gedaan hebbe.

12. Ik ben een oudt Zondaar; en indien Godt voor hadt my genade te bewyzen, Hy zoude my dan al lange tot hem bekeert hebben.

III.

Eenige merk-teekenen der Godtzaligheit.

De onderſcheidende merk-teekenen van een waar Chriſten, *genomen uit eene van myn oude Handſchriften; waar in ik ſchreef gelyk ik* gevoelde en ondervondt, *en niet uit eenige byzondere maate van Leerſtukkige wetenſchap, of kenniſſe van het gevoelen van anderen in deze zaak.*

1. Hy heeft eene waare *kenniſſe* van de heerlykheit en uitnementheit van Godt, dat Hy waardig

is bemindt en geprezen te worden, om zyn eigene Goddelyke volmaaktheden, Pſalm CXLV: 3.

2. Godt is zyn *Deel*, Pſalm LXXIII: 25. En Godts *Heerlykheit* zyn grootſte zorge, Matth. VI: 22.

3. De *Heiligheit* is zyn *luſt*; nergens verlangt hy zoo zeer na, als om heilig te zyn, gelyk Godt heilig is, Philip. III 9—12.

4. De zonde is zyn grootſte vyandt. Hy haat dezelve om het geene zy in haar eigen natuur, en in zig zelven is, zynde ſtrydig tegen een heilig Godt, Jer. II: 1. En dus haat hy gevolgelyk alle zonde, Rom. VII: 24. 1 Joh. III: 9.

5. De *Wet* van Godt is zyn *vermaak*, Pſalm CXIX: 97. Rom. VII: 22. Deze onderhoudt hy niet uit bedwang, of ſlaafſche vreeze voor de Hel, maar zy is zyne verkiezinge, Pſalm CXIX: 30. De naauwkeurige waarneminge van dezelve is hem geen laſt, maar zyn grootſte vryheit, vers 45.

IV.

Eenige Brieven, *door Mr.* Brainerd *geſchreven aan zyne Vrienden.*

BEKENTMAKINGE.

Mr. *Brainerd* hadt een groote meenigte bekenden daar hy mede handelde, inzonderheit in het laatſte van zyn leven, en daarom heeft hy veele Brieven geſchreven aan zyne afwezige Vrienden; doch de meeſte van zyne bekenden in eenen grooten afſtant van my woonende, hebbe ik niet veele Afſchriften van de gene die hy geſchreven heeft konnen machtig worden: nochtans zyn de meeſte van de gene die ik gezien hebbe zoodanig, dat die my toe ſchynen zeer nuttig te zyn, en waardig dat die in 't openbaar te voorſchyn kome. Daarom hebbe ik hier eenige weinige van zyne Brieven bygevoegt.

NB. Sommige van deze Brieven, dewelke hier volgen, zyn

zyn niet in het breede uitgegeven, om dat verscheide deelen van dezelve zaaken raakten van een byzondere natuure.

EERSTE BRIEF,

Aan zynen Broeder *Johan*, toen Student zynde in het *Yale-Collegie* te *Nieuwhaven*.

Waarde Broeder,

Ik moet u zeggen, dat ik u verlange te zien, maar myn eigen ondervindinge heeft my geleerdt, dat'er geen gelukzaligheit, noch volle voldoeninge te genieten is in aardtsche Vrienden, hoe nabestaande en dierbaar die ook mogen zyn; noch ook in eenige andere genietinge, die Godt zelf niet is. Indien derhalven *de Godt aller genade* genadiglyk mocht behaagen, een ieder van ons zyne *tegenwoordigheit en genade* te verleenen, om het werk te doen, en de beproevingen te dragen, daar Hy ons toe roept, in eene zeer benaauwde en moeielyke woestyne, tot dat wy aan het einde van onze reize komen; zoo zal de plaatselyke afwezigheit, daar wy voor tegenwoordig van malkanderen in gehouden worden, een zaak van geen groot belang, noch aangelegentheit, voor ons beide zyn. Maar, helaas! de tegenwoordigheit van Godt is het gene dat my ontbreekt. Ik woone in een aller eenzaamste *Woestyne*, omtrent achtien mylen van *Albany*, (want het wierdt niet best geoordeelt, dat ik naar de Riviere van *Delaware* zoude gaan, gelyk ik geloove dat ik u in eenen Brief, gedagteekent van *Nieuw-Jork*, te kennen heb gegeven) ik ben in de kost by eenen armen *Schotsman*, wiens Vrouw naauwelyks een woordt *Engelsch* kan spreken. Myne *spyze* bestaat meest uit Wateren-bry, gekookt Koorn, Broodt in de Assche gebakken, en somtydts een weinig Vleesch met wat Boter. Myn *leg-plaatje* is een hoop stroo op eenige planken,

ken, die een weinig van de grondt leggen: want het is een houte vertrek, zonder vloer, daar ik in woone Myn werk is uitneemende ſwaar en moeielyk; ik reize byna dagelyks anderhalve myl te voet, en wederom te rug, langs eenen allermoeielykſten weg, zoo verre woone ik af van myne *Indianen.* Ik hebbe in een maandt tydt geen *Engelſchman* gezien. —— Deze, en veele andere omſtandigheden, die ontrooſtelyk zyn, vergezellen my; en nochtans overtreffen myne geeſtelyke worſtelingen en benaauwtheden die alle zoo verre, dat ik daar naauwelyks aan denke, of byna anders my verbeelde, of ik worde op het koſtelykſte onthaalt. De Heere geve dat ik *hardigheden* en *verdrukkingen* leere *lyden, als een goede Krygsknegt Jezu Chriſti!* Belangende myn voorſpoedt alhier, kan ik als noch niet veel zeggen: de *Indianen* ſchynen algemeen vriendelyk, en omtrent my wel genegen te zyn; zy zyn zeer oplettende omtrent myne onderwyzingen, en ſchynen verder geleerdt te willen worden: twee of drie zyn, zoo ik hope, onder eenige overtuigingen; maar daar ſchynt, als noch, weinig van de byzondere werkingen van Godts Geeſt onder hen te wezen; het welk my veele moedelooze uuren veroorzaakt. Somtydts hope ik, dat Godt een overvloedt van zegeningen voor hen, en voor my, heeft weggeleidt; maar op andere tyden worde ik door benaauwtheden zoo overſtelpt, dat ik niet kan zien hoe zyne handelingen met my met zyne Verbondts-liefde en getrouwigheit overeen komen; en ik zegge, *immers houden zyne goedertierentheden in eeuwigheit op.* —— Doch ik zie evenwel, dat ik alle deze *tuchtingen*, reedts *noodig* hadde; *het is my goedt*, dat my deze beproevingen zyn overgekomen, en dat ik, tot hier toe, zoo weinig zigtbaare voorſpoedt gehadt hebbe. Wees gy evenwel door myne verdrukkinge niet moedeloos; ik was onder groote verlegentheit aan het huis van Mr. *Pemroy*, wanneer ik u laatſt gezien hebbe; maar ſedert

dert dien tydt *is Godt in der waarheit met my geweest.* Hy heeft my somtydts troostelyk geholpen te *Lang-Eilandt*, en elders. Doch laat ons altydt gedenken, dat wy *door veele verdrukkingen moeten ingaan in Godts* eeuwige *Koninkryke* van rust en vrede. De rechtvaerdige worden *naauwelyks* zalig: en het is een oneindig wonder, dat wy eenige welgegronde hope hebben van in 't geheel zalig te worden. Wat my belangt, ik gevoele my het snoodtste van eenig schepsel dat 'er leeft; en somtydts ben ik verzekert, dat'er zulk een als ik ben niet buiten de Helle is. —— Nu, al wat gy voor my kunt doen, is onophoudelyk te bidden, dat Godt my nederig, heilig, onderworpen en hemelsgezindt mocht believen te maken, door alle myne beproevingen. —— *Zyt sterk in den Heere, en in de sterkte zyner macht.* —— Laat ons loopen, worstelen en stryden, om den prys te bekomen, en die volmaakte gelukzaligheit te verkrygen, namentlyk, *heilig te zyn, gelyk Godt heilig is.* Dus wenschende en biddende dat gy in geleerdtheit en genade moogt toenemen, en bekwaam moogt zyn om zonderlinge dienst voor Godt te doen, blyve ik

Uwen toegenegen lief hebbenden Broeder,

David Brainerd.

Kaunaumeek den 30sten
van *April* 1743.

TWEEDE BRIEF,

Aan zynen Broeder *Johan*, in het *Yale Collegie* te *Nieuw-Haven.*

Waarde Broeder,

Ik verlange u te zien, en te mogen weten hoe gy vaart in uwe reize door eene wereldt van onuitdrukkelyke droef-

droeffeniffe, en waar in wy omringt zyn met *ydelheit*, *verwarringen*, en *kwellinge des geefles*. Ik ben het leven meer moede, dan ik ooit geweeft hebbe. De geheele weereldt fchynt my toe, maar als een groote ledige ruimte te zyn, waar uit men niets begeerlyks, of ten minfte voldoenende haalen kan; en ik verlange dagelyks meer en meer daar aan te fterven, zelfs al verkryge ik dien trooft niet uit geeftelyke dingen, welken ik ernftige begeere. De *weereldfche* vermaken, welke uit grootheit, rykdommen, eeren, en vleefchelyke voldoeningen voortkomen, zyn oneindig erger dan geene. De Heere verloffe ons meer en meer van deze *ydelheden*. Ik hebbe de Herfft, en den Winter tot hier toe in eenen zeer zwakken ftaat naar het lichaam doorgebracht; en fomtydts onder fwaare inwendige beproevingen en geeftelyken ftrydt: *maar hulpe van Godt ontfangen hebbende*, *fta ik tot op dezen dag*; en ben nu wat gezonder dan ik eenigen tydt te voren heb geweeft. Ik bevinde niets bevorderlyker voor het *Chriftelyk* leven, dan een naarftig en getrouw gebruik maken van den koftelyken tydt. Laat ons dan dat werk, het welk de Goddelyke Voorzienigheit ons toegeleit heeft, getrouw volbrengen, met alle onze lichamelyke kracht, en ziels-vermogen. Waarom zouden wy over eenige byzondere beproevingen, welke wy geroepen worden in de weereldt te beftryden, moedeloos worden! De *Doodt* en de *Eeuwigheit* ftaan voor de deure; noch eenige weinige flingerende baaren, zullen ons in de weereldt der geeften overvoeren, en ik vertrouwe (door Godts oneindige genade) in een eindeloos vermaak, en ongeftoorde ruft en vrede. *Laat ons dan met lydtfaamheit loopen de loopbaane*, *die ons voorgeftelt is*. Ach of wy meer vertrouwen mochten op den levendigen Godt, en minder op onze eigene wysheit en fterkte. —— Waarde Broeder, de Godt aller genade vertroofte uw herte, Hy zegene uwe ftudien, en maakte u een nuttig middel voor

zyn

zyn Volk in uwen dag. Dit is het geduurig gebedt van uwen toegenegen lief hebbenden Broeder,

David Brainerd.

Kaunaumeek, den 27sten van *December*, 1743.

DERDE BRIEF,

Aan zynen Broeder *Israël*, te *Haddam.*

Waarde Broeder,

Daar is maar *eene* zaak die onze hoogste zorge, en yverigste begeertens verdient, en die is, dat wy mogen beantwoorden het groote *Einde* waar toe wy geschapen zyn, namentlyk, de *verheerlykinge* van dien Godt, die ons het wezen en alle onze vertroostingen gegeven heeft; en al het *goedt* te doen aan onzen naasten, dat wy immers doen konnen, zoo lang wy in deze weereldt zyn: en waarlyk het leven is niet waardig bezeten te worden, indien het zelve niet gebruikt wordt tot dit edele einde. Hoe weinig wordt dit nogthans, helaas! onder het Menschendom bedacht? De meeste menschen schynen *zich zelven te leven*, zonder acht te geven op de *eere Godts*, of het *goede* van hunne *medeschepselen*; zy jagen de rykdommen, de eeren, en de vermaakelykheden van dit leven zoo ernstig na, als of zy waarlyk meenden, dat de rykdom, de eere, of de vrolykheit hunne onsterffelyke zielen konden gelukkig maken. Maar, helaas! wat zyn dit geen valsche en bedriegelyke *Droomen?* En hoe elendig zullen die gene niet eerlang zyn dewelke daar niet uit *wakker* worden gemaakt, om te zien, dat alle hunne gelukzaligheit enkel bestaat in voor *Godt te leven*, en in *heilig* te worden, *gelyk hy heilig is?* Ach! mocht gy nooit vervallen tot de gesteltheden, de ydelheden, de wellustigheden, en de dwaasheden

heden van deze tegenwoordige weereldt! Gy zyt door de Goddelyke Voorzienigheit, als 't ware, alleen gelaaten in een *wyde* weereldt, om voor u zelven te handelen; wees daarom altydt gedachtig, dat het een weereldt van verzoekinge is. Gy hebt geen aardtſche Ouders, die, door hun Godtvruchtig voorbeeldt en tydige raadtgevingen, het middel konnen zyn om uwe jeugt te vormen tot Godtvrucht en deugt; laat dit dan u opwekken om met te grooter naarſtigheit en vuurigheit op te zien tot den Vader der barmhertigheden, om genade en byſtant tegen alle ydelheden van deze weereldt. Indien gy derhalven Godt verheerlyken, zyne rechtmaatige verwachtinge van u beantwoorden, en uwe eigene ziele in deze en in de toekomende weereldt gelukkig maken wilt; zoo geeft doch acht op deze weinige raadtgevingen; dewelke voortkomen, ſchoon niet van eenen Vader, nochtans van eenen Broeder, die een tedere bezorgtheit heeft voor uwe tegenwoordige en toekomende gelukzaligheit.

1. Neem een opzettelyk voornemen om dagelyks een leven van *ernſt* en naauwkeurige *maatigheit* te betrachten. De wyze Prediker zal u het groot voordeel van zulk een leven zeggen, *Pred.* VII: 3. Denk aan het leven van Chriſtus; en wanneer gy bevindt dat Hy behaagen gehadt heeft in boertery en ydele vrolykheit, dan moogt gy u zelven daar ook in toegeven.

2. Draag zorge om een goedt *gebruik* te maken van den koſtelyken *tydt*. Wanneer gy ophoudt met arbeiden, beſteedt dan uwen tydt in het lezen, overdenken, en bidden; en terwyl uwe handen arbeiden, zoo laat uw herte, zoo veel mogelyk is, in hemelſche gedachten werkſaam zyn.

3. Ziet toe dat gy het *werk*, het welk gy in de weereldt te doen hebt, *getrouw* verricht, uit aanmerkinge van Godts *geboden*; en niet uit eene eerzuchtige begeerte

geerte om beter als anderen geacht te worden. Wy moeften ons zelven altydt aanzien als Godts Dienaaren, die geplaatft zyn in de weereldt om *Zyn* werk te doen; en dienvolgens getrouwelyk voor *Hem* te arbeiden, niet met een oogmerk om ryk en groot te worden, maar om Godt te verheerlyken, en al het goedt te doen dat wy maar immers doen konnen.

4. Verwacht nooit eenige *voldoeninge* noch gelukzaligheit van de weereldt. Indien gy gelukzaligheit verwacht *in* de weereldt, zoo verwacht die van Godt, maar niet *van* de weereldt. Denk niet dat gy gelukkig zult zyn, indien gy zulk of zulk een ftaat des levens verkreeg, voor u zelve leefde, in de weereldt vaftgeftelt wierdt, of rykdom daar in bekwam; maar dan zult gy gelukkig zyn, wanneer gy ftantvaftig voor Godt, en niet voor u zelven kunt werkfaam zyn, en als gy in deze weereldt begeert te leven, om alleen dat gene te *doen* en te *lyden* het welk Godt u toewyft. Wanneer gy van de gefteltheit der Engelen kunt zyn, die gewillig zyn op deze laage weereldt neder te komen, om te doen het gene Godt hen beveelt, fchoon hunne begeertens *hemelfch* zyn, en in 't minft niet gezet op *aardtfche* dingen; dan zult gy van die gefteltheit zyn, daar gy van behoort te wezen, Col. III: 2.

5. Noch eens, denk nooit, dat gy voor Godt kunt leven door u eigen kracht en fterkte; maar ziet en vertrouwt altydt op Hem om byftant, ja om alle fterkte en genade. Daar is geen grooter waarheit, dan deze, dat *wy* uit ons zelven *niets konnen doen*, Joh. xv: 5. en 2 Cor. III: 5. nochtans kan niets dan onze eigene bevindinge ons dit krachtdadig leeren. Wy hebben waarlyk lang werk te leeren, dat alle onze fterkte en zaligheit in Godt is. Dit is een leven dat geen onbekeert menfch kan leven; maar nochtans een leven daar iedere Godtvruchtige ziele zeer na jaagt. Laat het derhalven uwe

groote bezorgtheit zyn, om u zelve en al het uwe aan Godt toe te wyen.

Ik verlange om u te zien, ten einde om veel meer tot uw nut en welſtant te mogen zeggen, als ik nu doen kan; doch ik begeere u te bevelen aan, en te laaten by den Vader van alle barmhartigheit, en den Godt aller genade; biddende dat Hy u behouden mach leiden door een *booze weereldt*, *tot zyn hemelſch Koninkryke.*

Ik blyve uwen toegenegen en
liefhebbenden Broeder,

Kaunaumeek, den 21ſten
van *January*, 1744. *David Brainerd.*

VIERDE BRIEF,

Aan eenen byzonderen Vriendt.

— Het grootſte en edelſte vermaak der redelyke ſchepſelen, moet zekerlyk voortkomen uit hunne kenniſſe van den gezegenden Godt, en hunne eigene redelyke en onſterffelyke zielen. O! hoe Goddelyk, verkwikkelyk en zoet is het in ons eigen gemoedt te zien, wanneer wy bevinden konnen, dat alle onze krachten en hertstochten vereenigt en werkſaam zyn in Godt te zoeken; en dat onze geheele zielen verlangen en driftig uitgaan na eene gelykformigheit met, en de volle genietinge van Hem! Daar gaan waarlyk geen nuren voorby met zoo veel Goddelyk vermaak, als die doorgebracht worden in gemeenſchap met Godt en ons eigen herte. Ach! hoe beminnelyk is een geeſt van Godtvrucht, van ernſt, en Goddelyke plechtigheit; een geeſt van Euangeliſche eenvoudigheit, liefde, en teederheit; en hoe wenſchelyk en nuttig voor het Chriſtelyk leven is een geeſt van heilige waakſaamheit, en Goddelyke argwaan over ons zelven? Wanneer onze zielen

ner-

nergens zoo bevreeſt voor zyn, als den gezegenden Godt te bedroeven en te vertoornen, dien wy op zulke tyden begrypen, of ten minſte hopen, eenen *Vader* en *Vriendt* te zyn; en wien wy dan *liefhebben* en verlangen te *behaagen*, meer dan *gelukkig* te zyn voor ons zelven; of ten minſte onze gelukzaligheit te trekken uit het behaagen en verheerlyken van Hem. Dit is zekerlyk eene Godtvruchtige geſteltheit, die de hoogſte eerzucht, en ſtantvaſtigſte najaginge van redelyke ſchepſelen, en heilige Chriſtenen waardig is. Ach! hoe veel uitnemender is het vermaak, de vrede, en de voldoeninge niet, die uit deze Goddelyke geſtalte getrokken worden, als die welke wy ſomtydts, (helaas!) in onhebbelyke en beuzelachtige dingen najagen? Onze eigene droevige ondervindinge leerdt ons, dat *het herte in zulk lachgen ſmerte* heeft; en dat 'er geen waare voldoeninge is dan in Godt. Maar helaas! hoe zullen wy deze dierbaare geſtalte van Godtvrucht bekomen en bewaaren? Laat ons de beſtieringe des Apoſtels volgen, Philip. II: 12. en arbeide op grondt van de bemoediginge die hy 'er byvoegt, *vers* 13. Want het is Godt alleen die ons deze weldaadt ſchenken kan; Hy wil 'er om *verzocht* wezen, en het is betamelyk, dat wy op Hem om zulk een ryke barmhertigheit zullen wachten. Ach! of de Godt van alle genade, ons de genade, en de invloeden van zynen Geeſt mocht believen te ſchenken, en ons bekwaam te maken om het van herten onze grootſte vryheit en gelukzaligheit te achten, dat *het zy wy leven, wy den Heere* mogen *leven*; *het zy wy ſterven, wy den Heere* mogen *ſterven*; op dat *wy levende of ſtervende des Heeren* mogen *zyn.*

Ik ben in eenen zeer geringen ſtaat van gezondtheit; en my dunkt dat ik haaſt nooit zwakker ben geweeſt: doch ik ben door Godts goedtheit onder myne zwakheit en bepalinge tot deze woeſtyne niet onvergenoegt: nooit ben ik dankbaarder geweeſt voor iets, dan ik onlangs ben

geweest voor de noodtsakelykheit daar ik onder ben om my zelven, in veele opzichten, te verloochenen. Ik beminne een gast en vreemdeling te zyn in deze woestyne; zulks schynt voor zulk een arm, onkundig, onwaardig, en veracht schepsel, als ik ben, aller betamelykst te wezen. Ik zoude myne tegenwoordige *zendinge* niet willen verwisselen voor eenig ander werk in de geheele weereldt. Ik mach u vrymoedig zeggen, zonder ydel roem, dat Godt my onlangs groote vrymoedigheit en vuurigheit in het Gebedt gegeven heeft, wanneer ik zoo zwak en machteloos geweest ben, dat myn natuure scheen verbroken te werden. Ik gevoele my als of myn *Al* verloren, en ik zelfs voor deze weereldt een verdorven man was, indien de arme *Heidenen* niet bekeert mogen worden. Ik bevinde my gantsch anders als toen ik u laatst zag; ten minste meer gekruist aan alle de genietingen dezes levens. Het zoude my zeer verkwikkelyk zyn, u hier in deze woestyne te zien, in myne zwakke en troostelooze uuren: doch my dunkt, ik zoude te vrede zyn, om U, noch eenige van myne Vrienden nooit in deze weereldt te zien, indien Godt myn arbeidt alhier, tot bekeeringe van de arme *Indianen*, beliefde te zegenen.

Ik hebbe veele dingen die ik u gewillig zoude konnen mededeelen, doch welke ik moet nalaaten, tot dat de Voorzienigheit het bestiere dat wy elkanderen mogen zien. Ondertusschen blyve ik

Uwen verplichten Vriendt en
Dienaar,

David Brainerd.

De hoeken van *Delaware*
den 31sten van *July*, 1744.

VYF-

VYFDE BRIEF,

Aan eenen byzonderen Vriendt, een Dienaar des Euangeliums, in *Nieuw-Jersey.*

Eerwaardige en beminde Broeder,

— Ik hebbe weinig tot u te zeggen, rakende de geestelyke *vreugden*, en die gezegende *verkwikkingen*, en Goddelyke *vertroostingen*, met welke ik in voorgaande tyden begunstigt ben geworden: doch dit kan ik u zeggen, dat indien ik in geen andere zaak ondervindinge bekoome, zoo ben ik echter verzekert, dat ik die hier in bekomen heb, namentlyk, dat de *tegenwoordige weereldt* niets in zich heeft, om eene onsterffelyke ziele te *voldoen*; en dat die daarom *om zich zelfs wille niet te begeeren is*; maar alleen om dat Godt daar in *gezien* en *gedient* kan worden: en ik wensche dat ik meer geduldig en gewillig ware om 'er tot dit einde in te leven, dan ik my gewoonelyk bevinde. Ik weet dat het geen deugt is, den doodt te begeeren, alleen om bevrydt te zyn van de elenden van dit leven; maar ik begeere die Goddelyke *hope*, welke gy aanmerkte, toen ik laatst by u was; dat de zenuw was van allen levendigen Godtsdienst. De aarde kan ons *geen goedt doen*, en indien 'er geen *hope* is dat wy *goedt zouden doen op de aarde*, hoe konnen wy dan begeeren daar op te leven? En nochtans behoorden wy te begeeren daar op te leven, ten minste onderworpen te wezen daar op te blyven, om dat het de wille is van onzen alwyzen Soeverein. Doch deze gedachten zullen mogelyk naar en droevig schynen, en u gevolgelyk zeer onbegeerlyk zyn? en daarom zal ik 'er niet meer byvoegen. Ik wensche dat gy die niet in dezelfde omstandigheden moogt lezen, in welke ik ze schryve. Ik hebbe

noch maar een *weinig* te doen en te *lyden* in eene donkere en troosteloose weereld; en dan hope ik zoo gelukkig te zyn als gy zyt. —— Ik zoude uwe gebeden voor my verzoeken indien ik uwe bezorgtheit waardig was. De Heere maake ons beide bekwaam *verdrukkingen te lyden, als goede Krygsknechten Jezu Christi*; en geve ons genade om *getrouw te zyn tot den doodt toe*, in de uitvoeringe van onze byzondere Bedieningen.

Ik blyve uwen zeer onwaardigen Broeder,
en ootmoedigen Dienaar,
David Brainerd.

De hoeken van *Delaware*,
den 24[sten] van *December* 1744.

SESDE BRIEF,

Aan zynen Broeder *Johan*, op de Hooge-Schoole.

Waarde Broeder,

—— Ik ben nu in een geduurige, aanhoudende, en onafgebrokene haast; en de Goddelyke Voorzienigheit geeft my zoo veel te doen, dat ik niet kan zien dat het ooit anders zyn zal. De Heere geve my barmhertigheit om *getrouw te zyn tot den doodt toe*. Ik kan niet zeggen, dat ik myn haasten moede ben; ik begeere maar kracht en genade om meer voor Godt te doen, dan ik ooit gedaan hebbe.

Beminde Broeder, *de Heere des Hemels*, die my door veele beproevingen gebracht heeft, *zegene u*; Hy zegene u voor de tydt en voor de eeuwigheit, en maake u bekwaam om dienst voor Hem te doen in zyne Kerke hier beneden, en om zyne zalige tegenwoordigheit te genieten in zyne zegepraalende Kerke daar boven in den He-

Hemel. Myn Broeder, *de tydt is kort*; ach! laat ons dien voor Godt besteden! Laat ons het lyden dezes tegenwoordigen tydts als niets achten, indien wy maar onzen *loop lopen*, en dien met *blydtschap voleindigen* mogen. Ach! laat ons trachten voor Godt te leven. Ik danke den Heere, dat ik met de wereldt niets te doen hebbe, dan alleen getrouw daar in voor Godt te arbeiden, tot dat ik als eenen Huurling mynen dag volbrenge. My dunkt, dat ik niet een oogenblik begeere te leven, om al wat de weereldt geven kan. Ach! of ik maar voor niemant dan voor Godt mocht leven, tot myn laatste sterf-uure toe!

Ik blyve uwen toegenegen en
liefhebbenden Broeder,
David Brainerd,

Crosweeksung in *Nieuw-Jersey*,
den 28sten van *December*, 1745.

ZEVENDE BRIEF,

Aan zynen Broeder *Israël*, toen Student in het *Yale-Collegie* in *Nieuw Haven*.

Waarde Broeder,

Ik hadde voorgenomen om u, in dit najaar, benevens myne andere Vrienden in *Nieuw-Engelandt*, te bezoeken; *deels* uit eene ernstige begeerte om u en hen te zien; en *deels* met een uitzicht op de herstellinge van myn gezondtheit, welke meer dan drie maanden herwaarts zeer verzwakt is geweest. Ten einde nu om dit voornemen te volbrengen, ben ik over drie weeken van myn Volk vertrokken, en tot deze plaatse gekomen; alwaar, myne ziekte grootelyks toenemende, ik sedert dien tydt genootsaakt ben geweest het huis te houden, tot eergisteren toe; wanneer ik in staat was om-

trent een halve myl te ryden, maar bevondt my daar door zeer moede en afgemat te zyn. Ik hebbe nu geen hope myne Reize naar *Nieuw-Engelandt*, van deze Winter, te vervolgen, nadien de zwakke ſtaat van myn gezondtheit zulks geenzins toelaat. En of ſchoon ik door Godts goedtheit veel beter ben als eenige dagen geleden, zoo hebbe ik echter geen kracht om meer dan tien mylen op eenen dag te ryden, indien het Saiſoen warm en bekwaam was voor my om te reizen. Myn ongeſtalte is vergezelt geweeſt met veele teekens van eene *Teeringe*, en ik heb op tyden gedacht, dat myn grootte veranderinge naby was; doch, de Heere zy gelooft; ik ben niet bevreeſt geweeſt, maar was in tegendeel, ſomtydts verblydt met een gezichte van deszelfs nabyheit. Ach! hoe zalig zal het zyn verloſt te wezen van die belemmeringen van het *vleeſch*, en van het *lichaam der zonde en des* geeſtelyken *doodts!* Ach! hoe onuitſprekelyk dierbaar zal het zyn, overgebracht te worden tot eenen ſtaat van volmaakte Heiligheit! Gelooft my, myne Broeder, de levendige beſchouwinge en hope van deze dingen zullen den Koning der verſchrikkinge zelfs beminnelyk doen voorkomen. —— Geliefde Broeder, houdt doch de eeuwigheit op het ooge, en gedraagt u als eenen die haaſt rekenſchap zal moeten geven *van al wat in het lichaam geſchiedt is.* Dat Godt *uwen* Godt mach zyn, en dat Hy u mach bereiden voor zynen Dienſt hier, en voor zyn Koninkryk en Heerlykheit hiernamaals, is de begeerte en het dagelyks gebedt van

Uwen toegenegen en liefhebbenden
Broeder,

David Brainerd.

Elizabeth-Stad, in *Nieuw-Jerſey*,
den 14den van *November*, 1746.

ACHT-

ACHTSTE BRIEF,

Aan zynen Broeder *Israël* op de Hooge-schoole, geschreven ter tydt van zyne groote krankheit in *Boston*, weinige maanden voor zyn doodt.

Waarde Broeder,

Het is van den oever der eeuwigheit dat ik u nu aanspreeke. Ik ben hertelyk bedroeft, dat ik zoo weinig kracht hebbe te schryven, het geen ik zoo zeer verlange aan u mede te deelen. Doch laat ik u zeggen, myn Broeder, de eeuwigheit is een geheele andere zaak, dan wy dezelve begrypen te zyn in eenen staat van gezondtheit. Ach! hoe onmeetelyk! hoe vast en onveranderlyk is de *eeuwigheit*! En van wat een oneindig belang is het dat wy 'er tegen bereidt zyn! Ik heb nu meer dan een Week lang op sterven gelegen, en alle die by my waren hebben ook geen andere gedachten gehadt: maar hebbe te dezer tydt klaare beschouwingen van de eeuwigheit gehadt; ik hebbe eenigermaaten de gelukzaligheit van de Godtzaligen gezien, en hebbe verlangt in hunnen gelukzaligen staat deel te hebben, zoo wel als troostelyke voldoeninge gehadt, dat ik zulks hebben zal; maar ach! wat angst ryst in myn gemoedt niet op, wanneer ik aan eene eeuwigheit gedenke voor de gene die buiten *Christus* zyn, voor de gene die bedrogen zyn, en met hunne valsche hope naar het graf gaan! Dit gezichte was zoo verschrikkelyk, dat ik het zelve geenzins verdragen konde. Myne gedachten keerden te rug, en zeide, (doch onder een meer aandoenendt gevoelen als ooit te voren) *wie kan woonen by eenen eeuwigen gloedt?* Ach! my dacht, mocht ik myne Vrienden zien, om hen te waarschou-

wen, om hunnen grondt voor een *eeuwigheit* vaſt en zeker te maken! En voor u, myn geliefde Broeder, hebbe ik eene zonderlinge bezorgtheit gehadt; my verwonderende, dat ik zoo nalaatig ben geweeſt in met u te handelen over uwen geeſtelyken ſtaat, toen wy laatſt by malkanderen waren. Ach! myn Broeder, laat ik u nu bidden u zelven te onderzoeken, of gy waarlyk een *nieuw ſchepſel* zyt? Of gy ooit boven het *Eigenzelfs* gehandelt hebt? Of de *heerlykheit* van Godt ooit uw beminnelykſte en hoogſte belang en zorge geweeſt is? Of gy waarlyk vereenigt geweeſt zyt met, en liefde gehadt hebt tot, alle de *Goddelyke volmaaktheden*? Met een woordt, of Godt uw *Deel*, en eene heilige *gelykformigheit* met Hem uw hoogſte vermaak en luſt is? Indien gy niet volſtrekt kunt antwoorden, geef dan ernſtig agt op de gewoone uitgangen uwer ziele: doch vergenoegt u zelven niet met een ligt antwoordt. Indien gy reden hebt te gelooven dat gy genadeloos zyt; O! geef dan u zelven en den Throon der genade geen ruſt, tot dat Godt opſta en u in behoudeniſſe ſtelle. Doch indien de zaak anders is, dank Godt voor zyne genade, en jaagt de heiligmakinge na.*

Myne ziele verlangt, dat gy bekwaam gemaakt mocht worden voor, en te zyner tydt in te treden in de Bedieninge. Ik mach niet denken dat gy tot eenige andere bezigheit des levens zoudt overgaan. Wees niet mismoedig, om dat gy uw oudtſte Broeders in de Bedieninge zoo *vroeg ziet ſterven*, den eenen na den anderen. Ik verklaare, nu ik ſterve, dat ik myn leven niet anders zoude willen doorgebracht hebbe voor de geheele weereldt. Doch dit moet ik aan Godt overgeven.

Indien deze regelen u kort na de dagteekeninge mochten

* Mr. *Brainerd* heeft naderhandt grooter voldoeninge gehadt omtrent den ſtaat van zynes Broeders ziele, door veel gelegentheit van verkeeringe en geſprek met hem voor zyn doodt.

ten toekomen, zoo zoude ik haast wenschen dat gy eene Reize naar my mocht doen: mogelyk zoudt gy my noch levende zien, daar ik my zeer zoude in verheugen. Doch indien gy niet kunt komen, dan moet ik u aan Godts genade beveelen daar gy zyt. Hy zy uwen Leidtsman, uwen Raadtsman, uwen Heiligmaker, en uw eeuwig Deel!

Ach! myn lieve Broeder, vliedt de vleeschelyke *begeerlykheden*, en de betooverende verydelingen, zoo wel als de bedorve Leeringen van den tegenwoordigen tydt; en tracht voor Godt te leven. Ontfang deze als de laatste regelen van

Uwen toegenegen en stervenden Broeder,

David Brainerd.

Boston, den 30sten van *Juny*, 1747.

NEGENDE BRIEF,

Aan eenen jongen Heer, *Proponent*, daar hy eene zonderlinge genegentheit voor hadt; insgelyks ook, ter tydt van zyne swaare ziekte, en nabyheit aan den doodt, geschreven, te *Boston*.

Zeer beminde Heer,

Hoe verbazende is het, dat *de levende*, die *weten dat zy sterven moeten*, nochtans *den boozen dag*, in eenen tydt van gezondtheit en voorspoedt *verre stellen*; en in zulk eenen ontzaggelyken afstant van gemeenzaamheit met het graf, en de groote belangens aan gene zyde van het zelve, leven! Inzonderheit mach het ons rechtmatig met verbaastheit vervullen, dat de gene wiens verstandt Goddelyk *verlicht* is geweest, om de gewichtige dingen van de *eeuwigheit* te beschou-

wen,

wen, gelyk die zyn; dat deze, zegge ik, op zulk eene wyze zouden leven. En nochtans, myn Heer, hoe dikwyls is dit niet het geval? Hoe raar zyn de voorbeelden van de geene die van dag tot dag leven en werken als waren zy aan de grenſen van de *eeuwigheit*, ſtrydende om hunne overige oogenblikken te beſteden in den dienſt, en tot eere van hun grooten *Meeſter?* Wy verleuteren ongevoelig den tydt, terwyl wy ſchynen daar genoeg van te hebben; en worden zoo wonderlyk bezig gehouden, dat wy voor een groot deel een gevoelen verliezen van die *heiligheit* en gezegende hoedanigheden, dewelke noodig zyn om ons te bereiden om inwoonders te zyn van het Hemelſch *Paradys*. Maar, ach! waarde Heer, een *ſterf-bedde*, indien wy ons verſtant en reden genieten, zal ons de zaken geheel anders doen beſchouwen. Ik hebbe nu meer dan drie Weeken lang onder de allergrootſte zwakheit gelegen; de meeſte tydt alle dagen en uuren verwachtende de eeuwigheit in te treden; en ſomtydts ben ik zoo ver weg geweeſt, dat ik uuren achter een ſpraakeloos gelegen heb. Maar, ach! wat is my een heilig en geeſtelyk *leven*, in dien tydt, niet voorgekomen als een zaak van de allergrootſte *aangelegentheit!* Ik hebbe verlangt alle myne Vrienden toe te roepen, zy wilden het doch hun groote bezigheit maken *voor Godt te leven*; inzonderheit alle die tot den Dienſt des *Heiligdoms* geſchikt, of reedts daar in geroepen zyn. Ach! waarde Heer, acht het niet genoeg te leven na den trant van de *gemeene Chriſtenen*. Helaas! tot hoe weinig nuttigheit is haare verkeeringe en geſprek, als zy te ſamen komen? De bezoeken van de gene die waare Chriſtenen genaamt worden, zyn gewoonelyk uitnemende dorre; en de conſcientie kan niet anders dan ons veroordeelen over het misbruik van den tydt, die wy in de verkeeringe met hen hebben doorgebracht.

Maar

Maar de weg om Godts tegenwoordigheit te genieten, en bekwaam gemaakt te worden om zonderlinge dienst voor Hem te doen, is een leven van *groote Godtvrucht en geduurige opofferinge van ons zelven* aan Hem; acht gevende op de bewegingen en gesteltheden van ons eigen herte, waar uit wy konnen leeren de verdorventheden die daar in huisvesten, en onze geduurigen noodt van de Goddelyke hulpe, ter volbrenginge van de minste plicht. En, ach! waarde Heer, laat ik u bidden, om doch veel die groote en dierbaare plichten van het *verborgen Vasten en Bidden*, te betrachten.

Ik hebbe heimelyke gedachten, uit eenige dingen die ik opgemerkt heb, dat Godt mogelyk voor heeft u tot zonderlinge dienst te gebruiken in de weereldt. O! arbeidt dan om bereidt en bekwaam gemaakt te worden om veel voor Godt te doen. Lees veel het Boek van Mr. *Edwards* over de *Hertstochten*; en arbeidt om doch klaar *onderscheidt* te maken tusschen de ondervindingen en de Hertstochten in den Godtsdienst, ten einde op dat gy het *goudt* van het blinkende *schuim* moogt onderscheiden. Ik zegge, arbeidt dit te mogen doen, indien gy anders een *nuttig Dienaar* van Christus wilt zyn; want daar is niets dat het werk Godts onlangs meer verhindert heeft, dan den valschen Godtsdienst, en de wilde hertstochten die het zelve vergezelt hebben. Vergun my derhalven dat ik u smeeke, om u zelven over te geven tot het gebedt, tot het lezen en overdenken van de Goddelyke Waarheden; tracht die tot aan den bodem te doorgronden, en wees nooit met eene oppervlakkige kennisse vergenoegt. Door dit middel zullen uwe gedachten allengskens gewichtig en schrander worden; en hier door zult gy u een kostelyke *schat* vergaderen, waar uit gy tot Godts heerlykheit zult konnen *voortbrengen oude en nieuwe dingen*.

Ik beveele u nu verder aan de genade Godts; ernstelyk biddende, dat 'er eene ryke maate van zynen

Geest.

Geest op u mach rusten; op dat gy in alle bedryvigheden van dit leven voor Godt moogt leven; veel dienst voor Hem moogt doen in 't openbaar, indien het zynen wille is; en dat gy bekwaam gemaakt moogt worden voor de *Erve der Heiligen in het licht*.

Ik verwacht u aangezichte in het lichaam niet meer te zien, en daarom smeeke ik u dit als het laatste teeken van liefde te ontfangen, van

Uwen oprechten en toegenegen stervenden Vriendt,

David Brainerd.

P. S. Ik ben nu, by de dagteekeninge van dezen Brief, merkelyk beter als ik was toen ik den zelven schreef; want hy heeft eenigen tydt by my gelegen, uit gebrek van een gelegentheit om hem weg te zenden. De zelve is geschreven te *Boston.* —— Ik kan nu een weinigje ryden, en dus ben ik buiten op het Landt getrokken: doch of schoon ik voor tegenwoordig wat beter ben, als toen ik den Brief schreef, zoo heb ik echter geen meer verwachtinge van herstellinge als toen; en daarom blyf ik my noch onderschryven,

Uwen stervenden Vriendt, enz.

David Brainerd.

TIENDE BRIEF,

Aan zynen Broeder *Johan*, te *Bethel*, de Stadt der Christen *Indianen* in *Nieuw-Jersey*, insgelyks te *Boston* geschreven, toen hy aldaar naby het graf gebracht was, in den Somer voor zynen doodt.

Waarde Broeder,

Ik ben nu aan de grensen van de *eeuwigheit* gebracht, verwachtende haast in de onzienelyke weereldt te ver-

verschynen. Ik gevoele my geen Inwoonder meer te zyn van de *aarde*, en verlange somtydts ernstelyk *om ontbonden te worden, en met Christus te zyn.* Ik danke Godt dat Hy my eenige *Jaren* lang eene blyvende overtuiginge gegeven heeft, dat het een redelyk schepsel onmogelyk is een waare gelukzaligheit te genieten, zonder geheel aan Hem toegewydt te zyn. Onder den invloedt van deze overtuiginge, heb ik eenigermaten gehandeldt; ach! of ik zulks meer gedaan hadt! Ik zag beide de uitneementheit en de noodtsakelykheit van de *heiligheit* des levens; doch nooit op zulk een wyze als nu, wanneer ik voor den mondt des grafs gebracht ben. Ach! myn Broeder, jaagt de *heiligmaakinge* na; jaagt na dit gezegende *wit*; en laat uwe dorstige ziele geduurig zeggen, nooit zal *ik met uw beeldt verzadigt worden*, tot dat *ik zal opwaken.* Of schoon ik veele zelfs-zoekingen gehadt hebbe, waar over myne ziele beschaamt, en by iedere beschouwinge van dezelve verootmoedigt is; zoo bevinde ik nochtans, dat ik te meerendeele waarlyk zulk eene bezorgtheit voor *Godts heerlykheit*, en de bevorderinge van *zyn Koninkryke* in de weereldt gehadt hebbe, (waar voor ik zyn naame danke) dat het my tot voldoeninge strekt die jaren te mogen nadenken.

En nu, myn waarde Broeder, gelyk ik u moet opwekken om eene *persoonele* heiligheit na te jagen, zoo dikwyls te *Vasten* en te *Bidden* als uwe gezondtheit toe zal laaten, en boven den gemeenen trant der *Christenen* te leven; zoo moet ik u ook bidden om plechtig acht te nemen op uw openbaar werk: arbeidt den *waaren* en den *valschen* Godtsdienst te onderscheiden; en geef tot dat einde acht op de beweegingen van Godts Geest in uw eigen herte; ziet tot Hem uit om hulpe; en vergelyk onpartydig uwe ondervindingen met zyn Woordt. Lees Mr. *Edwards* over de *Hertstochten*, daar het wezen en de ziele van den Godtsdienst klaar van alle

val-

valſche hertstochten wordt onderſcheiden. * Waardeer de Godtvruchtige vreugden, volgens derzelver wezentlyke ſtoffe: daar zyn 'er veele die verheugen zich in hunne gewaande *Rechtvaardigmakinge*; doch wat bewyzen hunne verheugingen anders, dan alleen dat zy zich zelven beminnen? Daar de ziele in tegendeel, in de waare geeſtelyke verheugingen, zich in Godt verblydt, om het gene Hy in *zich zelven* is; Hem pryſt om zyne Heiligheit, Soevereinheit, Macht, Getrouwigheit, en om alle zyne andere Volmaaktheden; en

* Ik hadt in 't eerſt gantſchelyk voorgenomen, in het gemeen maken van deze en de voorgaande Brieven, die plaatſen daar uit te laaten waar in *myn naam gemeldt*, en myne *Redenvoeringe over de Godtvruchtige Hertstochten* aangeprezen wordt: en ik merk ligt dat het tegendeel te doen, my den hoon van ſommige zal aanbrengen. Doch hoe zeer ik over de aanpryzinge van eenige myner Werken ook behaagen mach nemen, (en ik moet bekennen, dat ik het oordeel en de goedtkeuringe van zulk een Perſoon als Mr. *Brainerd*, waardig achte hoog geſchat te worden, en houde my grootelyks daar door geëert te wezen) zoo kan ik nochtans met waarheit zeggen, dat de zaaken die my bewoogen hebben myn voorgemelde beſluit, met opzicht op die plaatſen, te veranderen, deze twee navolgende geweeſt te hebben. (1) Om dat het gene Mr. *Brainerd* hier van die Redenvoeringe zegt, ten vollen en onderſcheidentlyk aanwyſt, hoedanige zyne bevattingen waren van den ondervindelyken Godtsdienſt, en de natuure van de waare Godtvrucht; en hoe verre hy af was van die te plaatſen in indrukſelen op de denkbeelden, of in eenige *Enthuſiaſtiſche* aandryvingen; als ook hoe wezentlyk tot den Godtsdienſt hy eenen heiligen wandel geoordeelt heeft, enz. Want alle die dat Boek gelezen hebben weten, welke gevoelens omtrent deze dingen aldaar zyn uitgedrukt. (2) Ik oordeelde, dat de *goedtkeuringe* van zulk een' zichtbaaren en uitmuntenden Vriendt en voorbeeldt van den inwendigen levendigen Godtsdienſt, en van de Euangeliſche Godtzaligheit, in de hoogſte trap en maate van dezelve, waarſchynelyk ſtrekken zoude om dat Boek meer dienſtig te maken; inzonderheit onder eenige ſoorten van yverige Perſonen, wiens nut byzonderlyk daar in bedoelt wierdt; waar van ſommige daar tegen vooringenomen zyn, als geſchreven op een al te wettiſchen trant, als ſommige dingen tegengaande waar in de hoogte van Chriſtelyke ondervindinge beſtaat, en als ſtrekkende om de menſchen op hunne eige werken op te bouwen.

en Hem aanbidt, om dat Hy is het geen Hy is, en om dat Hy eene oneindige Heerlykheit en Gelukzaligheit onveranderlyk bezit. Wanneer nu de menschen zich aldus verheugen in de *Goddelyke Volmaaktheden*, in de oneindige heerlykheit van *den weg der zaligheit* door Christus, en in de heilige *geboden* van Godt, die een afschrift zyn van zyn heilige natuur; dan zyn hunne verheuginge Goddelyk en geestelyk. Onze blydtschap zal ons bybIyven in de uure des *doodts*, indien wy als dan voldoeninge mogen bekomen, dat wy dus boven het Eigen-zelfs gehandelt, en op eene oneigenbaatige wyze (indien ik het zoo mach uitdrukken) ons in de *heerlykheit* van den gezegenden Godt verheugt hebben. — Ik vreeze dat gy niet genoegsaam bemerkt hoe veel valschen Godtsdienst 'er in de weereldt is; veele ernstige Christenen en waardige Leeraren worden te ligt door dit valsche flikker-licht misleidt. Ik vreeze ook, dat gy niet gevoelig genoeg zyt van de schrikkelyke uitwerksels en gevolgen van dezen valschen Godtsdienst. Laat ik u zeggen, dat het den *Satan is, zich zelfs veranderende in eenen Engel des lichts*; het is een onecht voortbrengsel van die Helle, die altydt met ieder herlevinge van den Godtsdienst opkomt, en de zaak van Godt den doodtsteek geeft, terwyl die by een groote meenigte van welmeenende menschen gehouden wordt voor de hoogste Godtsvrucht. Zet u zelve, myne Broeder, om alle vertooningen van deze natuure te smooren onder de *Indianen*, en bemoedig nooit eenige maaten van warmte zonder licht. Beveel myn Volk, uit naam van hunnen *stervenden Leeraar*, ja uit naam van *Hem die doodt geweest is, en nu leeft in alle eeuwigheit*, dat zy leven en wandelen waardiglyk het Euangelium. Zeg hen, hoe groot de verwachtingen van Godt, en van zyn Volk van hen zyn; en hoe verschrikkelyk zy de zaak van Godt zullen kwetsen, indien zy tot zonden vervallen; zoo wel als de an-

dere arme *Indianen* doodelyk benadeelen. Dring altydt aan, dat hunne bevindingen *verrot*, en dat hunne vreugden *bedriegelyk* zyn, al wierden zy door dezelve in hunne verbeeldinge tot in den *derden Hemel* opgenomen, ten zy de voornaame trein van hun leven geestelyk, waakſaam, en heilig zy. Door deze dingen aan te dringen, *zult gy u zelven behouden, en de gene die u hooren.* ——

De Heere weet, dat ik van herten gewillig was Hem noch langer te dienen in het werk der bedieninge, al hadt zulks verzelt blyven gaan met al den arbeidt en de moeielykheden van de voorledenen Jaren, indien hy zulks goedt gevonden hadt: maar gelyk zyn wille nu anders ſchynt te wezen, zoo ben ik ten vollen vergenoegt, en kan met de grootſte ruimte zeggen, *de wille des Heere geſchiede.* Het ontroert my, wanneer ik denke dat ik u in een weereldt van zonde moet laaten. Myn herte beklaagt u, dat die ſtormen en tempeeſten noch voor u zyn, van welke ik door genade, zoo ik vertrouwe, haaſt verloſt ben. Doch de Heere leeft, en gezegendt zy mynen Rotsſteen; Hy is de zelfde almachtige vriendt, en hy zal, zoo ik vertrouwe, uwen Leidtsman en uithelper zyn, gelyk hy mynen geweeſt is.

Nu, myne Broeder, *ik beveele u Gode, ende den woorde zyner genade; die machtig is u op te bouwen, ende u een erfdeel te geven onder de geheiligden.* Dat gy de Goddelyke tegenwoordigheit moogt genieten, in 't verborgen en in 't openbaar; en dat *de armen uwer handen geſterkt mogen worden, door de rechterhandt des machtigen Godts van Jacob* zyn de ernſtige begeerten en ſmeekingen van

Uwen toegenegen en ſtervenden
Broeder,

David Brainerd.

AAN-

AANHANGSEL.

Behelzende eenige Aanmerkingen op de voorgaande gedenkſtukken van Mr. *Brainerd*.

I. Wy hebben hier, zoo ik achte, in een levendig *voorbeeldt*, gelegentheit, om de *natuure van den waaren Godtsdienſt* te zien, als ook *de wyze* van deszelfs *werkinge*, wanneer die in eenen *hoogen trap* en *krachtige oeffeninge* door een voorbeeldt verklaart wordt. Inzonderheit mogen wy acht geven:

1. Hoe grootelyks den Godtsdienſt van Mr. *Brainerd* verſchilt heeft van dien van ſommige, welke voorwenden ondervindinge te hebben van een klaar werk van zaligmakende Bekeeringe, geſchreven in hunne herten; die, daar op vertrouwende, in eene koude, zorgelooze, en vleeſchelyke geſtalte des gemoedts blyven hangen, en in een verzuim van ernſtige Godtvrucht, in de vaſtgeſtelde praktyk daar van. Offchoon zyne Overtuigingen en Bekeeringe, in alle opzichten, uitnemende klaar, en zeer aanmerkelyk waren; zoo was hy nogthans wel verre van te handelen, als of hy meende dat hy *het werk hadt afgedaan*, toen hy tot trooſt, en voldoeninge omtrent zyn aandeel aan Chriſtus, en zyn recht tot den Hemel gekomen was. In tegendeel, dat werk op zyn herte, waar door hy hier toe gebracht wierdt, was baarblykelyk by hem maar het begin van zyn werk, zyn eerſte aanvaardinge van het groote werk van den Godtsdienſt, en van zyn treden in de loopbaane. Zyn bekomen van ruſt voor zyne ziele in Chriſtus, na een ernſtig ſtryden om in te gaan door de enge Poorte, en zyn geweldt doen om het Koninkryke der Hemelen in te nemen, wierdt van hem niet aangezien, als een einde

ſtellende aan alle verdere gelegentheit om te ſtryden en geweldt te oeffenen in den Godtsdienſt; maar deze wierden ſteedts betracht, en geduuriglyk onderhouden, door alle veranderingen zynes levens, tot zyn doodt toe. Zyn werk was niet afgedaan, noch zynen loop geeindigt, tot dat zyn leven geeindigt was; gelyk dit met de ſchriftuurlyke vertooninge van het Chriſtelyk leven overeenkomt. Hy bleef zich geduurig uitſtrekken tot het gene dat vooren, en vergetende het gene dat achter was. Zyn moeite en ernſt in de zaak van den Godtsdienſt wierden veel eer vermeerdert dan vermindert, na dat hy trooſt en voldoeninge ontfangen hadt omtrent de veiligheit van zynen ſtaat. Die Goddelyke beginzelen, daar hy naderhandt door bewogen wierdt, namentlyk zyne liefde tot Godt, en de verlangens en hygingen na heiligmakinge, ſchenen krachtiger te zyn om hem aan te zetten tot moeite en werkſaamheit in den Godtsdienſt, dan de vreeze voor de Hel te voren gedaan hadt.

En gelyk zyne *Bekeeringe* niet was het einde van zyn *werk*, of van den koers van zyne naarſtigheit en ſtrydt in den Godtsdienſt, zoo was die ook niet het einde van *het werk van Godts Geeſt* op zyn herte: maar in tegendeel het begin van dat werk; het begin van zyne geeſtelyke ontdekkingen, en heilige beſchouwingen; het eerſte aanbreken van het licht, het welk van dien tydt af geduuriglyk vermeerderde; en het beginſel van zyne heilige hertstochten en beweegingen, van zyne droefheit over de zonde, van zyne liefde tot Godt, van zyn roemen in Chriſtus Jezus, en van zyne verlangens na de heiligmakinge. En de krachtige werkingen van Godts Geeſt in deze dingen, wierden van zyne Bekeeringe af, in eenen aanhoudenden koers, voortgezet, tot zyn doodt toe. Zyne Godtvruchtige bevindingen, zyne verwonderinge, zyn blydtſchap en lof, en zyne overſtroomende genegentheden, bleven hem niet alleen op eene merkelyke wyze by voor eenige weinige dagen, weeken, of

maan-

maanden, in 't eerst, terwyl de hope en den troost hem nieuwe dingen waren; en dat zy toen wederom allengskens verdwenen en verstorven, tot dat die byna tot niets kwamen, en hem zoo liet zonder eenige gevoelige of aanmerkelyke bevindinge van geestelyke ontdekkingen, of heilige en Goddelyke bewegingen, voor maanden achter een; gelyk het zoo met veelen gaat, die, na dat de nieuwigheit der dingen over is, ras tot dien toestant komen, dat het hen veelzins gaat gelyk het gewoon was te zyn voor hunne gewaande Bekeeringe, ten aanzien van eenige tegenwoordige beschouwingen van Godts heerlykheit, of van de dierbaarheit en uitnementheit van Christus, of van de schoonheit der Goddelyke dingen; als ook ten aanzien van eenige tegenwoordige verlangens naar Godt, of ernstige uitgangen hunner zielen naar Goddelyke voorwerpen: alleen hebben zy nu en dan eene troostelyke nadenkinge van de dingen die zy in voorledene tyden ondervonden hebben, en zyn daar eenigermaaten over bewogen, en zyn dus gerust en wel te vrede; zy hebben een goedt klaar werk gehadt, haar staat is goedt, en zy twyffelen niet of zy zullen naar den Hemel gaan wanneer zy sterven. Hoe gantsch anders is het voor Mr. *Brainerd* geweest, dan het met zulke Persoonen is? Zyne bevindingen, in plaatse van te versterven, waren blykelyk van eene toenemende natuure. Zyn eerste liefde, en andere heilige gemoedts-beweegingen, waren zelfs in 't begin zeer groot; maar die wierden na maanden en jaren veel grooter en aanmerkelyker; gelyk ook de geestelyke oeffeningen van zyn gemoedt uitnemende groot bleven, (schoon die niet op alle tyden even groot zyn geweest, nochtans waren die gewoonelyk zoo) zonder toegevende verslappinge, en zonder te verdwynen of weg te sterven tot zyn doodt toe. Zy begonnen in eenen tydt van algemeene doodigheit in het geheele landt, en wierden grootelyks vermeerdert in eenen tydt van algemeene herlevinge van den Godts-

dienſt. En wanneer den Godtsdienſt verviel, en een algemeene doodigheit wederom de overhandt nam, zoo wierden zyne ondervindingen in haare hoogte bewaart, en zyne heilige oeffeningen in haar leven en kracht onderhouden; en die zyn zoo gebleven in een algemeene koers, waar hy zich bevondt, en hoedanig zyne omſtandigheden ook waren, onder *Engelſchen* en *Indianen*, in geſelſchap en alleen, in Steden en op Dorpen of in de huilende Woeſtyne, in ziekte en in gezondtheit, in leven en in ſterven. En dit is ook overeenkomende met de ſchriftuurlyke beſchryvingen van den waaren en rechten Godtsdienſt, en van het Chriſtelyk leven. De veranderinge die in hem gewrocht wierdt by zyne Bekeeringe, overeenkomende met de ſchriftuurlyke vertooningen van die veranderinge, welke in de waare Bekeeringe gewrocht wordt, zynde eene groote blyvende veranderinge, hem een nieuw menſche, een nieuw ſchepſel makende: niet alleen eene veranderinge ten aanzien van zyne hope en vertrooſtinge, en een bevattinge dat zyn ſtaat goedt was; noch eene voorbygaande veranderinge, beſtaande in hooge optochten van gemoedts-bewegingen voor eenen tydt: maar eene veranderinge der natuure, en van de blyvende hebbelykheit en geſteltheit van zyn gemoedt. Niet een ſtukswyze veranderinge, blootelyks in gevoelen, of uitwendige reformatie; veel minder eene veranderinge van de eene dwaalinge tot de andere, of van de eene zonde tot de andere: maar eene algemeene veranderinge, beide in en uitwendig; van de bedorvene en gevaarlyke grondtbeginſelen in den Godtsdienſt, tot het geloove der waarheit; van de hebbelykheit en de wegen der zonde, tot een algemeene heiligheit des herten en des levens; en van de macht en den dienſt des Satans, tot Godt.

2. Zyn Godtsdienſt verſchilde zichtbaar en grootelyks van dien van veele die hooge dingen in den Godtsdienſt voorwenden, welke gewoonelyk bewogen wor-

den door heftige beroeringen des gemoedts, voortgedreven in een koers van ſchielyke en krachtige indrukſelen, en gewaande hooge verlichtingen en onmiddelyke ontdekkingen; en die terzelver tydt perſonen zyn van eenen fenynigen *yver, niet na verſtant.*

Zyne overtuigingen, die zyne Bekeeringe voorgingen, ontſtonden niet uit eenige *verſchrikkende indrukſelen op zyne denkbeelden*, of eenige uitwendige vertooningen en denkbeelden van vuur en zwavel, een uitgetoogen wraak-zwaardt, geopende donkere Putten, Duivelen in verſchrikkelyke gedaantens, die krachtig in zyn gemoedt geveſtigt waren. Het gezicht van zyn eigen zondigheit beſtondt niet in eenige verbeeldinge van een hoop walchgelyke en ſtoffelyke onreinheit in zyn binnenſte; ook beſtondt het gevoelen van de hardigheit zynes herte niet, in een lichamelyk voelen van iets dat hardt en ſwaar was als een ſteen in zynen boeſem; noch in eenige verbeeldingen van die natuure, hoe ook genaamt.

Zyn eerſte ontdekkinge van Godt in Chriſtus, by zyne Bekeeringe, was niet eenig krachtig denkbeeldt van eenige uitwendige heerlykheit of luiſter, van majeſteit en ſchoonheit van gelaat, of verrukkende ſtemme; ook was het geen ingebeelde onmiddelyke openbaaringe van Godts liefde aan hem in 't byzonder; noch geen verbeeldinge van Chriſtus toelagchendt aangezichte, uitgeſtrekte armen, of woorden onmiddelyk tot hem geſproken als by name, Chriſtus liefde aan hem openbaarende; het zy met woorden van de Schriftuur, of eenige andere: maar eene openbaaringe van Godts heerlykheit, en de ſchoonheit van zyn natuure, als ten hoogſte uitmuntende in zich zelve, zyn herte krachtig trekkende, en lieffelyk inneemende; hem brengende tot eene hertelyke begeerte om Godt te verhoogen, Hem op den Throon te zetten,

en hem de hoogste eere en heerlykheit toe te brengen, als den Koning en Soeverein van het geheele al; als ook een nieuw gezicht en gevoelen van de oneindige wysheit, gepastheit, en uitnementheit van den weg der zaligheit door Christus; zyn geheele ziele trekkende om dezen weg van zaligheit te omhelzen, en zich daar in te verlustigen. Zyn eerste geloove bestondt niet in te gelooven dat Christus hem hadt lief gehadt, en voor hem in 't byzonder gestorven was. Zyn eerste vertroostinge was niet door eenige verborgene ingevinge van Godts eeuwige liefde tot hem, of dat Godt met hem verzoendt was, of groote genade voor hem bedoelde, door zulke Texten als deze, *Zone weest goedts moedts, uwe zonden zyn u vergeven*; *vreest niet, want ik ben uwe Godt*, enz. of diergelyke. In tegendeel, wanneer Godts heerlykheit hem eerst ontdekt wierdt, zoo was zulks zonder eenige gedachte van zaligheit als zyn eigen. Zyn eerste bevindinge van de heiligende en vertroostende kracht van Godts Geest, begon niet in eenig lichaamelyk aandoeninge, of vermaakelyk gevoelen in zynen boezem of herte, het welk hy (gelyk sommige) het gevoelen van de liefde van Christus in hem noemde, en een vervult worden met den Heiligen Geest. Hoe uitnemende verre waren niet zyne bevindingen, by zyn eerste Bekeeringe, van dingen van deze natuure?

En beschouwen wy den geheelen loop van zyne Bevindingen, van zyne Bekeeringe af tot zyn Doodt toe, zoo zullen wy 'er geene van dit soort vinden. Ik heb gelegentheit gehadt om zyn *Dagh-boek* eens en andermaal te doorlezen, en om iedere passagie daar in voorkomende, zeer byzonder en oordeelkundig te overzien; maar ik vinde niet een voorbeeldt van eenen krachtigen indruk op zyne verbeeldings-kracht, in zyn geheele leven: geen voorbeeldt van een sterk ingedrukt denkbeeldt van eenige uitwendige heerlykheit en glants, van eenige lichamelyke form of gedaante, noch van eenig schoon

en

en ontzachelyk aangezicht: geen ingebeeldt zien van Christus hangende aan het kruis, met zyn bloedt stroomende uit zyne wonden; of als zittende in den Hemel op eenen glantsryken Throon, met de Engelen en Heiligen voor hem nederbuigende; of met een gelaat dat hem toelachte; of met uitgestrekte armen om hem te omhelzen: geen gezicht van den Hemel, in zyne verbeeldinge, met poorten van paarlen, goudene straten, en groote schaaren van heerlyke inwoonders, met blinkende kleederen: geen gezicht van het Boek des Levens dat geopent wierdt, met zynen name daar in geschreven: geen hooren van het lieffelyk Muzyk, gemaakt door de Lofzangen van de hemelsche Heirschaaren: geen hooren van Godt of van Christus onmiddelyk tot hem sprekende; noch schielyke ingevingen van woorden of spreuken, het zy Schriftuurlyke woorden, of eenige andere, als toen onmiddelyk tot hem gesproken of toegezonden: geen nieuwe voorwerpelyke openbaaringen, noch schielyke krachtige ingevingen van verborgene gebeurtenissen. Ook vinde ik niet een voorbeeldt, in alle de aantekeningen die hy ons van zyn leven nagelaaten heeft, van voren tot achteren, van blydtschap die verwekt wierdt door een gewaande *onmiddelyk* getuigenisse van Godts Geest; of door inwendige onmiddelyke ingevinge dat zyn staat zekerlyk goedt was; dat Godt hem lief gehadt hadt met eene eeuwige liefde, dat Christus voor hem in 't byzonder gestorven was; en dat hy naar den Hemel zoude gaan; het zy met of zonder een Schriftuur-plaatse: geen voorbeeldt van troost, door een schielyke invoeringe op zyn gemoedt, als van Godt tot hem in 't byzonder gezonden, eenige zoodanige soort van Texten, gelyk als: *Vreest niet, want ik ben met u*; — *Het is uwes Vaders welbehagen geweest u het Koninkryke te geven*; — *Gy hebt my niet uitverkoren*,

ren, maar ik hebbe u uitverkoren; — *Ik hebbe u by name geroepen, gy zyt myne;* — *Eer ik u in moeders buik formeerde heb ik u gekent*, enz. Geen gewaande gemeenſchap noch verkeeringe met Godt, die in dezen weg wierdt onderhouden: noch geen zulk ingebeelt ſmaaken van de liefde van Chriſtus. Maar de weg langs welke hy voldoeninge ontfing, aangaande zyn eigen goede ſtaat, zelfs tot een geheele uitdryvinge van de vreeze, was door in zichzelven te gevoelen de levendige werkingen van eene heilige geſteltheit en hemelſche neiginge, en de krachtige oeffeningen van die Goddelyke liefde, welke de vreeze buiten werpt. Dit was de weg in welken hy, kort na zyne Bekeeringe, een volle voldoeninge ontfing. (Ziet zyn *Dag-boek* op den 18[den] en 19[den] van *October*, 1740.) En wy vinden naderhandt geen andere wyze van voldoeninge te ontfangen, zyn geheele leven door. En dit verklaarde hy overvloedig den weg, ja den eenigen weg te zyn, waar in hy een volkomen voldoeninge ontfing, wanneer hy den doodt, wanneer die hem het naaſte by was, in het aangezichte zag.

Sommige van de gene die eene *onmiddelyk getuigenis* door ingevinge voorwenden, en die zulks beſchermen, willen ons met een ſtoute vrymoedigheit opdringen, dat 'er zonder het zelve geen volle verzekertheit zyn kan; en dat de weg van voldoeninge te ontfangen door kenmerken, en het opmaken van een aandeel aan Chriſtus te hebben uit de Heiligmakinge, of ſchoon die de menſchen geruſt mach doen zyn in leven en geſondtheit, zulks nogthans nooit zal konnen geſchieden wanneer zy komen te ſterven: dan (zeggen zy) moeten de menſchen een *onmiddelyk* getuigenis hebben, of anders in eene verſchrikkelyke onzekerheit zyn. Doch Mr. *Brainerd's* ondervindinge is eene wederlegginge hier van; want in hem hebben wy een voorbeeldt van eenen die zulk eene beſtendige en onbewooge verzekeringe, door de ge-

geheele koers van zyn leven, na zyne Bekeeringe, bezeten heeft, als mogelyk in deze Eeuwe kan voortgebracht worden; welke hy nochtans bekomen en genooten heeft, zonder zulk een zoort van *getuigenis*, en zonder iets dat daar na geleek, of zonder zulks voor te geven; ja terwyl hy die zaak geheel ontkende, en zich daar tegen verklaarde: en eenen wiens verzekeringe, gelyk wy niet schromen vast te stellen, zulk een goede eisch en aanspraak op de waarheit en oprechtigheit heeft, als iemant van de gene, die een *onmiddelyk getuigenis* voorwenden, kan voortbrengen: en niet alleen een voorbeeldt van eenen die deze verzekering gehadt heeft in zyn leven, maar ook op eene standtvastige wyze in zyn laatste ziekte; en inzonderheit in de laatste aanvallen van dezelve, geduurende de laatste maanden van zyn leven, waar in de doodt zichtbaar naderde, zonder de minste hope van het leven: en die dezelve ook hadt in haare *volheit*, en in haare hoogste oeffeninge, onder die herhaalde beproevingen, dewelke hy te dezer tydt hadt; wanneer hy, van tydt tot tydt, tot voor de deure van het graf gebracht was, verwachtende binnen weinige oogenblikken in de eeuwigheit over te gaan. Hy hadt *de volle verzekertheit tot den einde toe.* Wanneer hy aan de grenzen van de eeuwigheit was, verklaarde hy zyne verzekeringe zoodanig te zyn, dat volmaaktelyk alle vreeze buiten floot; en dat niet alleen, maar zy vervulde, op eene baarblykelyke wyze, zyne ziele met eene uitnemende blydtschap en verheuginge; verklaarende ter zelver tydt, dat deze zyne vertroostinge, en goede hope door de genade, geheel ontstont uit het bewys dat hy van zynen goeden staat hadt, door het gene hy bevondt van zyne heiligmakinge, of de oeffeninge van eene heilige hemelsche gestalte des gemoedts, hoogste liefde tot Godt, enz. en niet van eenig *onmiddelyk* getuigenis door ingevinge: Ja hy ver-

klaar-

klaarde zelfs te dier tyden, dat hy het vreesselyke *bedrog* zag van dat vertrouwen, het welk op zulk eenen grondt gebouwt is, zoo wel als van dien geheelen Godtsdienst daar het gewoonelyk uit voortkomt, of ten minste mede vergezelt gaat; en dat zyne ziele van dat bedrog eenen afkeer hadt: en hy is in dit gevoelen gebleven, meenigmaal daar zeer plegtig van sprekende, zelfs tot zyn doodt toe.

Mr. *Brainerd's* Godtsdienst was niet *eigenzelfs-zoekende*, noch *loonzuchtig*. Zyne liefde tot Godt was voornamentlyk wegens de allerhoogste uitmuntentheit van zyn eigen natuure, en was niet gegrondt op eene voorgaande bevattinge, dat Godt *hem* lief gehadt hadt, *hem* in gunste hadt opgenomen, groote dingen *voor hem* gedaan, of *hem* groote zaken belooft hadt; en dus was zyne vreugde eene vreugde in Godt, en niet in zig zelven. Wy zien uit zyn *Dag-boek*, hoe zyne ziele, door de geheele koers van zyn leven, van tydt tot tydt, vervult is geworden met eene onuitsprekelyke verkwikkinge en vertroostinge. Maar wat was de bron van deze sterke en blyvende vertroostinge? Niet zoo zeer de aanmerkinge van de zekere gronden die hy hadt te gelooven dat zyn staat goedt was; dat Godt hem verlost hadt van de Hel; dat den Hemel zyn deel was; noch eenige gedachten die hy hadt van zyn eige zonderling gelukkige en verhevene omstandigheden, als een groote gunsteling des Hemels: maar de zoete overdenkingen, en beminnelyke beschouwingen die hy had van Goddelyke dingen, *buiten zig zelven*; de aandoenende overwegingen en levendige denkbeelden van Godts oneindige Heerlykheit, zyne onveranderlyke gelukzaligheit, zyne Soevereinheit en algemeene Heerschappye; te gelyk met de liesselyke oeffeningen van liefde tot Godt; zig zelven overgevende aan Hem, zig vernederende en verloochenende voor Hem, vertrouwende op Hem, tot zyne heerlykheit handelende, Hem naarstig dienende, en het ge-

genoechelyk vooruitzicht, of de hope, die hy hadt van eene toekomende uitbreidinge van het Koninkryke van Chriſtus, enz.

Het blykt klaar en overvloedig, van zyne Bekeeringe af tot zyn doodt toe, dat die ſchoonheit, of dat ſoort van goedt, het welk het groote voorwerp van het nieuwe gevoelen van zyn gemoedt was, die nieuwe ſmaak en begeerte welke hem in de bekeeringe gegeven, en van dien tydt af aan in zyn herte bewaart en vermeerdert wierdt, geweeſt is, de Heiligheit, de gelykformigheit met Godt, het leven voor, en het verheerlyken van Hem. Dit was het gene dat zyn herte trok; dit was de ruſte zyner ziele; dit was de oceaan waar henen alle de ſtroomen van zyne godtvrugtige genegentheden liepen; dit was het voorwerp het welk zyne ernſtige dorſtende begeertens, en yverige najaginge verwekte; hy kende geen waare uitnementheit noch gelukzaligheit, dan dit; dit was het gene daar hy zoo heftig na verlangde op de *aarde*; en dit was by hem de ſchoonheit en gelukzaligheit van den *Hemel*, welke hem zoo veel, en zoo lange, deedt verlangen naar die weereldt van heerlykheit, namentlyk, volmaakt heilig te zyn, en volkomen geoeffent te worden in de heilige bezigheden van den Hemel; om dus Godt te verheerlyken, en Hem voor eeuwig te genieten.

Zyne godtvrugtige verlichtinge, genegentheden, en vertrooſtingen, zyn in een hooge maate vergezelt geweeſt met eene Euangeliſche ootmoedigheit; beſtaande in een gevoelen van zyn eigen allenthalvige onmagt, verachtelykheit, en haatelykheit; met eene geſtalte des herte daar mede overeenkomende. Hoe diep was hy niet, byna geduuriglyk, aangedaan en bewoogen over zyne groote te kortkomingen in den Godtsdienſt; over zyn grooten afſtant van die geeſtelykheit en heilige geſtalte des gemoedts die hem paſte; over zyne onkunde, hoogmoedt, doodigheit, onſtantvaſtigheit, en onvrugtbaar-

baarheit? Hy was niet alleen bewogen over de gedachtenisse van zyne voorige zondigheit voor zyne Bekeeringe, maar was ook gevoelig van zyne tegenwoordige snoodtheit en onreinheit. Hy was niet alleen geneigt om geringe gedachten te hebben van zig zelven voor Godt, en in vergelykinge met Hem; maar ook voor de menschen, en in vergelykinge met hen. Hy was genegen te denken, dat andere Heiligen beter waren dan hy; ja zig zelven aan te zien, als de minste van alle Heiligen; en ook zeer dikwyls als de snoodtste en ergste van het geheele menschdom. En niet tegenstaande zyne groote gevordertheit in geestelyke kennisse, zoo vinden wy nochtans byna niets daar hy meer over aangedaan en vernedert is, dan over een gevoelen van zyn onkunde.

Hoe zigtbaar vertoonde hy zig niet van eenen *zagtmoedigen* en *stillen* geest te zyn, hebbende hier in eene gelykenisse na de Lams- en Duif-gelyke gestalte van Christus Jezus? Hoe vol van liefde zagtmoedigheit, stilheit, vergiffenis en barmhartigheit was hy niet? Zyne liefde was niet enkel eene verzotheit en yver voor een party; maar eene algemeene goetwilligheit, die zeer dikwyls geoeffent wierdt in de krachtigste en brandenste liefde tot zyne grootste tegenstanders en vyanden. Zyne liefde en zagtmoedigheit waren niet een bloote voorgevinge, of uitwendige belydenisse en vertooninge; maar het waren krachtige dingen, die zig ontdekten in kostbaare en moeielyke daaden van liefde en vriendtschap, en in een zagtmoedige gedraginge; zyne misdaden onder de grootste beproevingen gaarne belydende, en zig zelven vernederende, zelfs aan de voeten van die gene daar hy oordeelde het meeste van geleden te hebben; en, van tydt tot tydt, zeer dikwyls voor zyne vyanden biddende, een afkeer hebbende van alle bitterheit of wraakzugt jegens hen. Ik weet naauwelyks waar ik een gelyk voorbeeldt van zelfs-verloocheninge, in dit opzigt, in deze tegenwoordige Eeuwe

zou-

zoude vinden. Hy was een Perſoon van grooten yver; maar hoe verfoeide hy niet eenen bitteren yver, en hoe betreurde hy dien niet waar hy den zelven zag en beſpeurde? En of ſchoon hy voormaals eens tot eenige beginſelen daar van, door de kracht van een overheerſchendt voorbeeldt, en als in zyn kindtsheit, getrokken is geworden; hoe heeft hy nochtans daar over, al zyn leven lang, niet met een verbroken herte omgewandelt?

Hoe teeder van gemoedt was hy niet? Hoe verre waren zyne bevindingen, hope, en blydtſchap niet af, van hem ongevoelig te maken en te verharden, de overtuigingen en teederheit van geweeten te verminderen, hem minder bewoogen te doen zyn over tegenwoordige en voorledene, of minder conſcientieus ten aanzien van toekomende zonden; meer geruſt in het nalaaten van pligten die moeielyk of ongelegen waren, meer traag en eenzydig om zig tot ſwaare geboden over te geven, minder genegen en gereedt op de vertooninge van zyne gebreken en overtredingen in roere gebragt te worden, of meer gemakkelyk overgehaalt tot eene involginge van vleeſchelyke begeerlykheden? In tegendeel, hoe teeder was zyn geweeten? Hoe gereedt was zyn herte om hem te ſlaan? Hoe gemakkelyk en grootelyks ontroert over den ſchyn van het zedelyk kwaadt? Hoe groot en ſtantvaſtig zyn wantrouwen van zyn eigen hert? Hoe naauwkeurig zyne zorge voor, en waakzaamheit tegen de zonde? Hoe diep en gevoelig waren de wonden die de zonden in zyn geweeten maakten? Die kwaaden dewelke algemeen voor klein gerekent worden, waren hem byna eenen ondraachelyken laſt; gelyk als inwendige gebreken, dat hy niet meer liefde tot Godt hadt, dat hy in zig bevondt eenige ſlappigheit of traagheit in den Godsdienſt, eenige onvaſtigheit, of omzwervende geſtalte des gemoedts, enz. Hoe heeft de overweginge van zulke dingen hem niet gedrukt en

vernedert, en met innige schaamte en beroeringe vervult? Zyne Liefde en Hope, schoon die zoodanig waren, dat zy eene slaafsche vreeze voor de Hel buiten dreven, gingen nochtans gepaart met, en koesterden en bevorderden eene eerbiedige kinderlyke vreeze Godts, een schrik voor de zonden, en voor Godts heilig misnoegen. Zyn blydschap was waarlyk eene verheuginge met beevinge. Zyne verzekeringe en vertroostinge verschilden grootelyks van eene valsche *Geestdryversche* verzekertheit en vreugde, nadien die de droefheit over de zonden bevorderden en onderhielden; een heilig treuren was by hem niet het werk van een uur of een' dag, by zyn eerste Bekeeringe; maar zyne droefheit over de zonde was als eene wonde die altyd bloedt. Hy was een treurder over de zonden alle zyne dagen. Hy heeft, na dat hy troost en een volle voldoening ontfing van de vergiffenisse van alle zyne zonden, en van de veiligheit van zyn staat, zyne voorgaande zonden, en de zonden van zyne jeugt, die voor zyne Bekeeringe bedreven waren, niet vergeeten; maar de gedagtenisse van dezelve herleefde, van tydt tot tydt in zyn herte, met vernieuwde droefheit. Die Text, Ezech. xvi: 63. wierdt klaar in hem vervuldt; *Op dat gy 't gedachtig zyt ende u schamet, ende niet meer uwen mondt opent, van wegens uwe schande, wanneer ik voor u verzoeninge doen zal over al 't gene dat gy gedaan hebt.* En hoe hebben de zonden die hy na zyne Bekeeringe bedreef, zyn herte niet geduuriglyk bewogen en verbroken? Indien hy iets deedt waar door hy oordeelde in eenig opzigt, Godt onteert, en het belang van den Godtsdienst gewondt te hebben, zoo hadt hy nooit gedaan met zulks te herdenken met droefheit en bitterheit. Of schoon hy verzekert was dat Godt hem dezelve vergeven hadt, zoo vergaf hy die zig zelven nochtans nooit. Zyn voorledene droefheit en vreeze maakten by hem geen voldoeninge;

maar

maar de wonden bleven ſteedts nieuw en bloedende. En zyn tegenwoordige zonden, die hy dagelyks in zich zelven bevondt, waren een oorzaak van dagelykſche gevoelige en diepe droefheit des herten.

Zyn Godtsdienſt beſtondt niet in hooge *optrekkingen* en ſwaare *angſten*; ſchielyk ryzende en daalende; op zommige tyden tot in den derden Hemel opgetrokken, en dan wederom op andere tyden, nalaatig, ydel, vleeſchelyk, en geheel met de weereldt ingenomen, voor dagen, weeken, indien niet maanden achter een. Zyn Godtsdienſt was niet als een ſchynende verheeveling, of vlammende Comeet (of als een *dwaalende Sterre*, gelyk de Apoſtel *Judas* die noemt, Jude vers 13.) vliegende door de lucht met eene heldere ſtaart, dewelke ſpoedig wederom uitgaat in volkome duiſterniſſe: maar als de vaſte lichten des Hemels, dewelke ſtantvaſtige beginſelen van licht zyn, ſchoon die ſomtydts door wolken bedekt worden. Niet gelyk een Landt-vloedt, dewelke ver en wydt met eenen ſnellen ſtroom alles met zich henen voerdt, en dan wederom opdroogt; maar veel eer gelyk een ſtroom die door levendige Bronnen gevoedt wordt, dewelke, ſchoon die ſomtydts door ſwaare Regens vermeerdert, en op andere tyden door droogte vermindert wordt, nochtans een *geduurige ſtroom* is.

Zyn Godtvruchtige gemoedts-beweegingen en verheugingen waren niet gelyk die van ſommige, dewelke van tydt tot tydt verrukkingen en krachtige beroeringen hebben in *gezelſchap*, maar zeer weinig hartstochtelykheit hebben in *afzonderinge* en verborgene plaatſen. Of ſchoon hy gezellig was, het gezelſchap der Heiligen beminde, en groot vermaak hadt in Godtvruchtig geſprek, en ſamen vereenigde Godtsdienſt-oeffeningen; zoo waren nochtans zyne vuurigſte genegentheden, en derzelver grootſte uitwerkingen op de dierelyke beweegingen, en zyn verkwikkelykſte vreugden, in zyne

verborgene Godtsdienst-oeffeningen, en eenzaame onderhandelingen tusschen Godt en zyn eige ziele, in zyne binnen-kamer; gelyk zulks zeer blykbaar was, door de geheele koers van zyn leven, van zyne Bekeeringe af, tot zyn doodt toe. Hy hadt groot vermaak in heilige Afzonderingen; en beminde geheel van de weereldt afgetrokken, met Godt in het eenzaame te verkeeren, in verborgene pligten.

Mr. *Brainerd's* Ondervindingen en Vertroostingen waren verre van gelyk te zyn aan die van sommige Personen, dewelke vergezelt zyn met eene geestelyke *verzadiginge*, en die hunne Godtvruchtige begeertens en verlangens doen ophouden, ten minste de heftigheit en vuurigheit van dezelve; berustende en voldaan zynde in hunne genietingen en vertroostingen, als hebbende nu hunne voornaamste einde verkregen, het welke is hunne vreeze voor de Hel te verdryven, en hen verzekeringe te geven van Godts gunste. Hoe verre waren zyne Godtvruchtige gemoedts-neigingen, verkwikkingen, en voldoeningen niet van zulk eene uitwerkinge als deze? In tegendeel, hoe waren zy niet altydt vergezelt met verlangens en begeertens na grooter maaten van *gelykformigheit* met Godt? En hoe grooter en verkwikkelyker zyne vertroostingen waren, hoe heftiger zyne begeertens hebben geweest na de *Heiligheit*. Want het is opmerkelyk, dat zyne verlangens niet zoo zeer geweest hebben na heuchelyke ontdekkingen van Godts liefde, en klaare gezigten van zyn recht tot de toekomende bevorderingen en eeuwige waardigheden in den Hemel, als wel na meer tegenwoordige heiligheit, en grooter geestelykheit; na een herte dat meer werksaam mocht zyn voor Godt, om Hem lief te hebben, te verhoogen, en van Hem af te hangen; na bekwaamheit om Hem beter te dienen, meer tot zyne heerlykheit te doen, ja om al wat hy deedt te mogen doen met

meer te zien op Chriſtus, als zyne gerechtigheit en ſterkte; en na de uitbreidinge en bevorderinge van Chriſtus Koninkryke op de aarde. En zyne begeertens waren geen ydele wenſchingen, maar ernſtig en krachtig om hem aan te zetten tot een driftig najagen van die dingen, met de grootſte naarſtigheit, onvermoeiden arbeidt, en zelfs-verloocheninge. Zyne vertrooſtingen ſtelden nooit een einde aan zyn zoeken van Godt, en aan zyne betrachtingen om zyne genade te bekomen; maar die hebben hem in tegendeel daar toe grootelyks opgewekt en bemoedigt.

Zyn Godtsdienſt beſtont niet alleen in *Bevindingen*, zonder *Praktyk*. Alle zyne inwendige verlichtingen, gemoedts-beweegingen, en vertrooſtingen, ſtrekten alle tot de praktyk, en eindigden in dezelve. En dat niet blootelyk in een praktyk die *ontkennender* wyze goedt was, beſtaande in vry te zyn van groove daden van goddeloosheit en zonde: maar een praktyk die ſtellig goedt, heilig en Chriſtelyk was, beſtaande in eenen ernſtigen, godtvruchtigen, nederigen, zachtmoedigen, barmhertigen, liefderyken en nuttigen wandel; makende den dienſt van Godt, en van onzen Heere Jezus Chriſtus, de groote bezigheit van zyn leven, aan welken hy was toegewydt, en welken hy met de grootſte ernſt en naarſtigheit betracht heeft, alle de dagen zynes levens, en in alle beproevingen. In hem was te zien den rechten weg van *levendigheit in den Godtsdienſt*: zyn *levendigheit* beſtont niet alleen of voornamentlyk in *woorden*, maar in *daaden*; niet in voorderlyk te zyn in de belydeniſſe en uitwendige vertooninge, of in overvloedig te wezen in het verklaren van zyne eigene ondervindingen, maar voornamentlyk in werkſaam en overvloedig te zyn in de werken en pligten van den Godtsdienſt; *niet traag in het benaarſtigen*, maar *vuurig van geeſt*, *dienende den Heere*; en *den raadt Godts dienende in zyn geſlachte.*

Uit deze dingen konnen veele hooge Voorwenders van den Godtsdienſt, en Belyders van ongemeene geeſtelyke Bevindingen, klaar bemerken, dat Mr. *Brainerd* hun ſoort van Godtsdienſt grootelyks veroordeelde; en dat niet alleen in woorden, maar door voorbeeldt, beide in leven en in ſterven; gelyk zoo den gantſchen ſchaakel van zyn Chriſtelyke bevindingen en praktyk, van zyne Bekeeringe af tot zyn doodt toe, eene geduurige veroordeelinge daar van is.

Men kan niet tegenwerpen, dat de reden waarom hy den Godtsdienſt van deze Voorwenders zoo zeer wraakte, en waarom zyn eigen zoo veel daar van verſchilde, geweeſt is, dat zyn eige *Bevindingen* niet *klaar* waren. Dewyl men niet zeggen kan, dat die anders geweeſt hebben, in eenig opzicht, waar in men gewoonelyk van de klaarheit der Bevindinge ſpreekt; het zy de klaarheit van derzelver *natuure*, of van haare *ordre*, en de wyze langs welke zyne ziele in 't eerſt tot ruſte en trooſt gebragt is in zyne Bekeeringe. Ik ben verre van die gedachten (gelyk hy ook geweeſt is) dat de klaarheit van de *ordre* der Bevindingen, eenigermaate van eene gelyke aangelegentheit zoude zyn, met de klaarheit van derzelver *natuure:* Ik heb ten vollen verklaart in myne Redenvoeringe over de *Hertstochten*, (welke hy uitdrukkelyk goedtkeurde en aanprees) dat ik niet oordeele, dat een gevoelige klaarheit en onderſcheidinge van alle de *ſtappen* van des Geeſtes werkinge en handelwyze van achtereenvolgende overtuigingen en verlichtingen, een noodtſakelyke vereiſchte is, om perſonen na den aardt der liefde voor waare Heiligen te houden; behoudens, dat de *natuure* der dingen die zy belyden recht zyn, en dat hunne praktyk daar mede overeenkomende zy. Evenwel is het ook aanmerkelyk, (het welke de zulke die op eene onredelyke wyze, in het tegenwoordige geval, zouden willen bedillen, alle tegenwerpinge beneemt) dat Mr. *Brainerd's* on-

ondervindingen niet alleen klaar waren in het laatste opzigt, maar hebben ook op eene aanmerkelyke wyze zoodanig geweest in het eerste opzigt: zoo dat 'er mogelyk onder vyf honderdt waare Bekeerden niet een is, die met hem in deze gelyk gestelt kan worden.

Men kan ook niet voorgeven, dat de reden waarom hy zoo zeer verfoeide en veroordeelde de bevattingen en ondervindingen van de gene wiens *eerste* Geloove bestaat, in het gelooven dat Christus de *hunnen is*, en dat Christus *voor hen gestorven is*, zonder eenige voorgaande bevindinge van eene vereeniginge des herten met Hem, om zyne uitnementheits wille, gelyk Hy in zig zelven is, en niet om zyne liefde tot hen; en die van hun aandeel aan Christus, van hunne Rechtvaardigmakinge, en van Godts liefde tot hen oordeelen, niet uit hunne Heiligmakinge en de oeffeningen en de vruchten der genade, maar uit een gewaande onmiddelyke *getuigenisse* des Geestes, door eene inwendige ingevinge; ik zegge, men kan niet voorwenden, dat de reden waarom hy die gevoelens en ondervindingen zoo zeer verfoeide en veroordeelde, geweest is, dat hy te *wettisch* was; als zynde nooit aan de wet gestorven, hebbende nooit een doorbrekendt werk der overtuiginge ondervonden, noch zynde nooit ten vollen van zyne eigene gerechtigheit, en het oude Verbondt afgebracht door eene *wettische* verootmoediginge; of dat hy naderhandt geen groote maate van *Euangelische* verootmoedigingej gehadt heeft, en niet leefde in een diep gevoelen van zyn eigen ledigheit, elendigheit, armoede, en volstrekte afhanginge van de vrye genade Godts door Christus. Want zyne overtuigingen van zonde, zyne eerste vertroostingen in Christus voorgaande, waren uitnemende diep en doorbrekende; zyne benaauwtheit en oeffeninge des gemoedts, door eene kennisse en gevoelen van zonde en elende, zeer swaar en langduurende; en het licht dat in zyne ziele

wierdt ingelaaten by zyne Bekeeringe, en verdere Heiligmakinge, heeft op hem een waare vernederende werkinge gehadt, om hem klein te houden in zyn eigen oogen, niet vertrouwende op zich zelven, maar op Christus, *levende door het geloove des Zoons Godts, en verwachtende de barmhertigheit des Heeren Jezu Christi ten eeuwigen leven.*

Ook kan men niet voorgeven, dat de reden waarom hy deze en andere dingen, welke dit soort van Volk de hoogte van den levendigen Godtsdienst, en de kracht der Godtzaligheit noemt, geweest is, om dat hy zelfs een *doodt Christen* was, en in *het duister* leefde, (gelyk zy zig zelven uitdrukken) dat zyne bevindingen, schoon die waar mochten zyn, niet groot waren; dat hy niet naby Godt leefde, Hem maar weinig kende, en een duister gezigt van geestelyke dingen hadt. Indien iemant, na dat hy het voorgaande bericht van Mr. *Brainerd's* leven gelezen heeft, dit noch zal blyven voorgeven, zal daar door alleen bewyzen dat hy zelfs in het *duister* is, en waarlyk *de duisternisse tot licht, en het licht tot duisternisse stelt.*

Het is by dit soort van Volk heel gemeen, wanneer 'er iemant is dien zy niet ontkennen konnen goede bewyzen te vertoonen van waare Godtzaligheit, en die nochtans een mishagen betoont te hebben van hunne bevattingen, en die dingen te veroordeelen waar in zy de hoogte van den Godtsdienst stellen, te zeggen, dat *hy het kruys vreest*, en genegen is *gunst by de wereldt te zoeken*, en diergelyke. Doch ik verbeelde my dat dit van Mr. *Brainerd* niet zal gezegt worden van een eenig mensch, die het voorgaande verhaal van zyn leven gelezen heeft. Het moet alle de zoodanige klaar blyken, dat hy een ongemeen, en byna onvergelykelyk voorbeeldt (in deze tyden en deelen van de weereldt) geweest is van de tegengestelde gesteltheit: en dat, het zy wy aanmerken wat hy

van tydt tot tydt heeft aangeteekent van zyne inwendige *Bevindinge*; of zyn *Praktyk*, hoe hy in der daadt het *Kruis* opgenomen en omhelst heeft, en dat standtvastig gedragen in zyn groote zelfs-verloocheninge, arbeidt, en lyden voor den Name van Jezus, en daar in voortgegaan is zonder te beswyken, of berouw te hebben, tot zyn laatste ziekte of doodt toe: hoe hy niet alleen van tydt tot tydt de wereldt verzaakt heeft in 't verborgen, in zyn herte, met de volle en ernstige toestemminge van alle de vermogens van zyne ziele; maar de weereldt ook opentlyk en daadelyk verliet, met haare bezittingen, vermaaken, en gemeene vertroostingen, om, als het waare, te woonen by de wilde Beesten, in een huilende Woestyne, en dat met eene standtvastige blymoedigheit; zig overgevende aan de meenigvuldige ongemakken van een leven van moeite en arbeidt aldaar, tot bevorderinge van het Koninkryke van zynen dierbaren Verlosser. Behalven dat het ook, uit de voorgaande Geschiedenisse, blykt, dat hy de voorgemelde dingen nooit meer veroordeelt heeft, nooit een grooter gevoelen van derzelver verleidinge, verderffelyke natuure, en kwaade gevolgen hadt, en nooit met meer medelyden bezet geweest is omtrent de gene die door dezelve weggesleept waren, dan in zyne laatste ziekte, en op tyden wanneer hy den doodt het naaste by zag, zig zelven aan den oever van de eeuwigheit dacht te zyn, en deze geheele benede weereldt beschouwde als een zaak daar hy niet meer mede te doen hadt. Gewisselyk hy heeft die dingen, by deze gelegentheden niet veroordeelt, om *gunst by de weereldt te zoeken*.

Behalven het gene alreede verhaalt is van Mr. *Brainerd's* gevoelens in zynen stervenden toestant, rakende den waaren en valschen Godtsdienst, hebben wy noch verder zyn bedachtzame en plechtige gedachten, in zyn Voorreden voor Mr. *Shepards* Dag-boek, te voren ge-

meldt, welke hy, toen hy die fchreef, dacht (gelyk het ook zoo geweeft is) dat een van de laatfte was die hy ooit zoude fchryven. Ik zal hier een gedeelte van die Voorreden in voegen; zyne woorden luiden als volgt:

„ Hoe veel gewicht door veelen gelegt wordt op „ fommige dingen als uitwerkingen en bewyzen van „ hooge trappen van Godtsdienft, terwyl die onder- „ tuffchen zoo verre zyn van eenig belang daar in „ te zyn, dat zy waarlyk een ongodtsdienftig in- „ mengfel zyn van *eigen-liefde*, *inbeeldinge*, en *gee- „ ftelyken hoogmoedt*; of mogelyk de werkingen van „ den Satan, zig veranderende in eenen Engel des Ligts; „ ik zegge, hoe veel gewicht door veelen op deze „ dingen gelegt wordt, zal ik niet bepaalen: maar „ het is zeer te duchten, dat terwyl Godt een heer- „ lyk werk van genade voortzette, en ongetwyffelt „ eenen Oogft van zielen voor zig zelven inzaamelde, „ (het welk wy altydt met dankbaarheit moeften ge- „ dachtig zyn) een groote meenigte anderen, ter „ zelver tydt, doodelyk door de liften des Duivels, „ en hun eigen bedorven herte, verleidt zyn gewor- „ den. Het is te vreezen, dat de Bekeeringen van „ fommigen geen beter fondament of grondt hebben, „ dan dit, namentlyk, dat, na dat zy eenigen tydt „ onder eenige bekommerniffen over hunne zielen ge- „ weeft zyn, mogelyk groote en ongemeene angft en „ benaauwtheit gehadt hebben, zy op eene onverwach- „ te wyze zig hebben *ingebeeldt*, *dat zy Chriftus* in „ de eene of andere geftalte zagen; mogelyk hangen- „ de aan het Kruis, bloedende en ftervende voor „ hunne zonden, of miffchien hen toelachgende, en „ daar door zyne liefde tot hen te kennen geven- „ de: en dat deze en diergelyke dingen, fchoon die „ bloote inbeeldingen zyn, niets geeftelyks in zig „ hebben, terftont alle hunne vreezen en benaauwt-

„ he-

„ heden weg namen, en hen met verrukkingen van
„ blydschap vervulden, en hen zig deeden verbeelden,
„ dat zy Christus met hun geheele herte lief hadden;
„ terwyl de grondt van alles niet anders geweest is als
„ *Eigen-liefde.* Want toen zy zich inbeelden, dat
„ Christus zoo goedt hadt geweest om hen te behouden,
„ en hen als 't ware, uit de geheele weereldt uittekip-
„ pen, zoo konden zy niet anders dan een soort van na-
„ tuurlyke dankbaarheit aan Hem gevoelen, schoon zy
„ nooit eenig gezicht van zyne Goddelyke heerlykheit,
„ uitnementheit, of schoonheit, en gevolgelyk nooit
„ eenige liefde tot Hem om zich zelfs wille gehadt heb-
„ ben. Of in plaatse van zulk een ingebeeldt gezicht
„ van Christus, als gemeldt is, gehadt te hebben, ten
„ einde om hunne benaauwtheit weg te nemen, en hen
„ vreugde en blydtschap te geven, zoo zyn hen moge-
„ lyk veele Schriftuur-Texten, *met kracht* op hun ge-
„ moedt gedrukt zynde, (gelyk zy het noemen) gelyk
„ als, *Zone weest goedts moedts, uwe zonden zyn u*
„ *vergeven*, en diergelyken, zy terstont die plaatsen
„ op zich zelven hebben toegepast, meenende dat Godt
„ hier door zyne byzondere gunste aan hen openbaarde,
„ als of zy met name genoemt waren: niet merkende,
„ dat zy nu op nieuwe Openbaaringen acht geven; na-
„ dien 'er geen zulke zaak in het woordt van Godt ge-
„ openbaart is; dat deze of die byzondere persoon zyne
„ zonden vergeven zy, of vergeven zullen worden;
„ noch ook niet gedenkende, dat de Satan met veele
„ schyn-gepastheit (en mogelyk ook met groote kracht)
„ de Schrift kan brengen tot het verstant des menschen,
„ gelyk hy zoo deede tot Christus zelve: en dus verheu-
„ gen zich deze op het voorkomen van eenige Schrif-
„ tuur-plaatsen, die hen schielyk worden ingegeven,
„ of die op hun gemoedt gedrukt worden, meenende nu
„ dat zy kinderen Godts zyn; even gelyk de andere zulks
„ deeden op hunne ingebeelde gezichten van Christus.

„ En men zegt, dat sommige van een groot licht spreken, het welk de plaats daar zy waren verlichtte, alle „ hunne duisternisse, vreeze, en benaauwtheit verdreef, en hunne zielen byna verrukte. Terwyl andere ondervonden dat hen wierdt ingeboezemt, niet „ door eenige Schriftuur-plaatse, maar, als 't ware, „ door eene *inluisteringe* of stemme uit den Hemel, „ dat *Godt hen lief heeft*, dat *Christus de hunnen is*, „ enz. Welke ongegronde inbeeldingen en ingevingen des Satans op hen dezelfde uitwerkinge hebben „ gehadt, als de voorgemelde verleidingen hadden op „ de anderen. —— En gelyk de *Bekeeringe* van deze Personen is, zoo zyn ook hunne *volgende ondervindingen*; zynde alle gegrondt op inbeeldinge, „ krachtige indrukselen, en schielyke ingevingen, welke gedaan worden op hunne herten: waar door zy „ gewoonelyk uitnemende stout en verzekert zyn (als „ of zy onmiddelyk van Godt waren onderricht) niet „ alleen van de goedtheit van hun eigen staat, maar „ ook van hunne onfeilbaare kennisse, en volstrekte „ zekerheit van alles wat zy voorwenden, onder de bevattinge van Godtsdienst; en dus wordt alle redeneringe by sommige van hen geheel verbannen, en „ uitgesloten.

„ Doch het is aanmerkelyk van deze, dat zy ten „ hoogste gebrekkig zyn, ten aanzien van de waare armoede des geestes, en van een gevoelen van uitnemende snoodtheit in zich zelven, waar onder waare „ begenadigde zielen dikwyls *zuchten*, *beswaart zynde*; als ook ten aanzien van zachtmoedigheit en liefde jegens de menschen, en teederheit van geweeten „ in hunne gewoone zaken en handelingen in de weereldt. Ook is het wat seldtzaams hen grootelyks bezorgt te zien, omtrent de beginselen en eindens van „ hunne daaden; of onder vreeze dat zy niet voornamentlyk de eere Godts bedoelen, maar zich zelven „ le-

„ leven; of dit is ten minste het geval in hunnen ge-
„ woonen handel, het zy Burgerlyk of Godtsdienstig.
„ Maar indien eene of andere van hunne byzondere ge-
„ voelens aangevallen wordt, welke hunne yver omhelst
„ heeft, dan zyn zy zoo conscientieus, dat zy hen, in-
„ dien zy'er toe geroepen worden, ter bescherminge
„ van dezelve moeten laaten *verbranden.* Terzelver
„ tydt nogthans wanneer zy zoo uitnemende gebrekkig
„ zyn, ten aanzien van die dierbaare Goddelyke gestelt-
„ heden, dewelke gemeldt zyn, zoo zyn zy gewoone-
„ lyk vol yver, bezorgtheit, en vuurigheit in de zaken
„ van den Godtsdienst, en spreken dikwyls daar van met
„ grooten ernst en opgewektheit: en voor de genen die
„ niet weeten, of niet opmerken, waar in het *wezen*
„ van den waaren Godtsdienst bestaat, namentlyk, in
„ gelykformig te zyn met het beeldt van Christus, niet
„ alleen in 't stuk van yver en vuurigheit, maar in alle
„ Goddelyke gesteltheden en praktyken; ik zegge voor
„ de genen die dit niet behoorlyk opmerken en onder-
„ scheiden, schynen zy dikwyls als de alderbeste men-
„ schen."

Het is by dit soort van Volk gemeen, te zeggen, dat *Godt onder hen is, dat zyn Geest hunne vermaaningen en andere Bedieningen vergezelschapt, en dat zy verzegelt zyn door den Heiligen Geest*, in den aanmerkelyken zegen die zy hebben, in de veelvuldige gemoedts-bewegingen dewelke in Godts Volk worden opgewekt, enz. Maar aan de andere zyde te kennen te geven, dat Hy by hunne *Tegenpartyders* niet is; en inzonderheit, dat *Godt de staande Bedieninge verlaaten heeft; dat de tydt gekomen is, dat het den wille Godts is, dat die zal weggenomen worden; dat Godts Volk die verlaaten moest; en dat men niet verwachten moet dat hunne Bedieningen meer gezegent zullen worden.* —— Doch waar zullen zy onder alle hunne yverigste *Vermaanders* een voorbeeldt vinden,

die

die vergezelt is geworden met zulk een' onbetwiſtbaaren en wonderlyken voorſpoedt en zegen op zyn arbeidt, als Mr. *Brainerd*, niet alleen in het opwekken en vertrooſten van Godts Kinderen; maar ook in een werk van overtuiginge en bekeeringe (welke zy erkennen dat al overlang ten meerendeele onder hen is opgehouden) met een allerzigtbaarſte en verbaazenſte openbaaringe van Godts macht, aan onderwerpen die zoo ongeſchikt waren, en die opgevoedt zyn en geleeſt hebben, ſommige van hen zelfs tot eenen hoogen ouderdom, in de diepſte vooroordeelen tegen de eerſte gronden van het Chriſtendom; de Goddelyke kracht zynen arbeidt vergezellende, de alleraanmerkelykſte en blyvende veranderinge werkende, doende de woeſtyne verandert worden in een vrugtbaar veldt, en de dorre plaatſe bloeijen als een rooſe? En dit niet tegenſtaande hy niet alleen een van de grootſte tegenſtanders was van hunne dwaalingen, maar ook een van die welke zy de *ſtaande Bedievinge* noemen; zynde eerſt beproeſt, en tot de Predikinge toegelaaten door *zulke Predikanten*; door *zulke Predikanten* uitgezonden onder de *Heidenen*, en naderhandt door *zulke Predikanten* verordent; altydt door dezelve beſtiert, en met hen vereenigt in hunne Kerkelyke Vergaderingen en Bedieningen; ja zelfs een afkeer hebbende van de praktyk van de genen die voorgeven dat men dezelve afſchaffen en verlaaten moeſt, en dat Leeraars door Leeken mogen Verordent worden.

Men kan niet voorgeven, dat Mr. *Brainerd* den Godtsdienſt van deze menſchen veroordeelt heeft, enkel om dat *hy hen niet kende*, of dat hy geen gelegentheidt gehadt heeſt om de nieuwe natuure, werkinge, en gevolgen van hunne *Bevindingen* ten vollen op te merken: want hy heeſt overvloedige en byzondere gelegentheden van zulk eene kenniſſe en opmerkinge gehadt. Hy heeſt den geheelen tydt van de onlangs bui-

buiten gewoone Godtsdienſtige Beroeringe beleeft, hebbende het begin en het einde, het goede en het kwaade daar van gezien. Hy hadt gelegentheit om de verſcheide werkingen en vruchten te zien, dewelke te dezer tydt gewrocht wierden, op eene meer uitgeſtrekte wyze, dan iemant die ik ken. Zyn geboorte plaats was omtrent in 't midden van *Connecticut*, en hy hadt veel verkeert in alle de deelen van die Volkplantinge. Hy hadt verkeeringe in de Ooſterſche gedeelte van dezelve, na dat de Godtsdienſt, welken hy veroordeelde, aldaar zeer de overhandt begon te nemen. Hy hadt verkeeringe met de yveraars op *Lang-Eilandt*, van het eene einde van het Eilandt tot het andere; als ook in *Nieuw-Jerſey*, en *Penſylvania*; met Volkeren van verſcheide Natien. Hy hadt eenige byzondere gelegentheit in verſcheide plaatſen van deze Provintie (de *Maſſachuſet-Baay*) daar veel van dit ſoort van Godtsdienſt geweeſt is, en wel op eenen tydt wanneer die grootelyks de overhandt hadt. Hy hadt met een groote meenigte van deze menſchen verkeert en geredentwiſt op verſcheide plaatſen, gelyk hy my gezegt heeft; ook zeide hy my, dat hy iets van die zelfde vertooningen gezien hadt in ſommige van de *Indianen* daar hy voor gepredikt hadt, en dat hy gelegentheit hadt gehadt om het begin en het einde daar van te zien. Behalven dat Mr. *Brainerd* meer gevoelig en verſtandig van deze dingen konde ſpreken, om dat hy zelfs eens vervoert is geweeſt tot eene hoogachtinge voor dezelve, en voor een korte tydt zich met dit ſoort van Volk vereenigt hadt, als ook, in ſommige opzichten, iets van hunnen geeſt en gedrach deelachtig wierdt.

Doch ik ga voort tot eene andere aanmerkinge op de voorgaande Gedenk-ſchriften.

II. Deze Geſchiedeniſſe van Mr. *Brainerd* kan ons behulpſaam zyn om onderſcheidingen te maken omtrent de hooge Godtsdienſtige Hertstochten, en aanmerkelyke

In-

Indrukſelen op der menſchen gemoedt, in eenen tydt van groote ontwaakinge en herlevinge van den Godtsdienſt; en mach ons overtuigen, dat'er niet alleen onderſcheidingen zyn in de *beſchouwende kenniſſe*, bedagt om het aanzien van voorgewende herlevingen in den Godtsdienſt, en het gene dat *de ondervindinge van de werkingen des Geeſtes* genaamt wordt, te bewaaren; maar ook onderſcheidingen die daadelyk plaats hebben in den loop der *gebeurteniſſen*, en een waare en blykbaare grondt hebben in de *gebeurde zaak*.

Veele willen de zaken verwarren, en mengen ook daadelyk alles onder een, en zeggen, *'t is alles even eens, 't is alles van het zelfde ſoort*. Zoo zyn'er veele die van den Godtsdienſt, die algemeen onder de *Separatiſten* de overhandt heeft, en de hertstochten die zy betoonen, zeggen, *het is de zelfde die over zeven jaren over het geheele Landt geweeſt is*. En ſommige die Mr. *Brainerd's* Dag-verhaal gelezen hebben, waar in hy een verhaal doedt van de ongemeene dingen die gebeurt zyn onder de *Indianen* in *Nieuw-Jerſey*, zeggen, *het is baarblykelyk dezelfde zaak die zich in veele plaatſen onder de* Engelſchen *ontdekt heeft; die nu gebleken is valſch te zyn, en op iets dat erger is dan niets is uitgeloopen*. En de geheele reden die zy hebben om te beſluiten dat alles het zelfde werk, en de zelfde geeſt is, is, dat de eene hooggaande gemoedtsbeweegingen betoont hebben, en dat de andere zulks ook doen; dat de groote gemoedts-bewegingen van de eene eenige werkingen gehadt hebben op hunne lichamen, en de andere ook; dat de eene de woorden *overtuiginge*, *bekeeringe*, *verootmoediginge*, *komen tot Chriſtus*, *ontdekkingen*, *bevindingen*, enz. gebruiken, en de andere ook; dat de indrukſelen van de eene gepaart gaan met grooten yver, en die van de andere ook; dat de gemoedts-neigingen van de eene hen beweegt om veel van de zaken van den Godtsdienſt te ſpreken, en

die

die van de anderen ook; dat de eene groot vermaak hebben in Godtsdienſtige Byeenkomſten, en de andere ook. —— De overeenkomſt die zig in deze en diergelyke dingen ontdekt, doedt hen beſluiten, dat zekerlyk alles gelyk, en alles het zelfde werk is. Daar het nochtans, by een nader inzien, en naauwkeuriger onderzoek, blyken zoude, dat 'er, niet tegenſtaande de overeenkomſt in zulke omſtandigheden, waarlyk een groot onderſcheit is, beide in *Wezen* en in *Vruchten*. Een groot deel van de Godtsdienſtige uitwerkingen, die 'er over ſes of zeven jaren beſpeurt wierden, inzonderheit omtrent het laatſte van dien ongewoonen tydt, was ongetwyffelt van het zelfde ſoort met den Godtsdienſt der *Separatiſten*, doch niet alle: daar zyn 'er veele geweeſt, wier bevindingen, volgens den aardt der liefde geoordeelt, waren gelyk die van Mr. *Brainerd*, oprecht en onbetwiſtelyk.

Niet alleen dat de tegenſtanders van allen Godtsdienſt, die in krachtige werkingen en hertstochten beſtaat, de dingen dus onder een verwarren; maar dat doen zelfs ook veele die *zulk eenen Godtsdienſt* voorwenden. Zy die de onderwerpen hebben geweeſt van eenige krachtige, dog ydele werkingen op hun gemoedt, wanneer die het verhaal van de bevindingen van eenige waare en uitmuntende Chriſtenen hooren, zeggen, dat hunne bevindingen van het zelfde ſoort zyn; en dat dezelve ook overeenkomen met de bevindingen van uitmuntende Chriſtenen in den voorgaanden tydt, waar van wy gedrukte verhaalen hebben. Ik twyffel ook geenzins, of daar zyn veele bedroge zielen, die, wanneer zy het voorgaande Verhaal van Mr. *Brainerd's* leven lazen, zonder veel verſtant of zorgvuldige opmerkinge, zonder ſchroom zouden zeggen, dat ſommige dingen die zy ondervonden hebben, van dezelfde natuure zyn met het gene dat hy uitdrukt: Wanner de overeenkomſt maar alleen in eeni-

ge algemeene omſtandigheden, of ſommige byzondere zaken die oppervlakkig zyn, en, als 't ware, behooren tot de belydeniſſe, en het uitwendige van den Godtsdienſt: dog de inwendige geſteltheit des gemoedts, en de vruchten in de praktyk, zyn zoo ſtrydig, en van malkanderen verſchillende, als het Ooſten van het Weſten.

Ook weten veele *goede* menſchen, en *waare Chriſtenen* niet wel hoe zy een onderſcheit zullen maken. De blinkende vertooninge van den valſchen Godtsdienſt verblindt hunne oogen; en zy worden ſomtydts daar door zoodanig verleidt, dat zy ſommige van die indrukſelen, daar de Huichelaren van ſpreken, voor de uitmuntenſte Bevindingen aanzien. En of ſchoon zy zelve zulke dingen niet ondervonden hebben, zoo meenen zy, dat zulks is, om dat hunne genietingen van een veel laager ſoort zyn, en dat zy maar zuigelingen zyn, in vergelykinge van die blinkende Chriſtenen. Ja, om dat zy zoo veel verſchillen van de gene die zulk een groote vertooninge maken, twyffelen zy wel ſomtyds, of zy wel in 't geheel eenige genade bezitten. En het is een ſwaare zaak om veele welmeenende menſchen te brengen, om behoorlyke onderſcheidingen te maken in dit geval; byzonderlyk om die te handthaven, en 'er by ſtaande te blyven, door een zekere zwakheit daar zy ongelukkig onder arbeiden, waar door zy gemakkelyk door den glantſch van uitwendige vertooningen overwonnen worden. Indien zy dus in een bedaarde uure door redenen gebragt worden om zulke onderſcheidingen toe te ſtaan, wanneer zy nochtans wederom de groote vertooninge van den valſchen Godtsdienſt ontmoeten, zoo worden zy wederom door die blinkende verſchyninge daar van verblindt, en weggevoerdt. Dus verblindt de Satan, door zyne liſtige konſtenaryen, het zwakke gezigt der menſchen, en ſtelt hen buiten ſtaat om opmerkinge te gebrui-

bruiken, of te luisteren na de ingevinge van bedaarde reden en goedt verstant. Wanneer zy de groote beweeginge, de ernstige redenen, de sterke stem, het verzekerde gelaat, het groot vertrouwen, en de vrymoedige stellingen van deze ydele Voorwenders vernemen, dan worden zy overwonnen, verliezen het bezit van hun oordeel, en zeggen, *waarlyk deze lieden hebben het recht, Godt is waarlyk onder hen*; en dus worden zy weggevoert, niet door licht en reden, maar, (gelyk de kinderen) als 't ware, door eenen sterken windt.

Dit verwarren van alle dingen onder een, die een schoone vertooning hebben, is gelyk het handelen van een kindt, het welk in een winkel komende daar een verscheidentheit van waren te koop gestelt zyn, (alle van eene blinkende vertooninge; eenige Goudene en Silvere Vaten, eenige Diamanten en andere kostelyke gesteenten; als ook andere dingen die beuzelingen van weinig waarde zyn; waar van eenige gemaakt zyn van slecht metaal dat vergult is, of van gepolyst glas, met schoone koleuren geschildert, of als Diamanten gesneden) alles gelyk acht, en zoo een groote prys zoude geven voor het geringe als voor het kostelyke: of gelyk den handel van een onkundigen onbezonnen Persoon, die zich door eenige waaren, die hy in dien Winkel gekogt hadt, bedroogen vindende, terstont besluit, dat al wat hy daar in gezien heeft van geen waarde was; en die in gevolge van zulk een besluit, wanneer hem naderhandt waar Goudt en Diamanten wierden aangebooden, genoeg om hem te verryken, en alle zyne dagen als een Prins te doen leven, alles in de Zee zoude werpen.

Doch wy moeten eenen anderen weg inslaan. Het gebrek van onderscheit te maken in zaken die tot den bevindelyken Godtsdienst behooren, is een van de voornaamste elenden van de belydenis-doende weereldt.

Het zelve gaat ook vergezelt met zeer veele droevige gevolgen. Een groote meenigte zielen worden doodelyk omtrent zig zelven en hunnen ſtaat bedrogen, en gaan zoo voor eeuwig verlooren: de Geveinsden worden in hun bedrog geſterkt, en door hoogmoedt uitnemende opgeblazen: veele oprechte Chriſtenen worden ſchrikkelyk beangſt, verwardt, verduiſtert, verzogt, en van den weg der plicht en gehoorzaamheit afgetrokken; en ſomtydts droevig met eenen valſchen Godtsdienſt beſmet, tot groote oneere van het Chriſtendom, en ſchaade hunner ziele; ſommige van de allergevaarlykſte en verderffelykſte vyanden van den Godtsdienſt in de weereldt, (ſchoon zy blinkende Chriſtenen genaamt worden) worden bemoedigt en geëert, dewelke in ongunſt gebracht en van een iegelyk vermydt behoorden te worden: en in een groote meenigte worden veroordeelen verwekt en verſterkt tegen alles waar in de kracht en het wezen der Godzaligheit beſtaat; en eindelyk worden de *Deïſtery* en de *Atheïſtery* bevordert.

III. Het voorgaande Verhaal van Mr. *Brainerd's* leven verſchaft ook ſtoffe van overtuiginge, dat 'er waarlyk zulk een zaak is, namentlyk een waar *bevindelyke Godtsdienſt*, ontſtaande uit onmiddelyke Goddelyke invloeden, het verſtant bovennatuurlyk verlichtende en overtuigende, en het herte krachtig levendigmakende, heiligende, en beſtierende; welke Godtsdienſt waarlyk een beminnelyke zaak is, ſtrekkende tot heil, en zynde van geen ſchadelyk gevolg voor de menſchelyke ſamenlevinge; ſchoon 'er zoo veele vertooningen geweeſt zyn van het gene den bevindelyken en levendigen Godtsdienſt genaamt wordt, dewelke gebleken hebben niet anders te zyn, dan een ydele en verderffelyke *Geeſtdryvery*.

Zoo iemant mocht zeggen, dat Mr. *Brainerd's* Godtsdienſt *Geeſtdryvery* was, en anders niet dan een vreem-

de hitte, en blinde vuurigheit des gemoedts, ontstaande uit de sterke inbeeldingen en droomen van een grilziek vernuft, dan vraage ik, of zulke dingen als deze de vruchten zyn van *Geestdryvery*; namentlyk, een groote maate van eenvoudigheit, oprechte en ernstige begeertens en betrachtingen, om te mogen weten en doen al wat recht, en te vermyden al wat verkeert is; een hooge trap van liefde tot Godt, en van vermaak in de volmaaktheden van zyn natuur; stellende de gelukzaligheit van het leven in Hem, niet alleen in Hem te beschouwen, maar in werksaam te zyn om Hem te behaagen, en te dienen; een vast en ongetwyffelt geloove in den Messias, als den Zaligmaker der weereldt, den grooten Propheet Godts, en Koning zyner Kerke; te gelyk met een groote liefde tot Hem, vermaak en welbehagen in den weg der zaligheit door Hem, en verlangen na de uitbreidinge van zyn Koninkryke: ernstige begeertens dat Godt verheerlykt, en het Koninkryke van Christus bevordert mocht worden; hoedanige werktuigen Godt daar toe mocht willen gebruiken: ongemeene onderwerpinge aan den wille Godts, en dat onder groote beproevingen: groote en algemeene goedtwilligheit jegens het gantsche menschdom, zig uitstrekkende tot alle Personen zonder onderscheit, zig openbaarende in lieffelyke gespraaksaamheit en gedraginge, vriendelyke behandelinge, goedertierenheit, mildadigheit en ernstig zoeken van het goede van der menschen zielen en lichamen; gepaart gaande met eene ongemeene nederigheit, zagtmoedigheit, vergevinge van ongelyk, liefde tot vyanden, en een grooten afkeer van een tegengestelde gesteltheit en praktyk, niet alleen als zig ontdekkende in andere, maar overal waar in die zig ontdekten in hem zelven; veroorzakende het bitterste berouw en verbrokenheit des herten over alle voorledene blyken van zulk een gedrag: een zedig, bescheide, en voegelyk gedrag omtrent zyne Meerderen,

Minderen, en Gelyken: een allernaarstigst gebruik maken van den tydt, met eene ernstige bezorgtheit om geen gedeelte daar van te verliezen: groote waakzaamheit tegen alle soorten van zonden, het zy met gedachten, woorden, of werken: en dit voorbeeldt en deze betrachtingen gepaart gaande met gelukkige vruchten, en gezegende uitwerkingen op anderen, in de beschavinge, verbeteringe, en wonderlyke veranderinge van eenige der onvernuftigste Wilden; ydele, ondeugende, Dronkaardts, Doodtslagers, groove Afgodendienaars, en Tooveraars; hen brengende tot eene blyvende en stantvastige maatigheit, naarstigheit, Godtsdienstigheit, eerbaarheit, gemoedelykheit, en liefde: en die voorgaande beminnelyke deugden en voorspoedigen arbeidt ten laatsten eindigende in eene wonderbaare vrede, onbeweechelyke vastigheit, stilheit, en onderwerpinge in de gevoelige en zichtbaare naderinge van den doodt; met verlangens na den Hemelschen staat, niet alleen om de heerlykheit en omstandige voordeelen van denzelven, maar, voornamentlyk, om de zedelyke volmaaktheit, en heilige en gezegende bezigheden daar van: en dit alles in een Persoon van een onbetwistbaar goedt verstandt en oordeel: ik zegge, indien alle deze dingen de vruchten van *Geestdryvery* zyn, waarom zoude de *Geestdryvery* dan niet geacht worden eene begeerlyke uitmuntende zaak te wezen? Want wat kan de beste Wysgeerte, wat kan den waaren Godtsdienst meer doen? Indien dampige herssenen en grilziekte de menschen zullen brengen tot de naauwkeurigste deucht, tot de goedertierenste en vruchtbaarste zedelykheit; en die zullen bewaaren door een koers van leven, met veele beproevingen vergezelt, zonder gemaaktheit of zelfsverheffinge, en met een ernstig stantvastig getuigenis tegen de wildtheit, de buitenspoorigheit, den bitteren yver, verwaandt gedrag, en afscheidenden geest der *Geestdryvers*; en zoo die dit alles zullen doen op een

veel

veel krachtiger wyze, dan ooit anders, in eenig bekent voorbeeldt dat getoont kan worden, ooit gedaan heeft; indien dit zoo is, dan zegge ik, dat de weereldt groote reden heeft deze gezegende grilziekte, en dampige herſenen te pryzen, en daarom te bidden.

Het zoude mogelyk by ſommige een vooroordeel verwekken tegen Mr. *Brainerd's* geheele Godtsdienſt, indien den zelven een begin genomen hadt ter tydt van de onlangs geledene Godtsdienſtige beroeringe; gereedt zynde te beſluiten (hoe onredelyk dit ook zyn mocht) dat niets goedts zyn oorſpronk konde nemen van die tyden. Doch het is niet zoo geweeſt; zyne Bekeeringe was voor dien tydt, in eenen tydt van algemeene doodigheit, (gelyk te voren aangemerkt is) en daarom in eenen tydt wanneer het onmogelyk was, dat hy beſmet zoude konnen worden door eenige bedorve bevattingen, voorbeelden, of gewoontens, dewelke in die tyden hunnen oorſpronk hadden.

En nadien 'er veele zyn die geen openbaare tegenſtanders zyn van het geen den *bevindelyken Godtsdienſt* genaamt wordt, dewelke nochtans, uit het kwaadt leven van ſommige Belyders, grootelyks twyffelen aan de daadelykheit en waarheit van den zelven; en dus gereedt zyn te beſluiten, dat 'er niets is in al het ſpreken omtrent de *Wedergeboorte*, de *uitlediginge van zich zelven*, het gebracht worden tot *het zaligmakende geloove in*, en *vereeniginge met Chriſtus*, enz. om dat veele die deze dingen voorwenden, en door andere gehouden zyn geworden de onderwerpen daar van geweeſt te hebben, geen blyvende veranderinge ontdekken in hunne zedelyke geſteltheit en gedraginge; en zoo zorgeloos, vleeſchelyk, geldtgierig, enz. zyn als te voren; ja ſommige veel erger zyn dan ooit te voren: men moet erkennen, en het is te betreuren, dat dit het geval by ſommigen is; doch uit het voorgaande Verhaal konnen zy zien, dat het zoo niet is met allen. Daar

zyn eenige onbetwiſtbaare Voorbeelden van zulk eene veranderinge als daar de Schriftuur van ſpreekt; ja eene groote byblyvende veranderinge, eene *vernieuwinge in den geeſt des gemoedts*, en *wandelen in nieuwigheit des levens*. In het voorgaande voorbeeldt konnen zy inzonderheit den blyvenden invloedt en werking van zulk een werk der Bekeeringe zien, als zy uit het Woordt van Godt gehoort hebben; en de vruchten van zulke ondervindingen door eene reeks van jaren, onder eene groote verſcheidenheit van omſtandigheden, veele veranderingen van ſtaat, plaatſe, en gezelſchap; als ook de zalige vrucht en uitwerkinge van dezelve in leven en in ſterven.

IV. De voorgaande Geſchiedeniſſe dient ook tot beveſtiginge van de Leerſtukken, welke gewoonelyk de *Leerſtukken der Genade* genaamt worden. Want indien men toeſtaat, dat 'er in den grondt van Mr. *Brainerd's* Godtsdienſt eenige waarheit, wezentlykheit, of waardigheit is, dan zal ongetwyffelt moeten volgen, dat die Leerſtukken Goddelyk zyn; nadien het blykelyk is, dat die geheel, van het begin tot het einde, volgens dat ontwerp van zaken is; alles was gebouwt op die bevattingen, kundigheden, en beſchouwingen, dewelke door die Leerſtukken voortgebracht; en in het gemoedt beveſtigt worden. Hy wierdt door Leeringen van dit ſoort gebracht tot zyne ontwaakinge, en diepe bezorgtheit omtrent dingen van eene geeſtelyke en eeuwige natuure; door deze Leeringen wierden zyne overtuigingen onderhouden en voortgezet; en zyne Bekeeringe was blykbaar geheel overeenkomende met dit ontwerp, maar geenzins gelykformig met het tegengeſtelde, en geheel onbeſtaanelyk met de *Arminiſche* bevattinge van Berouw en Bekeeringe. Zyne Bekeeringe was blykbaar gegrondt op eene klaare en krachtige overtuiginge, en ongetwyffelde verzekeringe van de waarheit van die dingen dewelke tot die Leer-

ſtuk-

ſtukken behooren, dewelke de *Arminianen* het meeſte tegenſpreken, en daar zyn eigen gemoedt het meeſte tegen getwiſt en geſtreden hadt. Zyn Bekeeringe was geen verſterkinge en volmaakinge van zedelyke grondtbeginzelen en hebbelykheden, door gewoonte en praktyk, en zyn eigen arbeidt in eene naarſtige beoeffeninge van zich zelven, te gelyk met de bykomende ingevingen en ſamenwerkende hulp en byſtant van Godts Geeſt: maar geheel een bovennatuurlyk werk, hem ten eenemaal bekeerende van de duiſterniſſe tot het wonderbaare licht, en van de macht der zonde tot de heerſchappye van Goddelyke en heilige grondtbeginſelen; zynde dit een uitwerkſel dat in geenerlei opzigt door zyn eige kracht en arbeid voortgebracht, of door zyne deuchtſaamheit verkregen wierdt, noch dat ook niet volbracht is geworden, tot dat hy eerſt gebracht was tot eene volle overtuiginge, dat al zyn eigen kracht, ſterkte, arbeidt, en poogingen niets konden toebrengen tot voortbrenginge of verkryginge van dit uitwerkſel.

Een weinig tydts te voren, was zyn gemoedt vol van dezelfde twiſtredenen tegen de Leerſtukken van Godts Soevereine Genade, die de *Arminianen* daar tegen inbrengen; en zyn herte was ook vol van woedende vyandtſchap tegen dezelve. En het behaagde Godt dit goede werk in hem te volbrengen terſtont na dat deze twiſtinge en vyandſchap in hem ten vollen ten einde waren gebracht; na dat hy ten vollen overtuigt was dat hy doodt was in de misdaden en de zonden, en dat hy in de handen was van Godt, als den volſtrekten Soeverein, onverplichten, alleen vrye uitdeelder en werkmeeſter van waare Heiligheit. Dat Godt hem op zulk een' tydt genade bewees, is eene beveſtiginge dat dit eene voorbereidinge voor genade was; en gevolgelyk, dat de dingen waar van hy overtuigt wierdt, waarachtig waaren. Terwyl hy deze dingen tegenſtondt was hy het onder-

werp van deze genade niet; schoon hy die zoo ernstig zocht, en 'er met zoo veel arbeidtsaamheit, zorge, en stiptheit in den Godtsdienst, om gebeden heeft: maar toen zyn tegenstant ten vollen ten ondergebracht, en hy met volle overtuiginge en onderwerpinge aan die waarheden, welke hy te voren tegengestaan hadt, gebracht wierdt; is hem de genade die hy zocht geschonken, met overvloedt van licht, groote baarblykelykheit, en uitnemende blydtschap; en hy raapte de dierbaare vrucht daar van al zyn leven naderhandt, en ook in de valleye van de schaduwe des doodts.

In zyne Bekeeringe wierdt hy gebracht om de heerlykheit te zien van dien weg der zaligheit door Christus, welke geleerdt wordt in het gene dat de *Leerstukken der genade* genaamt worden, en van dien tydt af om met eene onuitsprekelyke blydtschap en welgevallen dien weg van zaligheit te omhelzen, en daar in te berusten. Hy wierdt in zyne Bekeeringe, in alle opzichten, gebracht tot die beschouwingen, en die gestalte des gemoedts, welke deze Leerstukken toonen noodtsakelyk te zyn. En indien zyne Bekeeringe een waare Bekeeringe, of iets anders dan eene inbeeldinge geweest is, en indien de Godtvrucht van zyn leven iets anders geweest is als eene aaneenschakelinge van grillen van een wervelziek verstant, dan is deze eene groote grontstellinge, van welke het geheele verschil tusschen de *Calvinisten* en de *Arminianen* afhangt, onloochenbaar; namentlyk, dat de genade of deugt van de waare Godtzaligen, niet alleen van de deucht van anderen verschilt *in trap*, maar zelfs *in natuur* en *soort*. Indien Mr. *Brainerd* waarlyk van de zonde tot Godt bekeert, of ooit waarlyk Godtvruchtig is geweest, dan kan niemant met reden twyffelen, of zyn Bekeeringe is op die tydt geschiedt wanneer hy dezelve onderstelt geweest te hebben. De veranderinge die hy toen ondervondt, was blykelyk de grootste zedelyke veranderinge die hy ooit ondergaan hadt; en toen

is hy eerst blykbaar gebragt tot dat soort van Godtsdienst, en die aanmerkelyke nieuwe hebbelykheit en gesteltheit, welke hy al zyn leven naderhandt behouden heeft. Het verhaal daar van toont, dat die onderscheiden was, in *natuur* en *soort*, van alles daar hy ooit te voren het onderwerp van geweest hadt. Het wierdt baarblykelyk op eenmaal gewrocht, zonder zyn gemoedt te schikken of te bereiden, door dat allengskens meer en meer te overtuigen van dezelfde waarheden, en het nader en nader tot zulk eene gesteldtheit te brengen: want het was maar kort na dat zyn gemoedt aanmerkelyk vol van Godtslasteringe, en krachtige oeffeninge van blykbaare vyandtschap tegen Godt geweest hadt, en ook tegen die waarheden, welke hy nu gebracht wierdt met zyn geheele ziele te omhelzen, en in te berusten, als Goddelyk en heerlyk, en zyne gelukzaligheit in de overdenkinge en gebruikmakinge daar van te stellen. En hy zelve (die zekerlyk best bekwaam was daar over te oordeelen) verklaart, dat de gesteltheden en gemoedts-neigeingen, welke hem toen gegeven, en vervolgens in hem onderhouden wierden, allerzichtbaarst, en zekerlyk volmaakt in *der zelver natuure* verschilde, van alles daar hy te voren ooit het onderwerp van geweest, of eenige bevattinge van gehadt hadt. Dit heeft hy altoos volstrekt staande gehouden, (als iets dat hy zeker wist) zelfs tot zyn doodt toe. Hy moet aagezien worden als bekwaam om te konnen oordeelen; want hy hadt gelegentheit om de zaken te weten: hy hadt te voren veel Godtsdienst geoeffent, was uitnemende stipt en gemoedelyk, en hadt een langen tydt volhardt zoodanig te zyn; hy ondervondt verscheide Godtsdienstige gemoedts-beweegingen, waar mede hy zig dikwyls vleide, en somtydts zig vergenoegde, als denkende nu in eenen goede staat te zyn: en na dat hy die nieuwe ondervindingen hadt, dewelke met zyne Bekeeringe begon, zoo zyn die aanhoudende hem bygebleven tot het einde van zyn leven toe;

 het

het welk zekerlyk lang genoeg geweest is voor hem om op derzelver natuure acht te nemen, en die te vergelyken met het gene dat hy te voren hadt ondervonden. Hy was zekerlyk COMPOS MENTIS, *by zyn zinnen*, en was ten minste een Man van zulk een goedt verstant en oordeel, dat hy vry wel in staat was om de dingen, die in zyn eigen gemoedt omgingen, te onderscheiden en te vergelyken.

Het is verder aanmerkelyk, dat zyn Godtsdienst altydt werkte op zulke wyze als strekkende was, om zyn gemoedt te bevestigen in de Leerstukken van Godts volstrekte Soevereinheit, des menschen algemeene en geheele afhanginge van Godts macht en genade, enz. Hoe meer zyn Godtsdienst in zyn herte de overhandt nam, en hoe meer hy vervult was met Goddelyke liefde, en met klaare en vermaakelyke beschouwingen van geestelyke zaken, en hoe meer zyn herte verbonden wierdt in den dienst van Godt; hoe hy gevoeliger was van de zekerheit, uitnementheit, en aangelegentheit van deze waarheden, en hoe hy 'er meer door bewoogen wierdt, en 'er zich in verheugt heeft. En hy verklaart byzonderlyk, wanneer hy een langen tydt aan den oever van de eeuwigheit lag, verwachtende ieder oogenblik daar in te treden, genietende nochtans ter zelver tydt eene groote bedaartheit des gemoedts, en klaarheit van bevattinge, en zynde op eene byzondere wyze in eenen grooten afstant van een *Enthusiastische*, of *Geestdryversche gestalte*, dat hy *te dier tydt klaar zag, de waarheit van die groote Leerstukken van het Euangelium, welke te recht de Leerstukken der genade genaamt worden; en dat hy zich zelven nooit zoo bekwaam gevoelt had om de waarheit van dezelve te betoogen.*

Zoo dat het zeer blykbaar is, dat Mr. *Brainerd's* Godtsdienst geheel overeen kwam, en gelykformig was, met het gene dat het *Calvinistisch Ontwerp* genaamt wordt,

wordt, en dat die de vrugt van die Leerstukken was welke op zyn herte toegepast waren: en men kan zekerlyk niet ontkennen, dat de vrugt goedt was, ten zy men *Atheïsten* of *Deïsten* wierden. —— Ik vraage, of 'er waarlyk zoo een zaak als de *Christelyke Godtvrugt* is? Zoo ja; wat is die dan? Wat is haar natuure? En welke is de rechte maate van dezelve? Behoorde die niet in een groote maate te zyn? Wy lezen overvloedig in de Schriftuur, van *Godt lief te hebben met geheel het herte, met de geheele ziele, met geheel het verstant, en met alle krachten*; van zig *in Godt te verlustigen*; van zig *in den Heere te verblyden*; van zig *te verheugen met eene onuitsprekelyke en heerlyke vreugde*; van de *grootmakinge van den Heere*; van het *dorsten na Godt*; van *hongeren en dorsten na de gerechtigheit*; van het *verlangen der ziele na Godts oordeelen*; van te *bidden tot Hem met onuitsprekelyke zuchtingen*; van het *treuren over de zonde met een gebroken herte*, en *een verslagen geest*, enz. Hoe vol is niet het Boek der *Psalmen*, en andere deelen van de Schriftuur van zulke dingen? Waar in verschillen nu deze dingen, als uitgedrukt door, en zig vertoonende in Mr. *Brainerd*, het zy de dingen zelve, of derzelver uitwerkingen en vrugten, van de Schriftuurlyke vertooninge van dezelve? Tot deze dingen wierdt hy gebragt door die wonderlyke veranderinge van zyn geheelen mensche, welke hy zyne Bekeeringe noemde. En komt dit niet zeer wel overeen met het gene dat zoo dikwyls in het Oude en Nieuwe Testament gezegt wordt, rakende het *geven van een nieuw herte*, het *scheppen van eenen vasten geest*, een *vernieuwt worden in den geest des gemoedts*, een *geheiligt worden geheel en al*, het *worden van een nieuw schepsel*, enz. Waar zullen wy nu eene *Arminiaansche* Bekeeringe vinden, die in zulk een groote en wonderlyke veranderinge bestaat? Konnen de *Arminianen* binnen deze eeuwe, en zoo klaar binnen ons bereik en onder ons gezigt, een voor-
beeldt

beeldt aanwyzen van zulke eene Reformatie, van zulk eene veranderinge van een' mensche, tot eene Schriftuurlyke Godtvrucht, Hemelsgezintheit, en waare Christelyke zedelykheit, in eenen die te voren geleeft heeft zonder deze dingen, op grondt van hunne beginselen, en door den invloedt van hunne Leeringen?

En hier is het ook waardig aangemerkt te worden, niet alleen het uitwerksel van de *Calvinistische* Leerstukken (gelyk die genaamt worden) op Mr. *Brainerd* zelfs; maar ook het uitwerksel van die zelfde Leerstukken, als door hem geleerdt en ingeprent, op anderen. Men heeft onlangs overvloedig voorgegeven en beweert, dat deze Leerstukken strekten tot ondermyninge van de gronden van allen Godtsdienst en zedelykheit, en tot ontsenuwinge en wegneminge van alle redelyke beweegredenen tot de beoeffeninge en praktyk van dezelve; als ook om onoverkomelyke struikelblokken te leggen voor de ongeloovigen, om hunne omhelzinge van het Christendom te verhinderen: en dat de tegengestelde Leerstukken de vruchtbaare beginselen zyn van deucht en goedtheit; dat die den Godtsdienst zetten op zyn rechte grondtvest, den zelven vertoonen in een beminnelyk licht, deszelfs beweegredenen haar volle kracht geven, en dien aan de reden en gemeene bevattinge van het menschdom aanpryzen. —— Doch waar konnen zy een voorbeelt geven van zulk een groote en blykbaar uitwerksel van hunne Leeringen, in het brengen van ongeloovigen, die zoo verre af waren van al wat bescheide, beleeft, zedig, redelyk, en Christelyk is, en zoo vol van ingewortelde veroordeelen tegen deze dingen, tot zulk een trap van bescheidentheit, beleeftheit, redenoeffeninge, en Christelyke deucht? De *Armianen* stellen den Godtsdienst in *zedelykheit*: doch laat hen een voorbeeldt voortbrengen, dat hunne Leeringe zulk eene veranderinge van een Volk uitgewerkt hebben in het stuk van de *zedelykheit*. Het zoude wonderlyk zyn, indien de Ai-

wy-

wyze Godt, in zyne voorzienigheit, de zaken zoo beſtierde, dat redelyke en gepaſte *middelen*, en wel *zyn eigen* middelen, die Hy zelfs ingeſtelt heeft, in geen een bekendt aanmerkelyk Voorbeeldt behulpig zouden zyn, om zulk een goedt uitwerkſel voorttebrengen; een uitwerkſel zoo overeenkomſtig zyn eigen Woordt en wille, en wel dat zelfde uitwerkſel waar toe hy die uitnemende middelen ingeſtelt heeft; dat die niet zoo voorſpoedig zouden zyn, als die middelen welke zyn eigene niet zyn, maar zeer ſtrydig zyn tegen dezelve; en tot geheel wat anders ſtrekkende; middelen die in zig zelven ongerymt zyn, ſtrekkende om allen Godtsdienſt en deugt uit de wereldt uit te roeijen, om de ongeloovigheit te bevorderen en te beveſtigen, en om een onoverkomelyk ſtruikelblok te leggen voor de *Heidenen*, om hunne omhelzinge van het Euangelium te verhinderen: ik zegge, indien dit de waare ſtaat van het geval is, zoo is het zekerlyk zeer wonderlyk, en eene gebeurtenis die onzen aandagt en opmerkinge waardig is.

Ik weet dat veele gereedt zullen zyn te zeggen, *Het is noch te vroeg om op dat werk te roemen, het welk gewrocht is onder* Mr. Breinard's *Indianen: het is beſt dat men wacht om de laatſte uitkomſte te zien; misſchien zal alles haaſtelyk op niets uitloopen.* Waar op ik antwoorde, (om nu niet te zeggen, dat het niet zal volgen, uit de gronden der *Armianen*, dat zy nu geen waare Chriſtenen zyn, waarlyk vroom en Godtzalig, ſchoon zy mocht afvallen, en tot niets worden) dat ik nooit gedacht heb, dat ieder een van die *Indianen*, die in de beleideniſſe hun Heidendom verzaakt, den Chriſtelyken Godtsdienſt omhelſt, en ook eenige vertooningen van Godtvrucht gehadt hebben, eindelyk waare Bekeerden zullen bevonden worden. Indien maar twee derden, of maar waarlyk de helft van dezelve (zynde dit zulk een groote evenredenheit als'er is in de Parabel

van de *Tien Maagden*) volharden mocht; dat zal genoeg zyn om te bewyzen dat het werk, onder hen gewrocht, waarlyk wonderlyk en heerlyk geweest is. Doch zoo veel duurſaamheit van hunnen Godtsdienſt is alreede gebleken, als dien genoegſaam betoont wat anders te zyn, als een *Indiaanſche* goede luim, of eenig voorbygaande uitwerkſel op de inbeeldinge, bevattingen, en genegentheden van die onwetende menſchen, op eene byzondere wyze opgewekt, door eene konſtige behandelinge. Want het is nu meer dan drie jaren geleden, dat dit werk onder hen begonnen is, en dat'er eene aanmerkelyke veranderinge in veelen van dezelve beſpeurt wierdt; ſedert welke tydt het getal der zichtbaare bekeerden grootelyks vermeerdert is: en volgens de herhaalde berichten, van verſcheide geloofwaardige menſchen, zoo blyven zy algemeen in eene naarſtige Godtsdienſtigheit, en naauwkeurige betrachtinge van Deucht, volharden. Ik acht hier waardig ingevoegt te worden, een Brief van eenen jongen Heer, een Proponent, een van die dewelke te voren gemeldt zyn, welke door de Eerwaardige Commiſſariſſen te *Boſton* waren aangeſtelt als Miſſionariſſen aan de Heidenen van de *Ses Natien* genaamt; en die door hun order woonde by Mr. *Johan Brainerd*, onder deze Chriſten. *Indianen*, ten einde om tot het werk der zendinge bereidt te worden. De Brief was van daar geſchreven aan zyne Ouders hier in *Northampton*, en luidt als volgt.

Geëerde en beminde Ouders,

„ Na een lange, en trooſtelooze Reize, wegens de
„ ſlegtheit van het Weder, ben ik den 6^{den} dezer Maandt,
„ by Mr. *Brainerd* aangekomen, alwaar ik deze Win-
„ ter voornemens ben te blyven; zynde als noch, om
„ veele redenen, met myn komſte alhier zeer wel vol-
„ daan. De ſtaat en omſtandigheden der *Indianen*, zoo
„ gee-

„ geestelyk als lichamelyk, gaan myne verwachtinge
„ verre te boven. Ik hebbe getracht kennis te nemen van
„ den staat der *Indianen* in 't algemeen, van byzondere
„ Personen, en van het School; zoo veel de korte tydt
„ die ik hier geweest hebbe konde toelaaten. En niet
„ tegenstaande myne verwachtingen grootelyks waren
„ opgewekt door het lezen van Mr. *David Brainerds*
„ Dag-verhaal, en door byzondere berichten van hem
„ zelfs; zoo moet ik nochtans bekennen, dat die, in
„ veele opzigten, niet evenaaren met het gene my nu
„ blykt de waarheit te zyn, raakende het heerlyke werk
„ van Godts genade onder de *Indianen*.

„ Des avondts na dat ik in de Stadt kwam, hadt ik
„ eene gelegentheit om de *Indianen* by een vergadert
„ te zien, terwyl Mr. *Arthur* voor hen Predikte: op
„ welke tydt 'er een algemeene en ongewoone ernst en
„ plegtigen aandacht in de Vergaderinge was; en dit
„ bleek my het uitwerksel te zyn van eenen inwendigen
„ indruk van het gewigt der Goddelyke Waarheden,
„ en niet om dat zy eenen vreemden hoorden Prediken;
„ in welk gevoelen ik de naastvolgende Rustdag over-
„ vloedig bevestigt wierdt, wanneer 'er dezelfde Godt-
„ vruchtige waarneminge van den Godtsdienst was, en
„ 'er een verbaazende plegtigheit ontdekt wierdt in de
„ volbrenginge van ieder deel van den zelven. En
„ sommige die waare Christenen zyn, zoo ik vertrou-
„ we, schynen te dier tydt veel verlevendigt en ver-
„ troost te zyn geworden; niet uit eenige merkelyke be-
„ weegingen op dien tydt, maar uit samensprekinge
„ naderhandt; en andere schenen onder drukkende be-
„ zorgtheit voor hunne zielen te zyn. Ik hebbe ge-
„ tracht kennis te maken met verscheide byzondere Per-
„ soonen; veele van de welke zeer ootmoedige en vor-
„ derende Christenen zyn; schoon eenige van hen,
„ zoo my bericht is, voor hunne Bekeeringe zeer over-
„ gegeven goddeloos waren.

„ De

„ De Godtvrugtige famenfprekinge fchynt by veelen
„ zeer beminnelyk en vermaakelyk te wezen, inzon-
„ derheit die welke den toeftant en de oeffeninge des
„ herten raakt. En veele alhier fchynen niet alleen
„ waare, maar ook vorderende Chriftenen te zyn,
„ zoo wel in de Leerftukkige als in de bevindelyke ken-
„ niffe. Behalven myne verkeeringe met byfondere
„ Perfonen, heb ik eens gelegentheit gehadt om een
„ van Mr. *Brainerd's* Catechizatien by te woonen;
„ wanneer ik verbaaft ftondt over hunne gereedtheit om
„ op vragen te antwoorden, daar zy niet in opgebragt
„ waren; fchoon Mr. *Brainerd* veel klaagde over hun-
„ ne ongemeene gebrekkelykheit. Het is verbaazende
„ te zien, dat dit Volk, het welk niet lang te voren
„ van den Satan gevangen geleidt wierdt na zynen wil-
„ le, en dat in de praktyk van allerlei grouwelen leef-
„ de, zonder het minfte bezeffen zelfs van zedelyke
„ eerbaarheit, nu nochtans zedig en geregeldt leeft,
„ een iegelyk niet alleen het zyne, maar ook, in eenig
„ opzigt, het goede van zynen naaften zoekende; en
„ te zien dat de gene, die maar eenigen tydt te voren
„ niets van den waren Godt kenden, Hem nu op eene
„ plegtige en Godtvrugtige wyze dienen: niet alleen in
„ 't openbaar, maar in hunne Huisgezinnen, en in 't
„ verborgen. Dit is blykbaar het geval; nadien men
„ fmorgens befwaarelyk kan uitgaan in de Boffchadien,
„ zonder menfchen te ftooren die in hunne verborgene
„ Godtsdienft-oeffeningen bezig zyn. En het is won-
„ derlyk dat dit het geval is, niet alleen by bejaarde
„ Perfoonen, maar ook by kinderen. Het is hier op-
„ merkelyk, dat veele kinderen, (indien niet de kin-
„ deren in 't algemeen) na verborgene plaatfen gaan om
„ te bidden. En dit is zoo verre ik voor tegenwoor-
„ dig kan oordeelen, geen uitwerkfel van gewoonte of
„ fleur, maar van waaren ernft en bedachtfaamheit om-
„ trent hunne zielen.

„ Ik

„ Ik ben dikwyls in het School geweest, en hebbe „ veel tydt aldaar doorgebracht onder de Kinderen; en „ heb my moeten verbazen, niet alleen over hunne naarstige achtgevinge op de zaken van het School, maar „ ook over hunne vorderinge in het lezen en schryven, „ en in hunne Catechismussen van verscheide soorten. „ Het schynt voor deze Kinderen zoo genoechelyk en natuurlyk hunne *Boeken* in de handt te hebben, als het „ voor anderen is te *spelen*. Ik ben in een huis gekomen daar een groote meenigte Kinderen toevallig by „ een vergaderden; en merkte, dat ieder zyn Boek in „ de handt hadt, en naarstig was om daar in te studeeren. Daar zyn omtrent dertig van deze Kinderen die „ alle de Vragen van de *Westmunstersche Catechismus* „ konnen beantwoorden; en het grootste deel van hen „ kan het doen met de *bewyzen* daar by, tot aan het „ *Vierde Gebodt* toe. Ik wensch dat 'er veele zulke „ Schoolen waren. Ik moet bekennen nooit zulk een, „ in veele opzigten, gekent te hebben. Ach! of het „ gene dat Godt alhier gedaan heeft, het begin mocht „ zyn van een veel heerlyker en uitgestrekter Werk van „ Genade onder de *Heidenen*.

Ik blyve uwen gehoorzamen en onderdanigen Zoon,

Job Strong.

Bethel, in *Nieuw-Jersey*,
den 14den van *January*, 1748.

„ P.S. Na de dag-teekening van dezen, heb ik gelegentheit gehadt, eene andere Catechisatie van Mr. „ *Brainerd* by te woonen; en ben waarlyk overtuigt „ geworden, dat hy te voren niet te vergeefsch geklaagt hadt over de gebreken van zyn Volk, in het

„ antwoorden op de voorgestelde vragen: want ofschoon
„ hunne antwoorden te dier tydt myne verwachtingen
„ zeer verre te boven gingen; nogthans hebben hunne
„ antwoorden in deze Catechisatie de voorgaande veel
„ overtroffen."

Na deze tydt hebben wy van tydt tot tydt berichten ontfangen, en eenige nog onlangs, welke toonen dat de Godtsdienst steets in eenen zeer voorspoedigen staat, en gewenschte omstandigheden blyft voortgaan onder die *Indianen*.

V. Is'er ook in de voorgaande gedenkschriften van Mr. *Brainerd* ook niet veel om ons, die tot het werk der Bedieninge geroepen zyn, te leeren en tot onzen plicht op te wekken; als ook alle *Candidaten* die na dat groote werk staan? Wat een diep gevoelen hadt hy van de grootheit en aangelegentheit van dat werk, en met wat een gewicht lag het zelve op zyn gemoedt? Hoe gevoelig was hy van zyn eigen onbekwaamheit tot dit werk; en hoe groot was zyne afhanginge van, en vertrouwen op Godts Algenoegsaamheit? Hoe bezorgt om 'er toe bekwaam gemaakt te worden? En tot dit einde, hoe veel tydt bracht hy niet door in bidden en vasten, zoo wel als in 't lezen en overdenken; zich zelven aan deze dingen overgevende? Hoe heeft hy niet zyn geheele leven, en alle zyne Vermogens en Talenten Gode toegewydt; en de weereldt, met al haare aangenaame en verleidende genietingen, verzaakt, op dat hy geheel vryheit mocht hebben om Christus in dit Werk te dienen; en *Hem welbehaaglyk te zyn die hem verkoren hadt tot eenen Krygsknecht, onder den Oversten Leidtsman onzer zaligheit?* Met wat eene bezorgtheit, plegtigheit, en naarstigheit gaf hy zig niet over aan Godt onzen Zaligmaker, en hoe zogt hy zyn tegenwoordigheit en zegen, in 't verborgen, ter tydt

van

van zyn *Verordeninge?* En hoe bleek het niet, dat zyn geheele herte gestadig werksaam was, zyn geheele tydt besteedt, en zyn kracht verteert wierdt, in het Werk dat hy toen plegtig ondernam, en daar hy openbaar toe afgezondert wierdt? En zyn geheele Geschiedenisse toont ons den rechten weg om voorspoedig te zyn in het Werk der Bedieninge. Hy zogt die gelyk een dapper Soldaat de overwinninge zoekt, in eene Belegeringe of Veldtslag; of als iemant die in eenen Loopbaane loopt, om eenen grooten prys. Hoe heeft hy, door liefde tot Christus en de onsterffelyke zielen aangemoedigt, niet altydt vuuriglyk gearbeidt, niet alleen in het Woordt en in de Leere, in het openbaar en in het byzonder; maar ook in den gebeden, nacht en dag met Godt worstelende in het verborgen, en *als in barensnoodt zynde*, met onuitsprekelyke zugtingen en strydt, *tot dat Christus een gestalte kreeg*, in het herte van het Volk, tot het welke hy gezonden was? Hoe dorste hy na eenen zegen over zyne Bedieninge; en *waakte voor de zielen, als eenen die rekenschap moest geven?* Hoe *ging* hy niet *henen in de mogentheit des Heeren Heeren*, zoekende en afhangende van eenen byzonderen invloedt des *Geestes* om hem te ondersteunen en voorspoedig te maken? En wat was ten laatste de gelukkige vrugt, schoon na een lang wachten, en veele duistere en moedt benemende vertooningen? Hy bleef, als een waare zone *Jacobs*, volharden in het worstelen, door alle de donkerheit van den nacht, tot dat den dageraadt opging.

En zyn Voorbeeldt van arbeidtsaamheit, bidden, verloochenen van zig zelven, lyden van verdrukkingen, met een onbesweken dapperheit en lydtsaamheit; en zyn getrouw, waaksaam, en voorzigtig gedrag, in veele andere opzigten (welke te lang zou-

den zyn om hier byzonder op te noemen) kan ook tot onderwyzinge dienen voor *Zendelingen* in 't byzonder.

VI. Het voorgaande bericht van Mr. *Brainerd*'s leven, kan dienen tot onderwyzinge voor *Christenen in 't gemeen*; nadien het zelve, in veele opzigten, aanwyst den rechten weg van den Godtsdienst te *betrachten*, tot verkryginge van de eindens, en het ontfangen van de weldaden van denzelven; of hoe de Christenen *de loopbane, die hen is voorgesteld, moeten loopen*, indien zy niet te vergeefs, of in 't onzeker willen loopen; maar Godt willen verheerlyken in de weereldt, hunne belydenisse verçieren, dienstig zyn voor het menschdom, den troost van den Godtsdienst genieten in hun leven, bevrydt zyn van ontrustende twyffelingen, en duistere bevattingen aangaande den staat hunner zielen, vrede genieten in de aannaderinge des doodts, en hunnen loop met blydtschap voleindigende. In het gemeen prees hy tot dit einde veel aan, het *uitkoopen van den tydt*, groote *naarstigheit* in de zaak van het Christelyk leven, *waakzaamheit*, enz. En deze dingen heeft hy in zyn eigen voorbeeldt aanmerkelyk verklaart.

Maar inzonderheit kan zyn Voorbeeldt, en voorspoedt ten aanzien van eenen plicht in 't byzonder, van groote nuttigheit zyn, beide voor Predikanten en byzondere Christenen; ik meen de pligt van het *verborgen Vasten*. De Lezer heeft gezien hoe grootelyks Mr. *Brainerd* deze pligt aangeprezen, en hoe dikwils hy denzelven in eigen Persoon waargenomen heeft; ook kan het de opmerkinge niet ontgaan zyn, hoe zeer hy daar in gezegent wierdt, en van wat groote nuttigheit het baarblykelyk voor zyne ziele geweest is. Onder alle de dagen die hy in 't verbor-

borgen Vaſten en Bidden doorbragt, van welke Hy in zyn *Dag-boek* een bericht geeft, is 'er naauwelyks een, of die is verzelt geweeſt, of kort daar op achtervolgt geworden, met blykbaare voorſpoedt, en merkelyken zegen, van byzondere uitlaatingen en vertrooſtingen van zynen Geeſt; en zeer dikwyls voor dat den dag geëindigt was. ——— Dog wy moeten aanmerken, wanneer hy deze plicht betrachtte, dat hy het in goeden ernſt deedt, zig opwekkende om den Heere aan te grypen, en blyvende volharden in den gebede, met veel van den Geeſt van *Jacob*, die tot den Engel zeide, *ik zal u niet laaten gaan, ten zy dat gy my zegent.*

VII. Daar is ook in het voorgaande Verhaal, veel tot opwekkinge en bemoediginge van Godts Volk tot ernſtige gebeden en betrachtingen, ter bevorderinge en uitbreidinge van Chriſtus Koninkryke in de weereldt. Mr. *Brainerd* heeft ons, in dit opzicht, een uitmuntendt voorbeeldt nagelaten. Hy zocht het welvaaren van *Zion* met al zyn macht; en hy verhefte *Jeruzalem boven het hoogſte zyner blydſchap.* Hoe verlangde en hygde zyne ziele daar niet na? En hoe ernſtig en dikwyls heeft hy 'er met Godt niet om geworſtelt? En hoe verre is hy niet in die begeertens en gebeden gevoert geweeſt, boven alle byzondere en eigenzelfs beoogingen; zynde bewoogen geweeſt door eene zuivere liefde tot Chriſtus, een ernſtige begeerte tot zyne heerlykheit, en oprechte genegentheit tot de zielen der menſchen.

De aanmerkinge hier van, behoorde niet alleen eene *opwekkinge* te zyn voor Godts Volk, maar ook eene rechtmaatige bemoediginge, om veel te zoeken en te bidden om eene algemeene uitſtortinge van Godts Geeſt, eene uitgeſtrekte herlevinge van den Godtsdienſt. Ik beken, dat Godt zoo veel van eenen

Geest des Gebedts om deze genade gegeven hebbende, aan zulk eenen uitmuntenden Dienaar, en hem op zulk eene ongewoone wyze opwekkende, om met zulke heftige verlangens der ziele, van tydt tot tydt, door de geheele koers van zyn leven, in den gebede daarom te worstelen, onder andere, eene zaak is die my groote hoope geeft, dat Godt een voornemen heeft eerlang iets heerlyks voor het belang zyner Kerke te volbrengen. Een voorbeeldt als dit, achte ik, geeft meer bemoediging, dan de gemeene, flauwe, gemaakte gebeden van duizenden. Gelyk de begeertens en gebeden van Mr. *Brainerd* om de komste van Christus Koninkryke, zeer *byzonder* en *ongemeen* waren, zoo denke ik, dat wy redelyker wyze mogen hopen, dat Godt, die deze begeertens en gebeden verwekt heeft, dezelve met iets *byzonders* en *ongemeens* zal beantwoorden. En ik achte het op eene byzondere wyze waardig, dat wy tot onzer bemoediginge acht geven, dat zyn herte (gelyk hy verklaart heeft) gantsch ongewoon, en verre boven het gene dat het te voren geweest hadt, wierdt uitgehaalt in verlangens en gebeden voor den bloey van Christus Koninkryke op aarde, wanneer hy naby den doodt was; en dat hy met zynen stervenden adem, als 't ware, zyne scheidende ziele uitblies in den schoot van zynen Zaligmaker, met gebeden en verlangens na deze heerlyke gebeurtenisse; stervende in een zeer groote hope, dat dezelve ras zoude beginnen vervult te worden. En ik wensche, dat de gedachten die hy in zynen stervenden staat uitdrukte van die uitdrukkelyke overeenkomst, en zigtbaare vereeniginge van Godts Volk, en buitengewoone gebeden om eene algemeene herlevinge van den Godtsdienst, onlangs voorgestelt in een Geschrift van *Schotlandt*, dat onder ons verspreidt is geworden, behoorlyk mogen overwogen worden van de gene, die het

tot hier toe noch niet gevoegt hebben geoordeelt dit voorſtel in te willigen. — Dog ik zal van deze zaak niet meer zeggen, nadien ik alreede in 't breede myne gedachten daar over in 't ligt gegeven hebbe, in een Redenvoeringe met opzet geſchreven om deze zaak te bevorderen; met welke, ik zeer gaarne wenſchte dat alle myne Lezers voorzien mochten wezen, niet op dat myn Eere, maar dat uitmuntent oogmerk, bevordert mocht worden.

Gelyk 'er in Mr. *Brainerds* leven veel is, om Chriſtenen aan te moedigen tot het zoeken van de bevorderinge van Chriſtus Koninkryke in 't gemeen; zoo ook om te bidden voor de Bekeeringe der *Indianen* op dit vaſte Landt, in 't byzonder, en om alle bekwaame middelen te gebruiken tot vervullinge daar van. Want het ſchynt, dat hy in zyne onuitſprekelyke zugtingen, verlangens, en worſtelingen der ziele voor den bloey, en de vorderinge van den Godtsdienſt, zyn herte zonderling gezet hadt op de Bekeeringe en zaligheit van deze menſchen; en dat zyne gebeden zonderling voor hen tot Godt waren. En wanneer wy aanmerken de trap en wyze op welke hy, van tydt tot tydt, een uitgebreidt werk van genade onder hen gezogt en gehoopt heeft, dan denk ik dat wy reden hebben te hopen, dat de wonderlyke dingen welke Godt door hem onder hen gewrocht heeft, maar een Voorloper zyn van iets heerlyker en uitgebreider van dat ſoort; en dit mach ook billyk eene bemoedigingе zyn voor welgezinde en liefdadige Perſonen, om den Heere te verheerlyken met hunne goederen, door behulpſaam te zyn, na hun vermogen, om de uitbreiding des Euangeliums onder hen te bevorderen; dit mach ook ſtrekken tot opwekkinge en bemoedigingе van die Heeren welke de zorge en uitdeelinge zyn toebetrouwt van die milde gaven en weldaden, dewelke alreede door verſchei-

scheide Godtvrugtige Personen tot dat einde, zyn gegeven; als mede de *Zendelingen* zelven, die reets gebruikt, of noch gebruikt mogen worden; en het kan een bestieringe wezen voor beide, ten aanzien van de vereischte hoedanigheden der *Zendelingen*, en de gepaste maatregelen die genomen moeten worden, zullen zy voorspoedig zyn.

Daar is in 't byzonder eene zaak, welke ik uit de voorgaande Geschiedenisse gelegentheit wilde nemen te melden, en aan de overweginge voor te stellen van de gene die de zorge aan de *Indianen* is aanbevolen van *Zendelingen* te verzorgen en te zenden onder de *Indianen*; namentlyk, of het niet gewoonelyk best zoude zyn om twee te samen te zenden? Het is zeer blykelyk, dat Mr. *Brainerd's* alleen henen trekken, gelyk hy deedt, in de huilende woestyne, een groote gelegentheit was van zulk een overheerschende maate van droefgeestigheit op zyn gemoedt, welke zyn grootste nadeel geweest is. Hy sprak 'er zelfs veel van, wanneer hy hier in zynen stervenden toestant was; en drukte zig op deze wyze uit, dat niemant het nadeel konde begrypen daar eenen *Zendeling* in zulke omstandigheden onder was, door alleen te zyn; inzonderheit voor zoo verre dit hem bloodt stelde voor moedeloosheit en swaarmoedigheit: en sprak van de wysheit van Christus, in het uitzenden van zyne Discipelen by twee en twee; en heeft het als zynen stervenden raadt aan zynen Broeder nagelaten, nooit naar *Susquahannah* te gaan, om te reizen in die verafgelegene woestyne, om voor de *Indianen* aldaar te Prediken, gelyk hy meenigmaal gedaan hadt, zonder het gezelschap van eenen *Mede-Zendeling*.

VIII. Noch eene zaak zal niet onnuttig zyn, uit het voorgaande Verhaal van Mr. *Brainerd* aangemerkt te worden; en dat is de *byzondere* en *aanmerkelyke* be-

beſtieringe van de Goddelyke Voorzienigheit, ten aanzien van de *omſtandigheden* van zyn laatſte *ziekte en doodt.*

Of ſchoon hy langen tydt zwak was geweeſt, zynde zyne natuurlyke geſteltenisſe grootelyks gebroken door de ongemakken en moeijelykheden die hy geleden hadt; en of ſchoon hy meenigmaal door ziekte verzwakt wierdt, eer hy *Kaunaumeek* verliet, en ook terwyl hy aan de hoeken van *Delaware* woonde; zoo is nochtans zyn leven bewaart geworden, tot dat zyn oogen zagen dat gene het welk hy zoo lang en zoo ernſtig begeert hadt; namentlyk, een heerlyk werk van genade onder de *Indianen*; en tot dat hy den gewenſchten zegen van Godt op zyn arbeidt hadt ontfangen. Schoon het, als 't ware, *in doodts gevaar meenigmaal* met hem geweeſt is, zoo heeft hy nogthans geleeft om de gelukkige vruchten te aanſchouwen van den langduurigen arbeidt zyner ziele, en het werk van zyn lichaam, in de wonderlyke Bekeeringe van veelen uit de Heidenen; als ook de gelukkige uitwerkinge daar van in de groote veranderinge van hunnen wandel en verkeeringe, met veele omſtandigheden welke een aangenaam vooruitzicht gaven van de achtervolginge van Godts zegen over hen; als blyken kan uit het gene ik terſtont verder aan zal merken. —— Dus is hy niet van hier *gegaan*, *tot dat zyne oogen Godts zaligheit gezien hadden.*

Of ſchoon het den Heere behaagde, dat hy van zynen arbeidt zoude weggenomen worden van dat Volk, daar Godt hem eenen geeſtelyken Vader van gemaakt hadt, het welk hem zoo dierbaar en waardt was, en voor wiens geeſtelyke welſtandt hy zoo grootelyks bezorgt is geweeſt; zoo is zulks nogthans niet geſchiedt voor dat zy wel in den Chriſtelyken Godtsdienſt onderwezen, en geheel van hunne oude Heidenſche en beeſtachtige begrippen en praktyken, en van alle hunne veroordeelen

en argwaan, welke hunne gemoederen slingerden, geheel afgebracht waren; tot dat zy waren vastgestelt en bevestigt in het Christelyk geloove en zeeden; tot eene Kerke gevormt, de Kerkelyke Ordonnantien en Tucht onder hen ingevoert, en op een goede weg ten aanzien van de opvoedinge der Kinderen gebracht waren; hebbende een Schoolmeester, die hen in de voorzienigheit was toegezonden, en die uitnemende voor dat werk bekwaam was; als ook tot dat zy een School, in goede ordre, onder hen opgericht en vastgestelt hadden; tot dat zy wel waren afgebracht van hunne voorgaande ledige, omswervende, en dwaaze levenswyze, van hunne voorige verstrooide onvaste wooningen vertrokken, en in eene Stadt op zich zelven, op een goedt stuk landts, verzamelt, en tot eene kostwinninge, door Landtbouwery, gebracht waren, en de vruchten daar van begonnen te genieten, enz. Deze dingen waren maar pas, door zyn onvermoeide naarstigheit en zorge, te weeg gebracht; en toen wierdt hy door ziekte van zyn werk afgenomen. Indien dit maar een weinig vroeger was geschiedt, zouden zy geenzins zoo wel bereidt zyn geweest voor zulk eene bedoelinge; en het zoude waarschynelyk onuitsprekelyk meer tot schade van hunne geestelyke belangen, en van de zaak van het Christendom onder hen geweest hebben.

De tydt en de omstandigheden van zyne ziekte wierden zoo bestiert, dat hy essen gelegentheit hadt zyn *Dagverhaal* ten einde te brengen, en voor de Drukpers gereedt te maken; waar in hy een verhaal doedt van de wonderlyke vertooninge van Godts Macht en Genade onder de *Indianen* in *Nieuw-Jersey*, en aan de hoeken van *Delaware*: het doen van welke een zaak was van groote aangelegentheit, en hem daarom door de Correspondenten opgedrongen, dewelke zyn *Dag-verhaal* met een Voorreden vereert hebben. De Weereldt

reldt nu zoo byzonder en getrouw van deze zaak door Mr. *Brainerd*, voor zyn doodt, bericht zynde, wierdt daar door een grondt van bezorgtheit voor die zaak gelegt in anderen, en goede zorge en maatregelen genoomen om dezelve te onderhouden na zyn doodt. Dezelve is ook dadelyk van groote nuttigheit, in dit opzicht, geweeſt; nadien 'er veelen in die geweſten, en ook in de verder afgelegene deelen van *Amerika*, daar door zyn opgewekt geworden om hunne poogingen aan te wenden, tot onderhoudinge en bevorderinge van zulk een goedt en heerlyk werk, hunne herten en handen aanmerkelyk openende tot dat einde: en niet alleen in *Amerika*, maar ook in *Groot-Brittannien*, alwaar dat *Dag-verhaal* (het welk het zelfde is dat ik myne Lezers ernſtelyk aangeprezen hebbe om 'er zich van te voorzien) de gelegentheit geweeſt is van eenige ruime begiftigingen en weldaden, ter bevorderinge van het belang van het Chriſtendom onder de *Indianen*. Indien Mr. *Brainerd* maar wat eer ware ziek geworden, zoo hadde hy dit zyn *Dag-verhaal* niet konnen voleindigen, en een Copye voor de Drukpers gereedt maken.

Hy wierdt niet van het werk der Bedieninge onder zyn Volk weggenomen, tot dat zyn Broeder bekwaam en in ſtaat geſtelt was, om hem in zyne zorge over hen optevolgen: die hem nu opvolgt in den zelven geeſt en gemoedt, en onder wiens voorzichtige en getrouwe zorge zyne Vergaderinge gebloeit, en zeer gelukkig geweeſt is, ſedert dat hy dezelve verlaaten heeft; en hadde mogelyk zoo wel niet op eenige andere wyze konnen verzorgt zyn geworden. Indien Mr. *Brainerd* wat eer buiten ſtaat geſtelt ware geweeſt, zoude zyn Broeder geenzins in ſtaat geweeſt zyn om in zyne plaatſe te treeden; hebbende maar zyn eerſte Graadt van bevorderinge op de Hoogeſchoole aangenomen, omtrent de tydt dat hy door zyne doodelyke Teering wierdt aangetaſt.

Of

Of schoon hy in die Winter wanneer hy ziek lag by Mr. *Dickinson* te *Elizabeth-stad*, voor een langen tydt in eenen zeer zwakken en vervallen staat bleef: zoo dat men byna aan zyn leven wanhooptte, en zyn toestant somtydts zoodanig was, dat men naauwelyks dacht, dat hy eenen dag zoude leven; zoo wierdt zyn leven nogthans wat langer gespaart: hy leefde tot dat hy zynen Broeder zag aankomen in *Nieuw-Jersey*; zynde gekomen om hem op te volgen in de zorge voor, en opzicht over zyne *Indianen*; en tot dat hy zelve eene gelegentheit hadt om zyne onderzoekinge en inhuldiginge in zyn werk by te woonen; en om de behandelinge en bestieringe van zyn geliefde Volk te beveelen aan eenen die hy wel kende, vertrouwen konde, en vrymoedigheit mocht gebruiken in hem byzondere onderwyzingen en beveelen te geven, en onder wiens zorge hy zyne Vergaderinge met groote blymoedigheit konde laaten.

De Goddelyke Voorzienigheit was opmerkelyk in de zaken zoo te bestieren, dat hy voor zyn doodt een reize moest doen naar *Nieuw-Engelandt*, en naar *Boston* ging: het welk in veele opzigten, van een groot en gelukkig gevolg was voor het belang van den Godtsdienst; en wel inzonderheit onder zyn eigen Volk. Door dit middel, gelyk wy reets gemeldt hebben, kreeg hy kennis aan veele Personen van aanzien en gezag, Leeraren en anderen, zoo die in de Stadt woonden als in verscheide gedeeltens van het Landt; ook bekwam hy hier door gelegentheit om, onder de beste voordeelen, een getuigenis voor Godt en den waaren Godtsdienst af te leggen, als ook tegen die valsche vertooningen van dezelve, dewelke voor de belangens van Christus Koninkryke in het Landt zoo verderffelyk zyn geweest. En de Voorzienigheit van Godt is byzonderlyk aanmerkelyk in deze omstandigheit van het

het getuigenis, het welk hy toen voor den waaren Godtsdienſt afleidde; namentlyk, dat hy aldaar zoo naby het graf gebragt was, en voor eenen langen tydt als aan den oever van de eeuwigheit bleef leggen; zoo dat hy en andere, van tydt tot tydt, niet anders verwachtten dan dat hy ſpoedig de weereldt zoude verlaaten: en dat hy, in deze omſtandigheden zoo byzonderlyk beſtiert en bygeſtaan wierdt in zyne gedagten en beſchouwingen van den Godtsdienſt, om te onderſcheiden tuſſchen den waaren en valſchen, met zulk een klaarheit en bewys van zaken; dat hy daar na zoo onverwagt en verbazende herſtelt en geſterkt wierdt, zoo verre dat hy vryelyk en onverhindert verkeeren en ſamenſpreken konde; en dat hy zulke byzondere gelegentheden hadt om zyne gevoelens in deze, welke (na menſchelyke bevattingen) zyne ſtervende omſtandigheden waren, te verklaaren, en zyn getuigenis te geven rakende de natuure van den waaren Godtsdienſt, en de ſchadelyke gevolgen van deszelfs toeneemende namaakſels en valſche vertooningen; als dingen daar hy een byzonder klaar en onderſcheide inzien in hadt, op dien tydt, wanneer hy verwachtte binnen weinige minuten in de Eeuwigheit te zyn; en welkers zekerheit en aangelegentheit toen, op eene byzondere wyze, op zyn gemoedt gedrukt waren.

Onder de gelukkige gevolgen van zyn gaan na *Boſton*, waren die milde Begiftigingen, daar wy van gemeldt hebben, welke door Godtvrugtige en welgezinde Perſoonen gegeven wierden, tot onderhoudinge en bevorderinge van het belang van den Godtsdienſt onder zyn Volk: als ook die byeenkomſt van verſcheide Heeren van aanzien en vermogen in *Boſton*, om maatregelen tot dat einde te beramen; dewelke door hunne kenniſſe van, en verkeeringe met Mr. *Brainerd*, als ook door het berigt van de groote dingen die Godt door

door zyne Bedieninge gewrocht hadt, opgewekt wierden zig te vereenigen, op dat door hunne samengevoegde betrachtingen en behulpzame middelen, zy het Koninkryke van Christus, en het geestelyk goedt van hunne mede-schepselen, onder de *Indianen* in *Nieuw-Jersey*, en elders, mochten bevorderen.

Het was ook opmerkelyk, dat Mr. *Brainerd* te dier tydt naar *Boston* ging, na dat de Eerwaardige Commissarissen aldaar van de Maatschappye in *Londen*, tot voortplantinge van het Euangelium in *Nieuw-Engelandt* en omleggende plaatsen, Mr. *Williams* Ersmaakinge ontfangen hadden, om twee Missionarissen of Zendelingen onder de Heidenen te onderhouden; en op eenen tydt wanneer zy eene Bezendinge besloten hebbende aan de *Indianen* van de *Ses Natien*, waren uitziende na bekwaame Personen, om in dien gewigtigen Dienst gebruikt te worden. Dit was een gelegentheit, dat zy aan hem de zaak van bekwaame Personen te besorgen en aan te pryzen aanbevolen; welke ook het middel was dat twee Personen bezorgt en dadelyk tot dat werk aangestelt wierden, welke daar toe zeer bekwaam schynen, en wier herten op het zelve grootelyks gezet zyn. Een van deze is te *Boston* plechtig verordent geworden tot dat werk, en is nu tot die *Natien* henen gegaan, dewelke zich wel genegen hebben getoont om hem te ontfangen; terwyl het niet voegsaam is geoordeelt dat de andere zal gaan tot de naastvolgende Lente, wegens zyne lichaamelyke zwakheit. *

De

* De aanstellinge van deze Heeren tot deze Bezendinge, is tot hier toe door de Goddelyke Voorzienigheit gezegent geworden; gelyk in andere opzigten, zoo ook inzonderheit in de wonderlyke ontsluitinge van veeler herten om milde geschenken te doen tot voortzettinge van zulk een uitmuntent voornemen; want behalven de Liefde-gaven te *Boston*, hebben eenige Personen te *Northampton* met groote blymoedigheit omtrent 160 Ponden gegeven; en een byzonder Persoon heeft een groot deel van zyne goederen aan deze zaak toegewydt.

Deze gelukkige gevolgen van Mr. *Breinards* Reize naar *Boston* zouden zyn verhindert geworden, in gevalle hy gestorven hadt, toen hy te *Nieuw-Jersey* zoo naby den doodt gebragt was. Of indien hy na dat hy eerst te *Northampton* kwam (daar hy zeer verlegen was, en lang in beraadt geweest is, waar henen hy zyn koers zoude stieren) niet besloten hadt naar *Boston* te gaan.

De Voorzienigheit van Godt was ook aanmerkelyk, dat hy naar *Boston* ging in eenen tydt, wanneer niet alleen de Eerwaardige Commissarissen Zendelingen zogten om naar de *Ses Natien* te gaan; maar ook juist na dat zyn *Dag-verhaal*, het welk een bericht geeft van zyn arbeidt en voorspoedt onder de *Indianen*, te *Boston* ontfangen en verspreidt was geworden: waar door zyn naam bekent, en de herten van ernstige menschen bereidt waren zyn Persoon, en het getuigenis het welk hy aldaar voor Godt gaf, te ontfangen; zich toeteleggen tot onderhoudinge en bevorderinge van het belang van den Godtsdienst in zyne Gemeinte, en onder de *Indianen* op andere plaatsen, en om zyn oordeel te eerbiedigen rakende de hoedanigheden der Zendelingen, enz. Indien hy daar in den Herfst te voren was gegaan, (wanneer hy voornemens was eene reize naar *Nieuw-Engelandt* te doen, maar door een schielyke en groote verswaaringe van zyne ziekte verhindert wierdt) zoo zoude zulks waarschynelyk op geenerlei wyze zulk een goedt gevolg gehadt hebben: of ook niet indien hy niet onverwacht te *Boston* was opgehouden geworden; want toen hy van myn huis vertrok, was zyn voornemen zich aldaar zeer kort op te houden; maar de Goddelyke Voorzienigheit heeft hem, door zyne zwaare krankheit aldaar, lang opgehouden; om daar door den weg te baanen tot vervullinge van haare eigene genadige oogmerken.

Godts Voorzienigheit was ook aanmerkelyk in dit zoo

te

te beſtieren, dat, of ſchoon hy te *Boſton* zoo naby het graf gebracht wierdt, dat men in 't minſte niet verwachtte dat hy ooit weder levendig uit zyn kamer zoude komen, hy nogthans wonderlyk beterde; en verſcheide maanden langer in 't leven bewaart wierdt: zoo dat hy gelegentheit bekwam om beide zyne jongſte Broeders te zien, en overvloedig met hen te ſpreken voor zyn doodt; het welk een zaak was die hy grootelyks begeerde; en wel inzonderheit om zyn Broeder *Johan* te zien, aan wien hy de zorge van zyne Vergaderinge overliet, op dat hy door hem ten vollen bericht mocht worden van hunnen ſtaat, en hem zulke onderwyzingen en beſtieringen konde geven als noodig waren tot hunnen geeſtelyken welſtant, en aan hen zyne ſtervende beveelen en vermaaningen toetezenden. Hy hadt door dit uitſtel van zyn doodt, gelegentheit om een paar Perſoonen te zoeken en aantepryzen, dewelke bekwaam waren om als Zendelingen aan de *Ses Natien* gebruikt te worden, gelyk van hem verzocht was.

Of ſchoon het dus het welbehaagen was van een Soeverein Godt, hem wegtenemen van zyne Vergaderinge, het Volk dat hy door het Euangelium geteelt hadt, en het welk hem zoo dierbaar was; zoo wierdt hem nogthans vergunt, dat hy ze voor zyn doodt in alle opzicht wel bezorgt heeft gezien: hy zag hen bezorgt met eenen om hen te onderwyzen, en te zorgen voor hunne zielen; namentlyk, zyn eigen Broeder, daar hy op vertrouwen konde: hy zag een goede grondt gelegt tot onderhoudinge van het School onder hen, zynde die dingen dewelke daar aan ontbraken nu verzorgt: hy hadt het vooruitzicht van de vaſtſtellinge eener liefderyke maatſchappye van machtige en welgenegene Perſonen, dewelke het geeſtelyke belang van zyne Vergaderinge hun eigen ſchynen te maken; waar door hy een trooſtelyk gezicht hadt van hunne goede bezorginge in 't toekomende:

de: Hy hadt ook gelegentheit om alle zyne stervende beveelen te laaten by zynen opvolger in de herderlyke zorge voor zyn Volk, en om door hem zyne stervende raadtgevinge en vermaaningen toetezenden. Dus vergunde Godt hem alle dingen vastgestelt te zien, of in eenen goeden weg om vastgestelt te worden, voor zyn doodt, ten aanzien van zyn geliefde Volk. — En terwyl niet alleen zyn eige Vergaderinge, maar ook de zielen van de *Indianen* in *Noordt-Amerika* in 't algemeen, hem zeer dierbaar waren, en hy zyn herte grootelyks gestelt hadt op de voortplantinge en uitbreidinge van Christus Koninkryke onder hen; zoo heeft het ook Godt behaagt hem te vergunnen (hoewel het zynen wille was hem wegtenemen, zoo dat hy het onmiddelyke werktuig van hunne onderwyzinge en Bekeeringe niet zoude zyn) dat hy voor zyn doodt, op eene onverwachtte wyze, zoude zien, dat 'er eene buitengewoone bezorginge gedaan wierdt, ook voor deze zaak. En het is opmerkelyk, dat Godt hem niet alleen vergunde zulk eene voorzorge gemaakt te zien, tot onderhoudinge van het belang van den Godtsdienst onder zyn eigen Volk, en de voortplantinge van het zelve op andere plaatsen; maar hem ook eerde door hem het middel of de oorzaak daar van te doen zyn. Zoo dat het zeer waarschynelyk is, of schoon Mr. *Brainerd*, geduurende de vier laatste maanden van zyn leven, gewoonelyk in eenen zeer zwakken staat geweest is, konnende veeltydts naauwelyks spreken, dat hy nogthans binnen dien tydt het middel gemaakt wierdt om meer goedt te doen, dan hy geweest zoude hebben indien hy gezondt, en in volkomen kracht naar het lichaam hadt geweest. Dus wierdt *Godts kracht in zyne zwakheit*, en *het leven Christi in zyn sterffelyk vleesch geopenbaart.*

Een andere zaak waar in de genadige bestieringe der Voorzienigheit, met opzicht op zyn doodt, gebleken is,

 was,

was, dat hy niet in de Woeſtyne, onder de woeſte Volkeren, te *Kaunaumeek*, of aan de hoeken van *Delaware*, of *Susquahannah* geſtorven is; maar in eene plaatſe daar zyn ſtervendt gedrach en redenen konde opgemerkt en gedacht, als ook eenig bericht daar van gegeven worden, tot nuttigheit van de overlevenden; als ook daar, waar men hem in zyne ziekte van het noodige verzorgen, en hem by zyn doodt de gevoechelyke eere aandoen konde.

Ook is Godts Voorzienigheit aanmerkelyk, in de zaak alzoo te beſtieren, dat hy eindelyk geen volſtrekte orders naliet om zyne byzondere Schriften geheel van kant te maken; gelyk hy van voornemen was, en ten vollen beſloten hadt, in zoo verre, dat alle de aanhoudende redenen hem naauwelyks konden afhouden van zulks te doen, wanneer hy te *Boſton* krank lag.

En eene zaak, hier op betrekkinge hebbende, is zonderling aanmerkelyk; namentlyk, dat zyn Broeder, een weinig voor zyn doodt van *Nieuw-Jerſey* onverwacht aankwam, en zyn *Dag-boek* met hem bracht, ſchoon hy daar toe geen orders ontfangen hadt. Zoo dat hy nu gelegentheit hadt van toegang tot deze zyne bewaarde Schriften, en om dezelve te overzien; zonder welke, zoo het ſchynt, hy eindelyk belaſt zoude hebben die geheel te verbergen: doch na deze heeft hy de begeertens van zyne Vrienden meer gereedelyk toegeſtaan, en was gewillig om die in hunne handen te laaten, om daar mede te doen zoo als zy oordeelden dat meeſt tot Godts eere zoude ſtrekken: door welk middel *hy nu noch ſpreekt, na dat hy geſtorven is*, in deze gedenkſchriften van zyn leven, genomen uit zyne byzondere Schriften; waar door wy ook hopen, dat hy noch ſteedts, als 't ware, het werktuig mach zyn om het belang van den Godtsdienſt te bevorderen in deze weereldt; welkers bevorderinge hy in zyn leven zoo zeer be-

begeert heeft, en hoopte dat na zynen doodt volbracht zoude worden.

Indien deze omftandigheden van Mr. *Brainerd's* doodt behoorlyk overwoogen worden, zoo twyffele ik niet of die zullen erkent worden als een aanmerkelyk bewys van Godts Vaderlyke zorge, en Verbondts-getrouwigheit, jegens de gene die hem toegewydt zyn, en hem in hun leven getrouw gedient hebben; waar door Hy *hen nooit begeeft noch verlaat*, maar *levende en ftervende by hen is*; zoo dat, *het zy zy leven, zy leven den Heere*; *het zy zy fterven, zy fterven den Heere*; en zy worden beide in leven en in fterven als de *zyne* erkent en bezorgt. — Mr. *Brainerd* zelve; gelyk te voren aangemerkt is, was (toen hy naby aan zyn einde was) veelzins werkfaam in de genadige omftandigheden van zyn doodt op te merken; en zeide van tydt tot tydt, dat *Godt hem alle zyne begeertens gegeven hadt*.

En nu kan ik myne aanmerkingen op de genadige omftandigheden van zyn doodt niet befluiten, zonder met dankbaarheit te erkennen, de genadige bedeelinge van Godts Voorzienigheit aan my en myn Huisgezin, in de zaken zoo te beftieren, dat hy (fchoon de gewoone plaats van zyn verblyf meer dan 200 mylen afgelegen was) in zyn laatfte ziekte hier tot myn huis gekomen, en hier geftorven is: zoo dat wy gelegentheit hadden hem wel te kennen, veel verkeeringe en gefprek met hem te hebben, hem in zulke omftandigheden vriendtfchap en liefde te bewyzen, zyn ftervendt gedrach te zien, zyne ftervende woorden te hooren, zyne ftervende raadtgevingen te ontfangen, en het voordeel van zyne ftervende gebeden te genieten. De Heere geve in zyne oneindige barmhertigheit, dat wy altoos een behoorlyke gedachteniffe van deze dingen mogen bewaaren, en een recht gebruik maken van de voordeelen die wy, in deze opzichten, genooten hebben! En hy geve

 ook

ook, dat het voorgaande verhaal van Mr. *Brainerd's* leven en ſterven, tot veel geeſtelyk voordeel mach verſtrekken van alle die het zelve zullen lezen, en dat het een gezegent middel mach zyn tot bevorderinge van de herlevinge van den waaren Godtsdienſt in deze gewesten van de Weereldt! AMEN.

E I N D E.

09067A

D756
B465h

